

Kommunal- og
distriktsdepartementet

Rapport

Rapport fra Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

November 2022

Rapport fra Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

November 2022

Innhold

1	Utvalgets situasjonsforståelse	1
2	Utviklingen i kommuneøkonomien og tjenestene	4
2.1	Innledning	4
2.2	Aktivitets- og inntektsutviklingen	6
2.3	Netto driftsresultat	10
2.4	Nettofinansinvesteringer og netto gjeld	11
2.5	Sysselsetting	12
2.6	Kommunesektorens inntekter i 2023	12
3	Inntekter for kommuneforvaltningen	18
3.1	Kommunesektorens inntektskilder	18
3.2	Samlede inntekter innenfor kommuneopplegget – realvekst 2010–2022	19
3.3	Frie inntekter 2010–2022 – realveksten stopper opp	21
3.4	Skatteinntekter	23
3.5	Betalinger for kommunale tjenester	25
4	Tjenester og investeringer	31
4.1	Kommuneforvaltningens utgifter	32
4.2	Omfang og kvalitet i kommunale tjenester	35
4.3	Investeringer	49
5	Netto driftsresultat	50
5.1	Netto driftsresultat for kommunesektoren samlet	50
5.2	Netto driftsresultat for kommunene	52
5.3	Netto driftsresultat i ulike kommunegrupper	54
5.4	Netto driftsresultat for fylkeskommunene	56
5.5	Korrigert netto driftsresultat	58
5.6	Disposisjonsfond	62
6	Gjeld	65
6.1	Utviklingen i kommunesektorens gjeld	65
6.2	Primærbalanse og gjeldsstabilisering	72
7	Inntekter og tjenesteproduksjon i grupper av kommuner	76
7.1	Frie inntekter, utvidet begrep	76
7.2	Brukerbetalinger	84
7.3	Tjenester	87
8	Konsekvenser av høyere rente, fall i boligverdier og fall i aksjeverdier	93

8.1	Bakgrunn og forutsetninger.....	93
8.2	Resultater.....	95
8.3	Om økte kraftpriser og økte utbytter i de sørlige prisområdene.....	99
9	Effektivitet i kommunale tjenester 2020–2021.....	102
9.1	Innledning.....	102
9.2	DEA-metoden.....	103
9.3	Resultater.....	105
9.4	Endring i effektivitet over tid.....	107
9.5	Andre tilnærminger.....	107
10	Befolkningsutvikling og kommunesektorens utgifter.....	109
10.1	TBUs anslag for merutgifter til demografi 2006–2022.....	109
10.2	TBUs anslag for merutgifter til demografi i 2023.....	111
10.3	Utgifter som følge av befolkningsendringer framover.....	116
Vedlegg 1	Inntekter og utgifter 2016–2023. Nasjonalregnskapets gruppering	119
Vedlegg 2	Inntekter og utgifter 2005–2021. Kommuneregnskapets gruppering	120
Vedlegg 3	Kommuneforvaltningens samlede inntekter 2005–2023.....	123
Vedlegg 4	Inntekter korrigert for befolkningsvekst og –sammensetning.....	125
Vedlegg 5	Statlige overføringer til kommunesektoren i 2022.....	128
Vedlegg 6	Driftsutgifter 2021 etter funksjon og art.....	133
Vedlegg 7	Kostnadsdeflator for kommunene.....	141
Vedlegg 8	Beregning av kommunal deflator.....	142
Vedlegg 9	Lønn og lønnsutvikling.....	149
Vedlegg 10	Skattesatser for kommuner og fylkeskommuner.....	151
Vedlegg 11	Utvalgte hovedtall for kommuneforvaltningen 2000–2021.....	153
Vedlegg 12	Korrigert netto driftsresultat 2017–2021.....	154
Vedlegg 13	Netto driftsresultat og netto driftsresultat etter bundne fondsavsetninger	156
Vedlegg 14	Endring i økonomiske rammebetingelser.....	162
Vedlegg 15	Primærbalanse og gjeldsstabilisering.....	170
Vedlegg 16	Produksjonsindekser for kommunale tjenester 2021.....	183
Vedlegg 17	Effektivitetsverdier for kommunale tjenester 2020 og 2021.....	201
Vedlegg 18	Konsesjonskraft og eiendomsskatt 2005–2021.....	208
Vedlegg 19	Demografisk utvikling og kommunesektorens utgifter nye befolkningsframskrivinger.....	216
Vedlegg 20	TBUs demografianslag.....	223

Vedlegg 21	Kommuneregnskapet og nasjonalregnskapet.....	225
Vedlegg 22	Definisjonskatalog	228
Vedlegg 23	Utvalgets mandat og sammensetning.....	244

Forord

Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) ble oppnevnt i 1979. Utvalget blir nedsatt for tre år om gangen, og inneværende utvalgsperiode går ut ved årsskiftet 2023/2024.

Utvalget skulle legge opp til og gjennomføre faglige analyser av økonomiske forhold i kommunesektoren. Departementet presiserte i 1981 forståelsen av mandatet, og utvalget fikk en tydeligere rolle i å utarbeide innspill til arbeidet med å utforme den statlige politikken som gjaldt økonomien i kommunene og fylkeskommunene. Etter siste revisjon i 2012 ble det tatt inn i mandatet at utvalget skal legge fram det beste mulige bakgrunns materialet, med sikte på å komme fram til en omforent situasjonsforståelse av den økonomiske situasjonen i kommunesektoren. Dette hadde vært praksis i flere år allerede. Av mandatet framgår det også at utvalget skal utarbeide notater om den økonomiske situasjonen og om den demografiske utviklingen i forkant av regjeringens budsjettkonferanse og konsultasjonsmøtene mellom staten og kommunesektoren. Utvalgets mandat og sammensetning er vist i vedlegg 23.

Utvalget legger med dette fram sin rapport for høsten 2022. Rapporten tar sikte på å gi informasjon om utviklingen i kommuneøkonomien de siste årene med særlig vekt på den økonomiske situasjonen i 2021 og 2022.

I kapittel 1 legger utvalget fram sin forståelse av den aktuelle situasjonen i kommuneøkonomien.

Kapittel 2 er en oppdatert beskrivelse av utviklingen i kommuneøkonomien og kommunale tjenester. Omtalen av kommuneøkonomien i 2021 og 2022 er basert på samme tallgrunnlag som i Nasjonalbudsjettet 2023, som ble lagt fram 6. oktober 2022.

Kommunesektorens inntekter og utgifter og utviklingen i sysselsettingen og tjenestene er nærmere omtalt i kapittel 3 og 4, driftsresultatene og disposisjonsfondene i kapittel 5, og gjeldsutviklingen i kapittel 6. En omtale av hvordan variasjonene er mellom kommunene og mellom fylkeskommunene i inntektsnivå og tjenesteproduksjon er gitt i kapittel 7. Her inngår blant annet beregninger av produksjonsindeksen for kommunene for 2021. Noen enkle analyser av hvordan brå endringer i rentenivå, aksjeverdier og boligpriser påvirker kommunenes økonomi, er beskrevet i kapittel 8. Nye beregninger av effektiviteten i de kommunale tjenestene er vist i kapittel 9. I kapittel 10 er befolkningsutviklingen og hvilke merutgifter det anslås å gi kommunesektoren under gitte forutsetninger, nærmere beskrevet.

Utvalgets rapporter fra 2005 og framover er lagt ut på utvalgets nettside (regjeringen.no/id449207).

Eventuelle kommentarer, spørsmål eller andre ting kan rettes til sekretariatet ved tormod.reiersen@kdd.dep.no, naeem.rashid@kdd.dep.no eller arild.kormeseth@kdd.dep.no.

Kapitler

1 Utvalgets situasjonsforståelse

Usikkerhet nasjonalt og internasjonalt

De fleste land har i løpet av 2022 opplevd økende prisvekst. Den økende prisveksten har blant annet sammenheng med brutte forsyningskjeder som følge av koronapandemien. Krigen i Ukraina og lavere eksport av gass fra Russland har i tillegg ført til økte priser på energi i Europa. Krigen har også gjort det vanskeligere å transportere korn fra Ukraina, noe som har medført økte matvarepriser. Samtidig er arbeidsledigheten svært lav i de fleste land. For å unngå at prisveksten skal bite seg fast på et høyt nivå, har sentralbankene, også Norges Bank, respondert med å øke styringsrentene.

Norge har besluttet å gi midlertidig kollektiv beskyttelse til mennesker på flukt fra krigshandlinger i Ukraina. Kommunene har store utgifter til å ta imot flyktninger. De dekkes av integreringstilskuddet, men det er også utgifter som skal dekkes av kommunenes ordinære inntekter som for andre innbyggere. I august oppjusterte utvalget anslagene for demografikostnadene for 2023. Utgangspunktet var oppdaterte befolkningsframskrivinger fra SSB fra juli som tok høyde for tilstrømningen av flyktninger fra Ukraina slik det så ut da. Det er usikkert hvor lenge krigen vil vare og hvor mange som vil returnere til Ukraina når den er over.

Utviklingen i strømprisene har stor betydning for kommunesektoren. Det er stor forskjell mellom kommuner, da en del har høye kraftinntekter, mens andre kun opplever høyere kostnader. Kommuner og fylkeskommuner mottar ikke strømstøtte, og er derfor mer eksponert for variasjoner i markedsprisen på strøm enn husholdningene. I Sør-Norge har strømprisene økt til svært høye nivåer i 2022. I andre deler av landet har strømprisene vært lavere enn i 2021.

Kommuner og fylkeskommuner har hatt en sentral rolle i arbeidet med å bekjempe koronapandemien samtidig som de har sørget for gode tjenester til innbyggerne. De økonomiske virkningene av pandemien var store i 2020 og 2021. Virkningene er i 2022 fremdeles betydelige, men mindre enn i de to foregående årene. Regjeringen har varslet at den vil se på helheten i kompensasjonen til kommunene i nysalderingen av 2022-budsjettet.

Inntekter, aktivitet og gjeld

Kommunesektoren fikk svært høy inntektsvekst i 2021. Dette hadde sammenheng med betydelig merskattevekst på grunn av bedre utvikling i norsk økonomi enn antatt og tilpasninger til høyere skatt på utbytte. Bedring i arbeidsmarkedet og tilpasninger til økt skatt på utbytte har gitt betydelig merskattevekst også i 2022, men det meste av merskatteveksten som skyldes skattetilpasninger ble trukket inn av staten i form av redusert rammetilskudd i 2022 i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett for 2022.

I nasjonalbudsjettet for 2023 (NB23) anslås det nå en realnedgang i kommunesektorens samlede og frie inntekter i 2022 på henholdsvis 1,2 prosent og 2,9 prosent. Oppgavekorrigeringer og midlertidige koronarelaterte inntekter, samt hele merskatteveksten i 2022 som anslås å være knyttet til ekstraordinært høye utbytter i 2021 og tilhørende trekk i rammetilskudd er holdt utenfor ved beregning av realveksten. At realinntektsveksten ser ut til å bli negativ i 2022, har sammenheng med betydelig merskattevekst i 2021 og høyere

kostnadsvekst enn opprinnelig anslått i 2022. Kostnadsveksten blir særlig drevet opp av høyere strømpriser og økte byggekostnader. Kostnadsveksten i 2022 blir trolig også høyere enn lagt til grunn i NB23. Realinntektsnivået i 2022 ventes å være litt høyere enn før pandemien når det er korrigert for oppgaveoverføringer, men litt lavere når en også korrigerer for økte demografikostnader.

Det var realnedgang i investeringene under pandemien, men i 2022 anslås det at investeringene igjen vil få en realvekst. For 2022 anslås aktivitetsveksten til 0,8 prosent. Investeringer og sysselsetting trekker veksten opp, mens det er en markert nedgang i produktinnsatsen.

Investeringsnivået har vært høyt i flere år, og som følge av dette har gjelden i kommunesektoren økt. Et høyt gjeldsnivå gjør at kommunesektorens økonomi blir mer sårbar for renteøkninger og lavere inntektsvekst. Norges Bank har det siste året økt styringsrenten fra null til 2,5 prosent. Ifølge banken er det større usikkerhet om den framtidige utviklingen i inflasjon og aktivitet enn normalt, men mest sannsynlig økes styringsrenten videre i desember. Økt styringsrente har medført økte lånekostnader for kommuner og fylkeskommuner.

Netto driftsresultat og disposisjonsfond

Utvalget betrakter netto driftsresultat over tid som hovedindikator for økonomisk balanse i kommunesektoren. Siden 2015 har netto driftsresultat, som følge av betydelig merskattevekst, stort sett ligget over utvalgets anbefalte nivå på 2 prosent av inntektene. I 2021 utgjorde netto driftsresultat 4,7 prosent av inntektene. Netto driftsresultat har vært høyt både i kommunene og fylkeskommunene.

Gode driftsresultater har muliggjort oppbygging av betydelige disposisjonsfond. Merskattevekst og god økonomistyring har bidratt til et lavt antall kommuner og fylkeskommuner i ROBEK. I november 2022 var ingen fylkeskommuner og 14 kommuner oppført i ROBEK.

Som følge av svak inntektsutvikling og høy kostnadsvekst vil netto driftsresultat bli redusert i 2022. Hvor mye avhenger blant annet av i hvilken grad kommuner og fylkeskommuner blir kompensert for merutgifter og mindreinntekter i forbindelse med koronapandemien for 2022. KS har tidligere i høst innhentet informasjon fra et utvalg kommuner og fylkeskommuner. På bakgrunn av resultatet fra undersøkelsen forventer utvalget at netto driftsresultat for kommunesektoren i 2022 blir under det anbefalte nivået på 2 prosent av inntektene. De fleste kommuner og fylkeskommuner har imidlertid tilstrekkelige disposisjonsfond til å kunne dekke eventuelle negative netto driftsresultater.

Utsiktene for kommuneøkonomien framover

I NB23 legges det opp til en realvekst i kommunesektorens frie inntekter på 2,6 mrd. kroner i 2023. Veksten er da regnet i forhold til inntektsanslaget for 2022 etter Stortingets behandling av Revidert nasjonalbudsjett 2022 (RNB22). I forhold til oppdatert anslag på regnskap anslås frie inntekter å falle med 0,1 mrd. kroner.

Veksten i de frie inntektene er høyere enn det intervallet som ble varslet i Kommuneproposisjonen 2023. Dette må ses på bakgrunn av utvalgets oppjustering av demografikostnadene. Det oppjusterte anslaget er basert på nye befolkningsframskrivninger

som blant la til grunn et høyere antall annet bosatte flyktninger fra Ukraina, men ikke så mange som UDI planlegger for nå. Det økonomiske handlingsrommet ble i NB23 anslått til 0,1 mrd. kroner i 2023. Det er usikkerhet knyttet til det økonomiske handlingsrommet fordi skatteinntekter, kostnadsvekst og demografikostnader er mer usikre enn vanlig.

De senere årene har betydelig merskattevekst bidratt til at kommunesektoren har hatt gode driftsresultater. Demografikostnadene har også vært moderate og, med unntak for 2020 og 2022, lavere enn opprinnelig beregnet av utvalget. De årlige merutgiftene knyttet til den demografiske utviklingen vil være høye i årene framover. Størstedelen av merutgiftene vil være knyttet til den eldre delen av befolkningen. På bakgrunn av krigen i Ukraina er det bred politisk enighet om at sikkerhet og forsvar bør prioriteres høyere enn tidligere, noe som kan gi mindre rom for inntektsvekst i kommunesektoren. Effektivisering og innovasjon i kommunal og fylkeskommunal tjenesteproduksjon vil kunne motvirke det økte presset mot offentlige finanser. Staten bør på sin side styrke den lokale handlefriheten ved å unngå å innføre uhensiktsmessige reguleringer av ressursbruken i kommuner og fylkeskommuner.

2 Utviklingen i kommuneøkonomien og tjenestene

Over flere år har kommunesektoren hatt høyere vekst i frie inntekter og lavere vekst i utgiftene til demografi og pensjon enn forutsatt i de fremlagte budsjettene. Det har gitt gode driftsresultat og gjort kommunene i stand til å bygge opp disposisjonsfond som de selv står fritt til å anvende.

For 2022 ble anslaget for realveksten i frie inntekter økt ved regjeringsskiftet og ved salderingen av budsjettet. Gjennom våren 2022 økte skatteinntektene uventet mye, og Stortinget vedtok i forbindelse med RNB at mesteparten av dette skulle tilfalle staten ved at rammetilskuddet ble redusert. De siste månedene har prisveksten i Norge tiltatt, og kostnadene for kommunene har fortsatt å øke mer enn lagt til grunn i budsjettene. Den økte kostnadsveksten vil trolig bety mer enn merskatteveksten gjennom året, i motsetning til året før da merskatteveksten mer enn kompenserte for at kostnadsveksten ble høyere enn lagt til grunn.

Regjeringens budsjettforslag for 2023 anslås å gi en realvekst i kommunesektorens frie inntekter på om lag 2,6 mrd. kroner. Veksten i inntektene regnes fra anslått nivå på kommunesektorens inntekter i 2022 etter Stortingets behandling av Revidert nasjonalbudsjett 2022 (RNB22). Oppgavekorrigeringer, midlertidige koronarelaterte inntekter, ekstraordinær merskattevekst i 2022 knyttet til uttak av utbytte (14 mrd. kroner) og trekk i rammetilskudd på grunn av disse (12,1 mrd. kroner) er holdt utenfor beregningen av realveksten. Veksten i de frie inntektene er høyere enn intervallet som ble signalisert i Kommuneproposisjonen 2023, særlig som følge av flyktningestrømmen fra Ukraina. Kommunene har store utgifter til å ta imot flyktninger. De dekkes av et integreringstilskudd, men det er også utgifter som skal dekkes av de frie inntektene på samme måte som til andre innbyggere. Anslaget for økningen i kostnader som isolert sett følger av endringene i befolkningens størrelse og sammensetning (demografikostnader) er økt siden Kommuneproposisjonen 2023 ble lagt fram, og demografikostnadene slik de ble anslått i sommer dekkes akkurat av økningen i frie inntekter.

Usikkerheten om den økonomiske utviklingen fremover er uvanlig stor, det merker også kommunene. For kommunene er usikkerheten særlig knyttet til kostnadsveksten i sektoren og utgiftene for å ta imot flyktningene fra Ukraina, herunder økte demografikostnader. Mange kommuner og fylkeskommuner står godt rustet til å håndtere uventede kostnadsøkninger, etter flere år med gode resultater og økteddisposisjonsfond, men det er stor variasjon mellom kommuner

Etter en periode med høye inntekter ventes realinntekten i 2022 å være litt høyere enn før pandemien når det er korrigerert for oppgaveoverføringer, men litt lavere når en også korrigerer for økte demografikostnader.

2.1 Innledning

Dette kapitlet redegjør for utviklingen i kommuneøkonomien basert på et sett av indikatorer, rapportert i tabell 2.1, som er basert på Statistisk sentralbyrås statistikk om offentlige finanser, nasjonalregnskapsstatistikk og KOSTRA fram til og med 2021. Det er gjort et unntak fra offisielle definisjoner i statistikken ved at bompenger ikke er inkludert i utvalgets

definisjon av inntekter i kommunesektoren. Anslag for 2022 og 2023 i dette kapitlet er fra Nasjonalbudsjettet 2023 (NB23).

Tabell 2.1 Utviklingen i kommuneøkonomien¹

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
A. Kommunesektorens størrelse i landets økonomi											
Kommunalt konsum, pst. av BNP Fastlands-Norge	13,6	13,7	13,8	14,0	14,2	14,4	14,4	14,5	15,0	14,9	14,1
Inntekter i kommunesektoren, pst. av BNP Fastlands-N.	17,7	17,8	17,7	18,1	18,7	19,0	18,7	18,6	19,5	19,6	18,0
Utførte timeverk i kommunesektoren, pst. av landet	16,8	16,8	16,7	16,8	17,1	17,3	17,3	17,2	17,6	17,6	17,4
Sysselsatte personer i kommunesektoren, pst. av total	19,4	19,5	19,4	19,4	19,5	19,6	19,6	19,5	19,7	19,7	19,4
B. Endring i BNP og indikatorer for kommuneøkonomien											
BNP Fastlands-Norge, pst. volumendring	3,7	2,3	2,2	1,4	0,9	2,0	2,2	2,0	-2,3	4,1	2,9
Saml. inntekter i kommunesektoren, reell endring, pst. ²⁾	2,3	1,3	1,4	3,9	3,0	2,0	0,7	1,3	1,4	2,0	-1,2
Kommunal deflator, pst. endring	3,4	3,9	3,1	2,4	2,6	2,4	3,1	3,2	1,0	4,3	5,3
Frie inntekter i pst. av samlede inntekter ³⁾	74,7	74,2	73,4	72,7	72,6	72,2	71,7	71,3	71,7	72,2	71,9
Frie inntekter og mva-kompensasjon, pst. av inntekter	78,5	78,3	77,6	77,1	77,1	76,7	76,3	76,3	76,4	76,6	76,6
Frie inntekter, reell endring fra året før, pst.	2,1	0,6	0,7	3,5	2,8	1,4	0,2	1,1	-0,2	3,5	-2,9
Aktivitetendring i kommunesektoren, pst. endring	0,4	2,4	1,2	2,2	2,7	1,5	2,7	2,6	0,0	1,9	0,8
Utførte timeverk i kommunesektoren, pst. endring	1,0	0,8	0,5	0,9	2,5	1,6	1,7	1,0	-0,2	2,6	2,0
Produktinnsats, pst. volumendring	0,6	3,4	2,9	5,3	0,4	4,3	2,0	2,5	2,6	5,9	-3,0
Bruttoinvesteringer, pst. volumendring	-2,3	7,6	0,9	2,0	9,4	-3,7	7,8	9,0	-3,1	-7,1	3,0
Bruttoinvesteringer i pst. av inntekter	12,5	13,0	13,2	13,3	14,0	13,2	14,2	15,3	14,5	13,3	14,5
Netto driftsresultat, konsern, pst. av driftsinntekter ⁴⁾	3,5	3,3	1,5	3,2	4,2	3,9	2,8	2,0	3,1	4,7	-
Disposisjonsfond, pst. av driftsinntekter ⁵⁾	6,8	6,8	6,9	8,9	10,2	11,4	12,2	11,9	11,8	13,8	-
Nettofinansinvesteringer, pst. av inntekter	-3,9	-5,0	-5,5	-3,1	-2,6	-2,4	-3,8	-5,8	-4,2	-1,6	-7,0
Netto gjeld uten pensjonsreserver, i pst. av inntekter ⁶⁾	39,6	41,7	46,1	44,9	44,1	43,6	44,3	47,3	48,5	47,1	-

¹⁾ Tallene er basert på oppdaterte nasjonalregnskapstall publisert av Statistisk sentralbyrå 18. august 2022 og statistikk for offentlig forvaltnings inntekter og utgifter publisert 7. juni 2022.

²⁾ Innenfor kommuneopplegget. Ved beregning av inntektsvekst er det korrigert for oppgaveendringer og midlertidige bevilgninger, herunder bevilgninger begrunnet med koronapandemien.

³⁾ Kommuneopplegget for 2011 innebar overgang til rammefinansiering av barnehager. Sammen med innlemming av enkelte andre øremerkede ordninger bidro dette til å øke andelen frie inntekter med om lag 8 prosentenheter fra 2010 til 2011.

⁴⁾ Brudd i tidsserien. Fra og med 2014 ble merverdiavgiftskompensasjonen fra investeringer ført i investeringsregnskapet, ikke i driftsregnskapet som tidligere. Denne endringen medførte en reduksjon i netto driftsresultat.

⁵⁾ Inkluderer også regnskapsmessig mindreforbruk (lagt til) og regnskapsmessig merforbruk (trukket fra).

⁶⁾ Gjeldstallene er basert på tall for 4. kvartal 2021 fra finansielle sektorbalanser publisert av Statistisk sentralbyrå. Fordringer og gjeld knyttet til skatter er holdt utenom. Etter en hovedrevisjon og definisjonsendringer i nasjonalregnskapet er deler av kommunenes plasseringer i pensjonsmidler tatt inn som fordringer under betegnelsen «arbeidsgivers reserver». I tabell 2.1 oppgis tall ut en disse fordringene.

Kilder: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi, Finansdepartementet og Statistisk sentralbyrå

Kommunesektoren utgjør en stor del av offentlig sektor og har ansvar for viktige tjenester i innbyggernes hverdag, herunder velferdstjenester som barnehager, skoler og helse- og omsorgstjenester. Kommunalt konsum som andel av BNP Fastlands-Norge har i de siste årene utgjort rundt 14,5 prosent. For 2022 anslås konsumandelen til 14,1 prosent (NB23). Kommunesektorens inntekter har over tid økt som andel av verdiskapingen i fastlandsøkonomien. Andelen anslås i NB23 å gå noe ned i 2022, som følge av høy vekst i BNP Fastlands-Norge samt at inntektene går ned fra et høyt nivå. I NB23 anslås sektorens løpende inntekter utenom formuesinntekter og bompenger i 2022 til 648 mrd. kroner, tilsvarende 18,0 prosent av BNP for Fastlands-Norge, ned fra 19,6 prosent året før. Kommunesektorens viktigste inntekter er lokale skatteinntekter og rammetilskudd fra staten,

også kalt frie inntekter. De frie inntektene anslås i NB23 til 451 mrd. kroner i 2022, det vil si 71,9 prosent av anslaget på samlede inntekter innenfor kommuneopplegget.¹

2.2 Aktivitets- og inntektsutviklingen

Inntektsutviklingen i 2022

Tabell 2.2 viser den anslåtte realveksten i kommunesektorens inntekter i 2022 på ulike tidspunkt. Anslagene bygger på beregninger til nasjonalbudsjettene. I beregningen av veksten er ikke midlertidige bevilgninger og reduksjon i gebyrer knyttet til koronakrisen inkludert. Beregnet inntektsvekst er korrigert for oppgaveendringer.

Tabell 2.2 Realvekst i kommunesektorens inntekter i 2022. Anslag på ulike tidspunkt. Mrd. 2022-kroner og prosentvis vekst (anslag på regnskap)

	Samlede inntekter		Frie inntekter	
	Mrd. kroner	Pst.	Mrd. kroner	Pst.
<i>Målt i forhold til oppdaterte anslag for 2021</i>				
Nasjonalbudsjettet 2022	-2,2	-0,4	-4,0	-0,9
Tilleggsproposisjonen	1,3	0,2	-1,5	-0,3
Saldert budsjett (inkl. budsjettavtalen)	2,6	0,4	-1,4	-0,3
Revidert nasjonalbudsjett 2022 ¹	-3,3	-0,5	-8,9	-1,9
Nasjonalbudsjettet 2023	-7,4	-1,2	-13,3	-2,9
<i>Målt i forhold til anslag i RNB21</i>				
Signalisert i Kommuneproposisjonen 2022	1,7-2,6	-	2,0-2,4	-
Nasjonalbudsjettet 2022	3,8	0,7	2,0	0,5
Tilleggsproposisjonen 2022	7,4	1,3	4,5	1,0
Saldert budsjettet 2022	8,6	1,5	4,7	1,1

¹Inkludert virkningene av forliket om RNB22 mellom regjeringspartiene og SV.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

Det var uventet høy skattevekst i kommunesektoren i 2021, og anslaget for veksten i kommunesektorens inntekter i 2021 ble oppjustert gjennom året og ble uvanlig høy. Dette til tross for at kostnadsveksten også ble høyere enn lagt til grunn.

For 2022 la regjeringen Solberg opp til en realvekst i kommunesektorens frie inntekter på 2,0 mrd. kroner, målt i forhold til anslagene i Kommuneproposisjonen 2022 og Revidert nasjonalbudsjett 2021 (RNB21), se tabell 2.2. I regjeringen Støres tilleggsproposisjon for 2022 ble sektoren tilført ekstra penger. Veksten i frie inntekter økte med det til 4,5 mrd. kroner. I statsbudsjettet for 2022 som Stortinget vedtok i fjor høst, ble inntektene økt ytterligere og realveksten i sektorens frie inntekter ble anslått til 4,7 mrd. kroner, regnet fra inntektsanslaget for 2021 i RNB21.

Bedring i arbeidsmarkedet og tilpasninger til økt skatt på utbytte har gitt betydelig merskattevekst også i 2022. I RNB22 ble anslaget på kommunesektorens skatteinntekter i 2022 oppjustert med 21 mrd. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2022, hvorav anslagsvis 14 mrd. kroner skyldes den markerte økningen i utbetalte utbytter til personlige skattytere i 2021. Dette var ekstraintekter som kommunene ikke hadde planlagt for i de

¹ I samlede inntekter innenfor kommuneopplegget holdes i tillegg blant annet overføringer fra staten på asylposter og inntekter fra trygde- og pensjonspremier utenom.

opprinnelige budsjettene, og som kom i en situasjon der norsk økonomi var i høykonjunktur. Normal praksis er at anslagsendringer i kommunesektorens inntekter mellom vedtatt og revidert budsjett innarbeides i anslaget som danner utgangspunkt for inntektsutviklingen året etter. Årets anslagsendring var uvanlig stor, og skyldtes delvis skattetilpasninger til endringer i utbyttebeskatningen. For å unngå at den samlede offentlige ressursbruken skulle bli for høy, vedtok Stortinget at 12,1 mrd. kroner av merinntektene fra de ekstraordinære utbyttene i 2021 skulle tilfalle staten og bidra til inndekning av økte utgifter på andre områder. Dette ble gjort ved at rammetilskuddet ble redusert med 12,1 mrd. kroner. Med det fikk kommunesektoren beholde 1,9 mrd. kroner av den ekstraordinære merinntekten, som en engangsinntekt i 2022 som ikke skulle videreføres til 2023. I beregningen av veksten i tabell 2.2 inngår derfor ikke denne ekstraintekten, da det er korrigert for både den ekstraordinære inntekten og for kuttet i rammetilskuddet.

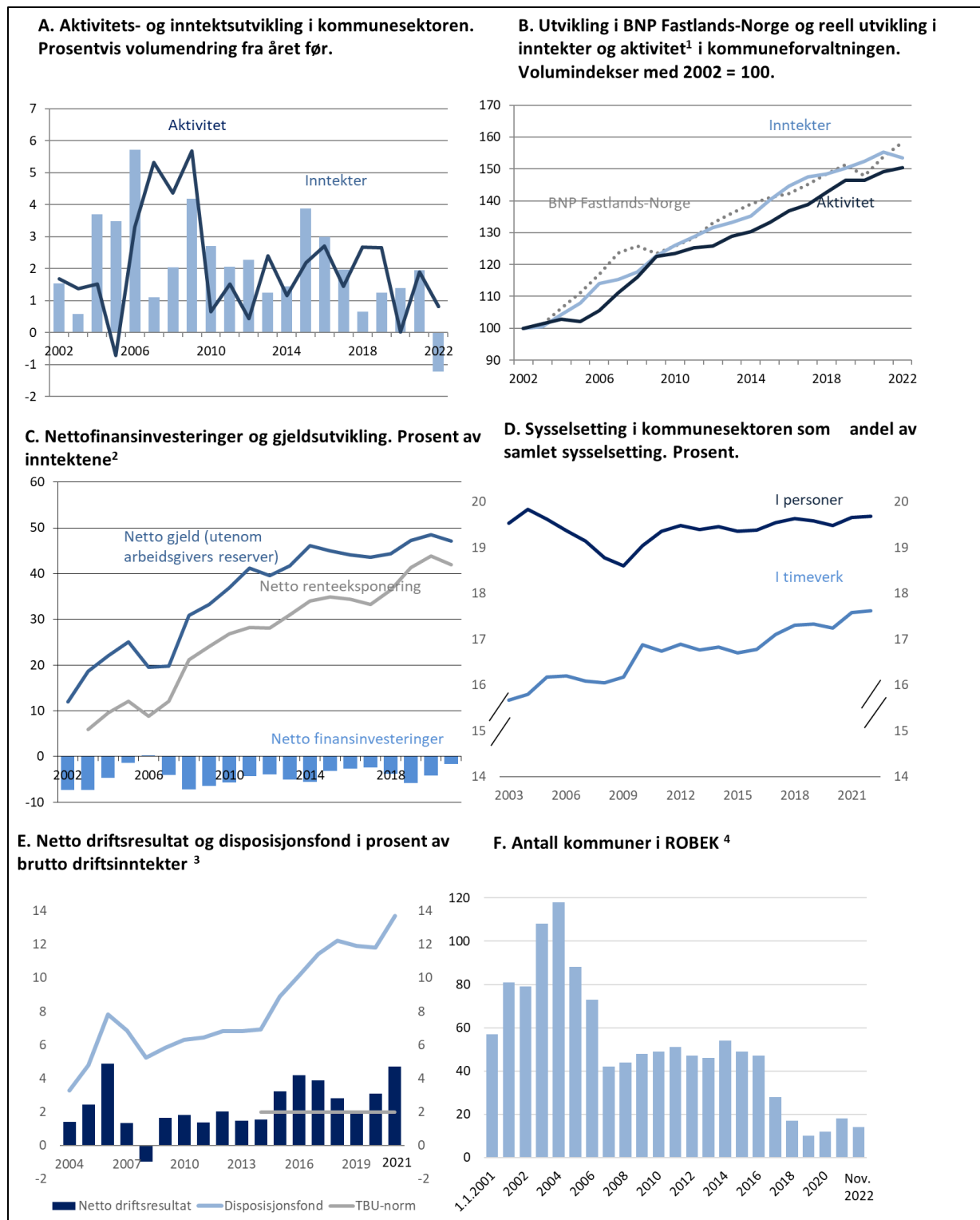
Anslagene for sektorens inntektsvekst fra 2021 til 2022 påvirkes i stor grad av utviklingen kommuneøkonomien i 2021. Siden inntektsveksten ble oppjustert for 2021, anslås det i NB23 en realnedgang fra 2021 til 2022 på 7,4 mrd. kroner i kommunesektorens samlede inntekter og 13,3 mrd. kroner i de frie inntektene, se tabell 2.2. Oppgavekorrigeringer og midlertidige koronarelaterte inntekter, samt hele merskatteveksten i 2022 som anslås å være knyttet til ekstraordinært høye utbytter i 2021 og tilhørende trekk i rammetilskudd er holdt utenfor ved beregning av realveksten. Realinntektsnivået i 2022 ventes å være litt høyere enn før pandemien når det er korrigert for oppgaveoverføringer, men litt lavere når en også korrigerer for økte demografikostnader.

I NB23 er kostnadsveksten for 2022 anslått til 5,3 prosent, opp fra 3,7 prosent i RNB22. Det oppjusterte anslaget for deflatoren reflekterer den økende prisveksten i Norge. De høye inflasjonstallene som kom etter at budsjettanslagene ble ferdigstilt, tyder på at prisveksten i 2022 kan bli høyere enn lagt til grunn i NB23. Hvor mye høyere er usikkert. Det er også forhold som isolert sett kan bidra til å dempe prisveksten.

Økt kostnadsvekst i inneværende år vil isolert sett bidra til å øke nivået på utgiftene for kommende år, noe som normalt ikke kompenseres. I år der kostnadsveksten blir lavere enn anslått, vil det isolert sett redusere kostnadsnivået for kommende år tilsvarende.

Utviklingen i strømprisene har stor betydning for kommunesektoren. Det er stor forskjell mellom kommunene, da en del har høye kraftinntekter mens andre kun opplever høyere kostnader. Kommunesektoren mottar ikke strømstøtte og det er derfor mye større usikkerhet knyttet til hvordan utviklingen i strømpriser slår ut i sektorens kostnadsutvikling enn for husholdningene. Dersom lønnsveksten blir høyere enn lagt til grunn, vil det også kunne trekke opp kommunesektorens skatteinntekter. Usikkerheten om både deflatoren og skatteveksten i 2022 er fortsatt stor og større enn normalt så nærme slutten av året.

En arbeidsgruppe med representanter for staten og kommunesektoren har levert en utredning om de økonomiske konsekvensene av koronapandemien for kommunesektoren første halvår 2022. Samlet anslås totale netto merutgifter og inntektsbortfall for sektoren til om lag 8,8 mrd. kroner i første halvår 2022. Av de totale utgiftene er om lag 2,2 mill. kroner anslått å knytte seg til avtalene som KS og Oslo kommune inngikk med arbeidstakerorganisasjonene om å øke kompensasjon for overtid og merarbeid under koronapandemien. Arbeidsgruppen har ikke vurdert om utgiftene som følger av avtalene bør anses som nødvendige utgifter som følge av pandemien eller som utgifter som i større grad

Figur 2.1 Utviklingen i kommuneøkonomien

¹ Aktivitetsveksten er korrigeret for større oppgaveoverføringer.

² Nettofinansinvesteringer og nettogjeld (både med og uten arbeidsgivers reserver) er oppgitt i prosent av kommuneforvaltningens samlede inntekter. Netto renteesponering er oppgitt i prosent av kommunenes brutto driftsinntekter.

³ Inkluderer kommunale og fylkeskommunale foretak (KF og FKF) og interkommunale selskaper (IKS). Fra og med 2014 ble merverdiavgiftskompensasjonen fra investeringer ført i investeringsregnskapet, ikke i driftsregnskapet som tidligere. Denne endringen medførte en reduksjon i netto driftsresultat og i brutto driftsinntekter. I tabellen er det korrigeret for denne endringen i årene før 2014, slik at tallene er sammenliknbare for hele perioden. Tallene avviker derfor fra tilsvarende tall i tabell 2.1 for årene t.o.m. 2013. Disposisjonsfond inkluderer også regnskapsmessig mer- og mindreforbruk.

⁴ Med unntak av 1.1.2001, da registeret ble opprettet og 2021, er alle tall per 31.12. i det respektive år.

Kilder: Statistisk sentralbyrå, Finansdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet

følger av valg kommunene og fylkeskommunene selv har tatt. Regjeringen har varslet at den vil se på helheten i kompensasjon til kommunene i nysalderingen av 2022-budsjettet. Til nå er det bevilget om lag 1,7 mrd. kroner i kompensasjon over rammetilskuddet for merutgifter og mindreinntekter som følge av pandemien i 2022.

Etter at statsbudsjettet for 2023 ble lagt fram, gjennomførte Nærings- og fiskeridepartementet auksjonen av nye tillatelser til oppdrett av laks, ørret og regnbueørret. Samlet vederlag fra auksjonen ble om lag 3,8 mrd. kroner, hvorav 40 prosent vil bli tilført vertskommunene og -fylkeskommunene gjennom Havbruksfondet. I tillegg vil Havbruksfondet få tilført midler fra konvertering av utviklingstillatelser og kapasitetsvekst på eksisterende tillatelser. Disse inntektene inngikk ikke i anslaget for kommunesektorens inntekter for 2022 i statsbudsjettet for 2023.

En nærmere omtale av kommunesektorens inntektskilder og utviklingen over lenger tid gis i kapittel 3.

Aktivitetsvekst- og inntektsutviklingen i de siste årene

For å måle den samlede aktivitetsutviklingen i kommunesektoren benyttes en indikator der endring i sysselsetting (timeverk), endring i produktinnsats (faste priser) og endring i brutto realinvesteringer (faste priser) veies sammen, se boks 2.2. Aktivitetsindikatoren gir uttrykk for ressursbruken knyttet til den løpende tjenesteproduksjon utført av eller finansiert av kommunesektoren og nyinvesteringer i sektoren. Vekstratene er basert på nasjonalregnskapstall fram til 2021, mens tallene for 2022 er basert på anslag i NB23. Når en sammenligner aktivitetsveksten med realveksten i samlede inntekter, får man normalt en indikasjon på utviklingen i nettofinansinvesteringer i sektoren. Høyere aktivitetsvekst enn inntektsvekst vil normalt gi økende budsjettunderskudd i sektoren. Se punkt 2.4 for omtale av nettofinansinvesteringer.

Etter en aktivitetsvekst på 1,9 prosent i 2021, er det anslått en vekst i 2022 på 0,8 prosent. Bak dette ligger en vekst i utførte timeverk på 2,0 prosent og en vekst i bruttoinvesteringene på 3,0 prosent. I motsatt retning trekker et fall i produktinnsatsen på 3,0 prosent. Mens aktiviteten ventes å øke i 2022, anslås realverdien i samlede inntekter å gå ned med 1,2 prosent.

Det har vært til dels stor variasjon i aktivitetsveksten i tidligere år. I 2020 var det ingen vekst i aktivitetsindikatoren, mens det i 2021 var en oppgang på 1,9 prosent. Realveksten i samlede inntekter var høyere enn aktivitetsveksten i 2020, mens veksten i de to størrelsene var på linje med hverandre i 2021. Se figur 2.1A som viser aktivitetsvekst og inntektsvekst for kommuneforvaltningen etter 2002.

Figur 2.1B viser realveksten i samlede inntekter, aktivitetsveksten og realveksten i Fastlands-BNP siden 2002. Særlig for årene 2007 og 2008 bidro høyere aktivitetsvekst enn inntektsvekst til store og økende budsjettunderskudd i sektoren. Den samme tendensen så vi også for 2018 og 2019, mens den lave aktivitetsveksten, kombinert med betydelige overføringer fra staten, bidrar til at underskuddet siden har falt.

2.3 Netto driftsresultat

Utvalget betrakter netto driftsresultat som hovedindikator for økonomisk balanse i kommunesektoren. Netto driftsresultat viser hvor mye som kan disponeres til avsetninger og investeringer etter at driftsutgifter, renter og avdrag er betalt.

Utvalget anbefaler at netto driftsresultat for kommunesektoren over tid bør utgjøre om lag 2 prosent av driftsinntektene, med et anbefalt nivå på $1\frac{3}{4}$ prosent for kommunene (inkl. Oslo) og 4 prosent for fylkeskommunene.² Anbefalingen gjelder kommunesektoren når også foretakene og de interkommunale selskapene er tatt med. Anbefalingen gjelder for sektoren som helhet og for henholdsvis kommunene og fylkeskommunene samlet, og ikke for den enkelte kommune og fylkeskommune.

Utviklingen i brutto og netto driftsresultat i perioden 2004–2021 er vist i figur 2.1E³.

Etter at driftsresultatene i årene fram mot 2014 i snitt var i underkant av utvalgets nåværende anbefaling på 2 prosent, ble netto driftsresultat kraftig forbedret i perioden 2015–2021 sett under ett til et nivå godt over utvalgets anbefaling.

I 2021 var netto driftsresultatet i kommunesektoren som helhet mer enn dobbelt så høyt som utvalgets anbefaling over tid, og det høyeste siden 2006. Netto driftsresultat for både kommunene samlet og fylkeskommunene samlet lå markant over anbefalingene. For sektoren samlet var netto driftsresultat i 2021 på 4,7 prosent. Tall for kommunene og fylkeskommunene lå på henholdsvis 4,3 og 7,4 prosent.

I perioden 2019 til 2021 var det en betydelig forbedring i driftsresultatene. Forbedringen av driftsresultatene fra 2020 til 2021 var i stor grad drevet av den kraftige merskatteveksten. Merskattevekst som først blir kjent mot slutten av året vil trolig i særlig grad disponeres seinere år og dermed bidra til å trekke netto driftsresultat opp. Samlet sett ble skatteinntektene til kommunene og fylkeskommunene 18,3 mrd. kroner høyere enn anslått i Nasjonalbudsjettet 2021 og 15,1 mrd. kroner høyere enn anslått i Revidert nasjonalbudsjett 2021. Mer enn halvparten av merskatteveksten ble dermed først kjent mot slutten av året, og merskatteveksten etter revidert nasjonalbudsjett 2021 tilsvarer nærmere $2\frac{1}{2}$ prosent av kommunesektorens samlede driftsinntekter i 2021. Merskatteveksten har sammenheng med en bedre utvikling i arbeidsmarkedet i fjor høst enn ventet og tilpasninger til et høyere nivå på skatt på utbytte fra 2022 som ble kjent etter budsjettavtalen i desember 2021.

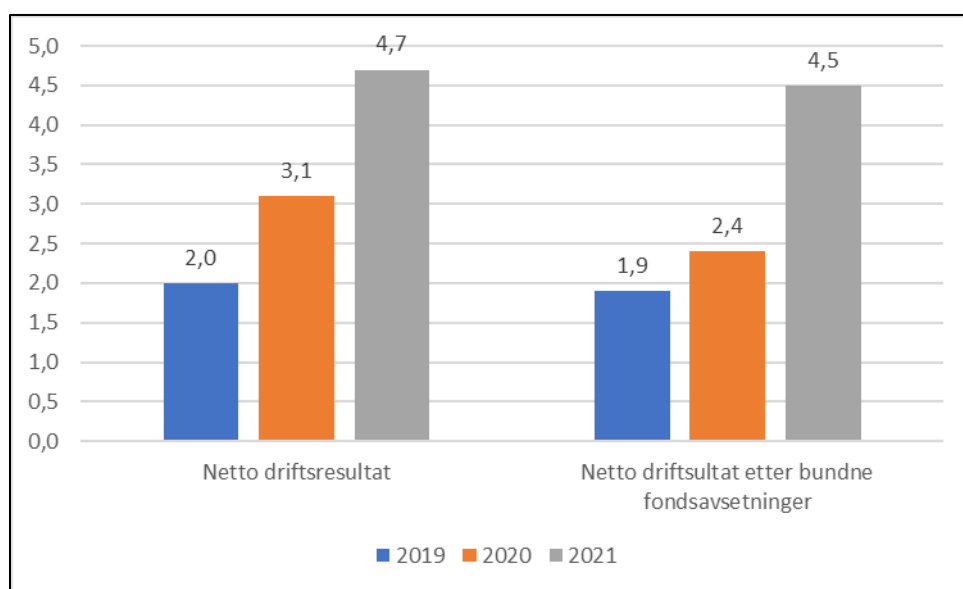
Som følge av covid-19 var det en del planlagte aktiviteter som ikke lot seg gjennomføre i fjor, og dette bidro isolert sett til en forbedring av driftsresultatet i 2021. Overtakelsen av veiadministrasjonen og sammenslåinger av fylkeskommunene kan også ha bidratt til utsatt aktivitet. Også lavere renteutgifter og økt avkastning på finansielle omløpsmidler og store engangsinntekter ifm. salg av kraftaksjer og tilskudd knyttet til ekstraordinære hendelser i enkeltkommuner trekker i samme retning. Betydelig økning i utgifter til energi, medisinsk og

² Fram t.o.m. 2013 anbefalte utvalget at netto driftsresultat over tid burde utgjøre om lag 3 prosent av driftsinntektene for sektoren samlet. Denne anbefalingen knyttet seg til tall for kommunekassene. Siden mva-kompensasjon fra investeringer f.o.m. 2014 skulle føres investeringsregnskapet, og ikke lenger i driftsregnskapet, ble det anbefalte nivået redusert til 2 pst. for sektoren samlet f.o.m. samme år. Denne anbefalingen knytter seg til konserntall.

³ Fra og med 2014 ble merverdiavgiftskompensasjonen fra investeringer ført i investeringsregnskapet, ikke i driftsregnskapet som tidligere. Denne endringen medførte en reduksjon i brutto og netto driftsresultat. I figuren er det korrigert for denne endringen ved at merverdiavgiftskompensasjonen fra investeringer er trukket fra brutto og netto driftsresultat i årene før 2014, slik at tallene er sammenliknbare for hele perioden.

annet forbruksmateriell samt kjøp av andre tjenester, lavere utbetalinger fra havbruksfondet og noe lavere utbytteinntekter trekker resultatet i motsatt retning.

Netto driftsresultat er det mest sentrale regnskapsbegrepet i kommunenes og fylkeskommunenes økonomiske oversikt over drift. Imidlertid kan netto driftsresultatene påvirkes av at øremerkede inntekter og tilhørende utgifter påløper i ulike regnskapsår. Øremerkede tilskudd og andre bundne inntekter inntektsføres det året de er kjent, mens utgiftene kan påløpe i senere regnskapsår (ubrukte øremerkede midler settes i mellomtiden av i bundne fond). I 2020 var avsetning av slike bundne inntekter langt større enn bruken av bundne midler som var avsatt tidligere år. Den underliggende økonomiske balansen var dermed svakere enn det netto driftsresultatet indikerer. I 2021 var fremdeles avsetningen større enn bruken, men langt mindre enn i 2020. Forskjellen mellom nivået på netto driftsresultat og netto driftsresultat etter avsetning til bundne fond er således mye mindre i 2021 enn i 2020. Forbedringen av den underliggende økonomiske balansen i 2021 er dermed sterkere enn hva økningen i netto driftsresultat gir uttrykk for.

Figur 2.2 Netto driftsresultat og netto driftsresultat etter bundne fondsavsetninger i kommunesektoren. 2019, 2020 og 2021

Kilde: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA)

Per november 2022 var det 14 kommuner i ROBEK, fortsatt et lavt antall sammenliknet med de fleste årene så langt på 2000-tallet.

Kommunesektorens driftsresultater og disposisjonsfond er nærmere omtalt i kapittel 5.

2.4 Nettofinansinvesteringer og netto gjeld

Nettofinansinvesteringer er i nasjonalregnskapet definert som samlede inntekter fratrukket samlede utgifter, der utgifter til bruttorealinvesteringer er medregnet. Nettofinansinvestering, sammen med eventuelle omvurderinger av fordringer og gjeld, bestemmer utviklingen i kommunesektorens netto fordringsposisjon.

I 2021 var kommuneforvaltningens nettofinansinvesteringer -10,2 mrd. kroner, tilsvarende 1,6 prosent av samlede inntekter. Det er en bedring på 14,6 mrd. kroner fra 2020. Bedringen av underskuddet må blant annet ses i sammenheng økning i skatteinntekten og fall i

bruttorealinvesteringer. I NB23 anslås underskuddet i 2022 å falle til 45 mrd. kroner, om lag 7 prosent av samlede inntekter. Det økte underskuddet må ses i sammenheng med at aktivitetsveksten antas å holde seg relativt høy samtidig som inntektsveksten er relativt svak som følge av utfasing av flere midlertidige overføringer fra staten i forbindelse med pandemien. Også økte renteutgifter bidrar til å trekke ned.

Figur 2.1C viser utviklingen i netto gjeld (brutto gjeld fratrukket brutto fordringer), basert på statistikken for finansielle sektorregnskaper (SSB). Dette finansielle sektorregnskapet inneholder et omfattende, detaljert og avstemt regnskap for fordringer og gjeld mellom ulike sektorer, basert på internasjonale retningslinjer for nasjonalregnskapet.

Ved utgangen av 2021 utgjorde sektorens netto gjeld 47,1 prosent av inntektene, ned fra 48,5 året før.⁴

Deler av kommunesektorens gjeld innebærer i liten grad renteutgifter for kommunene. Det gjelder blant annet lån knyttet til gebyrbelagte tjenester, der økte avdrag og renteutgifter kan finansieres gjennom økte kommunale gebyrer. I tillegg dekker staten delvis rentekostnader og avdrag på skole-, kirke- og sykehjemsinvesteringer og transporttiltak i fylkene, og enkelte av sektorens fordringer er heller ikke rentebærende.

Den netto renteeksponerte gjelden kan anslås til 41,9 prosent av inntektene ved utgangen av 2021. Det er nærmere 30 prosentpoeng høyere enn i 2007.

Kommunesektorens gjeld er nærmere omtalt i kapittel 6.

2.5 Sysselsetting

Figur 2.1D viser utviklingen i sysselsettingen i kommunesektoren som andel av samlet sysselsetting siden 2003. I 2022 anslås kommuneforvaltningen å stå for 17,4 prosent av alle utførte timeverk, noe lavere enn året før. Kommunal forvaltning ble langt mindre påvirket av smittevernrestriksjoner under pandemien enn i deler av privat sektor. Som følge av dette ble antall utførte timeverk redusert mindre i kommunal forvaltning enn i privat sektor i begynnelsen av pandemien. I løpet av det siste året har høy økonomisk vekst bidratt til at antall utførte timeverk i privat sektor har økt mer enn i kommunal forvaltning.

Siden en relativt stor andel av de kommuneansatte jobber deltid, er kommunesektorens andel av totalsysselsettingen større målt i personer enn i timeverk. Målt i antall personer har den kommunale sysselsettingsandelen vært over 19 prosent etter 2009. I 2022 anslås det at kommuneforvaltningen står for 19,4 prosent av samlet sysselsetting, noe lavere enn året før.

2.6 Kommunesektorens inntekter i 2023

Dette avsnittet er i hovedsak basert på omtalen av kommunesektorens inntekter i regjeringens forslag til kommuneopplegget i NB23 og Kommunal- og distriktsdepartementets budsjettproposisjon for 2023.

Den oppgitte veksten i inntektene i 2023 er regnet fra anslått nivå på kommunesektorens inntekter i 2022 etter Stortingets behandling av Revidert nasjonalbudsjett 2022 (RNB22). Oppgavekorrigeringer, midlertidige koronarelaterte inntekter, ekstraordinær merskattevekst i 2022 knyttet til uttak av utbytte (14 mrd. kroner) og trekk i rammetilskudd på grunn av disse

⁴ Netto gjeld eksklusive arbeidsgivers pensjonsreserver. Deler av kommunenes plasseringer i pensjonsmidler er tatt inn som fordringer i sektoren under betegnelsen "arbeidsgivers reserver". Netto gjeld medregnet arbeidsgivers reserver er derfor lavere.

(12,1 mrd. kroner) er holdt utenfor beregningen av realveksten.⁵ Ved beregning av realveksten i kommunesektorens inntekter er det lagt til grunn en prisvekst på kommunal tjenesteyting (deflator) på 3,7 prosent fra 2022 til 2023.

Regjeringens budsjettforslag for 2023 anslås å gi en realvekst i kommunesektorens frie inntekter på om lag 2,6 mrd. kroner. Det legges opp til at den foreslåtte veksten i frie inntekter fordeles med om lag 1,7 mrd. kroner til kommunene og om lag 0,9 mrd. kroner til fylkeskommunene. De frie inntektene anslås å utgjøre 462 mrd. kroner i 2023.

Veksten i de frie inntektene er høyere enn intervallet som ble signalisert i Kommuneproposisjonen 2023. For kommunesektoren ble anslaget for merkostnader til demografi knyttet til de frie inntektene oppjustert fra 1,4 til 2,6 mrd. kroner som følge av nye befolkningsframskrivninger fra SSB, inkludert oppjusterte anslag for flyktningsstrømmer. I Kommuneproposisjonen 2023 var det videre anslått uendrede kostnader til pensjon, mens det i NB23 ventes en mindrekostnad på 0,1 mrd. kroner i 2023. Med en vekst i frie inntekter på 2,6 mrd. kroner gir dette kommunesektoren et økt handlingsrom på 0,1 mrd. kroner, noe som dermed var lavere enn det som ble signalisert i Kommuneproposisjonen for 2023

Veksten i sektorens samlede inntekter i 2023 anslås til om lag 5,2 mrd. kroner regnet fra anslått nivå på kommunesektorens inntekter i 2022 etter Stortingets behandling av RNB22. Siden RNB22 er skatteanslaget for 2022 oppjustert. Ekstrainntektene kommunene får som følge av dette, medfører isolert sett lavere inntektsvekst fra 2022 til 2023, selv med uendret inntektsanslag for 2023. Basert på oppdatert anslag på regnskap for 2022 anslås veksten i samlede inntekter å øke med 2,5 mrd. kroner i 2023, mens de frie inntektene anslås å falle med 0,1 mrd. kroner. Oppgavekorrigeringer, midlertidige koronarelaterte inntekter, ekstraordinær merskattevekst i 2022 knyttet til uttak av utbytte (14 mrd. kroner) og trekk i rammetilskudd på grunn av disse (12,1 mrd. kroner) er holdt utenfor beregningen av realveksten. I 2022 tilfalt 1,9 mrd. kroner av merskatteveksten som følge av økt utbytte kommunesektoren, men dette videreføres ikke til 2023.

Utviklingen i strømprisene har stor betydning for kommunesektoren. Det er stor forskjell mellom kommunene, da en del har høye kraftinntekter mens andre kun opplever høyere kostnader. I forslag til statsbudsjettet for 2023 la regjeringen opp til at de som kan forventes å ha store inntekter som følge av høye strømpriser utover det som må sies å være normal fortjeneste, må dele noe av de ekstraordinære inntektene med fellesskapet. Dette gjelder også flere kommuner og fylkeskommuner, både som eiere av kraftverk og som mottakere av konsesjonskraft. Regjeringen foreslo et ettårig trekk i rammetilskuddet i 2023 på til sammen 3 mrd. kroner fra kommuner og fylkeskommuner med inntekter fra konsesjonskraft og som ligger i områdene med høyeste priser. Samtidig vil nye grunnrenteskatter for havbruk og vindkraft gi kommunesektoren økte inntekter. Halvparten av disse skatteinntektene skal gå til kommunesektoren med bokført virkning fra 2024.

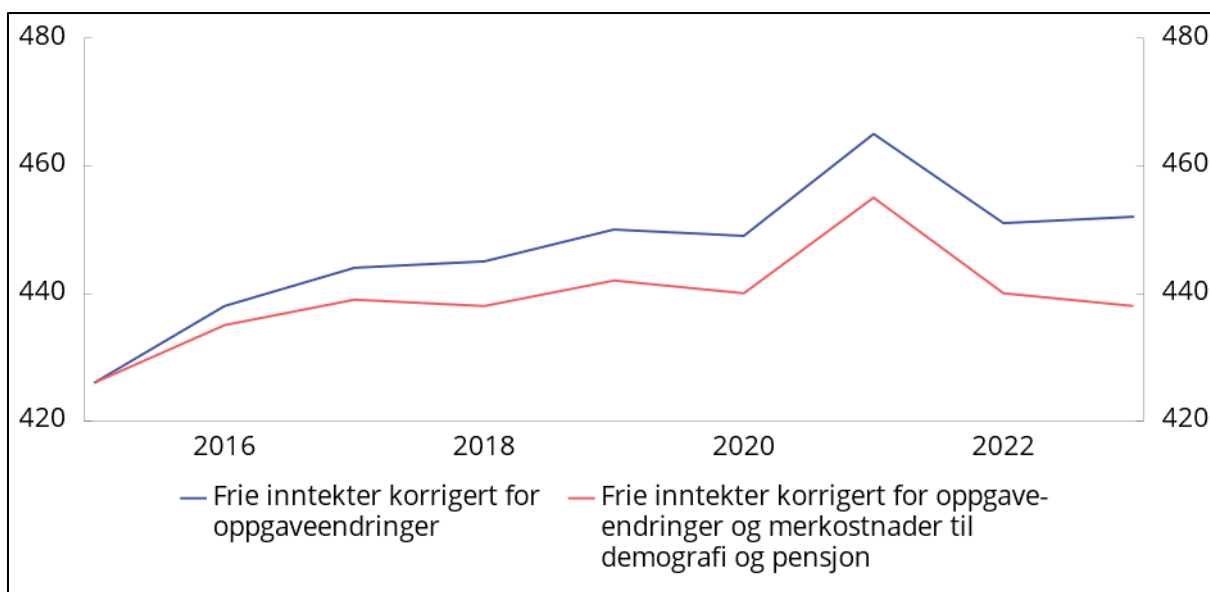
Figur 2.2 viser nivået på de frie inntektene over tid målt i faste 2023-kroner. Den blå linjen i figuren viser frie inntekter korrigert for inntektsendringer som skyldes oppgaveendringer, engangsbevilgninger og enkelte andre korreksjoner. Disse korreksjonene gjøres for å få et bedre mål på frie inntekter som kommunene står fritt til å disponere og det er denne serien

⁵ Rammetilskuddet for 2022 ble i RNB22 trukket ned med 12,1 mrd. kroner, det vil si mindre enn anslaget på 14 mrd. kroner. Kommunesektoren fikk på denne måten isolert sett en ekstraordinær merskattevekst på 1,9 mrd. kroner i 2022 som ikke blir videreført til 2023.

som brukes når man regner veksten i frie inntekter fra ett år til det neste. Nivået på den blå linjen er 2 mrd. kroner høyere i 2023 enn i 2019.

Den kommunale deflatoren for 2022 ble satt opp med 1,6 prosentpoeng fra RNB22 til NB23. Isolert sett bidrar det til å trekke realverdien av frie inntekter i 2022 ned med vel 7 mrd. kroner. Dette bidrar til at realinntektene i 2023 bare ventes å være litt over nivået fra før pandemien når det er korrigert for oppgaveoverføringer mv.

I den røde linjen er det i tillegg korrigert for hvert enkelt års merkostnader til demografi og pensjonskostnadene i 2022 og 2023 (hvor de ikke er fanget opp i den kommunale deflatoren).⁶ Høy vekst i demografikostnadene anslås å trekke nivået i den røde linjen ned i 2023, mens bidraget fra pensjonskostnader anslås å trekke i motsatt retning. Samlet sett anslås nivået på den røde linjen å være 4 mrd. kroner lavere i 2023 enn i 2019, men høyere enn gjennomsnittet for årene før. Inntektsveksten fra 2019 til 2023 har dermed vært lavere enn økningen i kostnadene knyttet til befolkningens størrelse og sammensetning i perioden. Dersom kostnadsveksten i 2022 blir høyere enn anslått i statsbudsjettet for 2023 og veksten i demografikostnadene større, trekker det isolert sett nivået ytterligere i denne retningen.

Figur 2.2 Utviklingen i frie inntekter med korrigeringer.¹ Mrd. 2023-kroner

¹ Justert og rettet versjon av figur 3.12 i Nasjonalbudsjettet 2023.

Kilder: Kommunal- og distriktsdepartementet og Finansdepartementet.

⁶ I årene der lønnskostnadene avviker fra lønnsveksten som følge av utviklingen pensjonskostnader, fanges dette opp i den historisk deflatoren gjennom et beregnet bidrag fra pensjonskostnader. I anslagene på deflatoren legges det i utgangspunktet til grunn at bidraget fra pensjonskostnader er null, dvs. at lønnskostnadene utvikler seg i takt med lønnsveksten. I denne figuren er derfor anslåtte merkostnader til pensjon i 2022 og 2023 trukket fra i disse to årene.

Boks 2.1 Realvekst og realnivå i kommunesektorens inntekter i budsjettene

Stortinget bestemmer langt på vei nivået på kommunesektorens inntekter i forbindelse med de årlige statsbudsjettene, blant annet gjennom vedtak om rammeoverføringer, skattørene og øremerkede midler. For å gi kommunene forutsigbarhet, signaliseres det i mai året før (i forbindelse med kommuneproposisjonen) hvor stor realvekst i frie inntekter og samlede inntekter som regjeringen legger opp til at kommunesektoren skal få i året som kommer («budsjettåret», år T). Den signaliserte realveksten er basert på anslag på inntektene for inneværende år (T-1) i revidert nasjonalbudsjett (RNB) som legges fram samtidig med kommuneproposisjonen.

Regjeringens endelige forslag til realvekst i kommunesektorens inntekter (for år T) presenteres i statsbudsjettet i oktober. Den foreslåtte veksten i sektorens inntekter tar utgangspunkt i inntektsanslaget (for år T-1) fra RNB justert for eventuelle endringer som følge av Stortingets behandling. Logikken i dette er at eventuelle endringer i skatteanslaget (merskattevekst eller skattesvikt) for inneværende år (T-1) etter at RNB er vedtatt ikke skal påvirke det man vedtar om inntektene i budsjettåret (T). Dette gir en forutsigbarhet for hva de nominelle inntektene blir neste år, i tillegg til at det gir en mer stabil utvikling i inntektene over tid.

Denne måten å framstille veksten i kommunesektorens inntekter på benyttes til å vise inntektsnivået i budsjettåret sammenliknet med regjeringens planlagte nominelle nivå for inneværende år (T-1) og handlingsrommet for kommunesektoren i budsjettåret.

Den beregnede kostnadsveksten for inneværende år (T-1), målt med den kommunale deflatoren, kan endre seg etter at kommuneproposisjonen for budsjettåret (T) er vedtatt. Dette påvirker ikke realveksten i inntektene for budsjettåret (T). Men det vil isolert sett påvirke det reelle inntektsnivået i budsjettåret (T). Det skyldes at kjøpekraften som det nominelle inntektsnivået for inneværende år gir, har endret seg. Redusert deflator for inneværende år (T-1) vil isolert sett trekke det reelle nivået i budsjettåret (T) opp, mens økt deflator isolert sett vil trekke det reelle nivået ned.

Dette kan illustreres med tallene for 2019.

Den kommunale deflatoren for 2018 økte med 0,5 prosentpoeng fra RNB 2018/kommuneproposisjonen 2019. Dette påvirker ikke realveksten i 2019, da denne måler veksten fra 2018 til 2019. Men en høyere deflator i 2018 betyr at det anslåtte nominelle inntektsnivået for 2018 fra RNB isolert sett gir et lavere reelt inntektsnivå i 2018 enn det som opprinnelig var planlagt. Dersom en ser på realveksten over to år, fra 2017 til 2019, fører dette til at den planlagte reelle inntektsøkningen fra 2018 til 2019 (som ikke har endret seg) isolert sett vil gi noe lavere reelt inntektsnivå i 2019 enn lagt til grunn i Kommuneproposisjonen 2019.

Aktivitetsutvikling

For å måle utviklingen i den samlede aktiviteten i kommuneforvaltningen bruker utvalget en indikator der endring i sysselsettingen målt i timeverk, endring i produktinnsats i faste priser og endring i brutto realinvesteringer i faste priser veies sammen. Som vektor brukes de andelene som lønnskostnader, produktinnsats og brutto realinvesteringer utgjorde av de samlede utgiftene for de tre kostnadsartene året før. Siden indikatoren er basert på ressursinnsatsen i kommunesektoren fanger den ikke opp vekst i produksjonen som følge av effektiviseringstiltak.

Produktinnsats (vareinnsats)

Verdien av anvendte innsatsvarer og -tjenester i produksjonsaktivitet, unntatt kapitalslit (bruk av fast realkapital). Begrepet bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Bruttorealinvestering

Verdien av anskaffelser av fast realkapital minus salg av fast realkapital. Anskaffelser av fast realkapital omfatter utgifter til kjøp av bygninger og anlegg, transportmidler, maskiner, utstyr, inventar mv.

Utførte timeverk

Antall timeverk utført av alle sysselsatte i innenlandsk produksjonsvirksomhet innenfor effektiv normalarbeidstid, med tillegg for utført overtid og fradrag for fravær pga. sykdom, permisjon, ferie og eventuelle arbeidskonflikter.

Grunnrenteskatt på havbruk

Regjeringen har foreslått å innføre en grunnrenteskatt med en effektiv sats på 40 prosent på produksjon av laks, ørret og regnbueørret, med et bunnfradrag på 4 000-5 000 tonn. Skatteinntektene anslås på usikkert grunnlag til 3,65-3,8 mrd. kroner årlig, avhengig av bunnfradraget, og fordeles likt mellom staten og kommunesektoren. Kommunesektorens andel vil fordeles delvis gjennom en produksjonsavgift til vertskommunene og -fylkeskommunene, delvis gjennom en naturressursskatt som inngår i inntektsutjevningen til kommunene og fylkeskommunene, og delvis gjennom en ekstrabevilgning som fordeles på kommunene etter kostnadsnøkler. Forslaget er sendt på høring med frist 4. januar 2023. Foreslått virkningstidspunkt er fra 1. januar 2023, mens inntektene for kommunesektoren vil bokføres første gang i 2024.

Grunnrenteskatt på landbasert vindkraft

Forslaget har tilsvarende innretning som den foreslåtte grunnrenteskatten på havbruk. Effektiv sats er foreslått til 40 prosent, og grunnrenteskatteplikten vil gjelde for vindkraftverk som er konsesjonspliktige (flere enn 5 turbiner eller installert effekt på 1 MW eller mer). Skatteinntektene anslås på usikkert grunnlag til om lag 2,5 mrd. kroner årlig og fordeles likt mellom staten og kommunesektoren. Kommunesektorens andel fordeles delvis gjennom en produksjonsavgift til vertskommunene, delvis gjennom en naturressursskatt som inngår i inntektsutjevningen til kommunene og fylkeskommunene, og delvis gjennom en ekstrabevilgning som fordeles på kommunene etter kostnadsnøkler. Forslaget sendes på høring før årsskiftet. Foreslått virkningstidspunkt er fra 1. januar 2023, mens inntektene for kommunesektoren vil bokføres første gang i 2024.

Endringer i vannkraftbeskatningen

Høyere grunnrenteskattesats

Effektiv sats i grunnrenteskatten er foreslått økt fra 37 til 45 prosent med virkning fra inntektsåret 2022. Små vannkraftverk betaler ikke grunnrenteskatt og påvirkes derfor ikke av forslagene. Økningen i inntektene fra grunnrenteskatten går til staten og anslås til 11,2 mrd. kroner årlig. Endringen påvirker skattebelastningen for kraftselskaper. Grunnrenteskatten trekkes også fra i eiendomsskattegrunnlaget for vannkraft og vil isolert sett føre til redusert eiendomsskatt til kommunene. Fradraget baserer seg på et snitt over 5 år, slik at det vil ta noe tid før hele effekten reflekteres i eiendomsskattegrunnlaget.

Opprinnelsesgarantier og kontraktsunntak i grunnrenteskatten for fastprisavtaler på strøm

Inntekter fra salg av opprinnelsesgarantier inkluderes i grunnrenteskattegrunnlaget for vannkraft fra 2023. Skatteinntektene til staten anslås til om lag 1 mrd. kroner årlig. Grunnrenteskatten for strøm solgt gjennom fastprisavtaler baseres på faktisk inntekt, ikke spotpris. Reduksjonen i skatteinntektene anslås til om lag 1,2 mrd. kroner årlig.

Høyprisbidrag på vind- og vannkraft

Regjeringen foreslår å innføre et høyprisbidrag der satsen settes til 23 prosent av kraftpris som overstiger 70 øre/kWh. Bidraget utformes som en særavgift til statskassen, baseres på faktiske priser og gjelder all produksjon i kraftverket. Høyprisbidraget skal gjelde fra 28. september 2022 for vannkraftverk med generatorer med en samlet påstemplet merkeytelse på 10 000 kVA eller mer, og fra 1. januar 2023 for øvrige vannkraftverk og vindkraftverk. Inntektene fra høyprisbidraget anslås til om lag 15,2 mrd. kroner årlig. Høyprisbidraget gir ingen fradragsrett i andre skattegrunnlag. Høyprisbidraget er tilpasset den spesielle situasjonen, og er ikke et varig element i skattesystemet slik som grunnrenteskatten. Det er ikke omtalt en sluttdato i proposisjonen fra Finansdepartementet. For å bidra til forutsigbarhet for kraftprodusentene har departementet informert om at det legges til grunn at høyprisbidraget skal avvikles senest innen utgangen av 2024.

3 Inntekter for kommuneforvaltningen

I kapittel 2 er det redegjort for utviklingen i kommunesektorens inntekter de siste årene. I kapittel 3 drøftes utviklingen i kommunesektorens samlede og frie inntekter etter samme definisjoner nærmere. Videre ser vi på skatteinntektenes andel av kommunesektorens inntekter, eiendomsskatt samt kommunesektorens inntekter fra brukerbetaling.

De oppgavekorrigerede frie inntektene i kommunesektoren økte reelt trolig med om lag 22 prosent fra 2010 til 2022, regnet per innbygger var realveksten på 9 prosent. Fra 2010 til 2022 ble innbyggerne i gjennomsnitt litt mindre kostnadskrevende. Den gjennomsnittlige årlige realveksten i frie inntekter i alt er litt lavere i de siste fem årene, fra 2018 til 2022, enn gjennomsnittet over perioden 2010–2022, men korrigert for befolkningsendringer er den gjennomsnittlige årlige realveksten likt i begge periodene. De samlede inntektene for kommunesektoren viser mye av de samme utviklingstrekkene, men noe sterkere vekst enn de frie inntektene.

Videre studeres skatteinntektenes andel av kommunesektorens inntekter, eiendomsskatt samt kommunesektorens inntekter fra brukerbetaling.

Se eget tabellvedlegg 4 for tallene bak de fleste av figurene i kapittel 3. For nærmere om forskjeller i inntekter mellom kommunene vises det til kapittel 7.

3.1 Kommunesektorens inntektskilder

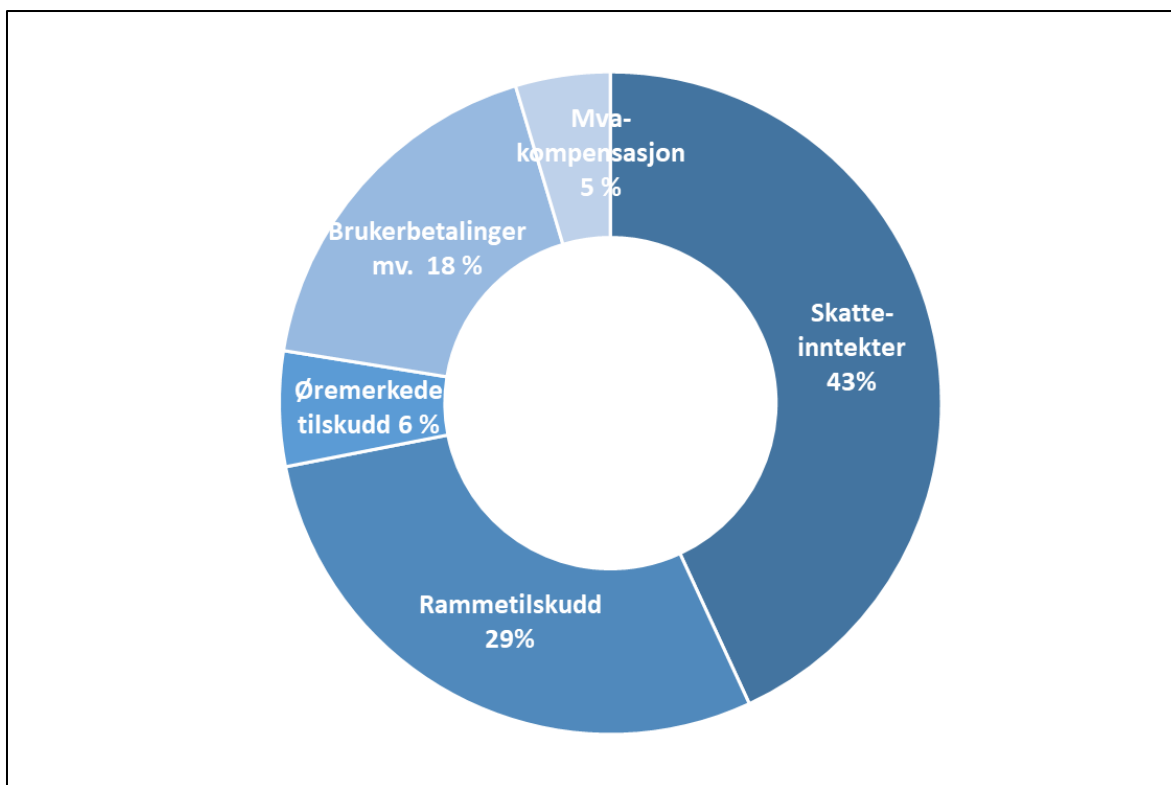
Kommuneforvaltningens samlede inntekter innenfor kommuneopplegget⁷ er summen av skatteinntekter, overføringer fra staten, brukerbetaling og andre innenlandske løpende overføringer. Skatteinntektene omfatter skatt på inntekt og formue, eiendomsskatt og naturressursskatt. Overføringer fra staten omfatter rammeoverføringer og øremerkede overføringer innenfor kommuneopplegget.

Skatt på inntekt, formue og eiendom, samt naturressursskatt fra vannkraftverk utgjør sammen med rammeoverføringene fra staten kommunesektorens frie inntekter. Dette er inntekter som kommunene fritt kan disponere uten andre føringer enn gjeldende lover og forskrifter. Det er anslått at kommunesektorens samlede inntekter vil utgjøre 627 mrd. kroner i 2022⁸. Av disse utgjør frie inntekter 451 mrd. kroner. Figur 3.1 viser hvordan kommunesektorens inntekter innenfor kommuneopplegget er anslått fordelt på de ulike inntektskildene i 2022. Brukerbetaling mv. inkluderer brukerbetaling og andre innenlandske løpende overføringer, herunder andre overføringer fra statsforvaltningen som ikke inngår i statsregnskapets 60-poster, slik som 70-poster⁹.

⁷ Eksempler på inntekter som ikke inngår i kommuneopplegget er øremerkede tilskudd til blant annet flyktninger og asylsøkere, flom/hjemfall og kirkelov. For nærmere forklaring av inntekter som inngår i kommuneopplegget, se vedlegg 3.

⁸ Inkludert mva-kompensasjon og er ikke korrigert for oppgaveendringer

⁹ 60-postene omfatter overføringene fra staten til kommunesektorens forvaltningsbudsjetter mens 70-postene omfatter overføringer til bedrifter som er organisert som selvstendige rettssubjekter, til private og til utlandet.

Figur 3.1 Kommunesektorens samlede inntekter innenfor kommuneopplegget 2022

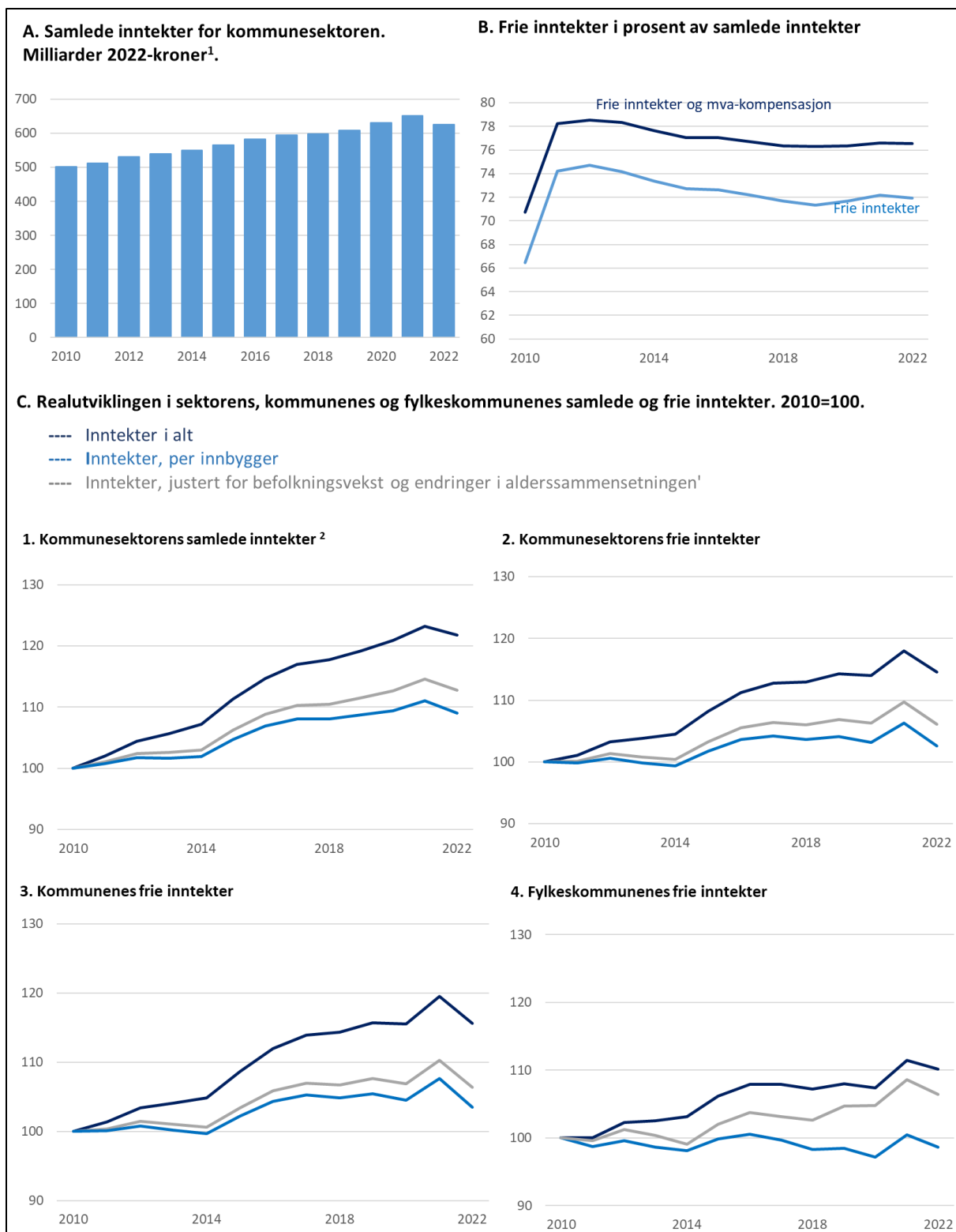
Kilde: Finansdepartementet

3.2 Samlede inntekter innenfor kommuneopplegget – realvekst 2010–2022

Den økonomiske virksomheten i kommunesektoren styres på lang sikt gjennom de inntektsrammene Stortinget fastsetter. De samlede inntektene omfatter både frie inntekter, øremerkede tilskudd, brukerbetalinger mv. og merverdiavgiftskompensasjon. Fra et *innbyggerperspektiv* er utviklingen i de samlede inntektene mest interessant, siden nivået på kommunesektorens samlede inntekter bestemmer hvor stor den kommunale tjenesteproduksjonen kan bli. Vekst i kommunesektorens samlede inntekter innebærer at innbyggerne kan få flere velferdstjenester levert fra kommunen. Dersom inntektsveksten skyldes at oppgaver *flyttes* fra staten til kommunesektoren, øker ikke dette innbyggernes samlede tilbud av offentlige tjenester. Det korrigeres normalt derfor for oppgaveoverføringer, når indeksen for samlede inntekter beregnes for å se utviklingen over tid.

Kommunesektorens samlede inntekter falt i 2022, etter kontinuerlig økning i mange år

Figur 3.2A som viser nivået på samlede inntekter for kommunesektoren, er imidlertid ikke korrigert for oppgaveoverføringer. Nivået på samlede inntekter i 2020 og 2021 er heller ikke korrigert for ekstraordinære overføringer begrunnet med koronapandemien. Figuren viser derfor utviklingen i kommunesektorens total omfang med de til enhver tid gjeldende oppgaver. Øvrige figurer i kapittel 3 som viser utviklingen i samlede og frie inntekter er korrigert for oppgaveoverføringer.

Figur 3.2 Kommunesektorens samlede inntekter innenfor kommuneopplegget i 2022-kroner. 2022-tall er et anslag

¹ Beregningene i denne figuren er ikke korrigeret for oppgaveoverføringer eller virkningene av virusutbruddet.

² Korrigeret for nye oppgaver og oppgaveoverføringer,

Kilder: Finansdepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet, Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi og Statistisk sentralbyrå

Realveksten i de samlede inntektene for kommunesektoren fra 2010 til 2022 er anslått til 125 milliarder 2022-kroner, jf. figur 3.2A og vedlegg 4. I gjennomsnitt har den årlige veksten i denne perioden vært 1,9 prosent. Denne inntektsveksten gir et uttrykk for hva sektoren har til rådighet til å finansiere nye oppgaver, reformer, demografiske endringer og generell velferdsøkning. De samlede inntektene for kommunesektoren i 2022 er anslått til om lag 627 milliarder kroner, noe som er en nedgang på om lag 25 milliarder kroner – 3,8 prosent – fra 2021. Dette må ses i sammenheng med at 2021 var et ekstraordinært år hvor kommunesektoren fikk 20,2 milliarder 2021-kroner som var begrunnet med koronapandemien og store ekstra skatteinntekter mot slutten av året.

Kommunesektorens inntekter som andel av BNP for Fastlands-Norge har vist en økende trend over flere år, jf. tabell 2.1. I 2022 går imidlertid andelen anslagsvis noe ned til 14,1 prosent fra 14,9 prosent i 2021.

Samlede inntekter øker mindre når det korrigeres for oppgave- og befolkningsendringer

Figur 3.2C1 viser utviklingen i samlede inntekter i faste priser, regnet per innbygger og når det korrigeres for både befolkningsvekst og endringer i alderssammensetningen.

De samlede inntektene økte reelt med om lag 22 prosent fra 2010 til 2022. Regnet per innbygger innebærer det en realvekst på om lag 9 prosent. Dersom det også justeres for alderssammensetning blir veksten om lag 13 prosent. Fra 2010 til 2022 ble gjennomsnittsinnbyggeren på grunn av alderssammensetningen blitt litt mindre kostnadskreven. Aldringen av befolkningen trekker i retning av at befolkningen blir mer kostnadskreven for kommunesektoren, men det motvirkes av innvandringen/bosettingen av flyktninger som gjennomgående dreier seg om yngre folk. Av figur 3.2C fremkommer det at veksten i samlede inntekter var særlig sterk i perioden 2015-2016 og i 2021, noe som må ses i sammenheng med betydelig merskattevekst i disse periodene. De samlede inntektene er anslått å gå ned med 1,2 prosent fra 2021 til 2022.

Den gjennomsnittlige årlige realveksten i samlede inntekter er anslått lavere i den siste femårsperioden, fra 2018 til 2022 enn i perioden 2010–2022, både i alt og korrigert for befolkningsendringer. I perioden 2016–2019 har kommunesektoren fått betydelig merskattevekst, i hovedsak som følge av økte skattesatser på utbytte som har gitt insentiver til å fremskynde utbyttebetalinger. De samlede inntektene er anslått å ha falt med 1,2 prosent fra 2021 til 2022. I perioden 2020-2021 fikk kommunesektoren ekstraordinære overføringer fra staten som kompensasjon for mindreinntekter og merutgifter knyttet til koronapandemien. Sektoren har også fått slike inntekter i 2022. En arbeidsgruppe med representanter for staten og kommunesektoren har levert en utredning om de økonomiske konsekvensene av koronapandemien for kommunesektoren første halvår 2022. Regjeringen vil komme tilbake til saken i nysaldering av statsbudsjettet for 2022. Videre fikk kommunesektoren uventet høy skattevekst i 2021, noe som bidro til at realveksten i sektorens samlede inntekter ble uvanlig høy i 2021. Se kapittel 2 for nærmere omtale av utviklingen i kommunesektorens inntekter i 2022.

3.3 Frie inntekter 2010–2022 – realveksten stopper opp

De frie inntektene er inntekter som kommunene og fylkeskommunene kan bruke fritt, uten andre føringer fra staten enn gjeldende lover og regelverk. De frie inntektene er derfor én av flere indikatorer som til sammen kan si noe om kommunenes og fylkeskommunenes økonomiske handlingsrom. De frie inntektene er dermed mest relevant ut fra et kommuneperspektiv. For å kunne sammenligne utviklingen i sektorens handlingsrom over

tid, må veksten i frie inntekter korrigeres for regelendringer, innlemminger av øremerkede tilskudd i rammetilskuddet og nye oppgaver, enten de er helt nye eller overført fra andre forvaltningsnivåer.

Andelen frie inntekter stabil etter 2018

I figur 3.2B vises utviklingen i frie inntekter som andel av de samlede inntektene og dermed graden av rammefinansiering.

I 2010 utgjorde de frie inntektene 67 prosent av de samlede inntektene. Etter innlemmingen av de øremerkede tilskuddene til barnehager i de frie inntektene i 2011, økte andelen frie inntekter betydelig, til i om lag 74 prosent i 2011. Andelen frie inntekter har etter 2012 gått gradvis ned til 2018 og har deretter ligget stabilt nær 72 prosent. I 2022 ser andelen også ut til å bli på dette nivået. Virkninger av virusutbruddet påvirker trolig ikke andelen frie inntekter samlet sett i vesentlig grad.

Hvis mva-kompensasjon legges til, øker de frie inntektens andel av de samlede inntektene, men også målt på denne måten har de frie inntektene falt siden 2012.

Realveksten i frie inntekter fra 2010 blir lavere når det justeres for befolkningsendring

Realveksten i frie inntekter i kommunesektoren (uten mva-kompensasjon) anslås til 18 prosent i perioden 2010–2022. Samtidig medfører befolkningsveksten til økte utgifter for kommunesektoren. Realveksten per innbygger over den samme perioden anslås til 6 prosent, mens den anslås til 10 prosent når det også korrigeres for endringer i alderssammensetningen, jf. figur 3.2C2.

Den gjennomsnittlige årlige veksten i kommunesektorens frie inntekter i perioden fra 2010 til 2022 anslås til 1,1 prosent. Justert for hhv. befolkningsvekst og både befolkningsvekst og endringer i alderssammensetningen er den gjennomsnittlige årlige veksten i perioden henholdsvis 0,2 og 0,5 prosent. I den siste femårsperioden, 2018–2022 ser det ut til å ha vært noe svakere vekst i de frie inntektene i alt enn gjennomsnittet for perioden 2010–2022, men korrigert for befolkningsendringer har veksten i de frie inntektene holdt seg på samme nivå. Av figur 3.1C2 fremkommer det at veksten i frie inntekter, som for samlede inntekter, var særlig sterk i periodene i perioden 2015–2016 og 2021.

Ser man kun på kommunenes frie inntekter, er realveksten over perioden 2010–2022 beregnet til 16 prosent, mens fylkeskommunene har hatt en vekst på 10 prosent, jf. figur 3.2C3. Om det tas hensyn til både økning i antall innbyggere og endret alderssammensetning, blir veksten over perioden 2010–2022 om lag 6 prosent for både kommunene og fylkeskommunene.

Forskjellen mellom kurvene for frie inntekter per innbygger og frie inntekter justert for befolkningsvekst og endringer i alderssammensetningen indikerer at gjennomsnittsinbyggeren for kommunene har blitt mindre kostnadskrevene i perioden 2010–2022. For fylkeskommunene har gjennomsnittsinbyggeren blitt mer kostnadskrevene i perioden fra 2010 til 2022.

Prisutvikling

Tidsseriene som viser veksten i ulike inntektsbegreper presentert av utvalget er gjerne realvekst, altså justert for prisutviklingen. I omregningen fra nominelle størrelser benyttes en deflator for kommunesektorens kjøp av varer og tjenester utarbeidet av Finansdepartementet. Den kommunale deflatoren tar hensyn til utviklingen i lønnskostnader samt prisutviklingen for investeringsvarer og annen produktinnsats. Vedlegg 7 gir en historisk oversikt over årlig prisvekst i kommunesektoren.

Oppgaveoverføringer, nye oppgaver, endringer i finansieringsform, regelendringer m.m.

Vekstratene i ulike inntektskomponenter korrigeres normalt for nye oppgaver og overføring av oppgaver mellom forvaltningsnivåer, endringer i finansieringsform og eventuelt regelendringer mv. På den måten blir vekstratene mest mulig sammenlignbare over tid og man får et uttrykk for handlingsrommet kommunen har til nivået på velferdstjeneste innbyggerne tilbys, som er det man ønsker å belyse med vekstratene. Korreksjonene er dokumentert i Kommunal- og distriktssdepartementets årlige budsjettproposisjon og budsjetttrundskriv.

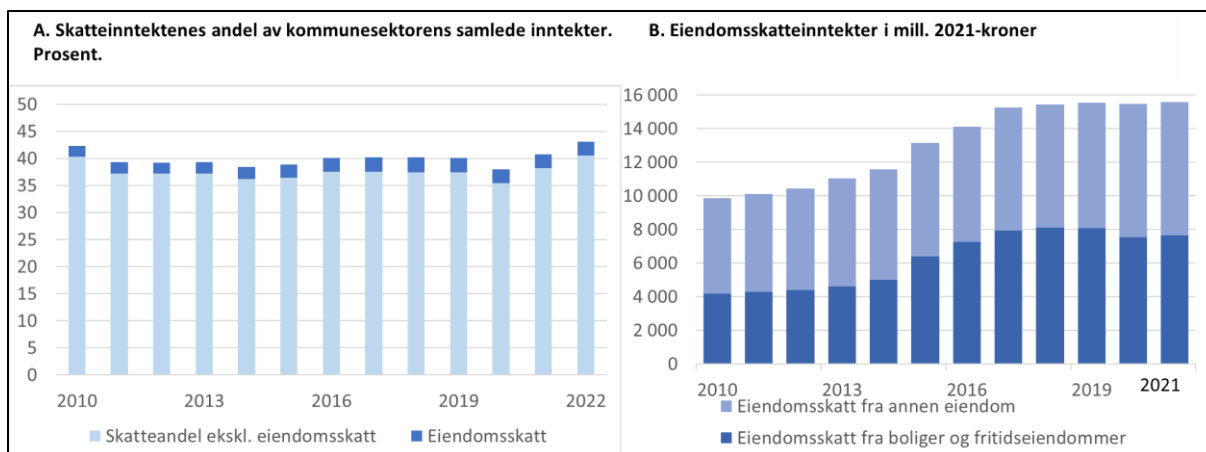
Inntekt per innbygger Flere innbyggere vil normalt innebære økte behov etter kommunale tjenester. Inntektsveksten per innbygger er en forenklet og intuitiv metode for å ta hensyn til endringer i behov.

Endring i alderssammensetning

Endring i alderssammensetningen vil innebære endret behov for kommunale tjenester, fordi ulike aldersgrupper har ulike behov for tjenester. En kan beregne inntektsutviklingen per innbygger hvor man også har justert for endringer i den aldersmessige sammensetningen som kan sies å reflektere endringer i behov per innbygger. I korrigeringene er det brukt en forenklet versjon av metodikken som brukes i utgiftsutjevningen i inntektssystemet for kommunesektoren. jf. kapittel 10, fotnote 1. Korrigeringen for endringer i alderssammensetningen bygger på uendrede gjennomsnittskostnader i aldersgruppene parvis mellom årene og forutsetter uendret standard, produktivitet og dekningsgrad på tjenestene. På samme måte som når utvalget anslår mer- og mindretgifter for kommunesektoren knyttet til den demografiske utviklingen, jf. kapittel 10, må også justeringene som er gjort her, betraktes som grove anslag.

3.4 Skatteinntekter

Som ledd i budsjettoplegget for kommunesektoren, legges det opp til at sektorens skatteinntekter skal utgjøre en gitt andel, for tiden 40 prosent, av dens samlede inntekter (skatteandelen). Kommunesektorens andel av skatt på alminnelig inntekt fra personlig skattytere bestemmes ved fastsettelsen av den kommunale skattøren. Skattøren for kommuner og fylkeskommuner vedtas av Stortinget ved behandlingen av statsbudsjettet det enkelte år. Skattøren fastsettes med sikte på at sektorens skatteinntekter tilsvarer skatteandelen som er lagt til grunn i budsjettoplegget.

Figur 3.3. Kommunesektorens inntekter fra personskatt og eiendomsskatt

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet

Skatteandelen har vært rundt 40 prosent siden 2011

Skatteandelen forteller hvor mye skatteinntektene utgjør av kommunesektorens samlede inntekter. Stortinget har av og til endret målsettingen om skatteandel, men har fra og med 2011 hatt en målsetning om 40 prosent. Realisert skatteandel vil kunne avvike fra opplegget i Statsbudsjettet som følge av at skatteinntektene øker mer eller mindre enn anslått. For 2022 er skatteandelen nå anslått til 43,1 prosent, se figur 3.3A.

Høyere inntekter fra eiendomsskatt i perioden 2010–2021

Eiendomsskatten er en del av de frie inntektene og regnes med i skatteinntektenes andel av kommunesektorens samlede inntekter. Kommunene fikk til sammen 15 566 millioner kroner i inntekter fra eiendomsskatt i 2021, en realøkning på 111 millioner kroner, eller 0,7 prosent fra 2020, se figur 3.3B. Inntekter fra eiendomsskatt i 2021 utgjorde om lag 2 900 kroner per innbygger i landet og 2,5 prosent av kommunenes totale brutto driftsinntekter i 2021 noe som er en nedgang på 0,1 prosentpoeng fra 2020. Samlet eiendomsskatt økte reelt med 58 prosent i perioden 2010 til 2021.

Kommunenes eiendomsskatt fra bolig og fritidseiendommer utgjorde 49,1 prosent av samlet eiendomsskatt i 2021 og økte reelt med 105 mill. kroner fra 2020 til 2021, mens eiendomsskatt fra annen eiendom økte reelt med 6 mill. kroner i samme periode.

Eiendomsskatt fra boliger og fritidseiendommer har økt reelt med 82 prosent i perioden fra 2010 til 2021 mens samlet eiendomsskatt fra annen eiendom, har økt reelt med 40 prosent i samme periode.

Eiendomsskatt i 2022

320 av 356 kommuner har eiendomsskatt i 2022, 1 mindre enn i 2021. 21 kommuner har bare eiendomsskatt på næringseiendom, kraftanlegg/-nett, vindkraftverk og petroleumsanlegg mens 40 kommuner har bare eiendomsskatt på kraftanlegg/-nett, vindkraftverk og petroleumsanlegg. Utvalget anslår at om lag 4,51 millioner innbyggere bor i en kommune med eiendomsskatt i 2022, anslått til 40 000 flere innbyggere enn i 2021

I gjennomsnitt betaler en eier av en enebolig på 120 kvadratmeter i områder med eiendomsskatt 3 697 kroner i eiendomsskatt i 2022, mot 3 664 kroner i 2021. Høyeste rapporterte skattebeløp på slike eiendommer i 2022 var om lag 8 600 kroner, og det laveste 41 kroner.

I 2022 er den uveide gjennomsnittlige generelle skattesatsen 5,7 promille, uendret fra 2021. Noen kommuner vil ha egne, differensierte skattesatser for boliger og fritidseiendommer. Gjeldende maksimalsats etter eiendomsskatteloven var til og med 2019 på 7 promille og ble redusert til 4 promille fra og med 2021 for bolig- og fritidsbolig, noe som innebærer at for mange kommuner vil den gjennomsnittlige skattesatsen være lavere enn den generelle skattesatsen. I 2022 var det 87 av 320 kommuner som hadde en lavere sats enn maksimalsatsen på 4 promille. Innenfor gjeldende ramme er det kommunene som bestemmer nivået på skattesatsen. Kommunene kan velge om de vil bruke Skatteetatens beregnede markedsverdi for boligeiendommer som grunnlag for eiendomsskatt eller estimere en markedsverdi selv. For å fastsette skattegrunnlaget reduseres taksten for boligen med en gitt prosent (reduksjonsfaktor), og i tillegg kan kommunen selv redusere eiendomsskattegrunnlaget ytterligere ved bruk av lokal reduksjonsfaktor og/eller et bunnfradrag. Stortinget har vedtatt at den obligatoriske reduksjonsfaktoren i eiendomsskattetakstene skulle være 30 prosent for alle bolig- og fritidseiendommer fra 2020. Det innebærer at skattegrunnlaget skulle settes til maksimalt 70 prosent av verditaksten for boligen.

Reduksjon i maksimalsatsen for bolig- og fritidsbolig vil i mange tilfeller helt eller delvis kunne motvirkes av endringer i takst, reduksjonsfaktor eller bunnfradrag. Samtidig vil reduserte eiendomsskatteinntekter, for en gitt vekst i frie inntekter, motsvares av økt skatt på inntekt og formue for kommunesektoren som helhet. Det skyldes at eiendomsskatt inngår ved beregning av skatteandelen. Skattesvake kommuner vil således tape ekstra på å redusere eiendomsskatten, mens skattesterke kommuner vil få en mindre inntektsnedgang enn reduksjonen i eiendomsskatten.

180 kommuner valgte å benytte muligheten til å differensiere skattesatsen mellom boliger og fritidseiendommer og annen eiendomsskatt i 2022. Dette er 7 flere enn i 2021. 73 kommuner har et bunnfradrag for boliger og fritidseiendommer. Fritak fra eiendomsskatt for nye boliger blir benyttet av 99 kommuner i 2022. Perioden på fritaket varierer fra 1 år til 10 år i 2022.

3.5 Betalinger for kommunale tjenester

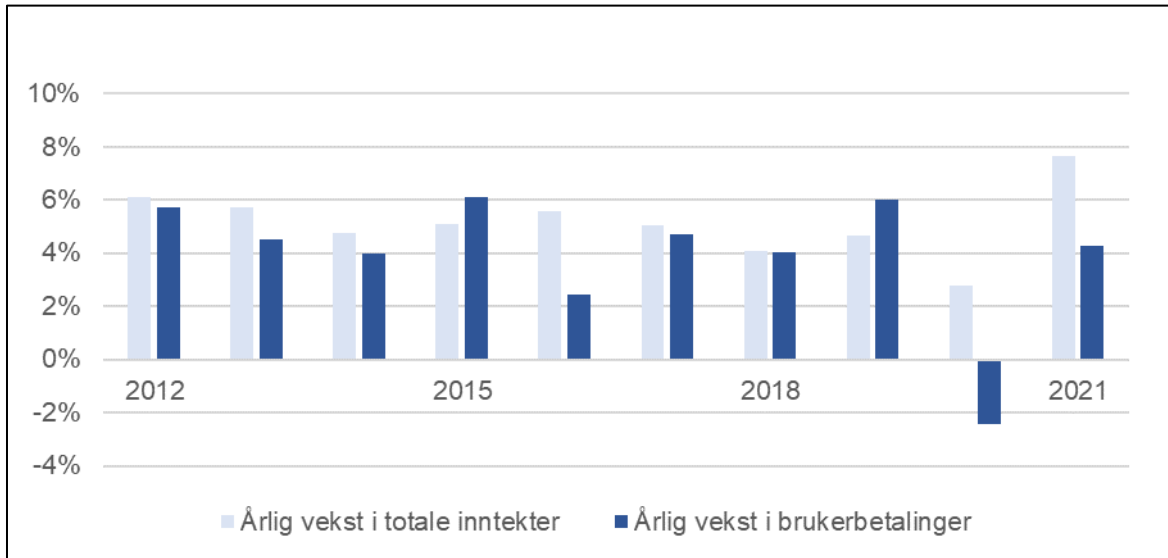
Fortsatt relativt lave inntekter fra betalinger for kommunale tjenester

Kommuneforvaltningen fikk i 2021 inntekter på 80,5 milliarder kroner for kommunale tjenester, noe som utgjorde 12,2 prosent av totale inntekter¹⁰.

Brukerbetalingene økte nominelt med 4,3 prosent fra 2020 til 2021, se figur 3.4. Det er om lag på samme nivå som gjennomsnittlig årlig vekst siste 10 år. I 2020 var det et fall i brukerbetalingene som følge av at enkelte koronatiltak rammet noen tjenesteområder i deler av 2020 spesielt hardt. Også 2021 har vært preget av koronatiltak og har bidratt til at den prosentvise veksten fra det lave nivået i 2020 ikke er høyere enn normalt.

¹⁰ Kilde: SSB, tabell 10727 med fradrag for bompenger.

Veksten i totale inntekter var 7,6 prosent som er langt over normalen. For andre år på rad er veksten i brukerbetalinger langt lavere enn veksten i totale inntekter.

Figur 3.4 Brukerbetalinger for kommunale og fylkeskommunale tjenester fra betalinger for kommunale tjenester (eksklusive bompenger) og totale inntekter, årlig prosentvis vekst

Kilde: Statistisk sentralbyrå (tabell 10727 og 10723)

Mer enn halvparten av betalingsinntektene kommer fra tekniske tjenester

De tekniske tjenestene står for litt over halvparten av totale inntekter fra brukerbetalinger, jf. tabell 3.1. For de fleste tjenestene var brukerbetalingene høyere i 2021 enn i 2019, men det er noen unntak hvorav *Kollektiv transport* og *Kultur og idrett* er det viktigste.

Inntektsreduksjonen sammenliknet med nivået i 2019 for disse tjenesteområdene har sammenheng med de samme eller liknende koronatiltak som preget disse tjenesteområdene i både 2020 og 2021. Tiltakene som hadde størst innvirkning var trolig oppfordring og krav om bruk av hjemmekontor og krav om helt eller delvis opphør i noen tjenestetilbud i deler av 2020 og 2021.

Tabell 3.1 Betalinger for kommunale tjenester fordelt på funksjonsområder

	2019	2020	2021	Endring 2020-21
Tekniske tjenester mv.	40,2	39,7	40,9	2,8 %
<i>Kollektiv transport</i>	10,4	8,6	8,8	1,9 %
<i>Avløp / kloakk</i>	9,8	10,4	10,4	-0,2 %
<i>Renovasjon</i>	7,5	8,3	8,5	1,9 %
<i>Vann</i>	7,5	7,8	8,3	6,6 %
<i>Brannvern / feiing</i>	1,3	1,5	1,6	6,8 %
<i>Andre tekniske tjenester</i>	3,6	3,2	3,4	5,7 %
Helse- og sosialtjenester	18,1	18,1	18,6	3,1 %
<i>Pleie og omsorg</i>	9,0	9,0	9,2	2,7 %
<i>Boliger</i>	6,4	6,7	6,6	-1,3 %
<i>Helsetjenester</i>	1,7	1,5	2,0	24,0 %
<i>Sosiale tjenester eks. boliger</i>	1,0	0,8	0,8	-0,4 %
Øvrig	20,7	19,9	21,0	5,4 %
<i>Næringsøkonomiske formål</i>	5,0	5,2	5,5	4,4 %
<i>Kultur og idrett</i>	4,4	3,5	3,8	6,8 %
<i>Barnehager</i>	4,3	4,0	4,5	11,2 %
<i>Skolefritidsordning</i>	3,4	2,8	3,2	10,1 %
<i>Skole / undervisning</i>	2,0	1,8	1,9	2,8 %
<i>Administrasjon</i>	1,5	2,0	2,1	8,8 %
Sum	79,1	77,6	80,5	4,3 %

Kilde: Statistisk sentralbyrå (tabell 10723 inkludert grunnlagsdata)

Store forskjeller mellom tjenestene i graden av brukerfinansiering

Kommunesektoren kjennetegnes blant annet av at mange av tjenestene er gratis eller har svært lav grad av brukerfinansiering. Om lag halvparten av de korrigerede bruttoutgiftene er knyttet til produksjon av tjenester der brukerfinansieringen kun er på om lag 1 prosent. Blant disse tjenestene er grunnskole (eksklusiv SFO), videregående skole, hjemmebaserte helsetjenester, sosialsektoren, barnevern, administrasjon, eiendomsforvaltning samt politisk styring og kontrollvirksomhet.

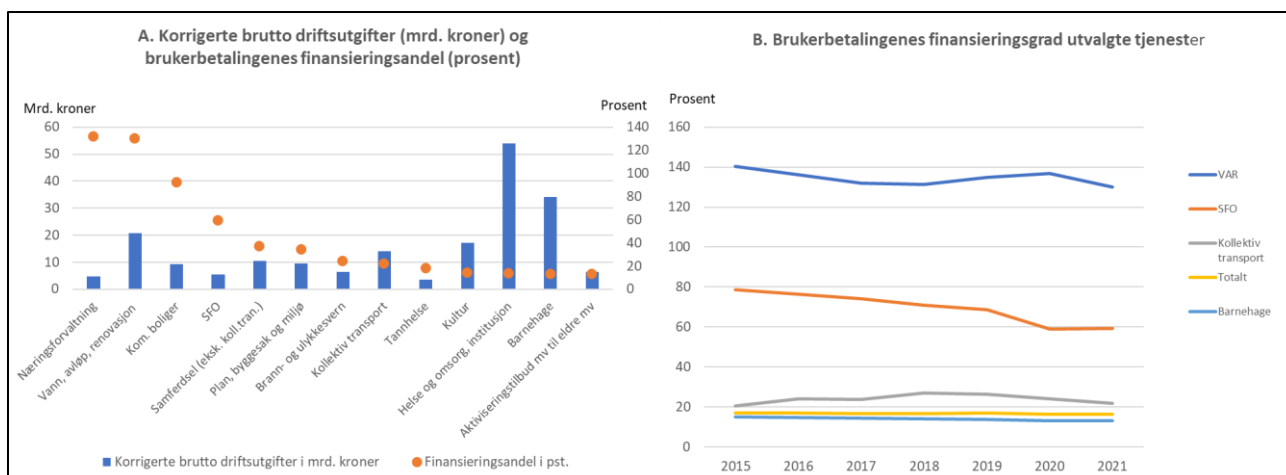
Den andre halvparten av korrigerede brutto driftsutgifter knytter seg til tjenesteproduksjon der brukerbetalinger utgjør en vesentlig, og i noen tilfeller også den viktigste finansieringskilden.

Figur 3.5.A viser brukerbetalingeres finansieringsgrad innen tjenesteområdene der denne brukerbetalingerne har stor betydning¹¹. Figuren viser bl.a. at næringsøkonomiske formål og VAR har inntekter fra brukerbetalinger som er høyere enn de tilhørende korrigerede brutto driftsutgiftene. Kraftinntekter bidrar i første rekke til høye inntekter innen næringsøkonomiske formål. For VAR, og kommunale boliger, bør den høye finansieringsandelen ses i lys av at tjenesteproduksjonen er veldig kapitalintensiv og at de korrigerede brutto driftsutgiftene ikke inkluderer finanskostnader¹².

¹¹ Tjenesteområdene som vises i figuren hadde i 2021 både en finansieringsgrad på mer enn 6 prosent og korrigerede brutto driftsutgifter på mer enn 1 milliard kroner. Inntekter fra brukerbetalinger tilsvarer summen av det som i Tabell 12367 og 12368 på www.ssb.no er betegnet som *brukerbetalinger* og *andre salgs- og leieinntekter*. Korrigerede brutto driftsutgifter omfatter driftsutgiftene ved (fylkes-)kommunens egen tjenesteproduksjon. I motsetning til brutto driftsutgifter inkluderes bl.a. ikke betalinger til private for at disse skal produsere kommunale tjenester som f.eks. opphold i barnehager.

¹² Kommunene har ikke adgang til å finansiere mer enn 100 prosent av utgiftene til VAR med brukerbetalinger, og de rapporterer særskilte selvkostkalkyler som viser hvorvidt dette kravet overholdes. Resultatet av disse rapporteringene er tilgjengelig på www.ssb.no, Tabell 12220, 13024 og 13056.

Også innen SFO finansierer brukerbetalingene mer enn halvparten av tilhørende utgifter. Alle øvrige tjenesteområder har finansieringsandel på under 40 prosent, de fleste langt lavere enn dette. For alle tjenesteområdene totalt utgjør finansieringsandelen i gjennomsnitt i overkant av 16 prosent av korrigerede brutto driftsutgifter.

Figur 3.5 Korrigerede brutto driftsutgifter og brukerbetalingenes finansieringsandel. Utvalgte tjenester

Kilde: Statistisk sentralbyrå (tabell 10727 og 10723)

Figur 3.5 B viser at siste to år har finansieringsandelen innen kollektiv transport, SFO og barnehage vært noe lavere enn årene før. Dette har sammenheng med koronatiltak og påfølgende redusert etterspørset etter disse tjenestene, ref omtale i tidligere avsnitt. Innen SFO har det i tillegg vært økt omfang av rabatterte priser og moderasjonsordninger. Fallet i finansieringsgraden i 2021 innen VAR skyldes i første rekke høy vekst i utgiftene dette året.

For de fleste tjenesteområdene og for alle tjenesteområdet under ett har imidlertid finansieringsandelen vært relativt stabil over tid.

Prisendringer for kommunale tjenester

De siste 15 årene har prisene for de tekniske tjenestene økt med om lag 2 prosentpoeng mer per år enn konsumprisindeksen (KPI), og med om lag 1 prosentpoeng mer enn medianinntekt etter skatt.

Prisen for opphold i barnehage har siste 15 år økt langt mindre enn prisene innen de tekniske tjenestene, og også mindre enn årlig vekst i KPI og medianinntekt etter skatt. Siste fem år har imidlertid prisen for barnehageplass vokst langt mer enn de 10 årene før dette.

Tilsvarende pris for skolefritidsordning (SFO) har siste 15 år økt sterkere enn for barnehager, men svakere enn for VAR-tjenestene. Unntaket er de to siste årene der veksten er negativ.

Tabell 3.2 Årlig prisendring (per januar, fra januar året før) og pris per januar 2022 for noen kommunale tjenester. I tillegg årlige prosentvise endringer i KPI, kommunal deflator og medianinntekt etter skatt¹³.

	2008-2017	2018	2019	2020	2021	2022	Pris per jan 2022 (kroner)
Vann	4,3	4,1	5,1	3,5	3,9	4,3	4 202
Avløp	4,6	2,3	5,4	4,3	2,6	4,2	4 618
Renovasjon	3,7	2,2	2,8	5,1	4,8	5,2	3 309
Feiing	5,5	3,8	2,0	3,8	9,5	4,3	555
Barnehager	1,1	4,9	1,5	3,0	2,4	3,8	34 165
Skolefritidsordning (SFO)	3,8	2,9	3,0	3,6	-4,2	-2,4	32 461
Konsumprisindeksen (KPI)	2,2	3,1	1,8	2,5	3,2	4,8 ¹	
Kommunal deflator	3,5	3,1	3,2	1,0	4,3	5,3 ¹	
Median inntekt etter skatt ¹⁴	3,4	2,7	3,1	3,7	-	-	

¹ Anslag i Nasjonalbudsjettet 2023.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (tabell 12842, 11573 og 03013), tidligere TBU-rapporter og Finansdepartementet

Innen de tekniske tjenestene har ikke kommunene lov til å kreve høyere gebyrer enn kostnadene ved å produsere tjenestene (selvkost). Undersøkelser viser at de fleste kommunene har ligget svært nær denne grensen siste 15 år¹⁵. Hovedgrunnen til at disse prisene har økt mer enn den generelle prisveksten er antakelig at det her har vært høyt investeringsnivå gjennom mange år.

Prisene for opphold i barnehager og SFO er i stor grad regulert av staten gjennom en maksimalsats og rabattordninger basert på bl.a. husstandens inntekt. I tillegg praktiserer noen kommuner egne ordninger, omfanget av dette virker å være større innen SFO enn barnehageplass. Prisreduksjonen innen SFO de siste to årene har sammenheng med innføring av moderasjonsordninger, bl.a. regel om at ingen skal betale mer enn 6 prosent av husholdningens inntekt. I tillegg har flere kommuner i større grad enn tidligere innført ulike rabattordninger.

Betalinger for kommunale tjenester sett fra brukerperspektiv

Prisene som kreves for kommunale tjenester innebærer en viss økonomisk byrde for de som bruker og betaler for tjenestene. Byrdens størrelse varierer med mengde og type av tjenester som brukes samt brukerens økonomi. Den økonomiske byrden som betalingene utgjør for kommunens innbyggere (husstander) kan beregnes ut fra forholdet mellom husstandenes betalinger for kommunale tjenester og husstandenes samlede inntekt etter skatt¹⁶.

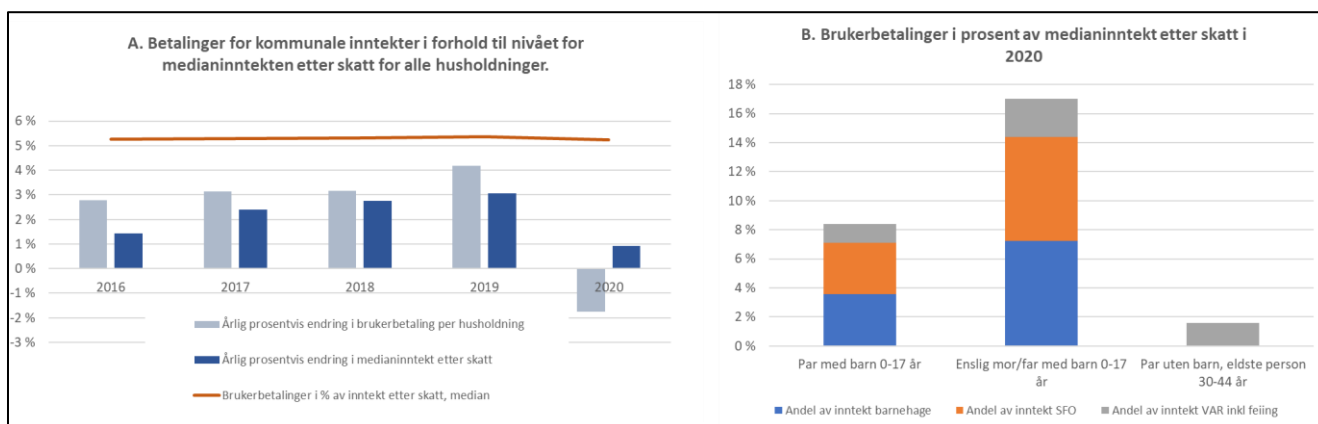
¹³ For 10-årsperioden er verdiene et aritmetisk gjennomsnitt av de årlige vekstratene. For de tekniske tjenestene er verdiene basert på gjennomsnittspris ekskludert mva. for standard bolig på 120 kvadratmeter. For barnehager gjenspeiler beløpet gjennomsnittlig pris for fulltidsopphold per barn (for årene 2017–2021 er verdiene basert på både kommunale og private barnehager mens årene før er det kun kommunale barnehager som er med i grunnlaget for prisberegningene). Pris for oppholdsplass på SFO er basert på foreldrebetaling uten moderasjon og/eller tillegg for mat for en heltidsplass. Vekstratene for årlig pris for plass på SFO er basert på upubliserte data fra utvalgsundersøkelse i forbindelse med prisstatistikk.

¹⁴ Inntektsbegrepet som er benyttet består av summen av lønns-, netto nærings- og kapitalinntekter samt skattepliktige og skattefrie overføringer i løpet av kalenderåret. Fradrag er gjort for fastsatt skatt og andre negative overføringer (pensjonspremier i arbeidsforhold og betalt barnebidrag innenfor offentlig ordning).

¹⁵ Oslo Economics, 2020, Finansiering gjennom brukerbetaling i kommunesektoren, rapport utarbeidet for Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

¹⁶ Et problem med å beregne dette forholdet er at det ikke er kjent hvor mye av betalingene som kommer fra husstander i kommunen og hvor mye som kommer fra andre brukergrupper. I beregningen som er gjort er det forutsatt at alle betalingene for kommunale tjenester kommer fra husstandene i kommunen, noe som innebærer at beregnede verdier blir for høye. Samtidig er ikke betalinger for kommunale tjenester utført av private (som barnehage) inkludert i beregningene, det er heller ikke

Utvalget har beregnet at i 2020¹⁷ utgjorde betalinger for kommunale tjenester i gjennomsnitt 5,24 prosent av inntekt etter skatt for en husholdning med medianinntekt. Det er en markant nedgang fra 2019 som har sammenheng med forhold knyttet til gitte koronatiltak i 2020¹⁸.

Figur 3.6 Betalinger for kommunale inntekter i forhold til nivået for medianinntekten etter skatt

Note: Betaling for VAR-tjenestene inkl. feiing er basert på gjennomsnittspris for brukere med enebolig på 120 kvm. Betaling for plass på SFO er basert på Utdanningsdirektoratets normerte pris for fulltidsplass uten moderasjon og/eller tillegg for mat. For barnehager gjenspeiler beløpet gjennomsnittlig pris for fulltidsopphold per barn for en heltidsplass.

Kilder: Statistisk sentralbyrå (tabell 11573 12367 06944 og 12842) og Utdanningsdirektoratet.

Reduksjonen fra 2019 til 2020 markerer et brudd i utviklingen: Fra 2015 til 2019 var det sterkere prosentvis vekst innen kommunenes inntekter fra brukerbetalinger enn i medianinntekten etter skatt blant husstandene.

Den enkeltes bruk av kommunale tjenester endrer seg mye over tid ut fra hvilken livsfase man er i. Den økonomiske byrden er i utgangspunktet størst for langtidsopphold på syke-/aldershjem der den enkelte kan måtte betale inntil 85 prosent av sin inntekt. Imidlertid vil beboere på slike institusjoner ha et relativt marginalt behov for å kjøpe seg varer og tjenester da de fleste behov for varer og tjenester dekkes gjennom oppholdsplassen på institusjonen.

Utvalget anser istedenfor at den økonomiske byrden ved betaling for kommunale tjenester er størst blant husstander med barn i barnehage og / eller SFO. Figur 3.6 B viser et eksempel med en husstand som har bolig på 120 kvm, et barn i barnehage og et på SFO. En slik husstand måtte i 2020 i gjennomsnitt betale kr 75 715 for VAR, SFO og barnehage til sammen. For en husstand bestående av et par med de to barna ville disse betalingene ha utgjort 8,4 prosent av inntekten etter skatt når samlet inntekt etter skatt var på mediannivået for husstandsgruppen. For en tilsvarende husstand med enslig mor/far ville betalingene ha utgjort 17,0 prosent av inntekten etter skatt.

betalingene som husstandene blir avkrevd for fylkeskommunale tjenester. Manglende inkludering av dette virker i motsatt retning. Det beregnede estimatet er derfor ikke nøyaktig, men utvalget legger til grunn at estimatet gir en god indikasjon på byrdens størrelse. Videre legges til grunn at sammenlikninger over tid er robuste da unøyaktighetene ved slik måling anses å være stabile over tid.

¹⁷ Tallene for husholdningenes medianinntekt etter skatt for 2021 var ikke tilgjengelig på tidspunktet hvor denne rapporten ble utarbeidet.

¹⁸ Se figur 3.4 og 3.5 B med tilhørende omtaler av koronatiltak og virkningen av disse.

4 Tjenester og investeringer

Kommunesektoren har ansvaret for noen av de viktigste tjenestene i innbyggernes hverdag. Sektoren er blant annet ansvarlige for barnehager, skoler, helse- og omsorgstjenester, barnevern, kollektivtrafikk, veier, vannforsyning, avløp og renovasjon.

Realveksten i kommunesektorens utgifter har vært lav i både 2020 og 2021 sammenliknet med de foregående årene. Koronapandemien har påvirket tjenesteproduksjonen også i 2021. Kommunene har brukt mye ressurser på smittevern og gjennomføring av TISK-strategien. Barnehager og skoler har periodevis vært stengt og kollektivtransporten har hatt færre reisende. Rusomsorg, psykiatri og barnevern er også påvirket negativt ved at enkelte tiltak kunne være vanskelig å gjennomføre under pandemien. Til tross for dette ble store deler av tjenesteproduksjonen opprettholdt.

I barnehagesektoren fortsatte økningen i dekningsgraden for 1–2-åringene og var 87 prosent i 2021. Dekningsgraden blant 3–5-åringene har stabilisert seg på om lag 97 prosent. Antall årsverk i barnehagene har økt til tross for færre barn i barnehage, noe som må ses i sammenheng med nasjonale vedtak om bemannings- og pedagognormer. Nesten alle barnehager oppfylte bemanningsnormen i 2021, mens 71 prosent oppfylte pedagognormen.

I grunnskolen er gjennomsnittlig gruppestørrelse redusert, og stadig flere skoler oppfyller lærernormen. Målt ved grunnskolepoeng har det vært en forbedring av elevprestasjonene siden 2013. Gjennomsnittlige standpunktkarakterer har økt under pandemien, noe som kan skyldes en kombinasjon av forhold. Det er for eksempel pekt på at avlyst skriftlig eksamen har gitt mer tid til å gjennomgå innholdet i læreplanene, og til at lærerne har innført flere vurderingssituasjoner der elevene fikk muligheten til å vise kompetansen sin på flere måter enn tidligere.

Innenfor videregående opplæring er det en stadig høyere andel som fullfører innen fem år. Samtidig er det fortsatt betydelig geografisk variasjon i fullføring, og også stor variasjon mellom studieretninger.

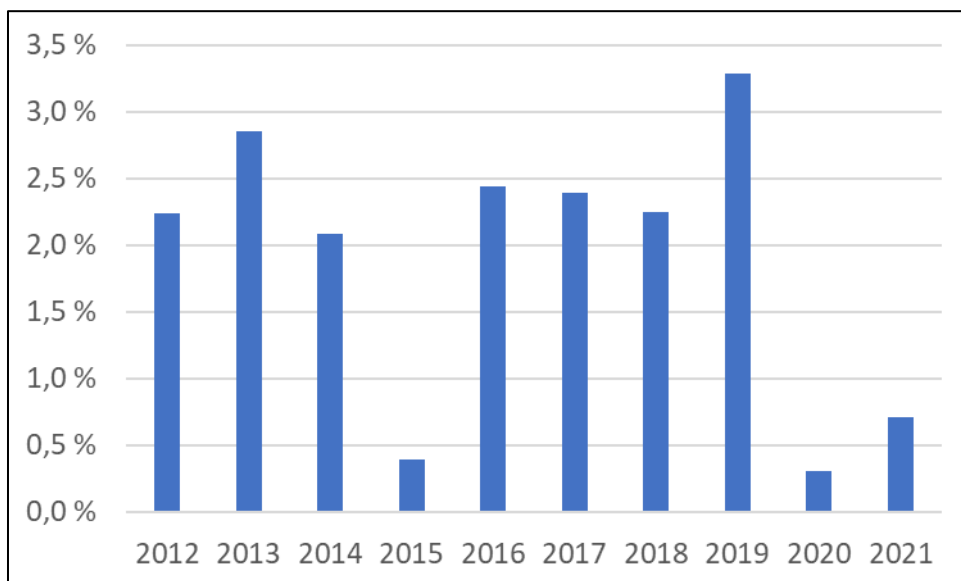
De senere årene har andelen yngre mottakere av sosialhjelp (18–24 år) blitt redusert. Denne utviklingen fortsatte under koronapandemien. Omfanget av den kommunale barnevernstjenesten har økt i flere år. I barnevernet var det en reduksjon i andel barn med undersøkelser og tiltak i 2020 og 2021, noe som kan ha sammenheng med pandemien.

I helse og omsorg fortsatte årsverksinnsatsen å øke. En høyere andel av de brukerretnede årsverkene har også helsefaglig utdanning. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten har blitt bygd ut og også innen rusarbeid og psykiatri har det blitt flere årsverk. Omfanget av helse- og omsorgstjenester tildelt av kommunen har økt over tid. Samtidig har det vært en dreining i retning av at det gis mer hjemmebaserte helse- og omsorgstjenester. Andelen mottakere under 67 år har økt gradvis frem mot 2021, mens andelen mottakere over 80 år har blitt redusert. Dette kan ha sammenheng med en økning i antall eldre, men trolig også bedre helse og funksjonsnivå. Andelen brukere under 67 år i hjemmetjenesten fortsetter å øke, og kvaliteten på tilbudet har økt ved at tilgangen på personell med utdanning innen psykiatri og rusarbeid er blitt bedre.

En del kommuner har utfordringer med å rekruttere personell og personell med riktig kompetanse. Dette gjelder særlig for helse- og omsorgssektoren, blant annet fastleger og sykepleiere.

4.1 Kommuneforvaltningens utgifter

Koronapandemien har gitt lav utgiftsvekst siste to år

Figur 4.1 Årlig prosentvis realvekst i kommuneforvaltningens utgifter 2012–2021

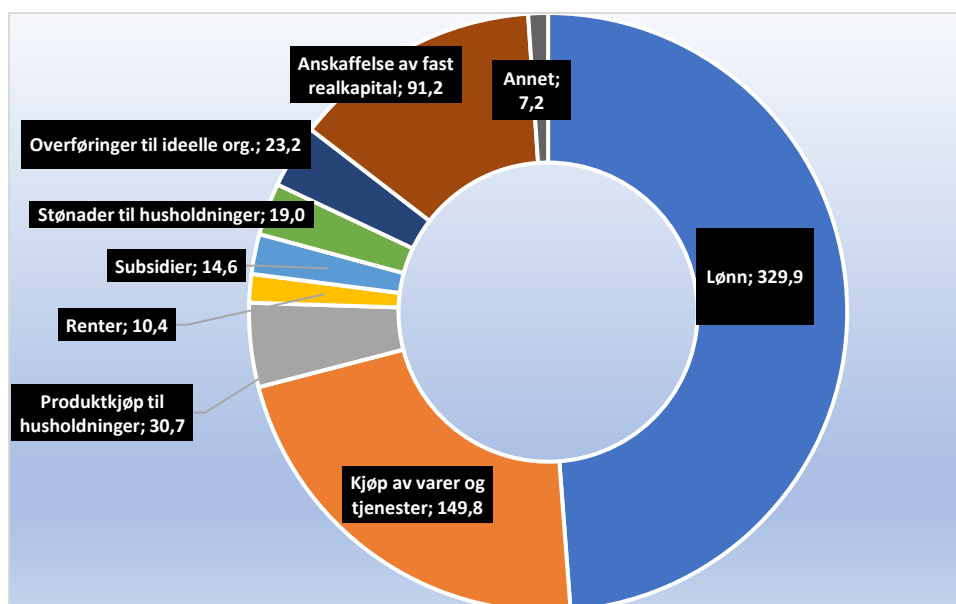
Kilder: Statistisk sentralbyrå (tabell 10727, E Totale utgifter) og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Kommuneforvaltningens totale utgifter var om lag 669 milliarder kroner i 2021. Realveksten fra året før var 0,7 prosent, noe som er litt høyere enn i 2020, men klart lavere enn gjennomsnittet for de 10 siste årene. 2021 var i likhet med 2020 preget av nedstenging og andre restriksjoner knyttet til koronatiltak som innebar lavere aktivitet.

Til tross for lav årlig vekst økte produksjonsutgiftene innen flere tjenesteområder sterkt. Spesielt høy vekst var det innen helse og omsorg der omfattende testing og vaksinerings i forbindelse med koronapandemien bidro med betydelige ekstraordinære utgifter. At den årlige utgiftsveksten likevel ble lav, skyldes i første rekke reduksjon i både pensjonskostnader, investeringer og renteutgifter.

Om lag halvparten av utgiftene er lønn

Figur 4.2 viser kommuneforvaltningens utgifter etter artsgrupper i milliarder kroner. De enkelte artsgruppens prosentvise bidrag til de totale utgiftene endres normalt lite fra år til år.

Figur 4.2 Kommuneforvaltningens utgifter i 2021, etter artsgruppe. Milliarder kroner¹⁹

De viktigste utgiftspostene i artsgruppene er som følger:

Lønn: Brutto lønn utbetalt til arbeidstakerne, arbeidsgiveravgift og pensjonskostnad. Lønnsrefusjoner (sykepenger/foreldrepenger) kommer til fratrukk.

Kjøp av varer og tjenester: Kjøp av konsulent- og byggetjenester, reparasjoner, lisenser, forbruksmateriell, husleie, energi osv.

Produktkjøp til husholdninger: Tilskudd til private barnehager, helsetjenester og transport for skoleelever/funksjonshemmede.

Formuesutgifter: Ordinære renteutgifter på gjeld.

Subsidier: Tilskudd til bedrifter innen kollektiv transport på veg, skinner og sjø. Tilskudd knyttet til lærlingeordningen.

Stønader til husholdninger: Sosialhjelp, introduksjonsstønad, bostøtte og kvalifiseringsstønad.

Overføringer til ideelle org.: Ideelle organisasjoner innen helse- og omsorg, idrettslag og kulturorganisasjoner.

Anskaffelse av fast realkapital: Bygninger, anlegg, veier og IKT.

Annet: Overføringer til statsforvaltningen, kapitaloverføringer og tomtekjøp.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (tabell 10727 med tilhørende grunnlagsdata)

I 2021 utgjorde lønnskostnadene om lag halvparten av utgiftene, mens kjøp av varer og tjenester, som brukes i kommunenes egen tjenesteproduksjon, sto for i overkant av 20 prosent. Produktkjøp til husholdninger, subsidier og overføring til ideelle, er i hovedsak bidrag til private aktører for at disse skal produsere kommunale tjenester. Disse gruppene står for om lag 10 prosent av utgiftene. Anskaffelser av fast realkapital (investeringer) utgjorde 14 prosent.

Renteutgifter utgjorde kun 1,5 prosent av de totale utgiftene i 2021. Dette har sammenheng med historisk lavt rentenivå i 2021 der Norges Banks styringsrente mesteparten av året var 0,0 prosent. I 2022 har rentenivået steget raskt og det forventes at nivået vil fortsette å stige. Renteutgiftene vil derfor komme til å sette et sterkere preg på kommunenes utgifter fremover.

¹⁹ I figur 4.2 er under halvparten av utgiftene lønn, mens lønn utgjør nærmere 60 prosent av den kommunale deflatoren. Deflatoren er basert på lønnskostnader, produktinnsats og investeringer. I figur 4.2 er det med flere utgifter som ikke inkluderes i den kommunale deflatoren slik som blant annet renter.

Sterkest vekst i 2021 i utgiftene til helse og omsorg

Tabell 4.1 Utviklingen i ressursbruken på de ulike tjenesteområdene i kommunesektoren

	Brutto driftsutgifter inkl. avskrivninger ¹ 2014 (mrd. kr)	Brutto driftsutgifter inkl. avskrivninger 2021 (mrd. kr)	Andel driftsutgifter 2021 (pst.)	Årlig nominell vekst 2015-21 (pst.)	Nominell vekst 2019-20 (pst.)	Nominell vekst 2020-21 (pst.)
Helse og omsorg ²	121,7	176,3	29,5	5,4	2,5	14,3
Grunnskole	72,8	94,1	15,7	3,7	-2,2	7,3
Barnehage	45,8	58,5	9,8	3,6	0,3	6,6
Videregående opplæring	33,6	41,8	7,0	3,2	-1,1	5,9
Samferdsel	29,5	47,7	8,0	7,1	14,8	7,4
Administrasjon	26,0	36,2	6,1	4,8	-1,0	8,6
Sosialtjenester	17,5	22,2	3,7	3,4	-6,3	2,5
Barnevern	11,3	14,1	2,4	3,3	-3,6	1,9
Kultur	17,0	24,0	4,0	5,1	-1,0	8,8
Vann, avløp, renovasjon	17,4	25,4	4,2	5,6	3,8	7,2
Annet	38,7	57,3	9,6	5,8	4,5	10,5
Sum	431,3	597,5	100,0	4,8	1,4	9,2

¹ Brutto driftsutgifter inkluderer totale utgifter til lønn, vare- og tjenestekjøp og overføringsutgifter samt avskrivninger til de respektive tjenestene. Se også vedlegg 6 og 20.

² Veksten er korrigert for oppgaveendringene knyttet til kommunal medfinansiering.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (KOSTRA) og Kommunal- og distriktsdepartementet.

Tabell 4.1 viser at 63 prosent av kommunesektorens utgifter til tjenestene gikk til helse, omsorg, barnehager og undervisning i 2021. Høy aktivitet i 2021 for å bekjempe pandemien bidro til at helse- og omsorgssektoren har hatt den sterkeste veksten fra 2020 til 2021. Også for andre sektorer vil trolig pandemien ha påvirket utviklingen i 2020 og 2021 enten gjennom svak eller negativ vekst i begge år som for barnevern, eller gjennom at aktivitetsveksten i 2021 tok seg opp etter svak utvikling i 2020 som i barnehage og skole. Utgiftsveksten innenfor samferdsel må ses i sammenheng med økt aktivitet i fylkeskommunene etter overføringen av SAMS veiadministrasjon fra staten.

Lavere pensjonspremie, reduksjonen i arbeidsgiveravgiften 3. termin 2020 og relativt lav kostnadsvekst bidro også til å trekke veksten ned fra 2019 til 2020 for alle sektorer. Samtidig har sterkere kostnadsvekst bidratt til å trekke veksten opp i 2021.

4.2 Omfang og kvalitet i kommunale tjenester

I dette avsnittet redegjøres det for befolkningsutviklingen og en del sentrale indikatorer for utviklingen i de kommunale velferdstjenestene. Omtalen tar i første rekke for seg utviklingen fra 2014 til 2021, og da særlig utviklingen i løpet av det siste året.

Tallene i dette avsnittet er hentet fra KOSTRA, KPR og Grunnskolens informasjonssystem (GSI). Indikatorene belyser utviklingstrekk innenfor barnehagesektoren, grunnskolen, videregående opplæring, barnevernet, helse- og omsorgssektoren, sosialtjenesten og administrasjon.

Store deler av den kommunale og fylkeskommunale tjenesteproduksjonen er rettet mot bestemte aldersgrupper, og den demografiske utviklingen gir viktig informasjon om utviklingen i behovet for kommunale tjenester.

Aldersgruppene som mottar spesielt mye kommunale og fylkeskommunale tjenester, er barn og unge 1–18 år og innbyggere over 80 år. I perioden 2014–2021 økte antall innbyggere i disse gruppene marginalt med om lag 2 400 personer, noe som isolert sett indikerer et begrenset økt behov for kommunale tjenester. Økningen i aldersgruppen 80 år og over var på nærmere 20 000 personer, mens det var en nedgang i antall barn og unge med i overkant av 17 000 personer. Samlet sett økte innbyggertallet i perioden 2014–2021 med om lag 260 000 personer, tilsvarende 5 prosent.

Tabell 4.2 Befolkningsutviklingen. Innbyggertall per 1.1. i ulike aldersgrupper av spesiell betydning for ulike deler av kommunale tjenester.

	2015	2021	2025	Endring 2015-22	Endring 2021-22	Årlig endring 2015-22, pst.	Årlig endring 2021-22 pst.
Barnehager:							
Antall barn 1-5 år	314 571	290 630	284 235	-30 300	-6 400	-1,4	-2,2
Antall barn 1-2 år	122 180	111 367	109 224	-13 000	-2 100	-1,6	-1,9
Antall barn 3-5 år	192 391	179 263	175 011	-17 400	-4 300	-1,3	-2,4
Grunnskole:							
Antall barn 6-15 år	622 464	641 083	640 378	17 900	-700	0,4	-0,1
Videregående opplæring:							
Antall unge 16-18 år	196 055	189 190	191 069	-5 000	1 900	-0,4	1,0
Barnevern:							
Antall barn og unge 0-17 år	1 125 604	1 111 690	1 108 523	-17 100	-3 200	-0,2	-0,3
Pleie- og omsorg:							
Antall eldre 67 år og over	722 741	849 655	870 958	148 200	21 300	2,7	2,5
Antall eldre 67-79 år	502 304	613 250	630 670	128 400	17 400	3,3	2,8
Antall eldre 80-89 år	176 933	190 309	193 735	16 800	3 400	1,3	1,8
Antall eldre 90 år og over	43 504	46 098	46 556	3 100	500	1,0	1,1
Totalt:							
Antall innbyggere i alt	5 165 802	5 391 369	5 425 270	259 500	33 900	0,7	0,6
Antall innbyggere 1-18 år og 80 år og over	1 353 527	1 357 310	1 355 973	2 400	-1 300	0,0	-0,1
Andel innbyggere 1-18 år og 80 år og over (pst.)	26,2	25,2	25,0	-1,2	-0,2	-	-

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Gjennom 2021 gikk antall barn noe ned. Det ble vel 7 000 personer færre i barnekullene 1–5 år og 6–15 år, mens unge i aldersgruppen 16–18 år gikk noe opp, med nærmere 2 000 personer. Det ble 5 700 flere eldre over 80 år. Totalt økte innbyggertallet med i underkant av 34 000 i løpet av 2021, tilsvarende 0,6 prosent.

Barnehage

Etter en lengre periode med sterk vekst i barnehagesektoren, har antall barn i aldersgruppen 1–5 år gått noe ned etter 2014. Antall barn med barnehageplass har også blitt redusert, men ikke like mye, jf. figur 4.3A. Barnehagedekningen gikk dermed opp fra 90,2 prosent i 2014 til 93,4 prosent i 2021, jf. figur 4.3B. Halvparten av plassene var i kommunale barnehager.

For de eldste barna har dekningsgraden stabilisert seg på i overkant av 97 prosent, mens den fortsatt økte for 1–2-åringene i 2021. I 2021 gikk 87 prosent av 1–2-åringene i barnehage, en økning på 1,6 prosentpoeng fra året før.

Samtidig økte avtalt, ukentlig oppholdstid per barn med barnehageplass med 0,6 timer fra 2014 til 2021, jf. figur 4.3C. Fra 2020 til 2021 var den avtalte oppholdstiden tilnærmet uendret.

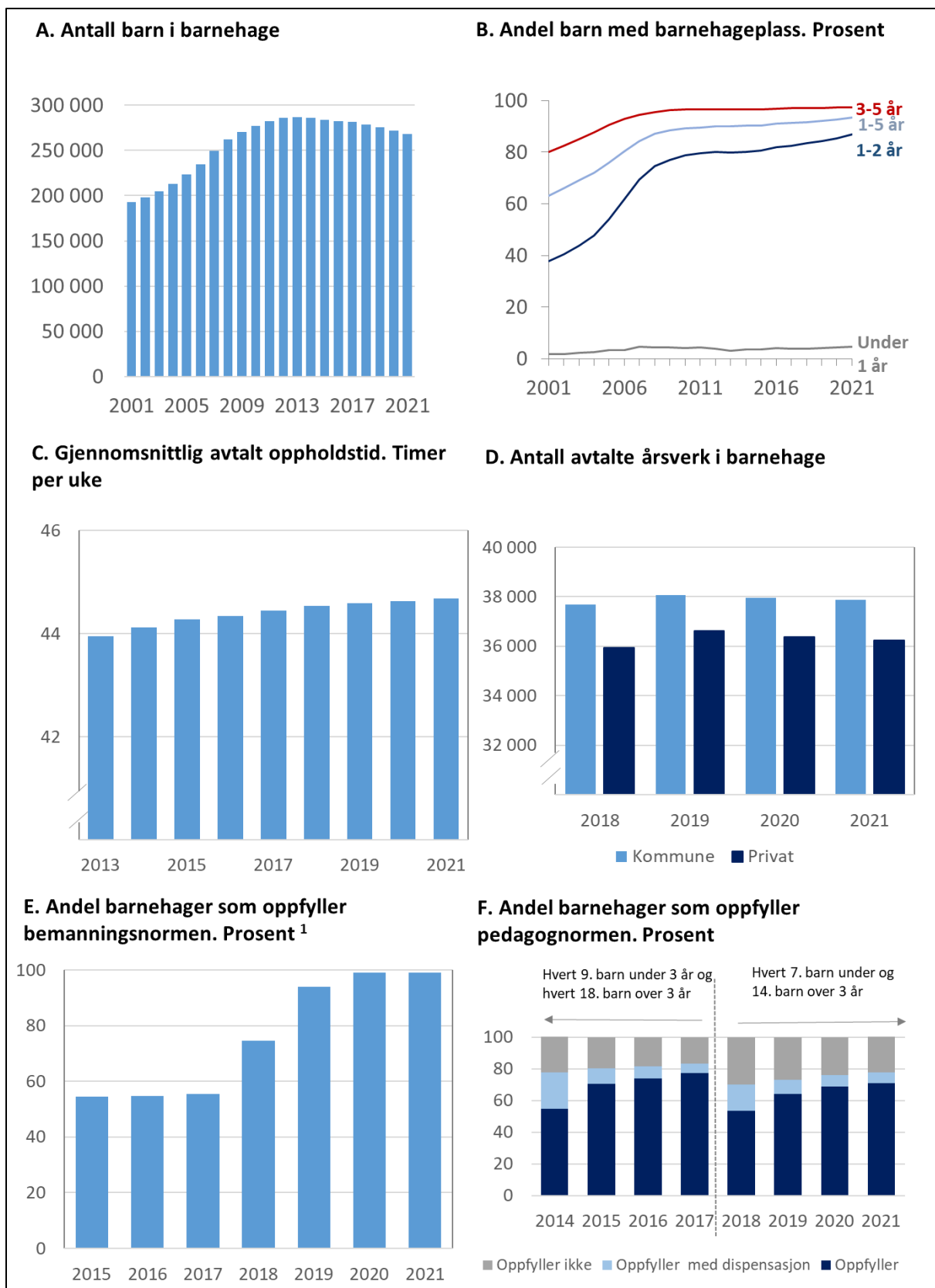
Ressursinnsatsen målt ved avtalte årsverk gikk marginalt ned, både i de kommunale og i de private barnehagene, jf. figur 4.3D. I de kommunale barnehagene ble antall årsverk redusert med nærmere 100 årsverk, tilsvarende om lag 0,2 prosent. I de private barnehagene ble antall årsverk redusert med i overkant av 100 årsverk i 2021, tilsvarende om lag 0,3 prosent. Den prosentvise nedgangen i årsverk er lavere enn nedgangen i antall barn i barnehagene, og dette betyr at bemanningstettheten i grunnbemanningen økte i 2021.

Kommunale barnehager har over tid hatt litt høyere bemanningstetthet enn private barnehager, og i 2021 var den i snitt på 5,6 barn per ansatt. De private barnehagene har også økt bemanningstettheten, som i 2021 var 5,7 barn per ansatt.

Siden 2017 har andelen barnehager som oppfyller det nåværende kravet om maksimum seks barn over tre år per ansatt økt fra 55 til 99 prosent, jf. figur 4.3E. Totalt gikk 900 barn i barnehagene som ikke oppfylte bemanningsnormen i 2021. Dette var en stor forbedring fra 2018 da tallet var 86 100. Se boks 4.1 om bemanningsnorm

71 prosent av barnehagene oppfylte i 2021 pedagognormen uten dispensasjon, jf. figur 4.3F, en økning fra 69 prosent i 2020. I gjennomsnitt er det 13,1 barn per barnehagelærer. Ifølge Utdanningsdirektoratet manglet det rundt 2 200 årsverk på nasjonalt nivå for å oppfylle kravet om maks 14 barn per pedagogisk leder for alle barnehager, og vel 500 årsverk om barnehager med dispensasjon holdes utenom.

En stadig større andel av grunnbemanningen er utdannede barnehagelærere. I 2015 var andelen 37,5 prosent, mens den i 2021 hadde økt til 42,3 prosent.

Figur 4.3 Utvikling i barnehagesektoren

¹ Bemanningsnormen trådte i kraft fra 2019. Årene 2015-2017 viser andel barnehager som oppfylte normen som ble innført fra 2018/2019.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Utdanningsdirektoratet

Boks 4.1 Bemanningsnorm

Bemanningsnormen for barnehagene stiller krav om minimum én ansatt i grunnbemanningen per tre barn under tre år, og én ansatt per seks barn over tre år. Barn skal regnes for å være over tre år fra og med august det året de fyller tre år. Normen ble innført 1. august 2018, men barnehagene hadde ett år på å innfri kravet. Barnehager som ikke innfrir kravet etter 1. august 2019 må søke om dispensasjon. For å kunne sammenlikne barnehager med ulik sammensetning av barn, justeres det for alder og oppholdstid. I beregningen av barn per ansatt og barn per barnehagelærer teller derfor barn under tre år som to barn.

Boks 4.2 Pedagognorm

Pedagognormen innebærer at det skal være minst én pedagogisk leder i grunnbemanningen for hvert sjuende barn under tre år og minst én pedagogisk leder for hvert fjortende barn over tre år. Pedagognormen måtte bli innfridd innen 1. august 2018. Før dette var kravet henholdsvis ni og atten barn per pedagogisk leder. Pedagogiske ledere må ha utdanning som barnehagelærer eller annen treårig pedagogisk utdanning med videreutdanning i barnehagepedagogikk. Kommunen kan gi dispensasjon fra utdanningskravet for inntil ett år om gangen, slik at en person som ikke oppfyller utdanningskravet kan jobbe som pedagogisk leder.

Grunnskole

Elevtallet i grunnskolen økte svakt i perioden 2014–2018, men har avtatt noe etter 2018, jf. figur 4.4A. Nedgangen fra 2020 til 2021 var på vel 1 400 elever, og var en kombinasjon av en nedgang i de kommunale grunnskolene med nærmere 2 400 elever og en økning i de private skolene med i overkant av 900 elever. 4,6 prosent av elevene går i private skoler. På landsbasis var det en nedgang i elevtallene etter 2018, men det var variasjoner mellom kommunene. Innenfor enkelte regioner kan det være økning i enkelte kommuner og nedgang i omkringliggende kommuner.

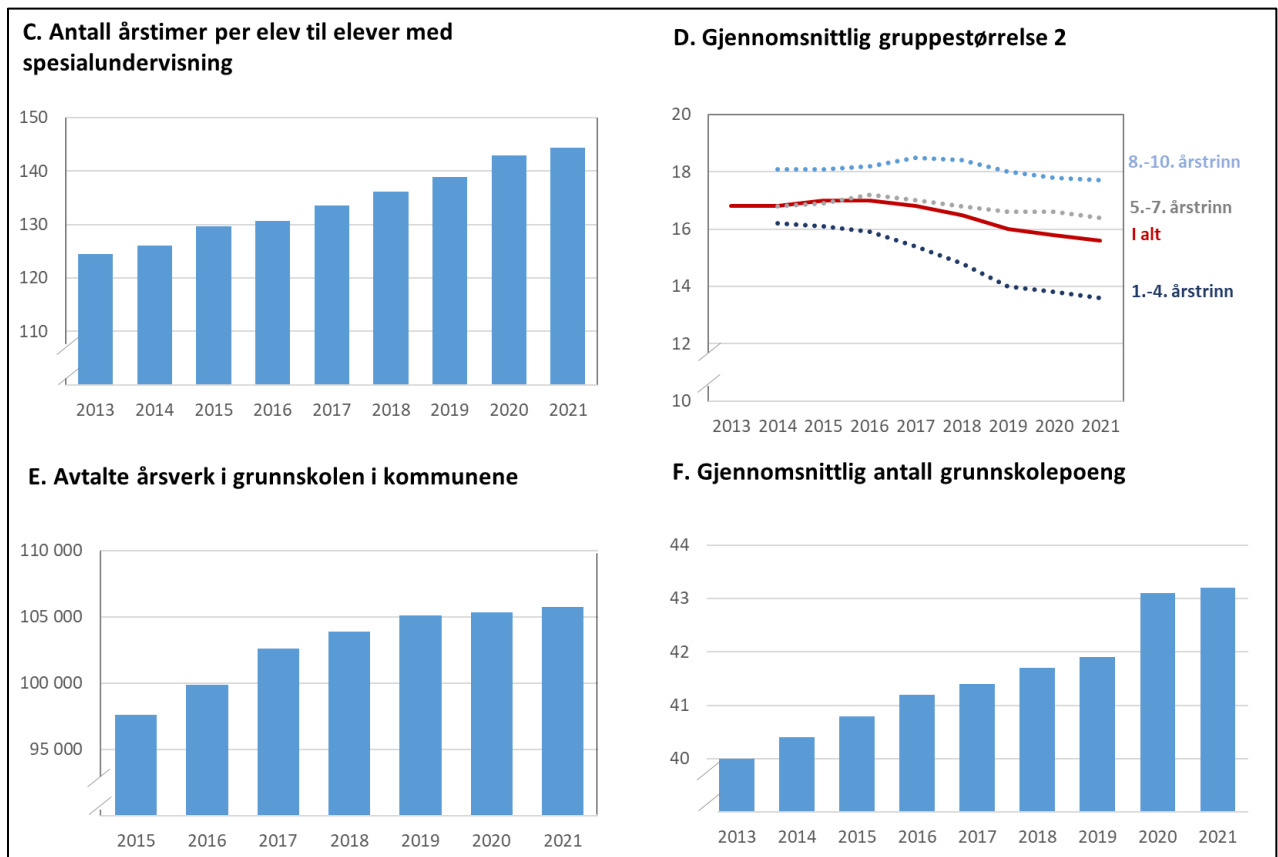
Ressursinnsatsen, målt ved årstimer til undervisning, økte svakt gjennom perioden. Fra 2005 til 2011 var det først og fremst spesialundervisningen som økte, jf. figur 4.4A og B, før andelen de neste årene ble lavere. Etter 2015 stabiliserte andelen seg på barne- og mellomtrinnet, mens den fortsatte å gå svakt nedover på ungdomstrinnet. Samtidig fikk elevene som hadde spesialundervisning i snitt flere timer, jf. figur 4.4C. Det har lenge vært et politisk mål å forbedre den tilpassede opplæringen slik at alle elever får et bedre læringsutbytte i den ordinære undervisningen. Samtidig har det vært et ønske om å redusere andelen som får spesialundervisning, og særlig unngå at barn tas ut av elevgruppen og klassefelleskapet for å få et eget tilbud. Nedgangen i andelen som får spesialundervisning kan derfor ha sammenheng med at flere skoler har jobbet med å forbedre den tilpassede opplæringen for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging, innenfor rammen av det ordinære opplæringstilbudet. Bedre kvalitet på det ordinære opplæringstilbudet kan gjøre behovet for særskilte ordninger for enkelte elever mindre, slik at behovet for

spesialundervisning reduseres. Andelen elever med spesialundervisning øker med elevtrinnene, jf. figur 4.4B.

De siste årene har også lærertettheten økt, jf. figur 4.4D. "Gjennomsnittlig gruppestørrelse 2" er en indikator som viser antall elever per lærer i ordinær undervisning, hvor ressurser til spesialundervisning og undervisning i særskilt norskopplæring ikke regnes med.

Gruppestørrelse 2 gikk ned på alle trinn i grunnskolen, men nedgangen var størst på 1.–4. trinn. Gjennomsnittlig gruppestørrelse 2 ble redusert fra 16,8 elever i 2014 til 15,6 elever i 2021.

Høsten 2018 ble det innført en norm for lærertetthet på 1.–10. trinn. Det innebærer at det i gjennomsnitt ikke skal være mer enn 15 elever per lærer på 1.–4. trinn og 20 elever på 5.–10. trinn og på ungdomstrinnet. Normen gjelder på hvert hovedtrinn på skolenivå.

Figur 4.4 Utvikling i grunnskolesektoren

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Utdanningsdirektoratet

Tall per desember 2021 viser at 90 prosent av skolene oppfylte lærernormen på 1.–4. trinn, en økning på fem prosentpoeng fra året før. På 5.–7. trinn oppfylte omtrent 96 prosent av skolene kravet, mens 92 prosent oppfylte kravet på 8.–10. trinn. I 2021 er det blitt drøyt 300 flere årsverk i den ordinære undervisningen, samtidig som det har blitt om lag 2 400 færre elever i offentlige grunnskoler siden 2020. Dette har bidratt til at noen flere skoler oppfyller normen. Ifølge Utdanningsdirektoratet er det behov for nærmere 300 årsverk for at alle skolene skal oppfylle lærernormen, forutsatt at det ikke er omdisponering av lærerressurser mellom trinn internt på skolen eller mellom skoler.

Gjennomsnittlige standpunktkarakterer har økt under pandemien. Det er sannsynligvis en kombinasjon av flere årsaker til dette. Det er for eksempel pekt på at avlyst skriftlig eksamen

har gitt mer tid til å gjennomgå innholdet i læreplanene, og til at lærerne har innført flere vurderingssituasjoner der elevene fikk muligheten til å vise kompetansen sin på flere måter enn tidligere. Fordi eksamen ble avlyst, vet man ikke om økningen i gjennomsnittlige standpunktkarakterer gjenspeiler en reell økning i kompetansenivået. Det er også for tidlig å konkludere med at elevene ikke har faglige etterslep som følge av pandemien. Dette kan for eksempel være kunnskap og ferdigheter som ikke fanges opp i den nasjonale statistikken eller at læringstapene er mer langsiktige. Økning i gjennomsnittlige standpunktkarakterer under pandemiårene observeres også i andre land.

Gjennomsnittlige grunnskolepoeng (boks 4.3) for elevene i 10. klasse har økt jevnt de siste årene, jf. figur 4.4F, både nasjonalt og i alle fylker. Både høyere standpunktkarakterer og avlyste eksamener har bidratt til at grunnskolepoengene har økt i pandemiårene. Avgangselevne fra grunnskolen våren 2021 hadde i snitt 43,2 grunnskolepoeng. Jentene hadde i snitt 4,5 grunnskolepoeng mer enn guttene. Andelen som står uten vurderingsgrunnlag i norsk (begge målformer), engelsk, kroppsøving og matematikk har alle økt noe sammenlignet med året før. Størst økning er det i norsk sidemål, der det er 0,3 prosentpoeng flere uten vurderingsgrunnlag enn året før.

Tall fra KOSTRA viser at det var en liten og jevn reduksjon i andelen elever i skolefritidsordningen (SFO) i perioden 2014–2018, etter at det i årene fram mot 2014 hadde vært en liten, men jevn økning. Andelen barn i alderen 6–9 år som hadde plass i SFO varierte noe etter 2018, og økte fra 58,4 prosent i 2020 til 61,0 prosent i 2021.

Boks 4.3 Grunnskolepoeng

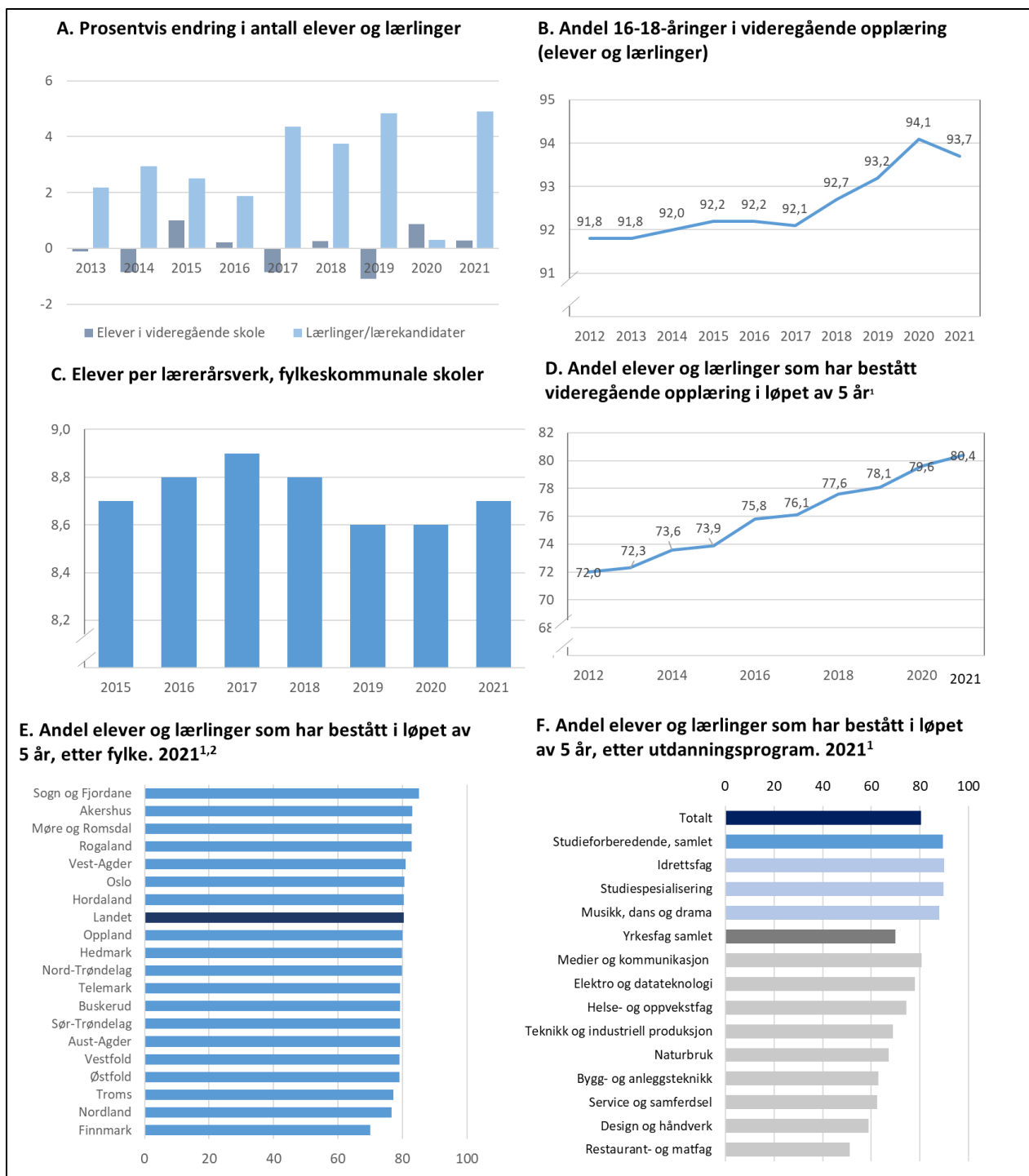
Grunnskolepoeng er en samlet poengsum beregnet ut fra gjennomsnittet av alle standpunkt- og eksamenskarakterene på vitnemålet, og danner grunnlag for opptak til videregående skole.

Videregående opplæring

Etter en lengre periode med sterk vekst i elevtallet på begynnelsen av 2000-tallet flatet veksten ut. Siden 2014 har elevtallet vært relativt stabilt. Årskullene ble mindre, men en større andel av 16–18-åringene var i videregående opplæring, og antallet lærlinger og lære kandidater gikk opp, jf. figur 4.5A og B. I 2021 økte befolkningen av 16–18-åringene noe mer enn antallet elever i samme alder. En stadig mindre andel av elevene sluttet også i løpet av skoleåret. I 2014 sluttet 4,8 prosent, mens i 2021 var andelen redusert til 4,0 prosent.

Avtalte årsverk i videregående opplæring har ligget stabilt på noe i overkant av 33 000 avtalte årsverk i perioden fra og med 2015. Lærertettheten ble noe redusert fra 2020 til 2021, jf. figur 4.5C.

I alt 80,4 prosent av 2015-kullet fullførte sin videregående opplæring med oppnådd studie- eller yrkeskompetanse i løpet av fem år, jf. figur 4.5D. Andelen som fullførte er den høyeste siden statistikken ble publisert for første gang for 18 år siden. Andelen elever som fullførte innen fem år, har økt de siste årene. For elevene som startet videregående opplæring i 2015, var økningen på 0,8 prosentpoeng fra året før.

Figur 4.5 Utvikling i videregående opplæring

¹ Årstallet tilsvarer kullet som startet videregående opplæring fem år tidligere. For eksempel henviser 2021 til elevene til 2015-kullet.

² Tallene er presentert med fylkesinndelingen før sammenslåinger, da 2015-kullet startet utdanningen i disse.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Utdanningsdirektoratet

Det er variasjon mellom fylkeskommunene i andelen som fullfører og består de enkelte utdanningsprogrammene, jf. figur 4.5E og F. Innenfor studieforberedende var andelen av elever som fullførte innen fem år, på 89,4 prosent. For de yrkesfaglige utdanningsprogrammene, var andelen mye lavere, med 70,0 prosent. Andelen som består de studieforberedende og yrkesfaglige utdanningsprogrammene har økt det siste året. Variasjonen er større mellom fylkeskommunene for de yrkesfaglige utdanningsprogrammene

enn for de studieforbereidende utdanningsprogrammene. Den høyeste andelen som fullførte og besto videregående utdanning samlet sett, var i Sogn og Fjordane med 85,4 prosent, mens den var lavest i Finnmark med 70,0 prosent.

Variasjonen er også relativ stor mellom de forskjellige yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Mens det i snitt var 80,6 prosent av elevene innen medier og kommunikasjon som fullførte innenfor seks år, var det kun 48,9 prosent av elevene i restaurant- og matfag som fullførte innenfor seks år. Kunnskapsdepartementet har i samarbeid med fylkeskommunene identifisert kritiske faser i videregående opplæring og arbeidet med tiltak knyttet til disse. Oppmerksomheten om å få elevene gjennom videregående opplæring har økt, og det jobbes mer systematisk både på skoleeiernivå og skolenivå. I tillegg har samarbeidet mellom fylkeskommunene og fylkeskommunenes samarbeid med kommunene blitt bedre.

Boks 4.4 Opplæringsloven

Etter opplæringsloven har alle ungdommer som har fullført grunnskolen, rett til tre års videregående opplæring. De har rett til ett omvalg, det vil si inntil to år ekstra videregående opplæring, etter søknad. Ungdomsretten må tas ut i løpet av fem år, det vil si innen utgangen av det året personen fyller 24 år.

Barnevern

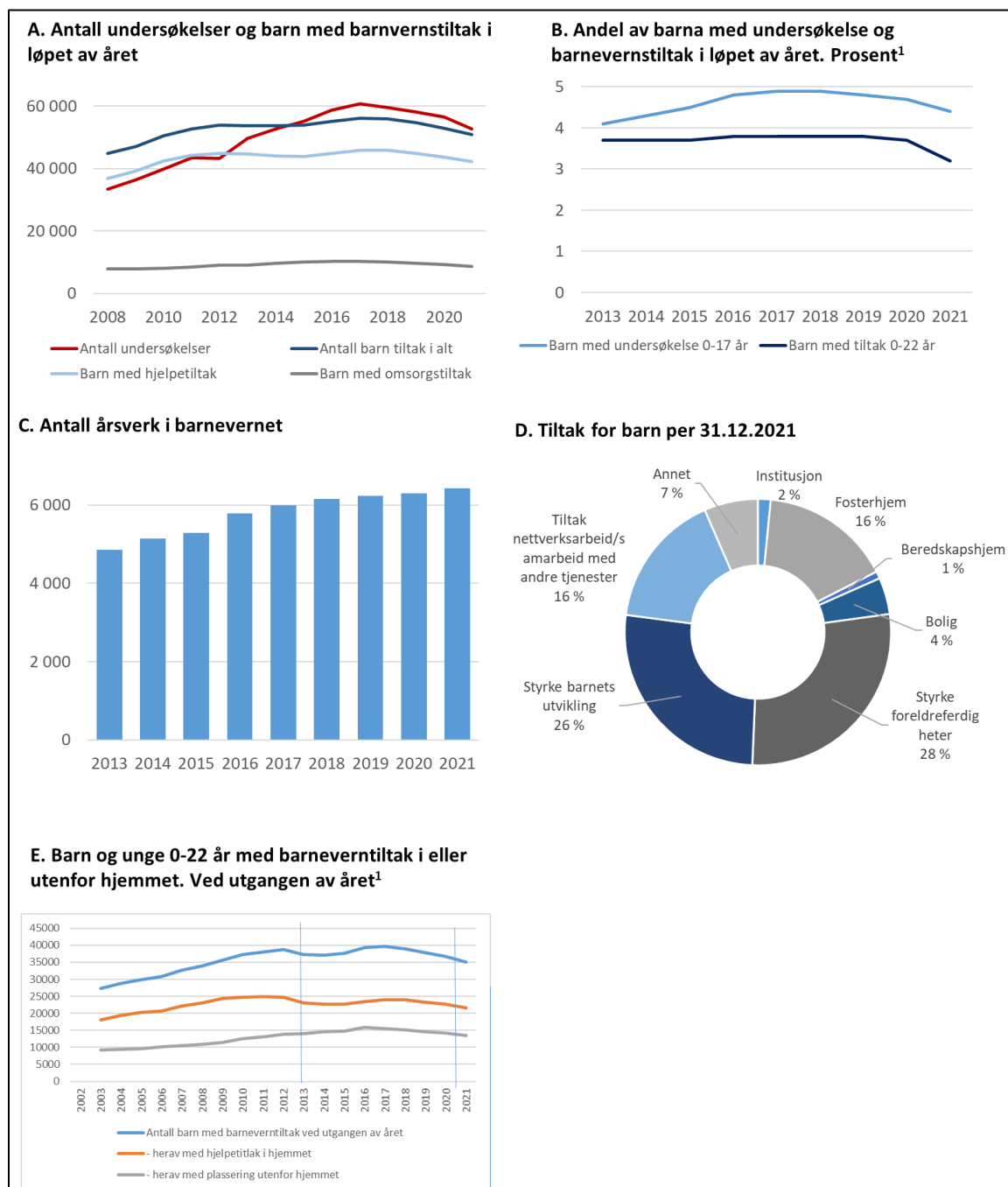
Det kommunale barnevernet har ansvaret for barn bosatt i sin kommune og står for førstelinjetjenesten i barnevernet. Dette innebærer å håndtere alle oppgaver som i barnevernloven ikke er lagt til et statlig organ. Dette vil for eksempel omfatte vurderinger av bekymringsmeldinger, hjelpetiltak som veiledning og økonomisk støtte, tjenester som har samarbeidsflater med andre kommunale tjenester (barnehage, grunnskole, primærhelsetjenesten/helsestasjonene) og akuttberedskap. Det statlige barnevernet har på sin side ansvaret for andrelinjetjenesten, for institusjoner, spesialiserte fosterhjem eller spesialiserte hjelpetiltak.

Omfanget av de kommunale barnevernstjenestene økte kraftig i flere år. Antall undersøkelser og antall barn som mottok hjelp fra barnevernet gikk opp fram mot 2017, men omfanget er redusert etter 2017, jf. figur 4.6A. I 2021 var det en relativt sterk nedgang i antallet undersøkelser. Dette kan ha sammenheng med pandemien, hvor det i perioder var begrensninger for ansatte å oppsøke og være fysisk nær aktuelle familier. Antallet avtalte årsverk har økt i hele perioden, jf. figur 4.6C, også når det blir sett opp mot veksten i antallet barn og unge. Mens det fram mot 2015 var en tendens til at en stadig større andel av barna mottok omsorgstiltak, kan økningen de påfølgende par årene hovedsakelig forklares ved at flere barn mottok hjelpetiltak. Andelen barn med undersøkelse og barn med barnevernstiltak har blitt redusert i de senere årene, jf. figur 4.6B.

Fra 1. januar 2021 ble retten til ettervern etter barnevernloven utvidet, slik at dette kan opprettholdes fram til fylte 25 år. Fram til 2021 var grensen 23 år. Formålet med lovendringen var å gi unge voksne med barnevernserfaring viktig støtte i overgangen til voksenlivet. Dette gir et brudd i statistikken.

Et hovedskille når det gjelder tiltak, går mellom barn og unge som mottar hjelpetiltak i hjemmet, og barn og unge som er plassert utenfor hjemmet. Definisjonen av omsorgstiltak er

barn som barnevernet har overtatt omsorgen for gjennom vedtak i fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker, mens hjelpetiltak inkluderer alle øvrige tiltak, også barn som er plassert utenfor hjemmet.

Figur 4.6 Utvikling i barnevern

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tallene for barn plassert utenfor hjemmet inkluderer både de barna som barnevernet har overtatt omsorgen for, og barn som er plassert utenfor hjemmet, hvor plasseringen er hjemlet som et hjelpetiltak eller som et akuttvedtak. Ettersom ett barn kan ha flere tiltak og flere plasseringer i løpet av året, er dette kun oppgitt ved utgangen av året. Av de vel 35 000 barna med barneverntiltak ved utgangen av 2021, hadde om lag 62 prosent hjelpetiltak i hjemmet, mens 38 prosent var plassert utenfor hjemmet. Over lengre tid var det en sterkere

vekst i antall barn som ble plassert utenfor hjemmet, men siden 2014 har andelene vært relativt stabile.

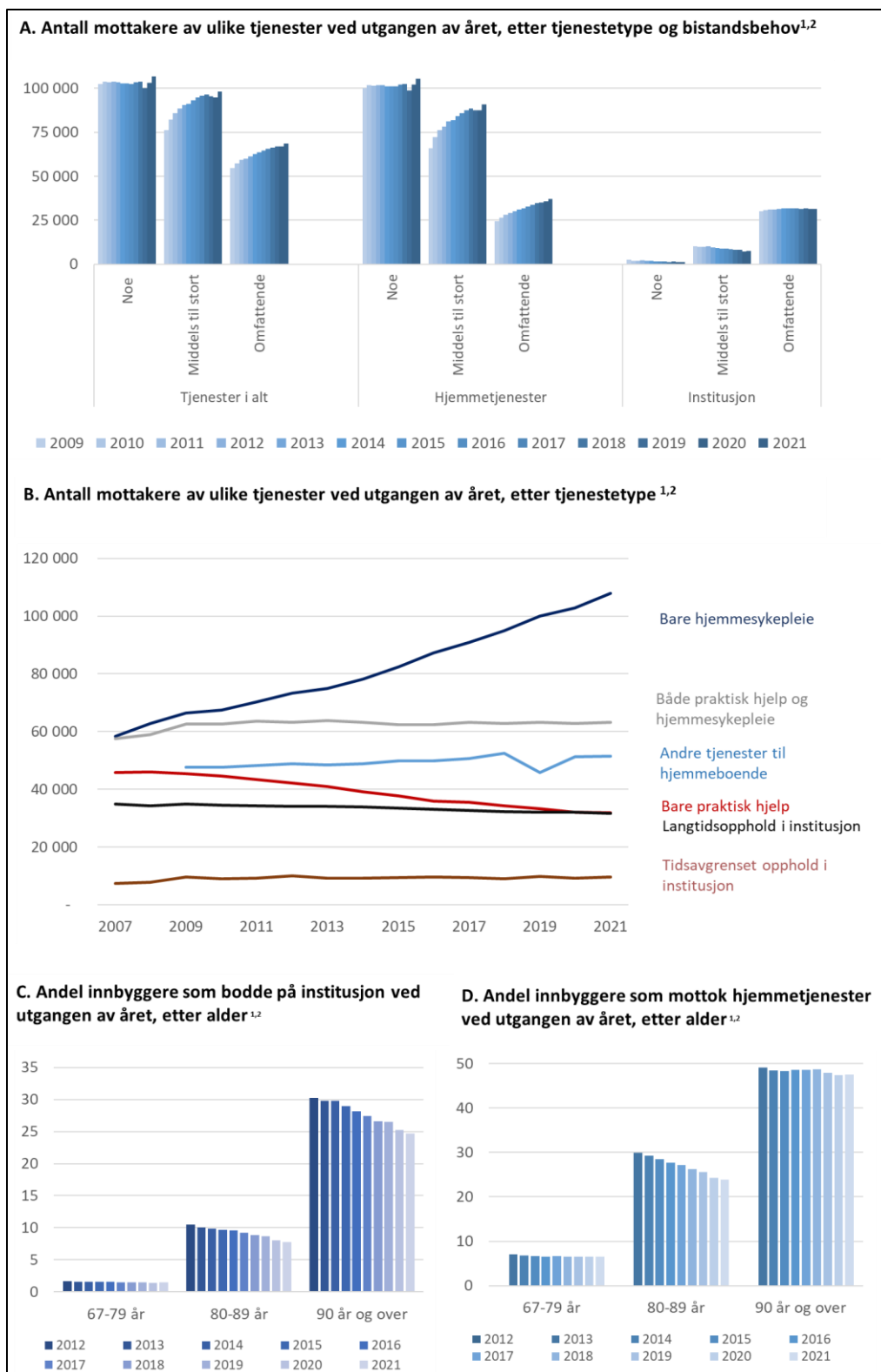
Når barnevernstjenesten har grunn til å anta at et barn har behov for hjelp fra barnevernet, skal de undersøke barnets omsorgssituasjon. Hvis det er grunnlag for å åpne undersøkelse, skal barnevernstjenesten snarest og senest innen tre måneder undersøke innholdet i bekymringsmeldingen. Over tid har saksbehandlingstiden ved undersøkelsene gått ned. I 2014 ble 75 prosent av undersøkelsene behandlet i løpet av tre måneder, mens i 2021 ble 92 prosent behandlet innen fristen.

For flertallet av barna og familiene som kommer i kontakt med barnevernet, er det tilstrekkelig med hjelpetiltak i hjemmet (hovedsakelig råd og veiledning, tilbud om besøkshjem og avlastningstiltak, økonomisk hjelp og deltakelse i ansvarsgruppe og samarbeidsteam), jf. figur 4.6D, som viser barn og unge med ulike tiltak ved utgangen av 2021. Plassering av barn og unge utenfor hjemmet er bare aktuelt dersom barnevernets hjelpetiltak ikke er tilstrekkelig for å sikre barnet en forsvarlig omsorgssituasjon.

Helse og omsorg

Omfanget av helse- og omsorgstjenester tildelt av kommunen har økt over tid. Samtidig har det vært en dreining i retning av at det gis mer hjemmebaserte helse- og omsorgstjenester, jf. figur 4.7A og B. Andelen mottakere som var under 67 år i 2014 var på 37,7 prosent. Denne andelen har økt gradvis fram mot 2021, mens andelen mottakere over 80 år har blitt redusert. I 2021 var 42,7 prosent av personene som mottok kommunale helse- og omsorgstjenester under 67 år, og innenfor hjemmebaserte tjenester gis om lag 69,5 prosent av timene til denne aldersgruppen. Andelen innbyggere i de eldre aldersgruppene som mottar institusjons- og/eller hjemmetjenester har blitt gradvis redusert de siste årene, jf. figur 4.7C og D. Det kan ha sammenheng med at antallet eldre i alle aldersgruppene over 67 år øker, mens behovet for institusjons- og hjemmetjenester ikke øker like mye.

I perioden 2014–2021 ser den institusjonsbaserte omsorgen i økende grad ut til å ha blitt forbeholdt dem med størst behov, jf. figur 4.7A. Samlet sett viser utviklingen over tid en betydelig endring i hvilke grupper som mottar hjemmetjenester. Den gjennomsnittlige pleietyngden per tjenestemottaker økte både for institusjonsbasert omsorg og for hjemmetjenesten fram til 2020. Innen hjemmetjenestene økte gjennomsnittlig bistanndsbehov per mottaker fra 8,7 timer i uka i 2014 til 9,7 timer i 2021.

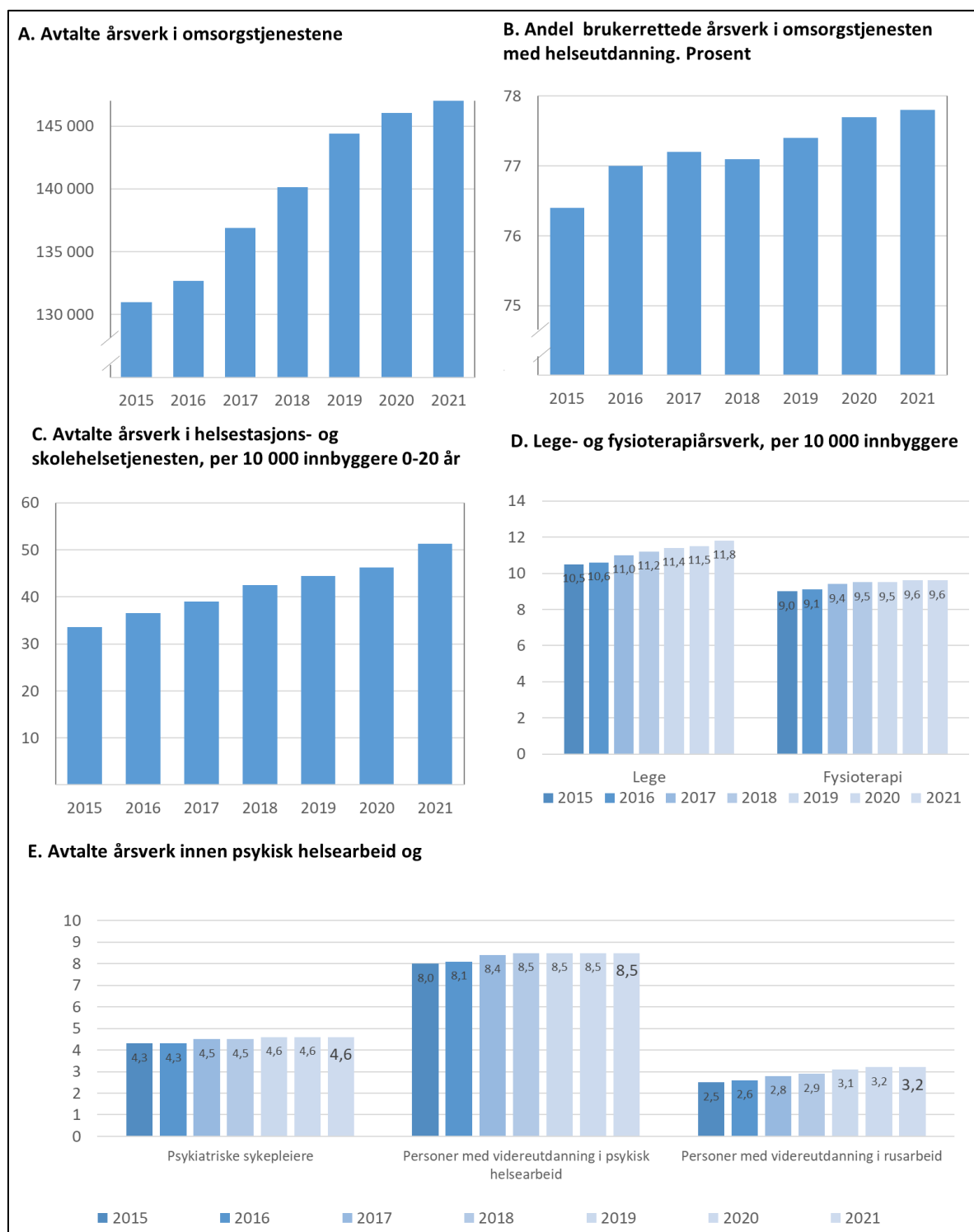
Figur 4.7 Utvikling i omsorgstjenestene

¹ Nedgang i antall brukere med hjemmetjenester fra 2018 til 2019 kan for noen kommuner skyldes ny IPLOS-spesifikasjon, der "rehabilitering utenfor institusjon" f.o.m. 2019 ikke lenger registreres som omsorgstjeneste, men som et kjennetegn ved mottakeren.

² Brukerdata (IPLOS), endringer fra 2018 til 2019: Innføring av ny IPLOS-versjon har ført til mangelfulle registreringer i enkelte kommuner, som kan medføre utslag i tall for enkelttjenester og grupperinger av tjenester i publiseringen. Kommunereformen har for enkelte sammenslåtte kommuner gitt utfordringer med å samkjøre databaser, slik at noen tall for både nye og utgåtte kommuner kan inneholde feil. Noen kommuner har ikke rapportert 2019-tall. Her er 2018-tall kopiert til 2019-årgangen.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Ressursinnsatsen til helse- og omsorgstjenestene økte betydelig i perioden 2015 til 2021, med i gjennomsnitt 2,2 prosent årlig, jf. figur 4.8A. I 2021 økte antall årsverk med i overkant av 2 800. En høyere andel av de brukerrettede årsverkene hadde også helsefaglig utdanning, jf. figur 4.8B. Helsestasjons- og skolehelsetjenesten har blitt bygd ut, og målt per 10 000 innbyggere i alderen 0–20 år økte antall avtalte årsverk fra 33,6 i 2015 til 51,3 i 2021, jf. 4.8C.

Figur 4.8 Utvikling i helse- og omsorgstjenestene

Kilde: Statistisk sentralbyrå

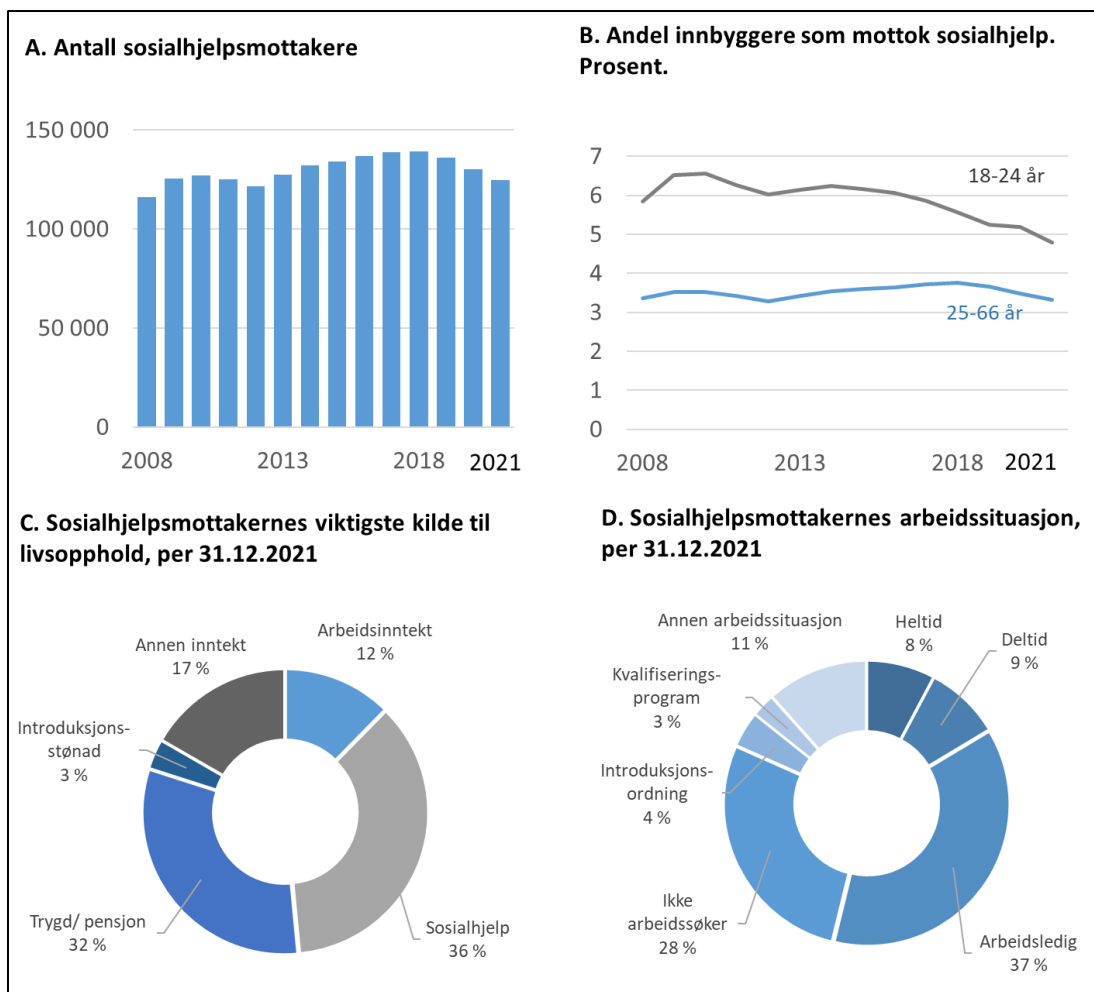
Legedekningen og fysioterapidekningen har også økt over tid, og legedekningen økte noe fra 2020 til 2021, mens fysioterapidekningen var uendret, jf. figur 4.8D. Innen rusomsorg og psykiatri har det blitt flere årsverk av sykepleiere og personer med videreutdanning i psykiatrisk helsearbeid i kommunene, jf. 4.8E. Førstnevnte økte fra 4,3 til 4,6 årsverk per 10 000 innbyggere fra 2015 til 2021, mens sistnevnte økte fra 8,0 til 8,5 i samme periode. Også årsverk av personer med videreutdanning i rusarbeid økte i perioden, fra 2,5 årsverk per 10 000 innbyggere i 2015 til 3,2 årsverk per 10 000 innbyggere i 2021.

Til tross for at årsverksinnsatsen har økt i helse og omsorg, rapporterer flere kommuner om problemer med å rekruttere helsepersonell. I tillegg er det diskusjon om lange pasientlister og mangel på fastleger. Samtidig framgår det av mandatet til Helsepersonellkommissjonen at Norge har flere leger og sykepleiere per innbyggere enn sammenliknbare land. Kommisjonens formål er å etablere et kunnskapsgrunnlag og foreslå tiltak for å møte framtidige utfordringer i helse- omsorgstjenestene, både i spesialisthelsetjenesten og i kommunene. Kommisjonen skal levere sin utredning innen 1. februar 2023.

Sosialtjenester

Antallet mottakere av sosialhjelp økte i perioden 2012–2018, men gikk deretter noe ned, jf. figur 4.9A. Andelen innbyggerne i aldersgruppen 25-66 år som mottar sosialhjelp, har blitt litt redusert de siste årene, mens blant unge voksne i alderen 18-24 år som mottok økonomisk sosialhjelp er nedgangen sterkere, jf. figur 4.9B.

Om lag 2/3 av mottakerne var utenfor arbeidsmarkedet som registrerte arbeidsledige eller ikke-arbeidssøkende, og 43 200 personer hadde sosialhjelp som viktigste inntektskilde i 2021, jf. figur 4.9C og D. I alt 6,7 mrd. kroner ble utbetalt i stønad i 2021, noe som er en nedgang på ca. 0,1 mrd. kroner fra 2020.

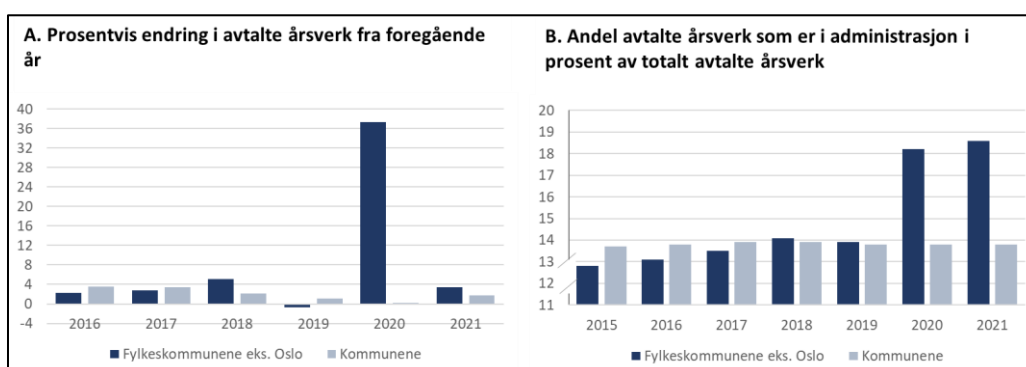

Figur 4.9 Utvikling i sosialtjenestene

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Administrasjon

Avtalte årsverk til administrasjonen økte noe for kommunene og fylkeskommunene i 2021, jf. figur 4.10A. Økningen for fylkeskommunene i 2020 hadde sammenheng med SAMS veiadministrasjon som er flyttet fra staten til fylkeskommunene. Fylkeskommunenes andel som går til administrasjon økte derfor markant, jf. figur 4.10B.

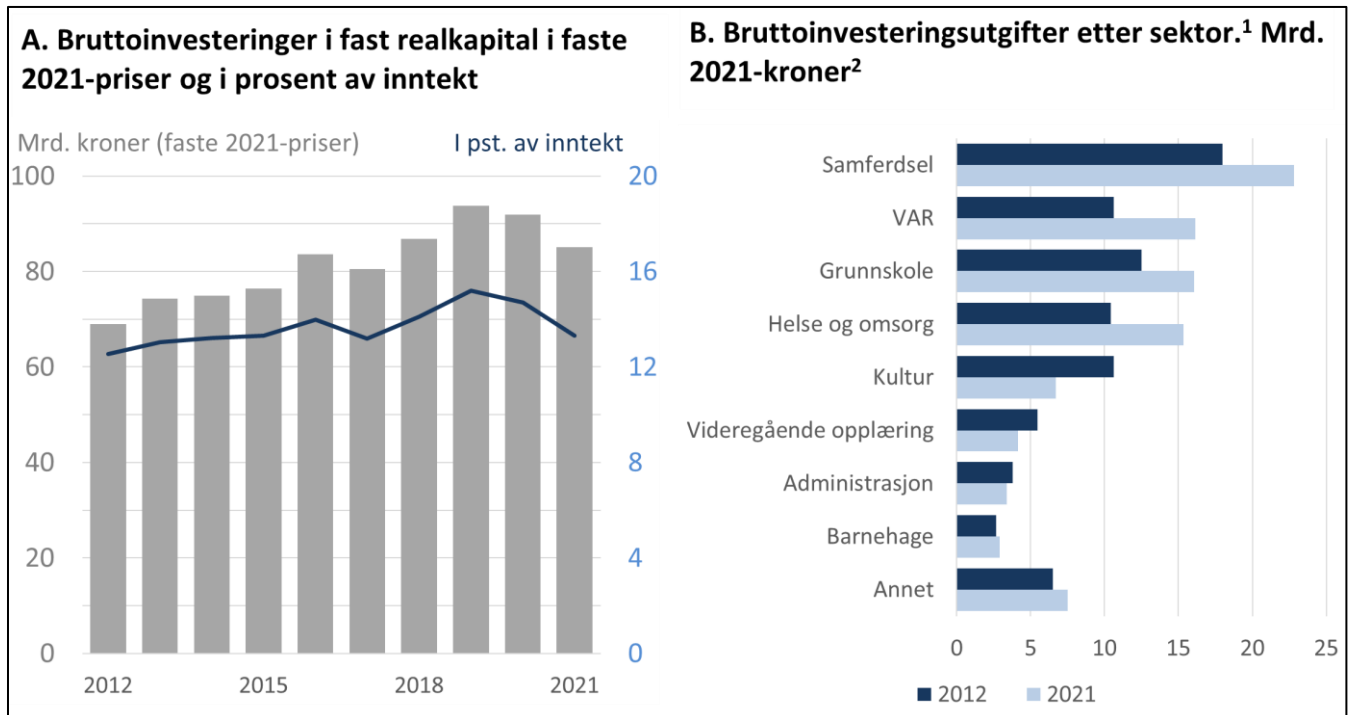
Figur 4.10 Avtalte årsverk i administrasjon i kommuner og fylkeskommuner

Kilde: Statistisk sentralbyrå

4.3 Investeringer

Investeringene i kommunesektoren har ligget på et historisk høyt nivå de siste årene, men veksten avtok noe i 2020 og 2021. Dette skyldes høyst sannsynlig lavere aktivitet som følge av pandemien. Kommuneforvaltningens bruttorealinvesteringer var vel 78 mrd. kroner i 2021. Årlige investeringer har reelt sett doblet seg siden 2002. Også sett i forhold til sektorens samlede inntekter har investeringsnivået økt noe.

Investeringene er høy innenfor de fleste tjenesteområder. Figur 4.11B viser hvor mye sektoren investerte innen de ulike tjenesteområdene i 2021, sammenholdt med 2012.

Figur 4.11 Kommunesektorens investeringer i fast realkapital

¹ I regnskapsstatistikken i KOSTRA lar det seg ikke gjøre å skille omsorgsboliger fra øvrige kommunalt disponerte boliger. I figuren er kommunalt disponerte boliger lagt inn i gruppen for helse og omsorg.

² Den kommunale deflatoren er brukt til å prisjustere investeringene i 2012 til 2021-kroner.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (Nasjonalregnskapet og KOSTRA)

Vann, avløp og renovasjon er den sektoren som har hatt størst prosentvis økning i investeringene med en økning på 51 prosent i perioden. Også helse og omsorg og sektoren med høyest investeringsnivå, samferdsel, har hatt en kraftig økning. Innenfor kultur, videregående opplæring og administrasjon har de vært en nedgang i investeringene fra 2012 til 2021.

5 Netto driftsresultat

Netto driftsresultatet for kommunesektoren har vært godt de siste årene. I 2021 utgjorde netto driftsresultatet 4,7 prosent av driftsinntektene som er en klar oppgang fra året før. Dette er det høyeste netto driftsresultatet i sektoren siden 2006. Oppgangen skyldes særlig en ekstraordinær høy skatteinngang helt mot slutten av fjoråret. I gjennomsnitt har netto driftsresultat de siste fem årene vært på 3,5 prosent og dermed en del høyere enn utvalgets anbefaling om at netto driftsresultat for kommunesektoren samlet bør ligge på 2 prosent over tid.

Både for kommunene og fylkeskommunene har netto driftsresultat ligget over det anbefalte nivået for sektoren sett under ett.

Nivå og endring i netto driftsresultatene varierer mye fra kommune til kommune. Det var klart flere kommuner som hadde relativt høye netto driftsresultat og færre som hadde netto driftsresultat under 2 prosent i 2021 enn i 2020. Nesten tre fjerdedeler av kommunene hadde et netto driftsresultat høyere enn 1¾ prosent. Likevel var det større spredning i nivået på netto driftsresultatet i 2021. For fylkeskommunene derimot var det mindre spredning i nivået på netto driftsresultatet i 2021 enn i 2020.

Utvalgets anbefalinger om nivået på netto driftsresultat er basert på at den kommunale formuen skal opprettholdes over tid. Utvalget beregner derfor også et korrigert netto driftsresultat som skal vise i hvilken grad hensynet til kommunal formuesbevaring er ivarettatt. Beregninger i dette kapitlet viser at formuen de siste fem årene i både kommuner og fylkeskommuner har økt noe. Samtidig har også kommunenes reserver på disposisjonsfond styrket seg.

Alle økonomiske indikatorer i dette kapitlet inkluderer hhv. kommunale og fylkeskommunale foretak samt interkommunale samarbeid og interkommunale selskaper ("konserntall").

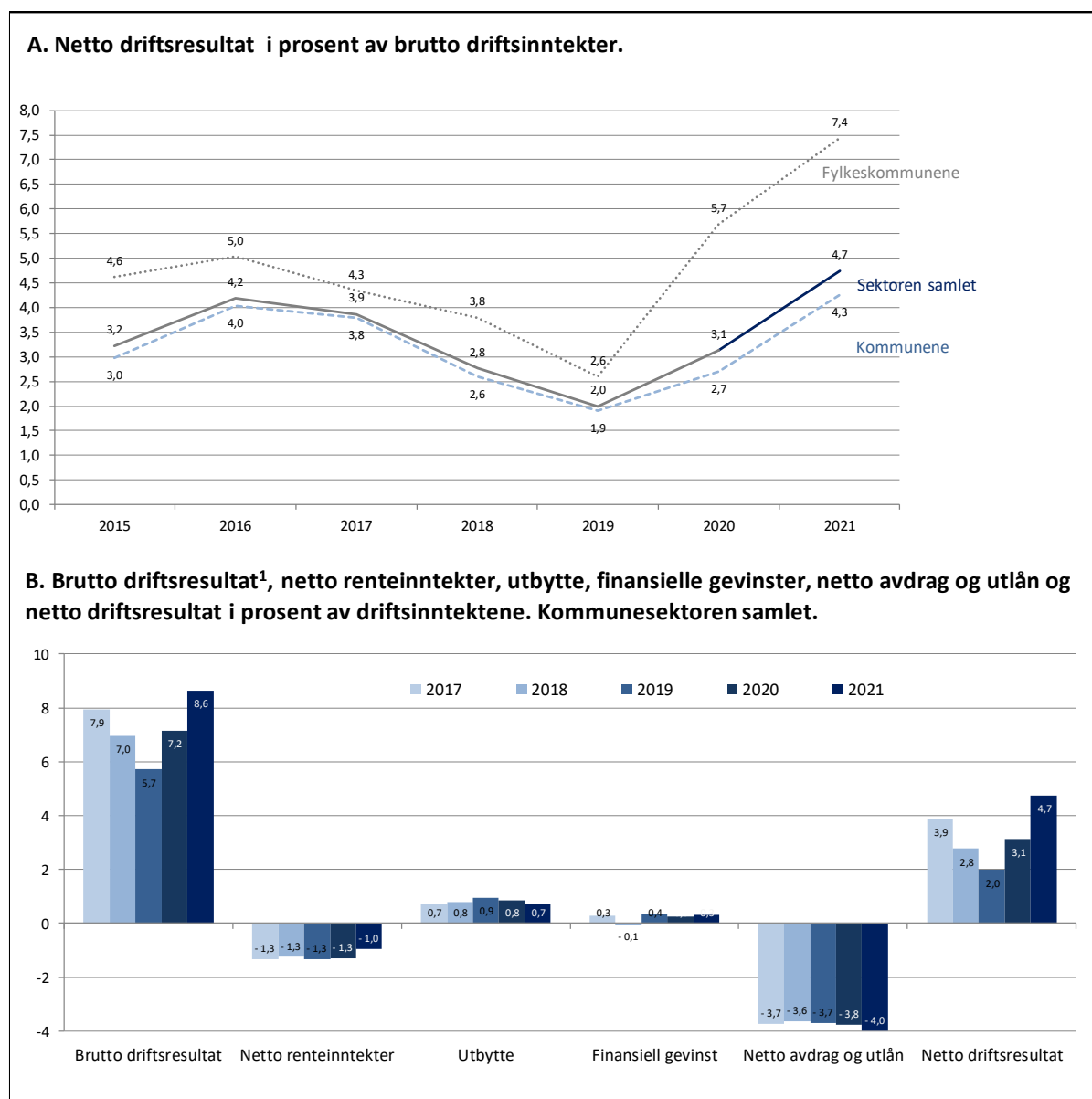
5.1 Netto driftsresultat for kommunesektoren samlet

For kommunesektoren samlet økte netto driftsresultat klart fra 2020 til 2021 og utgjorde 4,7 prosent av driftsinntektene, se figur 5.1A. Oppgangen må særlig ses i sammenheng med en ekstraordinær høy skatteinngang helt mot slutten av fjoråret. Skatteinntektene ble om lag 10 mrd. kroner høyere enn anslått i oktober i nasjonalbudsjettet for 2022. Merskatteveksten skyldes både at i arbeidsmarkedet i fjor høst utviklet seg bedre enn ventet samt tilpasninger til et høyere nivå på skatt på utbytte. Lavere renteutgifter og økt avkastning på finansielle omløpsmidler, sammen med store engangsinntekter i enkeltkommuner har også bidratt til å trekke resultatet opp i 2021. Betydelig økning i utgifter til energi, medisinsk og annet forbruksmaterieell samt andre tjenester, lavere utbetalinger fra havbruksfondet og noe lavere utbytteinntekter trekker på den annen side resultatet isolert sett ned.

Regnskapene til kommunesektoren har i både 2020 og 2021 i stor grad også vært påvirket av at sektoren har hatt merutgifter og mindreinntekter som følge av koronapandemien. Blant annet var det en del planlagte aktiviteter som ikke lot seg gjennomføre i 2021, og dette har isolert sett medført en forbedring av driftsresultatet i 2021. Med utgangspunkt i rapporten til en arbeidsgruppe som har sett på de økonomiske virkningene av pandemien for kommunesektoren, anslås det at kompensasjonen for merkostnader og mindreinntekter for sektoren samlet sett har vært noe lavere enn de beregnede merutgiftene og mindreinntektene i 2021, mens det motsatte var tilfelle i 2020.

Brutto driftsresultat er lik forskjellen mellom driftsinntekter og driftsutgifter eksklusiv avskrivninger. Netto finanstransaksjoner utgjør forskjellen mellom brutto driftsresultat og netto driftsresultat. Netto finanstransaksjoner består av netto renteinntekter, utbytte, finansielle gevinster og netto avdrag og utlån. Figur 5.1B gir en oversikt over netto og brutto driftsresultat og en dekomponering av forskjellen mellom dem de fem siste årene. Størrelser over null viser positive resultater eller positive netto inntekter, mens verdier under null innebærer negative resultater eller netto utgifter.

I 2021 hadde kommunesektoren et brutto driftsresultat på 8,6 prosent av driftsinntektene. Også brutto driftsresultatet økte betydelig fra året før etter å ha svekket seg gradvis fra 2016 til 2019. Økningen i brutto driftsresultatet var likevel noe mindre enn oppgangen i netto driftsresultat. Kommunesektorens netto finansutgifter avtok nemlig noe fra 2020 til i 2021. Sektorens netto finansutgifter utgjorde 3,9 prosent av driftsinntektene i 2021, mot 4,0 prosent i 2020.

Figur 5.1 Driftsresultatene i kommunesektoren

¹ Eksklusiv avskrivninger.

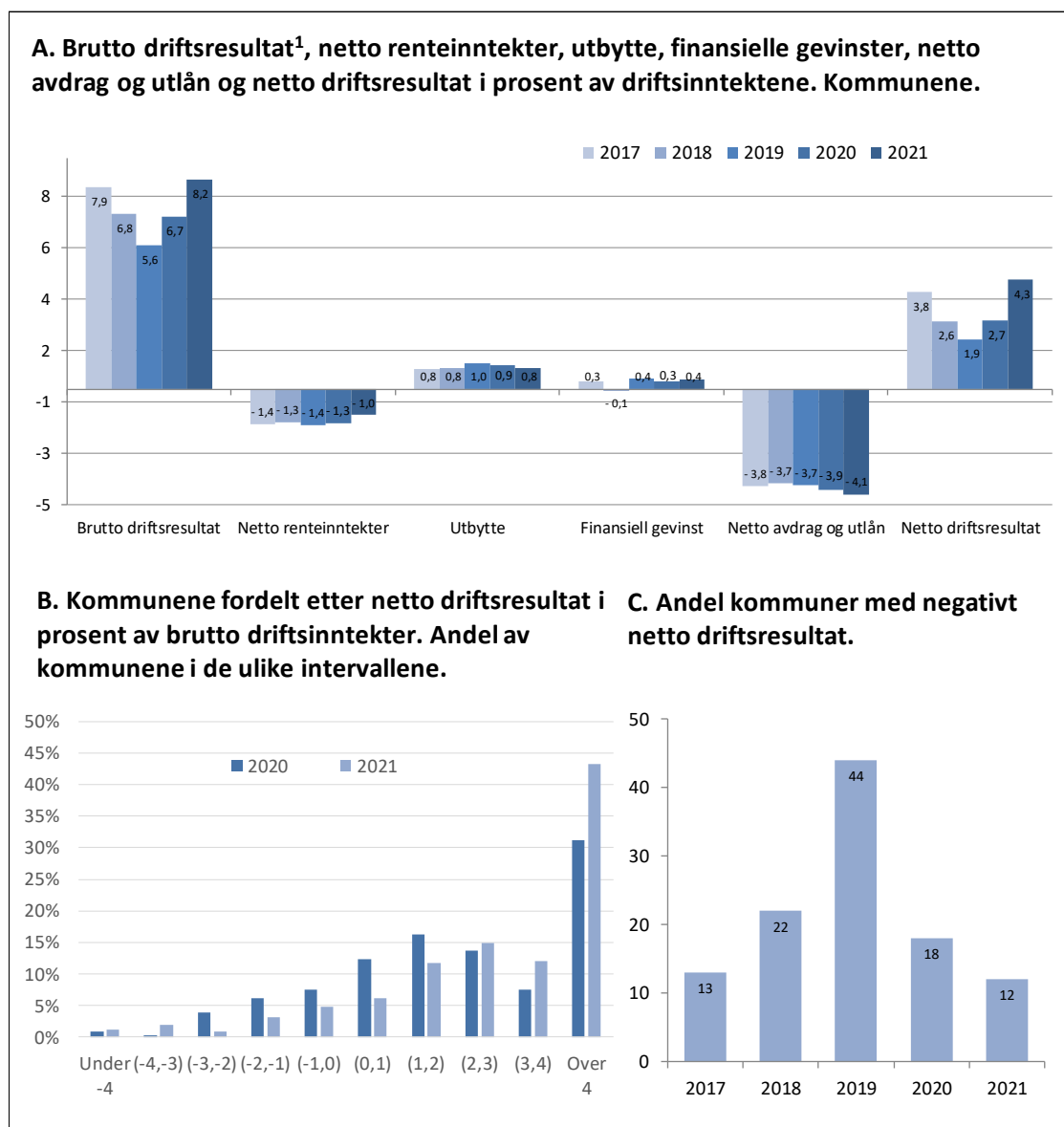
Kilde: Statistisk sentralbyrå

5.2 Netto driftsresultat for kommunene

Kommunene inkludert Oslo

I 2021 utgjorde netto driftsresultat 4,3 prosent av driftsinntektene i kommunene. I gjennomsnitt har netto driftsresultat for kommunene inkludert Oslo de siste fem årene ligget på 3,2 prosent og resultatet har dermed vært klart høyere enn det nivået utvalget anbefaler at netto driftsresultatet bør ligge på over tid.

Brutto driftsresultat i kommunene økte klart fra 2020 til 2021, men økningen var mindre enn økningen i netto driftsresultatet. En nedgang i netto finansutgiftene bidro dermed også til en bedring i netto driftsresultat. Det skyldes først og fremst lavere renteutgifter som følge av kraftig fall i rentene i løpet av 2020, men også økte finansielle gevinster. Lavere utbytte og høyere netto avdrag bidro i motsatt retning.

Figur 5.2 Driftsresultatene i kommunene

¹ Eksklusiv avskrivninger.

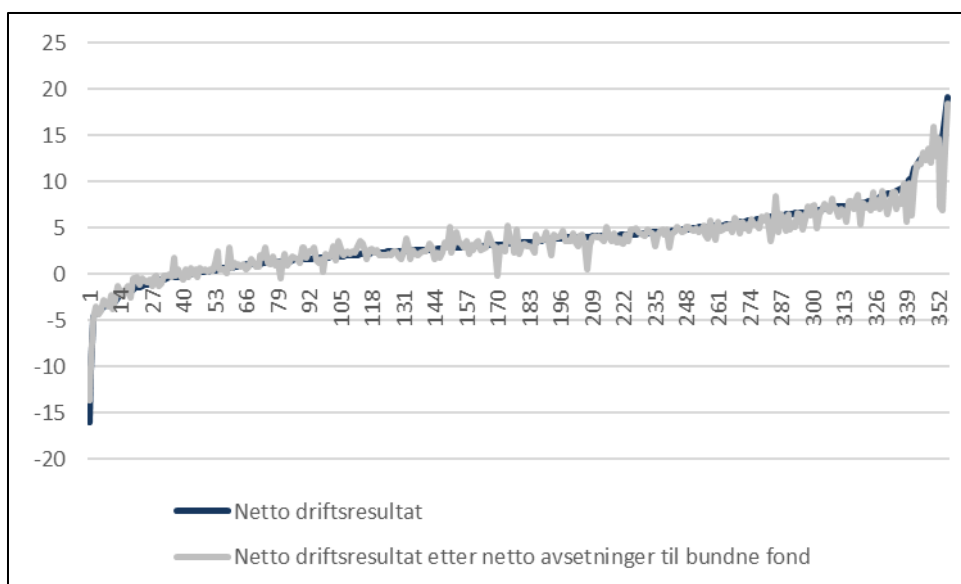
Kilde: Statistisk sentralbyrå

Forskjeller mellom kommunene

Nivået på netto driftsresultatet varierer betydelige mellom kommunene både i 2020 og i 2021. Generelt var det klart flere kommuner som hadde relativt høye netto driftsresultat og færre som hadde netto driftsresultat under 2 prosent i 2021 enn i 2020, se figur 5.2B. Netto driftsresultat var positivt i 88 prosent av kommunene i 2021, og 73 prosent av kommunene hadde netto driftsresultat høyere enn 1¼ prosent. Tilsvarende tall for 2020 var på henholdsvis 82 og 57 prosent.

Standardavviket er et uttrykk som oppsummerer spredningen kommunene imellom. I 2021 var standardavviket for netto driftsresultat 4,0 mot 3,7 året før. Det innebærer en relativt stor spredning i resultatene mellom kommunene. I 2021 var det Bø som hadde høyest netto driftsresultat med 23,2 prosent, mens Moskenes hadde lavest med -16,0 prosent. Det gode resultatet til Bø kommune skyldes i hovedsak salg av kraftselskap som ble ført som gevinst på finansielle omløpsmidler.

For enkeltkommuner og fylkeskommuner kan netto driftsresultatet være betydelige påvirket av avsetning av øremerkede tilskudd og andre bundne inntekter på bundne fond, se figur 5.3. Når en sammenlikner resultatene på kommune- og fylkeskommunenivå, bør en derfor være oppmerksom på at resultatene i større eller mindre grad kan være påvirket av at inntektsføring og utgiftsføring av tilskudd og bundne inntekter skjer i ulike år. Vanligvis er spredningen i resultatene for kommunene mindre for netto driftsresultat etter avsetninger til bundne fond. Standardavviket for netto driftsresultat etter netto avsetninger til bundne fond var 3,6 i 2021. Normalt er avvikene mellom de to resultatmålene relativt små for sektoren samlet. I 2021 var netto driftsresultatet 4,1 prosent etter avsetninger til bundne for kommunene samlet sett. De årene det er store avvik for sektoren samlet sett mellom netto driftsresultat før og etter at det er tatt hensyn til avsetningen til bundne fond, skyldes det gjerne øremerkede tilskudd eller store anslagsendringer som gir avvik i samme retning for mange kommuner.

Figur 5.3 Netto driftsresultat før og etter avsetninger til bundne fond for alle kommuner. Sortert etter størrelsen på netto driftsresultat. Prosent av driftsinntektene

Kilde: Statistisk sentralbyrå

5.3 Netto driftsresultat i ulike kommunegrupper

Kommunene gruppert etter fylke

I 2021 hadde kommunene i Rogaland det høyest netto driftsresultatet. Lavest netto driftsresultat hadde kommunene i Troms og Finnmark og Møre og Romsdal, se tabell 5.1.

Økningen i netto driftsresultatet fra 2020 til 2021 var størst for kommunene i Innlandet med en oppgang på 3,5 prosentpoeng. Oppgangen skyldes både sterk vekst i brutto driftsresultatet og nedgang i netto finansutgiftene. Kommunene i Troms og Finnmark hadde nedgang både i brutto- og netto driftsresultat fra 2020 til 2021. Det må trolig ses i sammenheng med lavere inntekter fra havbruk.

I 2021 hadde kommunene i Troms og Finnmark de høyest netto finansutgifter, men kommunene i Rogaland hadde i laveste. Oslo hadde en økning i netto finansutgifter, mens det for kommunene i de øvrige fylkene var enten uendrede finansutgifter eller nedgang. For Oslos del var det en økning fra et lavt nivå på netto finansutgifter i 2020.

Tabell 5.1 Brutto driftsresultat, netto finansutgifter og netto driftsresultat, alle i pst. av driftsinntekter. Endring fra året før i prosentpoeng

	2020			2021			Endring		
	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat
Viken	7,6	4,6	3,0	8,9	4,4	4,5	1,2	-0,2	1,5
Oslo	6,7	2,9	3,7	8,3	3,7	4,6	1,6	0,8	0,8
Innlandet	5,1	3,8	1,2	8,0	3,3	4,8	3,0	-0,6	3,5
Vestfold og Telemark	5,5	3,5	2,0	8,0	3,5	4,5	2,5	0,0	2,5
Agder	6,2	3,9	2,4	8,0	4,4	3,6	1,8	0,5	1,3
Rogaland	6,7	3,0	3,7	9,0	2,5	6,5	2,2	-0,5	2,8
Vestland	5,8	3,8	2,0	7,4	3,3	4,1	1,6	-0,6	2,1
Møre og Romsdal	6,2	5,3	1,0	6,5	4,7	1,8	0,2	-0,5	0,8
Trøndelag	8,6	5,0	3,6	9,2	4,3	4,8	0,6	-0,6	1,2
Nordland	6,1	4,3	1,8	6,7	3,9	2,8	0,6	-0,3	1,0
Troms og Finnmark	8,2	5,9	2,3	7,1	5,5	1,6	-1,1	-0,3	-0,7
Landet	6,7	4,1	2,7	8,2	3,9	4,3	1,4	-0,2	1,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Kommunene gruppert etter folketall

I 2021 hadde kommunene med over 50 000 innbyggere samlet det høyest netto driftsresultatet med 4,7 prosent av driftsinntektene, mens kommunene med mellom 5–10 000 hadde det laveste resultatet.

Kommunene med under 3 000 innbygger hadde nedgang i både brutto- og netto driftsresultatet. Resultatene i de minste kommune har i stor grad vært påvirket av endringer i utbetaling fra Havbruksfondet. Fra og med 2021, men med virkning for kommunesektoren i 2022, er det innført en produksjonsavgift på laks og ørret og kommunene vil motta en mindre

andel av inntektene fra Havbruksfondet. Denne omleggingen vil gi mindre årlige svingninger i inntektene fra Havbruk til kommunesektoren.

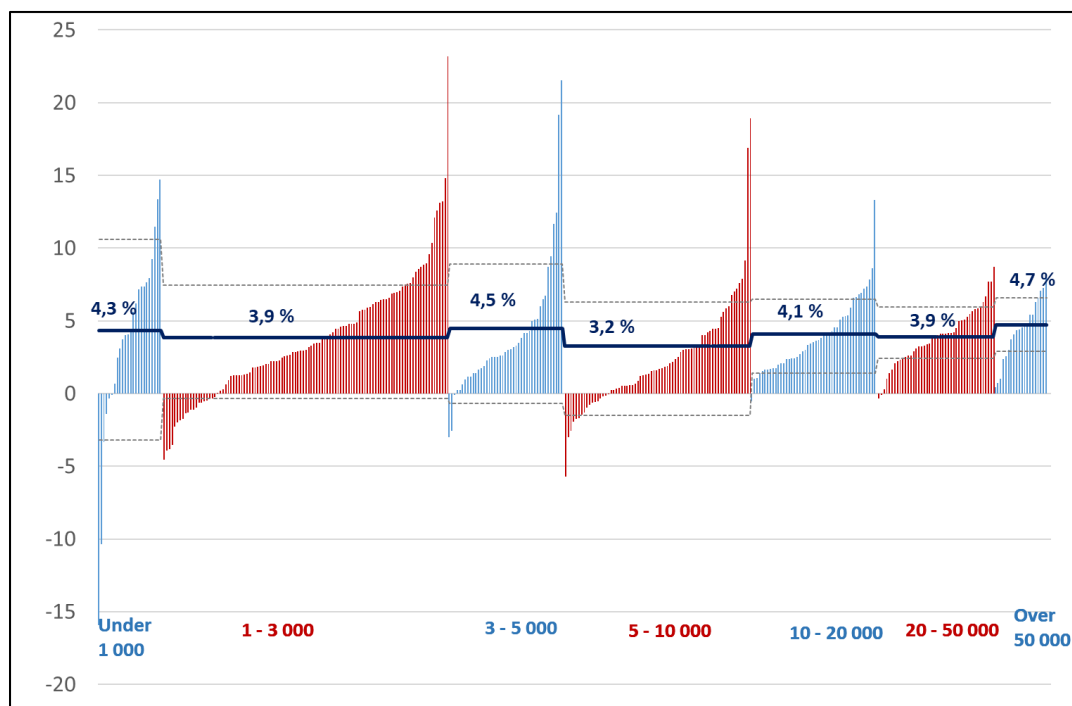
For de øvrige kommunegruppene var det en økning i både brutto og netto driftsresultat. For alle kommunegruppene bidro en nedgang i netto finansutgiftene til mindre økning i brutto driftsresultatet enn i netto.

Tabell 5.2 Brutto driftsresultat, netto finansutgifter og netto driftsresultat i pst. av driftsinntekter. Kommunene gruppert etter folketall per 1.1.2022

Antall innbyggere	2020			2021			Endring		
	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat
< 3 000	8,2	3,9	4,3	7,5	3,6	3,9	-0,7	-0,3	-0,4
3 - 5 000	6,6	4,1	2,5	8,3	3,8	4,5	1,7	-0,3	2,0
5 - 10 000	6,1	4,6	1,5	7,5	4,3	3,2	1,4	-0,3	1,7
10 - 20 000	6,9	4,7	2,2	8,5	4,4	4,1	1,6	-0,3	1,8
20 - 50 000	6,5	4,6	1,9	8,2	4,3	3,9	1,7	-0,3	2,0
> 50 000	6,8	3,6	3,2	8,2	3,5	4,7	1,5	0,0	1,5
Landet	6,7	4,1	2,7	8,2	3,9	4,3	1,4	-0,2	1,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå

De aller minste kommunene hadde høyest resultat i gjennomsnitt, men også klart størst spredning i resultatet se figur 5.4. I gruppen av kommuner med mellom 5-10 000 innbyggere som hadde det lavest gjennomsnittet var det også størst andel kommuner med negativt netto driftsresultat.

Figur 5.4 Netto driftsresultat i 2021. I pst. av brutto driftsinntekter. Kommunene gruppert etter innbyggertall, deretter sortert etter nivå på netto driftsresultat¹

¹Veide gruppesnitt vist med mørkeblå linje.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Kommunene gruppert etter inntekter korrigert for utgiftsbehov

Kommunene med de høyeste inntektene hadde de beste netto driftsresultatene både i 2020 og i 2021, men i 2021 var forskjellene i resultatet i gjennomsnitt relativt små mellom kommunene gruppert etter inntekter. Både i 2020 og 2021 var det kommunene med inntekter mellom 95 og 100 prosent av landsgjennomsnittet som hadde det laveste netto driftsresultatet. Alle gruppene av kommuner hadde økning i netto driftsresultatet fra året før, men økningen var minst for kommunene med de høyeste inntektene. Alle kommunegruppene hadde nedgang i netto finansutgifter.

Tabell 5.3 Brutto driftsresultat, netto finansutgifter og netto driftsresultat i pst. av driftsinntekter. Kommune gruppert etter størrelsen på korrigerede frie inntekter (KFI/U)¹

Antall innbyggere	2020			2021			Endring		
	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat
under 95 pst	6,7	4,3	2,3	8,2	4,0	4,1	1,5	-0,3	1,8
95-100 pst	6,4	4,3	2,0	7,9	3,9	4,0	1,5	-0,4	1,9
100-105 pst.	6,3	4,2	2,1	7,9	3,7	4,1	1,5	-0,5	2,0
Over 105 pst	7,9	4,1	3,8	8,1	3,8	4,4	0,2	-0,4	0,6
Landet	6,7	4,3	2,5	8,1	3,9	4,2	1,4	-0,4	1,7

¹ De korrigerede frie inntektene er inkludert eiendomsskatt, konsesjonskraftsinntekter, inntekter fra havbruksfondet og fordelene av differensiert arbeidsgiveravgift (KFI/U) og kommunene grupperes etter størrelsen på korrigerede frie inntekter målt som andel av landsgjennomsnittet per innbygger i 2021. Oslo og kommunene som deltar i prosjektet med statlig finansiering av omsorgstjenester inngår ikke i tallene i tabellen.

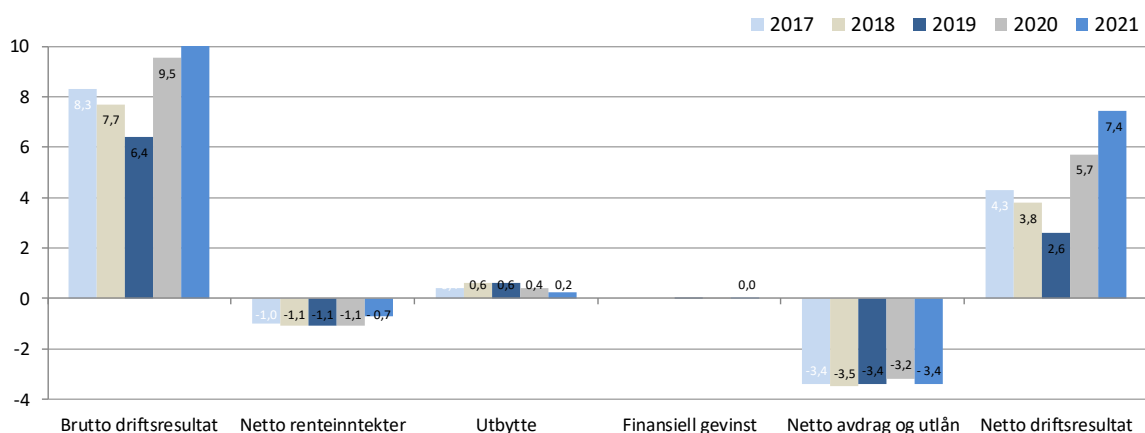
Kilde: Statistisk sentralbyrå

5.4 Netto driftsresultat for fylkeskommunene

I 2021 hadde fylkeskommunene samlet et netto driftsresultat på 7,4 prosent av driftsinntektene, en klar økning fra året før. Også for fylkeskommunene har netto driftsresultatet økt klart de to siste årene. I gjennomsnitt de siste fem årene har driftsresultatet ligget på 4,8 prosent som er over det nivået utvalget anbefaler at resultatet bør ligge på over tid.

I motsetning til i kommunene økte brutto driftsresultat i fylkeskommunene mer fra 2020 til 2021 enn netto driftsresultatet. Det var samlet sett en liten økning i netto finansutgifter. Reduserte renteutgifter bidro til å redusere finansutgiftene, men høyere netto avdrag og lavere utbytte bidro i motsatt retning.

A. Brutto driftsresultat¹, netto renteinntekter, utbytte, finansielle gevinster, netto avdrag og utlån og netto driftsresultat i prosent av driftsinntektene. Fylkeskommunene.

Figur 5.5. Fylkeskommunene. Brutto driftsresultat¹, netto renteinntekter, utbytte, finansielle gevinster, netto avdrag og utlån og netto driftsresultat i pst. av driftsinntektene

¹ Eksklusiv avskrivninger.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Også mellom fylkeskommunene er det klare forskjeller i nivået på netto driftsresultat og netto finansutgifter, men forskjellene er mindre i 2021 enn i 2020, se tabell 5.4. På samme måte som året før hadde Nordland det høyest netto driftsresultat i 2021. Resultatet var på samme nivå som i 2020.

Alle fylkeskommuner lå i 2021 over det anbefalte nivået for netto driftsresultat. Trøndelag hadde det laveste med et resultat rett i underkant av 5 prosent. Trøndelag hadde blant annet de høyeste netto finansutgiftene, mens Viken hadde de laveste. For Rogaland var det en betydelig økning i netto finansutgifter. Flere fylkeskommuner har satt av midler på bundne fond. For fylkeskommunene samlet sett er netto driftsresultatet 6,6 prosent etter netto bundne fondsavsetning.

Tabell 5.4 Netto driftsresultat og netto finansutgifter i pst. av driftsinntekter i fylkeskommunene

	2020			2021			Endring		
	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat	Brutto driftsresultat	Netto finansutgifter	Netto driftsresultat
Viken	6,8	1,5	5,4	8,8	2,0	6,7	1,9	0,6	1,4
Innlandet	10,5	2,7	7,8	9,8	2,2	7,6	-0,7	-0,5	-0,2
Vestfold og Telemark	8,2	4,4	3,9	9,0	3,2	5,8	0,8	-1,2	2,0
Agder	9,4	3,5	5,9	11,1	3,4	7,7	1,7	-0,1	1,8
Rogaland	11,7	4,3	7,4	14,0	5,6	8,4	2,3	1,3	1,0
Vestland	13,0	5,5	7,4	14,6	5,5	9,1	1,7	0,0	1,7
Møre og Romsdal	5,9	4,5	1,3	10,9	4,7	6,2	5,0	0,2	4,8
Trøndelag	8,8	5,9	2,9	10,6	5,7	4,9	1,8	-0,2	2,0
Nordland	13,5	3,8	9,6	13,2	3,6	9,6	-0,3	-0,2	0,0
Troms og Finnmark	8,1	3,4	4,6	11,3	3,1	8,1	3,2	-0,3	3,5
Landet utenom Oslo	9,5	3,8	5,7	11,3	3,9	7,4	1,8	0,0	1,7

Kilde: Statistisk sentralbyrå

5.5 Korrigert netto driftsresultat

Utvalgets anbefalinger om nivået på netto driftsresultat er basert på et prinsipp om at den kommunale formuen skal opprettholdes over tid. Utvalget beregner derfor et korrigert netto driftsresultat som skal vise i hvilken grad hensynet til kommunal formuesbevaring²⁰ er ivarettatt. Dersom korrigert netto driftsresultat er null eller høyere impliserer det at kommunens formue er uendret eller stiger.

Den kommunale kapitalbeholdningen kan deles inn i realkapital og finanskapital. Driftsinntektene kan anvendes til driftsutgifter, netto renteutgifter og avdrag eller settes av som netto driftsresultat. Netto driftsresultat kan igjen brukes til egenfinansiering av investeringer eller avsettes i fond. Et eventuelt underskudd kan dekkes av fond. For at formuen ikke skal bygges ned, må investeringene i realkapital fratrukket netto gjeldsøkningen være minst like stor som kapitalslitet. Dersom avdragene hadde vært lik kapitalslitet og noen andre forenkende forutsetninger hadde vært oppfylt, ville netto driftsresultat nettopp ha vært uttrykk for økningen i formuen. Avdrag er imidlertid en dårlig indikator for forringelsen av realkapitalen. Når utvalget beregner korrigert netto driftsresultat, erstattes derfor avdragsbetalinger med beregnet kapitalslit. I tillegg legger man til en beregnet inflasjonsgevinst knyttet til gjelden, ettersom det er realverdien av formuen man er opptatt av. Til slutt legges inntekter fra bompenger og refundert investeringsmoms til. Det er inntekter som ikke er med i driftsinntektene og dermed ikke er inkludert i det ordinære netto driftsresultatet, men disse inntektene kan brukes til å finansiere investeringer..

Utvalgets anbefalinger av hva netto driftsresultat bør ligge på i gjennomsnitt over tid, var basert på forskjellene mellom ordinært netto driftsresultat og korrigert netto driftsresultat i perioden 2004 til 2013.

²⁰ Begrepet (absolutt) kommunal formuesbevaring er nærmere beskrevet i kapittel 10.2 Utvalgets [november-rapport 2014](#).

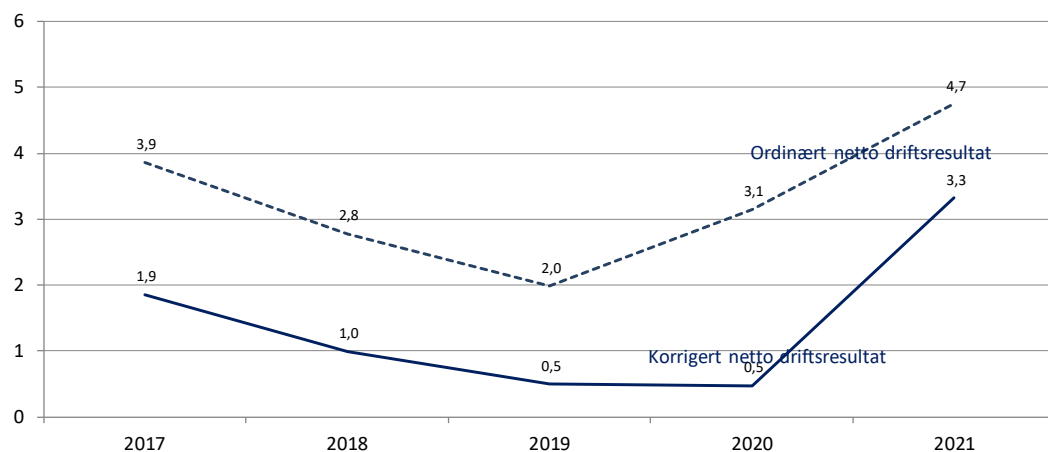
Boks 5.1 Beregningen av korrigert netto driftsresultat

Beregningen av korrigert netto driftsresultat tar utgangspunkt i ordinært netto driftsresultat.

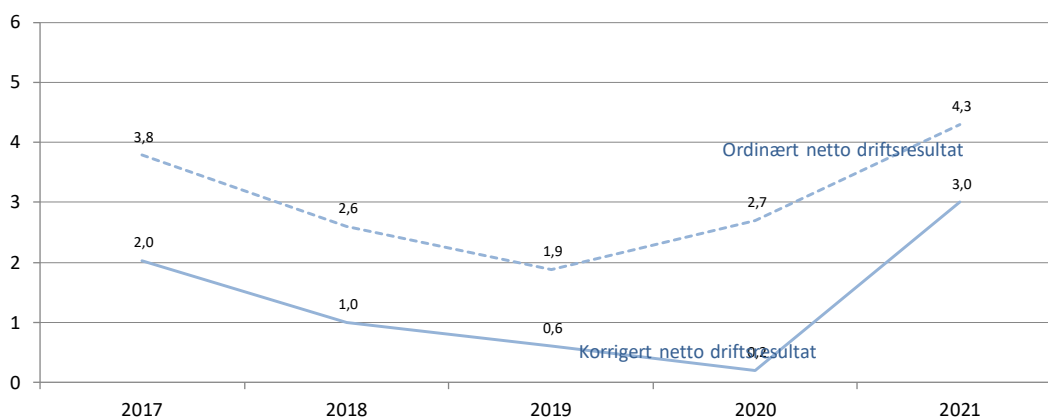
- I første trinn i korrigeringen legges netto avdrag til, mens beregnet kapitalslit trekkes fra.
- I neste trinn legges inflasjonsgevinsten av netto gjeld til. For fylkeskommunenes legges deretter inntekter fra bompenger (som ellers er ført i investeringsregnskapet) til. (Bompingene reduserer fylkeskommunenes behov for å bruke driftsinntekter til investeringer.)
- Til slutt legges kompensasjon for merverdiavgift som også er ført i investeringsregnskapet til. (Mva-kompensasjonen reduserer også behovet for å bruke driftsinntekter til investeringer).

Tall for kapitalslit er hentet fra nasjonalregnskapet. Fordelingen av kapitalslit mellom fylkeskommuner og kommuner (inkl. Oslo) er basert på fordelingen av avskrivninger i KOSTRA, der det gjøres en beregningsmessig korreksjon for at fylkeskommunene fikk overført en stor andel av riksveiene i 2010 som ikke fanges opp av avskrivningene i KOSTRA. Data for netto gjeld hentes fra kredittmarkedsstatistikken, mens deflatoren for kommunal økonomi er brukt i beregningen av inflasjonsgevinst. Tallet for netto gjeld er uten pensjonsreserver, se tabell 2.1.

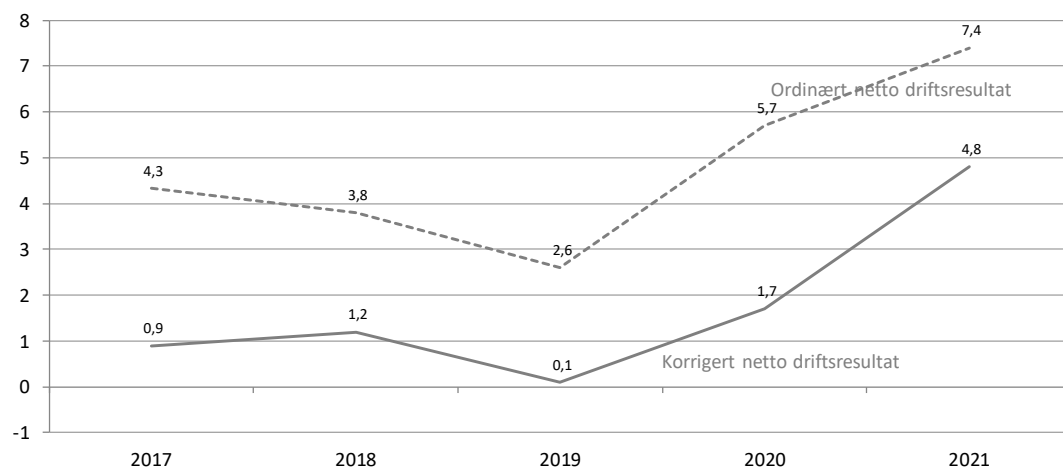
A. Kommunesektoren samlet.

B. Kommunene.

C. Fylkeskommunene.

Figur 5.6 Ordinært og korrigert netto driftsresultat i pst. av driftsinntekt

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Tabell 5.5 Beregning av korrigert netto driftsresultat for kommunesektoren. Pst. av driftsinntekt¹

Prosent	2017	2018	2019	2020	2021	Gj.sn. 2017-2021
Netto driftsresultat	3,9	2,8	2,0	3,1	4,7	3,3
Netto avdrag	3,7	3,6	3,7	3,8	4,0	3,7
Netto driftsresultat eksklusive avdrag	7,6	6,4	5,6	6,9	8,7	7,0
Kapitalslit	9,0	9,3	9,3	9,5	9,4	9,3
Inflasjonsgevinst	0,9	1,2	1,2	0,4	1,7	1,1
Bompenger	0,5	0,6	0,6	0,6	0,5	0,6
Mva-kompensasjon investeringer	1,9	2,1	2,5	2,0	1,9	2,1
Korrigert netto driftsresultat	1,9	1,0	0,5	0,5	3,3	1,4
Netto driftsresultat – korrigert netto driftsresultat	2,0	1,8	1,4	2,7	1,4	1,9

¹ Eventuelle avvik i regnestykkene basert på prosentandeler skyldes avrunding.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Kommunesektoren har økt formuen de siste årene

Et positivt korrigert netto driftsresultat indikerer at formuen bygges opp. I 2021 hadde kommunesektoren samlet et korrigert netto driftsresultat på 3,3 prosent av inntektene. Fra 2020 til 2021 økte korrigert netto driftsresultat mer enn det ordinære netto driftsresultatet. Det var i all hovedsak en høyere inflasjonseffekt på sektorens netto gjeld som bidro til forskjellen. I gjennomsnitt de siste fem årene har korrigert netto driftsresultat for kommunesektoren ligget på 1,4 prosent. Formuen i kommunesektoren er altså bygget opp gjennom de fem siste årene. Resultatet var høyest i 2017 og lavest i 2019, se figur 5.6A og tabell 5.5. Det vises til vedlegg 12 for mer detaljerte tall.

I 2021 var forskjellen mellom ordinært og korrigert netto driftsresultat 1,4 prosentpoeng. Det var klart lavere enn avviket i 2020. Forskjellen mellom ordinært og korrigert netto driftsresultatet viser hva ordinært netto driftsresultat må ligge på for at korrigert netto driftsresultat skal være lik null, og det er dette som er utgangspunktet for utvalgets anbefaling om størrelsen på netto driftsresultatet. De siste fem årene har forskjellen mellom ordinært og korrigert netto driftsresultat vært 1,9 prosentpoeng i gjennomsnitt. Forskjellen var størst i 2020. Utvalgets anbefaling om at ordinært driftsresultat i sektoren samlet burde ligge på 2 prosent av driftsinntektene er dermed fremdeles i god overenstemmelse med formuesbevaringsprinsippet.

Kommunene inkludert Oslo

I 2020 hadde kommunene inkludert Oslo et korrigert netto driftsresultat på 3,0 prosent. De siste fem årene har korrigert netto driftsresultat for kommunene inkludert Oslo vært positiv og dermed er formuen bygget opp. Oppgangen i korrigert netto driftsresultat fra 2020 til 2021 skyldes både bedret netto driftsresultat og høyere inflasjonsgevinst på gjeld.

Ekstraordinære høye bompenger til Oslo i 2019 bidro til høyere korrigert netto driftsresultat det året. Vanligvis føres inntektene fra bompenger til fratrekk i fylkeskommunenes behov for å spare til investeringer. Det er vanskelig å finne gode tall for Oslos andel av bompengene, blant annet fordi bompengene i Osloregionen i mindre grad går til Oslo kommune, men i større grad til de fylkeskommunale kollektivselskapene. Forsøk på å skille ut Oslos andel tyder imidlertid på at beløpene er i en slik størrelsesorden at det har lite å si for resultatene for kommunene samlet. For 2019 er det imidlertid tatt hensyn til de ekstra høye bompenginntekter til Oslo.

I 2021 var forskjellen mellom ordinært og korrigert netto driftsresultat 1,2 prosentpoeng i kommunene inkludert Oslo. De siste fem årene har forskjellen mellom ordinært og korrigert netto driftsresultat vært på 1,7 prosentpoeng i gjennomsnitt, og er det er dermed også godt i tråd med utvalgets anbefaling om et overskudd på netto driftsresultat i kommunene på 1¼ prosent av driftsinntektene.

Fylkeskommunene

I 2021 hadde fylkeskommunene et korrigert netto driftsresultat på 4,8 prosent av inntektene som er en betydelig oppgang fra året før. Også fylkeskommunene har i de siste fem årene hatt et positivt korrigert netto driftsresultat, og dermed bygget opp formuen, se figur 5.6.C. Det vises også til vedlegg 12 for mer detaljerte tall.

I 2021 var forskjellen mellom ordinært og korrigert netto driftsresultat i fylkeskommunene på 2,6 prosentpoeng. De siste fem årene har forskjellen mellom ordinært og korrigert netto driftsresultat ligget på 3,0 prosentpoeng i gjennomsnitt. Dette er noe lavere enn utvalgets anbefaling om et overskudd på netto driftsresultat i fylkeskommunene på 4 prosent av driftsinntektene.

5.6 Disposisjonsfond

Netto driftsresultat kan brukes til egenfinansiering av investeringer eller avsettes i fond. Disposisjonsfondet kan på kort sikt benyttes til å dekke opp for negative utslag i økonomien slik som uforutsett økning i rentenivået eller nedgang i skatteinntekter. Disposisjonsfond kan også brukes av kommunene til å spare egenkapital til investeringer. Ved vurderingen av nivået på disposisjonsfondene bør det også tas hensyn til samlet regnskapsmessig mer-/mindreforbruk, da dette også påvirker kommunens reelle økonomiske handlefrihet.

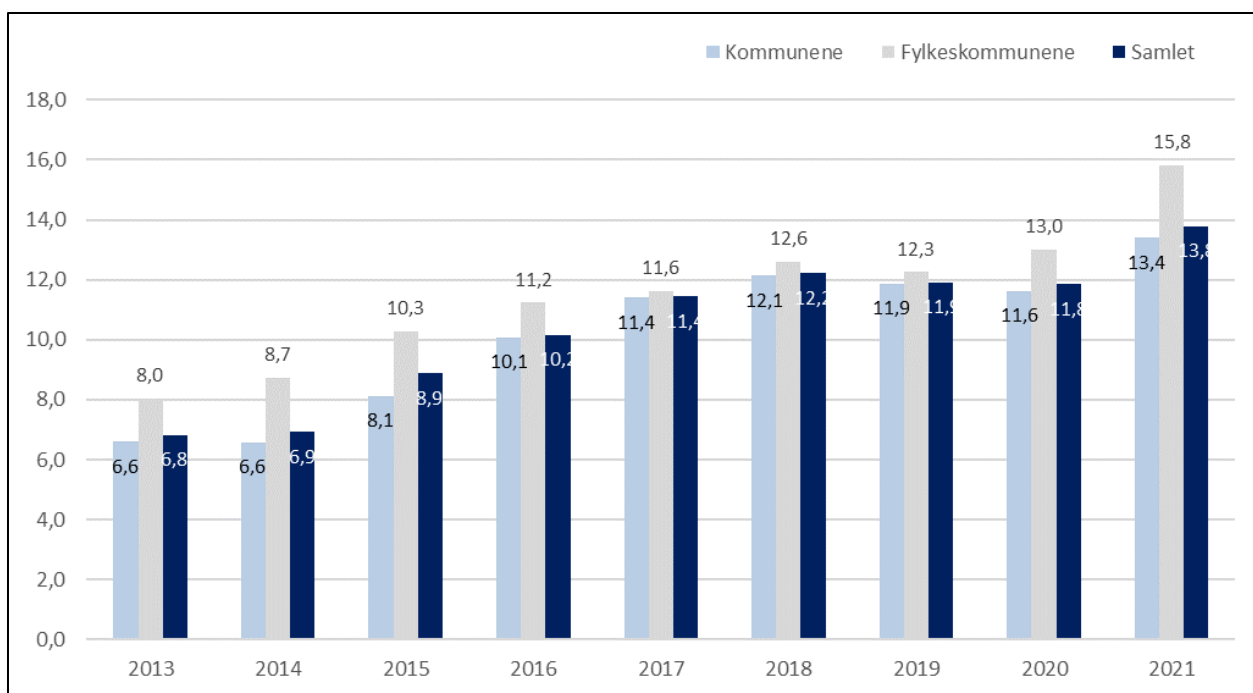
Som følge av gode driftsresultat de siste årene, har kommunesektoren styrket disposisjonsfondene. For sektoren som helhet utgjorde disposisjonsfondene 87 mrd. kroner ved utgangen av 2021. Dersom en i tar hensyn til regnskapsmessig mer-/mindreforbruk utgjorde disposisjonsfondene 13,8 prosent av sektorens driftsinntekter. Det er en økning fra 6,8 prosent i 2013, se figur 5.7. Disposisjonsfondene er relativt sett noe større i fylkeskommunene enn i kommunene.

Størrelsen på disposisjonsfondene varierer betydelig mellom kommuner og i noen grad også mellom fylkeskommuner, se figur 5.8A. Hvis verdien er negativ, innebærer det at kommunen har et akkumulert merforbruk som ikke kan dekkes ved hjelp av tilgjengelige disposisjonsfond. Hvis dette merforbruket er større enn 3 pst., eller ikke dekkes inn i løpet av to år etter at det oppsto, tilsier det normalt sett at kommunen har blitt eller vil bli meldt inn i ROBEK.

Utvalget har foreløpig ikke noen konkret anbefaling om nivå på disposisjonsfond for sektoren samlet sett. Imidlertid lagde Telemarkforskning og Menon Economics²¹ i 2018 på oppdrag fra KS en rapport og en modell som gir anbefalinger om minimumsnivå på netto driftsresultat og disposisjonsfond for hver enkelt kommune og fylkeskommune basert på historisk data.²²

²¹ Dokumentasjon av modell for minimumsnivå på netto driftsresultat og disposisjonsfond for kommuner og fylkeskommuner. Menon-publikasjon nr.74/2017.

²² Kommunene og fylkeskommunene kan legge inn egne anslag ut fra tall i egen økonomiplan.

Figur 5.7 Disposisjonsfond inkludert samlet regnskapsmessig mer-/mindreforbruk i pst. av driftsinntektene

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Modellen tar utgangspunkt i at kommunens bufferkapital bør være tilstrekkelig stor til å håndtere midlertidige svingninger i inntekter og utgifter uten at det behøver å slå betydelig ut i driften. Det pekes på at rentekostnader på gjeld, skatteinntekter og finansinntekter er de største kildene til midlertidige svingninger på inntekts- og utgiftssiden som kommunene ikke automatisk får kompensasjon for gjennom inntektssystemet.

Anbefalt nivå på disposisjonsfond for kommunene for å håndtere slik risiko varierer fra 2 til 12 prosent av driftsinntektene. De fleste fylkeskommunene får et anbefalt minimumsnivå på disposisjonsfond på 2 prosent. Det lave anbefalte minimumsnivået på disposisjonsfondet for fylkeskommunene reflekterer at risikoeksponeringen er mindre enn for primærkommunene.

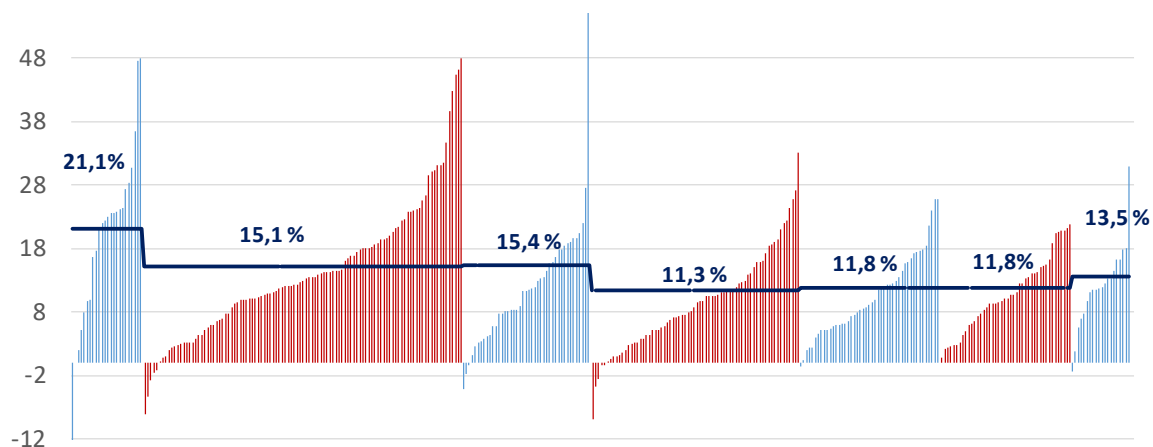
Det er også andre forhold enn håndtering av risiko som er årsaken til at kommunene og fylkeskommunene bygger opp disposisjonsfond. Blant annet kan disposisjonsfondet brukes som egenkapital til investeringer og styrke likviditeten.

I 2021 hadde 58 kommuner (16 prosent) disposisjonsfond som er under 5 prosent av driftsinntektene. 72 prosent av kommunene (256 kommuner) hadde et disposisjonsfond på over 8 prosent av driftsinntektene 2021. De minste kommunene hadde de største disposisjonsfondene, tilsvarende rundt 21 prosent av de årlige driftsinntektene. Størrelsen på disposisjonsfondene i 2021 varierte mellom -32 prosent av driftsinntektene i Moskenes kommune til 122 prosent i Aukra kommune.

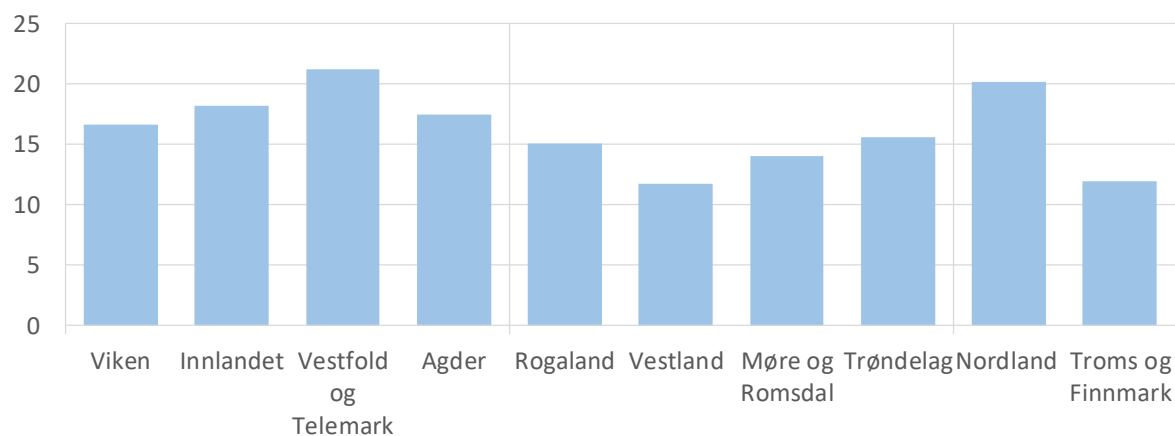
Disposisjonsfondene er solide i de fleste fylkeskommunene, se figur 5.8B. Ingen fylkeskommune hadde akkumulert merforbruk ved utgangen av 2021.

Disposisjonsfond i 2021. Prosent av brutto driftsinntekter.

B. Disposisjonsfond i kommunene¹

B. Disposisjonsfond i fylkeskommunene

Figur 5.8 Disposisjonsfond i 2021. I pst. av brutto driftsinntekter. Kommunene gruppert etter innbyggertall, deretter sortert etter nivå på disposisjonsfond

¹ Veide gruppesnitt vist med mørkeblå linje.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

6 Gjeld

Kommunesektorens gjeld har økt over tid. Ved utgangen av 2019 var sektorens brutto langsiktige gjeld for første gang høyere enn driftsinntektene. Gjeldsgraden økte videre i 2020, men gikk noe ned i 2021. Gjelden økte i 2021, men inntektsveksten var enda sterkere, blant annet som følge av økte overføringer ifm. pandemien og ekstra skatteinntekter. En betydelig del av gjelden belaster imidlertid i realiteten ikke kommuneøkonomien fullt ut, men dekkes helt eller delvis av staten eller innbyggerne (gjennom rentekompensasjonsordninger eller kommunale avgifter). I tillegg har sektoren renteinntekter fra plasseringer, som delvis vil motsvare effekten som en renteendring har på sektorens renteutgifter.

Samtidig med at gjeldsgraden har økt, lå netto driftsresultat i perioden 2015–2021 stort sett godt over, utvalgets anbefalte nivå på 2 prosent av driftsinntektene over tid. Kommuneøkonomien har altså vært i god balanse og i tråd med prinsippet om formuesbevaring til tross for økende gjeldsgrad. Den økte gjelden mer enn motsvares av investeringer som bidrar til å trekke realformuen opp. Med dagens rentenivå, inntektsvekst og nettogjeld ville et netto driftsresultat på 2 prosent av driftsinntektene (utvalgets anbefaling) gi et primærunderskudd som innebærer økende gjeldsgrad. Økt gjeldsgrad kan altså være forenelig med både økonomisk balanse og formuesbevaring, men bidrar like fullt til å gjøre kommuneøkonomien mer sårbar for renteøkninger.

6.1 Utviklingen i kommunesektorens gjeld

Gjelden fortsetter å vokse, men ikke all gjeld belaster kommuneøkonomien

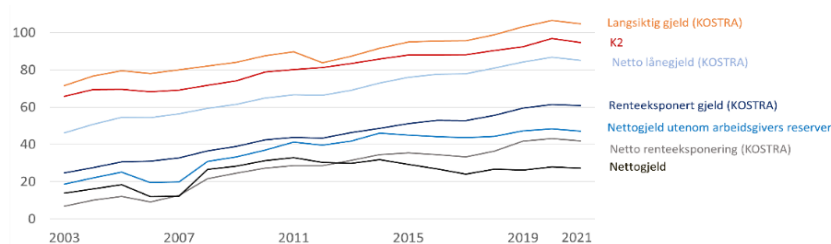
Kommunenes og fylkeskommunenes adgang til å ta opp lån er begrenset til investeringer i bygg og anlegg ("varige driftsmidler") og til videre utlån. Utviklingen i langsiktig gjeld vil derfor være direkte knyttet til kommunesektorens investeringer og hvordan de finansieres, samt hvor raskt gjelden nedbetales.

Utviklingen i kommunesektorens gjeld belyses ved ulike indikatorer. Figur 6.1A viser utviklingen siden 2003 for de ulike gjeldsindikatorerne, målt som andel av inntekt. Alle indikatorene viser at gjeldsgraden har økt siden 2003.

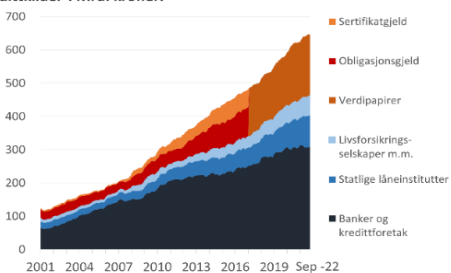
Kommuneforvaltningens gjeld økte fra 149 mrd. kroner i 2003 til 624 mrd. kroner i 2021, målt ved kredittindikatoren K2, jf. figur 6.1B. Det tilsvarer en gjennomsnittlig årlig vekst på 8,3 prosent, men veksten har vært lavere de fem siste årene med en gjennomsnittlig årlig vekst på 6,4 prosent. De siste årene har kommunesektoren hatt en klar inntektsvekst. Gjelden har imidlertid vokst raskere, og gjeldsgraden har dermed økt over tid. I 2021 økte inntektene til kommunesektoren kraftig og mer enn gjelden og dermed gikk gjeldsgraden ned.

Kommunesektorens langsiktige gjeld, slik den framgår av kommunenes og fylkeskommunenes balanseregnskaper, utgjorde 664 mrd. kroner ved utgangen av 2021. Da er også langsiktige leieavtaler og samtlige kommunale og fylkeskommunale foretak og interkommunale selskaper, uavhengig av type virksomhet, inkludert. Ikke all gjeld belaster likevel kommunebudsjettene. I figur 6.1C er sammensetningen av kommunesektorens langsiktige gjeld splittet opp for å illustrere sammenhengen og størrelsesforholdene mellom de ulike gjeldsbegrepene, og for å illustrere hvordan en renteendring vil kunne slå inn på tjenestetilbudet. Deler av gjelden viderefremmes til privatpersoner og selskaper, og noe

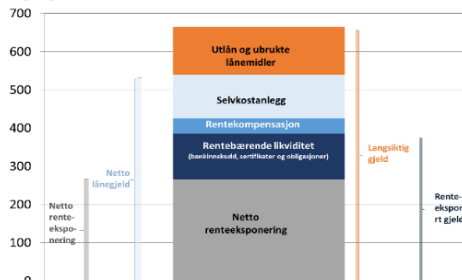
A. Ulike indikatorer for kommunesektorens gjeld. Prosent av kommuneforvaltningens inntekter (K2 og nettogjeld) og kommunesektorens brutto driftsinntekter¹.

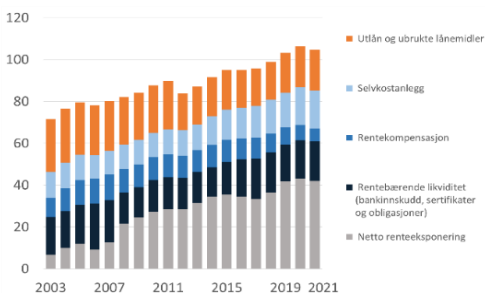
B. Kommuneforvaltningens brutto langsiktige gjeld (K2), fordelt etter kredittkilder². Mrd. kroner.

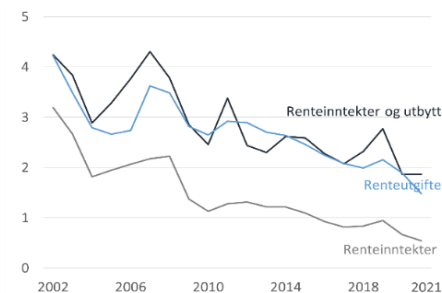
C. Kommunesektorens langsiktige gjeld og renteeksponering ved utgangen av 2021. Mrd. kroner.

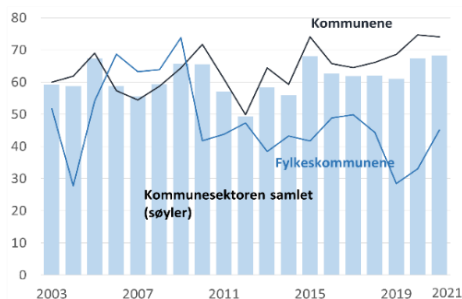
D. Kommunesektorens langsiktige gjeld og renteeksponering. Prosent av brutto driftsinntekter.

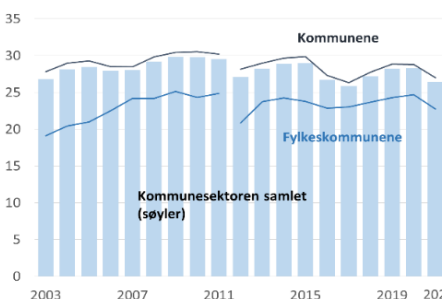
E. Kommuneforvaltningens finansinntekter³ og finansutgifter i prosent av totale utgifter

F. Andel av investeringene finansiert med lån. Prosent.

G. Gjennomsnittlig avdragstid¹. Antall år.

Figur 6.1 Kommunesektorens gjeld

¹ F.o.m. 2012 er det i tallet for langsiktig gjeld korrigeret for konserninterne transaksjoner i kommunene og fylkeskommunene (brudd i tidsserien). Dette påvirker kun tallene for langsiktig gjeld, ikke de øvrige gjeldsindikatorene.

² F.o.m. januar 2018 skiller ikke statistikken mellom henholdsvis sertifikatgjeld og obligasjonsgjeld

³ Fra og med 2014 er bruk av premiefond (funksjon 173) inkludert i utbytteinntektene.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

består av lån som var tatt opp, men som foreløpig ikke hadde blitt disponert. Videre var noe av gjelden knyttet til investeringer innenfor vannforsyning, avløp og renovasjon, hvor kommunene etter selvkostprinsippet får eller kan få dekket kostnadene gjennom gebyrene

fra innbyggerne. I tillegg faller noe av gjelden innenfor rentekompensasjonsordninger for skole, kirker, sykehjem og transporttiltak, hvor staten dekker deler av renteutgiftene. For sykehjem og omsorgsboliger innebærer ordningen at staten dekker både renter og avdrag knyttet til prosjekter som fikk oppstartstilskudd under handlingsplan for eldreomsorgen i årene 1998–2003 og under opptrappingsplanen for psykisk helse i årene 1999–2004.

Dersom det ses bort fra disse komponentene, kan gjelden der renteutgiftene må dekkes av kommunesektoren selv, det vil si den renteeksponerte gjelden, anslås til rundt 365 mrd. kroner. Det tilsvarer om lag halvparten av sektorens samlede langsiktige gjeld. For den resterende gjelden vil renteutgiftene (og i stor grad også avdragene) i realiteten bli dekket gjennom gebyrer fra innbyggere, statlige tilskuddsordninger o.l.

Kommunesektoren har i tillegg renteinntekter fra formuesplasseringer (bankinnskudd og plasseringer i sertifikat- og obligasjonsmarkedet). Ved renteendringer vil inntektene fra disse endres og delvis motsvare effekten som en renteendring har på renteutgiftene.

Dersom en trekker ut disse fordringene, kan kommunesektorens netto renteeksponering ved utgangen av 2021 anslås til om lag 266 mrd. kroner, tilsvarende 42 prosent av driftsinntektene. Det innebærer at 1 prosentpoeng høyere rente isolert sett, og etter en stund, vil belaste kommuneøkonomien med om lag 2,7 mrd. kroner, eller vel 0,4 prosent av driftsinntektene. Fylkeskommunene er i utgangspunktet mindre eksponert enn kommunene for endringer i rentenivået, jf. omtale i kapittel 8. Netto renteeksponering på kommune- og fylkeskommunenivå er vist i vedlegg 14.

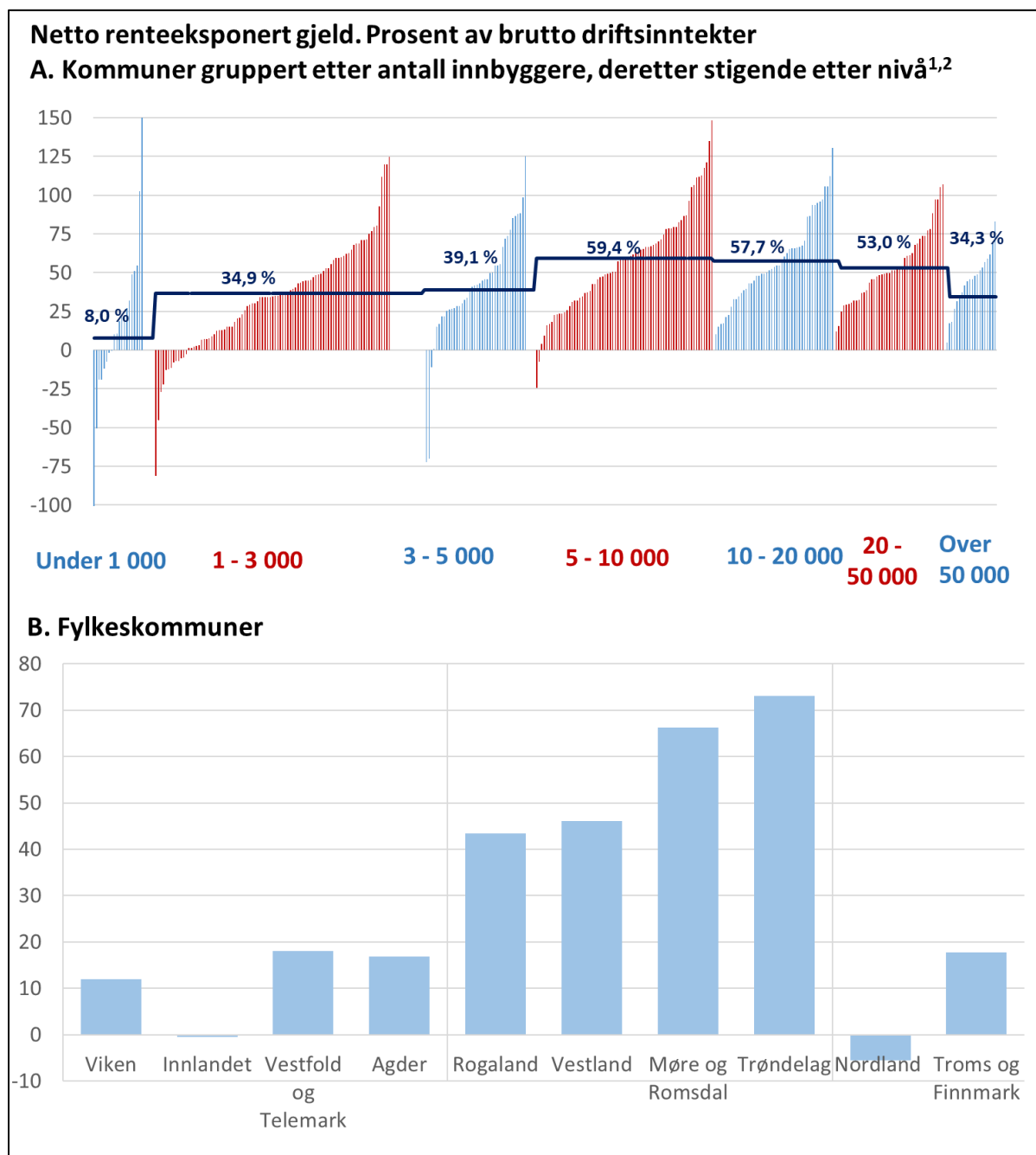
Av gjelden som kommunene og fylkeskommunene hadde til banker, kredittforetak og finansieringsselskaper ved utgangen av 2021, var 68 prosent av lånene tatt opp med flytende rente, mens 22 prosent hadde en bindingstid på mer enn ett år.²³ Lån på i alt 89 mrd. kroner hadde en bindingstid på mer enn 12 måneder. I tillegg vil sektoren også ha en fastrente på deler av sine utestående obligasjonslån på i alt 147 mrd. kroner²⁴. På kort sikt vil utslagene av en renteendring isolert sett altså dempes ytterligere fordi kommunesektoren har bundet renten på deler av gjelden.

Kommunesektoren har også betydelige pensjonsmidler plassert i fond (livselskaper og andre pensjonsinnretninger). Ved utgangen av 2021 utgjorde pensjonsmidlene 588 mrd. kroner. Endringer i renten vil påvirke finansavkastningen på kommunesektorens oppsparte pensjonsmidler. Det er vanskelig å si noe om de kortsiktige effektene av en renteendring, men sektoren vil over tid isolert sett ha fordel av en høyere rente. Det vil igjen gi kommunesektoren lavere pensjonspremier og lavere pensjonskostnader.

²³ Kilde: Statistisk sentralbyrå, tabell 10648. Obligasjonslån og sertifikatlån inngår ikke i disse tallene. I tillegg kan kommunene og fylkeskommunene også styre rentebindingstiden gjennom bruk av rentebytteavtaler o.l.

²⁴ Obligasjonslån som forfaller i løpet av 2021 er da holdt utenfor i beløpet.

Gjeldsbelastningen varierer mye mellom kommunene

Figur 6.2 Kommunesektorens gjeld

¹ Veide gruppesnitt vist med mørkeblå linje.

² Mangler tall for i alt 23 kommuner. Én kommune (Berlevåg) hadde lavere verdi enn skalaen for y-aksen. En kommune (Bykle) hadde høyere verdier enn skalaen for y-aksen.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 6.2.A viser hver enkelt kommunes renteeksponering, målt som andel av driftsinntektene, og kommunene er sortert stigende etter innbyggertall. Figuren gir en indikasjon på hvordan en kommunes netto renteutgifter påvirkes av endret rentenivå. En renteeksponering på 50 prosent vil for eksempel innebære at ett prosentpoeng høyere rente vil kommunens netto renteutgifter øke tilsvarende 0,5 prosent av driftsinntektene, før det tas hensyn til rentebindinger og eventuelt andre inntekter som kan være knyttet til renten (for

eksempel utleieboliger der leieinntektene dekker rentene). Kommuner med en negativ verdi vil i utgangspunktet tjene på en renteoppgang.

Den minste gruppen av kommuner hadde lavest renteeksponering, men spredningen er også den største i denne gruppen. Den høyest renteeksponering med vel 59 prosent av driftsinntektene finner vi i kommuner med mellom 5 000 og 10 000 innbyggere. Figuren viser at spredningen i gjeldsgrad er mindre jo større kommunegruppene er. Også blant de aller største kommunene var det store forskjeller i gjeldsgraden.

Det er flere forhold som gjør at de faktiske størrelsene som inngår i netto renteeksponert gjeld er usikre. Det er nødvendigvis ikke fullt samsvar mellom aktiva og passiva som er rentebærende til enhver tid. Det vil også være ulike rentenivåer og – bindinger, som det ikke er hensyntatt her. Et annet eksempel kan være at kommuner låner inn midler til flytende rente, og så låner ut videre, men da til fast rente.

Store variasjoner også mellom fylkeskommunene

Også blant fylkeskommunene var det store variasjoner på den netto renteeksponerte gjelden, jf. figur 6.2.B Av de elementene som inngår i netto renteeksponert gjeld, er det først og fremst høye gjeldsgraden som er utslagsgivende for de fylkeskommunene med den høyeste netto renteeksponert gjelden. De fylkeskommunene med den laveste netto renteeksponert gjelden har gjennomgående den beste likviditeten.

Øremerkede tilskudd og andre bundne inntekter inntektsføres det året de er kjent, mens utgiftene kan påløpe i andre regnskapsår. Midlene settes i mellomtiden av i bundne fond. Når en sammenlikner resultatene på kommune- og fylkeskommunenivå, bør en derfor være oppmerksom på at resultatene i større eller mindre grad kan være påvirket av at inntekt og bruk av slike tilskudd skjer i ulike år.

En mindre andel av nye lån tas opp i sertifikat- og obligasjonsmarkedet

Kommunesektoren tar opp lån i ulike markeder. Banker og kredittforetak, der Kommunalbanken AS er den klart største enkeltaktøren i markedet, stod bak om lag halvparten av utlånene til kommunal sektor, jf. figur 6.1B.

I årene fram til finanskrisen i 2008 ble kommuneforvaltningens gjeld i all hovedsak tatt opp i Kommunalbanken og Kommunekreditt²⁵. I årene etter finanskrisen har sertifikat- og obligasjonsmarkedet blitt en viktigere lånekilde for kommunene. En større andel av ny gjeld ble tatt opp i sertifikat- og obligasjonslån, og veksten var spesielt sterk i sertifikatlån, dvs. lån med under ett års løpetid, særlig i 2014 og 2015, og ved utgangen av 2021 utgjorde totale lån tatt opp i sertifikatmarkedet vel 58 mrd. kroner, nær 9 prosent av kommunesektorens samlede gjeld.

Renten er vanligvis lavere på kortsiktig finansiering, men kort løpetid gjør kommunene sårbare for endringer i rente og tilgang på nye lån ved forfall i kapitalmarkedet. Ettersom kommunene ved kortsiktig finansiering jevnlig må rullere lånene, kan kortsiktig finansiering innebære at kommunene påtar seg en ekstra refinansieringsrisiko som de ikke får ved lån med lang løpetid. Denne risikoen knytter seg til at kommunen ikke klarer å innfri sine forpliktelser ved forfall uten at det oppstår store kostnader i form av dyr refinansiering. For

²⁵ Kommunekreditt Norge AS var heleid av Eksportfinans ASA, som igjen var eid av 26 forretnings- og sparebanker (85 prosent) og staten (på 15 prosent). En økning i innlånskostnadene under finanskrisen gjorde at Eksportfinans ASA stoppet tilgangen på kapital til Kommunekreditt Norge AS, som ikke kunne gi nye lån til kommunene. Kommunekreditt ble solgt til KLP i 2009.

mindre beløp vil eventuelle vanskeligheter med å skaffe til veie rimelig finansiering kunne håndteres ved at kommunen i stedet trekker på egen likviditet når lånene forfaller. Kommuner som må refinansiere større beløp og ikke har tilstrekkelig likviditet, vil derimot være mer sårbare dersom refinansieringen må skje i et vanskelig marked.

Etter 2017 skilles det ikke mellom obligasjonslån og sertifikatlån i K2-statistikken. Tall fra balanseregnskapene til kommunene og fylkeskommunene viser likevel at de to siste årene har en betydelig mindre del av nye lån blitt tatt opp i sertifikat- og obligasjonsmarkedet. Blant disse lånene var det samtidig en dreining fra sertifikatlån til obligasjonslån med lengre løpetid, og andelen sertifikatlån har dermed gått ned.

Renteutgiftene motsvares om lag av renteinntekter og utbytteinntekter

I 2021 utgjorde renteutgiftene 1,5 prosent av de totale kommunale utgiftene, jf. figur 6.1E. Dette er det laveste nivået i hele perioden som SSB har tall for (1978–2021). Det kan oppfattes som et paradoks at renteutgiftene relativt sett er lavest i det året hvor gjelden er høyest. Det lave nivået på renteutgiftene skyldes et historisk lavt rentenivå. Det er imidlertid store forskjeller mellom de enkelte kommunene og fylkeskommunene, jf. figur 6.2.

Motsatsen til renteutgifter er renteinntekter. Høye renteutgifter er ikke noen stor belastning for sektoren samlet dersom også renteinntektene er høye. I 2021 utgjorde renteinntektene om lag av 37 prosent av rentekostnadene. En eventuell renteøkning vil dermed innebære en netto merkostnad på i overkant av 60 prosent av økningen i rentekostnadene²⁶.

Forskjellen mellom rentekostnadene og renteinntektene for sektoren samlet jevnes i stor grad ut av inntektene fra utbytte. I 2021 dekket inntektene fra utbytte hele differansen mellom rentekostnadene og renteinntektene. Inntektene fra utbytte har tilsvar om lag differansen mellom rentekostnadene og renteinntektene også de fleste av de siste 20 årene.

Siden disse finanspostene – rentekostnader, renteinntekter og inntekter fra utbytte – har utjevnet hverandre, har endringer i dem kun hatt marginal innvirkning på den økonomiske balansen i kommuneforvaltningen samlet. Det er likevel ikke sikkert at disse størrelsene vil følge hverandre like tett framover.

Avdragstiden og andelen som finansieres ved lån, er relativt stabil over tid

Andelen av investeringene som lånefinansieres, har over tid ligget på om lag 60 prosent, jf. figur 6.1F. De siste årene har andelen vært noe lavere for fylkeskommunene enn for kommunene. I fylkeskommunene gikk andelen ned etter at ansvaret for store deler av riksvegnettet ble overført fra staten i 2010. Kompensasjonen for både drift og investeringer knyttet til de nye oppgavene ble gitt i form av økte rammetilskudd, og en større del av investeringene ble derfor finansiert av fylkeskommunenes egne driftsinntekter.

Gjennomsnittlig avdragstid har ligget på oppunder 30 år over lengre tid, jf. figur 6.1G, og er avledet fra regnskapstall for langsiktig gjeld og netto avdragsutgifter. Kommuneloven setter en nedre grense for størrelsen på de årlige avdragene, basert på den gjennomsnittlige levetiden for anleggsmidlene, dvs. byggene og anleggene. De nyeste investeringene vil normalt ha lengst gjenværende levetid. Når investeringsnivået er høyt, vil de nyeste investeringene relativt sett utgjøre en større andel av anleggsmidlene, slik at den gjennomsnittlige levetiden for anleggsmidlene øker. I en situasjon der investeringene øker

²⁶ Det er her forutsatt at renteøkningen vil være lik for rentebærende fordringer og rentebærende gjeld.

over tid, vil en naturlig konsekvens kunne være at avdragstiden blir lengre. Til tross for at investeringsnivået har økt i perioden, har likevel avdragstiden i sektoren vært relativt stabil.

Gjeldsveksten ser altså ut til å skyldes at investeringsvolumet som sådan har økt, og kan ikke forklares med at investeringene lånefinansieres i større grad (låneandelen har vært stabil over tid) eller at avdragene skyves ut i tid (selv om avdragstiden kunne forventes å øke, har den vært relativt stabil over tid).

Boks 6.1 Gjeldsindikatorer for kommunesektoren

K2

K2 er et mål for hvor stor innenlandsk bruttogjeld kommuneforvaltningen har, og er den indikatoren som best gir uttrykk for utviklingen i den samlede gjelden over en lengre periode. Statistikken er avledet fra regnskapsopplysninger fra banker, finansieringsforetak, forsikringsselskaper og pensjonskasser, i tillegg til at Statistisk sentralbyrå henter inn opplysninger fra Verdipapirsentralen (VPS), Statens Pensjonskasse (SPK) og Eksportkreditt Norge AS. All gjeld i K2 er rentebærende.

K2 oppgis for kommuneforvaltningen samlet. Kommuneforvaltningen omfatter kommuner og fylkeskommuner samt kommunal virksomhet som ikke er næringsrettet og som er underlagt kommuner eller fylkeskommuner. Kommunale og fylkeskommunale foretak (KF og FKF) og interkommunale selskaper (IKS) som driver næringsvirksomhet inngår ikke i tallene. Det gjør heller ikke gjeld kommunesektoren garanterer for eller gjeld i kommunale aksjeselskaper o.l.

Netto gjeld (med og uten arbeidsgivers reserver)

Tall for netto gjeld omfatter brutto gjeld (både kortsiktig og langsiktig) fratrukket finansielle fordringer (bankinnskudd, aksjer og andeler mv.). Nettogjeld oppgis for kommuneforvaltningen samlet, jf. omtalen av K2 ovenfor.

Nettogjeld er hentet fra finansielle sektorregnskaper. Statistikken bygger på basisstatistikker i SSB og statistikk for verdipapirer registrert i VPS. Disse registrene inneholder fordeling av fordringer og gjeld etter konto eller finansobjekt og med en viss inndeling etter debitor-/kreditorsektor. Viktige kilder er balanseregnskapene for kommuner og fylkeskommuner.

Deler av sektorens plasseringer i pensjonsmidler er tatt inn som fordringer i sektoren under betegnelsen "arbeidsgivers reserver". Arbeidsgivers reserver er satt sammen av tilleggsreservene, premiefond og kursreguleringsfondet. I begrepet nettogjeld inngår også disse reservene i kommuneforvaltningens fordringer. I begrepet netto gjeld uten arbeidsgivers reserver er de ikke trukket fra.

Langsiktig gjeld

Langsiktig gjeld er hentet fra kommunenes og fylkeskommunenes innrapporterte balanseregnskap i KOSTRA. Tallene omfatter også kommunale og fylkeskommunale foretak (KF og FKF) og interkommunale selskaper (IKS).

Forskjellen mellom konserntall i KOSTRA for langsiktig gjeld og K2-/nettogjeld-statistikken vil, i tillegg til at de rapporteres inn fra ulike aktører, være at førstnevnte inkluderer samtlige kommunale og fylkeskommunale foretak og interkommunale selskaper, uavhengig av type virksomhet, mens sistnevnte kun tar med disse virksomhetene dersom de ikke driver næringsvirksomhet. Langsiktige leieavtaler

(finansiell leasing) vil i tillegg ligge inne som langsiktig gjeld i kommunenes balanseregnskaper.

Netto lånegjeld

Netto lånegjeld tar utgangspunkt i langsiktig gjeld, men trekker i tillegg fra låneopptak som (i påvente av framdriften på investeringsprosjektet e.l.) står ubrukt på konto, samt konsernets utlån til andre (f.eks. formidlingslån som startlån i Husbanken eller ansvarlige lån til selskaper).

Renteeksponert gjeld

Renteeksponert gjeld tar utgangspunkt i netto lånegjeld, men korrigerer i tillegg for enkelte rentebærende aktivaposter. Korrigeringene omfatter rentekompensasjonsordninger (statistikk som Husbanken og Samferdselsdepartementet rapporterer til SSB), selvkosttjenester (fra selvkostregnskapene på VAR-området, som kommunene rapporterer inn i KOSTRA). Indikatoren illustrerer den delen av kommunesektorens langsiktige gjeld der kommunesektoren må finansiere renter og avdrag med de frie inntektene.

Netto renteeksponert gjeld

Netto renteeksponert gjeld tar utgangspunkt i renteeksponert gjeld, men korrigerer i tillegg for rentebærende fordringer (bankinnskudd, sertifikater og obligasjoner). Indikatoren illustrerer omfanget av kommunenes netto forpliktelser/netto fordringer som vil bli påvirket av en renteendring.

6.2 Primærbalanse og gjeldsstabilisering

Gjelden i kommunesektoren har økt kraftig de senere årene. I det følgende analyserer utvalget hva primærbalansen må være for å stabilisere gjelden på dagens nivå.

Primærbalansen er definert som inntekter fratrukket utgifter til drift, investering og renter. Kravet til gjeldsstabilisering avhenger av rentenivå og inntektsvekst, og vil variere både over tid og mellom kommuner avhengig av gjeldsnivå. Generelt vil kravet til primærbalanse være høyere når renten er høy, inntektsveksten er lav og gjelden er høy. Utvalget vil i det følgende presentere beregninger for kommunesektoren som helhet som viser hvordan kravet til primærbalansen har utviklet seg over tid. I tillegg presenteres beregninger for den enkelte kommune og fylkeskommune.

Primærbalansen er differansen mellom sektorens samlede inntekter og utgifter i drifts- og investeringsregnskapet når lånetransaksjoner og renter holdes utenfor.²⁷ For at nettogjeldsgraden²⁸ skal holdes konstant, må primærbalansen som andel av inntekt tilsvare differansen mellom rente og inntektsvekst multiplisert med gjeldsgraden i forrige periode (som altså skal holdes uforandret):

$$\frac{\text{Primærbalanse}_t}{\text{Inntekt}_t} \approx (\text{rente} - \text{inntektsvekst}) \frac{\text{Nettogjeld}_{t-1}}{\text{Inntekt}_{t-1}}$$

²⁷ Tilsvare også nettofinansinvesteringer fratrukket netto renteutgifter.

²⁸ Nettogjeld eks. arbeidsgivers reserver. Se tabell 2.1, figur 2.1C og figur 6.1A og boks 6.1, samt vedlegg 22, for nærmere omtale og definisjon av begrepet.

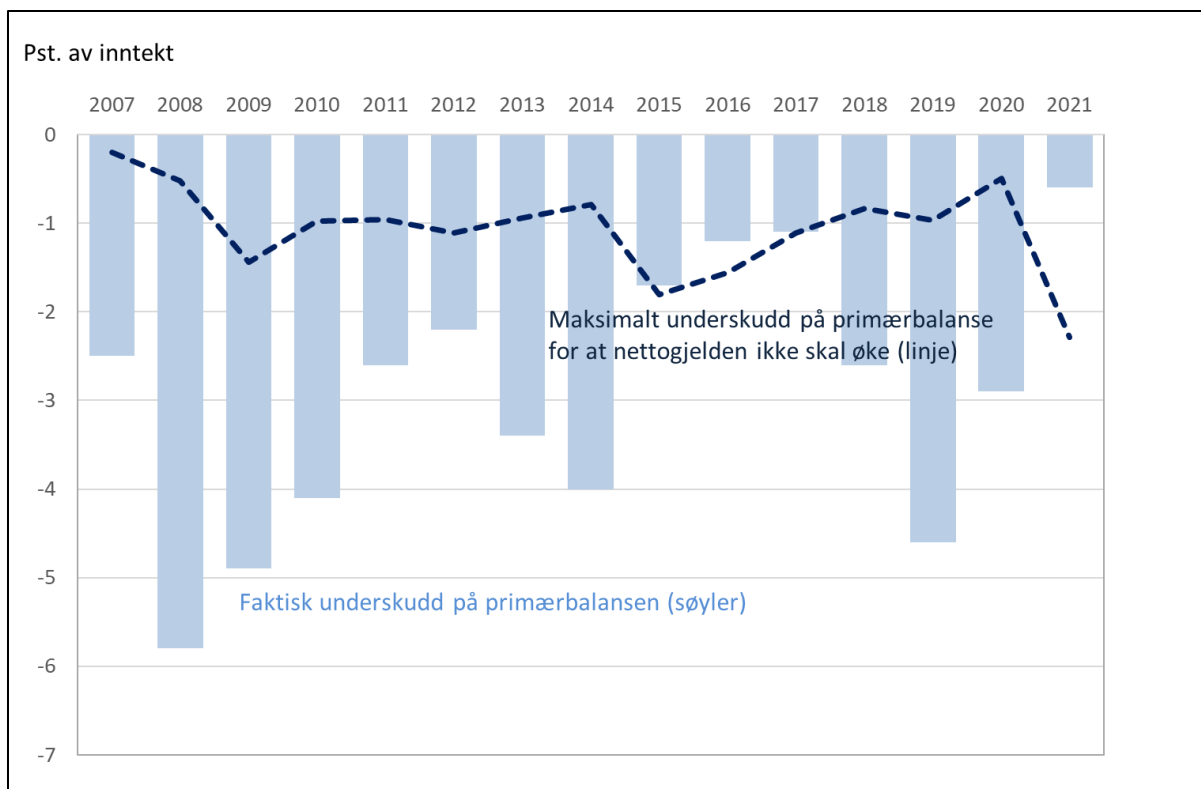
Så lenge inntektsveksten er høyere enn renten, kan sektoren ha varig høyere utgifter (utenom renteutgifter) enn inntekter, og dermed et underskudd på primærbalansen, uten at nettogjeldsgraden øker. Jo høyere nettogjeldsgraden er, desto større kan også underskuddet på primærbalansen være, uten at nettogjeldsgraden øker.

Hvis utviklingen derimot snur og renten blir høyere enn inntektsveksten, må kommunesektoren gå fra å ha høyere utgifter enn inntekter til å ha lavere utgifter enn inntekter. Denne endringen blir større jo høyere nettogjeldsgraden er. Høyere gjeldsgrad gjør altså kommunene mer sårbare for renteøkninger og lavere inntektsvekst i den forstand at økningen i primærbalansen må være større for å stabilisere nettogjeldsgraden.

Historisk har renten normalt vært høyere enn inntektsveksten. De siste 15–20 årene har inntektsveksten vært høyere enn rentene. De siste ti årene har sektorens inntekter nominelt vokst med i snitt nærmere 5 prosent årlig, mens renten for kommunene i snitt lå på litt over 2 prosent. Selv om kommunesektoren har hatt solide resultater og fått drahjelp fra høy inntektsvekst og lav rente i denne perioden, fortsatte gjeldsgraden lenge å øke for de mest relevante gjeldsbegrepene som følge av et høyt investeringsnivå. Ved utgangen av 2021 utgjorde sektorens nettogjeld utenom arbeidsgivers reserver 46,9 prosent av inntektene.

Etter flere år der nettogjeldsgraden økte, var den relativt stabil i årene 2015–2017, og for noen av øvrige gjeldsbegrepene var det også en nedgang, jf. figur 6.1A. Som vist i figur 6.2, avvek primærunderskuddene i disse tre årene lite fra det beregnede kravet for hva som var nødvendig for at nettogjeldsgraden skulle stabiliseres. Det nærmere tallgrunnlaget er også vist i vedlegg 15. Dette var imidlertid tre år med relativt høy inntektsvekst og et lavt rentenivå. I 2018, 2019 og 2020 var inntektsveksten lavere og primærunderskuddet større, noe som økte nettogjeldsgraden igjen.

Framover er det grunn til å tro at renten vil gå noe opp og at inntektsveksten kan bli noe lavere enn hva den har vært de siste årene. Da vil i så fall også kravet til primærbalansen bli strengere. Nominell rente på både fem- og tiårige statsgjeld lå på 3,4 prosent i november 2022. Dette tilsier en rente på 4 – 4 ½ prosent for kommunesektoren i samme periode. For illustrasjonens del tas det utgangspunkt i at veksten i kommunesektorens inntekter over tid vil ligge på samme nivå som veksten i økonomien for øvrig. Norges Banks venter at årlig realvekst i fastlandsøkonomien vil ligge rundt 1 prosent mot slutten av den kommende fireårsperioden. Dette tilsier en årlig nominell vekst i størrelsesorden 3 prosent.

Figur 6.3 Kravet til primærbalansen for å stabilisere nettogjelden på foregående års nivå versus faktisk primærbalanse. I 2021 er det lagt til grunn en netto rente på 1 prosent og en inntektsvekst på 6,3 prosent. Prosent av inntekt

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Dette talleksemplet og dagens gjeldsgrad på rundt 50 prosent av inntektene innebærer at et primæroverskudd lavere enn $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ prosent vil medføre en økning i gjeldsgraden fra dagens nivå. Til sammenligning hadde kommunesektoren et primærunderskudd på i snitt rundt 3 prosent i perioden 2007-2021, tilsvarende $3\frac{1}{2}$ – $3\frac{3}{4}$ prosentpoeng svakere enn dette kravet. Om gjeldsgraden skal stabiliseres på dagens nivå, må da driftsresultatene bedres eller investeringene reduseres tilsvarende, begge målt som andel av inntektene.

I årene 2015–2021 lå netto driftsresultat klart over TBUs anbefalte nivå på 2 prosent. Et netto driftsresultat på anbefalte nivå på 2 prosent, i kombinasjon med dagens investeringsnivå, målt som andel av inntekt, vil medføre at nettogjeldsgraden øker. For at ikke gjeldsgraden skal øke fra dagens nivå, vil et netto driftsresultat på to prosent innebære at nettoinvesteringene vil måtte reduseres tilsvarende 3 prosent av inntektene.²⁹

²⁹ Det enkle regnestykket bak er som følger: I 2021 utgjorde netto avdrag vel 4 pst. og netto renteutgifter om lag 1pst. av samlede inntekter, jf. vedlegg 1 og 2. Hvis renten går opp fra rundt $2\frac{3}{4}$ pst., som er nivået i 2022, til 4 pst., og netto renteutgifter øker relativt sett like mye, vil sistnevnte tilsvare $1\frac{1}{2}$ pst. av driftsinntektene. Et netto driftsresultat på 2 pst. tilsvarer da en "primærbalanse drift" på $7\frac{1}{2}$ pst. ($=2 + 4 + 1\frac{1}{2}$), mens kravet til primærbalanse er et maksimalt overskudd i størrelsesorden $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ pst. Det innebærer at dersom netto investeringsutgifter ("primærbalanse investering") er større enn 7 pst. av inntektene, vil gjeldsgraden øke. I 2021 utgjorde netto investeringsutgifter vel 10 pst. av inntektene. Dvs. at investeringsnivået må reduseres tilsvarende 3 pst. av inntektene for at gjeldsgraden skal stabiliseres på 2021-nivå.

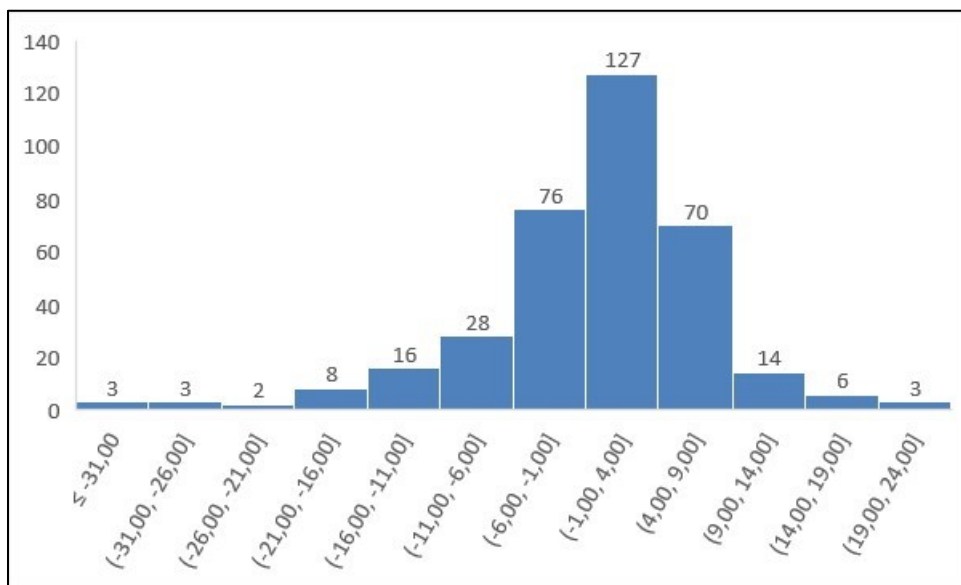
I eksemplet her er det summert de ulike prosentsatsene, selv om nevneren ikke er helt identisk for alle, men ettersom investeringsinntektene er relativt små, har dette liten betydning for regnestykket. Dette er uansett ment å være en enkel illustrasjon.

Gjeldsgraden har vært økende samtidig som netto driftsresultat for sektoren som helhet har ligget over eller rundt utvalgets anbefalte nivå på 2 prosent av inntektene.

Kommuneøkonomien har altså vært i balanse og i tråd med prinsippet om formuesbevaring til tross for økende gjeldsgrad. Det skyldes at stabilisering av gjeldsgraden vanligvis vil være et strengere krav enn formuesbevaring. Det har sammenheng med at økt gjeld motsvares av investeringer som bidrar til å trekke realformuen opp.

Verken utvalgets anbefalte nivå for netto driftsresultat eller kommunelovens balansekrav, regulerer gjeldsnivået direkte. Så lenge den løpende driften (driftsbudsjettet- og regnskapet) går i balanse, vil gjeldsbelastningen gjenspeile hvordan kommunestyret og fylkestinget har prioritert investeringer med tilhørende renter og avdrag opp mot behovet for å styrke driften av tjenestene på andre områder. Utviklingen de siste årene, med en relativt sterk investeringsvekst og en noe svakere utvikling i sysselsettingen, indikerer at kommunesektoren har prioritert investeringer framfor drift. Økt gjeldsgrad kan være forenelig med både økonomisk balanse og formuesbevaring, men bidrar til å gjøre kommuneøkonomien mer sårbar for renteøkninger.

De samme resonnementene rundt hva som skal til for å stabilisere gjelden, kan også gjøres for den enkelte kommune og fylkeskommune. Beregninger for den enkelte kommune og fylkeskommune finnes i vedlegg 15. Basert på tall for enkeltkommuner i vedlegg 15, er det i figur 6.3 gruppert kommuner i intervaller på fem prosent. Over halvparten av kommunene ligger innenfor de to intervallene som strekker seg fra minus seks prosent til pluss fire prosent.

Figur 6.4 Primærbalansen 2021. Antall kommuner i intervaller på 5 prosent

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

7 Inntekter og tjenesteproduksjon i grupper av kommuner

I dette kapitlet presenterer utvalget tall som viser kommunevise forskjeller for kommunesektorens frie inntekter og andre inntekter som ikke er underlagt strenge føringer med hensyn til bruk. Utvalget bruker i dette kapitlet et inntektsbegrep som i tillegg til å inkludere rammetilskudd, skatt på inntekt, formue og naturressursskatt og eiendomsskatt også inkluderer konsesjonskraft- og hjemfallsinntekter, inntekter fra Havbruksfondet og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift – samlet omtalt som FI-U.

Det framgår at de minste kommunene har de høyeste inntektene pr. innbygger, også når det korrigeres for forskjeller i utgiftsbehovet (KFI-U) som følger av forhold som alderssammensetning, reiseavstander og smådriftsulemper. Dette må ses i sammenheng med at mange mindre kommuner har betydelige regionalpolitiske tilskudd samt at flere av dem også har høye inntekter knyttet til naturressurser samt fordel av differensiert arbeidsgiveravgift. Samtidig er det også betydelige variasjoner mellom kommunene innenfor kommunegruppene. KFI-U pr. innbygger varierte i 2021 fra 10–11 prosent under landsgjennomsnittet i flere kommuner til å ligge 150 prosent over. Eiendomsskatt fra annet enn bolig og fritidseiendom, konsesjons- og hjemfallsinntekter, havbruksinntekter og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift bidrar alle til å øke inntektsvariasjonen mellom kommunene.

Det vises også kommunevise tall for enkelte tjenester. Andel barnehagelærere i forhold til grunnbemanning varierer eksempelvis fra null til 69 prosent. I kapitlet vises en produksjonsindeks for kommunale tjenester. Indeksen er ment å vise hvor godt tjenestetilbud som blir gitt til innbyggerne i ulike målgrupper. Analysene viser en nokså klar sammenheng mellom produksjonsindeksen og inntektsnivå. Kommuner med høye KFI-U har gjennomgående høyere verdi på produksjonsindeksen enn kommuner med lave korrigerede inntekter.

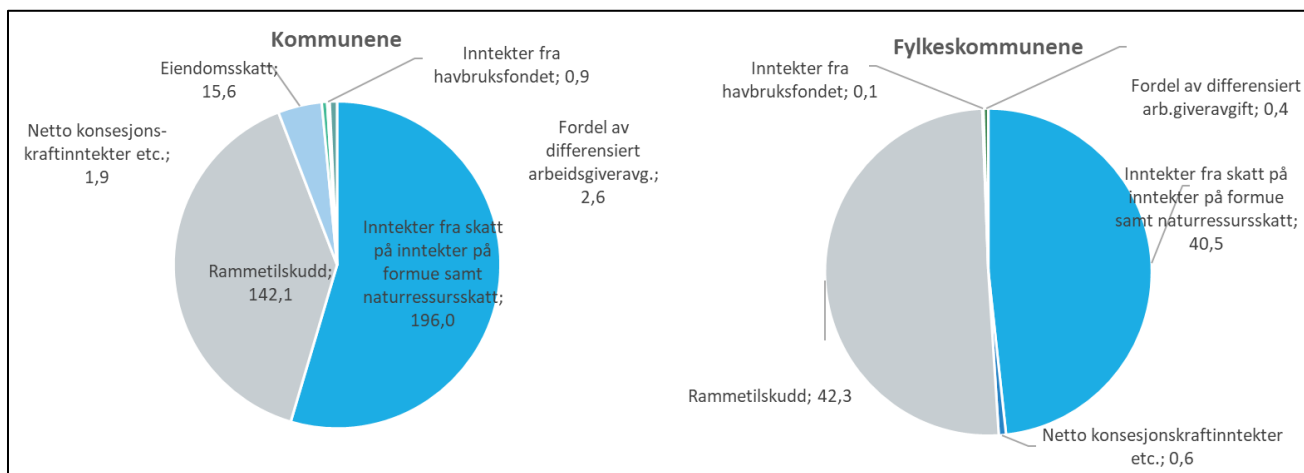
7.1 Frie inntekter, utvidet begrep

I kapittel 2 og 3 så utvalget på utviklingen i frie og samlede inntekter for landet som helhet. I første del av dette kapitlet ser vi nærmere på variasjoner mellom kommunene i inntekter og utviklingen over tid.

I kommuneopplegget inngår rammetilskudd, skatt på inntekt og formue fra personlige skattytere, naturressursskatt fra kraftforetak samt eiendomsskatt i de frie inntektene. Det er imidlertid ikke opplagt hvilket inntektsbegrep som er mest relevant når en skal sammenlikne det økonomiske handlingsrommet mellom kommuner. For å få et mest mulig fullstendig bilde av kommunenes handlingsrom, fokuseres det på frie inntekter tillagt inntekter fra konsesjonskraft, kraftrettigheter og annen kraft for videresalg, inntekter fra Havbruksfondet og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift siden dette er inntekter og avgiftslettelse uten føringer for kommunene. Figur 7.1 viser sammensetningen av inntektene i makro på inntektene som inngår i analysen.

For å få et mål på de frie inntektene som er mest mulig sammenliknbar, er blant annet skjønnstilskudd til å dekke utgifter som følge av ekstraordinære hendelser som naturskader og liknende holdt utenom beregningen. I 2021 er også skjønnstilskudd og andre tilskudd relatert til covid-19, som for eksempel kompensasjon for vaksinasjon, massetesting, kompensasjon for merutgifter til smittevern med mer, holdt utenfor.

Samlet omtales inntektene i figur 7.1 som "FI-U"³⁰.

Figur 7.1 Kommunenes og fylkeskommunenes ubundne inntekter (FI-U). 2021. Mrd. kroner

Note: Tall for fordel av differensiert arbeidsgiveravgift er beregnet skjematisk

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi og Kommunal- og distriktsdepartementet.

Boks 7.1 Nærmere om ulike typer inntekter

Inntekter som utjevnes i inntektssystemet

Som frie inntekter i kommuneopplegget regnes rammeoverføringer og skatt på inntekt og formue fra personer, naturressursskatt fra kraftforetak samt eiendomsskatt. Med unntak av eiendomsskatt er dette inntekter som utjevnes i skatteutjevningen.

Skatt på inntekt og formue er den viktigste skatteinntekten, og denne går til alle kommuner. I 2021 utgjorde skatt på inntekt og formue 236 mrd. kroner for sektoren samlet. De siste årene er den kommunale skattøren fastsatt med sikte på at skatteinntekter inklusive eiendomsskatt skal utgjøre om lag 40 prosent av kommunesektorens samlede inntekter.

Naturressursskatten omfordles også gjennom skatteutjevningen, selv om dette er en skatteinntekt som ikke går til alle kommuner. Skatteutjevningen innebærer at de fleste vertskommunene for vannkraftanlegg med samlet skatt fra formue, inntekt og naturressursskatt per innbygger på under 90 prosent av landsgjennomsnittet i praksis sitter igjen med rundt fem prosent av naturressursskatten til kommunen. Dette gjelder de fleste av vertskommunene. Kommuner med skatteinntekter per innbygger på over 90 prosent av landsgjennomsnittet får likevel beholde en høyere andel av denne inntekten, slik den delvise skatteutjevningen er utformet. Naturressursskatten ble innført i 1997. Eiere av vannkraftverk er pliktige til å betale naturressursskatt til kommuner og fylkeskommuner. Skattens formål er å sikre de kommuner og fylkeskommuner hvor kraftanlegget ligger, en stabil minste skatteinntekt, uavhengig av

³⁰ Inntektskomponenter som blant annet øremerkede tilskudd, utbytteinntekter og gebyrer er ikke inkludert i dette begrepet.

kraftforetakets inntekt det enkelte år. Samlet naturressursskatt til hele kommunesektoren (alle kommuner og fylkeskommuner) utgjorde i 2021 1,4 mrd. kroner, hvorav om lag 1,2 mrd. kroner gikk til kommunene. Ifølge KOSTRA-tall for 2021 mottok 136 av landets 356 kommuner naturressursskatt i 2021.

Inntekter som ikke utjevnes i inntektssystemet

Eiendomsskatt er en frivillig skatt som avgjøres lokalpolitisk innenfor gjeldende regelverk. I 2021 hadde 322 kommuner eiendomsskatt, og eiendomsskatten utgjorde samlet rundt 15,6 mrd. kroner. Rundt halvparten av eiendomsskatten er fra eiendomsskatt på boliger og fritidseiendom, mens den andre halvparten er fra eiendomsskatt på næringseiendom, kraftverk, vindkraftverk eller petroleumsanlegg. Eiendomsskatten inkluderes i de frie inntektene i makro, men inkluderes ikke i skatteutjevningen.

Netto inntekt fra konsesjonskraft, kraftrettigheter og annen kraft for videresalg: Eiere av større vannkraftverk må avstå konsesjonskraft til utbyggingskommunen, og eventuelt fylkeskommunen. Inntekter fra konsesjonsordningene er inntekter kommunene har fått beholde som en kompensasjon for generelle skader og ulemper som følge av utbygging av vassdrag, samt en rett til en andel av verdiskapningen. Verdien av konsesjonskraften bestemmes av differansen mellom kraftpris og konsesjonskraftpris (produksjonskostnad). Kommunene kan selv velge om konsesjonskraften skal selges i markedet, eller om den skal komme innbyggerne til gode i form av lavere strømpriser. Noen kommuner har også hatt inntekter fra hjemfall av vannkraftverk til staten. Vertscommunes andel av konsesjonskraften avhenger av folketallet fordi retten skal tilsvare forbruket til alminnelig forsyning i kommunen. Samlet utgjorde realisert netto inntekt fra konsesjonskraft, kraftrettigheter og annen kraft for videresalg ifølge KOSTRA 2,5 mrd. kroner i 2021, og 191 kommuner og 7 fylkeskommuner mottok slike inntekter i 2021.

Inntekter fra Havbruksfondet er en forholdsvis ny inntektskilde for kommuner og fylkeskommuner fra og med 2017. Havbruksfondet fordeler kommunal sektors andel av inntektene fra vekst i oppdrettsnæringen og inntekter fra avgiften på produksjon av laks, ørret og regnbueørret. I 2021 mottok 140 kommuner og sju fylkeskommuner inntekter fra fondet.

Havbrukskommunene og -fylkeskommunene ble tilført 0,5 mrd. kroner i 2019, 2,25 mrd. kroner i 2020, og i 2021 fikk de samlet en utbetaling på 1. mrd. kroner.

Den differensierte arbeidsgiveravgiften er ikke en inntekt men en avgiftslettelse. Dette er i dag det mest omfattende distriktspolitiske virkemiddelet i Norge innenfor den smale distriktspolitikken. Målet med ordningen er å styrke arbeidsmarkedet og bosettingen i landsdeler og områder med særskilte utfordringer. Differensiert arbeidsgiveravgift skal sikre at de menneskelige og naturgitte ressursene i Norge blir benyttet på en god måte. Ordningen skal kompensere næringslivet for noen av ulempene som spredd bosetting og store avstander fører med seg.

Differensiert arbeidsgiveravgift reduserer dermed arbeidskraftkostnadene i distriktene direkte, også i offentlig forvaltning. Fordelen av differensiert arbeidsgiveravgift for kommuneorganisasjonen er i denne framstillingen beregnet som differansen mellom beregnet full sats og faktisk innkrevd arbeidsgiveravgift for de kommunale tjenestene. De enkelte kommunene er plassert i ulike soner med tilhørende differensierte avgiftssatser. Vel 200 kommuner hadde i 2021 redusert arbeidsgiveravgift. Satsen

varierer mellom 10,6 prosent og 0 prosent for disse kommunene. Ordinær sats er 14,1 prosent.

Konsesjonsavgifter og utbytteinntekter inkluderes ikke i de korrigerte frie inntektene

Eiere av større vannkraftverk (vanligvis staten og større kommuner) som har konsesjon etter vassdragsreguleringsloven og vannfallsrettighetsloven har plikt til å betale *konsesjonsavgifter* til staten og vertskommuner som er berørt av kraftutbyggingen. Konsesjonsavgiften skal avsettes særskilt for hver vertskommune til et fond, som anvendes etter bestemmelse av kommunestyret. Fondets midler skal fortrinnsvis anvendes til utvikling av næringslivet i distriktet.

Kommunenes utbytteinntekter utgjorde 4,5 mrd. kroner i 2021, og lå i perioden 2015 til 2021 mellom 3,4 mrd. kroner og 4,9 mrd. kroner årlig. Store deler av utbytteinntektene stammer fra kraftsektoren. Dette er inntekter som eierkommunene har rett til gjennom sitt eierskap, og det er vanskelig å skille mellom disse inntektene og for eksempel inntekter som andre tidligere eierkommuner har etter å ha solgt seg ut og dermed forvalter inntektene i finansmarkedet, det vil si inntekter som kommunene kan skaffe til veie på lik linje med private aktører. På samme måte er det også vanskelig å inkludere i «frie inntekter» avkastning på kommunenes finansplasseringer, som kommunene opprinnelig har fått som «ordinære» frie inntekter. Utbytteinntekter inkluderes derfor ikke i de korrigerte frie inntektene til eierkommunene.

Forskjeller i skatteinntektene utjevnes i inntektssystemet

Figur 7.2 viser forskjellene i kommunens skatteinntekter fra inntekt og formue samt naturressursskatt før og etter utjevning. I figuren er kommunene sortert etter skatt per innbygger etter utjevningen i stigende rekkefølge.

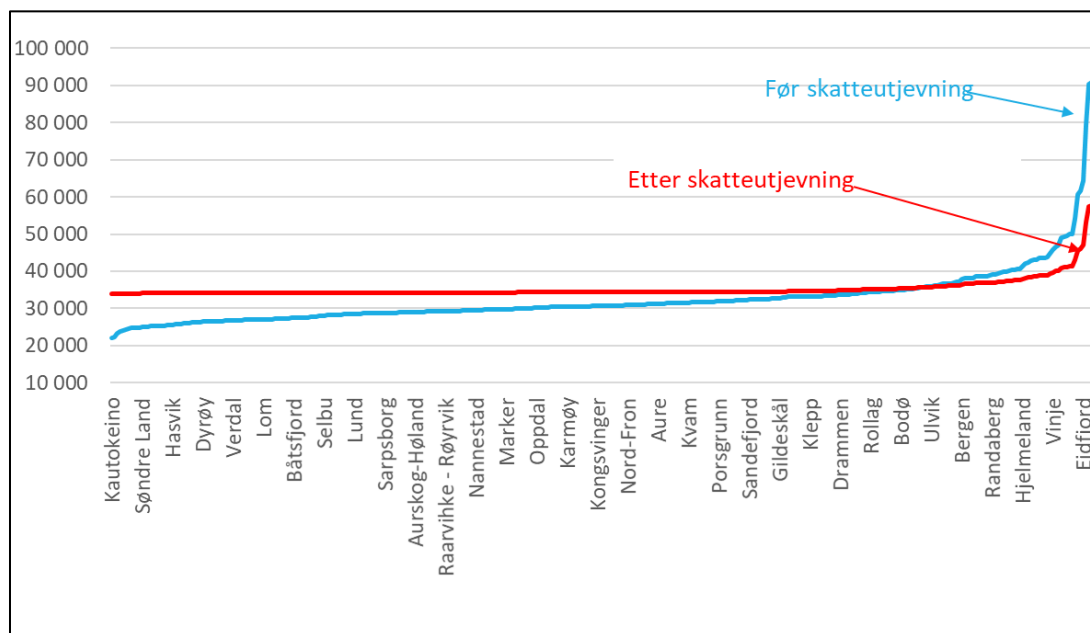
Forskjellene mellom kommunene og mellom fylkeskommunene reduseres betydelig gjennom systemet for utjevning av skatt på inntekt og formue. For kommunene innebærer ordningen at kommuner med skatteinngang under landsgjennomsnittet i første omgang blir kompensert for 60 prosent av differansen mellom egen skatteinngang for disse skattene og landsgjennomsnittet. Kommuner med skatteinngang over landsgjennomsnittet blir tilsvarende trukket for differansen mellom egen skatteinngang og landsgjennomsnittet.

Kommuner med skatteinngang under 90 prosent av landsgjennomsnittet blir ytterligere kompensert for 35 prosent av differansen mellom egne skatteinntekter og 90 prosent av landsgjennomsnittet, og dette finansieres med et likt beløp per innbygger av alle kommuner. Stor økning eller nedgang i skatteinngangen for den enkelte kommune vil dermed gjennom skatteutjevningen gi langt mindre utslag i kommunenes inntekter enn endring i skatteinntekter isolert skulle tilsi. Skatteutjevningen fungerer dermed også som en sikring mot variasjon i egen skatteinngang.

I 2021 hadde Kautokeino lavest inntekter fra skatt på inntekt og formue og naturressursskatt med 39 prosent under landsgjennomsnittet, mens Bykle kommune hadde høyest med 150 prosent over landsgjennomsnittet. Skatteutjevningen bidro til Kautokeino hadde 7 prosent

under landsgjennomsnittet i skatteinntekter etter utjevning, mens Bykle hadde 59 prosent over landsgjennomsnittet.

Det er skatt etter skatteutjevning som er inkludert i kommunenes FI-U og KFI-U (det redegjøres for KFI-U under).

Figur 7.2 Skatt fra inntekt, formue og naturressursskatt før og etter skatteutjevning. Pr. innbygger 2021

Kilde: Kommunal- og distriktsdepartementet

Begrepet frie inntekter korrigert for variasjoner i utgiftsbehov – KFI-U

Det er til dels store forskjeller mellom kommunene i befolknings sammensetning, geografi og kommunestørrelse. Dette gir variasjoner i hvilke tjenester innbyggerne har behov for og hvilke utgifter kommunene har ved å gi disse tjenestene.

Når man skal sammenlikne inntektsnivået mellom kommunene, er det derfor relevant å ta hensyn til at kommunene har ulikt utgiftsbehov.

Innenfor de nasjonale velferdstjenestene og tjenester av nasjonal karakter som kommunene har ansvar for, kan det ikke godtas altfor store forskjeller i tjenestetilbudet. For at kommunene skal kunne gi et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne, utjevnes kostnadsforskjeller som kommunene selv ikke kan påvirke gjennom utgiftsutjevningen. Utgiftsutjevningen skjer i praksis ved hjelp av kostnadsnøkkelen i inntektssystemet. I kommunenes utgiftsbehov inngår driftsutgifter til barnehage, skole, pleie og omsorg, barnevern, helse- og sosialtjenester og administrasjon og landbruk.

I sammenlikningen av frie inntekter mellom kommunene for 2021 er det derfor korrigert med kostnadsnøkkelen for 2021, det vil si for variasjonen i kostnadene til drift av disse tjenestene. De resterende inntektene blir deretter lagt til i beregningen.

Gjennom denne korrigeringen for utgiftsutjevningen vil kommuner med et lavt beregnet utgiftsbehov — som er lite kostnadskrevenne å drifte — få justert opp sine inntekter, mens kommuner med et høyt beregnet utgiftsbehov — som er kostnadskrevenne å drifte — vil få justert ned sine inntekter.

Også etter korrigeringen for utgiftsutjevningen er det elementer i inntektssystemet og finansieringen av kommunesektoren som fører til ulikt inntektsnivå mellom kommuner. Regionalpolitiske tilskudd og skjønnstilskuddet er ulikt fordelt mellom kommunene, og fører til forskjeller i inntektsnivå etter korrigeringen for variasjoner i utgiftsbehov.

Samtidig kommer en betydelig andel av kommunesektorens inntekter gjennom skatteinntekter, og forskjeller i skattenivå utjevnes kun delvis i inntektssystemet. I tillegg har mange kommuner inntekter gjennom eiendomsskatt og andre inntekter som ikke er gjenstand for utjevning.

Utgiftsutjevningen dekker det aller meste av kommunens utgifter. I vurdering av forskjeller i de korrigerede frie inntektene bør en likevel også ta i betraktning at utgiftsutjevningen og utgiftskorrigeringen ikke dekker alle oppgavene kommunene har. Områder som blant annet kommunal vei, kultur og boligsosiale forhold er ikke omfattet, og også her vil det kunne være smådriftsulempet og kostnader som følger av lengre reiseavstander.

Det er også rimelig å anta at mange distriktskommuner som følge av mangel på velfungerende markeder (markedssvikt) må ta et større ansvar for flere oppgaver i distriktene. I dette kan inngå utvikling av lokalsamfunnet og boligmarkedet, bygging av infrastruktur og samordning av tilbud og etterspørsel etter utdanning og kompetanseutvikling, med videre. Et aktuelt eksempel er utbygging av bredbånd. Kommunal og fylkeskommunal medfinansiering har vært vanlig i områder der utbygging ikke har vært markedsmessig lønnsomt.

Samlet omtales inntektene i figur 7.1 der inntektene er korrigeret for variasjoner i utgiftsbehov som "KFI-U".

FI-U er klart høyest i de minste kommunene

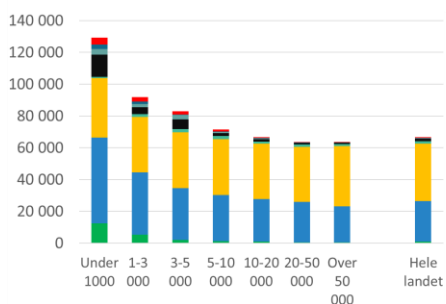
Vi ser først på forskjeller i frie inntekter per innbygger når det ikke tas hensyn til forskjeller i utgiftsbehov. Inntektene regnet pr innbygger faller med stigende innbyggertall, se figur 7.3A1. I gjennomsnitt hadde kommunene FI-U på om lag 66 600 kroner per innbygger i 2021. De minste kommunene har FI-U per innbygger på 129 300 kroner i veid gjennomsnitt, det vil si nesten det dobbelte av landsgjennomsnittet. Forskjellen mellom de høyeste og laveste inntektene er klart størst for kommunene med under 5000 innbyggere. Som vi ser av figuren, bidrar inntekter fra "annen" eiendomsskatt enn fra bolig og fritidseiendom (blant annet knyttet til naturressurser), konsesjonskraft- og hjemfallsinntekter, inntekter fra Havbruksfondet og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift til å løfte inntektene i denne kommunegruppen vesentlig, men også uten slike inntekter har de inntekter per innbygger som ligger langt over landsgjennomsnittet. Kommunegrupper med kommuner som har flere enn 5 000 innbyggere har et nivå på FI-U per innbygger som ligger nær landsgjennomsnittet.

Forskjellene i inntekter bli mindre når inntektene korrigeres for utgiftsbehov

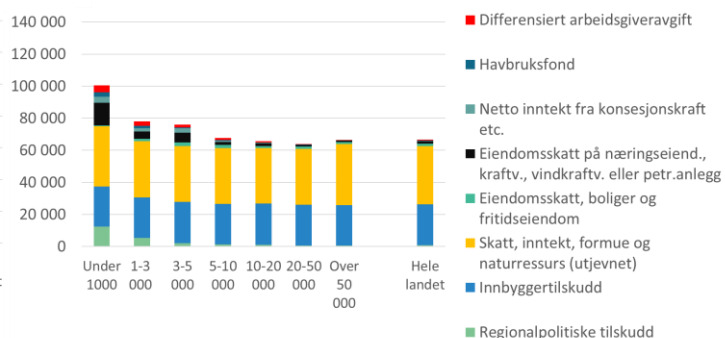
Vi ser av figur 7.3A2 at inntektsforskjellene blir redusert når det korrigeres for variasjoner i utgiftsbehovet (KFI-U). Fortsatt har de minste kommunene i gjennomsnitt over 50 prosent høyere inntekter enn landsgjennomsnittet, inntekter som blant annet kan brukes til å tilby høyere kvalitet og mer omfattende tjenester enn andre kommuner. Høyere KFI-U i de minste kommunene må ses i sammenheng med betydelige regionalpolitiske tilskudd samt at flere mindre kommuner har høye inntekter knyttet til naturressurser samt fordel av differensiert arbeidsgiveravgift.

A. Frie inntekter per innbygger. 2021. Kommuner gruppert etter antall innbyggere.

1. Inntekter (sum = FI-U)

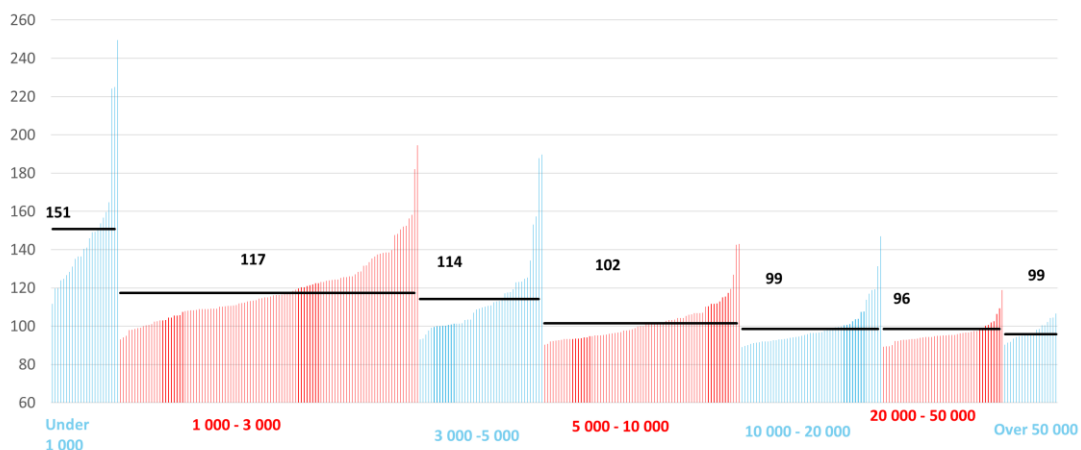

2. Inntekter, korrigert for variasjoner i utgiftsbehov (sum= KFI-U)

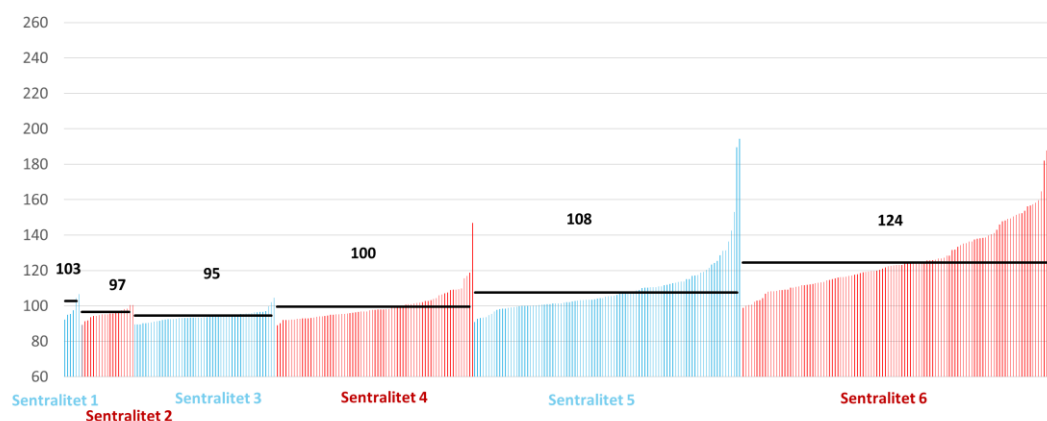

B. Kommunenes korrigerte inntekter, KFI-U, per innbygger. 2021. Landet = 100.

B1. Kommuner gruppert etter innbyggergrupper, deretter sortert stigende etter inntektsnivå

B2. Kommuner gruppert etter sentralitetsnivå, deretter sortert stigende etter inntektsnivå

Figur 7.3 Forskjeller i inntektsnivå mellom kommunene og mellom fylkeskommunene

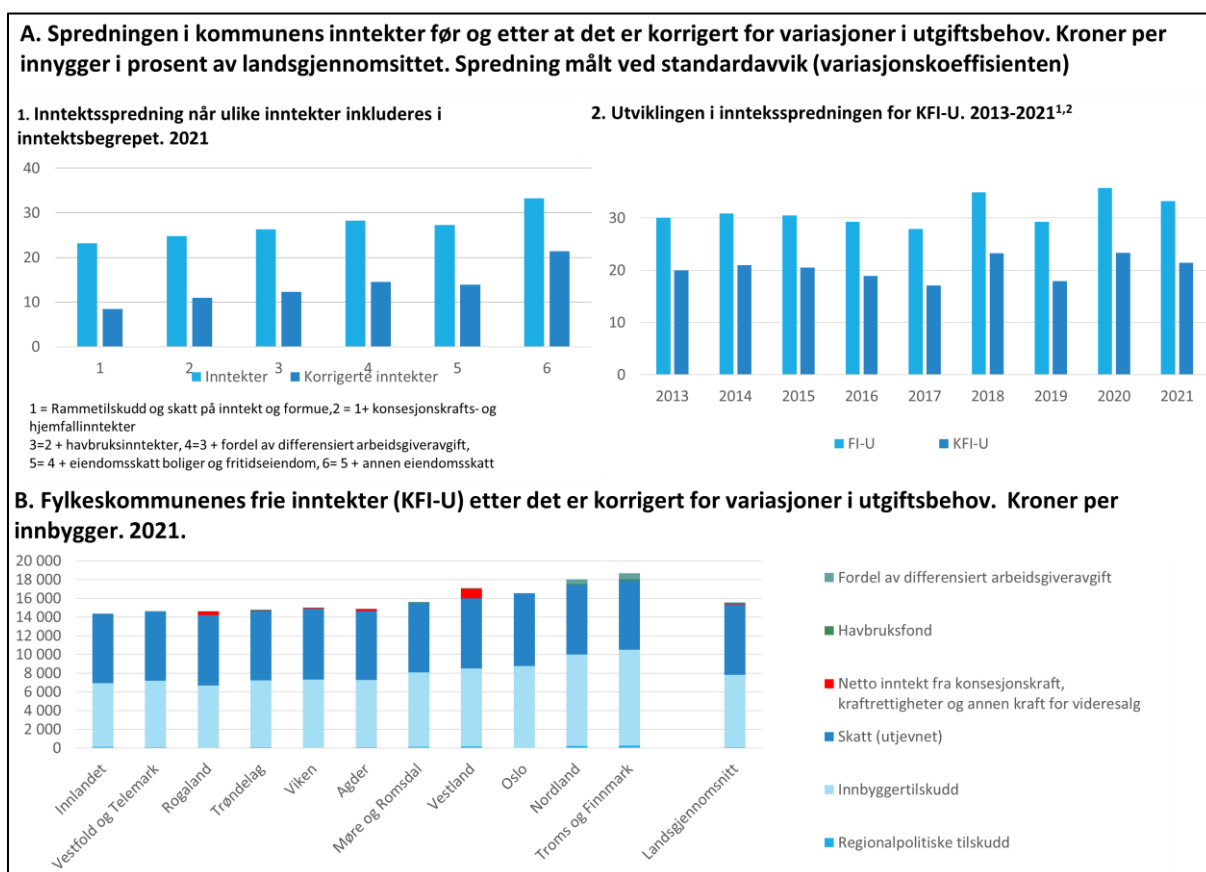
Note: Linje er vektet gjennomsnitt for gruppene i figur 7.3B.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi og Kommunal- og distriktsdepartementet

Store inntektsvariasjoner mellom kommunene, også innenfor kommunegrupper

Figur 7.3B viser KFI-U for enkeltkommuner. Vi ser at de aller fleste kommunene i kommunegruppene med inntil 5000 innbyggere har KFI-U pr. innbygger som ligger over landsgjennomsnittet. Enkeltkommuner har sågar inntekter som ligger over det dobbelte av landsgjennomsnittet. De fleste av kommunene med spesielt høye inntekter er kommuner med inntekter fra naturressurser. For kommunegrupper med antall innbyggere over 5 000 er det en langt større andel som har inntekter under landsgjennomsnittet.

Figur 7.3B2 viser tilsvarende endring for kommunene etter sentralitetsnivå i Statistisk sentralbyrås sentralitetsindeks der nivå 1 er de mest sentrale kommunene og nivå 6 er de minst sentrale kommunene. På samme måte som grupperingen etter innbyggertall ser vi at de fleste kommunene på sentralitet 5 og 6 – de minst sentrale kommunene ifølge Statistisk sentralbyrås sentralitetsindeks – har KFI-U over landsgjennomsnittet.

Figur 7.4 Spredning og inntektsvariasjoner for kommuner og fylkeskommuner

¹ Tilbakegående tall er aggregert til kommunestruktur 2020.

² Ikke inkludert fordel av differensiert arbeidsgiveravgift i tidsseriene³ Vekst over 30 prosent vises i figuren som 30 prosent.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi og Kommunal- og distriktsdepartementet

Figur 7.4A1 sier noe om bidraget til spredning fra ulike inntektskilder, der spredningen måles ved standardavviket i kommunenes inntektsnivå i prosent av landsgjennomsnittet, variasjonskoeffisienten. Figuren viser at spredningen mellom kommuner øker når inntektene fra hhv. konsesjonskrafts- og hjemfallsinntekter, havbruksinntekter og fordel av differensiert

arbeidsgiveravgift inkluderes i inntektsbegrepet. Eiendomsskatt fra boliger og fritidseiendom virker litt utjevne, mens "annen eiendomsskatt" (blant annet som følge av naturressurser) øker forskjellene. Dette er også i tråd med figur 7.3A2 som viser forskjeller i inntekt når ulike inntekter inkluderes. Inntekter fra utnyttelse av naturressurser kan ha et element av kompensasjon for ulemper, miljømessige eller spesielle tilretteleggingskostnader. Figur 7.4A2 viser at inntektsspredningen for FI-U og KFI-U de siste årene har variert noe fra år til år, noe som blant annet må ses i sammenheng med variasjoner i utbetalinger fra Havbruksfondet.

Også betydelige forskjeller i inntekter mellom fylkeskommunene

KFI-U varierer fra 8 prosent under landsgjennomsnittet for Innlandet fylkeskommune til 20 prosent over landsgjennomsnittet for Finnmark og Troms fylkeskommune, se figur 7.4B.

7.2 Brukerbetalinger

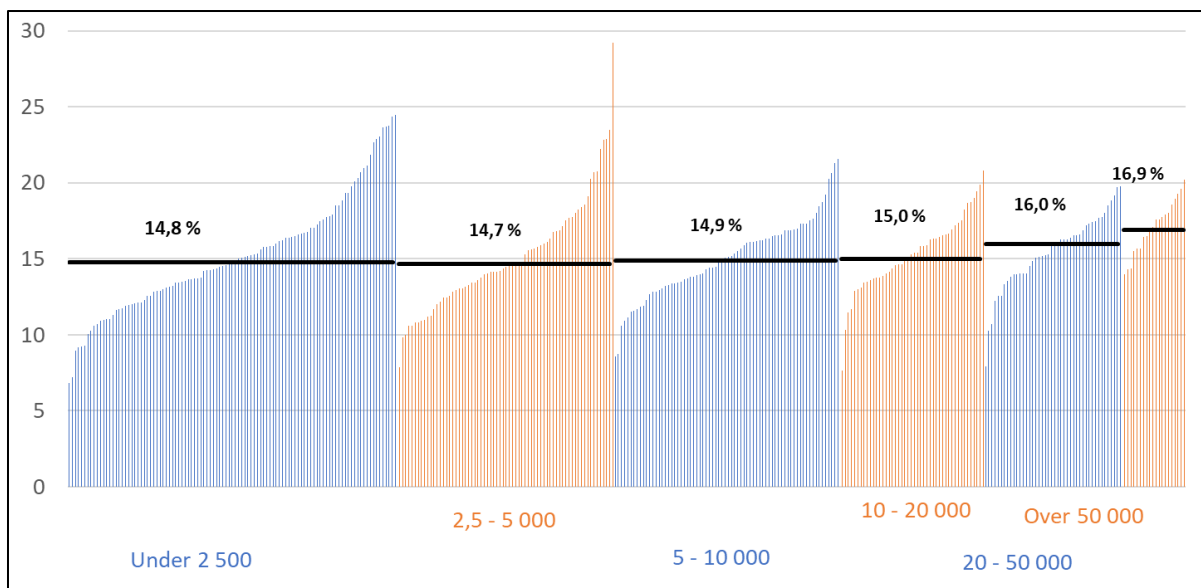
I kapittel 3 beskrev vi blant annet inntekter fra brukerbetalinger for kommunale tjenester og utviklingen samlet for landet over tid. I dette avsnittet ser vi nærmere på forskjeller i inntektene, finansieringsgrad og priser mellom kommunene³¹.

Inntekter og finansieringsandeler

Det er store forskjeller mellom kommunene både med tanke på hvor store inntekter de får fra brukerbetalinger og hvor stor del av de korrigerede brutto driftskostnadene som denne inntektstypen finansierer. Inntekt per husstand varierer fra mer enn kr 100 000 kroner til under 15 000 kroner. Kommunene der inntekt per husstand er høyest kjennetegnes av at både har høy andel av inntekter fra VAR-tjenestene og mange flere fritidsboliger enn husholdninger i kommunen. Betalinger fra eierne av disse fritidsboligene gjør at tallene for inntekter per husholdning ikke blir direkte sammenliknbare med kommuner der innslaget av fritidsboliger er lavt.

Betaling for vann, avløp og renovasjon (VAR-tjenester) fra eiere av fritidsboliger gir også et stort utslag på hvor stor andel av kommunenes utgifter som finansieres av brukerbetalinger. Figur 7.5 viser at brukerbetalingenes finansieringsgrad varierer mye mellom kommunene. Kommunene med høyest grad av brukerfinansiering har alle mange fritidsboliger sammenliknet med antall husstander i kommunen.

³¹ I kapittel 3 ble det lagt til grunn inntekter fra alle tjenesteområdene til kommunene mens i dette kapitlet er inntekter fra næringsforvaltning ekskludert fra beregningsgrunnlaget. Dette er gjort fordi slike inntekter i liten grad kommer fra betalinger fra husstander i kommunen samtidig som omfanget av slike inntekter varierer veldig mye mellom kommuner. Finansieringsandelene som vises i dette kapitlet er som følge av dette noe lavere enn i tilsvarende fremstilling i kapittel 3.

Figur 7.5 Betalinger for kommunale tjenester sett i forhold til korrigerede brutto driftskostnader. Kommunene er gruppert etter antall innbyggere og sortert fra lavest til høyest verdi innen hver gruppe. Alle tjenesteområder. 2021

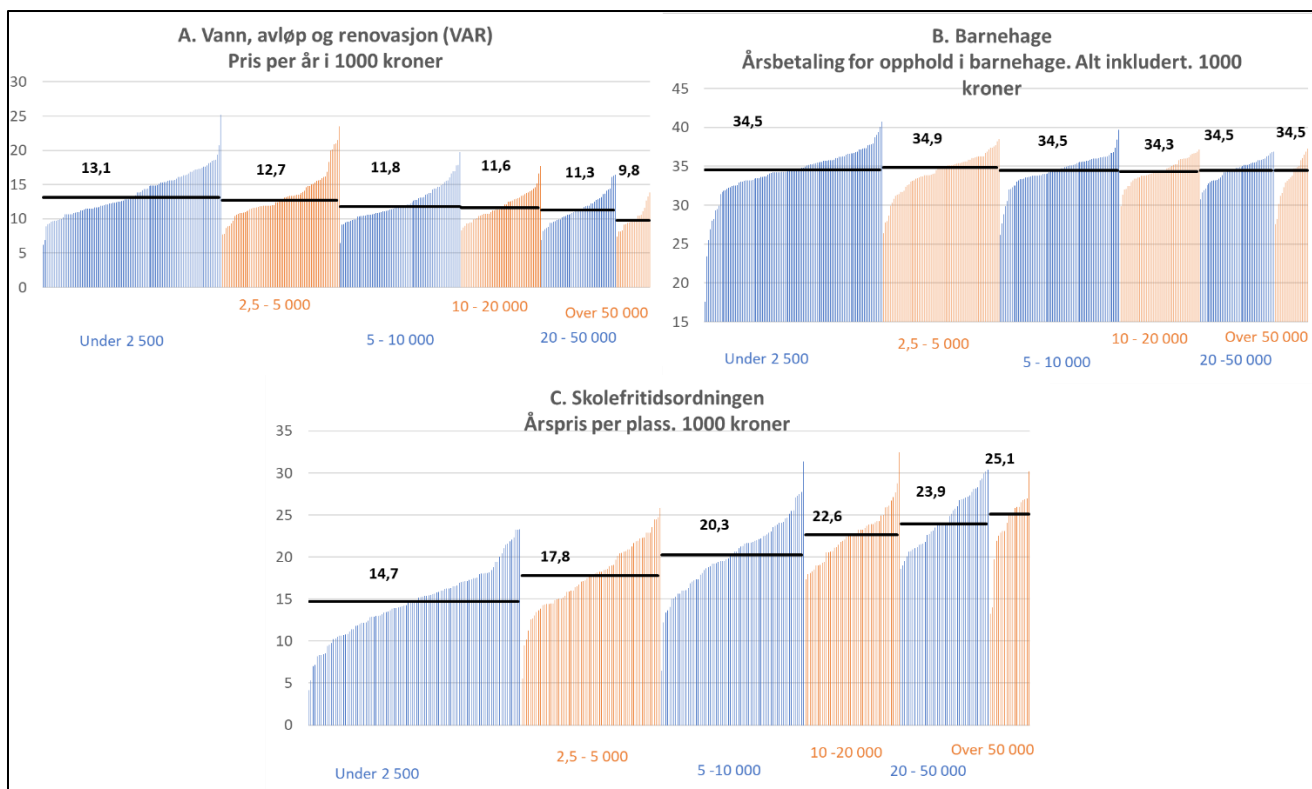
Note: Median finansieringsandel i hver gruppe.

Kilde: Statistisk sentralbyrå (tabell 12367, 06944 og 01222).

Mediankommunene innen hver størrelsesgruppe har finansieringsandel fra 15 til 17 prosent. I gjennomsnitt er det flere fritidsboliger sammenlignet med antall husstander i små kommuner enn i store kommuner, noe som tilsier at finansieringsandelen i utgangspunktet kunne forventes å være høyere i de små enn i de større kommunene. De små kommunene har imidlertid samtidig i gjennomsnitt høyere produksjonskostnader som følge av mindre muligheter til å utnytte stordriftsfordeler i tjenesteproduksjonen. Det kan se ut som at disse forholdene i stor grad utjevner hverandre og dermed gjør at det er liten forskjell i grad av brukerbetaling mellom små og store kommuner. At de aller største kommunene har noe høyere grad av brukerfinansiering enn resterende kommuner, skyldes antakelig at forholdene for disse ligger spesielt godt til rette for å utnytte stordriftsfordeler.

Forskjeller i prisnivået for tjenestene

Prisene for VAR, barnehage og SFO varierer ulikt både innen og mellom kommunegruppene.

Figur 7.6 Pris for utvalgte tjenester, i tusen kroner per år

Note: Pris for VAR-tjenestene er basert på tabell 12842 (årsgebyr for bolig på 120 kvm per januar 2022).

Pris for opphold i barnehage er basert på tabell 11573 (årsbetaling alt inkludert per januar 2022).

Pris for plass på SFO er basert på tabell 12367 (Brukerbetalinger og Andre salgs- og leieinntekter 2021) og tabell 11967 (elever i kommunal SFO, vektet, 2021).

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 7.6A–C viser at prisen for VAR faller med økt kommunestørrelse, for barnehageplass er prisen tilnærmet lik mellom gruppene, mens for plass på SFO er prisen økende med økt befolkningsstørrelse.

Betalingene for VAR-tjenestene tilsvarer de underliggende utgiftene³². Prisforskjeller mellom kommunene gjenspeiler derfor forskjeller i produksjonsutgiftene. Utgiftsforskjellene kan ha sammenheng med en rekke forhold, bl.a. kan fysiske avstander ha stor betydning for størrelsen på utgiftene. Boliger i store kommuner ligger i gjennomsnitt tettere plassert enn boligene i små kommuner. At det er langt større forskjeller i pris innen gruppene enn mellom dem, kan ha sammenheng med at grad av tettbebyggelse kan variere mye både innen små og innen store kommuner. Analyser fra Oslo Economics underbygger dette. De har funnet langt større forskjeller i pris for VAR-tjenester når kommunene er gruppert etter sentralitetsklasser enn når de er gruppert etter befolkningsstørrelse³³.

For opphold i barnehage er det ubetydelige forskjeller i prisnivå mellom gruppene av kommuner. Dette skyldes at nesten alle kommunene har satt prisen lik eller i nærheten av statens fastsatte maksimalpris.

For SFO er prisen økende med økt befolkningsmengde. Utvalget kjenner ikke til hvilke forhold som er bakgrunnen for dette. En årsak kan imidlertid være at mange mindre

³² Se Oslo Economics, Rapport nr 2020-69, figur 4-21, 4-26 og 4-31.

³³ Se Oslo Economics, Rapport nr 2020-69, side 91 – 93.

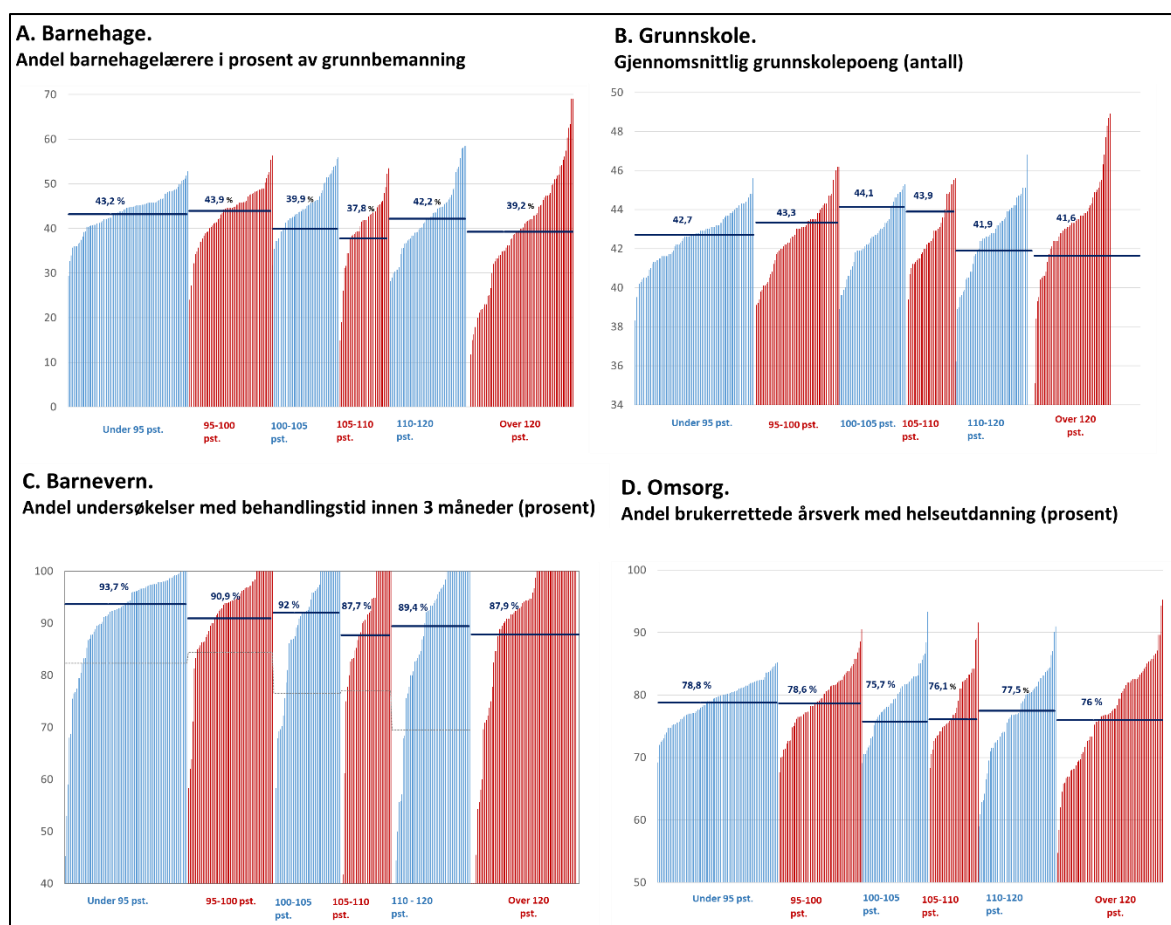
kommuner opplever befolkningsreduksjon og at en høy andel av innbyggerne befinner seg i de eldste aldersgruppene. Lave priser for SFO kan her bli sett på som et tiltak for å gjøre det attraktivt for barnefamilier å bo i kommunen.

7.3 Tjenester

I kapittel 4 viser vi utviklingen i kvalitet og omfang av tjenester over tid. I dette avsnittet ser vi på forskjeller i noen av tjenestene mellom kommunene samt produksjonsindeksene som sier noe om nivået på produksjonen i forhold til størrelsen på målgruppen for tjenestene.

Eksempler på forskjeller i tjenesteproduksjonen mellom kommunene

I figur 7.7 er det vist noen enkelte tjenesteindikatorer for alle kommunene for 2021, gruppert etter inntektsnivå og deretter sortert etter nivå på indikatorene. De blå horisontale linjene viser det veide snittet innen hvert intervall for inntektsnivået. Korrigerte inntekter er skatt, rammetilskudd, eiendomsskatt, konsesjonskraft-/hjemfallsinntekter, samt havbruksinntekter og fordelen av differensiert arbeidsgiveravgift som er korrigert for kommunenes variasjoner i utgiftsbehovet (KFI-U).

Figur 7.7 Utvalgte tjenesteindikatorer for enkeltkommuner. Kommunene gruppert etter inntektsnivå (KFI-U), deretter sortert etter nivå på indikatoren

Kilde: Statistisk sentralbyrå

For barnehagelærere som andelen av grunnbemanningen, er variasjonen størst i gruppen av kommuner som har KFI-U over 120 prosent av landsgjennomsnittet. Her varierer det fra null i Træna og Værøy, til 69 prosent i Bykle og Åseral. Gjennomsnittlige grunnskolepoeng er noe lavere i de tre gruppene med korrigerte inntekter 95-100 prosent av landsgjennomsnittet. Også innen grunnskolen varierer det mest i gruppen som har KFI-U over 120 prosent av landsgjennomsnittet. Her ligger Frøya kommune lavest med 35,1 poeng, mens Hasvik ligger høyest med 49,7 poeng. I barnevernet er variasjonen størst i kommuner med KFI-U over 120 prosent av landsgjennomsnittet. Her har Flatanger kommune kun 18 prosent av undersøkelser med behandlingstid innen 3 måneder, mens det er 17 kommuner hvor alle undersøkelsene har mindre behandlingstid enn 3 måneder. Andel brukerrettede årsverk med helseutdanning innen omsorgstjenestene varierer mest for kommuner med KFI-U over 120 prosent av landsgjennomsnittet. Her er andelen i Karasjok på 54,7 prosent mens for Bokn er den på 95,2 prosent.

Produksjonsindekser for kommunale tjenester 2021

I dette avsnittet presenteres beregninger av en produksjonsindeks for kommunale tjenester for 2021. Produksjonsindeksen er et samlemål for kommunenes tjenestetilbud basert på produksjonsindikatorer for utvalgte sektorer og sier noe om nivået på produksjonen i forhold til størrelsen på målgruppen for tjenestene. Indeksen er ment å vise hvor godt tjenestetilbud som blir gitt til innbyggerne i ulike målgrupper. En indeks også for det samlede tjenestetilbudet kan være et nyttig supplement til mer detaljerte studier av tjenesteproduksjonen i enkeltsektorer. Eksempelvis vil produksjonsindeksen være mindre følsom for forskjeller i prioritering enn produksjonsindikatorer for de enkelte tjenester.

Produksjonsindeksen oppdateres årlig med beregning av delindekser for barnehage, grunnskole, primærhelsetjeneste, pleie og omsorg, barnevern, sosialkontortjenester og kultur, i tillegg til en samlet produksjonsindeks som omfatter alle disse tjenestene. I alt 298 kommuner har levert tilstrekkelige data til å inngå i beregningene for 2021. Manglende data for læringsmiljø i grunnskolen er den viktigste enkeltårsaken til at produksjonsindeksen ikke kan beregnes for mer enn 84 prosent av kommunene.

Vedlegg 16 presenterer tidligere års utviklingsarbeid med produksjonsindeksen. I årets produksjonsindeks er det ikke gjort endringer i inkluderte sektorer eller produksjonsindikatorer.

Som i 2020, kan elementer knyttet til koronapandemipåvirkning ikke være hensyntatt på en tilfredsstillende måte. Som et eksempel vil nedstengning av skoler og barnehager ikke være hensyntatt når produksjonen beregnes. Kommunenes innsats med testing, isolasjon, smittesporing og karantene (TISK) er heller ikke fanget opp i produksjonsindeksen.

Det er særlig små kommuner, målt etter innbyggertall, som ikke inngår med beregnet produksjonsindeks. Blant kommuner med innbyggertall under 1000 er det ikke beregnet en indeksverdi for noen av de 23 aktuelle kommunene, mens andelen er 55 og 94 prosent for

kommunene med henholdsvis 1000-2000 og 2000-3000 innbyggere. For større kommuner er det beregnet verdi for 97 prosent av kommunene.³⁴

Tabell 7.1 viser produksjonsindeksen og delindeksene for kommunene gruppert etter korrigert inntekt per innbygger. Inntektene omfatter inntekts- og formuesskatt, rammeoverføringer, eiendomsskatt, konsesjonskraft-/hjemfallsinntekter, havbruksfond og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift (KFI-U). Kostnadsnøkklene i inntektssystemet er benyttet for å korrigere for forskjeller i beregnet utgiftsbehov. Indeksene er normalisert slik at veide gjennomsnitt (innbyggertall som vekt) er lik 100 for kommunene som inngår i analysen.

For barnehage og grunnskole beregnes det relativt små forskjeller i indeksen mellom kommuner ettersom henholdsvis 67 og 91 prosent av kommunene får en beregnet verdi som er mindre enn 5 prosent fra landsgjennomsnittet. I øvrige sektorer er denne andelen klart lavere, og 54 prosent av kommunene har en samlet indeksverdi i intervallet [95,105].

I tråd med resultatene fra tidligere år viser analysene en nokså klar sammenheng mellom produksjonsindeksen og økonomiske rammebetingelser. Kommuner med høy KFI-U har gjennomgående høyere verdi på produksjonsindeksen enn kommuner med lav KFI-U. Korrelasjonen med KFI-U er klart høyere for samlet produksjonsindeks enn gjennomsnittlig korrelasjon for delindeksene. Det har sammenheng med at kommunevise forskjeller i prioritering slår sterkere ut i delindeksene enn i totalindeksen. Dette kommer også til uttrykk ved at standardavviket til totalindeksen er lavere enn gjennomsnittlig standardavvik for delindeksene.

³⁴ Lavest andel kommuner med beregnet produksjonsindeks er i Troms og Finnmark (62 prosent), Nordland (73 prosent) og Trøndelag (79 prosent). I Møre og Romsdal, samt for Oslo, er det beregnet en indeksverdi for samtlige kommuner. Sammenhengen mellom korrigert inntekt og om en kommune har en beregnet produksjonsindeks er klart negativ. Blant kommunene med korrigert inntekt lavere enn 110, er det beregnet en indeksverdi for de aller fleste kommuner, mens andelen er henholdsvis 77 og 47 prosent for kommuner med korrigert inntekt mellom 110-125 og over 125.

Tabell 7.1 Produksjonsindekser for kommunene gruppert etter korrigert inntekt (KFI-U), 2021

	Barne- hage	Grunn- skole	Prim. helsetj.	Pleie & omsorg	Barne- vern	Sosial- kontor	Kultur	Samlet	KFI-U
Under 95	101,2	99,3	95,0	96,4	104,5	97,4	86,2	97,6	92,3
95-100	100,8	99,9	99,3	99,4	99,1	103,5	92,2	99,6	96,6
100-105	97,7	101,3	106,0	99,1	92,8	98,5	108,2	100,2	102,7
105-110	98,5	99,8	101,0	105,2	94,0	102,1	101,6	101,7	107,1
110-125	101,4	97,7	97,8	116,8	124,3	98,7	145,6	108,9	115,9
Over 125	103,0	98,7	95,9	117,4	117,8	91,8	195,4	111,4	144,6
Standardavvik	5,1	2,3	13,0	19,7	26,8	19,2	70,1	8,8	16,3
Andel i intervallet [95,105]	67%	91%	28%	23%	20%	25%	8%	54%	41%
Korrelasjon korr. innt.	-0,06	-0,02	-0,03	0,29*	0,12*	-0,09	0,50*	0,45*	1,00
Antall kommuner	298	298	298	298	298	298	298	298	298

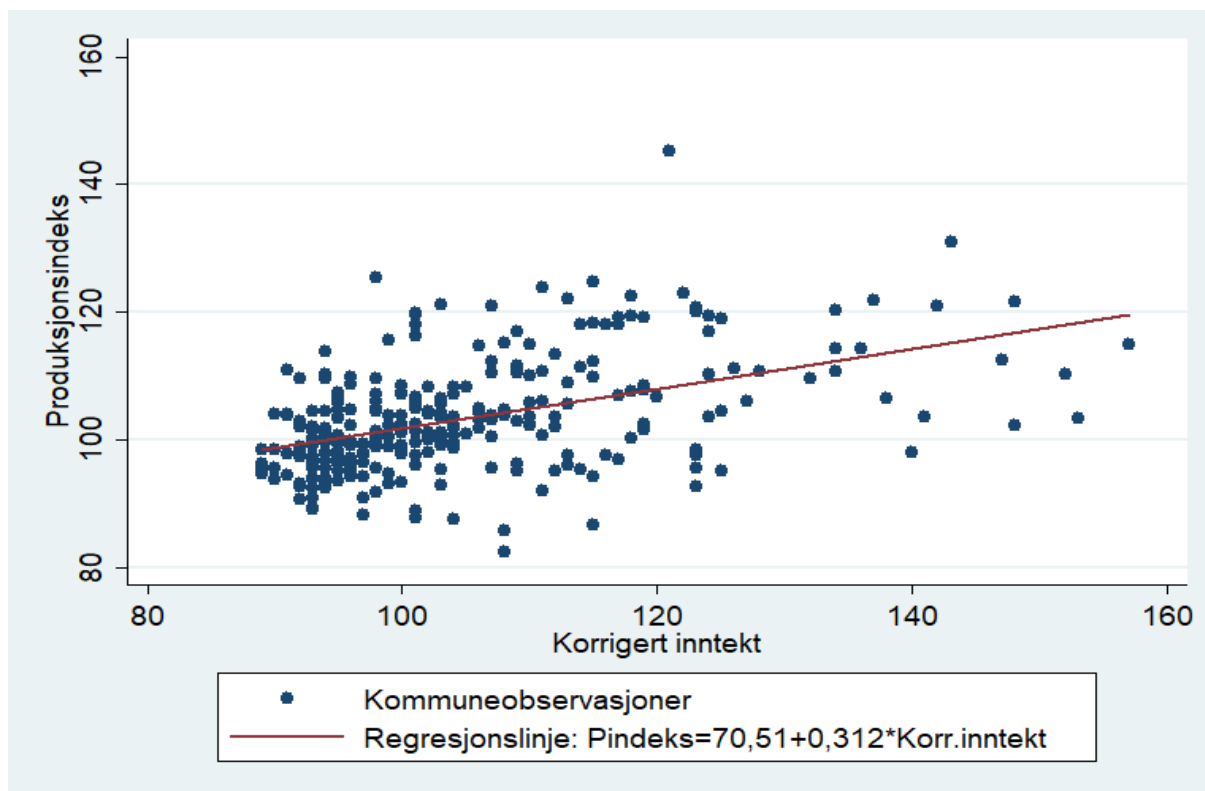
Merknad: Produksjonsindekser og korrigert inntekt (KFI-U) er normalisert slik at de veide gjennomsnittene (med antall innbyggere som vekter) for kommunene som inngår er lik 100

Kilde: Senter for økonomisk forskning (SØF)

Det er delindeksene for pleie og omsorg og kultur som viser sterkest sammenheng med KFI-U. Det er innenfor disse tjenestene at kommuneøkonomien er avgjørende for tjenestetilbudet. Delindeksene for barnehage, grunnskole, primærhelsetjenesten og sosialkontor er praktisk talt ukorrelert med KFI-U. Blant annet har innføring av rett til barnehageplass fra 2011 medført at barnehagedekningen i stor grad er blitt frikoblet fra kommunale inntekter. For barnevern har relativt svak korrelasjon med KFI-U trolig sammenheng med at tilbudet i større grad er styrt av behov enn av økonomiske rammebetingelser.

Sammenhengen mellom produksjonsindeks og KFI-U er også illustrert i figur 7.8 hvor produksjonsindeksen er plottet mot KFI-U. Den rette linja i figuren er regresjonslinja og den positive helningen viser en klar sammenheng mellom produksjonsindeksen og økonomiske rammebetingelser målt ved KFI-U. Samtidig er det betydelig variasjon rundt regresjonslinja, det vil si at produksjonsindeksen varierer mye mellom kommuner med om lag samme nivå på KFI-U.

I enkelte sammenhenger har variasjonen i produksjonsindeksen mellom kommuner med om lag samme inntektsnivå blitt tolket som en indikasjon på effektivitetsforskjeller kommunene imellom. Utvalget vil påpeke at det er betydelig usikkerhet rundt dette. Det har sammenheng med at produksjonsindeksen ikke fanger opp alle aspekter ved tjenestetilbudet, samt at det ikke er fullt samsvar mellom hvilke inntekter som inngår i KFI-U og finansieringen av de tjenester som inngår i produksjonsindeksen (omfatter også tjenester som finansieres av øremerkede tilskudd og brukerbetaling). I tillegg kan tjenestetilbudet være holdt oppe av et svakt driftsresultat.

Figur 7.8 Sammenheng mellom produksjonsindeks og KFI-U, 2021.³⁵

Kilde: Senter for økonomisk forskning (SØF)

Utviklingen i samlet produksjonsindeks over årene 2018 til 2020 er studert mer nøye. Endring i produksjonsindeksen over tid gir uttrykk for utviklingen i den enkelte kommune i forhold til gjennomsnittsutviklingen. En stabil verdi på produksjonsindeksen betyr ikke at produksjonen har vært stabil, men at produksjonsøkningen har vært den samme som i de øvrige kommunene. Økende verdi på produksjonsindeksen over tid betyr at kommunens produksjon har økt raskere enn i de øvrige kommuner. Det kan ikke tolkes som uttrykk for økt effektivitet. Økt verdi på produksjonsindeksen kan skyldes raskere inntektsvekst enn de øvrige kommuner eller sterkere prioritering av de tjenester som omfattes av produksjonsindeksen, som ikke har noe med effektivitet å gjøre.

Det er en klar tendens til at kommuner som skårer høyt på produksjonsindeksen i 2019 også skårer høyt i 2020 og 2021, og at de som skårer lavt ett år også skårer lavt de øvrige år.³⁶ Dette kommer til uttrykk ved at produksjonsindeksene for de enkelte år er sterkt positivt korrelert.

Korrelasjonen mellom produksjonsindeksene for 2019 og de to siste årene er henholdsvis 0,89 og 0,80. En litt svakere sammenheng mellom indeksen over tid kan dels også skyldes

³⁵ For å gi et best mulig bilde av majoriteten av kommunene er kommuner med korrigert inntekt over 180 utelatt fra figuren.

³⁶ Tall for 2019 baserer seg på kommunestrukturen som gjelder i 2020 med totalt 356 kommuner. Vi har beregnet en gjennomsnitt्सindikator (innbyggertall som vekt) i sammenslåtte kommuner. I tilfeller hvor minst én av de sammenslåtte kommunene ikke opprinnelig fikk beregnet verdi, er det heller ikke beregnet et snitt for den nye kommunen.

små justeringer av indikatorsettene over tid. Viktigst nå er trolig alle kommunesammenslåinger og innvirkninger av koronapandemien.

Endringen i produksjonsindeks fra 2019 til 2021 er nærmere illustrert i tabell 7.2. Det er 268 kommuner som det er beregnet en samlet produksjonsindikator for i begge årene 2019 og 2021. Her er kommunene gruppert etter verdien på produksjonsindeksen i de to årene. Stabiliteten over tid kommer her til uttrykk ved at 151 av 268 kommunene tilhører samme gruppe i 2021 som i 2019. Det er 20 kommuner (7 prosent) som verken tilhører samme gruppe eller "nabogruppen" i 2021. I fjorårets produksjonsindeks ble det foretatt tilsvarende sammenlikning for årene 2018 og 2020. Forskjellen fra den gang er minimale.

Tabell 7.2 Utviklingen i produksjonsindeks fra 2019 til 2021

		Produksjonsindeks 2021						
		Under 90	90-95	95-100	100-105	105-110	110-125	Over 125
Produksjonsindeks 2019	Under 90	1	1	0	0	0	0	0
	90-95	5	15	8	2	0	0	0
	95-100	2	9	49	13	0	1	0
	100-105	1	0	14	38	10	3	0
	105-110	0	0	2	16	16	12	0
	110-125	0	1	1	6	6	30	0
	Over 125	0	0	1	0	0	3	2

Kilde: Senter for økonomisk forskning (SØF)

Tabell 7.2 viser også at en del enkeltkommuner har hatt veldig stor endring i verdien på produksjonsindeksen. Maksimal endring er 32 prosentpoeng. Det er i alt 17 kommuner (6 prosent) som hadde en endring i produksjonsindeksen på mer enn 10 prosentpoeng fra 2019 til 2021. På den andre siden er det 203 kommuner (76 prosent) som hadde en endring i produksjonsindeksen på mindre enn 5 prosentpoeng fra 2019 til 2021.

I vedlegg 16 gjøres det nærmere rede for oppbyggingen av produksjonsindeksen, og det rapporteres produksjonsindekser for enkeltkommuner og fylkesvise gjennomsnitt. Tall for enkeltkommuner vil også bli lagt ut på Kommunal- og distriktsdepartementets nettsider på www.regjeringen.no/kommunedata.

8 Konsekvenser av høyere rente, fall i boligverdier og fall i aksjeverdier

Analysene i dette kapitlet er et bidrag til å belyse konsekvensene av store endringer i rente aksjeverdier og boligpriser kan få for tjenestene i kommunene og fylkeskommunene.

En renteøkning vil ramme bredere enn et fall i aksjemarkedet, men det er også en del kommuner som vil tjene på høyere renter. Kommuner der en renteøkning rammer særlig hardt, er også kommuner som i gjennomsnitt hadde lavere netto driftsresultat og disposisjonsfond enn andre kommuner i 2021.

Det understrekes at beregningene er stiliserte og får fram de isolerte effektene av endringene og ikke andre endringer i realøkonomien og ikke konsekvenser gjennom endringer i sysselsetting, lønn og priser. Effekten av disse sjokkene vil slå ut over ulik tidshorison, og de er ikke forsøkt å være konsistente.

Utvalget gjør denne gangen også forenklede, partielle beregninger av effekter av høyere kraftpriser på netto inntekt fra konsesjonskraft.

8.1 Bakgrunn og forutsetninger

Endringer i eksterne faktorer som rentenivå, aksjeverdier og boligprisfall vil normalt kun ha begrenset betydning for kommunenes økonomi. Inntektsrammene for kommunesektoren som helhet er i stor grad fastsatt av Stortinget. Store endringer i de sentrale rammebetingelsene som et ev. kraftig fall i verdien på Statens Pensjonsfond utland vil kunne påvirke Stortingets beslutninger om inntektsrammene til kommunesektoren. Vi går ikke nærmere inn på effekter av dette i dette kapitlet, og understreker også at kapitlet ser på separate sjokk og konsekvensene for enkeltkommuner.

Inntektssystemet fordeler rammetilskudd og omfordeler skatteinntekter mellom kommunene innenfor de sentralt fastsatte rammene for samlede inntekter i kommunesektoren. Utslag av en lokal skattesvikt vil for alle kommuner dempes av skatteutjevningen, men kompensasjonsgraden vil variere med skattenivået per innbygger i den enkelte kommune.

Utvalget går her nærmere inn på hvordan endringer i rentenivå, aksjepriser (gjennom avkastningen på kommunenes og fylkeskommunenes aksjeplasseringer) og eiendomspriser (gjennom eiendomsskatten) kan slå inn i kommunenes og fylkeskommunenes driftsregnskaper. Det blir ikke sett på sekundære effekter av de gitte forutsetningene, slik som for eksempel virkningene som en lavkonjunktur kan ha på skatteinntekter, sosialhjelpsutgifter, sammenhengen mellom rente, lønn og avkastningen på pensjonsmidlene med mer.

I et eget avsnitt til slutt gjør utvalget denne gangen også forenklede, partielle beregninger av inntektseffekter av høyere kraftpriser.

Forutsetningene som er lagt til grunn for beregningene

For å belyse hvordan endringer i eksterne faktorer som har betydning for kommunenes og fylkeskommunenes økonomi kan slå ut, gjøres partielle beregninger av ekstreme, men ikke usannsynlige, sjokk i økonomien.

Beregningene er ment som en indikasjon på om et økonomisk sjokk leder vil føre til kutt i tjenestene. Ved solide resultater kan økonomiske sjokk dekkes innenfor den løpende driften eller gjennom å tære på disposisjonsfond, og ikke få umiddelbare konsekvenser for tjenestene. Ved svake driftsresultater eller lave eller negativ driftsbuffer, vil tap slå raskere inn på tjenestene.

Utvalget har valgt å se på følgende endringer med utgangspunkt i 2021-nivå:

- Fall i aksjeverdier på 50 prosent
- Renteøkning på 5 prosentpoeng. Merk at styringsrenten allerede har økt med 2,5 prosentpoeng fra august 2021 til november 2022
- Fall i boligprisene på 25 prosent

Ved hjelp av balanseregnskapene og driftsregnskapene til kommunene kan en gjøre noen grove vurderinger av hvordan dette kan slå ut på driftsinntektene for den enkelte kommune.

Effektene vil i ulik grad slå inn et enkelt år eller vedvare, og de vil ha ulik tidshorisont

Sjokkene utvalget ser på, vil slå ut over litt ulik tidshorisont. Det vil også variere i hvilken grad effekten kun slår inn i et enkelt år eller om utgiftsøkningen eller inntektsbortfallet vil vedvare over tid:

- Fall i aksjeverdiene kan skje raskt og vil slå inn i kommuneregnskapene umiddelbart, men vil slå inn som en engangsutgift.
- Renteøkninger og fall i boligprisene vil normalt skje over en lengre periode, og vil innebære vedvarende økte utgifter/lavere inntekter.

For å belyse hvordan sektoren påvirkes av endringer i rentenivået har utvalget illustrert renterisikoen gjennom indikatoren for netto renteesponering, jf. omtale i avsnitt 6.1. Kommunene kan sikre seg for svingninger gjennom å binde renten, og det er ikke tatt hensyn til dette i analysene.

For å illustrere effekten av et fall i boligverdiene er det i analysene lagt til grunn at boligprisfall påvirker både kommuner som benytter Skatteetatens formuesgrunnlag og kommuner som benytter lokal takst. Et boligprisfall vil slå inn raskere i førstnevnte tilfelle, selv om det også for disse kommunene vil ta to år før boligprisfallet blir synlig i regnskapene. For at lokal takst skal slå inn, vil det ta lenger tid da kommunal taksering etter hovedregelen kun foretas hvert tiende år³⁷. Det er lagt til grunn at et boligprisfall vil slå proporsjonalt inn på eiendomsskatten. En må også kunne forvente at kommuner tilpasser seg lavere takst gjennom å justere lokal reduksjonsfaktor og/eller et årlig bunnfradrag, og for kommuner som ikke har maksimale skattesatser kan satsene justeres. Det er derfor grunn til å tro at effektene som skisseres ved fall i boligmarkedet overvurderes i beregningene samtidig som

³⁷ Det gis unntak for "særlege høve".

det vil ta flere år før de eventuelt slår inn. Det er kun sett på eiendomsskatt på boliger og fritidsboliger.

For å beskrive effekten av et fall i aksjeverdiene er det tatt utgangspunkt i aksjer og andeler som er ført som omløpsmidler i balanseregnskapene. Disse føres til virkelig verdi i regnskapet, dvs. at verdiendringer føres årlig som en inntekt eller utgift i driftsregnskapet. Aksjer i selskaper der kommunen er inne som aktiv eier (føres i balanseregnskapet som finansielle anleggsmidler), er ikke tatt med ettersom endringer i disse verdiene ikke påvirker driftsregnskapene. Heller ikke aksjer som inngår som en del av kommunens pensjonsmidler, er tatt med.

For alle indikatorene som betraktes, er det antatt at en endring i tråd med scenariet vil slå forholdsmessig ut, målt som andel av inntekt.

8.2 Resultater

Netto renteeksponert gjeld utgjorde ved utgangen av 2021 i alt 266 mrd. kroner, tilsvarende 41,9 prosent av sektorens samlede driftsinntekter. For hvert prosentpoeng renten øker vil det isolert sett belaste kommuneøkonomien med om lag 2,7 mrd. kroner, eller vel 0,4 prosent av driftsinntektene. På kort sikt vil utslagene av en renteendring dempes fordi kommunesektoren har bundet renten på deler av gjelden, men dette er det ikke tatt hensyn til.

Verdien av kommunenes og fylkeskommunenes aksjeplasseringer utgjorde ved utgangen av 2021 i alt 24,0 mrd. kroner, tilsvarende 3,8 prosent av de samlede driftsinntektene. For hvert tiende prosentpoeng aksjeverdiene faller fra 2021-nivå, vil det utgiftsførte tapet i kommunenes og fylkeskommunenes driftsregnskaper utgjøre om lag 2,4 mrd. kroner, tilsvarende 0,4 prosent av driftsinntektene.

For kommunene utgjorde eiendomsskatteinntektene fra boliger og fritidseiendom om lag 1,4 prosent av driftsinntektene i 2021. For kommunesektoren samlet vil et fall i formuesgrunlaget ha relativt små konsekvenser. En boligprisnedgang på 10 prosent vil innebære at eiendomsskatteinntektene reduseres med om lag 0,7 mrd. kroner om effektene hadde slått inn umiddelbart uten tilpasninger.

Tabell 8.1 Anslåtte konsekvenser for kommunegrupper av en økning i rentene på 5 prosentpoeng, et fall i aksjeverdiene på 50 prosent og et fall i boligverdiene på 25 prosent fra 2021-nivå. Virkningen av boligpris er etter 10 år når alle takster vil være justert. Prosent av brutto driftsinntekter.

	Berørte størrelser			Anslåtte effekter		
	Netto rente-eksponering 2021	Aksjer (omløpsmidler) 2021	Eiendomsskatt fra boliger 2021	Økte rente-utgifter	Verditap aksjer	Inntektsbortfall eiendomsskatt
Kommunene	44,2	3,6	1,4	2,2	1,8	0,4
Fylkeskommunene eks. Oslo	29,1	4,7		1,5	2,4	
Sektoren samlet	41,9	3,8	1,2	2,1	1,9	0,3

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Et fall i aksjeverdiene på 50 prosent innebære et verditap tilsvarende 1,9 prosent av sektorens brutto driftsinntekter, jf. tabell 8.1. En renteøkning på 5 prosentpoeng vil også tilsvare henholdsvis økte utgifter på om lag 2,1 prosent av driftsinntektene. Et fall i boligprisene på 25 prosent anslås kun å medføre en reduksjon i inntektene fra

eiendomsskatt tilsvarende 0,3 prosent av driftsinntektene for sektoren samlet, men det vil ta lang tid før dette blir effekten, og det vil ikke være noen virkning de to første årene.

Mer aksjer og mindre gjeld i de aller minste og de aller største kommunene

I tabell 8.2 er kommunene gruppert etter innbyggertall. De minste kommunene (under 1 000 innbyggere) har som gruppe en bedre økonomisk situasjon gjennom høyere inntektsnivå, lavere gjeld, større driftsbuffer og likviditet. Likviditeten som er plassert i aksjer, er større enn innen de øvrige gruppene. Kommunene er følgelig samlet sett mindre eksponert for endringer i rentenivå, men mer eksponert for endringer i aksjeverdiene.

Tabell 8.2 Anslåtte konsekvenser for kommunegrupper av en økning i rentene på 5 prosentpoeng, et fall i aksjeverdiene på 50 prosent og et fall i boligverdiene på 25 prosent fra 2021-nivå. Prosent av brutto driftsinntekter. Vektete gjennomsnitt

Innbyggertall per 1.1.21	Antall kommuner	Berørte størrelser			Anslåtte effekter			Finansiell situasjon	
		Netto rente-eksponering 2021	Aksjer (omløpsmidler) 2021	Eiendomsskatt fra boliger 2021	Økte rente-utgifter	Verditap aksjer	Inntektsbortfall eiendomsskatt	Netto dr.res. 2021	Disposisjonsfond ¹
Under 1 000	24	8,0	6,4	0,3	0,4	3,2	0,1	4,3	21,1
1 000-2 999	107	36,6	0,8	1,2	1,8	0,4	0,3	3,9	16,0
3 000-4 999	43	39,1	1,6	1,8	2,0	0,8	0,5	4,5	16,2
5 000-9 999	71	59,4	2,1	1,9	3,0	1,1	0,5	3,2	11,5
10 000-19 999	47	57,7	3,6	1,3	2,9	1,8	0,3	4,1	12,7
20 000-49 999	44	53,0	3,5	1,4	2,7	1,7	0,3	3,9	12,5
Over 50 000	20	34,3	4,1	1,4	1,7	2,1	0,3	4,7	13,8
Landet	356	44,2	3,6	1,4	2,2	1,8	0,4	4,3	13,4
Minimum		-112,9	0,0	0,0	-5,6	0,0	0,0	-15,9	-46,1
Maksimum		157,8	51,2	8,7	7,9	25,6	2,2	23,2	131,9

¹ Summen av disposisjonsfond og regnskapsmessig mindreforbruk fratrukket akkumulert merforbruk. Indikatoren gjenspeiler kommunenes oppsparte, frie driftsinntekter.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

De øvrige kommunene under 5 000 innbyggere har samlet en gjeld rundt landsgjennomsnittet og lavere aksjebeholdninger og inntekter fra eiendomsskatt enn landsgjennomsnittet.

De større kommunene har en gjeld som er jevnt over høyere, med unntak av de aller største (over 50 000 innbyggere), og de disponerer større aksjeplasseringer enn kommunene med mellom 1 000 og 50 000 innbyggere.

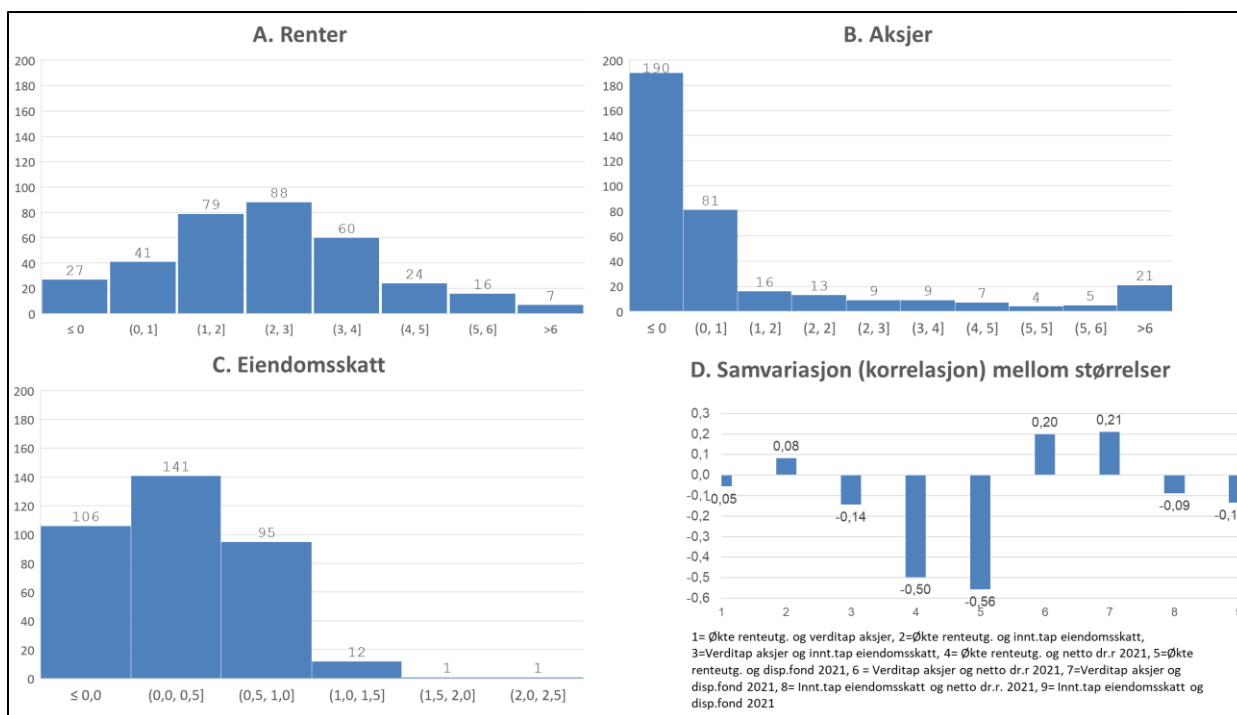
Høyere rente av betydning for mange kommuner

Figur 8.1 viser hvordan stress-scenariene slår ut for enkeltkommuner. Langs den horisontale x-aksen måles utslagene for den enkelte kommune ved de ulike stress-scenariene. Antall kommuner innenfor de ulike intervallene vises langs den vertikale aksene.

Som figur 8.1 viser vil økt rentenivå gi store utslag for mange kommuner, og rundt 107 kommuner kan få økte driftsutgifter på rundt 3 prosent av driftsinntektene eller mer som følge av en slik økning.

For de fleste kommuner vil øvrige hendelser i scenariet ha små konsekvenser for kommunens økonomi. Dette framgår ved at de høyeste søylene i figur for aksjer og eiendomsskatt for bolig og fritidseiendom ligger til venstre i figurene, hvor kommunene som

får de minste utslagene av de angitte scenariene, er gruppert. For eksempel hadde 190 kommuner i 2021 ingen relevante aksjer, og de vil da ikke bli berørt av de angitte stressscenariene. Det kan likevel bli merkbare utslag for enkeltkommuner. For 21 kommuner kan et aksjefall innebære et tap tilsvarende over 6 prosent av brutto driftsinntekter.

Figur 8.1 Anslåtte konsekvenser for kommunegrupper av en økning i rentene på 5 prosentpoeng, et fall i aksjeverdiene på 50 prosent og et fall i boligverdiene på 25 prosent fra 2021-nivå. Anslått utgiftsøkning eller inntektsbortfall i prosent brutto driftsinntekter (horisontal akse) og antall kommuner i hvert intervall (vertikal akse). Samvariasjon (D).

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Svakest økonomisk balanse i de kommunene som rammes hardest av renteøkninger

Figur 8.1D viser samvariasjonen mellom ulike utslag av størrelser i beregningene samt de samme størrelsene og økonomiske resultater. Det er i liten grad samvariasjon mellom kommuner som særlig rammes av renteøkning, kommuner som rammes av nedgang i eiendomsskatt gjennom nedgang i boligprisene og/eller kommuner som rammes av verditap på aksjer, se de tre søylene lengst til venstre.

Vi merker oss imidlertid at det er betydelig negativ korrelasjon mellom økte renteutgifter ved renteoppgang og netto driftsresultat samt økte renteutgifter og disposisjonsfond, noe som indikerer at kommuner som sterkest vil merke en renteøkning også er kommunene som er i svakest økonomisk situasjon til å håndtere renteøkningen.

Vi får omtrent samme bilde gjennom tabell 8.3. I tabell 8.3 har vi plukket ut de kommunene der hhv. økte renteutgifter, verditap på aksjer og inntektsbortfall eiendomsskatt slår sterkest inn. Tabellen viser at de 23 kommunene som får det største utslaget av en renteøkning i prosent av brutto driftsutgifter, får et svakere utslag enn landsgjennomsnittet av en børsnedgang og omtrent samme utslag som landsgjennomsnittet av et boligprisfall. Både netto driftsresultat og disposisjonsfondet i 2021 er i gjennomsnitt klart lavere enn

landsgjennomsnittet, noe som indikerer at dette er kommuner som er mer sårbare for renteøkninger enn andre kommuner.

De 21 kommunene som taper mest på et aksjefall er kommuner som i gjennomsnitt er i en bedre økonomisk situasjon til å håndtere dette enn andre kommuner, samtidig som de i mindre grad rammes av boligprisfall.

De 14 kommunene som taper mest på en boligprisedgang har en mer gjennomsnittlig økonomisk balanse, men taper mindre enn gjennomsnittet på en renteøkning og et fall i aksjeverdier.

Tabell 8.3 Anslåtte konsekvenser for kommunegrupper av en økning i rentene på 5 prosentpoeng, et fall i aksjeverdiene på 50 prosent og et fall i boligverdiene på 25 prosent fra 2021-nivå. Prosent av brutto driftsinntekter. Uveide gjennomsnitt.

	Antall kommuner	Gj.snitt økte renteutgifter	Gj.snitt verditap aksjer	Gj. snitt tap eiendomsskatt	Gj. snitt netto dr.resultat 2021	Gj.snitt disp.-fond ¹ 2021
Økte renteutgifter, over 5 prosent av driftsinntekter	23	5,9	0,8	0,3	0,0	4,4
Verditap, aksjer, over 5 prosent av driftsinntekter	21	2,2	12,0	0,2	5,7	24,0
Inntektsbortfall eiendomsskatt, over 1,0 prosent av driftsinntekter	14	1,8	0,3	1,3	4,8	14,8
Gjennomsnitt alle kommuner		2,2	1,8	0,4	4,3	13,4

¹ Inkl. regnskapsmessig mindreforbruk og fratrukket akkumulert merforbruk. Indikatoren gjenspeiler kommunenes oppsparte, frie driftsinntekter.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Mindre utslag av økt rente i fylkeskommunene enn i kommunene

Den netto renteeksponerte gjelden er lavere i fylkeskommunene enn i kommunene, og aksjebeholdningene er større.

Tabell 8.4 Anslåtte konsekvenser for fylkeskommunene en økning i rentene på 5 prosentpoeng og et fall i aksjeverdiene på 50 prosent. Prosent av brutto driftsinntekter.

	Berørte størrelser		Anslåtte effekter		Finansiell situasjon	
	Netto renteeksponering 2021	Aksjer (omløpsmidler) 2021	Økte renteutgifter	Verditap aksjer	Netto dr.res. 2021	Disposisjons-fond ¹
Viken	11,9	7,9	0,6	3,9	6,7	16,6
Innlandet	-0,5	2,0	0,0	1,0	7,6	18,2
Vestfold og Telemark	18,0	0,0	0,9	0,0	5,8	21,2
Agder	16,8	3,7	0,8	1,8	7,7	17,5
Rogaland	43,4	18,6	2,2	9,3	8,4	15,0
Vestland	46,1	0,0	2,3	0,0	9,1	11,7
Møre og Romsdal	66,3	0,6	3,3	0,3	6,2	14,0
Trøndelag	73,1	6,1	3,7	3,1	4,9	15,6
Nordland	-5,6	4,3	-0,3	2,1	9,6	20,1
Troms og Finnmark	17,8	0,0	0,9	0,0	8,1	12,0
Landet uten Oslo	29,1	4,7	1,5	2,4	7,4	15,8

¹ Inkl. regnskapsmessig mindreforbruk og fratrukket akkumulert merforbruk. Indikatoren gjenspeiler kommunenes oppsparte, frie driftsinntekter.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Trøndelag og Møre og Romsdal vil få de største utslagene av økt rentenivå, mens Nordland, Innlandet og Viken vil berøres langt mindre av dette. Det er særlig Rogaland som vil rammes av et verditap på aksjer, mens for fylkeskommuner som Vestfold og Telemark og Vestland vil

det kun være marginale effekter av lavere verdier på aksjer. De aller fleste fylkeskommunene hadde solide disposisjonsfond i 2021.

8.3 Om økte kraftpriser og økte utbytter i de sørlige prisområdene

Siden 2020 har kraftprisene steget kraftig i prisområdene Østlandet (NO 1), Sørlandet (NO 2) og Vestlandet (NO 5) dvs. de sørlige prisområdene. De gjennomsnittlige kraftprisene vil være på et langt høyere nivå i 2022 enn i både 2020 og 2021. Terminprisene på kraft tilsier at prisene vil holde seg på et høyt nivå også i 2023. Kraftpriser påvirker alle kommunenes utgifter, men hvordan utgiftene påvirkes nå, vil avhenge av om kommunene ligger i sørlige eller nordlige områder. I dette avsnittet ser vi på hvordan kraftprisene påvirker kommunenes *inntekter* gjennom konsesjonskraftsinntektene.

Det blir ikke sett nærmere på konsesjonsavgift og eiendomsskatt fra kraftanlegg, som er knyttet til kraftproduksjon og kraftprisene over flere år. Mange kommuner har utbytter gjennom sitt eierskap i kraftsektoren. Utbyttene kan bli påvirket av endringer i kraftbeskatningen, endringer i kraftpriser og andre forhold. Da det i KOSTRA ikke er mulig å skille ut utbytteinntekter fra kraftselskaper fra utbytter fra andre selskap, har vi ikke sett nærmere på utbytter i denne analysen. Utbytter samlet i prosent av driftsinntekter er relativt likt fordelt mellom kommunegruppene.

Selv om begrunnelsen for analysen er knyttet opp mot den kraftige økningen i strømprisene siden i fjor høst, er virkningsberegningene ment å være illustrative uten å gi presise anslag på merinntekter i enkeltkommuner. For å knytte beregningene av endringer i kraftprisene opp til den aktuelle situasjonen ser vi likevel kun på de sørlige prisområdene i dette avsnittet. Analysen omfatter kun kommunene.

Nærmere om inntekter fra konsesjonskraft

Kommunene og fylkeskommunene (heretter kommunene) kan sikre seg mot svingninger i kraftprisene gjennom å inngå fastprisavtaler om salg av kraft. Kommunene kan også tilby innbyggerne og næringsliv strøm til subsidierte priser eller strømmen kan brukes i kommunens egen drift. I dette avsnittet gjør vi forenklinger og legger til grunn at endringer i kommunenes nettoinntekter fra konsesjonskraft følger endringer i spotprisene fratrukket konsesjonskraftprisen på 11,57 øre i 2022. Dette er ikke realistisk på kort sikt, og også på lenger sikt vil forutsetningen avhenge i hvilken grad kommunenes inntekter reflekterer spotprisen i utgangsåret.

I materialet til Nasjonalbudsjettet er det på usikkert grunnlag lagt til grunn at spotprisen fratrukket konsesjonskraftpris i de tre sørlige prisområdene vil være vel 2,5 ganger så høyt som i 2021, dvs. en økning fra rundt 65 øre per kWh i 2021 til rundt 170-180 kWh i 2023 I beregningene ser vi på inntektsvirkninger av en fordobling i kraftprisene og kommunenes netto inntekter fra konsesjonskraft i de sørlige områdene.

I 2021 realiserte kommuner og fylkeskommuner samlet for hele landet ifølge KOSTRA 2,5 mrd. kroner i netto i inntekt fra konsesjonskraft, kraftrettigheter og annen kraft for videresalg fordelt på 1,9 mrd. kroner til kommunene og 0,6 mrd. kroner til fylkeskommunene.

Av kommunene i analysen, dvs. de sørlige områdene, mottok 108 av 194 netto inntekter fra konsesjonskraft i 2021, men inntektene varierte betydelig blant kommuner som mottok inntektene, og mange av disse kommuner har svært lave inntekter.

I statsbudsjettet for 2023 foreslår regjeringen et ettårig trekk i rammetilskuddet på til sammen 3 mrd. kroner fra kommuner og fylkeskommuner (heretter bare omtalt som kommunene) med inntekt fra konsesjonskraft, og som ligger i de sørlige prisområdene. Fordelingen av trekket mellom kommuner blir først kjent på et senere tidspunkt. Det er ikke tatt hensyn til trekket i analysen der de økte inntektene fra netto konsesjonskraft er rendyrket.

Berørte størrelser og resultater

Tabell 8.5 Anslåtte konsekvenser for kommunegrupper av en økning i netto inntekter fra konsesjonskraft på 250 prosent, og en økning i kommunens utbytter på 30 prosent fra 2021-nivå. Prosent av brutto driftsinntekter.

	Berørte størrelser	Anslåtte effekter
	Netto konsesjonskraftinntekter 2021	Netto konsesjonskraftinntekter
Sørlige prisområder	0,4	1,0
Nordlige prisområder	0,3	-
Kommunene samlet	0,4	Ikke relevant

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Tabell 8.6 Anslåtte konsekvenser for kommunegrupper av en økning i netto inntekter fra konsesjonskraft på 250 prosent, og en økning i kommunens utbytter på 30 prosent fra 2021-nivå. Prosent av brutto driftsinntekter. Uveide gjennomsnitt. Sørlige prisområder (NO 1, NO 2 og NO5)

		Berørte størrelse	Anslått effekt	Finansiell situasjon	
Innbyggertall per 1.1.21	Antall kommuner	Kons. Innt. 2021	Kons. Innt.	Netto dr.res. 2021	Disposisjonsfond ¹
Under 1 000	8	4,5	11,3	10,2	33,6
1 000-2 999	44	2,8	7,0	5,5	18,7
3 000-4 999	24	3,5	8,7	4,8	15,0
5 000-9 999	36	1,2	3,0	4,6	14,3
10 000-19 999	32	0,7	1,7	4,5	13,4
20 000-49 999	34	0,0	0,1	4,2	13,0
Over 50 000	16	0,1	0,1	4,8	14,6
Kommuner sørlige omr.	194	0,4	1,0	4,7	14,3
Minimum		0,0	0,0	19,2	52,3
Maksimum		14,6	36,6	-3,8	0,2

¹ Summen av disposisjonsfond og regnskapsmessig mindreforbruk fratrukket akkumulert merforbruk. Indikatoren gjenspeiler kommunenes oppsparte, frie driftsinntekter.

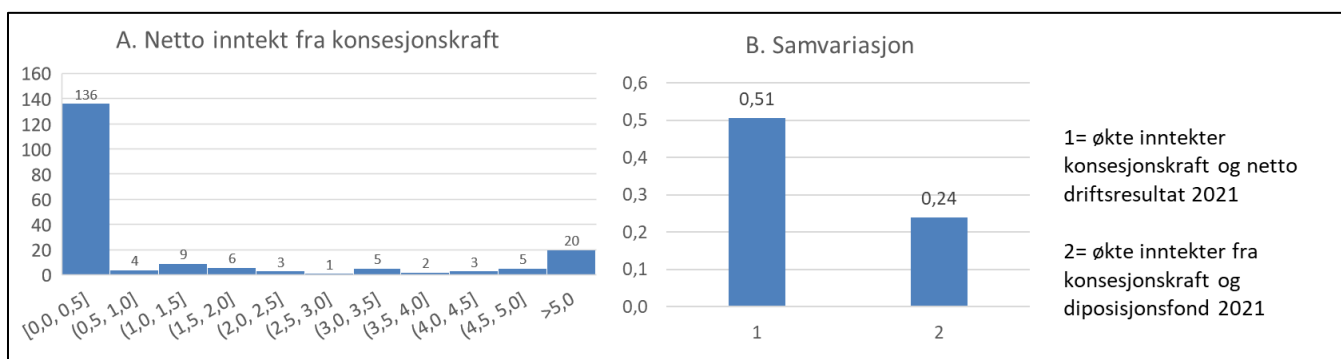
Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Tabell 8.5 viser at i forhold til driftsinntektene var netto inntekter fra konsesjonskraft og utbytter litt høyere i de sørlige prisområdene enn i de nordlige områdene. En økning som skissert, vil gi en økning i netto inntekter konsesjonskraft på 1,0 prosent.

Tabell 8.6 viser at effekten av en økning i netto inntekter fra konsesjonskraft er klart avtakende med antall innbyggere opp til innbyggere med 20 000 – 50 000 innbyggere. En merker seg også at tabell 8.6 med kun sørlige prisområder, viser klart høyere netto driftsresultat og disposisjonsfond for de minst kommunene sammenliknet med det tabell 8.2, som også inkluderer nordlige prisområder.

Figur 8.2 viser at under de gitte forutsetningene vil 54 kommuner vil få økte inntekter fra netto konsesjonskraft på minst 1 prosent av driftsinntektene ved en prisøkning på kraft på

250 prosent, mens 20 kommuner får en økning tilsvarende 5 prosent av driftsinntektene. Ved en økning i utbytterne på 30 prosent får 22 kommuner en økning på over 2 prosent av driftsinntektene. Figuren viser også at det er betydelig samvariasjon mellom økte inntekter fra konsesjonskraft og netto driftsresultat i 2021 og i noen grad med disposisjonsfond i 2021. Kommuner som får økte inntekter som følge av økt kraftpris ser derfor også i utgangspunktet ut til å være bedre økonomisk stilt enn andre kommuner

Figur 8.2 Anslåtte konsekvenser for kommunegrupper av en økning i netto inntekter fra konsesjonskraft på 250 prosent, og en økning i kommunens utbytter på 30 prosent fra 2021-nivå. Sørilige prisområder (NO 1, NO 2 og NO5). Anslått inntektsøkning prosent brutto driftsinntekter (horisontal akse) og antall kommuner i hvert intervall (vertikal akse). Samvariasjon (C).

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Tabell 8.7 viser tilsvarende mønster som figur 8.2. Her har vi plukket ut de 20 kommunene som får en økning inntektene på over 5,0 prosent av driftsinntektene ved en økning i spotprisen på 250 prosent fra 2021. Disse har også netto driftsresultat og disposisjonsfond som er langt over gjennomsnittet.

Tabell 8.7. Anslåtte konsekvenser for kommunegrupper av en økning i netto inntekter fra konsesjonskraft på 250 prosent, og en økning i kommunens utbytter på 30 prosent fra 2021-nivå. Sørilige prisområder (NO 1, NO 2 og NO 5). Prosent av brutto driftsinntekter. Uveide gjennomsnitt.

	Antall kom- muner	Gj. økte konsesjons- kraftinntekter	Gj. snitt netto dr.resultat 2021	Gj.snitt disp.-fond 2021 ¹
Økte konsesjonskraftinntekter, over 5,0 prosent av inntektene	20	8,3	10,1	23,2
Gjennomsnitt kommuner i sørilige prisområder	194	1,4	4,7	15,5

¹ Inkl. regnskapsmessig mindreforbruk og fratrukket akkumulert merforbruk. Indikatoren gjenspeiler kommunenes oppsparte, frie driftsinntekter.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

9 Effektivitet i kommunale tjenester 2020–2021

Rundt 1/5 av de sysselsatte i Norge jobber i kommunesektoren, og sektoren bringer til veie en betydelig del av offentlige tjenester som er svært viktig for innbyggerne. Det er derfor viktig at kommunene bruker ressursene sine riktig og til det beste for innbyggerne. Behovet for kommunale tjenester som omsorgstjenester vil framover bli stadig større samtidig som det vil være begrenset rom for økning i kommunale budsjetter. Gjennom effektivisering kan den kommunale tjenesteproduksjonen økes utover det som følger av inntektsveksten.

Dette kapitlet presenterer oppdaterte beregninger av effektivitet i kommunale tjenester ved bruk av DEA-analyse (Data Envelopment Analysis), som er den mest anvendte metoden for analyse av effektivitet i offentlig sektor. I tillegg til sektorvise analyser av barnehage, grunnskole og pleie og omsorg, beregnes en indikator for samlet effektivitet i disse tre sektorene. Analysene indikerer at var en nedgang i samlet effektivitet på 2,8 prosent fra 2020 til 2021. Reduksjonen i effektivitet har trolig sammenheng med spesielle forhold knyttet til koronapandemien og sier dermed lite om den underliggende utviklingen.

Det er vanskelig å måle produksjonen av tjenester som ikke omsettes i et marked og hvor kvaliteten ikke er gitt. Generelt kan det i denne type analyser være et motsetningsforhold i tolkningen av resultatene om i hvilken grad de indikerer høy effektivitet eller lav kvalitet. Dette problemet antas å være minst i grunnskolen, hvor det finnes gode mål på læringsutbytte, men større i barnehage og pleie og omsorg hvor det i mindre grad finnes gode mål på kvalitet. I barnehage og grunnskole er det innført bemanningsnormer med sikte på å heve kvalitet og læringsutbytte.

Effektivitetsanalysen gir et utgangspunkt for vurdering av effektivitet i kommunene samlet og i enkeltkommuner. For at den enkelte kommune skal få en riktig forståelse av potensialet for effektivisering i tjenesteproduksjonen, må egne vurderinger og andre tilnærminger komme i tillegg.

Analyseopplegget for å tallfeste effektivitetsforskjeller og effektivitetsutvikling ble i 2021 og 2022 evaluert av Transportøkonomisk institutt i samarbeid med Frischsenteret. Vinteren 2022 leverte de en rapport med forslag til hvordan opplegget kan videreutvikles. Utvalget lyser nå ut et prosjekt hvor alle forskningsmiljøer inviteres til å søke.

9.1 Innledning

Så lenge kvaliteten opprettholdes, er det lett å argumentere for effektivisering av kommunal tjenesteproduksjon. Moderne teknologi og annen kunnskap gjør potensialet for slike effektiviseringsgevinster større over tid. Det foregår derfor et betydelig omstillings- og effektiviseringsarbeid for å frigjøre ressurser for å kunne gi innbyggerne flere og bedre tjenester. Det er imidlertid vanskelig å måle forbedringene. Produksjon er generelt vanskelig å tallfeste i offentlig sektor og effektivitet enda vanskeligere. Det har blant annet sammenheng med at det for de fleste offentlige tjenester ikke er noe marked hvor kjøpere indikerer hvor mye de verdsetter produktene gjennom den prisen de er villige til å betale.

Formålet med de analysene som presenteres i dette kapitlet er å få mer kunnskap om effektiviteten og effektivitetsutviklingen for de kommunale tjenestene.³⁸ Kapitlet er i hovedsak basert på data for 2020 og 2021, men gir også informasjon om effektivitetsutviklingen for 2008-2021.

For kommunene blir resultatene først interessante når det blir presentert tall for hver enkelt kommune. Kommunene kan se hvordan de ligger an i forhold til sammenlignbare kommuner, og kommunene kan bruke resultatene som et utgangspunkt i sitt eget effektiviseringsarbeid og vurdering av egne tjenester. Tall for enkeltkommuner vises i vedlegg 17 og legges ut på Kommunal- og distriktsdepartementets nettsider på www.regjeringen.no/kommunedata.

9.2 DEA-metoden

DEA-analyse (Data Envelopment Analysis) er den mest utbredte analyseteknikken i studier av offentlig sektors effektivitet. Beste observerte praksis identifiseres og de andre enhetene måles mot denne. Metoden beregner relativ effektivitet mellom enheter hvor produksjonsprosessen inkluderer flere innsatsfaktorer og flere produkter, og hvor det er vanskelig å fordele innsatsfaktorbruken mellom de ulike produktene.

Måler beste observerte praksis

Enhetenes effektivitet vurderes mot hverandre ved at enhetene med høyest målt effektivitet (beste observerte praksis) utgjør et referansesett som de andre enhetene måles mot. Effektivitetsscorene ligger mellom 0 og 1, og en verdi på 1 betyr at enheten representerer beste observerte praksis. Metoden gir ikke informasjon om hvor produktive de mest effektive enhetene er i en større kontekst, men indikerer noe om effektiviseringspotensialet til de øvrige enhetene.

Tar hensyn til stordriftsfordeler og smådriftsulemp

I analyser av kommunesektoren er det av stor betydning om det tas hensyn til stordriftsfordeler og smådriftsulemp. I DEA-analysen er dette et spørsmål om det skal antas kontant eller variabelt skalautbytte. Kommunene er av svært ulik størrelse, og små kommuner kan oppleve skalaulemp i tjenesteproduksjonen. I inntektssystemet for kommunene legges det for eksempel til grunn at små kommuner har skalaulemp innen administrasjon, grunnskole, primærhelsetjeneste og pleie og omsorg. Det antas derfor variabelt skalautbytte i samtlige sektorer i dette kapitlet.

Begrensninger og svakheter

Som alle andre metoder har DEA-metoden begrensninger og svakheter. For det første vil datakvaliteten begrense kvaliteten på analysene. Metoden er spesielt følsom for målefeil knyttet til ekstreme observasjoner. Betrakt for eksempel en kommune som kommer ut som effektiv (observert beste praksis), men hvor innsatsfaktorbruken er undervurdert på grunn av målefeil. Det største problemet er ikke at effektiviteten i denne kommunen overvurderes, men at beregnet effektivitet i andre kommuner undervurderes fordi referansefronten feilaktig flyttes utover.

For det andre er det i flere sektorer krevende å finne gode indikatorer som er anvendelige og reflekterer effektene av tjenestene på brukerne og/eller kvaliteten i tjenestene. Innen grunnskole er det gode produktmål som tar utgangspunkt i reelle resultater av undervisningen slik som skolebidrag og læringsmiljø. Dermed sier analysen noe om effekten

³⁸ Analysene er utført av Senter for økonomisk forskning (SØF) ved NTNU og ble først oppsummert i utvalgets rapport fra november 2010. Utvalget har i senere rapporter publisert oppdaterte og utvidede analyser.

tjenestetilbudet har på brukerne. I barnehage og pleie og omsorg finnes det foreløpig ikke tilsvarende data.

Analyse basert på data for 2020 og 2021

Analyseopplegget innebærer at det først utføres sektorvise DEA-analyser basert på data for 2020 og 2021 innenfor de tre sektorene barnehage, grunnskole og pleie og omsorg. Det beregnes en felles referansefront for de to årene, det vil si at fronten inneholder observasjoner fra begge år. Hver enkelt kommune vil da få beregnet en effektivitetsscore for hvert av de to årene. Videre kan det med utgangspunkt i de sektorvise effektivitetsscorene beregnes en indikator for samlet effektivitet for den enkelte kommune. Indikatoren for samlet effektivitet vil være et veid gjennomsnitt av de sektorvise effektivitetsscorene med sektorenes budsjettandeler som vektorer. Siden effektivitetsscorene er beregnet i forhold til samme referansefront, vil endringen i effektivitetsscore gi uttrykk for kommunens endring i beregnet effektivitet fra ett år til det neste.

Tabell 9.1 Innsatsfaktorer og produkter i de sektorvise DEA-analysene

Sektor	Innsatsfaktorer	Produkter
Barnehage	Korrigerte brutto driftsutgifter (faste priser) fratrukket arbeidsgiveravgift og avskrivninger	Oppholdstimer 0-2 år i kommunale barnehager Oppholdstimer 3-5 år i kommunale barnehager
Grunnskole	Korrigerte brutto driftsutgifter fratrukket arbeidsgiveravgift og avskrivninger (Utgiftene er i faste priser deflatert og korrigert for bosettingsmønster ved bruk av delkostnadsnøkkelen i inntektssystemet)	Skolebidrag småskoletrinnet Skolebidrag mellomtrinnet Grunnskolepoeng (korrigert for sosioøkonomiske variabler) Læringsmiljø (Alle produkter er multiplisert med elevtall i kommunale grunnskoler)
Pleie og omsorg	Brutto driftsutgifter fratrukket arbeidsgiveravgift og avskrivninger (Utgiftene er i faste priser og korrigert for bosettingsmønster ved bruk av delkostnadsnøkkelen i inntektssystemet)	Liggedøgn i institusjoner Institusjonsbeboere med omfattende bistandsbehov Enerom i institusjon Timer til hjemmesykepleie Timer til praktisk bistand

Kilde: Senter for økonomisk forskning

Tabell 9.1 gir en oversikt over innsatsfaktorer og produkter for sektorene som inngår i analysen. Produktmålene i barnehage og grunnskole omfatter kun barn i kommunale barnehager og elever i kommunale grunnskoler. Av den grunn benyttes et utgiftsbegrep (korrigerte brutto driftsutgifter) som bare omfatter kommunale virksomheter.

Produksjonsindikatorene i pleie og omsorg omfatter all virksomhet finansiert av kommunen, og det er derfor ikke gjort tilsvarende korrigering der. Alle utgifter er i faste 2021 priser omregnet med den kommunale deflatoren. I tillegg er utgiftene i grunnskole og pleie og omsorg korrigert for bosettingsmønster ved bruk av delkostnadsnøkklene i inntektssystemet.

I barnehage måles produksjonen ved avtalte oppholdstimer. For å hensynta at de yngre barna er mer ressurskrevende enn de eldre skiller det mellom barn 0–2 år og 3–5 år.

I grunnskolen benyttes skolebidrag, publisert av Utdanningsdirektoratet, som indikator for læringsutbytte på småskole- og mellomtrinnet. Skolebidrag på småskoletrinnet er basert på nasjonale prøver i 5. trinn, mens skolebidrag på mellomtrinnet er basert på nasjonale prøver i 8. trinn. Elevenes resultater er blant annet korrigert for foreldrenes utdanning, innvandrerbakgrunn og husholdningsinntekt. For resultatene fra nasjonale prøver i 8. trinn er det i tillegg kontrollert for resultatene på nasjonale prøver i 5. trinn.

Koronapandemien medførte at eksamener i grunnskolen ble avlyst våren 2020 og våren 2021. Utdanningsdirektoratet har derfor ikke publisert skolebidragsindikatorer for ungdomstrinnet som er basert på eksamenskarakter. I stedet har SØF valgt å benytte grunnskolepoeng korrigert for sosioøkonomiske variabler. Som omtalt i kapittel 4, var det en markert økning i grunnskolepoeng under pandemien. Økningen skyldes bedre standpunktkarakterer og avlyste eksamener. Avlyste eksamener trekker i retning av økte grunnskolepoeng fordi standpunktkarakterer har en tendens til å være bedre enn eksamenskarakter.

I grunnskolen inngår også læringsmiljø som produktindikator. Indikatoren er basert på elevundersøkelsen og fanger opp trivsel, elevdemokrati og medvirkning. I motsetning til tidligere år inngår ikke mobbing i indikatoren, noe som skyldes en omlegging av statistikken.

I pleie og omsorg måles produksjonen i hjemmetjenesten ved timer praktisk bistand og hjemmesykepleie og institusjonsomsorgen ved liggedøgn, enerom og beboere med omfattende bistandsbehov.

Koronapandemien påvirker utviklingen fra 2020 til 2021. Mindre omfattende smitteverntiltak i 2021 enn i 2020 medfører økt aktivitet og dermed realvekst i utgiftene. Samtidig er produktindikatorerne i alle tre sektorer i liten grad påvirket av pandemien. Produksjonen i barnehage ved avtalte oppholdstimer som er helt upåvirket av barnehager tidvis var nedstengt. Det er heller ikke grunn til å tro at produktindikatorerne i grunnskole og pleie og omsorg er vesentlig påvirket av pandemien. Det er derfor grunn til å tro at pandemien har bidratt til effektivitetsreduksjon fra 2020 til 2021, og at dette vil bety mer enn eventuelle underliggende effektivitetsforbedringer.

9.3 Resultater

Resultatene fra DEA-analysene av de tre sektorene barnehage, grunnskole og pleie og omsorg og samlet effektivitet er vist i tabell 9.2. Det veide gjennomsnittet for samlet effektivitet er 0,81 i 2020 og 0,78 i 2021. Det kan tolkes som at ressursbruken kan reduseres med rundt 20 prosent uten at målt produksjon reduseres.

Tabellen viser at samlet effektivitet ble redusert fra 2020 til 2021. Alle de tre delsektorene bidrar til dette, med størst reduksjon i barnehage. Det gis en nærmere beskrivelse av utviklingen over tid i kapittel 9.4.

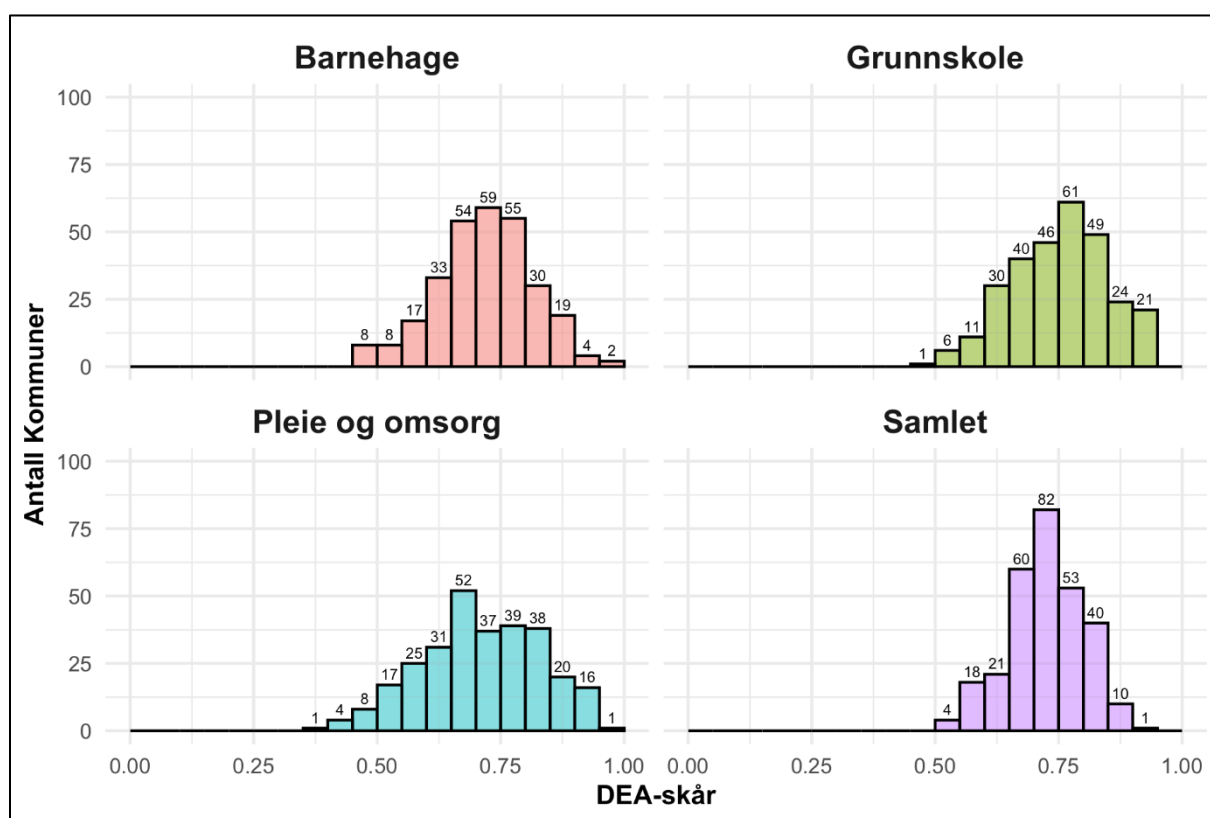
Tabell 9.2 Deskriptiv statistikk for samlet effektivitet og de underliggende DEA-analyser

Sektor	År	Antall komm.	Uveid snitt	Veid Snitt	Min	1. kvartil	3. kvartil	Max
Barnehage	2020	289	0.753	0.798	0.430	0.685	0.830	0.980
	2021	289	0.717	0.757	0.452	0.656	0.780	0.975
Grunnskole	2020	289	0.776	0.834	0.533	0.698	0.849	0.973
	2021	289	0.750	0.817	0.465	0.672	0.822	0.948
Pleie og omsorg	2020	289	0.740	0.789	0.343	0.660	0.827	0.956
	2021	289	0.712	0.771	0.377	0.626	0.808	0.955
Samlet	2020	289	0.754	0.805	0.538	0.706	0.810	0.946
	2021	289	0.725	0.783	0.520	0.675	0.779	0.900

Merknad: Samlet effektivitet er et veid gjennomsnitt av effektivitetsscorene for barnehage, grunnskole og pleie og omsorg med gjennomsnittlige budsjettandeler som vektor. Beregningene omfatter de 289 kommunene som har rapportert tilstrekkelig med data til å få beregnet effektivitet i de tre sektorene for begge år.

Kilde: Senter for økonomisk forskning

Figur 9.1 viser fordelingene av effektivitetsscorene for enkeltsektorene og samlet effektivitet. Det framgår at variasjonen er minst i barnehage og grunnskole og størst i pleie og omsorg. Videre er variasjonen mellom kommunene betydelig mindre for samlet effektivitet enn for de sektorvise effektivitetsscorene. Lavere variasjon i samlet effektivitet er et uttrykk for at det er få kommuner som er "dårlige i alt" og få kommuner som er "gode i alt".

Figur 9.1 Frekvensfordeling for samlet effektivitet og de underliggende DEA-analysene, 2021

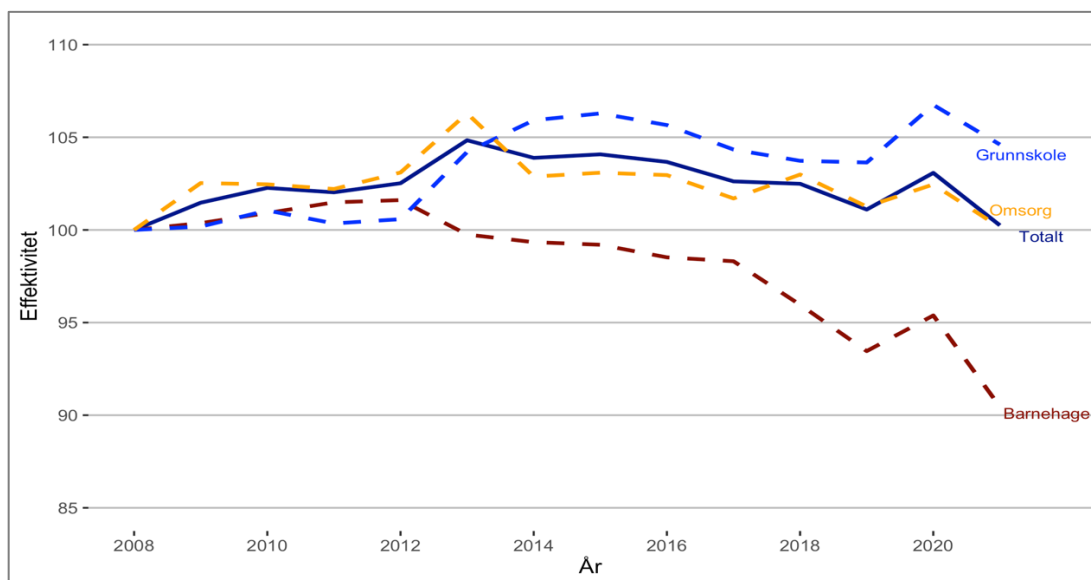
Kilde: Senter for økonomisk forskning

9.4 Endring i effektivitet over tid

Figur 9.2 viser utviklingen i beregnet effektivitet i perioden 2008–2021. I årene 2008–2013 var det en økning i samlet effektivitet. Økningen kan ha sammenheng med flere forhold. Én mulig forklaring er at inntektsveksten var relativt lav i denne perioden og at mange kommuner samtidig iverksatte tiltak for å øke effektiviteten. På den andre siden ha sammenheng med at (uobservert) kvaliteten i tjenestene ble redusert når inntektsveksten var lav.

Fra 2015 til 2019 gikk beregnet effektivitet ned i alle sektorer. For barnehage og grunnskole skyldes dette trolig innføring av bemanningsnormer for å øke kvaliteten i barnehage og elevenes læringsutbytte i grunnskolen.

Fra 2019 til 2020 var det en økning i samlet effektivitet på 1,5 prosent, mens det fra 2020 til 2021 var en nedgang på 2,8 prosent. Det måles en nedgang i alle tre sektorer, men nedgangen er mest markant i barnehage. Utviklingen de tre siste årene har sammenheng med spesielle forhold knyttet til koronapandemien, og den målte effektivitetsutviklingen sier lite om den underliggende utviklingen.

Figur 9.2 Beregnet effektivitet 2008–2021, 2008=100

Kilde: Senter for økonomisk forskning

9.5 Andre tilnærminger

SØFs effektivitetsanalyse er et utgangspunkt for en diskusjon om effektivitet i kommunene. For den enkelte kommune er det imidlertid nødvendig å supplere med andre tilnærminger og egne vurderinger for å få en god forståelse av effektiviteten i produksjonen av egne tjenester. Det er blant annet pekt på at kvaliteten i enkelte av tjenestene i begrenset grad inngår i analysene. Dette bør tas med i betraktning når resultatene for den enkelte kommune skal vurderes.

Data for produkter og innsatsfaktorer i SØFs DEA-analyser er hentet fra KOSTRA, GSI, elevundersøkelsen og skolebidragsindikatorer som alle er offentlig tilgjengelig. Effektivitetsscorene som kommer ut av DEA-analysen er basert på en sammenvektning av

produkter og innsatsfaktorer. Vektene varierer mellom kommuner, noe som kan gjøre metoden vanskelig å forstå. Styrken til DEA-analysen er at den er basert på en metode som er spesielt utviklet for å analysere effektivitetsforskjeller mellom kommuner og effektivitetsutvikling over tid.

En enklere tilnærming er systematisk sammenlikning mellom kommuner, såkalt benchmarking. Benchmarking tar utgangspunkt i nøkkeltall for den enkelte kommune og sammenlikner med tilsvarende nøkkeltall i andre kommuner, enten fra KOSTRA eller andre datakilder. Eksempler på nøkkeltall fra kan være utgift per innbygger i administrasjon, utgift per elev i grunnskolen, utgift per time i hjemmebasert omsorg, utgift per institusjonsplass, utgift per undersøkelse/tiltak i barnevernet eller utgift per kilometer kommunal veg. Ved å benchmarke mot sammenliknbare kommuner i forhold til innbyggertall, bosettingsmønster eller KOSTRA-grupper kan det under en del forutsetninger gjøres en beregning av effektiviseringspotensialet i den aktuelle kommunen. Sammenliknet med DEA-analyse har benchmarking to ulemper. For det første kan den ikke håndtere tilfeller hvor det produseres flere produkter og hvor det er umulig å fordele utgiftene mellom produkter. For det andre kontrolleres det ikke eksplisitt for skalaulemper. Ved å sammenlikne med andre kommuner med omtrent samme innbyggertall, er det imidlertid til en viss grad mulig å kontrollere for skalaulemper.

Ved bruk av sammenliknbare data (benchmarking) og åpenhet om resultatene kan det skapes en bevissthet om hvem som oppnår best resultater og hvor mye ressurser som anvendes. Produktivitetskommissjonen (NOU 2015: 1 og NOU 2016: 3) pekte på at økt offentlighet og oppmerksomhet om resultatindikatorer og ressursbruk kan fungere som insentiv til forbedringsarbeid. Statistisk sentralbyrå publiserer informasjon om økonomien og tjenestene både på kommune-, fylkes- og nasjonalt nivå (KOSTRA). I tillegg til KOSTRA bidrar flere nettsider til å beskrive tjenestene i kommunene. For eksempel har KS og Kommuneforlagets bedrekommune.no vist resultater fra brukerundersøkelser som er gjort i enkelte kommuner. Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) sin innbyggerundersøkelse fra 2019 gir økt innsikt i brukernes og innbyggernes oppfatninger av offentlige tjenester. KS lanserte i 2018 Innovasjonsbarometeret for kommunal sektor, som er en undersøkelse som gir status om innovasjon innen sektorene helse og omsorg, oppvekst og utdanning.

Kommunal- og distriktsdepartementets nettportal kommunedata.no har også nyttig informasjon om landets kommuner samlet på ett sted, med blant annet historiske befolkningstall og befolkningsframskrivinger, anslag på framtidig tjeneste- og arbeidskraftbehov og analyser av produktivitet og effektivitet i den enkelte kommune. På kommunedata.no ligger også produksjonsindeksen for de enkelte kommunene. Indeksen er beregnet av SØF på oppdrag fra TBU, og er ment å si noe om omfang og kvalitet på tjenestetilbudet som blir gitt til innbyggerne innenfor nasjonale velferdstjenester. Indeksen kan være et nyttig supplement til mer detaljerte studier av tjenesteproduksjonen i enkeltsektorer. Det må understrekes at produksjonsindeksene i seg selv ikke sier noe om hvor effektiv den enkelte kommune er uten at de relateres til bruk av ressurser. KS har utviklet en produksjonsindeks for de største kommunene i landet, og ved å relatere utviklingen i produksjon til utvikling i ressursbruk benyttes den til å analysere effektivitetsutviklingen. Produksjonsindekser tar heller ikke hensyn til mulige skalaulemper. Men på samme måte som benchmarking, er det til en viss grad mulig å kontrollere for skalaulemper ved å sammenlikne effektivitetsnivået med andre kommuner med omtrent samme innbyggertall.

10 Befolkningsutvikling og kommunesektorens utgifter

Behovet for mange av tjenestene kommunesektoren har ansvaret for, som barnehager, skoler og helse- og omsorg, henger tett sammen med befolkningens størrelse og sammensetning. Kommunesektorens merutgifter som følge av den demografiske utviklingen forteller hva det vil koste å opprettholde tjenestetilbudet og påvirker sektorens handlingsrom innenfor de økonomiske rammene staten setter.

TBU anslo i august 2022 kommunesektorens merutgifter som følge av den demografiske utviklingen fra 2022 til 2023 til om lag 3,2 mrd. 2022-kroner basert på middelalternativet i Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivninger fra juli 2022. Av den samlede merutgiften på om lag 3,2 mrd. kroner er 2,2 mrd. kroner knyttet til kommunene og 1,0 mrd. kroner knyttet til fylkeskommunene. Merutgiftene i kommunene kan hovedsakelig henføres til de eldre aldersgruppene, men motvirkes i noen grad av færre barn i barnehagealder. Fylkeskommunenes merutgifter må ses i sammenheng med flere unge i alderen 16-18 år i videregående skole. I dette kapitlet viser vi hvordan merutgiftene fordeler seg på tjenestesektorer og geografisk på fylkene.

Det gis også en oversikt over utviklingen i merutgiftene fra 2006 til 2022, både utvalgets anslag og resultat av etterberegningene. Utvalget vil i mars 2023 gi en beregning av merutgifter til demografi i 2024. Utvalget gir her en indikasjon på merutgifter i 2024. Basert på samme beregningsgrunnlag som for 2023 og middelalternativet i Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivninger vil merutgiftene til demografi i 2024 kunne bli om lag 3,2 mrd. 2022-kroner hvorav 2,6 mrd. kroner vil belaste de frie inntektene, dvs. omtrent som i 2023.

For både 2023 og 2024 er usikkerheten knyttet til antall bosatte flyktninger fra Ukraina stor, og bosetting av flyktninger i tråd med planleggingstall fra UDI kan tilsi at merutgiftene kan bli vesentlig høyere enn utvalgets beregninger basert på hovedalternativet i SSBs befolkningsframskrivninger fra juli.

Utvalget har også gjort framskrivninger av årlige endringer i kommunesektorens utgiftsbehov som følge av endringer i befolkningen lenger frem i tid for å gi en grov indikasjon på hva demografiendringer innebærer. Merkostnadene til eldre vil øke i betydning framover.

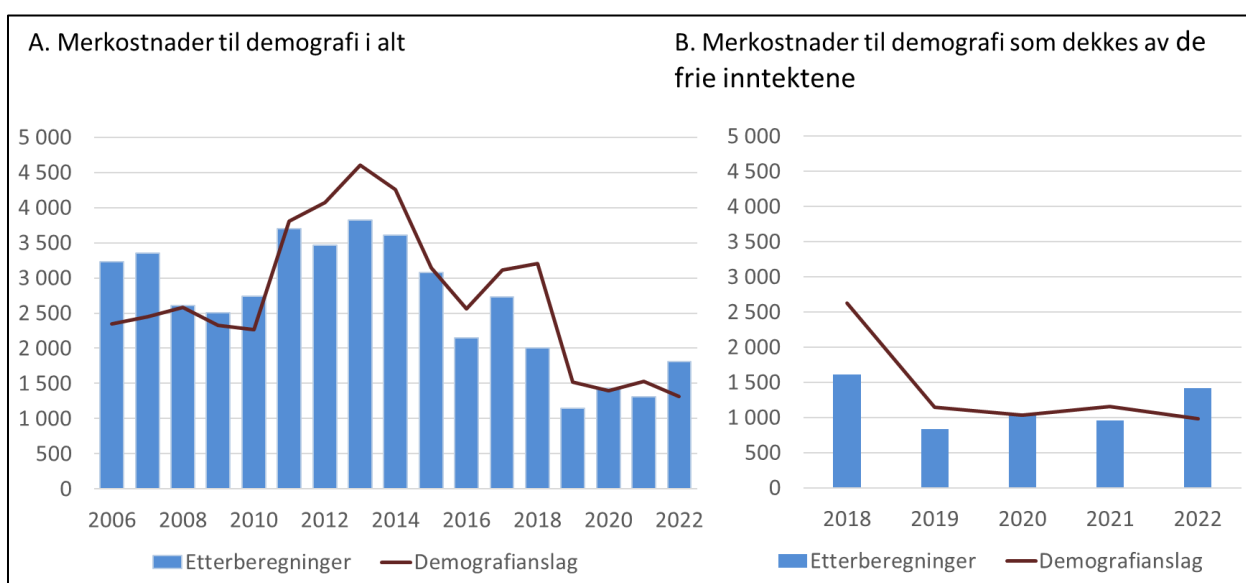
10.1 TBUs anslag for merutgifter til demografi 2006–2022

De anslåtte merutgiftene knyttet til demografiske endringer er et uttrykk for hva det vil koste kommunesektoren å opprettholde tjenestetilbudet til den enkelte innbygger. Det legges til grunn konstante reelle gjennomsnittskostnader per innbygger i de ulike aldersgruppene, det vil si uendret standard og uendret produktivitet i tjenesteproduksjonen. Det tas ikke hensyn til regionale forskjeller i kostnadsstruktur, standarder og dekningsgrader. Videre legges det til grunn konstante dekningsgrader for de ulike tjenestene, slik at eventuelle trendmessige endringer i underliggende behov framover ikke hensyntas. Aldersgruppene er grove, slik at kostnadene knyttet til en 50-åring er de samme som til en 66-åring, mens kostnadene til en 90-åring er nær det dobbelte av en 89-åring. Det er ingen oppdeling knyttet til kjønn eller etter innvander-/landbakgrunn.³⁹

³⁹ Det er den samme metodikken det tas utgangspunkt i når utvalget i kapittel 3 anslår den historiske utviklingen i kommunesektorens inntekter justert for endring i antall innbyggere og alderssammensetning.

Beregningene tar normalt utgangspunkt i beregnet utgiftsnivå fordelt på ulike aldersgrupper fra året før året ("budsjettåret") en beregner merkostnadene for. De anslåtte utgiftene per person i hver aldersgruppe multipliseres så med tall for endringen i antall personer i de ulike aldersgruppene for å komme fram til en beregnet mer- eller mindregift. De demografiske endringene som legges til grunn for anslagene for det enkelte budsjettår, er endringene fra 1. januar året før til 1. januar i budsjettåret.

I figur 10.1 er utvalgets anslag utarbeidet året før budsjettåret vist med den røde linjen, og dette anslaget er lagt til grunn i forslagene til statsbudsjett for hvordan befolkningsutviklingen isolert sett påvirker kommunesektorens utgifter. Anslagene utarbeides normalt på våren før budsjettforslaget presenteres, altså året før budsjettåret. Anslagene baseres på Statistisk sentralbyrås siste framskrivninger av befolkningsutviklingen, men tok for 2020 og 2022 hensyn til ny informasjon om den demografiske utviklingen jf. utvalgets vårrapport fra 2019 som beskriver beregningene i mer detalj⁴⁰.

Figur 10.1 Beregnede merkostnader for kommunesektoren som følge av befolkningsendringene fra 1.1 året før budsjettåret til 1.1. i budsjettåret. Demografianslaget er basert på SSBs befolkningsframskrivninger og etterberegninger er basert på de faktiske endringene i befolkningen i samme tidsperiode. Mill. 2022-kroner

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Ett år senere, dvs. på våren i budsjettåret, er det klart hvordan befolkningsutviklingen gjennom året før budsjettåret faktisk ble. Det benyttes imidlertid ikke ny informasjon om kostnadene, slik at forskjellene mellom demografianslag og etterberegninger skyldes at befolkningsutviklingen ble forskjellig fra det som er lagt til grunn.

På bakgrunn av dette gjør utvalget nye beregninger. De blå søylene i figur 10.1 viser resultatet av disse beregningene. Figur 10.1A viser beregninger av merutgifter i alt. De senere årene har utvalget også beregnet merutgifter som dekkes av de frie inntektene. Dette vises i figur 10.1B.

⁴⁰ Dette må ses i sammenheng med at Statistisk sentralbyrå kun publiserer nye befolkningsframskrivninger annethvert år.

Utvalget undervurderte demografikostnadene i budsjettene for 2022

Som det framgår av figur 10.1A, innebar utvalgets endelige tall for kommunesektorens merkostnader som følge av befolkningsutviklingen betydelig oppjusteringer for både 2006 og 2007. Det må særlig ses i sammenheng med at nettoinnvandringen ble klart høyere enn forventet i disse årene, jf. også vedlegg 19. Utslaget ble dempet av at befolkningsveksten i hovedsak kom i aldersgruppen 19–66 år, hvor beregnet utgift per innbygger for kommunesektoren er lav.

For de fleste av årene 2012–2021 ble merkostnadene for kommunesektoren lavere enn ventet. Det skyldtes først og fremst færre fødsler enn forventet i framskrivingene, men også en nedgang i nettoinnvandringen. Færre fødsler slår hurtig inn i kommuneøkonomien i form av lavere utgifter til blant annet barnehager. Avvikene var særlig store i 2018. For 2020 traff TBUs anslag godt.

Også for 2021 traff anslagene ganske godt. Etterberegningene viser en merutgift som følge av demografiendringer på 1,2 mrd. 2022-kroner. TBUs anslag i juni 2020 var på 1,4 mrd. 2022-kroner.

For 2022 undervurderte utvalget merutgiftene til demografi. Anslaget var på 1,3 mrd. 2022-kroner, mens etterberegningene viste at merutgiftene ble 1,8 mrd. kroner. Særlig bidro flere 0-1 åringer til større merutgifter enn anslått våren 2021.

Samlet for årene 2006–2022 overvurderte utvalget merkostnadene knyttet til demografiske endringer med 1,7 mrd. 2022-kroner. Tilsvarende tall for de siste fem årene er en overvurdering på 1,2 mrd. kroner.

For perioden 2018 til 2022 viser anslag og etterberegninger for merutgifter til demografi som dekkes av de frie inntektene samme mønster som beregningene for demografiutgifter i alt i samme periode, se figur 10.1B.

10.2 TBUs anslag for merutgifter til demografi i 2023

I et notat fra utvalget i august 2022, se vedlegg 19, ga utvalget nye anslag for kommunesektorens merutgifter knyttet til endringer i befolkningen fra 1.1. 2022 til 1.1.2023, og merkostnadene i 2023. Anslagene var basert på Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivninger fra juli 2022. I dette avsnittet utdypes beregningene med anslag på tjeneste- og fylkesnivå, og det gjøres noen vurderinger av betydningen av om antall bosatte flyktninger fra Ukraina blir høyere enn lagt til grunn.

Merutgiftene anslått til 3,2 mrd. kroner i 2023

I utvalgets notat fra august 2022 ble kommunesektorens merutgifter i 2023 som følge av den demografiske utviklingen anslått til om lag 3,2 mrd. 2022-kroner. Anslaget var basert på Statistisk sentralbyrås middelalternativ for fruktbarhet, levealder og innvandring (MMM) fra juli 2022. Disse anslagene er ikke endret i denne rapporten. Detaljer fra disse beregningene er gjengitt i tabell 10.1. Merutgiftene kan hovedsakelig henføres til de eldre aldersgruppene.

Tabell 10.1 Kommunesektorens brutto driftsutgifter som følge av demografiske endringer fra 2022 til 2023. Basert på hovedalternativ (alt. MMM) i SSBs befolkningsframskrivninger fra juni 2022¹

	TBU's anslag for 2023				
	Kostnads- nøkkel	Samlede utg. (mrd. 2022-kr) ¹	Utgift per innb. (2022-kroner)	Anslått endring i folketall 2022-2023	Mer- /mindreutgift (mill. 2022-kr)
0-1 år	0,023	10,2	92 521	2 152	199
2-5 år	0,136	59,5	258 014	-5 088	-1 313
6-15 år	0,269	117,7	183 814	-236	-43
16-18 år	0,116	50,8	265 659	3 482	925
19-20 år	0,010	4,6	36 037	762	27
21-22 år	0,010	4,5	33 198	-1 437	-48
23-29 år	0,029	12,6	24 977	3 619	90
30-49 år	0,100	43,7	29 858	10 482	313
50-66 år	0,074	32,3	27 942	13 893	388
67-79 år	0,093	40,5	64 293	14 244	916
80-89 år	0,095	41,4	213 821	7 453	1 594
90 år og over	0,045	19,8	426 179	394	168
Samlet	1,000	437,5	80 643	49 720	3 217

¹ Beregning av mer-/mindreutgifter for 2023 tar utgangspunkt i anslått utgiftsnivå for kommunesektoren i 2022. Fordelingen av kommunesektorens utgifter på de ulike aldersgruppene er videre basert på kriterier i kostnadsnøkkelene i inntektssystemet for 2022 som knytter seg til bestemte aldersgrupper. Se notat til 1. konsultasjonsmøte mellom staten og kommunesektoren for nærmere redegjørelse for beregningsmetode.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Det er betydelig usikkerhet i nettoinnvandringen til Norge i 2022 og 2023, blant annet med hensyn til antall bosatte flyktninger fra Ukraina. I hovedalternativet antar SSB at nettoinnvandringen vil øke fra cirka 20 000 i 2021 til 37 000 i 2022. SSB legger i hovedalternativet til grunn at det vil bli om lag 20 000 bosatte flyktninger fra Ukraina i ved utgangen av 2022, og ytterligere 10 000 ved utgangen av 2023.

I tillegg til beregninger på SSBs middelalternativ foretok utvalget alternative utgiftsberegninger med utgangspunkt i hhv. lav og høy nettoinnvandring. Med alternativene for lav og høy nettoinnvandring ble tallene hhv. 2,3 mrd. og 5,3 mrd. kroner, noe som understreker at det er betydelig usikkerhet knyttet til anslagene.

Deler av merutgiftene vil dekkes av økte brukerbetaling, andre av øremerking o.l., og disse utgiftene belaster ikke de frie inntektene. Merutgiftene som belastes de frie inntektene, forutsatt MMM-alternativet, ble av utvalget anslått til 2,6 mrd. kroner for 2023.

I tråd med normal praksis inngikk dette anslaget fra august som en del av regjeringens beslutningsgrunnlag i arbeidet med statsbudsjettet for 2023.

Utvalget vil i forbindelse med 1. konsultasjonsmøte mellom staten og kommunesektoren om Statsbudsjettet 2024 tidlig i 2023 utarbeide etterberegninger av merkostnader til demografi i 2023 basert på faktisk befolkning per 1. januar 2023.

Nærmere om usikkerheten i demografianslaget som følge av situasjonen i Ukraina

Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivninger fra juli 2022 var det lagt til grunn netto 20 000 bosatte flyktninger fra Ukraina, når det også er tatt hensyn til noe tilbakeflytting.

For å belyse usikkerheten i anslaget for merutgifter til demografi i 2023 fra august 2022 har utvalget gjort beregninger basert på tall fra Utlendingsdirektoratet (UDI) over antall planlagte bosettinger i 2022. UDI publiserte 8. november 2022 en rapport med scenarier for antall flyktninger fra Ukraina⁴¹, og i rapporten oppgis planleggingstall på 29 034 for bosatte flyktninger fra Ukraina i 2022.⁴²

Beregninger basert på aldersfordelingen blant flyktninger fra Ukraina kan indikere at en bosetting av 9 000 flyktninger utover det som er lagt til grunn i Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivninger vil medføre merutgifter som følger av demografiske endringer på om lag 0,8 mrd. kroner utover TBUs anslag når en baserer seg på Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivninger. Av dette vil rundt 0,7 mrd. kroner måtte dekkes gjennom de frie inntektene. De økte merutgiftene kan særlig komme i aldersgrupper mellom 2 og 18 år, noe som må sees i sammenheng med at flyktningene fra Ukraina er langt yngre enn befolkningen ellers. Det er i disse beregningene ikke tatt hensyn til ev. tilbakeflytting eller at antall flyktninger ellers og antall arbeidsinnvandrere kan ha blitt endret som følge av situasjonen i Ukraina.

Kommunene mottar innbyggertilskudd for bosatte flyktninger per 1. juli året før budsjettåret på samme måte som for andre innbyggere. Fordelingen av innbyggertilskuddet mellom kommunene baserer seg på antall innbyggere per 1. juli hvert år. Innbyggertilskuddet er altså «basisfinansieringen» for bosatte og skal dekke grunnutgifter til ordinære kommunale tjenester. I tillegg får kommunene tilskudd fra staten for å bosette flyktninger. Dette skal kompensere for at det er dyrere å levere kommunale tjenester til denne gruppen enn til andre innbyggere. Det fanges i liten grad opp av omfordelingen i inntektssystemet. Integreringstilskuddet skal gi en rimelig dekning av ytelser og tjenester som er spesifikt for bosatte flyktninger.

Merutgiftene øker både i kommunene og i fylkeskommunene

Tabell 10.2 viser beregningene i tabell 10.1 fordelt på kommunene og fylkeskommunene. dvs. middelalternativt i Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivninger med de forutsetninger om antall flyktninger som bosettes som er lagt til grunn der. For kommunene er det økningen i antall personer i aldersgruppene over 67 år som særlig bidrar til merutgifter i 2023. En nedgang i antall barn i barnehagealder trekker i motsatt retning. For fylkeskommunene knytter merutgiftene seg særlig til en økning i antall 16–18-åringene.

⁴¹ [Scenarier for antall flyktninger fra Ukraina i 2022 og 2023 \(per 8. november 2022\) \(udi.no\)](#).

⁴² Blant annet fordi Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivninger legger til grunn noe tilbakeflytting, er forutsetningene i befolkningsframskrivingene ikke direkte konvertible med tall i scenariene til UDI tillegg er det noe etterslep i Statistisk sentralbyrås befolkningsstatistikk sammenliknet med informasjonen IMDi og UDI besitter.

Tabell 10.2 TBUs anslag for merutgifter som følge av befolkningsendringer i ulike aldersgrupper, splittet på kommuner og fylkeskommuner. Endring fra 2022 til 2023. Basert på hovedalternativ (alt. MMM) i SSBs befolkningsframskrivninger fra juli 2022

	Anslått endring i folketall 2022-2023	Kommuner	Fylkeskommuner
		Mer-/mindreutgift (mill. 2022-kr)	Mer-/mindreutgift (mill. 2022-kr)
0-1 år	2 152	193	6
2-5 år	-5 088	-1 299	-14
6-15 år	-236	-43	-1
16-18 år	3 482	88	837
19-20 år	762	21	7
21-22 år	-1 437	-39	-9
23-29 år	3 619	68	22
30-49 år	10 482	249	64
50-66 år	13 893	303	85
67-79 år	14 244	908	8
80-89 år	7 453	1 589	4
90 år og over	394	168	0
Sum	49 720	2 206	1 010

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Omsorgstjenester trekker opp utgiftsbehovet i 2023

I dette avsnittet brytes utvalgets demografianslag ned på ulike tjenesteområder vist i figur 10.2. Det forutsettes fortsatt uendret dekningsgrad, produktivitet og standard innen den enkelte tjenestekategori.

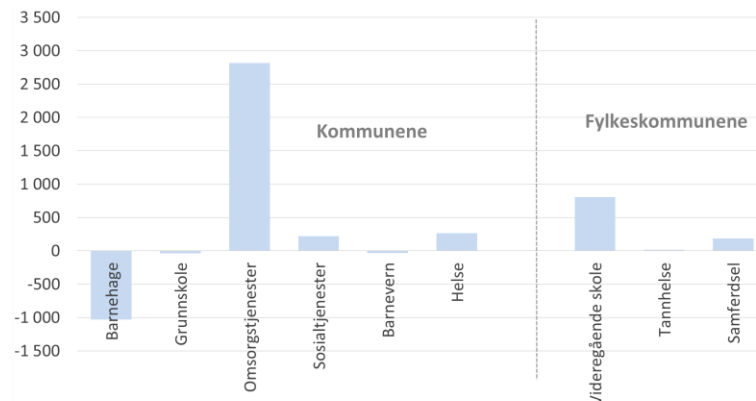
Figur 10.2A viser at merutgiftene i kommunene i 2023 særlig knytter seg til omsorgstjenestene. Merutgiftene innenfor omsorgstjenestene skyldes i første rekke økningen i antall eldre mellom 67 og 89 år. Nedgang i aldersgruppen 2–5 år bidrar til reduserte utgifter innen barnehage.

For kommunene samlet utgjør merutgiftene til demografi i 2023 vel 0,6 prosent av driftsutgiftene i 2022.

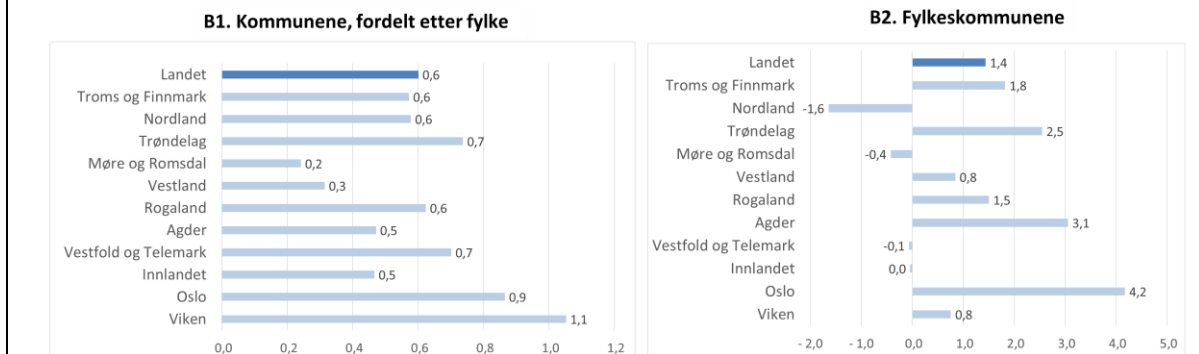
For fylkeskommunene samlet utgjør merutgiftene til demografi i 2023 1,2 prosent av driftsutgiftene i 2022. Merutgiftene i fylkeskommunene knytter seg til en økning innen videregående skole som følge av flere 16–18-åring, mens det anslås at en liten merutgift innen samferdsel.

For kommunesektoren totalt sett utgjør merutgiftene til demografi 0,7 prosent av driftsutgiftene, noe som er litt lavere enn den anslåtte befolkningsveksten. Dette indikerer at innbyggerne i 2023 fortsatt i gjennomsnitt blir litt mindre kostnadskrevenende for kommunesektoren, dvs. at mye av veksten i antall innbyggere fortsatt kommer i aldersgrupper der behovet for tjenester fra kommunesektoren er relativt lite.

A. Beregnede demografikostnader i 2023 fordelt på tjenester under bestemte forutsetninger. Mill. 2022-kroner.

B. Anslåtte merutgifter i 2023 i prosent av beregnet utgiftsbehov i 2022. Basert på hovedalternativet (MMM) i SSBs regionale befolkningsframskrivninger fra august 2022.

Figur 10.2 Kommunesektorens anslåtte merutgifter knyttet til demografiutviklingen i 2023

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Oslo og kommunene i Viken får sterkest vekst i utgiftsbehovet i 2022

Endringer i utgiftsbehovet i kommunene som følge av befolkningsendringene fra 2022 til 2023 varierer en del mellom fylkene, se figur 10.2B1 og vedlegg 19. Utviklingen både i antall innbyggere og fordelingen på aldergrupper er forskjellig. Det ventes økte utgifter i kommunene i alle fylkene i 2023, men kommunene i Viken og Oslo anslås å få sterkest vekst i utgiftsbehovet. Også kommunene i Trøndelag og Vestfold og Telemark ventes å få en vekst som er høyere enn landsgjennomsnittet. Økningen er klart sterkest innen omsorgstjenestene, mens det er nedgang i behovet for barnehagetjenester, se mer i vedlegg 19. Kommuner i mange fylker opplever også nedgang i antall barn i grunnskolealder.

Variasjonene mellom fylkeskommunene mht. merutgifter som følge av demografiendringer i 2023 er store, jf. figur 10.2B2. For landet under ett er det en klar økning i utgiftsbehov i 2023. Det er særlig Oslo kommune (fylkeskommunedel) og Agder som ventes å få en sterk vekst i utgiftsbehovet i 2023, noe som skyldes vekst i antall 16-18 åringer som gir økte utgifter til videregående opplæring. Også Trøndelag har en relativ sterk vekst i utgiftsbehovet. For flere fylkeskommuner trekker nedgangen i antall personer i alderen 16–18 år utgiftsbehovet ned. Nordland har den største nedgangen i utgiftsbehovet.

10.3 Utgifter som følge av befolkningsendringer framover

I tillegg til å anslå kommunesektorens merutgifter som følge av befolkningsutviklingen for 2023, illustrerer utvalget slike demografiske merkostnader fram til 2040. Metodikken er den samme uavhengig av tidshorisont. For å rendyrke de demografiske merkostnadene, må andre forhold som påvirker kostnader per bruker og brukernes andel av befolkningen holdes uendret. Dette innebærer at anslåtte nivåer for standard, produktivitet og dekningsgrad for 2022 holdes fast. Sannsynligvis vil det skje endringer i disse størrelsene framover, for eksempel som følge av endret helsetilstand for en gitt alder, teknologisk framgang, økt lærertetthet, bedre helse- og omsorgstilbud m.m.

Beregningene av de isolerte effektene av demografiske endringer mot 2040 må derfor ikke oppfattes som en prognose for den mest sannsynlige utviklingen, men er ment å gi en pekepinn på grove utviklingstrekk framover.

Merutgiftene i 2024

Basert på metodikken skissert over vil de samlede merkostnadene til demografi være om lag 3,2 mrd. 2022-kroner i 2024, hvorav 2,6 mrd. kroner vil belaste de frie inntektene, dvs. omtrent som i 2023.

Utvalget vil til 1. konsultasjonsmøte mellom staten og kommunesektoren tidlig i 2023 utarbeide et anslag for merutgiftene som den demografiske utviklingen vil gi kommunesektoren i 2024. Utvalget vil da lage anslag der utvalget blant annet også tar hensyn til anslått vekst i frie inntekter fra 2022 til 2023 og faktisk befolkning per. 1. januar 2023.

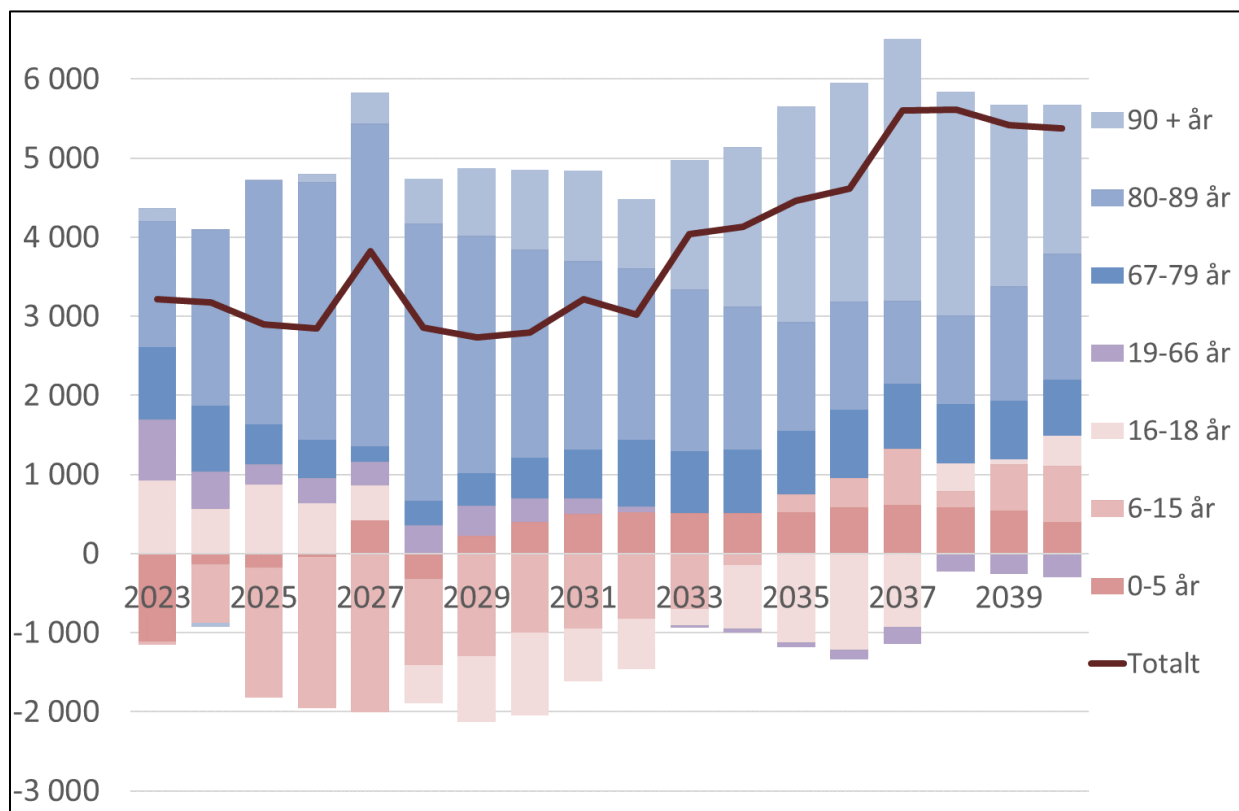
Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivninger fra juli 2022 legger i hovedalternativet til grunn 10 000 flere bosatte flykninger fra Ukraina per 1. januar 2024 sammenliknet med 1. januar 2023. Det er her også lagt til grunn noe tilbakeflytting gjennom året. Situasjonen i Ukraina bidrar til å øke usikkerheten knyttet til merutgifter til demografiske endringer i 2024, og scenarier fra UDI per 8. november kan indikere at bosettingen av ukrainske flykninger kan bli høyere enn dette. I scenariene er det et planleggingstall på bosatte fra Ukraina på 27 340 i 2023, dvs. om lag 17 000 høyere enn langt til grunn i mellomalternativet i Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivninger fra juli 2022.

Beregninger basert på aldersfordelingen blant flykninger fra Ukraina kan indikere at en bosetting 17 000 flykninger utover det som er lagt til grunn i Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivninger vil medføre merutgifter som følger av demografiske endringer på om lag 1,5 mrd. kroner utover TBUs anslag når en baserer seg på Statistisk sentralbyrås befolkningsframskrivninger. Av dette vil rundt 1,3 mrd. kroner måtte dekkes gjennom de frie inntektene. De økte merutgiftene kan særlig komme i aldersgrupper mellom 2 og 18 år, noe som må sees i sammenheng med at flykningene fra Ukraina er langt yngre enn befolkningen ellers. Det er i disse beregningene ikke tatt hensyn til ev. tilbakeflytting eller at antall flykninger ellers og antall arbeidsinnvandrere kan ha blitt endret som følge av situasjonen i Ukraina.

Merutgiftene på lenger sikt

Figur 10.3 viser økningen i kommunesektorens driftsutgifter sammenliknet med året før, som følge av demografiske endringer. I likhet med i regjeringens Perspektivmelding fra 2021 og i flere analyser fra SSB er det dominerende trekket en kraftig vekst i befolkningen som er 80

år eller eldre fra 2024. Merkostnadene til eldre vil derfor utgjøre en stadig større andel av de totale merkostnadene knyttet til befolkningsveksten. Da metodikken og forutsetningene i TBUs framskrivning avviker noe fra framskrivningene i Perspektivmeldingen og analyser fra SSB, og informasjonsgrunnlaget stadig endres, vil utviklingen i figur 10.3 likevel avvike noe fra disse framskrivningene.

Figur 10.3 Økningen i kommunesektorens brutto driftsutgifter fra året før som følge av den demografiske utviklingen, fordelt på aldersgrupper.¹ Mill. 2022-kroner

¹ Basert på hovedalternativ (alt. MMM) i SSBs befolkningsframskrivinger fra juli 2022.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Vi har bak oss fem år der merutgiftene knyttet til demografiske endringer ifølge etterberegningene har ligget fra 1,1 til 1,9 mrd. 2022-kroner. De årlige merutgiftene samlet vil samlet sett med utgangspunkt i SSBs framskrivningen uten noen korreksjon for utsikter for flere ukrainske flyktninger være om lag 3,2 mrd. 2022-kroner i 2023 og 2024. Deretter varierer merutgiftene, men skyter fart igjen rundt 2032 og ligger over 5 mrd. kroner når man nærmer seg 2040. Andelen av merutgiftene som må dekkes av de frie inntektene varierer i perioden 2022 til 2040 mellom 78 og 83 prosent, stigende mot slutten av perioden.

Deler av merutgiftene vil dekkes av økte brukerbetaling og øremerkede statlige overføringer. De årlige merutgiftene som belaster de frie inntektene blir ifølge beregningene 2,6 mrd. 2022-kroner i 2023 for deretter å variere, men øke til rundt 4,5 mrd. kroner mot slutten av perioden.

Utvalgets framskrivinger forutsetter konstante gjennomsnittskostnader per tjenestebruker i de ulike aldersgruppene, det vil si uendret standard og uendret produktivitet i tjenesteproduksjonen. I tillegg forutsettes det uendret forhold mellom brukere av kommunalt finansierte tjenester og personer i hver aldersgruppe. Dette kan tolkes som at den helsetilstanden for en gitt alder er konstant, samtidig som den ulønnede familieomsorgen

øker i takt med den kommunale omsorgen. SINTEF er i sluttfasen av et forskningsprosjekt på oppdrag fra Finansdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Kommunal- og distriktsdepartementet som skal utrede og kvantifisere sammenhengen mellom økt levealder og framtidig behov for helse- og omsorgstjenester. Den sterke realveksten i helse- og omsorgsutgifter per innbygger gjennom flere tiår tilsier at også andre forhold enn eldres fremtidige behov/helsetilstand har stor betydning for både brukerandeler og kostnader per bruker. Spesielt gjelder dette den markerte økningen i andelen yngre brukere av hjemmetjenesten.

Vedlegg 1

Inntekter og utgifter 2016–2023. Nasjonalregnskapets gruppering

Tabell 1 Inntekter og utgifter i kommuneforvaltningen i alt. Mill. kroner og endring i prosent

	Millioner kroner								Endring i pst.	
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022*	2023**	21/22*	22/23**
A. INNTEKTER I ALT	528 277	555 657	577 103	604 004	621 164	670 273	682 453	708 556	1,8	3,8
Løpende inntekter	524 683	551 197	573 335	599 515	616 777	663 124	674 645	700 530	1,7	3,8
Gebyrer	73 453	76 704	79 558	84 411	82 862	86 046	93 186	97 134	8,3	4,2
<i>Bompenger</i>	3 325	3 378	3 462	3 822	3 723	3 899	4 106	4 258	5,3	3,7
Trygde- og pensjonspremier	3 021	3 675	3 813	4 087	4 157	4 335	4 504	4 681	3,9	3,9
Renter og utbytte mv.	14 722	14 554	16 955	21 188	14 858	16 816	18 299	21 013	8,8	14,8
Eiendomsskatt	12 285	13 611	14 205	14 748	14 818	15 566	16 282	16 777	4,6	3,0
Skatt på inntekt og formue	181 199	188 932	195 987	205 264	203 214	236 406	253 900	241 100	7,4	-5,0
Overføringer fra staten	231 512	245 739	253 998	260 616	287 982	292 855	276 467	308 151	-5,6	11,5
<i>Bompenger</i>	627	1 097	1 429	2 159	1 628	1 718	1 831	1 921	6,6	4,9
Andre innenl. overføringer	5 771	5 074	5 988	6 681	6 199	8 538	9 435	9 103	10,5	-3,5
Bøter, inndragninger mv.	109	110	101	110	52	90	100	100	11,1	0,0
Frie banktjenester	2 611	2 798	2 730	2 410	2 635	2 472	2 472	2 472	0,0	0,0
Kapitalinntekter	3 594	4 460	3 768	4 489	4 387	7 149	7 808	8 026	9,2	2,8
Salg av fast realkapital	143	3 448	2 697	3 555	3 387	6 149	6 808	7 026	10,7	3,2
Salg av fast eiendom	3 451	1 012	1 071	934	1 000	1 000	1 000	1 000	0,0	0,0
B. UTGIFTER I ALT	541 553	568 421	597 839	637 144	645 994	680 449	727 525	768 135	6,9	5,6
Løpende utgifter	468 156	492 608	515 267	543 533	553 097	585 481	623 505	660 883	6,5	6,0
Lønnskostnader	270 090	282 682	296 681	312 380	315 875	330 217	349 755	365 374	5,9	4,5
Produktinnsats	114 614	122 374	127 712	134 538	138 856	153 656	159 926	166 042	4,1	3,8
Produktkjøp husholdningene	24 618	25 582	27 112	28 321	29 561	30 729	31 818	32 839	3,5	3,2
Renter	12 381	12 083	12 189	14 027	12 456	10 375	18 459	31 096	77,9	68,5
Produksjonssubsidier mv.	7 965	8 126	8 997	9 981	11 491	14 613	15 131	15 617	3,5	3,2
Stønader til husholdningene	17 740	19 934	19 717	19 414	18 887	18 971	19 643	20 274	3,5	3,2
<i>Sosialhjelpsstønader</i>	6 239	6 594	7 003	7 018	6 736	6 522	6 753	6 970	3,5	3,2
<i>Andre stønader</i>	11 501	13 340	12 714	12 396	12 151	12 449	12 890	13 304	3,5	3,2
Overføringer ideelle org.	17 493	18 666	19 872	21 650	22 472	23 164	23 985	24 755	3,5	3,2
Overføringer til staten	3 020	2 915	2 747	2 954	3 257	3 485	4 542	4 641	30,3	2,2
Andre innenl. overføringer	235	246	240	268	242	271	246	246	-9,2	0,0
Kapitalutgifter	73 397	75 813	82 572	93 611	92 897	94 968	104 020	107 253	9,5	3,1
Anskaffelse fast realkapital	70 458	73 239	80 559	90 530	89 580	91 235	101 020	104 253	10,7	3,2
Kjøp av fast eiendom	1 074	974	458	662	1 000	1 500	1 000	1 000	-33,3	0,0
Kapitaloverf. næringsv.	1 865	1 600	1 555	2 419	2 317	2 233	2 000	2 000	-10,4	0,0
C. NETTOFINANSINVESTERING	-13 276	-12 764	-20 736	-33 140	-24 830	-10 176	-45 072	-59 579	342,9	32,2

* Foreløpige tall

**Anslag

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet

Vedlegg 2 Inntekter og utgifter 2005–2021. Kommuneregnskapets gruppering

Tabell 1 Hovedtall for drift, investering og finansiering for kommunesektoren. Konserntall. ^{1,2} Mill. kroner

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Endring 20-21 i pst.
1. Brutto driftsinntekter i alt	275 033	289 335	312 984	343 696	366 055	388 900	415 421	438 604	449 780	470 955	501 375	527 247	544 821	564 715	588 508	634 269	7,8
2. Brutto driftsutgifter i alt	263 206	283 924	311 708	338 144	358 105	380 421	404 429	428 354	447 049	459 640	483 230	510 665	533 971	561 315	577 901	613 653	6,2
3. Brutto driftsresultater (1-2)	11 827	5 410	1 275	5 552	7 952	8 477	10 991	10 270	2 731	11 315	18 144	16 582	10 851	3 399	10 607	20 617	..
4. Netto avdrag	7 699	8 268	8 792	9 679	10 770	11 824	12 865	13 552	14 265	15 429	17 955	19 488	19 813	20 668	22 164	25 146	13,5
5. Netto finans	-1 747	369	3 113	-1 861	-340	1 868	1 104	1 031	1 547	2 556	2 387	1 778	2 802	198	1 475	-600	-140,7
6. Utlån	137	151	160	186	176	166	156	182	196	162	171	173	207	200	151	158	4,8
7. Avskrivninger	11 667	12 234	13 131	14 231	15 616	16 895	17 623	18 840	20 253	22 038	23 396	25 241	27 099	28 872	31 670	34 182	7,9
8. Netto driftsresultat (3-4-5-6+7)	17 405	8 851	2 337	11 773	12 961	11 510	14 483	14 337	6 971	15 206	21 028	20 383	15 127	11 205	18 488	30 094	..
9. Brutto investeringsutgifter i alt	34 038	40 190	44 903	50 446	54 622	55 308	56 145	62 321	68 340	74 295	77 488	79 741	87 240	98 898	96 341	97 464	1,2
10. Tilskudd, refusjoner, salgsinntekter mv.	9 984	11 744	7 412	9 159	10 837	14 721	14 146	14 067	22 782	27 315	24 972	27 318	30 670	36 191	32 617	34 099	4,5
11. Overskudd før lån og avsetninger (3-5+7-9+10)	-561	-10 808	-26 202	-19 649	-19 878	-17 087	-14 494	-20 181	-24 128	-16 184	-13 361	-12 381	-21 422	-30 633	-22 792	-7 858	..
12. Bruk av lån (netto)	19 998	22 316	26 653	33 137	35 815	31 563	27 675	36 334	38 180	43 851	43 976	41 409	44 741	51 263	53 318	51 869	-2,7
13. Bruk av fond/avsetning til fond (9-10-8-12)	-12 126	-2 751	8 474	-3 535	-4 796	-2 373	17	-2 352	209	-13 010	-12 948	-9 616	-2 981	543	-7 444	-18 654	..

¹ Konsern inkluderer kommunale og fylkeskommunale foretak (KF og FKF), interkommunale samarbeider (§27) og interkommunale selskaper (IKS).

² Beløpene er summen av kommunene og fylkeskommunene i henholdsvis tabell 2 og 3 i dette vedlegget. Det er ikke korrigert for overføringer mellom kommuner og fylkeskommuner.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 2 Hovedtall for drift, investering og finansiering for kommunene. Konserntall. ¹ Mill. kroner

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Endring 20-21 i pst.
1. Brutto driftsinntekter i alt	235 004	247 778	268 470	294 291	307 730	327 728	351 488	370 323	380 971	398 291	425 473	448 610	464 134	481 142	496 424	536 123	8,0
2. Brutto driftsutgifter i alt	224 533	243 006	267 074	289 891	303 712	321 473	343 157	363 157	379 198	389 121	410 001	434 304	454 819	478 059	488 968	520 719	6,5
3. Brutto driftsresultater (1-2)	10 471	4 772	1 395	4 400	4 019	6 254	8 331	7 185	1 773	9 170	15 472	14 306	9 315	3 083	7 456	15 404	..
4. Netto avdrag	6 941	7 431	7 839	8 579	9 463	10 301	10 939	11 653	12 223	13 187	15 417	16 795	17 028	17 815	19 235	21 812	13,4
5. Netto finans	-1 600	812	3 884	-1 440	131	2 334	1 117	1 020	1 476	2 381	2 085	1 309	2 420	-149	889	-1 053	-218,5
6. Utlån	137	151	160	186	176	166	156	182	196	162	171	172	206	195	150	158	5,4
7. Avskrivninger	10 249	10 810	11 570	12 484	13 619	14 587	15 065	15 957	16 961	18 409	19 403	20 952	22 405	23 813	26 041	28 307	8,7
8. Netto driftsresultat (3-4-5-6+7)	15 242	7 182	1 078	9 553	7 867	8 035	11 179	10 280	4 834	11 849	17 202	16 982	12 067	9 034	13 222	22 794	..
9. Brutto investeringsutgifter i alt	29 880	35 164	39 407	43 748	43 350	42 843	43 267	47 692	53 730	60 304	63 268	65 280	70 992	80 270	79 476	77 908	-2,0
10. Tilskudd, refusjoner, salgssinntekter mv.	9 279	11 030	6 989	8 211	7 477	10 808	9 820	9 540	16 164	21 697	18 882	21 843	23 207	25 587	24 707	25 125	1,7
11. Overskudd før lån og avsetninger (3-5+7-9+10)	118	-8 558	-23 342	-17 219	-18 367	-13 534	-11 173	-16 036	-20 314	-13 408	-11 594	-9 489	-18 484	-27 638	-22 033	-7 914	..
12. Bruk av lån (netto)	17 141	19 138	23 142	28 191	31 104	26 103	21 579	30 714	31 865	38 323	37 288	34 910	37 376	45 004	47 495	44 570	-6,2
13. Bruk av fond/avsetning til fond (9-10-8-12)	-10 557	-2 220	8 180	-2 118	-2 906	-1 991	866	-2 775	718	-11 993	-10 565	-8 703	-1 341	948	-5 312	-14 637	..

¹ Konsern inkluderer kommunale foretak (KF), interkommunale samarbeider (§27) og interkommunale selskaper (IKS).

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 3 Hovedtall for drift, investering og finansiering for fylkeskommunene. Konserntall.¹ Mill. kroner

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Endring 20-21 i pst.
1. Brutto driftsinntekter i alt	40 029	41 557	44 514	49 405	58 325	61 172	63 933	68 281	68 809	72 664	75 902	78 637	80 687	83 573	92 084	98 147	6,6
2. Brutto driftsutgifter i alt	38 673	40 918	44 634	48 253	54 393	58 948	61 272	65 197	67 851	70 519	73 229	76 361	79 152	83 256	88 933	92 934	4,5
3. Brutto driftsresultater (1-2)	1 356	638	-120	1 152	3 933	2 223	2 660	3 085	958	2 145	2 673	2 276	1 535	317	3 151	5 213	..
4. Netto avdrag	758	837	953	1 100	1 307	1 523	1 926	1 899	2 042	2 242	2 537	2 693	2 786	2 853	2 928	3 334	13,9
5. Netto finans	-147	-443	-771	-421	-471	-466	-13	11	71	176	302	470	383	347	586	453	-22,6
6. Utlån	-	0	-	1	1	5	1	-	-100,0
7. Avskrivninger	1 418	1 424	1 561	1 747	1 997	2 308	2 558	2 883	3 292	3 629	3 993	4 289	4 694	5 059	5 629	5 876	4,4
8. Netto driftsresultat (3-4-5-6+7)	2 163	1 669	1 259	2 220	5 094	3 475	3 304	4 057	2 137	3 357	3 826	3 401	3 061	2 170	5 265	7 301	..
9. Brutto investeringsutgifter i alt	4 158	5 026	5 496	6 698	11 272	12 465	12 878	14 629	14 610	13 991	14 221	14 462	16 248	18 627	16 865	19 556	16,0
10. Tilskudd, refusjoner, salgsinntekter mv.	705	714	423	948	3 360	3 913	4 326	4 527	6 618	5 617	6 090	5 475	7 462	10 604	7 910	8 974	13,5
11. Overskudd før lån og avsetninger (3-5+7-9+10)	-679	-2 250	-2 860	-2 430	-1 511	-3 553	-3 321	-4 145	-3 814	-2 775	-1 768	-2 891	-2 938	-2 995	-759	55	..
12. Bruk av lån (netto)	2 857	3 178	3 511	4 946	4 711	5 460	6 096	5 620	6 315	5 528	6 687	6 498	7 365	6 258	5 823	7 299	25,3
13. Bruk av fond/avsetning til fond (9-10-8-12)	-1 569	-531	294	-1 417	-1 890	-382	-849	423	-509	-1 017	-2 382	-913	-1 640	-405	-2 132	-4 017	..

¹ Konsern inkluderer fylkeskommunale foretak (FKF), interkommunale samarbeider (§27) og interkommunale selskaper (IKS).

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vedlegg 3

Kommuneforvaltningens samlede inntekter 2005–2023

Tabell 1 Kommuneforvaltningens inntekter i henhold til nasjonalregnskapets definisjoner. Alle tall er i millioner kroner i løpende priser, bortsett fra linje 9 og 10 som viser kommuneopplegget i faste 2023-priser

	Regnskap																	Anslag	
	2005	2006	2007 ⁶⁾	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. Skatteinntekter	107 015	119 675	121 934	129 275	136 061	145 331	143 069	153 087	162 253	166 257	177 063	193 484	202 543	210 192	220 012	218 032	251 972	270 182	257 877
1.1 Skatt på inntekt og formue	102 691	114 788	116 363	123 081	129 561	138 222	135 503	145 065	153 374	156 631	165 885	181 199	188 932	195 987	205 264	203 214	236 406	253 900	241 100
1.2 Eiendomsskatt og andre prod.skatter	4 324	4 887	5 571	6 194	6 500	7 109	7 566	8 022	8 879	9 626	11 178	12 285	13 611	14 205	14 748	14 818	15 566	16 282	16 777
2. Trygde- og pensjonspremier	1 526	1 634	1 774	1 950	2 094	2 211	2 356	2 498	2 636	2 740	2 883	3 021	3 675	3 813	4 087	4 157	4 335	4 504	4 681
3. Overføringer fra staten ¹⁾	90 992	99 307	108 142	119 019	139 530	149 191	169 121	181 818	192 967	203 522	210 587	220 290	234 834	242 260	247 186	273 426	278 132	261 385	291 807
3.1 Rammetilskudd	48 573	53 931	57 804	62 226	72 768	82 765	127 164	138 411	143 492	151 181	154 211	156 727	161 052	164 884	171 667	193 394	194 527	180 584	204 482
3.2 Ørem. tilsk. innenf. k.opplegget ²⁾	22 917	27 668	31 863	35 309	37 110	39 776	15 415	16 335	17 785	20 464	22 595	24 049	29 196	31 389	31 561	37 424	41 026	35 164	35 295
3.3 Øremerkede tilsk. utenf. k.oppl. ³⁾	8 789	7 928	7 626	9 062	16 110	11 962	11 980	12 179	14 505	13 372	14 021	18 166	21 770	21 637	16 705	15 598	15 110	16 637	21 830
3.4 Momskompensasjon	10 714	9 780	10 849	12 421	13 542	14 688	14 562	14 893	17 185	18 505	19 760	21 348	22 816	24 349	27 253	27 009	27 469	29 000	30 200
4. Gebyrer (eks. bompenger)	35 839	36 604	41 718	46 178	49 134	52 654	56 020	59 182	61 814	64 493	68 342	70 128	73 326	76 096	80 589	79 139	82 147	89 080	92 876
5. Renteinntekter mv.	15 111	15 278	18 596	16 652	15 390	14 103	18 810	16 610	16 628	18 866	18 618	17 333	17 352	19 685	23 598	17 493	19 288	20 771	23 484
6. Andre innenlandske løpende overføringer	4 318	5 023	5 819	7 320	8 236	8 035	7 861	8 300	9 765	11 844	13 556	16 366	14 882	16 297	17 952	19 127	21 544	22 686	23 525
7. Sum inntekter (1+2+3+4+5+6)	254 801	277 521	297 983	320 394	350 446	371 525	397 237	421 494	446 063	467 722	491 049	520 622	546 612	568 344	593 424	611 374	657 418	668 608	694 251
8. Sum inntekter kommuneopplegget (7-3.3-5)	229 375	252 681	269 987	292 730	316 852	343 249	364 091	390 208	412 294	432 744	455 527	482 102	503 816	523 208	549 034	574 126	618 686	626 696	644 256
9. Kommuneopplegget, faste 2023-priser ⁴⁾	429 726	456 940	467 659	476 553	496 461	520 137	531 010	550 387	559 711	569 809	585 750	604 214	616 628	621 108	631 556	653 881	675 581	649 884	644 256
10. Kroner per innbygger, faste 2023-priser ⁵⁾	92 609	97 613	98 721	99 297	102 190	105 712	106 503	108 960	109 553	110 304	112 342	114 906	116 441	116 570	117 661	121 283	124 525	118 700	116 894

1) Se også vedlegg 5

2) Inkluderer overføringer fra andre statsregnskap og 70-poster på statsbudsjettet.

3) Tilskuddene under pkt. 3.3 (tilskudd til arbeidsmarkedstiltak, flyktninger m.v.) fastlegges ut fra andre vurderinger enn hensynet til kommunesektorens økonomi. De holdes derfor utenfor når veksten i kommunesektorens inntekter beregnes.

4) Prisveksten for kommunesektorens kjøp av varer og tjenester, se vedlegg 6.

5) Innbyggertallet som er lagt til grunn for 2020 og 2021, er hentet fra middelalternativet (MMM) i SSBs befolkningsframskrivninger.

6) SSB publiserte i november og desember 2014 publiserte en tallrevisjon av offentlige finanser og nasjonalregnskapet, i tråd med internasjonale retningslinjer. Denne revisjonen innebar blant annet en viss omfangsutvidelse i definisjonen av kommuneforvaltningen i forhold til tidligere. Blant annet anses kinodrift og mange kulturinstitusjoner nå som en del av kommuneforvaltningen, noe som har økt nivået på både «andre inntekter» og «gebyrer». Alle sektorendringene er tilbakeført til 2007. Dette gjør at det er et brudd i tallene mellom 2006 og 2007.

Tabell 2 Utviklingen i kommunesektorens frie inntekter 2005–2023

	Regnskap																	Anslag	
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
I. Frie innt. (tab.5.1 linje 1+3.1). Mill. kr	155 588	173 606	179 738	191 501	208 829	228 096	270 233	291 498	305 745	317 438	331 274	350 211	363 595	375 076	391 679	411 426	446 499	450 766	462 359
II. Skatteinntekter i pst. av frie inntekter	68,8	68,9	67,8	67,5	65,2	63,7	52,9	52,5	53,1	52,4	53,4	55,2	55,7	56,0	56,2	53,0	56,4	59,9	55,8
III. Rammetilskudd i pst. av frie inntekter	31,2	31,1	32,2	32,5	34,8	36,3	47,1	47,5	46,9	47,6	46,6	44,8	44,3	44,0	43,8	47,0	43,6	40,1	44,2
IV. Frie inntekter i pst. av samlede inntekter	67,8	68,7	66,6	65,4	65,9	66,5	74,2	74,7	74,2	73,4	72,7	72,6	72,2	71,7	71,3	71,7	72,2	71,9	71,8
V. Frie inntekter og mva-kompensasjon i pst. av samlede inntekter	72,5	72,6	70,6	69,7	70,2	70,7	78,2	78,5	78,3	77,6	77,1	77,1	76,7	76,3	76,3	76,4	76,6	76,6	76,5

Tabell 3 Endringer i kommunesektorens inntekter i prosent fra året før. 2005–2023 ¹⁾

	Regnskap																	Anslag	
	2005	2006	2007 ⁹⁾	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. Skatteinntekter	6,3	11,8	1,9	6,0	5,2	6,8	-1,6	7,0	6,0	2,5	6,5	9,3	4,7	3,8	4,7	-0,9	15,6	7,2	-4,6
1.1 Skatt på inntekt og formue	5,7	11,8	1,4	5,8	5,3	6,7	-2,0	7,1	5,7	2,1	5,9	9,2	4,3	3,7	4,7	-1,0	16,3	7,4	-5,0
1.2 Eiendomsskatt og andre prod.skatter	22,5	13,0	14,0	11,2	4,9	9,4	6,4	6,0	10,7	8,4	16,1	9,9	10,8	4,4	3,8	0,5	5,1	4,6	3,0
2. Trygde- og pensjonspremier	4,2	7,1	8,6	9,9	7,4	5,6	6,6	6,0	5,5	3,9	5,2	4,8	21,6	3,8	7,2	1,7	4,3	3,9	3,9
3. Overføringer fra staten ¹⁾	7,1	9,1	8,9	10,1	17,2	6,9	13,4	7,5	6,1	5,5	3,5	4,6	6,6	3,2	2,0	10,6	1,7	-6,0	11,6
3.1 Rammetilskudd	3,2	11,0	7,2	7,7	16,9	13,7	53,6	8,8	3,7	5,4	2,0	1,6	2,8	2,4	4,1	12,7	0,6	-7,2	13,2
3.2 Ørem. tilsk. innenf. k.opplegget ²⁾	11,8	20,7	15,2	10,8	5,1	7,2	-61,2	6,0	8,9	15,1	10,4	6,4	21,4	7,5	0,5	18,6	9,6	-14,3	0,4
3.3 Øremerkede tilsk. utenf. k.oppl. ³⁾	-6,4	-9,8	-3,8	18,8	77,8	-25,7	0,1	1,7	19,1	-7,8	4,9	29,6	19,8	-0,6	-22,8	-6,6	-3,1	10,1	31,2
3.4 Momskompensasjon	33,0	-8,7	10,9	14,5	9,0	8,5	-0,9	2,3	15,4	7,7	6,8	8,0	6,9	6,7	11,9	-0,9	1,7	5,6	4,1
4. Gebyrer (eks. bompenger)	4,5	2,1	14,0	10,7	6,4	7,2	6,4	5,6	4,4	4,3	6,0	2,6	4,6	3,8	5,9	-1,8	3,8	8,4	4,3
5. Renteinntekter mv.	-2,7	1,1	21,7	-10,5	-7,6	-8,4	33,4	-11,7	0,1	13,5	-1,3	-6,9	0,1	13,4	19,9	-25,9	10,3	7,7	13,1
6. Andre innenlandske løpende overføringer mv.	5,5	13,2	16,3	15,9	25,8	12,5	-2,4	-2,2	5,6	17,7	21,3	14,5	20,7	-9,1	9,5	10,2	6,5	12,6	5,3
7. Sum inntekter (1+2+3+4+5+6)	5,8	8,9	7,4	7,5	9,4	6,0	6,9	6,1	5,8	4,9	5,0	6,0	5,0	4,0	4,4	3,0	7,5	1,7	3,8
8. Sum inntekter kommuneopplegget (7-3.3-5)	7,0	10,2	6,8	8,4	8,2	8,3	6,1	7,2	5,7	5,0	5,3	5,8	4,5	3,8	4,9	4,6	7,8	1,3	2,8
9. Kommuneopplegget, faste 2021-priser ⁴⁾	4,4	6,3	2,3	1,9	4,2	4,8	2,1	3,6	1,7	1,8	2,8	3,2	2,1	0,7	1,7	3,5	8,8	-3,8	-0,9
10. Kroner per innbygger, faste 2021-priser ⁵⁾	3,6	5,4	1,1	0,6	2,9	3,4	0,7	2,3	0,5	0,7	1,8	2,3	1,3	0,1	0,9	3,1	8,1	-4,7	-1,5

1) Se noter på tilsvarende tabelloppsett i tabell

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vedlegg 4 Inntekter korrigert for befolkningsvekst og –sammensetning

Dette vedlegget omfatter tabeller til figurer og omtale i kapittel 3. Anslag for 2022 i alle tabeller.

Tabell 1 Samlede inntekter for kommunesektoren 2010-2022.Mrd. 2022-kroner¹

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Sum inntekter kommuneopplegget	501,6	512,1	530,7	539,7	549,5	564,9	582,7	594,6	598,9	609,0	630,6	651,5	626,7

¹ Beregningene i denne tabellen er ikke korrigert for oppgaveoverføringer.

Kilde: Finansdepartementet og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi.

Tabell 2 Realutviklingen i kommunesektorens samlede inntekter 2010–2022 korrigert for oppgaveoverføringer, endringer i innbyggertallet og endringer i alderssammensetningen. Indeks. 2010=100

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Gj.snittlig årlig vekst (pst.)
Samlede inntekter	100	102,1	104,4	105,7	107,2	111,4	114,7	117,0	117,8	119,2	120,9	123,2	121,7	1,7
Samlede inntekter, per innbygger	100	100,8	101,7	101,7	102,0	104,7	106,9	108,1	108,0	108,7	109,4	111,1	109,0	0,7
Samlede inntekter, justert for befolkningsvekst og endringer i alderssammensetningen	100	101,1	102,5	102,6	103,0	106,2	108,8	110,3	110,5	111,6	112,7	114,6	112,8	1,0

Kilde: Finansdepartementet og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi.

Tabell 3 Kommunesektorens frie inntekter som andel av de samlede inntektene. 2010–2022. Prosent

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Frie inntekter som andel av samlede inntekter	66,5	74,2	74,7	74,2	73,4	72,7	72,6	72,2	71,7	71,3	71,7	72,2	71,9
Frie inntekter og mva-kompensasjon som andel av samlede inntekter	70,7	78,2	78,5	78,3	77,6	77,1	77,1	76,7	76,3	76,3	76,4	76,6	76,6

Kilde: Finansdepartementet og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi.

Tabell 4 Realutviklingen i kommunesektorens frie inntekter 2010–2022, korrigert for oppgaveoverføringer og nye oppgaver. Indeks. 2010=100

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Gj.snittlig årlig vekst (pst.)
Frie inntekter	100	101,1	103,2	103,8	104,5	108,2	111,2	112,8	113,0	114,2	114,0	118,0	114,6	1,1
Frie inntekter, per innbygger	100	99,8	100,6	99,9	99,4	101,8	103,6	104,2	103,6	104,2	103,1	106,3	102,6	0,2
Frie inntekter, justert for befolkningsvekst og endringer i alderssammensetningen	100	100,1	101,3	100,8	100,4	103,2	105,5	106,4	106,0	106,9	106,3	109,7	106,2	0,5

Kilde: Finansdepartementet og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi.

Tabell 5 Realutviklingen i kommunenes og fylkeskommunenes frie inntekter i perioden 2010–2022, korrigert for oppgaveoverføringer og nye oppgaver. Indeks. 2010=100¹

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Gj.snittlig årlig vekst (pst.)
Kommunene:														
Frie inntekter	100	101,4	103,4	104,1	104,8	108,7	112,0	113,9	114,3	115,7	115,5	119,5	115,6	1,2
Frie inntekter, per innbygger	100	100,1	100,8	100,1	99,7	102,2	104,3	105,3	104,9	105,5	104,5	107,7	103,5	0,3
Frie inntekter, korrigert for befolkningsvekst og endringer i alderssammensetningen	100	100,4	101,5	101,0	100,6	103,4	105,9	107,0	106,7	107,7	106,9	110,3	106,4	0,5
Fylkeskommunene:														
Frie inntekter	100	100,0	102,2	102,5	103,2	106,2	107,9	107,9	107,2	108,0	107,4	111,5	110,2	0,8
Frie inntekter, per innbygger	100	98,8	99,6	98,6	98,1	99,9	100,6	99,7	98,3	98,5	97,2	100,5	98,7	-0,1
Frie inntekter, korrigert for befolkningsvekst og endringer i alderssammensetningen	100	99,6	101,2	100,3	99,1	102,1	103,7	103,1	102,6	104,7	104,8	108,6	106,4	0,3

¹ Oslo er delt i en kommunedel og en fylkeskommunedel

Kilde: Finansdepartementet og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi.

Tabell 6 Skatteinntektenes andel av kommunesektorens samlede inntekter. 2010–2022. Prosent

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Skatteandel	42,3	39,3	39,2	39,4	38,4	38,9	40,1	40,2	40,2	40,1	38,0	40,7	43,1
- herav eiendomsskatt og andre produksjonsskatter	2,1	2,1	2,1	2,2	2,2	2,5	2,5	2,7	2,7	2,7	2,6	2,5	2,6

Kilde: Finansdepartementet og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi.

Tabell 7 Eiendomsskatt 2010–2022

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 ¹
Antall mill. innbyggere i kommuner med eiendomsskatt, per 1. januar	3,016	3,061	3,135	3,192	3,27	3,396	4,154	4,199	4,233	4,239	4,377	4,477	4,506
Kommuner med eiendomsskatt	309	316	324	330	341	355	365	367	370	371	319	321	320
- herav eiendomsskatt bare på kraftverk/-nett, vindkraftverk og petroleumsanlegg	129	116	111	113	96	88	78	67	61	63	52	42	46
- herav eiendomsskatt på både kraftverk m.m. og områder utbygd på byvis	35	25	14	14	12	11	7	6	6	4	2	1	0
- herav eiendomsskatt i hele kommunen	145	163	174	177	199	221	240	254	261	260	229	233	235
Gjennomsnittlig eiendomsskatt på en enebolig på 120m ² (kr)	2 579	2 703	2 850	3 109	3 308	3 488	3 785	4 107	4 141	4 204	3 875	3 664	3 697
Eiendomsskatt, totalt (mill. kr)	7 107	7 570	8 076	8 879	9 615	11 177	12 285	13 611	14 205	14 749	14 818	15 566	
- herav fra boliger og fritidseiendommer (mill. kr)	3 024	3 211	3 397	3 693	4 156	5 437	6 310	7 067	7 446	7 680	7 224	7 639	
- herav fra annen eiendom (mill. kr)	4 083	4 359	4 679	5 186	5 459	5 739	5 975	6 544	6 759	7 069	7 594	7 927	
Eiendomsskatt, totalt (pst. av brutto driftsinntekter)	2,3	2,3	2,3	2,4	2,5	2,8	2,9	3,0	3,1	3,1	3,0	2,9	
- herav fra boliger og fritidseiendommer (pst. av brutto driftsinntekter)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1	1,4	1,5	1,6	1,6	1,6	1,5	1,4	
- herav fra annen eiendom (pst. av brutto driftsinntekter)	1,3	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	

¹ Kun enkelte tall tilgjengelig på publiseringstidspunktet for utvalgets rapport.

Brudd i tidsserien fra 2018 til 2019. Kategorien 'verk og bruk' er ikke lenger i bruk. Eiendom som fram til og med 2018 var definert som verk og bruk vil fra og med 2019 enten være definert som næringseiendom eller som kraftverk, vindkraftverk eller petroleumsanlegg. Brudd i tidsserien fra 2019 til 2020 grunnet omfattende kommunesammenslåinger fra og med 2020.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal

Vedlegg 5

Statlige overføringer til kommunesektoren i 2022

Tabell 1 Statlige overføringer til kommunesektoren i 2022.

Kap.	Post	Navn	Saldert budsjett 2022	RNB 2022
Kunnskapsdepartementet				
	225	Tiltak i grunnopplæringen		
	60	Tilskudd til landslinjer	247 269	244 976
	63	Tilskudd til samisk i grunnopplæringen	94 733	94 733
	65	Rentekompensasjon for skole- og svømmeanlegg	128 796	128 796
	66	Tilskudd til skoleturer i forbindelse med handlingsplan mot antisemittisme	15 477	15 477
	67	Tilskudd til opplæring i kvensk eller finsk	9 154	9 154
	68	Tilskudd til opplæring i kriminalomsorgen	310 689	310 689
	69	Tilskudd for fullføring av videregående opplæring	832 334	832 334
	226	Kvalitetsutvikling i grunnopplæringen		
		Tilskuddsordning til veiledning for nyutdannede		
	61	nytilsatte lærere	61 919	61 919
	64	Programfinansiering 0–24-samarbeidet	41 583	41 583
	65	Tilskudd til nye og utvidete sommerskoletilbud ifb. koronapandemien		
	227	Tilskudd til særskilte skoler		
	63	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	44 552	44 552
	231	Barnehager		
		Tilskudd til økt barnehagedeltakelse for minoritetsspråklige barn		
	66		17 342	17 342
	240	Fagskoler		
	60	Driftstilskudd til fagskoler	1 130 826	1 130 826
	61	Utviklingsmidler til fagskoler	50 701	50 701
	286	Regionale forskningsfond		
	60	Regionale forskningsfond, tilskudd til forskning	159 012	159 012
		Sum	3 144 387	3 142 094
Kultur- og likestillingsdepartementet				
	315	Frivillighetsformål		
	60	Tilskudd til frivilligsentraler	214 940	214 940
	61	Midlertidig tilskuddsordning for frivillige organsasjoner som følge av ekstraordinære strømpriser		480 000
	323	Musikk og scenekunst		
	60	Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge	23 145	23 145
		Sum	238 085	718 085
Justis- og beredskapsdepartementet				
	430	Kriminalomsorgen		
	60	Refusjoner til kommunene, forvaringsdømte mv.	100 441	100 441
	433	Konfliktråd		

Kap.	Post	Navn	Saldert budsjett 2022	RNB 2022
	60	Tilskudd til kommuner	10 531	10 531
451		Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap		
	60	Refusjoner til kommunene og statsforvalterne mv.		
		Sum	110 972	110 972
Kommunal- og distriktsdepartementet				
541		IT- og ekopolitikk		
			304	304
	60	Bredbåndsutbygging	648	648
				10
	61	Forebygging og håndtering av digitale hendelser		000
553		Regional- og distriktsutvikling		
	61	Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling	817 170	867 170
	62	Kompetansepiloter	17 360	17 360
	63	Interreg og Arktis 2030	91 266	91 266
	65	Omstilling	88 214	88 214
	66	Utprøving av bygdeveksttaler	10 000	10 000
	68	Kommunal kompensasjonsordning til lokale virksomheter		250 000
	69	Mobilisering til forskningsbasert innovasjon	57 000	57 000
567		Nasjonale minoriteter		
	60	Rom	6 526	6 526
575		Ressurskrevende tjenester		
	60	Toppfinansieringsordning	12 102 348	12 102 348
	61	Tilleggskompensasjon	55 000	55 000
590		Planlegging og byutvikling		
	65	Områdesatsing i byer	86 890	86 890
		Sum	13 636 422	13 946 422
Arbeids- og inkluderingsdepartementet				
621		Tilskudd til sosiale tjenester og sosial inkludering		
	63	Sosiale tjenester og tiltak for vanskeligstilte	156 040	156 040
		Sum	156 040	156 040
Helse- og omsorgsdepartementet				
714		Folkehelse		
	60	Kommunale tiltak	96 948	96 948
740		Helsedirektoratet		
	60	Gjesteinnbyggeroppgjør for fastleger	89 415	
761		Omsorgstjeneste		
	60	Kommunale kompetansetiltak	9 514	9 514
	61	Vertskommuner	903 016	903 016
	63	Investeringsstilskudd – rehabilitering	2 268 732	2 012 932
	64	Kompensasjon for renter og avdrag	805 400	805 400
	65	Forsøk med statlig finansiering av omsorgstjenestene	120 365	122 265
	67	Utviklingstiltak	86 542	86 542

Kap.	Post	Navn	Saldert budsjett	
			2022	RNB 2022
	68	Kompetanse og innovasjon	386 900	381 900
	69	Investeringsstilskudd – netto tilvekst	1 015 685	967 985
	762	Primærhelsetjeneste		
	60	Forebyggende helsetjenester	413 078	508 078
	61	Fengselshelsetjeneste	193 876	193 876
	63	Allmennlegetjenester	416 455	565 455
	765	Psykisk helse, rus og vold		
	60	Kommunale tjenester	341 904	341 904
	62	Rusarbeid	412 874	412 874
	783	Personell		
	61	Tilskudd til kommuner	193 338	193 338
		Sum	7 754 042	7 602 027
Barne- og familiedepartementet				
	840	Tiltak mot vold og overgrep		
	61	Tilskudd til incest- og voldtektssentre	112 645	112 645
	846	Familie- og oppveksttiltak		
	60	Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn		
	61	Tilskudd til inkludering av barn og unge	657 489	607 489
	62	Utvikling i kommunene	60 771	60 771
	854	Tiltak i barne- og ungdomsvernet		
	60	Kommunalt barnevern		
	61	Utvikling i kommunene	70 475	74 975
	62	Tilskudd til barnevernsfaglig videreutdanning	27 397	27 397
	855	Statlig forvaltning av barnevernet		
	60	Refusjon av kommunale utgifter til barneverntiltak	119 047	119 047
	882	Kirkebygg og gravplasser		
	60	Rentekompensasjon – kirkebygg	41 111	41 111
	61	Tilskudd til fredete og verneverdige kirkebygg	19 822	19 822
		Sum	1 108 757	1 063 257
Nærings- og fiskeridepartementet				
	919	Diverse fiskeriformål		
	60	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	497 000	497 000
	61	Tilskudd til kommunale ungdomsfiskeprosjekt		2 000
	970	Kystverket		
	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg	35 200	35 200
		Sum	532 200	534 200
Landbruks- og matdepartementet				
	1142	Landsbruksdirektoratet		
	60	Tilskudd til veterinærdekning	179 494	179 494
		Sum	179 494	179 494
Samferdselsdepartementet				
	1320	Statens vegvesen		
	61	Rentekompensasjon for transporttiltak i fylkene	150 200	150 200

Kap.	Post	Navn	Saldert budsjett 2022	RNB 2022
	64	Utbedring på fylkesveier for tømmertransport	20 500	20 500
	65	Tilskudd til fylkesveier	379 600	418 600
	66	Tilskudd til tryggere skoleveier og nærmiljøer	20 000	20 000
	1330	Særskilte transporttiltak		
		Utvidet TT-ordning for brukere med særskilte behov	308 400	308 400
	1332	Transport i byområder mv.		
	63	Særskilt tilskudd til store kollektivprosjekter	2 200 400	1 950 400
	65	Konkurransen Smartere transport	15 600	15 600
	66	Tilskudd til byområder	3 024 100	3 024 100
		Sum	6 118 800	5 907 800
Klima- og miljødepartementet				
	1420	Miljødirektoratet		
		Tilskudd til ivaretagelse av naturmangfold i kommuneplanlegging	3 026	3 026
	61	Tilskudd til klimatiltak og klimatilpassing	272 838	222 838
	62	Tilskudd til grønn skipsfart	87 157	137 157
	63	Returordning for kasserte fritidsbåter	700	700
	64	Skrantesykeprøver fra fallvilt	1 200	1 200
	66	Tiltak til kommuner for å bedre tilgangen til strandsonen langs Oslofjorden	3 000	3 000
	69	Oppryddingstiltak	125 962	125 962
	1429	Riksantikvaren		
	60	Kulturminnearbeid i kommunene	8 824	8 824
		Sum	502 707	502 707
Forsvarsdepartementet				
	1700	Forsvarsdepartementet		
	60	Overføringer til kommuner og fylkeskommuner		1 800
		Sum		1 800
Olje- og energidepartementet				
	1820	Norges vassdrags- og energidirektorat		
	60	Tilskudd til flom- og skredforebygging	110 000	110 000
		Sum	110 000	110 000
Folketrygden				
	2755	Helsetjenester i kommunene mv.		
	62	Fastlønnsordning fysioterapeuter	502 000	487 000
		Sum	502 000	487 000
Sum øremerkede tilskudd (kommuneopplegget)			34 093 906	34 461 898
Øremerkede tilskudd til flyktninger og asylsøkere (utenfor kommuneopplegget)¹⁾				
	225	Tilskudd i grunnopplæringen		
		Tilskudd til opplæring av barn og unge som søker opphold i Norge	30 705	117 174
	231	Barnehager		

Kap.	Post	Navn	Saldert budsjett 2022	RNB 2022
	63	Tilskudd til tiltak for å styrke den norskspråklige utviklingen for minoritetsspråklige barn i barnehage	144 549	144 549
	490	Utlendingsdirektoratet		
	60	Tilskudd til vertskommuner for asylmottak	144 639	980 473
	671	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere		
	60	Integreringstilskudd	4 953 065	8 279 665
		Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige,		
	61	mindreårige flyktninger	656 771	763 471
	62	Kommunale innvandrertiltak	237 256	255 456
	672	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere		
		Tilskudd til opplæring i norsk og		
	60	samfunnskunnskap for voksne innvandrere	1 008 013	1 299 913
	61	Kompetansekartlegging i mottak før bosetting	602	344
		Sum	7 175 600	11 841 045
Andre poster utenfor kommuneopplegget¹⁾				
	1632	Kompensasjon for merverdiavgift		
	61	Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner	28 900 000	28 900 000
		Sum	28 900 000	28 900 000
		Sum øremerkede tilskudd utenfor kommuneopplegget	36 075 600	40 741 045
Rammeoverføringer til kommunesektoren				
	571	Rammetilskudd til kommuner		
	60	Innbyggertilskudd	143 680 149	135 303 649
	61	Distriktstilskudd Sør-Norge	808 128	808 128
	62	Distriktstilskudd Nord-Norge	2 253 346	2 253 346
	64	Skjønnstilskudd	990 000	1 160 000
	65	Regionsentertilskudd	203 375	203 375
	66	Veksttilskudd	145 756	145 756
	67	Storbytilskudd	608 665	608 665
		Sum rammeoverføringer kommuner	148 689 419	140 482 919
	572	Rammetilskudd til fylkeskommuner		
	60	Innbyggertilskudd	40 129 892	37 729 892
	62	Nord-Norge-tilskudd	710 577	710 577
	64	Skjønnstilskudd	412 000	1 661 000
		Sum rammeoverføringer fylkeskommuner	41 252 469	40 101 469
		Sum rammeoverføringer	189 941 888	180 584 388

¹ Øremerkede tilskudd utenfor kommuneopplegget medregnes ikke ved beregning av vekst i kommunesektorens inntekter

Vedlegg 6

Driftsutgifter 2021 etter funksjon og art

Tabell 1 Kommunene inkl. Oslo. Kommunekassene. 1 000 kroner.

	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tjenester til egenproduksjon	Kjøp som erstatter egenproduksjon	Mva. som gir rett til mva-kompensasjon	Overføringer	Avskrivninger	Refusjon sykelønn	Mva-komp drift	Brutto driftsutgifter	Brukerbetaling	Andre salgs- og leieinntekter	Overføringer med krav til motytelse	Overføringer uten krav til motytelse	Netto driftsutgifter
	(010-099)	(100-285)	(300-380)	(429)	(400,430-480)	(590)	(710)	(729)	(=1+2+3+4+5+6-7-8)	(600)	(620-670)	(700,710,730-780)	(800-895)	(=9-10-11-12-13+7)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
100 Politisk styring	1 640 270	368 164	56 087	50 746	135 549	8 880	2 870	50 736	2 206 090	48	4 993	27 959	14 527	2 161 433
110 Kontroll og revisjon	107 470	101 758	347 203	36 910	7 276	0	2 105	36 798	561 714	0	13 709	10 347	1 084	538 679
120 Administrasjon	14 144 044	5 732 146	1 881 805	1 149 857	308 139	1 275 317	391 943	1 147 968	22 951 397	3 449	634 706	1 828 811	223 672	20 652 702
121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltning	1 371 265	428 585	168 084	78 904	30 985	44 241	49 297	78 904	1 993 863	9	82 611	206 238	2 454	1 751 848
130 Administrasjonslokaler	671 415	1 186 989	155 987	310 406	33 829	542 763	32 490	310 201	2 558 698	847	214 749	80 765	304	2 294 523
Administrasjon	17 934 464	7 817 642	2 609 166	1 626 823	515 778	1 871 201	478 705	1 624 607	30 271 762	4 353	950 768	2 154 120	242 041	27 399 185
170 Årets premieavvik	14 205 216	13	14	7	0	0	0	7	14 205 189	0	0	47	0	14 205 142
171 Amortisering av tidligere års premieavvik	7 427 729	0	0	0	0	0	0	0	7 427 729	0	0	4	0	7 427 725
172 Pensjon	468 604	11 054	795	685	17 490	0	0	685	497 943	0	0	0	0	497 943
173 Premiefond	10 284 992	204	16	0	465	0	0	0	10 284 339	0	4	170	0	10 284 173
180 Diverse fellesutgifter	437 222	538 054	56 574	83 920	202 338	37 850	33 820	83 279	1 238 859	2 180	345 341	259 562	48 760	616 836
190 Interne serviceenheter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fellesutgifter (intern service)	16 156 653	549 325	57 367	84 612	220 293	37 850	33 820	83 971	15 324 997	2 180	345 345	259 349	48 760	15 946 811
201 Førskole	26 358 031	2 107 862	22 869 312	238 205	552 005	78 941	1 842 585	238 612	50 123 159	4 167 049	249 293	2 785 489	147 750	44 616 163
211 Styrket tilbud til førskolebarn	3 765 801	293 822	756 200	17 260	101 255	863	241 348	17 302	4 676 551	4 414	8 475	446 069	34 593	4 424 348
221 Førskolelokaler og skyss	930 539	1 130 627	847 255	235 435	30 374	884 434	46 523	235 414	3 776 727	2	33 232	72 216	2 336	3 715 464
Barnehager	31 054 371	3 532 311	24 472 767	490 900	683 634	964 238	2 130 456	491 328	58 576 437	4 171 465	291 000	3 303 774	184 679	52 755 975
202 Grunnskole	63 309 339	5 227 684	2 903 072	795 936	170 161	668 538	3 352 203	795 831	68 926 696	32 862	298 581	7 581 064	368 800	63 997 592
215 Skolefritidstilbud	5 333 487	275 785	42 229	41 742	34 647	1 106	298 770	41 727	5 388 499	3 076 647	77 539	359 251	5 163	2 168 669
222 Skolelokaler	3 904 030	4 393 494	3 510 961	933 255	38 591	4 394 495	199 755	932 674	16 042 397	494	78 099	324 999	5 607	15 832 953
223 Skoleskyss	5 155	1 505 713	9 744	111 990	356	167	252	111 933	1 520 940	3	7	18 978	98	1 502 106
383 Musikk- og kulturskoler	2 028 250	192 895	78 464	23 503	6 377	10 619	67 486	23 536	2 249 086	315 748	84 001	183 434	11 496	1 721 893
Grunnskoler	74 580 261	11 595 571	6 544 470	1 906 426	250 132	5 074 925	3 918 466	1 905 701	94 127 618	3 425 754	538 227	8 467 726	391 164	85 223 213
213 Voksenopplæring	2 800 840	525 964	255 797	88 759	28 349	27 614	121 086	88 744	3 517 493	37 911	133 743	1 316 319	154 387	1 996 219
Voksenopplæring	2 800 840	525 964	255 797	88 759	28 349	27 614	121 086	88 744	3 517 493	37 911	133 743	1 316 319	154 387	1 996 219
232 Forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste	4 894 070	565 041	101 716	104 624	16 064	27 259	224 281	104 658	5 379 835	5 847	31 815	777 391	114 445	4 674 618

	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tjenester til egenproduksjon	Kjøp som erstatter egenproduksjon	Mva. som gir rett til mva-kompensasjon	Overføringer	Avskrivninger	Refusjon sykkelønn	Mva-komp drift	Brutto driftsutgifter	Brukerbetaling	Andre salgs- og leieinntekter	Overføringer med krav til motytelse	Overføringer uten krav til motytelse	Netto driftsutgifter
	(010-099)	(100-285)	(300-380)	(429)	(400,430-480)	(590)	(710)	(729)	(=1+2+3+4+5+6-7-8)	(600)	(620-670)	(700,710,730-780)	(800-895)	(=9-10-11-12-13+7)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
233 Annet forebyggende helsearbeid	3 659 655	3 105 093	489 462	385 655	259 508	12 373	75 499	385 652	7 450 595	24 432	46 754	2 344 274	196 355	4 914 279
241 Diagnose, behandling, re-/habilitering	10 435 610	2 929 702	6 189 313	374 073	404 607	104 073	432 566	373 990	19 630 822	543 691	575 526	3 942 588	150 149	14 851 434
Kommunehelsetjenesten	18 989 335	6 599 836	6 780 491	864 352	680 179	143 705	732 346	864 300	32 461 252	573 970	654 095	7 064 253	460 949	24 440 331
242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	4 922 642	957 898	598 051	148 080	711 886	40 704	253 382	148 111	6 977 768	1 513	181 986	1 095 006	144 953	5 807 692
243 Tilbud til personer med rusproblemer	2 231 181	322 445	535 970	53 010	112 004	10 301	108 572	53 010	3 103 329	19 630	11 292	411 241	36 396	2 733 342
273 Arbeidsrettede tiltak i kommunal regi	574 457	136 529	436 683	15 842	197 185	9 721	20 404	15 842	1 334 171	433	81 555	146 870	40 066	1 085 651
281 Ytelse til livsopphold	12 639	48 350	144 914	3 412	6 595 771	3 091	600	3 412	6 804 165	4 120	2 718	417 580	26 776	6 353 571
283 Bistand til etabl. og opprettholdelse av egen bolig	442 989	56 122	3 737	8 951	1 306 241	3 972	17 507	8 953	1 795 552	4	15 983	155 631	269 736	1 371 705
Sosialtjenesten	8 183 908	1 521 344	1 719 355	229 295	8 923 087	67 789	400 465	229 328	20 014 985	25 700	293 534	2 226 328	517 927	17 351 961
275 Introduksjonsordningen	2 027 878	135 193	92 069	14 348	54 656	1 856	39 515	14 347	2 272 138	13	13 036	123 851	156 498	2 018 255
Introduksjonsordningen	2 027 878	135 193	92 069	14 348	54 656	1 856	39 515	14 347	2 272 138	13	13 036	123 851	156 498	2 018 255
276 Kvalifiseringsordningen	1 555 331	33 909	18 050	1 765	16 209	35	16 107	1 765	1 607 427	5	2 787	34 643	3 364	1 582 745
Kvalifiseringsordningen	1 555 331	33 909	18 050	1 765	16 209	35	16 107	1 765	1 607 427	5	2 787	34 643	3 364	1 582 745
285 Tjenester utenfor ordinært kommunalt arbeidsområde	922 536	511 670	385 904	46 256	506 797	64 731	31 310	46 262	2 360 322	3 654	315 281	744 352	181 959	1 146 386
Tjenester utenfor ordinært kommunalt arbeidsområde	922 536	511 670	385 904	46 256	506 797	64 731	31 310	46 262	2 360 322	3 654	315 281	744 352	181 959	1 146 386
244 Barneverntjeneste	4 280 345	783 326	588 300	110 012	52 970	19 744	300 762	110 027	5 423 908	129	11 462	1 117 094	277 621	4 318 364
251 Barneverntiltak når barnet ikke er plassert i barnevernet	881 107	242 266	338 805	6 176	260 184	549	34 377	6 180	1 688 530	122	7 001	120 957	29 375	1 565 696
252 Barneverntiltak når barnet er plassert i barnevernet	3 269 254	1 208 177	1 767 985	15 067	823 096	1 484	39 398	15 067	7 030 598	521	6 572	757 087	105 982	6 199 834
Barnevern	8 430 706	2 233 769	2 695 090	131 255	1 136 250	21 777	374 537	131 274	14 143 036	528	25 035	1 995 138	412 978	12 083 894
234 Aktiviserings- og servicetjenester overfor eldre og personer med funksjonsnedsettelse	4 967 852	1 427 166	831 878	183 416	132 245	84 622	230 277	183 259	7 213 643	352 799	451 737	633 149	59 769	5 946 466
253 Helse- og omsorgstjenester i institusjon	43 780 965	5 863 955	5 752 100	932 974	60 439	292 845	2 435 954	932 807	53 314 517	6 748 416	494 885	5 400 225	214 835	42 892 110
254 Helse- og omsorgstjenester til hjemmeboende	65 558 603	4 320 643	8 875 656	579 237	121 653	319 446	3 571 109	579 374	75 624 755	686 134	317 446	14 863 673	751 047	62 577 564
261 Institusjonslokaler	1 711 755	2 161 372	925 764	514 562	23 689	1 873 099	78 032	514 299	6 617 910	3 117	135 251	222 468	9 956	6 325 150
Omsorgstjenester	116 019 175	13 773 136	16 385 398	2 210 189	338 026	2 570 012	6 315 372	2 209 739	142 770 825	7 790 466	1 399 319	21 119 515	1 035 607	117 741 290

	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tjenester til egenproduksjon	Kjøp som erstatter egenproduksjon	Mva. som gir rett til mva-kompensasjon	Overføringer	Avskrivninger	Refusjon sykelønn	Mva-komp drift	Brutto driftsutgifter	Brukerbetaling	Andre salgs- og leieinntekter	Overføringer med krav til motytelse	Overføringer uten krav til motytelse	Netto driftsutgifter
	(010-099)	(100-285)	(300-380)	(429)	(400,430-480)	(590)	(710)	(729)	(=1+2+3+4+5+6-7-8)	(600)	(620-670)	(700,710,730-780)	(800-895)	(=9-10-11-12-13+7)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
255 Medfinansiering somatiske tjenester	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
256 Akutthjelp helse- og omsorgstjenester	634 930	183 598	191 516	20 710	25 601	6 080	36 006	20 710	1 005 719	554	6 943	124 094	102	910 032
Samhandling	634 930	183 598	191 516	20 710	25 601	6 080	36 006	20 710	1 005 719	554	6 943	124 094	102	910 032
265 Kommunalt disponerte boliger	781 261	3 683 540	426 461	424 187	101 400	1 662 659	29 025	424 116	6 626 367	12 159	6 178 188	146 422	341 708	23 085
Kommunale boliger	781 261	3 683 540	426 461	424 187	101 400	1 662 659	29 025	424 116	6 626 367	12 159	6 178 188	146 422	341 708	23 085
290 Interkommunale samarbeid (§ 27 - samarbeid)	2 604 918	840 837	241 678	117 313	284 116	1 274	109 240	116 984	3 863 912	28 401	508 032	3 274 428	177 470	15 179
Interkommunale samarbeid	2 604 918	840 837	241 678	117 313	284 116	1 274	109 240	116 984	3 863 912	28 401	508 032	3 274 428	177 470	15 179
301 Plansaksbehandling	1 605 244	450 787	28 445	97 857	39 023	43 143	58 422	97 876	2 108 201	2 536	265 320	236 453	25 683	1 636 631
302 Bygge- delings- og seksjoneringsarbeid	1 796 308	204 295	35 415	32 036	44 169	21 889	72 311	32 055	2 029 746	13 759	1 830 568	89 102	962	167 666
303 Kart og oppmåling	899 562	272 518	47 369	46 778	7 312	29 890	23 301	46 737	1 233 391	7 048	679 933	65 007	1 476	503 228
304 Bygge- og delsaksbehandling, ansvarsrett og utslippstillatelser	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
305 Eierseksjonering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
315 Boligbygging og fysiske bimiljøtiltak	90 849	101 642	6 488	6 295	17 632	110 158	3 622	6 295	323 147	247	81 166	14 910	3 995	226 451
335 Rekreasjon i tettsted	881 595	674 013	32 632	156 956	55 072	363 865	31 980	156 910	1 975 243	1 070	151 088	68 675	139 090	1 647 300
360 Naturforvaltning og friluftsliv	568 591	477 230	64 958	94 341	197 932	144 419	15 010	94 317	1 438 144	1 305	175 651	262 805	77 835	935 558
Fysisk planlegging, miljø mv.	5 842 149	2 180 485	215 307	434 263	361 140	713 364	204 646	434 190	9 107 872	25 965	3 183 726	736 952	249 041	5 116 834
320 Kommunal næringsvirksomhet	552 202	673 252	104 837	54 098	145 424	233 700	21 531	54 041	1 687 941	7 994	1 660 431	128 168	114 119	201 240
321 Konesjonskraft, kraftrettigheter og annen kraft for videresalg	2 199	110 819	12 242	21 536	787 046	553	0	21 536	912 859	0	2 196 265	4 535	360 414	1 648 355
325 Tilrettelegging og bistand for næringslivet	400 933	454 444	290 909	102 866	3 685 267	172 481	12 256	102 874	4 991 770	1 099	320 545	1 479 345	2 431 659	771 378
329 Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling	557 680	75 565	211 685	10 458	81 139	2 900	14 734	10 466	914 227	762	24 629	225 384	40 960	637 226
Bistand næringsliv, landbruk mv.	1 513 014	1 314 080	619 673	188 958	4 698 876	409 634	48 521	188 917	8 506 797	9 855	4 201 870	1 837 432	2 947 152	440 991
330 Samferdselsbedrifter/transporttiltak	411 945	481 941	37 454	29 375	86 870	214 632	15 714	29 328	1 217 175	73	1 516 250	63 153	30 867	377 454
332 Kommunale veier	1 707 675	3 838 931	148 874	952 661	72 761	2 310 245	49 666	952 316	8 029 165	983	534 475	416 783	24 327	7 102 263
Veier m.m.	2 119 620	4 320 872	186 328	982 036	159 631	2 524 877	65 380	981 644	9 246 340	1 056	2 050 725	479 936	55 194	6 724 809
338 Forebygging av branner og andre ulykker	512 511	130 887	533 742	9 040	23 563	27 607	15 820	9 034	1 212 496	116	754 579	64 121	11 756	397 744
339 Beredskap mot branner og andre ulykker	2 040 976	591 889	2 077 842	112 850	533 140	227 876	46 697	112 883	5 424 993	29	354 729	333 984	22 083	4 760 865
Brann- og ulykkesvern	2 553 487	722 776	2 611 584	121 890	556 703	255 483	62 517	121 917	6 637 489	145	1 109 308	398 105	33 839	5 158 609
340 Produksjon av vann	493 661	714 977	672 679	449	15 762	455 343	9 954	450	2 342 467	17	591 858	22 953	3 365	1 734 262

	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tjenester til egenproduksjon	Kjøp som erstatter egenproduksjon	Mva. som gir rett til mva-kompensasjon	Overføringer	Avskrivninger	Refusjon sykelønn	Mva-komp drift	Brutto driftsutgifter	Brukerbetaling	Andre salgs- og leieinntekter	Overføringer med krav til motytelse	Overføringer uten krav til motytelse	Netto driftsutgifter
	(010-099)	(100-285)	(300-380)	(429)	(400,430-480)	(590)	(710)	(729)	(=1+2+3+4+5+6-7-8)	(600)	(620-670)	(700,710,730-780)	(800-895)	(=9-10-11-12-13+7)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
345 Distribusjon av vann	1 345 516	1 570 531	258 472	1 779	25 385	1 604 472	36 267	1 809	4 768 079	85	7 303 696	68 955	14 083	2 582 303
350 Avløpsrensing	629 416	942 758	1 313 702	403	41 467	621 539	18 093	406	3 530 786	1 002	601 821	52 833	2 777	2 890 446
353 Avløpsnett/innsamling av avløpsvann	1 383 795	1 522 707	255 775	1 772	37 858	1 808 998	36 971	1 796	4 972 138	28	8 638 750	73 491	2 730	3 705 890
354 Tømming av slamavskillere	62 679	85 754	283 167	68	4 772	7 483	2 796	73	441 054	208	480 119	5 029	2	41 508
355 Innsamling, gjenvinning og sluttbehandling av husholdningsavfall	803 234	704 373	3 688 556	1 081	30 377	262 235	24 698	1 081	5 464 077	15	5 500 412	61 906	3 652	77 210
Vann, avløp og renovasjon	4 718 301	5 541 100	6 472 351	5 552	155 621	4 760 070	128 779	5 615	21 518 601	1 151	23 116 656	285 167	26 609	1 782 203
231 Aktivitetstilbud barn og unge	1 111 767	392 187	77 783	54 175	280 145	26 495	38 191	54 173	1 850 188	5 215	29 585	389 838	89 266	1 374 475
365 Kulturminneforvaltning	95 257	43 673	8 557	9 210	26 810	7 481	2 462	9 205	179 321	200	4 210	34 848	6 811	135 714
370 Bibliotek	1 401 807	445 402	23 313	59 016	3 720	72 842	47 860	58 937	1 899 303	382	40 884	147 583	19 830	1 738 484
373 Kino	141 710	114 620	2 749	1 256	16 560	14 234	3 776	1 256	286 097	25	161 518	26 255	9 276	92 799
375 Muséer	178 014	197 705	32 688	3 721	343 650	29 951	2 887	3 721	779 121	468	51 432	10 242	9 261	710 605
377 Kunstformidling	99 709	87 265	12 775	7 300	855 285	22 136	2 847	7 300	1 074 323	516	51 006	65 306	22 925	937 417
380 Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg	326 865	249 080	67 949	44 011	1 117 175	122 848	11 405	43 970	1 872 553	1 007	142 926	98 234	244 120	1 397 671
381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	1 020 985	1 454 222	564 431	266 542	227 625	1 383 216	36 066	266 752	4 614 203	7 394	375 089	103 935	21 061	4 142 790
385 Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kultur- og idrettsbygg	1 032 405	506 416	90 796	61 822	721 796	71 062	33 253	61 803	2 389 241	1 149	199 311	280 468	128 072	1 813 494
386 Kommunale kulturbygg	403 674	840 655	407 668	168 710	84 968	463 566	14 507	168 808	2 185 926	188	201 160	97 997	4 279	1 896 809
Kultur	5 812 193	4 331 225	1 288 709	675 763	3 677 734	2 213 831	193 254	675 925	17 130 276	16 544	1 257 121	1 254 706	554 901	14 240 258
390 Den norske kirke	10 424	43 103	104 771	10 437	2 711 378	14 242	467	11 800	2 882 088	150	8 884	10 103	4 047	2 859 371
392 Tilskudd til tros- og livssynssamfunn	47	72	110	7	11 160	4	0	7	11 173	0	451	2 157	0	8 565
393 Gravplasser og krematorier	209 501	91 378	42 989	15 003	317 357	21 990	5 430	15 003	677 785	72	129 508	11 738	940	540 957
Religiøse formål, inkl. den norske kirke	219 972	134 553	147 650	25 447	3 039 895	36 236	5 897	26 810	3 571 046	222	138 843	23 998	4 987	3 408 893
Sum	293 141 997	72 082 736	74 417 181	10 691 099	26 414 107	23 429 241	15 475 450	10 688 194	474 012 717	16 132 041	46 713 582	57 370 608	8 181 316	361 090 620

Kilde: Statistisk sentralbyrå

	Lønn og sosiale utgifter (010-099)	Kjøp av varer og tjenester til egenproduksjon (100-285)	Kjøp som erstatter egenproduksjon (300-380)	Mva. som gir rett til mva-kompensasjon (429)	Overføringer (400,430-480)	Avskrivninger (590)	Refusjon sykelønn (710)	Mva-komp drift (729)	Brutto driftsutgifter (=1+2+3+4+5+6-7-8)	Brukerbetaling (600)	Andre salgs- og leieinntekter (620-670)	Overføringer med krav til motytelse (700,710,730-780)	Overføringer uten krav til motytelse (800-895)	Netto driftsutgifter (=9-10-11-12-13+7)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Administrasjon og fellesutgifter	1 777 811	8 366 967	2 666 533	1 711 435	736 071	1 909 051	512 525	1 708 578	14 946 765	6 533	1 296 113	2 413 469	290 801	11 452 374
Oppvekst (barnehage/skole)	108 435 472	15 653 846	31 273 034	2 486 085	962 115	6 066 777	6 170 008	2 485 773	156 221 548	7 635 130	962 970	13 087 819	730 230	139 975 407
Helse, sosial og eldreomsorg	155 841 263	24 480 785	27 881 969	3 471 914	11 174 008	2 811 254	7 914 348	3 471 463	214 275 382	8 391 226	2 394 749	32 687 822	2 587 425	176 128 508
Tekniske oppgaver mm.	15 233 557	12 765 233	9 485 570	1 543 741	1 233 095	8 253 794	461 322	1 543 366	46 510 302	28 317	29 460 415	1 900 160	364 683	15 218 049
Kirker og kultur	6 032 165	4 465 778	1 436 359	701 210	6 717 629	2 250 067	199 151	702 735	20 701 322	16 766	1 395 964	1 278 704	559 888	17 649 151
Bolig, næringsliv, IKS mm.	4 899 193	5 838 457	1 287 812	730 458	5 084 392	2 073 567	186 786	730 017	18 997 076	50 415	10 888 090	5 258 282	3 466 330	-479 255
Tjenester utenfor ordinært kommunalt arbeidsområde	922 536	511 670	385 904	46 256	506 797	64 731	31 310	46 262	2 360 322	3 654	315 281	744 352	181 959	1 146 386
I alt	293 141 997	72 082 736	74 417 181	10 691 099	26 414 107	23 429 241	15 475 450	10 688 194	474 012 717	16 132 041	46 713 582	57 370 608	8 181 316	361 090 620
Administrasjon og fellesutgifter	1 %	12 %	4 %	16 %	3 %	8 %	3 %	16 %	3 %	0 %	3 %	4 %	4 %	3 %
Oppvekst (barnehage/skole)	37 %	22 %	42 %	23 %	4 %	26 %	40 %	23 %	33 %	47 %	2 %	23 %	9 %	39 %
Helse, sosial og eldreomsorg	53 %	34 %	37 %	32 %	42 %	12 %	51 %	32 %	45 %	52 %	5 %	57 %	32 %	49 %
Tekniske oppgaver mm.	5 %	18 %	13 %	14 %	5 %	35 %	3 %	14 %	10 %	0 %	63 %	3 %	4 %	4 %
Kirker og kultur	2 %	6 %	2 %	7 %	25 %	10 %	1 %	7 %	4 %	0 %	3 %	2 %	7 %	5 %
Bolig, næringsliv, IKS mm.	2 %	8 %	2 %	7 %	19 %	9 %	1 %	7 %	4 %	0 %	23 %	9 %	42 %	0 %
Tjenester utenfor ordinært kommunalt arbeidsområde	0 %	1 %	1 %	0 %	2 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	1 %	2 %	0 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 2 Fylkeskommunene inkl. Oslo. Fylkeskassene. 1 000 kroner.

	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tjenester til egenproduksjon	Kjøp som erstatter egenproduksjon	Mva. som gir rett til mva-kompensasjon	Overføringer	Avskrivninger	Refusjon sykelønn	Mva-komp drift	Brutto driftsutgifter	Brukerbetaling	Andre salgs- og leieinntekter	Overføringer med krav til motytelse	Overføringer uten krav til motytelse	Netto driftsutgifter
	(010-099)	(100-285)	(300-380)	(429)	(400,430-480)	(590)	(710)	(729)	(=1+2+3+4+5+6-7-8)	(600)	(620-670)	(700,710,730-780)	(800-895)	(=9-10-11-12-13+8)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
400 Politisk styring	297 669	72 996	1 677	7 941	102 333	0	100	7 941	474 575	0	151	2 713	166	471 645
410 Kontroll og revisjon	27 732	16 812	25 300	4 884	1 571	0	1 243	4 884	70 172	0	3 695	1 926	0	64 551
420 Administrasjon	2 235 981	882 640	7 795	197 913	23 664	120 096	69 022	197 905	3 201 162	0	38 693	153 300	17 139	2 992 030
421 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltning	148 066	113 967	2	13 074	903	1 176	4 096	13 074	260 018	4	17 607	9 780	1 092	231 535
430 Administrasjonslokaler	49 766	273 128	1	60 231	1 828	67 377	1 911	60 231	390 189	0	48 997	3 489	0	337 703
Administrasjon	2 759 214	1 359 543	34 775	284 043	130 299	188 649	76 372	284 035	4 396 116	4	109 143	171 208	18 397	4 097 464
460 Tjenester utenfor ordinært fylkeskommunalt ansvarsområde	61 736	81 628	2 246	239	127 543	5 896	2 281	239	272 276	3 056	80 593	34 825	148 112	5 690
465 Interkommunale samarbeid (§27-samarbeid)	1 844	2 979	6 894	678	9 030	0	0	678	20 747	4 198	3 684	6 976	7 034	1 145
470 Årets premieavvik	1 061 213	0	0	0	0	0	0	0	1 061 213	0	3	0	0	1 061 216
471 Amortisering av tidligere års premieavvik	900 785	0	0	0	0	0	0	0	900 785	0	0	0	0	900 785
472 Pensjon	4 605	1 850	0	28	0	0	0	28	6 455	0	0	0	0	6 455
473 Premiefond	427 067	0	0	0	0	0	0	0	427 067	0	0	0	0	427 067
480 Diverse fellesutgifter	50 032	25 656	1 715	10 608	188 846	63	1 649	10 608	264 663	0	10 145	33 996	71 580	148 942
490 Interne serviceenheter	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Fellesutgifter (intern service)	469 278	112 113	6 363	9 663	325 419	5 959	3 930	9 663	23 354	7 254	94 425	75 797	226 726	427 556
510 Skolelokaler og internater	1 541 405	2 281 233	599 993	480 750	36 388	1 913 244	72 929	480 750	6 299 334	960	72 199	102 196	624	6 124 603
515 Fellesutgifter og støttefunksjoner knyttet til videregående opplæring	1 946 464	1 125 719	35 120	156 356	17 245	157 165	63 547	156 356	3 218 166	9 499	92 359	181 999	14 169	2 920 140
520 Pedagogisk ledelse, pedagogiske fellesutgifter og gjesteelevsoppgjør	3 060 933	366 068	316 990	41 923	83 397	51 189	74 025	41 923	3 804 552	2 220	26 338	1 038 001	170 234	2 567 759
521 Studiespesialisering	5 633 610	278 823	845	26 824	1 333	5 047	239 960	26 824	5 679 698	12 570	32 532	284 873	10 891	5 338 832
522 Bygg- og anleggsteknikk	816 584	106 081	165	20 300	90	10 748	27 317	20 300	906 351	535	20 283	32 256	599	852 678
523 Elektrofag	933 259	85 491	173	16 271	139	4 016	26 116	16 271	996 962	1 105	6 533	31 312	1 385	956 627
524 Design og håndverksfag	142 979	8 855	14	1 654	121	979	6 726	1 654	146 222	85	2 224	7 615	29	136 269
525 Restaurant- og næringsmiddelfag	317 444	57 539	77	9 406	261	1 444	9 601	9 406	367 164	830	19 917	15 002	303	331 112
526 Helse- og sosialfag	1 750 593	56 983	251	7 087	142	1 154	68 839	7 087	1 740 284	1 264	7 472	74 648	1 630	1 655 270
527 Idrettsfag	920 200	62 759	222	5 902	319	910	28 098	5 902	956 312	1 314	2 542	32 797	1 463	918 196
528 Teknikk og industriell produksjon	1 105 516	145 389	304	25 029	136	23 394	35 399	25 029	1 239 340	1 139	14 580	44 275	1 367	1 177 979
529 Musikk, dans og drama	711 133	48 920	228	3 985	151	2 184	26 182	3 985	736 434	964	2 391	27 915	2 851	702 313
530 Medier og kommunikasjon	406 992	14 766	40	2 824	63	862	16 590	2 824	406 133	274	710	19 295	975	384 879

	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tjenester til egenproduksjon	Kjøp som erstatter egenproduksjon	Mva. som gir rett til mva-kompensasjon	Overføringer	Avskrivninger	Refusjon sykelønn	Mva-komp drift	Brutto driftsutgifter	Brukerbetaling	Andre salgs- og leieinntekter	Overføringer med krav til motytelse	Overføringer uten krav til motytelse	Netto driftsutgifter
	(010-099)	(100-285)	(300-380)	(429)	(400,430-480)	(590)	(710)	(729)	(=1+2+3+4+5+6-7-8)	(600)	(620-670)	(700,710,730-780)	(800-895)	(=9-10-11-12-13+8)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
531 Naturbruk	501 982	121 653	1 653	10 543	455	17 897	15 408	10 543	628 232	1 013	70 651	34 057	5 505	517 006
532 Service og samferdsel	311 553	12 920	4	1 154	171	1 182	15 338	1 154	310 492	62	1 207	17 788	187	291 248
554 Fagskoler	674 110	202 656	4 939	25 550	293 673	16 178	16 078	25 550	1 175 478	12 561	41 145	639 537	506 175	23 940
559 Landslinjer	229 787	60 037	1 282	10 798	33	25 467	5 779	10 798	310 827	692	7 214	210 015	24 283	68 623
561 Oppfølgings-tjenesten og Pedagogisk psykologisk tjeneste	528 649	54 448	48 616	7 193	4 442	171	18 350	7 193	617 976	46	182	38 351	1 168	578 229
562 Spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring	2 920 312	101 000	213 219	10 146	1 500	1 993	132 258	10 146	3 105 766	227	21 723	197 395	2 090	2 884 331
590 Andre undervisningsformål	1 691 995	602 801	249 076	60 845	158 521	24 060	63 252	60 845	2 663 201	75 643	689 901	826 866	129 615	941 176
Videregående skoler	26 145 500	5 794 141	1 473 211	924 540	598 580	2 259 284	961 792	924 540	35 308 924	123 003	1 132 103	3 856 193	874 295	29 323 330
570 Fagopplæring i arbeidslivet	627 043	183 686	4 295 030	9 154	20 085	1 327	10 446	9 170	5 116 709	3 249	21 083	667 397	120 563	4 304 417
581 Voksenopplæring etter opplæringsloven	796 513	97 959	11 564	9 892	16 856	553	24 513	9 892	898 932	297	9 729	211 877	139 728	537 301
Voksenopplæring/fagopplæring	1 423 556	281 645	4 306 594	19 046	36 941	1 880	34 959	19 062	6 015 641	3 546	30 812	879 274	260 291	4 841 718
660 Tannhelse-tjeneste - Fellesfunksjoner	216 956	452 815	9 480	72 417	261 117	107 008	10 977	72 417	1 036 399	37	5 880	83 823	45 400	901 333
665 Tannhelse-tjeneste - Pasientbehandling	2 247 908	308 419	139 851	43 926	6 694	6 885	153 781	43 926	2 555 976	295 068	231 866	235 510	28 489	1 765 043
Tannhelse	2 464 864	761 234	149 331	116 343	267 811	113 893	164 758	116 343	3 592 375	295 031	237 746	319 333	73 889	2 666 376
701 Tilrettelegging, støttefunksjoner og finansieringsbistand for næringslivet	254 011	133 320	9 817	24 023	1 885 838	33	8 860	24 023	2 274 159	0	2 762	387 965	914 363	969 069
710 Fylkeskommunal næringsvirksomhet	10 276	23 001	0	1 873	61 694	13 702	93	1 873	108 580	1	107 827	1 500	58 205	58 953
711 Konesjonskraft, kraftrettigheter og annen kraft for videresalg	0	25 277	3	369	151 545	0	0	369	176 825	0	600 101	121	139 574	562 971
715 Lokal og regional utvikling	331 904	179 735	5 125	17 752	694 320	2 224	8 928	17 752	1 204 380	0	2 235	220 075	438 065	544 005
716 Friluftsliv og miljø	70 654	33 683	2 007	5 665	199 087	170	1 867	5 665	303 734	0	45	58 186	92 619	152 884
Regional utvikling og miljø	666 845	395 016	16 952	49 682	2 992 484	16 129	19 748	49 682	4 067 678	1	712 970	667 847	1 642 826	1 044 034
722 Fylkesveier, miljø- og trafikksikkerhetstiltak	1 032 570	8 395 249	23 661	2 037 893	352 176	2 937 491	37 938	2 037 892	12 703 210	1 196	114 721	421 316	358 957	11 809 412
Fylkesveier	1 032 570	8 395 249	23 661	2 037 893	352 176	2 937 491	37 938	2 037 892	12 703 210	1 196	114 721	421 316	358 957	11 809 412
730 Bilruter	291 287	597 184	12 798 598	378 889	1 439 175	126 864	7 765	378 889	15 245 343	0	1 665 267	1 691 848	585 031	11 303 197
731 Fylkesveiferjer	24 819	18 417	3 779 049	31 704	65 134	6 060	702	31 704	3 892 777	0	885 561	14 774	2 110	2 990 332
732 Båtruter	18 066	94 047	1 561 434	28 057	81 541	4 765	387	28 057	1 759 466	0	233 262	117 466	12 800	1 395 938
733 Transport (ordninger) for funksjonshemmede	10 928	229 856	468 251	51 893	264	0	827	51 893	708 472	0	666	76 108	107 025	524 673
734 Sporveier og forstadsbaner	15 179	40 011	1 965 931	122 764	111 518	216 810	394	122 764	2 349 055	0	144 517	125 221	0	2 079 317
Rutegående samferdsel	360 279	979 515	20 573 263	613 307	1 697 632	354 499	10 075	613 307	23 955 113	0	2 929 273	2 025 417	706 966	18 293 457
740 Bibliotek	107 800	68 634	3 167	8 997	10 130	1 679	3 935	8 997	187 475	152	4 407	30 810	9 881	142 225

	Lønn og sosiale utgifter	Kjøp av varer og tjenester til egenproduksjon	Kjøp som erstatter egenproduksjon	Mva. som gir rett til mva-kompensasjon	Overføringer	Avskrivninger	Refusjon sykelønn	Mva-komp drift	Brutto driftsutgifter	Brukerbetaling	Andre salgs- og leieinntekter	Overføringer med krav til motytelse	Overføringer uten krav til motytelse	Netto driftsutgifter
	(010-099)	(100-285)	(300-380)	(429)	(400,430-480)	(590)	(710)	(729)	(=1+2+3+4+5+6-7-8)	(600)	(620-670)	(700,710,730-780)	(800-895)	(=9-10-11-12-13+8)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
750 Kulturminneforvaltning	295 582	65 542	860	10 486	464 595	4 227	9 134	10 486	821 672	4 198	41 780	136 293	284 772	354 629
760 Museer	1 898	10 287	25	1 863	472 112	6 129	0	1 863	490 451	0	96	2 680	0	487 675
771 Kunstformidling	123 242	205 872	3 322	6 151	369 854	1 409	4 793	6 151	698 906	0	2 252	110 435	213 641	372 578
772 Kunstproduksjon	45 772	46 598	138	2 506	372 151	273	2 038	2 506	462 894	450	3 039	61 666	38 841	358 898
775 Idrett	35 582	5 923	2	580	1 647 745	17	1 147	580	1 688 122	0	0	126 093	1 456 816	105 213
790 Andre kulturaktiviteter	73 144	29 190	18	2 212	335 760	4 304	1 037	2 212	441 379	14	2 743	12 281	51 073	375 268
Kultur	683 020	432 046	7 532	32 795	3 672 347	18 038	22 084	32 795	4 790 899	4 814	54 317	480 258	2 055 024	2 196 486
Sum	35 066 570	18 510 502	26 591 682	4 067 986	10 073 689	5 895 822	1 331 656	4 067 993	94 806 602	432 457	5 415 510	8 896 643	6 217 371	73 844 721
Administrasjon og fellesutgifter	2 289 936	1 471 656	41 138	274 380	455 718	194 608	80 302	274 372	4 372 762	7 258	203 568	247 005	245 123	3 669 908
Undervisningsformål	27 569 056	6 075 786	5 779 805	943 586	635 521	2 261 164	996 751	943 602	41 324 565	126 549	1 162 915	4 735 467	1 134 586	34 165 048
Tannhelse	2 464 864	761 234	149 331	116 343	267 811	113 893	164 758	116 343	3 592 375	295 031	237 746	319 333	73 889	2 666 376
Regional utvikling m.m.	666 845	395 016	16 952	49 682	2 992 484	16 129	19 748	49 682	4 067 678	1	712 970	667 847	1 642 826	1 044 034
Samferdsel	1 392 849	9 374 764	20 596 924	2 651 200	2 049 808	3 291 990	48 013	2 651 199	36 658 323	-1 196	3 043 994	2 446 733	1 065 923	30 102 869
Kultur	683 020	432 046	7 532	32 795	3 672 347	18 038	22 084	32 795	4 790 899	4 814	54 317	480 258	2 055 024	2 196 486
I alt	35 066 570	18 510 502	26 591 682	4 067 986	10 073 689	5 895 822	1 331 656	4 067 993	94 806 602	432 457	5 415 510	8 896 643	6 217 371	73 844 721
Administrasjon og fellesutgifter	6,50 %	8,00 %	0,20 %	4,50 %	3,30 %	3,30 %	6,00 %	6,70 %	4,60 %	1,70 %	3,80 %	2,80 %	3,90 %	5,00 %
Undervisningsformål	78,60 %	32,80 %	21,70 %	6,30 %	38,40 %	38,40 %	74,90 %	23,20 %	43,60 %	29,30 %	21,50 %	53,20 %	18,20 %	46,30 %
Tannhelse	7,00 %	4,10 %	0,60 %	2,70 %	1,90 %	1,90 %	12,40 %	2,90 %	3,80 %	68,20 %	4,40 %	3,60 %	1,20 %	3,60 %
Regional utvikling m.m.	1,90 %	2,10 %	0,10 %	29,70 %	0,30 %	0,30 %	1,50 %	1,20 %	4,30 %	0,00 %	13,20 %	7,50 %	26,40 %	1,40 %
Samferdsel	4,00 %	50,60 %	77,50 %	20,30 %	55,80 %	55,80 %	3,60 %	65,20 %	38,70 %	-0,30 %	56,20 %	27,50 %	17,10 %	40,80 %
Kultur	1,90 %	2,30 %	0,00 %	36,50 %	0,30 %	0,30 %	1,70 %	0,80 %	5,10 %	1,10 %	1,00 %	5,40 %	33,10 %	3,00 %
I alt	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vedlegg 7

Kostnadsdeflator for kommunene

Tabell 1 Beregning av samlet kommunal deflator. Prosentvis endring fra året før.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022 ¹	2023 ¹
Deflator	2,5	3,6	4,4	6,4	3,9	3,4	3,9	3,4	3,9	3,1	2,4	2,6	2,4	3,1	3,2	1,0	4,3	5,3	3,7
Sysselsetting, lønnsvekst og pensjonskostnader	3,0	3,5	5,2	7,2	5,0	3,5	4,7	4,7	4,6	3,5	2,5	2,4	2,4	2,6	3,6	0,9	2,1		
Årslønnsvekst	3,4	3,9	4,8	6,7	4,6	3,7	4,3	4,1	3,7	3,2	3,3	2,5	2,5	2,9	3,5	1,7	2,6	3,8	4,2
Bidrag fra pensjonskostnader	-0,4	-0,4	0,4	0,5	0,4	-0,2	0,4	0,6	0,9	0,3	-0,8	-0,1	-0,1	-0,3	0,1	-0,8	-0,5		
Kjøp av varer og tjenester, prisvekst	1,7	3,6	3,0	5,1	2,1	3,1	2,5	1,3	2,6	2,5	2,2	2,9	2,5	3,8	2,5	1,2	7,5		
Lønnsandel i pst.	63,8	64,7	63,7	62,6	62,8	62,4	61,7	63,3	62,9	62,7	61,9	61,8	61,6	61,2	59,5	58,8	58,7		

¹ Anslag i Nasjonalbudsjett 2023

Kilde: Finansdepartementet.

1 Innledning

Kostnadsdeflatoren for kommunesektoren utarbeides i Finansdepartementet i forbindelse med utformingen av det økonomiske opplegget for sektoren. Beregningene er en integrert del av et omfattende tallarbeid i tilknytning til nasjonalbudsjettene, og utgjør en del av grunnlaget for vurderinger av utviklingen og utsiktene for norsk økonomi. Deflatoren benyttes blant annet til å prisomregne overføringer til kommunene og til å beregne realveksten i kommunesektorens inntekter.

Kostnadsdeflatoren for kommunene beregnes som et veid gjennomsnitt av tre elementer: Lønnskostnader, kjøp av varer og tjenester i driften (produktinnsats) og bruttoinvesteringer.

For historiske år har praksis de siste årene vært å tallfeste lønnsveksten for kommunale arbeidstakere med tall fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene kombinert med tall for arbeidsgiveravgift og pensjonskostnader mv. fra KOSTRA. Prisveksten for kjøp av varer og tjenester inkl. investeringer er tallfestet basert et sett med prisindekser publisert av Statistisk sentralbyrå vektet med fordelingen av kommuneforvaltningens kjøp av varer og tjenester.

For anslag til budsjettet legges det til grunn Finansdepartementets anslag på årslønnsveksten og anslag på prisveksten for produktinnsats og investeringer i offentlig forvaltning.

2 Anslag for 2022 og 2023 til NB23

Finansdepartementet lager ikke anslag på det detaljeringsnivået som inngår i beregningen av den historiske deflatoren. I stedet baseres anslagene på en mer grov tilnærming hvor en anslår lønnsveksten for økonomien samlet og prisveksten på produktinnsatsen og brutto investeringer i sivil offentlig sektor.

Anslagene for lønns- og prisveksten baseres på det makroøkonomiske bildet slik det er omtalt i Nasjonalbudsjettet 2023 (NB23). I vurderingen av prisveksten inngår blant annet antakelser om prisutviklingen framover i norskproduserte og importerte varer, elektrisitet og drivstoff. I anslaget for 2022 tas også utviklingen i publiserte indekser som inngår i den historiske kommunale deflatoren med i vurderingen. Anslagene er basert på den informasjonen som var tilgjengelig i begynnelsen av august, dvs. tall til og med juni for månedsindekser og til og med første kvartal for kvartalsindekser.

Anslaget for lønnsvekst for 2022 baseres på rammen for lønnsoppgjøret i kommunal sektor (3,8 pst.). For 2023 legges anslaget for årslønnsvekst i NB23 til grunn (4,2 pst.). Det forutsettes med det at veksten i kommunesektorens lønnskostnader er lik anslagene på lønnsveksten.

Anslagene for lønns- og prisvekst vektet med vekt for timeverk, produktinnsats og investeringer, der vektene er basert på indikatoren for aktivitetsvekst i kommuneforvaltningen. For 2022 og 2023 brukes vektene for 2021. Se tabell 1.

Tabell 1 Anslag på kommunal deflator for 2022 og 2023. Prosent

	2022	2023	Vekt
Lønnsvekstanslag	3,8	4,2	58,3
Prisvekst sivil produktinnsats	7,3	3,0	26,7
Prisvekst bruttoinvesteringer	7,5	3,2	15,0
Beregnet deflator	5,3	3,7	100,0

Spesielt for 2022 og 2023:

Anslagene på prisvekst tar utgangspunkt i anslag på strømprisvekst uten strømstøtteordningen. Dette påvirker først og fremst prisvekstanslagene for 2022.

3 Beregnet historisk deflator tom. 2021

3.1 Lønnskostnader

Veksten i lønnskostnadene tallfestes med utgangspunkt i beregnet årslønnsvekst per årsverk for kommunale arbeidstakere ifølge tall fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (TBU-inntekt) pluss en beregning av bidrag fra pensjonskostnader.

3.1.1 Årslønnsvekst kommuneansatte per årsverk

For 2021 beregner TBU-inntekt årslønnsveksten per årsverk for kommuneansatte i alt til 2,6 pst., jf. tabell 1.1 i [Grunnlaget for inntektsoppgjørene 2022](#).

3.1.2 Bidrag fra pensjonskostnader

Kommunesektorens pensjonskostnader inngår i lønnskostnadene, men ikke i lønnsveksten. I den grad veksten i lønnskostnadene avviker fra veksten i årslønn, gir dette et bidrag til kostnadsveksten i kommunesektoren utover bidraget fra lønnsveksten.

Bidraget fra pensjonskostnadene beregnes som et påslag i veksten som skyldes pensjonskostnader, inkludert arbeidsgiveravgift. Beregningen tar utgangspunkt i tall fra kommune- og fylkesregnskapene (KOSTRA), jf. tabell 2.

Tabell 2 Pensjonskostnadenes bidrag til den kommunale kostnadsveksten

	2018	2019	2020	2021
Lønn, mill. kroner	230 223	240 475	244 351	255 236
Pensjonskostnader, mill. kroner	30 216	31 945	30 212	28 965
Arbeidsgiveravgift på lønn, mill. kroner	32 219	33 677	33 9271	36 497
Lønnskostnader, mill. kroner	292 658	306 097	306 523	320 698
Pensjonskostnader og arbeidsgiveravgift, pst. av lønn	27,1	27,3	26,2	25,6
Påslagskoeffisient	1,271	1,273	1,262	1,256
Endring i påslagskoeffisient fra året før	0,997	1,001	0,992	0,995
Bidrag fra pensjonskostnader mv., pst. (=100*(endring påslagskoeffisient - 1))	-0,3	0,1	-0,8	-0,5

1 Lagt til 1 967 mill. kroner knyttet til særskilt lav sats i arbeidsgiveravgiften i 3. termin 2020. I SSBs statistikk over inntekter og utgifter i kommuneforvaltningen er denne ført som næringsoverføring til kommuneforvaltningen.

Kilde: KOSTRA.

3.2 Prisvekst kjøp av varer og tjenester

Beregningen av prisvekst for kjøp av varer og tjenester tar utgangspunkt i kommuneforvaltningens observerte utgifter til kjøp av varer og tjenester og bruttorealinvesteringer slik de kan leses ut av kommuneregnskapene, basert på artsinndelingen i KOSTRA.

Utgiftene som prisveksten beregnes for er knyttet til kjøp av varer og tjenester som inngår i (fylkes)kommunal egenproduksjon, dvs. artsseriene 0, 1 og 2. I tillegg inngår også kjøp av varer og tjenester og investeringer i Ruter og andre kollektivselskaper. Se https://www.regjeringen.no/contentassets/bbb36cc4ebcc460b83aedfb68ca95c6d/hovedveileder_2019_endelig_til_publicering.pdf

For hver gruppe av varer og tjenester er det tilordnet en prisvekst, basert på ulike prisstatistikker fra Statistisk sentralbyrå:

- Ulike detaljerte undergrupper i konsumprisindeksen
- Byggekostnadsindeksen
- Noen undergrupper fra prisindeks for førstegangsomsetning innenlands
- Ulike prisstatistikker for privat tjenesteyting, slik som rengjøringstjenester, IT-tjenester, juridiske tjenester mv.

Med utgangspunkt i fordelingen av utgiftene for T-1 beregnes vektene for prisveksten for år T. For eksempel brukes fordelingen for 2020 som vekt for vektingen av prisindeksene for 2021. Se vedleggstabell med noter for beregninger av vekt og prisvekst for de ulike utgiftsartene.

Spesielt for 2021:

For desember 2021 ble det gitt strømstøtte til husholdningene som bidro til å redusere prisindeksen 04.5 for energivarer. Publisert indeks for desember 2021 for delindeks 04.5 er 253,6. Eksklusive strømstøtteordningen kan indeksverdien beregnes til 304,4. Siden kommunesektoren ikke er omfattet av strømstøtteordningen, legges denne til grunn.

3.3 Samlet historisk deflator

Tabell 3 oppsummerer beregningen av den historiske deflatoren.

Tabell 3 Kostnadsdeflatoren i kommunesektoren. Prosent

	2019	2020	2021
Deflator	3,2	1,0	4,3
Sysselsetting, lønnsvekst og pensjonskostnader	3,6	0,9	2,1
Årslønnsvekst per årsverk	3,5	1,7	2,6
Bidrag fra pensjonskostnader mv.	0,1	-0,8	-0,5
Kjøp av varer og tjenester. Prisvekst	2,5	1,2	7,5
Lønnsandel i pst.	59,5	58,8	58,7

Beregning av prisvekstkompontenten i kostnadsveksten for kommunal sektor (kommunal deflator)

Tabell 1 Beregning av prisvekst på kjøp av varer og tjenester

Art	Vare- og tjenestegrupper	Vekter (utgiftsandeler i kommunene)			Prisvekst			Kilder for prisdata	
		2019 (2018)	2020 (2019)	2021 (2020)	2019	2020	2021		
070	Lønn vedlikehold og nybygg/anlegg	0,2	0,2	0,3	2,6	2,1	8,4	Byggekostnadsindeks	Note 1
100	Kontormateriell	0,5	0,4	0,4	3,3	3,2	4,1	Konsumprisindeks	Aviser, bøker og papirvarer (09.5)
105	Undervisningsmaterieill	1,0	0,9	1,1	3,3	3,2	4,1	Konsumprisindeks	Aviser, bøker og papirvarer (09.5)
110	Medisinsk forbruksmaterieill	0,6	0,6	1,0	1,5	1,9	0,6	Konsumprisindeks	Medisinske produkter mv (06.1)
114	Medikamenter	0,3	0,3	0,3	1,5	1,9	0,6	Konsumprisindeks	Medisinske produkter mv (06.1)
115	Matvarer	2,4	2,3	1,8	1,0	0,5	0,7	Konsumprisindeks	Matvarer/alkoholfrie dr.varer (01)
120	Annet forbruksmaterieill/råvarer og tjenester	5,0	4,9	4,4	2,4	6,8	3,7	Konsumprisindeks	Møbler, hush.artikler mv. (05)
130	Post, banktjenester og telefon	1,0	0,9	1,0	2,9	4,7	2,4	Konsumprisindeks	Note 2
140	Annonse, reklame, informasjon	0,5	0,5	0,4	3,2	3,2	3,8	Konsumprisindeks	Andre varer, kultur, fritid (09.4)
150	Opplæring, kurs	1,3	1,2	0,6	4,0	3,2	3,4	Konsumprisindeks	Tjenester, kultur, fritid (09.4)
160	Utgifter og godtgj. for reiser, diett, bil mv.	0,3	0,3	0,2	4,5	2,2	-0,6	Konsumprisindeks	Note 3
165	Andre oppgavepliktige godtgjørelser	0,6	0,6	0,6	4,5	2,2	-0,6	Konsumprisindeks	Note 3
170	Transport/drift av egne transportmidler	10,9	10,7	10,9	3,2	0,8	6,2	Konsumprisindeks	Drift av personl. transp.midl (07.2)
180	Energi ¹	3,8	3,6	2,9	0,7	-27,2	68,8	Konsumprisindeks	Elektrisitet, fyring mv. (04.5)
185	Forsikringer og utgifter til vakthold og sikring	0,9	0,8	1,0	2,2	4,2	6,1	Konsumprisindeks	Forsikring (12.5)
190	Leie av lokaler og grunn	5,1	4,9	5,0	1,7	1,4	1,2	Konsumprisindeks	Beregnet husleie (04.2)
195	Avgifter, gebyrer, lisenser og lignende	3,7	3,7	4,3	1,6	1,4	1,3	Konsumprisindeks	Vann/div.tj.bolig (04.4)
200	Inventar og utstyr, investering	4,3	4,5	4,4	2,2	3,0	2,0	Prisindeks for førstegangs-omsetning innenlands	To grupper av maskiner (SITC75 og SITC77)
209	Medisinsk utstyr, investering	0,1	0,1	0,1	2,2	3,0	2,0	Prisindeks for førstegangs-omsetning innenlands	To grupper av maskiner (SITC75 og SITC77)
210	Kjøp, leie og leasing av transportmidler, inv	0,7	0,8	0,8	-0,9	4,3	1,8	Prisindeks for førstegangs-omsetning innenlands	Kjøretøyer for veg (SITC78)
210	Kjøp, leie og leasing av transportmidler, drift	0,4	0,5	0,5	4,9	-3,1	1,8	Prod.prisindeksjer tjenester	Bilutleie
220	Kjøp, leie og leasing av maskiner, inv	0,1	0,1	0,1	2,2	3,0	2,0	Prisindeks for førstegangs-omsetning innenlands	To grupper av maskiner (SITC75 og SITC77)
220	Kjøp, leie og leasing av maskiner, drift	0,3	0,4	0,4	4,9	-3,1	1,8	Prod.prisindeksjer tjenester	Bilutleie
230	Vedlikehold og nybygg, inv	32,6	33,9	34,2	2,6	2,1	8,4	Byggekostnadsindeks	Note 1
230	Vedlikehold og byggetjenester, drift	7,4	7,1	7,1	2,2	2,7	7,3	KPI/Byggekostn.indeks	Note 4
240	Serviceavtaler og reparasjon	5,3	5,1	5,3	2,2	2,7	7,3	KPI/Byggekostn.indeks	Note 4
250	Materialer til vedlikehold og nybygg, inv	0,7	0,7	0,8	2,6	2,1	8,4	Byggekostnadsindeks	Note 1
250	Materialer til vedlikehold, drift	0,7	0,7	0,8	2,2	2,7	7,3	KPI/Byggekostn.indeks	Note 4
260	Renhold, vaskeri- og vaktmestertjenester	1,1	1,0	0,9	3,0	-0,5	1,8	Prod.prisindeksjer tjenester	Rengjøringsvirksomhet
270	Konsulenttjenester, vikartjenester	8,2	8,4	8,7	3,6	2,7	3,0	Prod.prisindeksjer tjenester	Note 5
Total	Kjøp av varer og tjenester	100,0	100,0	100,0	2,5	1,2	7,5		

¹ Inkluderer artene 181 Fjernvarme/fjernkjøling, 182 Fyringsolje og fyringsparafin, 183 Naturgass og andre fossile gasser, 184 Bioenergi.

Note 1:

Beregnet som veid snitt av årsveksten i byggekostnadsindeksen for boliger og byggekostnadsindeksen for veianlegg. Vektene er bestemt av samlede bruttoinvesteringer i kommunale veier (KOSTRA: 332 kommunale veier) og fylkesveier (KOSTRA: 722 Fylkesveier, miljø- og

trafiksikkerhetstiltak) som andel av samlede investeringsutgifter (KOSTRA: Bruttoinvesteringsutgifter, kommuner og fylkeskommuner). I 2020 veies byggekostnadsindeksen for boliger med om lag 83 pst., mens byggekostnadsindeksen for veganlegg vektet med 17 pst.

Note 2:

Beregnet som veid gjennomsnitt av indeksene for 08 Post- og teletjenester og 12.6 Finansielle tjenester utenom forsikring. Vektene er satt til 90 pst. post og teletjenester, 10 pst. finansielle tjenester.

Note 3:

Gjennomsnitt av delindeksene 07.3 Transporttjenester og 11 Hotell- og restauranttjenester.

Note 4:

Veid gjennomsnitt av KPI-delindeks 04.3 Vedlikehold og reparasjon av bolig og byggekostnadsindeks for veganlegg, drift og vedlikehold. Vektene er bestemt av samlede brutto driftsutgifter til kommunale veier (KOSTRA: 332 kommunale veier) og fylkesveier (KOSTRA: 722 Fylkesveier, miljø- og trafiksikkerhetstiltak) som andel av samlede brutto driftsutgifter til bygg og anlegg. Samlede brutto driftsutgifter til bygg og anlegg for kommunene er definert som summen av:

- 130 Administrasjonslokaler,
- 221 Barnehagelokaler og skyss,
- 222 Skolelokaler,
- 261 Institusjonslokaler,
- 265 Kommunalt disponerte boliger,
- 332 Kommunale veier,
- 335 Rekreasjon i tettsted,
- 340 Produksjon av vann,
- 345 Distribusjon av vann,
- 350 Avløpsrensing,
- 353 Avløpsnett/innsamling av avløpsvann,
- 354 Tømming av slamavskillere, septiktanker o.l. på avløpsanlegg,
- 381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg,
- 386 Kommunale kulturbygg og
- 393 Gravplasser og krematorier.

Tilsvarende for fylkeskommunene er definert som summen av brutto driftsutgifter til:

- 430 Administrasjonslokaler
- 510 Skolelokaler og internatbygninger
- 722 Fylkesveier, miljø- og trafikksikkerhetstiltak

For 2020 vektet KPI-delindeksen for vedlikehold og reparasjon av boliger med 71,5 pst., mens byggekostnadsindeksen for veganellegg vektet med 28,5 pst.

Note 5:

Gjennomsnitt

Vedlegg 9

Lønn og lønnsutvikling

Lønnskostnadene er den klart største utgiftsposten i kommunesektoren. I dette avsnittet ses det nærmere på gjennomsnittlig årslønn og årslønnsvekst i kommunesektoren, men også årslønnsvekst for noen av de andre forhandlingsområdene.

Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall var veksten i gjennomsnittlig årslønn fra 2020 til 2021 for lønnstakere under ett 3,5 prosent. Årslønnsveksten i kommunesektoren alt var på 2,6 prosent. Årslønnsnivået i 2021 var 558 100 kroner og nivået var 56 200 kroner lavere enn for økonomien i alt ifølge nasjonalregnskapet.

Tabell 1 Årslønnsvekst i prosent og lønn per årsverk 2021 for noen store forhandlingsområder.

Forhandlingsområde	Gjennomsnittlig årslønnsvekst pr år			Årslønn 2021	Lønn heltids- ansatte 2021
	2011-2016	2017-2021	2021		
Nasjonalregnskapet - alle lønnstakere	3,1	3,0	3,5	614 300	
Alle områdene nedenfor			3,0		
Industri i alt (NHO)	3,2	2,7	3,1	666 300	
Industriarbeidere (NHO)	3,0	2,7	2,8	524 400	
Industrifunksjonærer (NHO)	3,3	3,3	3,1	838 800	
Virkebedrifter i varehandel	3,3	3,4	4,7		584 600
Finanstjenester	3,9	3,4	3,7		740 900
Statsansatte	3,2	2,7	2,8	641 300	
Kommunesektoren (KS inkl. bedr.medl) ¹	3,4	2,6	2,6	558 100	
Undervisningspersonell i komm.sekt ¹	3,2	2,3	2,3	604 800	
Øvrige ansatte i kommunesektoren	3,5	2,8	2,8	544 600	
Helseforetak (Spekter)	3,1	3,1	3,6	653 800	
Øvrige bedrifter (Spekter)	3,2	2,7	2,9	596 000	

¹ Omfatter ansatte i kommunene, fylkeskommunene og andre virksomheter som er medlemmer i KS, herunder bedriftsmedlemmer. Tallene omfatter også stillinger med hovedsakelig lokal lønnsdannelse og undervisningsstillinger med hovedsakelig sentral lønnsdannelse. Tallene for kommuneansatte omfatter også ansatte i Oslo kommune inkludert undervisningspersonell.

Kilde: Etter inntektsoppgjørene 2021, Rapport fra Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene, juni 2021.

Av forhandlingsområdene var det Virkebedrifter i varehandel, som hadde høyest årslønnsvekst med 4,7 prosent. Bonusutbetalinger trakk årslønnsveksten i varehandel opp med 1,4 prosentpoeng. Undervisningspersonell i kommunesektoren hadde lavest årslønnsvekst med 1,2 prosent. Samlet hadde kommunesektoren en årslønnsvekst på 2,6 prosent.

I perioden 2017 til 2021 hadde ansatte innen Virkebedrifter i varehandel og finanstjenester en årslønnsvekst på 3,4 prosent som var høyere enn de øvrige gruppene. Årslønnsveksten blant undervisningspersonell i kommunesektoren var litt lavere enn i de andre områdene med 2,3 prosent. Kommunesektoren hadde i denne perioden en årslønnsvekst på 2,6 prosent. Veksten i gjennomsnittlig årslønn for alle lønnstakere fra nasjonalregnskapet var på 3,0 prosent.

Tabell 2 viser gjennomsnittlig antall årsverk, årslønn (gjennomsnittlig månedsfortjeneste per 1.12.2021 *12) og datolønnsvekst ned på enkeltsektorer. Datolønnsvekst vil si prosentvis endring i gjennomsnittlig månedsfortjeneste fra 1. desember 2020 til 1. desember 2021. Dette lønnsbegrepet er ikke sammenlignbart med årslønnsvekst, som normalt brukes til å sammenligne lønnsutvikling mellom tariffområder.

I kommuneforvaltningen var gjennomsnittlig årslønn i 2021 høyest innenfor videregående skole med 620 500 og sentraladministrasjonen med 620 500, og lavest i barnehager med 493 000.

Tabell 2 Kommunal forvaltning. Antall avtalte årsverk og månedsfortjenesten per 1. desember x 12.

	Årsverk per	Månedsfortj. x 12	Prosent
I alt	403 700	565 200	3,9
Av dette:			
Sentraladministrasjon	26 900	625 200	4,0
Grunnskole	83 800	566 700	3,9
Videregående	30 600	620 500	4,0
Barnehager	38 400	493 000	4,1
Pleie/omsorg	165 000	554 300	3,8
Kultur	7 700	546 500	3,9
Teknisk	31 200	578 200	3,8

Kilde: Lønns- og personalstatistikk. PAI/KS

Den største lønnsøkningen fra 2020 til 2021 var innen barnehager med 4,1 prosent, mens den laveste årslønnsveksten hadde pleie/omsorg og teknisk med 3,8 prosent.

Vedlegg 10 Skattesatser for kommuner og fylkeskommuner

Tabell 1 Maksimalskattøren på alminnelig inntekt fra personlige skattytere¹

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002 ²	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Kommuner	13,00	12,25	11,75	11,50	10,75	11,50	11,20	12,20	12,40	13,00	13,20	13,20	13,30	12,25	12,05
Fylkeskommuner	7,25	7,00	7,00	6,75	6,25	6,60	6,45	6,90	1,90	3,24	2,60	3,00	2,90	2,70	2,65
Kommuneforvaltningen	20,25	19,25	18,75	18,25	17,00	18,10	17,65	19,10	14,30	16,24	15,80	16,20	16,20	14,95	14,70
Fellesskatt	7,75	8,75	9,25	9,75	11,00	9,90	10,35	8,90	13,70	11,76	12,20	11,80	11,80	13,05	13,30
Alminnelig inntekt	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023 ³
Kommuner	12,80	12,80	11,30	11,60	11,60	11,40	11,35	11,80	11,80	11,80	11,55	11,10	12,15	10,95	11,15
Fylkeskommuner	2,65	2,65	2,65	2,65	2,65	2,65	2,60	2,65	2,65	2,65	2,60	2,45	2,70	2,40	2,45
Kommuneforvaltningen	15,45	15,45	13,95	14,25	14,25	14,05	13,95	14,45	14,45	14,45	14,15	13,55	14,85	13,35	13,60
Fellesskatt til staten ³	12,55	12,55	14,05	13,75	13,75	12,95	13,05	10,55	9,55	8,55	7,85	8,45	7,15	8,65	8,40
Alminnelig inntekt	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00	27,00	27,00	25,00	24,00	23,00	22,00	22,00	22,00	22,00	22,00

¹ Fra 1979 har maksimalsatsene vært brukt i samtlige kommuner og fylkeskommuner.

² Den betydelige reduksjonen i den fylkeskommunale skattøren i 2002 er knyttet til sykehusreformen.

³ Forslag i Nasjonalbudsjettet 2023 og Prop. 1 LS (2022-2023) Skatter, avgifter og toll.

⁴ Skattesatsen på fellesskatt til staten for noen kommuner i Troms og Finnmark (tiltakssonen) er satt til 4,90 prosent i 2023.

Kilde: Finansdepartementet

Tabell 2 Maksimalkattøren på alminnelig inntekt fra etterskuddspliktige skattytere ¹

	1994	1995	1996	1997	1998 ²⁾
Kommuner	5,50	5,50	4,75	4,25	0,00
Fylkeskommuner	4,00	2,75	2,50	2,50	0,00
Kommuneforvaltning	9,50	8,25	7,25	6,75	0,00
Fellesskatt	18,50	19,75	20,75	21,25	28,00
Alminnelig inntekt	28,00	28,00	28,00	28,00	28,00

¹⁾ Tidsangivelsen for etterskuddsskatter gjelder inntektsår. Innbetalingen av etterskuddsskatt foretas året etter inntektsåret

²⁾ Kommunal/fylkeskommunal etterskuddsskatt ble omgjort til statlig skatt fra inntektsåret 1998 med budsjettvirkning i 1999.

Kilde: Finansdepartementet

Vedlegg 11 Utvalgte hovedtall for kommuneforvaltningen 2000–2021

Tabell 1 Utgifter, bruttoprodukt og konsum i kommuneforvaltningen i prosent av bruttonasjonalprodukt for Fastlands-Norge.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*	2021*
Utgifter i alt	20,8	21,9	18,0	18,5	17,5	16,8	16,6	16,9	17,6	18,9	19,0	19,3	19,2	19,5	19,6	19,5	19,9	20,1	20,1	20,6	21,0	20,5
Bruttoprodukt	13,2	13,7	11,0	11,1	10,6	10,3	9,9	9,8	10,2	10,8	11,0	11,3	11,4	11,4	11,4	11,5	11,7	11,8	11,8	11,9	12,1	11,9
Konsum	15,1	16,0	12,9	13,3	12,7	12,3	12,1	11,7	12,3	13,3	13,3	13,6	13,6	13,7	13,8	14,0	14,2	14,4	14,4	14,5	15,0	14,9

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 2 Sysselsetting i kommuneforvaltningen.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*	2021*
Utførte timeverk	637,0	641,3	519,5	512,8	521,1	528,0	538,4	560,7	583,2	598,0	610,8	627,4	633,9	639,1	642,3	648,4	664,3	675,1	686,6	693,8	692,4	710,7
I pst. av utførte timeverk i alt	19,0	19,4	15,9	16,0	16,0	15,9	15,8	15,7	15,7	16,4	16,7	16,9	16,8	16,8	16,7	16,8	17,1	17,3	17,3	17,2	17,6	17,6
Sysselsatte personer (1000)	536,1	550,7	452,8	453,1	449,7	449,4	458,5	467,5	478,1	487,2	493,9	504,2	512,5	519,7	522,6	525,3	531,1	539,5	546,9	552,7	549,0	556,5
Årsverk, heltidsekvivalenter, for lønnstakere og selvstendige (1000 årsverk)	409,2	416,1	338,3	341,4	341,5	348,5	360,8	377,0	393,3	404,4	410,1	419,1	423,9	430,3	432,8	435,3	443,7	453,7	461,1	467,3	458,2	468,2

* Foreløpige tall

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Vedlegg 12 Korrigert netto driftsresultat 2017–2021

Tabell 1 Beregning av korrigert netto driftsresultat¹. Kommune- og fylkeskommunekonsern. Mill. kr.

	2017	2018	2019	2020	2021
Netto driftsresultat	20 383	15 127	11 205	18 488	30 094
+ Netto avdrag	19 488	19 813	20 668	22 164	25 146
= Netto driftsresultat eks. avdrag	39 872	34 941	31 873	40 651	55 241
- Kapitalslit	47 650	50 439	52 778	55 629	59 873
+ Inflasjonsgevinst	4 657	6 292	6 774	2 384	10 819
+ Bompenger	2 777	3 186	3 357	3 396	3 122
+ Mva.-kompensasjon investeringer	10 130	11 428	13 878	11 993	11 748
= Korrigert netto driftsresultat	9 786	5 408	3 104	2 795	21 056
Avvik netto driftsres. - korr. netto driftsres.	10 597	9 719	8 101	15 692	9 038

¹ Eventuelle avvik i regnestykkene skyldes avrunding

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Tabell 2 Beregning av korrigert netto driftsresultat. Kommune- og fylkeskommunekonsern. Prosent. av driftsinntektene¹

	2017	2018	2019	2020	2021	Gj.snitt
Netto driftsresultat	3,9	2,8	2,0	3,1	4,7	3,3
+ Netto avdrag	3,7	3,6	3,7	3,8	4,0	3,7
= Netto driftsresultat eks. avdrag	7,6	6,4	5,6	6,9	8,7	7,0
- Kapitalslit	9,0	9,3	9,3	9,5	9,4	9,3
+ Inflasjonsgevinst	0,9	1,2	1,2	0,4	1,7	1,1
+ Bompenger	0,5	0,6	0,6	0,6	0,5	0,6
+ Mva.-kompensasjon investeringer	1,9	2,1	2,5	2,0	1,9	2,1
= Korrigert netto driftsresultat	1,9	1,0	0,5	0,5	3,3	1,4
Avvik netto driftsres. - korr. netto driftsres.	2,0	1,8	1,4	2,7	1,4	1,9

² Eventuelle avvik i regnestykkene skyldes avrunding.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Tabell 3 Beregning av korrigert netto driftsresultat. Kommunene inkl. Oslo. Prosent av driftsinntektene.¹

	2017	2018	2019	2020	2021	Gj.snitt
Netto driftsresultat	3,8	2,6	1,9	2,7	4,3	3,0
+ Netto avdrag	3,7	3,7	3,7	3,9	4,1	3,8
= Netto driftsresultat eks. avdrag	7,5	6,3	5,6	6,5	8,3	6,8
- Kapitalslit	8,2	8,4	8,5	8,6	8,7	8,5
+ Inflasjonsgevinst	0,9	1,2	1,2	0,4	1,7	1,1
+ Mva.-komp investeringer	1,8	1,9	2,3	1,9	1,7	1,9
= Korrigert netto driftsresultat	2,0	1,0	0,6	0,2	3,0	1,4
Avvik netto driftsres. - korr. netto driftsres.	1,8	1,6	1,3	2,4	1,2	1,7

² Eventuelle avvik i regnestykkene skyldes avrunding.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Tabell 4 Beregning av korrigert netto driftsresultat. Fylkeskommunene. Prosent av driftsinntektene.¹

	2017	2018	2019	2020	2021	Gj.snitt
Netto driftsresultat¹	4,3	3,8	2,6	5,7	7,4	4,8
+ Netto avdrag	3,4	3,5	3,4	3,2	3,4	3,4
= Netto driftsresultat eks. avdrag	7,8	7,2	6,0	8,9	10,8	8,1
- Kapitalslit	14,0	14,4	14,4	13,8	13,4	14,0
+ Inflasjonsgevinst	0,8	1,0	1,2	0,4	1,5	1,0
+ Bompenger	3,5	3,9	4,0	3,7	3,2	3,7
+ Mva.-komp investeringer	2,9	3,3	3,4	2,6	2,6	3,0
= Korrigert netto driftsresultat	0,9	1,2	0,1	1,7	4,8	1,7
Avvik netto driftsres. - korr. netto driftsres.	3,5	2,6	2,5	4,0	2,6	3,0

¹Eventuelle avvik i regnestykkene skyldes avrunding.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Vedlegg 13 Netto driftsresultat og netto driftsresultat etter bundne fondsavsetninger

Tabell 1 Netto driftsresultat og netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger. Prosent av driftsinntektene. Kommunene i 2021

	Netto driftsresultat	Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger
3001 Halden	3,1	2,9
3002 Moss	4,6	4,8
3003 Sarpsborg	2,4	2,0
3004 Fredrikstad	0,7	0,6
3005 Drammen	3,7	3,5
3006 Kongsberg	0,3	0,5
3007 Ringerike	1,4	2,2
3011 Hvaler	2,5	3,9
3012 Aremark	6,3	4,6
3013 Marker	6,0	4,7
3014 Indre Østfold	5,3	5,6
3015 Skiptvet	3,0	2,2
3016 Rakkestad	0,4	0,4
3017 Råde	2,9	2,9
3018 Våler (Østfold)	3,1	2,6
3019 Vestby	6,6	4,8
3020 Nordre Follo	4,1	4,1
3021 Ås	6,3	6,1
3022 Frogn	4,2	3,5
3023 Nesodden	5,1	4,5
3024 Bærum	7,3	7,1
3025 Asker	4,4	4,5
3026 Aurskog-Høland	7,2	7,3
3027 Rælingen	5,3	5,3
3028 Enebakk	4,5	3,0
3029 Lørenskog	5,1	4,8
3030 Lillestrøm	5,4	4,5
3031 Nittedal	4,5	4,5
3032 Gjerdrum	16,9	13,5
3033 Ullensaker	3,3	5,3
3034 Nes	7,7	7,2
3035 Eidsvoll	2,1	2,5
3036 Nannestad	7,4	5,6
3037 Hurdal	6,5	5,6
3038 Hole	3,0	3,5
3039 Flå	6,9	5,0
3040 Nesbyen	4,2	4,4
3041 Gol	0,3	0,4
3042 Hemsedal	12,1	11,7
3043 Ål	1,6	2,9
3044 Hol	9,4	9,9
3045 Sigdal	6,5	4,8
3046 Krødsherad	8,4	7,0
3047 Modum	3,3	2,3
3048 Øvre Eiker	2,5	2,8
3049 Lier	5,9	5,4
3050 Flesberg	1,3	1,2
3051 Rollag	2,8	3,5
3052 Nore og Uvdal	6,4	4,6
3053 Jevnaker	7,6	7,9
3054 Lunner	5,3	3,7
0301 Oslo	4,6	4,3
3401 Kongsvinger	6,6	5,1
3403 Hamar	7,7	7,8
3405 Lillehammer	5,8	5,9
3407 Gjøvik	3,4	3,1

	Netto driftsresultat	Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger
3411 Ringsaker	4,2	4,3
3412 Løten	7,9	7,0
3413 Stange	4,1	3,9
3414 Nord-Odal	1,3	1,3
3415 Sør-Odal	4,0	4,2
3416 Eidskog	0,6	0,6
3417 Grue	1,4	1,3
3418 Åsnes	3,2	3,1
3419 Våler (Hedmark)	1,1	0,8
3420 Elverum	3,3	2,4
3421 Trysil	4,0	3,0
3422 Åmot	4,1	5,1
3423 Stor-Elvdal	-1,1	-0,8
3424 Rendalen	7,5	7,9
3425 Engerdal	2,0	2,2
3426 Tolga	4,4	4,1
3427 Tynset	2,5	1,6
3428 Alvdal	3,5	2,9
3429 Folldal	1,3	1,9
3430 Os	6,2	3,6
3431 Dovre	6,5	6,5
3432 Lesja	7,0	6,5
3433 Skjåk	9,6	5,7
3434 Lom	7,1	7,0
3435 Vågå	4,3	4,9
3436 Nord-Fron	7,2	8,2
3437 Sel	5,6	5,6
3438 Sør-Fron	5,1	5,3
3439 Ringebu	3,0	3,5
3440 Øyer	3,1	4,5
3441 Gausdal	9,1	8,2
3442 Østre Toten	4,6	4,7
3443 Vestre Toten	1,6	1,6
3446 Gran	3,6	3,8
3447 Søndre Land	2,1	2,1
3448 Nordre Land	7,5	7,9
3449 Sør-Aurdal	3,2	-0,2
3450 Etnedal	4,8	5,1
3451 Nord-Aurdal	3,3	4,8
3452 Vestre Slidre	12,6	12,3
3453 Øystre Slidre	6,7	7,3
3454 Vang	14,8	6,9
3801 Horten	4,2	3,6
3802 Holmestrand	3,8	4,1
3803 Tønsberg	5,4	5,4
3804 Sandefjord	7,0	7,6
3805 Larvik	6,0	6,3
3806 Porsgrunn	2,9	3,3
3807 Skien	2,5	2,2
3808 Notodden	2,4	2,1
3811 Færder	4,0	4,2
3812 Siljan	4,7	4,6
3813 Bamble	2,5	1,7
3814 Kragerø	1,6	1,8
3815 Drangedal	3,5	2,3
3816 Nome	4,8	5,1
3817 Midt-Telemark	1,7	1,3
3818 Tinn	10,2	9,8
3819 Hjørtal	-3,8	-3,9
3820 Seljord	1,8	2,2
3821 Kviteseid	2,2	2,7
3822 Nissedal	3,8	2,1
3823 Fyresdal	5,9	5,0
3824 Tokke	7,5	7,0
3825 Vinje	8,7	6,5
4201 Risør	2,8	2,4

	Netto driftsresultat	Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger
4202 Grimstad	4,1	4,1
4203 Arendal	4,1	3,6
4204 Kristiansand	4,4	4,3
4205 Lindesnes	2,3	2,5
4206 Farsund	5,1	4,2
4207 Flekkefjord	2,6	2,5
4211 Gjerstad	2,9	3,4
4212 Vegårshei	2,2	3,6
4213 Tvedestrand	0,7	0,2
4214 Froland	0,3	0,5
4215 Lillesand	1,6	2,5
4216 Birkenes	-0,8	-1,3
4217 Åmli	6,6	6,6
4218 Iveland	5,7	5,4
4219 Evje og Hornnes	0,6	0,5
4220 Bygland	0,9	1,1
4221 Valle	-0,5	-0,1
4222 Bykle	14,7	7,3
4223 Vennesla	1,7	2,5
4224 Åseral	11,5	10,2
4225 Lyngdal	1,4	0,9
4226 Hægebostad	1,2	1,7
4227 Kvinesdal	4,1	3,1
4228 Sirdal	9,0	7,0
1101 Eigersund	3,0	3,3
1103 Stavanger	8,0	8,0
1106 Haugesund	3,4	3,0
1108 Sandnes	6,3	6,5
1111 Sokndal	2,6	2,9
1112 Lund	5,0	4,6
1114 Bjerkreim	8,9	8,8
1119 Hå	8,6	7,9
1120 Klepp	8,7	8,8
1121 Time	6,8	6,3
1122 Gjesdal	7,9	7,4
1124 Sola	5,0	4,9
1127 Randaberg	2,0	2,0
1130 Strand	2,4	2,0
1133 Hjelmeland	8,0	7,1
1134 Suldal	19,2	18,4
1135 Sauda	2,9	5,2
1144 Kvitsøy	7,4	7,0
1145 Bokn	4,3	3,6
1146 Tysvær	6,9	7,4
1149 Karmøy	5,0	4,9
1151 Utsira	9,2	7,6
1160 Vindafjord	5,1	5,8
4601 Bergen	4,6	4,8
4602 Kinn	2,1	2,3
4611 Etne	2,5	2,6
4612 Sveio	4,0	3,4
4613 Bømlo	-0,5	-0,2
4614 Stord	2,4	2,1
4615 Fitjar	1,0	0,8
4616 Tysnes	3,5	3,0
4617 Kvinnherad	13,3	12,7
4618 Ullensvang	3,5	3,5
4619 Eidfjord	13,4	14,7
4620 Ulvik	3,9	3,6
4621 Voss	2,9	4,6
4622 Kvam	7,0	6,9
4623 Samnanger	4,8	4,7
4624 Bjørnafjorden	6,7	5,9
4625 Austevoll	3,2	3,1
4626 Øygarden	-0,1	-0,1
4627 Askøy	4,2	4,1

	Netto driftsresultat	Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger
4628 Vaksdal	3,3	3,6
4629 Modalen	6,4	6,4
4629 Modalen	7,3	6,3
4630 Osterøy	1,6	1,7
4631 Alver	3,2	2,8
4632 Austrheim	2,2	3,2
4633 Fedje	-1,4	-0,4
4634 Masfjorden	13,2	15,9
4635 Gulen	4,9	5,1
4636 Solund	2,5	2,5
4637 Hyllestad	0,0	0,5
4638 Høyanger	0,2	0,6
4639 Vik	4,6	4,4
4640 Sogndal	4,2	3,3
4641 Aurland	10,3	6,4
4642 Lærdal	8,7	7,6
4643 Årdal	0,6	2,5
4644 Luster	12,5	13,1
4645 Askvoll	0,3	0,2
4646 Fjaler	1,3	2,9
4647 Sunnfjord	2,6	3,4
4648 Bremanger	3,8	4,0
4649 Stad	4,3	4,9
4650 Gloppen	4,4	4,4
4651 Stryn	0,0	0,6
1505 Kristiansund	2,2	1,7
1506 Molde	2,6	2,5
1507 Ålesund	0,4	1,2
1511 Vanylven	1,4	0,9
1514 Sande	1,9	3,0
1515 Herøy (Møre og Romsdal)	0,0	-0,1
1516 Ulstein	0,8	0,9
1517 Hareid	0,8	1,3
1520 Ørsta	1,1	1,3
1525 Stranda	-0,1	-0,7
1528 Sykkylven	1,6	1,2
1531 Sula	4,0	3,4
1532 Giske	4,5	4,4
1535 Vestnes	-1,8	-1,2
1539 Rauma	0,0	-0,3
1547 Aukra	12,4	12,0
1554 Averøy	-0,6	-0,2
1557 Gjemnes	-2,3	-2,0
1560 Tingvoll	1,3	1,1
1563 Sunndal	3,8	4,7
1566 Surnadal	2,3	2,3
1573 Smøla	2,5	1,9
1576 Aure	2,6	2,3
1577 Volda	1,7	1,5
1578 Fjord	-1,8	-1,7
1579 Hustadvika	4,3	4,8
5001 Trondheim	6,6	6,5
5006 Steinkjer	3,9	3,6
5007 Namsos	2,1	3,0
5014 Frøya	13,2	12,0
5020 Osen	3,1	2,8
5021 Oppdal	5,3	4,9
5022 Rennebu	1,8	0,3
5025 Røros	1,8	1,9
5026 Holtålen	-1,7	-0,5
5027 Midtre Gauldal	4,8	4,5
5028 Melhus	3,7	3,8
5029 Skaun	3,1	3,6
5031 Malvik	4,2	3,5
5032 Selbu	5,1	3,9
5033 Tydal	6,2	5,0

	Netto driftsresultat	Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger
5034 Meråker	2,9	3,3
5035 Stjørdal	5,7	5,0
5036 Frosta	4,6	4,3
5037 Levanger	2,4	2,2
5038 Verdal	3,8	4,3
5041 Snåase - Snåsa	5,7	4,7
5042 Lieme	2,0	2,5
5043 Raarvihke - Røyrvik	4,0	0,5
5044 Namsskogan	5,6	4,4
5045 Grong	-0,6	-1,3
5046 Høylandet	1,3	0,9
5047 Overhalla	2,3	2,8
5049 Flatanger	2,7	2,3
5052 Leka	-10,3	-9,9
5053 Inderøy	5,3	4,7
5054 Indre Fosen	1,1	1,6
5055 Heim	-1,4	-1,1
5056 Hitra	1,1	0,8
5057 Ørland	5,3	4,5
5058 Åfjord	1,7	2,8
5059 Orkland	5,4	5,0
5060 Nærøysund	4,0	4,3
5061 Rindal	-0,9	-0,6
1804 Bodø	1,0	0,5
1806 Narvik	1,0	0,8
1811 Bindal	5,6	5,6
1812 Sømna	6,9	7,4
1813 Brønnøy	2,6	1,7
1815 Vega	2,6	3,0
1816 Vevelstad	3,7	4,5
1818 Herøy (Nordland)	7,4	6,8
1820 Alstahaug	5,9	5,4
1822 Leirfjord	0,7	0,5
1824 Vefsn	2,7	1,7
1825 Grane	6,3	8,5
1826 Hattfjelldal	3,8	4,0
1827 Dønna	3,0	2,6
1828 Nesna	-0,4	0,0
1832 Hemnes	2,4	2,4
1833 Rana	5,5	6,1
1834 Lurøy	13,1	13,5
1835 Træna	7,6	5,4
1836 Rødøy	1,5	1,9
1837 Meløy	-2,9	-2,8
1838 Gildeskål	4,1	4,0
1839 Beiarn	7,6	8,6
1840 Saltdal	3,2	2,8
1841 Fauske - Fuosso	1,7	1,6
1845 Sørfold	-3,9	-4,4
1848 Steigen	0,2	-0,3
1851 Lødingen	-4,6	-4,8
1853 Evenes	4,4	4,8
1856 Røst	7,1	6,7
1857 Værøy	7,9	8,9
1859 Flakstad	-3,6	-2,8
1860 Vestvågøy	3,4	3,3
1865 Vågan	-3,4	-3,1
1866 Hadsel	-1,8	-2,5
1867 Bø	23,2	22,5
1868 Øksnes	11,7	11,9
1870 Sortland	1,0	1,1
1871 Andøy	21,5	2,8
1874 Moskenes	-15,9	-13,6
1875 Hamarøy	4,2	3,9
5401 Tromsø	3,0	3,1
5402 Harstad	1,6	2,9

	Netto driftsresultat	Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger
5403 Alta	-0,3	-0,2
5404 Vardø	4,8	4,9
5405 Vadsø	-3,3	-2,3
5406 Hammerfest	5,9	6,2
5412 Tjeldsund	-3,0	-3,8
5413 lbestad	-1,3	-0,5
5414 Gratangen	8,6	8,9
5415 Loabák - Lavangen	-0,1	0,6
5416 Bardu	-2,6	-1,3
5417 Salangen	-1,1	-0,8
5418 Målselv	1,8	2,0
5419 Sørreisa	2,5	2,5
5420 Dyrøy	-0,6	-0,5
5421 Senja	2,4	2,1
5422 Balsfjord	3,3	2,2
5423 Karlsøy	-0,3	0,6
5424 Lyngen	2,9	2,9
5425 Storfjord - Omasvuotna - Omasvuono	-2,0	-2,4
5426 Gáivuotna - Kåfjord - Kaivuono	2,2	2,3
5427 Skjervøy	3,5	4,3
5428 Nordreisa	1,9	1,5
5429 Kvænangen	3,3	3,6
5430 Guovdageaidnu-Kautokeino	5,9	5,9
5432 Loppa	-0,3	1,8
5433 Hasvik	4,1	4,1
5434 Måsøy	1,9	2,8
5435 Nordkapp	2,6	2,0
5436 Porsanger - Porsángu - Porsanki	1,1	2,0
5437 Kárásjohka-Karasjok	2,9	2,4
5438 Lebesby	1,9	3,6
5439 Gamvik	1,4	-0,5
5440 Berlevåg	-3,4	-3,4
5441 Deatnu-Tana	-1,4	-0,3
5442 Unjárga-Nesseby	0,7	2,9
5443 Båtsfjord	-0,6	-0,9
5444 Sør-Varanger	-4,2	-3,5
I alt	4,3	4,1

Tabell 2 Netto driftsresultat og netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger. Prosent av driftsinntektene. Fylkeskommunene utenom Oslo i 2021

	Netto driftsresultat	Netto driftsresultat etter netto bundne fondsavsetninger
3000 Viken	6,7	6,0
3400 Innlandet	7,6	5,0
3800 Vestfold og Telemark	5,8	5,5
4200 Agder	7,7	6,9
1100 Rogaland	8,4	7,4
4600 Vestland	9,1	8,6
1500 Møre og Romsdal	6,2	5,8
5000 Trøndelag	4,9	4,2
1800 Nordland	9,6	9,0
5400 Troms og Finnmark	8,1	6,6
I alt	7,4	6,6

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Vedlegg 14 Endring i økonomiske rammebetingelser

Dette vedlegget viser tallsettet som ligger til grunn for omtalen i kapittel 8. Tabellen under viser de kommunevise beregningene når det er tatt utgangspunkt i samme alternativene som i kapittel 8 for endringer i aksjeverdier, rentenivå, boligpriser og netto konsesjonskraftinntekter. For inntekter fra netto konsesjonskraft er det oppgitt finansielle nøkkeltall for alle kommuner, men det er kun i de sørlige prisområdene¹ det er anslåtte utslag, se kapittel 8.

Tabell 1 Anslåtte konsekvenser for kommunene av 5 prosentpoeng høyere rente, 50 prosent fall i aksjeverdiene og 25 prosent fall i boligverdien fra 2021-nivå. Økning i netto konsesjonskraftinntekter på 250 prosent.

Kommune	Finansielle nøkkeltall				Anslåtte utslag				Driftsresultat og -reserver	
	Netto rente-eksponert gjeld 2021	Aksjer (omløpsmider) 2021	Eiendoms-skatt fra boliger 2021	Netto kons. inntekt (alle prisomr.)	Økte rente-utgift.	Verdi-tap aksjer	Inntekts-bortfall eiendoms-skatt	Netto kons. Inntekt (kun sørlige prisomr ¹)	Netto drifts-res. 2021	Disp.fond (inkl. mer- og mindre-forbruk 2021)
Alle tall i prosent av brutto driftsinntekter										
3001 Halden	52,0	0,0	1,8	0,0	2,6	0,0	0,5	0,0	3,1	7,4
3002 Moss	44,2	0,4	3,0	0,0	2,2	0,2	0,8	0,0	4,6	16,2
3003 Sarpsborg	37,2	0,0	3,1	0,0	1,9	0,0	0,8	0,1	2,4	9,8
3004 Fredrikstad	47,8	2,9	2,6	0,3	2,4	1,5	0,6	0,7	0,7	7,8
3005 Drammen	53,3	1,2	0,0	0,1	2,7	0,6	0,0	0,2	3,7	13,3
3006 Kongsberg	60,8	2,1	1,2	0,0	3,0	1,0	0,3	0,0	0,3	5,0
3007 Ringerike	45,7	6,4	1,7	0,4	2,3	3,2	0,4	0,9	1,4	10,7
3011 Hvaler	77,8	0,0	8,7	0,0	3,9	0,0	2,2	0,0	2,5	11,3
3012 Aremark	14,9	0,0	1,9	0,1	0,7	0,0	0,5	0,1	6,3	10,2
3013 Marker	28,4	0,0	2,4	0,0	1,4	0,0	0,6	0,0	6,0	22,0
3014 Indre Østfold	24,9	0,0	0,0	0,1	1,2	0,0	0,0	0,2	5,3	15,0
3015 Skiptvet	16,7	0,0	0,0	0,3	0,8	0,0	0,0	0,7	3,0	8,9
3016 Rakkestad	58,5	0,0	2,9	0,0	2,9	0,0	0,7	0,0	0,4	15,4
3017 Råde	49,0	0,0	3,3	0,0	2,4	0,0	0,8	0,0	2,9	14,3
3018 Våler (Viken)	37,0	1,6	2,2	0,0	1,9	0,8	0,6	0,0	3,1	12,1
3019 Vestby	86,1	0,0	0,0	0,0	4,3	0,0	0,0	0,0	6,6	25,7
3020 Nordre Follo	59,2	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	4,1	13,3
3021 Ås	51,4	0,0	0,9	0,0	2,6	0,0	0,2	0,0	6,3	13,4
3022 Frogn	93,7	0,0	0,0	0,0	4,7	0,0	0,0	0,0	4,2	6,2
3023 Nesodden	34,7	0,0	0,0	0,0	1,7	0,0	0,0	0,0	5,1	12,0
3024 Bærum	17,4	9,6	0,0	0,0	0,9	4,8	0,0	0,0	7,3	31,0
3025 Asker	51,4	30,3	0,0	0,0	2,6	15,1	0,0	0,0	4,4	18,1
3026 Aurskog-Høland	36,7	0,0	1,3	0,0	1,8	0,0	0,3	0,0	7,2	16,6
3027 Rælingen	95,8	0,0	0,0	0,0	4,8	0,0	0,0	0,0	5,3	12,9
3028 Enebakk	54,6	8,6	0,0	0,0	2,7	4,3	0,0	0,0	4,5	17,5
3029 Lørenskog	105,1	1,4	0,0	0,0	5,3	0,7	0,0	0,0	5,1	13,2
3030 Lillestrøm	48,8	0,0	1,4	0,0	2,4	0,0	0,4	0,0	5,4	14,6
3031 Nittedal	53,8	0,0	2,0	0,0	2,7	0,0	0,5	0,0	4,5	15,3
3032 Gjerdrum	-7,6	4,0	0,0	0,0	-0,4	2,0	0,0	0,0	16,9	34,4
3033 Ullensaker	67,8	0,0	0,0	0,0	3,4	0,0	0,0	0,0	3,3	8,7
3034 Nes	29,3	5,0	1,6	0,3	1,5	2,5	0,4	0,8	7,7	20,4
3035 Eidsvoll	36,9	3,0	1,8	0,1	1,8	1,5	0,5	0,3	2,1	18,8
3036 Nannestad	27,9	4,5	0,0	0,0	1,4	2,3	0,0	0,0	7,4	25,9
3037 Hurdal	39,5	0,0	2,1	0,0	2,0	0,0	0,5	0,0	6,5	10,8
3038 Hole	23,5	0,0	0,0	0,0	1,2	0,0	0,0	0,0	3,0	14,8
3039 Flå	18,4	0,1	4,2	4,6	0,9	0,1	1,0	11,4	6,9	14,7
3040 Nesbyen	0,0	0,2	5,1	3,5	0,0	0,1	1,3	8,8	4,2	3,3
3041 Gol	33,9	0,2	2,2	3,3	1,7	0,1	0,5	8,1	0,3	11,9

Kommune	Finansielle nøkkeltall				Anslåtte utslag				Driftsresultat og -reserver	
	Netto rente-eksponert gjeld 2021	Aksjer (omløpsmider) 2021	Eiendoms-skatt fra boliger 2021	Netto kons. inntekt (alle prisomr.)	Økte rente-utgift.	Verdi-tap aksjer	Inntekts-bortfall eiendoms-skatt	Netto kons. Inntekt (kun sørlige prisomr ¹)	Netto drifts-res. 2021	Disp.fond (inkl. mer- og mindre-forbruk 2021)
Alle tall i prosent av brutto driftsinntekter										
3042 Hemsedal	13,0	0,2	4,9	7,0	0,7	0,1	1,2	17,4	12,1	31,2
3043 Ål	26,5	0,2	2,0	0,2	1,3	0,1	0,5	0,6	1,6	15,6
3044 Hol	-10,8	0,2	3,8	12,6	-0,5	0,1	1,0	31,6	9,4	17,8
3045 Sigdal	0,9	6,7	5,4	0,0	0,0	3,3	1,4	0,0	6,5	20,4
3046 Krødsherad	-7,2	0,2	2,8	0,0	-0,4	0,1	0,7	0,0	8,4	39,7
3047 Modum	21,3	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	3,3	7,6
3048 Øvre Eiker	29,7	6,1	0,0	0,0	1,5	3,1	0,0	0,0	2,5	7,8
3049 Lier	43,7	0,0	0,0	0,0	2,2	0,0	0,0	0,0	5,9	15,4
3050 Flesberg	79,6	0,0	3,6	1,6	4,0	0,0	0,9	4,0	1,3	0,9
3051 Rollag	1,5	0,0	2,9	2,0	0,1	0,0	0,7	4,9	2,8	14,5
3052 Nore og Uvdal	3,3	0,0	0,0	2,8	0,2	0,0	0,0	6,9	6,4	8,8
3053 Jevnaker	37,5	0,0	2,0	0,1	1,9	0,0	0,5	0,3	7,6	16,6
3054 Lunner	68,0	0,0	2,5	0,0	3,4	0,0	0,6	0,0	5,3	7,7
301 Oslo	18,3	0,0	0,8	0,0	0,9	0,0	0,2	0,0	4,6	11,5
3401 Kongsvinger	44,7	0,0	2,1	0,2	2,2	0,0	0,5	0,5	6,6	21,7
3403 Hamar	45,8	0,0	3,3	0,0	2,3	0,0	0,8	0,0	7,7	20,6
3405 Lillehammer	68,7	0,3	3,1	0,0	3,4	0,1	0,8	0,0	5,8	9,4
3407 Gjøvik	13,7	10,9	2,9	0,0	0,7	5,4	0,7	0,1	3,4	16,4
3411 Ringsaker	32,0	0,0	3,3	0,1	1,6	0,0	0,8	0,4	4,2	20,8
3412 Løten	17,1	0,0	2,8	0,0	0,9	0,0	0,7	0,0	7,9	23,4
3413 Stange	37,1	0,0	2,4	0,1	1,9	0,0	0,6	0,3	4,1	21,3
3414 Nord-Odal	86,9	0,2	2,2	0,0	4,3	0,1	0,6	0,0	1,3	1,6
3415 Sør-Odal	59,3	0,0	2,2	0,0	3,0	0,0	0,6	0,1	4,0	13,7
3416 Eidskog	61,7	0,0	1,8	0,0	3,1	0,0	0,5	0,0	0,6	7,3
3417 Grue	45,9	0,1	2,2	0,0	2,3	0,0	0,6	0,0	1,4	4,2
3418 Åsnes	62,9	0,0	1,9	0,0	3,1	0,0	0,5	0,0	3,2	4,9
3419 Våler (Innlandet)	87,8	2,3	1,4	0,4	4,4	1,1	0,3	1,1	1,1	8,2
3420 Elverum	73,5	0,0	3,4	0,0	3,7	0,0	0,9	0,0	3,3	2,4
3421 Trysil	23,1	0,0	5,5	0,3	1,2	0,0	1,4	0,8	4,0	23,3
3422 Åmot	54,5	1,8	3,4	1,3	2,7	0,9	0,8	3,3	4,1	8,3
3423 Stor-Elvdal	35,0	0,0	2,7	0,3	1,8	0,0	0,7	0,9	-1,1	24,1
3424 Rendalen	-11,3	0,1	0,8	1,2	-0,6	0,0	0,2	3,1	7,5	46,2
3425 Engerdal	-5,1	0,0	2,5	0,1	-0,3	0,0	0,6	0,2	2,0	21,4
3426 Tolga	58,3	0,9	1,1	1,9	2,9	0,5	0,3	4,7	4,4	14,3
3427 Tynset	24,5	0,0	1,8	0,6	1,2	0,0	0,4	0,0	2,5	11,1
3428 Alvdal	45,0	0,0	0,7	0,7	2,2	0,0	0,2	1,8	3,5	13,0
3429 Folldal	31,5	0,1	1,0	1,1	1,6	0,0	0,2	0,0	1,3	9,4
3430 Os	34,8	0,0	2,1	0,0	1,7	0,0	0,5	0,0	6,2	19,7
3431 Dovre	15,3	0,0	1,1	0,0	0,8	0,0	0,3	0,0	6,5	11,8
3432 Lesja	20,4	0,0	1,6	2,9	1,0	0,0	0,4	0,0	7,0	18,0
3433 Skjåk	-12,2	0,0	0,0	3,9	-0,6	0,0	0,0	0,0	9,6	14,0
3434 Lom	7,4	0,0	0,1	4,1	0,4	0,0	0,0	0,0	7,1	20,0
3435 Vågå	26,2	0,0	2,5	0,5	1,3	0,0	0,6	0,0	4,3	19,7
3436 Nord-Fron	38,0	2,9	2,0	4,8	1,9	1,4	0,5	12,0	7,2	16,5
3437 Sel	28,3	0,0	1,8	0,1	1,4	0,0	0,5	0,0	5,6	18,6
3438 Sør-Fron	15,1	0,0	3,5	4,0	0,8	0,0	0,9	9,9	5,1	13,6
3439 Ringebu	49,6	0,0	6,5	0,0	2,5	0,0	1,6	0,0	3,0	19,7
3440 Øyer	31,2	0,0	4,5	0,4	1,6	0,0	1,1	1,1	3,1	14,2
3441 Gausdal	34,7	0,0	5,9	0,0	1,7	0,0	1,5	0,0	9,1	15,5
3442 Østre Toten	42,9	0,0	2,4	0,1	2,1	0,0	0,6	0,1	4,6	12,1
3443 Vestre Toten	105,5	3,3	2,8	0,0	5,3	1,6	0,7	0,0	1,6	5,3
3446 Gran	17,1	5,1	1,1	0,1	0,9	2,6	0,3	0,2	3,6	12,2

Kommune	Finansielle nøkkeltall				Anslåtte utslag				Driftsresultat og -reserver	
	Netto rente-eksponert gjeld 2021	Aksjer (omløpsmidler) 2021	Eiendoms-skatt fra boliger 2021	Netto kons. inntekt (alle prisomr.)	Økte rente-utgift.	Verdi-tap aksjer	Inntekts-bortfall eiendoms-skatt	Netto kons. Inntekt (kun sørlige prisomr ¹)	Netto drifts-res. 2021	Disp.fond (inkl. mer- og mindre-forbruk 2021)
Alle tall i prosent av brutto driftsinntekter										
3447 Søndre Land	47,0	11,8	0,0	0,1	2,3	5,9	0,0	0,4	2,1	11,9
3448 Nordre Land	32,1	0,7	2,8	2,4	1,6	0,3	0,7	6,0	7,5	17,6
3449 Sør-Aurdal	36,2	0,0	2,9	0,0	1,8	0,0	0,7	0,0	3,2	11,6
3450 Etnedal	-0,9	0,0	4,5	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	4,8	27,8
3451 Nord-Aurdal	25,8	0,0	1,4	2,3	1,3	0,0	0,3	5,7	3,3	25,6
3452 Vestre Slidre	7,3	0,0	2,0	5,8	0,4	0,0	0,5	14,5	12,6	31,1
3453 Øystre Slidre	21,7	0,0	4,4	3,4	1,1	0,0	1,1	8,4	6,7	13,5
3454 Vang	-6,8	2,8	0,0	11,5	-0,3	1,4	0,0	28,9	14,8	16,1
3801 Horten	77,2	0,0	0,0	0,0	3,9	0,0	0,0	0,0	4,2	11,8
3802 Holmestrand	51,7	28,0	0,6	0,0	2,6	14,0	0,2	0,0	3,8	17,8
3803 Tønsberg	45,7	9,0	0,0	0,0	2,3	4,5	0,0	0,0	5,4	12,0
3804 Sandefjord	4,8	24,1	0,0	0,0	0,2	12,0	0,0	0,0	7,0	20,8
3805 Larvik	48,5	21,9	0,0	0,0	2,4	10,9	0,0	0,0	6,0	14,6
3806 Porsgrunn	49,6	5,0	3,1	0,0	2,5	2,5	0,8	0,0	2,9	8,8
3807 Skien	41,8	5,4	2,3	0,0	2,1	2,7	0,6	0,0	2,5	13,7
3808 Notodden	47,8	4,3	2,2	0,2	2,4	2,2	0,5	0,4	2,4	9,5
3811 Færder	47,7	0,0	0,0	0,0	2,4	0,0	0,0	0,0	4,0	16,1
3812 Siljan	6,7	0,0	2,8	0,0	0,3	0,0	0,7	0,0	4,7	14,2
3813 Bamble	66,3	26,9	3,0	0,0	3,3	13,4	0,8	0,0	2,5	18,3
3814 Kragerø	67,6	0,0	5,7	0,0	3,4	0,0	1,4	0,0	1,6	3,7
3815 Drangedal	0,0	0,2	2,7	0,0	0,0	0,1	0,7	0,0	3,5	5,9
3816 Nome	47,4	0,2	2,1	1,8	2,4	0,1	0,5	4,5	4,8	5,5
3817 Midt-Telemark	62,8	0,0	2,1	0,0	3,1	0,0	0,5	0,0	1,7	0,7
3818 Tinn	4,3	0,0	0,0	7,5	0,2	0,0	0,0	18,7	10,2	18,4
3819 Hjørtal	30,3	0,0	2,4	3,2	1,5	0,0	0,6	8,1	-3,8	19,6
3820 Seljord	30,3	0,0	0,0	3,2	1,5	0,0	0,0	8,1	1,8	5,7
3821 Kviteseid	20,7	0,0	0,0	1,2	1,0	0,0	0,0	3,1	2,2	4,5
3822 Nissedal	22,9	0,1	2,7	4,2	1,1	0,1	0,7	10,6	3,8	4,0
3823 Fyresdal	-2,5	0,0	0,0	7,9	-0,1	0,0	0,0	19,8	5,9	8,5
3824 Tokke	13,3	0,0	0,0	6,7	0,7	0,0	0,0	16,8	7,5	17,6
3825 Vinje	28,2	0,0	0,0	11,3	1,4	0,0	0,0	28,3	8,7	11,9
4201 Risør	49,6	0,0	2,7	0,0	2,5	0,0	0,7	0,0	2,8	12,9
4202 Grimstad	30,7	0,0	2,7	0,1	1,5	0,0	0,7	0,2	4,1	13,4
4203 Arendal	61,3	0,0	2,8	0,0	3,1	0,0	0,7	0,0	4,1	6,3
4204 Kristiansand	56,8	11,7	2,6	0,0	2,8	5,9	0,7	0,0	4,4	20,1
4205 Lindesnes	28,9	1,5	2,8	0,2	1,4	0,8	0,7	0,4	2,3	13,2
4206 Farsund	31,8	0,0	1,8	0,0	1,6	0,0	0,5	0,0	5,1	17,1
4207 Flekkefjord	50,8	0,1	2,2	0,4	2,5	0,1	0,5	1,1	2,6	13,1
4211 Gjerstad	71,2	0,0	1,3	0,0	3,6	0,0	0,3	0,0	2,9	15,6
4212 Vegårshei	48,4	0,0	2,6	0,0	2,4	0,0	0,7	0,0	2,2	9,0
4213 Tvedestrand	57,3	0,0	4,6	0,0	2,9	0,0	1,2	0,0	0,7	3,2
4214 Froland	74,6	0,4	1,9	1,1	3,7	0,2	0,5	2,7	0,3	0,2
4215 Lillesand	65,3	0,0	1,6	0,0	3,3	0,0	0,4	0,0	1,6	7,4
4216 Birkenes	71,5	17,0	2,1	0,2	3,6	8,5	0,5	0,4	-0,8	4,3
4217 Åmli	34,4	0,9	1,3	1,6	1,7	0,4	0,3	4,1	6,6	26,0
4218 Iveland	-8,0	1,0	1,4	2,2	-0,4	0,5	0,4	5,4	5,7	33,7
4219 Evje og Hornes	43,1	0,1	0,0	0,2	2,2	0,1	0,0	0,6	0,6	11,0
4220 Bygland	12,9	2,0	0,0	4,8	0,6	1,0	0,0	12,0	0,9	22,6
4221 Valle	9,0	1,9	0,0	4,5	0,4	0,9	0,0	11,3	-0,5	7,6
4222 Bykle	-112,9	3,2	0,0	7,3	-5,6	1,6	0,0	18,3	14,7	44,7
4223 Vennesla	15,3	6,8	1,9	0,5	0,8	3,4	0,5	1,2	1,7	20,0
4224 Åseral	-50,5	51,0	0,0	5,5	-2,5	25,5	0,0	13,7	11,5	52,2

Kommune	Finansielle nøkkeltall				Anslåtte utslag				Driftsresultat og -reserver	
	Netto rente-eksponert gjeld 2021	Aksjer (omløpsmidler) 2021	Eiendoms-skatt fra boliger 2021	Netto kons. inntekt (alle prisomr.)	Økte rente-utgift.	Verdi-tap aksjer	Inntekts-bortfall eiendoms-skatt	Netto kons. Inntekt (kun sørlige prisomr ¹)	Netto drifts-res. 2021	Disp.fond (inkl. mer- og mindre-forbruk 2021)
Alle tall i prosent av brutto driftsinntekter										
4225 Lyngdal	70,8	9,6	0,0	0,1	3,5	4,8	0,0	0,2	1,4	6,6
4226 Hægebostad	34,3	0,0	0,0	0,0	1,7	0,0	0,0	0,0	1,2	11,5
4227 Kvinesdal	18,1	0,5	0,0	1,4	0,9	0,2	0,0	3,5	4,1	17,5
4228 Sirdal	-22,2	4,7	0,0	0,0	-1,1	2,4	0,0	0,0	9,0	39,5
1101 Eigersund	38,7	0,0	2,6	0,3	1,9	0,0	0,6	0,8	3,0	20,5
1103 Stavanger	31,4	0,7	1,7	0,0	1,6	0,4	0,4	0,0	8,0	14,2
1106 Haugesund	31,8	0,1	2,0	0,0	1,6	0,1	0,5	0,0	3,4	12,6
1108 Sandnes	45,6	3,8	0,0	1,2	2,3	1,9	0,0	3,0	6,3	20,8
1111 Sokndal	41,1	37,5	1,3	1,5	2,1	18,7	0,3	3,6	2,6	21,3
1112 Lund	32,5	0,0	1,7	1,9	1,6	0,0	0,4	4,7	5,0	10,5
1114 Bjerkreim	-12,7	0,0	2,1	0,1	-0,6	0,0	0,5	0,3	8,9	22,9
1119 Hå	22,8	0,4	0,0	0,0	1,1	0,2	0,0	0,0	8,6	20,9
1120 Klepp	32,6	1,0	0,0	0,2	1,6	0,5	0,0	0,6	8,7	18,9
1121 Time	49,5	1,2	0,0	0,2	2,5	0,6	0,0	0,6	6,8	11,2
1122 Gjesdal	42,9	2,0	1,0	1,0	2,1	1,0	0,2	2,6	7,9	16,4
1124 Sola	49,0	0,4	0,0	0,0	2,5	0,2	0,0	0,0	5,0	8,9
1127 Randaberg	105,6	5,8	1,2	0,0	5,3	2,9	0,3	0,0	2,0	6,5
1130 Strand	65,9	0,4	2,0	0,5	3,3	0,2	0,5	1,2	2,4	13,0
1133 Hjelmeland	12,6	0,3	1,7	6,9	0,6	0,1	0,4	17,3	8,0	25,9
1134 Suldal	-72,3	3,7	0,0	11,8	-3,6	1,8	0,0	29,5	19,2	42,4
1135 Sauda	54,8	0,0	1,6	7,1	2,7	0,0	0,4	17,7	2,9	18,1
1144 Kvitøy	-1,6	0,2	0,0	0,0	-0,1	0,1	0,0	0,0	7,4	35,1
1145 Bokn	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,3	35,1
1146 Tysvær	33,1	0,1	0,0	0,0	1,7	0,0	0,0	0,0	6,9	26,9
1149 Karmøy	12,0	3,5	0,8	0,0	0,6	1,8	0,2	0,0	5,0	16,2
1151 Utsira	-0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,2	22,3
1160 Vindafjord	9,2	0,1	2,9	0,0	0,5	0,1	0,7	0,0	5,1	17,5
4601 Bergen	33,7	0,0	2,4	0,0	1,7	0,0	0,6	0,0	4,6	13,9
4602 Kinn	93,5	0,0	2,3	0,5	4,7	0,0	0,6	0,0	2,1	4,0
4611 Etne	50,2	0,1	2,7	0,6	2,5	0,1	0,7	1,4	2,5	9,3
4612 Sveio	22,9	0,9	0,4	0,0	1,1	0,4	0,1	0,0	4,0	21,4
4613 Bømlo	53,9	0,0	2,6	0,0	2,7	0,0	0,7	0,0	-0,5	7,4
4614 Stord	60,5	2,2	1,4	0,0	3,0	1,1	0,3	0,0	2,4	7,1
4615 Fitjar	0,0	0,0	1,5	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	1,0	11,9
4616 Tysnes	34,9	0,0	2,5	0,0	1,7	0,0	0,6	0,0	3,5	21,2
4617 Kvinnherad	57,7	51,2	1,0	7,9	2,9	25,6	0,2	19,8	13,3	21,9
4618 Ullensvang	10,4	0,0	0,0	6,7	0,5	0,0	0,0	16,8	3,5	6,0
4619 Eidfjord	-12,0	32,2	0,0	6,6	-0,6	16,1	0,0	16,6	13,4	24,6
4620 Ulvik	43,7	5,5	0,0	0,0	2,2	2,8	0,0	0,0	3,9	11,6
4621 Voss	17,5	0,0	2,2	0,6	0,9	0,0	0,5	1,4	2,9	7,9
4622 Kvam	49,4	0,0	2,4	8,2	2,5	0,0	0,6	20,6	7,0	15,3
4623 Samnanger	45,5	0,1	2,0	4,5	2,3	0,1	0,5	11,3	4,8	7,6
4624 Bjørnafjorden	49,6	18,2	0,0	0,2	2,5	9,1	0,0	0,4	6,7	26,3
4625 Austevoll	67,2	0,0	0,0	0,0	3,4	0,0	0,0	0,0	3,2	23,6
4626 Øygarden	38,4	8,5	0,0	0,0	1,9	4,3	0,0	0,0	-0,1	2,5
4627 Askøy	73,7	1,1	0,0	0,0	3,7	0,5	0,0	0,0	4,2	9,4
4628 Vaksdal	42,4	3,6	2,3	3,0	2,1	1,8	0,6	7,6	3,3	22,0
4629 Modalen	54,6	13,1	0,0	4,0	2,7	6,5	0,0	10,0	7,3	8,3
4630 Osterøy	45,6	0,0	2,9	0,0	2,3	0,0	0,7	0,0	1,6	4,4
4631 Alver	59,6	6,2	0,0	0,0	3,0	3,1	0,0	0,1	3,2	12,7
4632 Austrheim	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,2	5,9
4633 Fedje	21,4	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	-1,4	10,4

Kommune	Finansielle nøkkeltall				Anslåtte utslag				Driftsresultat og -reserver	
	Netto rente-eksponert gjeld 2021	Aksjer (omløpsmider) 2021	Eiendoms-skatt fra boliger 2021	Netto kons. inntekt (alle prisomr.)	Økte rente-utgift.	Verdi-tap aksjer	Inntekts-bortfall eiendoms-skatt	Netto kons. Inntekt (kun sørlige prisomr ¹)	Netto drifts-res. 2021	Disp.fond (inkl. mer- og mindre-forbruk 2021)
Alle tall i prosent av brutto driftsinntekter										
4634 Masfjorden	7,5	6,6	0,0	4,4	0,4	3,3	0,0	11,1	13,2	36,9
4635 Gulen	1,3	0,0	2,2	1,0	0,1	0,0	0,6	2,6	4,9	34,6
4636 Solund	26,9	0,0	1,0	0,0	1,3	0,0	0,3	0,0	2,5	24,1
4637 Hyllestad	70,9	3,6	2,2	0,2	3,5	1,8	0,6	0,0	0,0	16,6
4638 Høyanger	72,1	0,0	0,4	5,6	3,6	0,0	0,1	0,0	0,2	8,2
4639 Vik	55,6	0,0	2,1	5,9	2,8	0,0	0,5	14,8	4,6	14,3
4640 Sogndal	32,7	7,5	1,9	0,8	1,6	3,7	0,5	2,1	4,2	11,5
4641 Aurland	29,1	14,5	0,0	14,6	1,5	7,3	0,0	36,6	10,3	23,9
4642 Lærdal	51,0	6,4	0,0	0,0	2,5	3,2	0,0	0,0	8,7	14,2
4643 Årdal	33,8	0,0	1,3	0,0	1,7	0,0	0,3	0,0	0,6	4,0
4644 Luster	16,0	10,2	0,9	7,2	0,8	5,1	0,2	17,9	12,5	21,9
4645 Askvoll	49,4	0,3	1,5	0,0	2,5	0,2	0,4	0,0	0,3	12,5
4646 Fjaler	102,4	0,3	1,1	0,1	5,1	0,2	0,3	0,0	1,3	6,3
4647 Sunnfjord	78,1	8,6	1,7	0,3	3,9	4,3	0,4	0,0	2,6	6,0
4648 Bremanger	45,9	0,0	0,6	1,0	2,3	0,0	0,2	0,0	3,8	2,0
4649 Stad	78,8	4,5	1,9	0,0	3,9	2,2	0,5	0,0	4,3	17,0
4650 Gloppen	79,5	0,0	1,9	0,7	4,0	0,0	0,5	0,0	4,4	3,9
4651 Stryn	42,8	2,4	2,2	0,0	2,1	1,2	0,6	0,0	0,0	5,7
1505 Kristiansund	71,8	0,0	2,9	0,0	3,6	0,0	0,7	0,0	2,2	5,2
1506 Molde	88,2	0,0	3,1	0,8	4,4	0,0	0,8	0,0	2,6	8,6
1507 Ålesund	69,1	8,9	1,7	0,0	3,5	4,5	0,4	0,0	0,4	-1,5
1511 Vanylven	41,9	0,0	0,0	0,3	2,1	0,0	0,0	0,0	1,4	8,3
1514 Sande	68,8	20,3	0,0	0,0	3,4	10,1	0,0	0,0	1,9	1,8
1515 Herøy (M&R)	112,0	10,9	0,0	0,0	5,6	5,5	0,0	0,0	0,0	6,6
1516 Ulstein	148,3	5,9	1,5	0,0	7,4	2,9	0,4	0,0	0,8	5,9
1517 Hareid	112,7	0,0	2,0	0,0	5,6	0,0	0,5	0,0	0,8	2,1
1520 Ørsta	86,6	0,0	1,5	0,0	4,3	0,0	0,4	0,0	1,1	9,5
1525 Stranda	98,7	0,0	1,8	0,0	4,9	0,0	0,4	0,0	-0,1	7,4
1528 Sykkylven	59,6	0,0	2,0	0,1	3,0	0,0	0,5	0,0	1,6	3,7
1531 Sula	70,0	12,2	0,8	0,0	3,5	6,1	0,2	0,0	4,0	14,5
1532 Giske	96,3	20,7	3,3	0,0	4,8	10,3	0,8	0,0	4,5	0,5
1535 Vestnes	82,4	0,0	2,1	0,0	4,1	0,0	0,5	0,0	-1,8	-1,2
1539 Rauma	84,0	0,0	2,0	0,0	4,2	0,0	0,5	0,0	0,0	-3,9
1547 Aukra	-70,0	17,3	0,0	0,0	-3,5	8,6	0,0	0,0	12,4	131,9
1554 Averøy	66,6	0,0	3,5	0,0	3,3	0,0	0,9	0,0	-0,6	10,6
1557 Gjemnes	53,0	0,0	2,0	0,0	2,7	0,0	0,5	0,0	-2,3	7,8
1560 Tingvoll	65,0	3,5	2,6	0,0	3,2	1,8	0,6	0,0	1,3	14,0
1563 Sunndal	23,5	0,0	1,2	0,4	1,2	0,0	0,3	0,0	3,8	20,5
1566 Surnadal	65,4	0,0	2,0	0,3	3,3	0,0	0,5	0,0	2,3	5,1
1573 Smøla	59,5	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	2,5	21,0
1576 Aure	22,0	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	2,6	14,3
1577 Volda	95,0	14,8	1,4	0,2	4,7	7,4	0,3	0,0	1,7	7,1
1578 Fjord	76,9	0,0	0,0	0,9	3,8	0,0	0,0	0,0	-1,8	-0,9
1579 Hustadvika	54,6	2,3	2,2	0,0	2,7	1,2	0,6	0,0	4,3	9,5
5001 Trondheim	26,6	8,8	3,1	0,0	1,3	4,4	0,8	0,0	6,6	15,6
5006 Steinkjer	97,4	0,0	1,6	0,1	4,9	0,0	0,4	0,0	3,9	12,5
5007 Namsos	48,0	0,3	2,0	0,0	2,4	0,1	0,5	0,0	2,1	15,7
5014 Frøya	78,3	24,2	0,0	0,0	3,9	12,1	0,0	0,0	13,2	38,3
5020 Osen	18,5	0,2	0,7	0,0	0,9	0,1	0,2	0,0	3,1	19,4
5021 Oppdal	-24,3	0,0	3,5	3,0	-1,2	0,0	0,9	0,0	5,3	17,6
5022 Rennebu	38,8	0,0	2,6	2,5	1,9	0,0	0,7	0,0	1,8	16,2
5025 Røros	68,9	0,0	4,1	0,0	3,4	0,0	1,0	0,0	1,8	5,9

Kommune	Finansielle nøkkeltall				Anslåtte utslag				Driftsresultat og -reserver	
	Netto rente-eksponert gjeld 2021	Aksjer (omløpsmider) 2021	Eiendoms-skatt fra boliger 2021	Netto kons. inntekt (alle prisomr.)	Økte rente-utgift.	Verdi-tap aksjer	Inntekts-bortfall eiendoms-skatt	Netto kons. Inntekt (kun sørlige prisomr ¹)	Netto drifts-res. 2021	Disp.fond (inkl. mer- og mindre-forbruk 2021)
Alle tall i prosent av brutto driftsinntekter										
5026 Holtålen	80,3	0,0	2,5	0,0	4,0	0,0	0,6	0,0	-1,7	8,3
5027 Midtre Gauldal	78,6	7,8	1,1	0,4	3,9	3,9	0,3	0,0	4,8	9,5
5028 Melhus	66,5	12,6	0,8	0,2	3,3	6,3	0,2	0,0	3,7	18,9
5029 Skaun	63,7	6,0	2,6	0,0	3,2	3,0	0,7	0,0	3,1	21,4
5031 Malvik	50,2	0,0	2,4	0,0	2,5	0,0	0,6	0,0	4,2	9,5
5032 Selbu	73,9	0,0	0,0	-0,4	3,7	0,0	0,0	0,0	5,1	11,3
5033 Tydal	-18,9	0,0	0,0	2,1	-0,9	0,0	0,0	0,0	6,2	27,7
5034 Meråker	2,1	0,0	0,0	3,9	0,1	0,0	0,0	0,0	2,9	16,0
5035 Stjørdal	49,1	10,5	0,0	0,0	2,5	5,3	0,0	0,0	5,7	14,1
5036 Frosta	62,0	0,0	2,4	0,0	3,1	0,0	0,6	0,0	4,6	8,2
5037 Levanger	107,1	0,0	1,8	0,0	5,4	0,0	0,4	0,0	2,4	3,9
5038 Verdal	97,3	0,0	1,5	0,0	4,9	0,0	0,4	0,0	3,8	10,2
5041 Snåsa	71,5	0,0	1,4	0,3	3,6	0,0	0,3	0,0	5,7	15,3
5042 Lierne	35,7	0,2	1,1	0,2	1,8	0,1	0,3	0,0	2,0	9,5
5043 Røyrvik	49,1	0,1	0,0	0,8	2,5	0,1	0,0	0,0	4,0	2,2
5044 Namsskogan	22,8	0,2	0,7	0,8	1,1	0,1	0,2	0,0	5,6	25,7
5045 Grong	84,9	0,2	1,2	-0,2	4,2	0,1	0,3	0,0	-0,6	14,8
5046 Høylandet	62,7	0,2	0,9	0,0	3,1	0,1	0,2	0,0	1,3	12,4
5047 Overhalla	88,2	0,3	1,6	0,1	4,4	0,1	0,4	0,0	2,3	19,6
5049 Flatanger	35,9	0,2	1,5	0,0	1,8	0,1	0,4	0,0	2,7	14,6
5052 Leka	0,0	15,8	0,6	0,0	0,0	7,9	0,2	0,0	-10,3	18,5
5053 Inderøy	79,4	0,0	1,9	0,2	4,0	0,0	0,5	0,0	5,3	13,8
5054 Indre Fosen	111,5	0,0	0,0	0,0	5,6	0,0	0,0	0,0	1,1	2,7
5055 Heim	60,9	0,0	1,1	0,2	3,0	0,0	0,3	0,0	-1,4	3,7
5056 Hitra	59,6	0,0	0,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0	1,1	18,3
5057 Ørland	112,2	0,0	0,0	0,0	5,6	0,0	0,0	0,0	5,3	14,3
5058 Åfjord	86,8	0,0	0,0	0,3	4,3	0,0	0,0	0,0	1,7	22,0
5059 Orkland	52,3	1,3	0,0	0,2	2,6	0,6	0,0	0,0	5,4	20,1
5060 Nærøysund	86,7	0,2	1,4	0,0	4,3	0,1	0,4	0,0	4,0	23,0
5061 Rindal	34,1	0,0	1,7	0,0	1,7	0,0	0,4	0,0	-0,9	10,8
1804 Bodø	61,7	2,9	2,4	0,2	3,1	1,5	0,6	0,0	1,0	5,6
1806 Narvik	97,4	0,0	1,4	0,0	4,9	0,0	0,4	0,0	1,0	2,9
1811 Bindal	60,2	0,2	1,2	1,7	3,0	0,1	0,3	0,0	5,6	45,7
1812 Sømna	15,3	0,0	1,3	0,0	0,8	0,0	0,3	0,0	6,9	21,4
1813 Brønnøy	65,0	0,0	3,1	0,0	3,3	0,0	0,8	0,0	2,6	8,9
1815 Vega	0,0	0,0	1,2	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	2,6	18,6
1816 Vevelstad	10,7	0,0	0,0	0,0	0,5	0,0	0,0	0,0	3,7	29,1
1818 Herøy (Nordl.)	25,9	0,0	0,3	0,0	1,3	0,0	0,1	0,0	7,4	51,7
1820 Alstahaug	66,5	0,0	1,5	0,0	3,3	0,0	0,4	0,0	5,9	12,3
1822 Leirfjord	36,3	0,0	1,2	0,0	1,8	0,0	0,3	0,0	0,7	6,4
1824 Vefsn	39,8	0,0	1,6	0,1	2,0	0,0	0,4	0,0	2,7	13,8
1825 Grane	10,1	3,2	1,6	0,3	0,5	1,6	0,4	0,0	6,3	18,2
1826 Hattfjelldal	-27,2	0,0	1,0	0,5	-1,4	0,0	0,2	0,0	3,8	27,9
1827 Dønna	44,3	0,0	1,0	0,0	2,2	0,0	0,3	0,0	3,0	23,7
1828 Nesna	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	-0,4	2,7
1832 Hennes	39,9	0,0	0,0	0,7	2,0	0,0	0,0	0,0	2,4	12,2
1833 Rana	15,4	0,0	0,7	1,1	0,8	0,0	0,2	0,0	5,5	30,2
1834 Lurøy	-45,0	0,0	1,1	0,0	-2,3	0,0	0,3	0,0	13,1	46,1
1835 Træna	15,1	0,0	0,0	0,0	0,8	0,0	0,0	0,0	7,6	17,2
1836 Rødøy	-5,0	0,0	0,0	1,3	-0,2	0,0	0,0	0,0	1,5	31,5
1837 Meløy	50,5	0,0	0,0	2,4	2,5	0,0	0,0	0,0	-2,9	5,0
1838 Gildeskål	75,0	0,0	2,6	1,3	3,7	0,0	0,6	0,0	4,1	19,7

Kommune	Finansielle nøkkeltall				Anslåtte utslag				Driftsresultat og -reserver	
	Netto rente-eksponert gjeld 2021	Aksjer (omløpsmidler) 2021	Eiendoms-skatt fra boliger 2021	Netto kons. inntekt (alle prisomr.)	Økte rente-utgift.	Verdi-tap aksjer	Inntekts-bortfall eiendoms-skatt	Netto kons. Inntekt (kun sørlige prisomr ¹)	Netto drifts-res. 2021	Disp.fond (inkl. mer- og mindre-forbruk 2021)
Alle tall i prosent av brutto driftsinntekter										
1839 Beiarn	-81,3	0,0	0,0	1,8	-4,1	0,0	0,0	0,0	7,6	30,6
1840 Saltdal	25,5	0,0	1,2	0,5	1,3	0,0	0,3	0,0	3,2	1,0
1841 Fauske -	121,1	7,7	1,9	0,6	6,1	3,8	0,5	0,0	1,7	-7,3
1845 Sørfold	28,3	0,0	0,0	5,9	1,4	0,0	0,0	0,0	-3,9	1,6
1848 Steigen	66,0	0,0	1,3	0,1	3,3	0,0	0,3	0,0	0,2	2,6
1851 Lødingen	0,0	0,0	1,6	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	-4,6	-9,7
1853 Evenes	119,8	0,0	0,0	0,5	6,0	0,0	0,0	0,0	4,4	14,7
1856 Røst	32,2	0,0	0,7	0,0	1,6	0,0	0,2	0,0	7,1	15,9
1857 Værøy	10,4	0,0	0,6	0,0	0,5	0,0	0,1	0,0	7,9	13,7
1859 Flakstad	24,8	0,0	1,5	0,2	1,2	0,0	0,4	0,0	-3,6	13,6
1860 Vestvågøy	51,5	0,0	1,9	0,0	2,6	0,0	0,5	0,0	3,4	3,2
1865 Vågan	106,4	0,0	2,8	0,0	5,3	0,0	0,7	0,0	-3,4	1,1
1866 Hadsel	117,8	0,1	2,0	0,0	5,9	0,0	0,5	0,0	-1,8	1,9
1867 Bø	68,0	3,0	1,5	0,0	3,4	1,5	0,4	0,0	23,2	29,8
1868 Øksnes	30,3	0,0	0,5	0,0	1,5	0,0	0,1	0,0	11,7	25,2
1870 Sortland	49,2	1,1	1,4	0,0	2,5	0,5	0,4	0,0	1,0	15,1
1871 Andøy	26,9	0,0	1,7	0,0	1,3	0,0	0,4	0,0	21,5	6,3
1874 Moskenes	102,7	0,0	1,5	0,3	5,1	0,0	0,4	0,0	-15,9	-46,1
1875 Hamarøy	44,7	0,0	1,4	1,3	2,2	0,0	0,4	0,0	4,2	-13,5
5401 Tromsø	83,1	0,0	1,8	0,0	4,2	0,0	0,4	0,0	3,0	4,8
5402 Harstad	62,6	0,0	2,3	0,0	3,1	0,0	0,6	0,0	1,6	14,3
5403 Alta	54,3	0,0	1,3	0,0	2,7	0,0	0,3	0,0	-0,3	2,1
5404 Vardø	59,4	0,0	1,1	0,0	3,0	0,0	0,3	0,0	4,8	28,3
5405 Vadsø	134,9	0,0	1,4	0,0	6,7	0,0	0,3	0,0	-3,3	4,6
5406 Hammerfest	130,7	0,0	0,6	0,0	6,5	0,0	0,2	0,0	5,9	9,5
5411 Kvæfjord	49,0	0,0	1,4	0,0	2,5	0,0	0,4	0,0	-0,3	18,2
5412 Tjeldsund	85,3	0,0	0,0	0,3	4,3	0,0	0,0	0,0	-3,0	3,9
5413 Ibestad	124,9	0,0	0,8	0,2	6,2	0,0	0,2	0,0	-1,3	9,9
5414 Gratangen	34,4	0,0	0,0	0,0	1,7	0,0	0,0	0,0	8,6	22,4
5415 Lavangen	51,3	0,0	0,0	0,0	2,6	0,0	0,0	0,0	-0,1	6,2
5416 Bardu	125,2	0,0	0,0	4,0	6,3	0,0	0,0	0,0	-2,6	1,3
5417 Salangen	69,0	0,0	0,8	0,0	3,5	0,0	0,2	0,0	-1,1	12,8
5418 Målselv	51,9	0,0	1,5	-0,1	2,6	0,0	0,4	0,0	1,8	5,2
5419 Sørreisa	66,7	0,0	0,0	0,0	3,3	0,0	0,0	0,0	2,5	3,4
5420 Dyrøy	77,2	0,0	0,0	0,0	3,9	0,0	0,0	0,0	-0,6	2,4
5421 Senja	65,9	0,0	0,9	0,1	3,3	0,0	0,2	0,0	2,4	7,1
5422 Balsfjord	42,6	0,0	2,3	0,0	2,1	0,0	0,6	0,0	3,3	9,1
5423 Karlsøy	34,2	0,0	1,6	0,0	1,7	0,0	0,4	0,0	-0,3	24,6
5424 Lyngen	119,8	0,0	0,9	0,0	6,0	0,0	0,2	0,0	2,9	10,1
5425 Storfjord	92,9	0,0	0,0	1,4	4,6	0,0	0,0	0,0	-2,0	-0,4
5426 Kåfjord	0,0	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	2,2	-0,6
5427 Skjervøy	52,6	0,0	1,8	0,0	2,6	0,0	0,4	0,0	3,5	20,5
5428 Nordreisa	55,6	0,0	1,2	0,0	2,8	0,0	0,3	0,0	1,9	5,7
5429 Kvænangen	61,0	0,0	0,0	2,4	3,1	0,0	0,0	0,0	3,3	17,1
5430 Kautokeino	47,2	0,0	0,3	0,2	2,4	0,0	0,1	0,0	5,9	19,1
5432 Loppa	-19,2	0,0	0,5	0,0	-1,0	0,0	0,1	0,0	-0,3	18,3
5433 Hasvik	-7,4	0,0	0,0	0,0	-0,4	0,0	0,0	0,0	4,1	28,0
5434 Måsøy	2,5	0,0	0,5	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	1,9	32,6
5435 Nordkapp	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	2,6	13,9
5436 Porsanger	44,7	0,0	2,6	0,0	2,2	0,0	0,6	0,0	1,1	-3,2
5437 Karasjok	42,9	0,0	0,0	0,0	2,1	0,0	0,0	0,0	2,9	0,3
5438 Lebesby	40,3	0,0	0,6	0,7	2,0	0,0	0,1	0,0	1,9	30,7

Kommune	Finansielle nøkkeltall				Anslåtte utslag				Driftsresultat og -reserver	
	Netto rente-eksponert gjeld 2021	Aksjer (omløpsmidler) 2021	Eiendoms-skatt fra boliger 2021	Netto kons. inntekt (alle prisomr.)	Økte rente-utgift.	Verdi-tap aksjer	Inntekts-bortfall eiendoms-skatt	Netto kons. Inntekt (kun sørlige prisomr ¹)	Netto drifts-res. 2021	Disp.fond (inkl. mer- og mindre-forbruk 2021)
Alle tall i prosent av brutto driftsinntekter										
5439 Gamvik	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4	-1,0
5440 Berlevåg	157,8	0,0	1,0	0,0	7,9	0,0	0,3	0,0	-3,4	17,8
5441 Tana	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	-1,4	3,7
5442 Nesseby	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	14,4
5443 Båtsfjord	111,9	0,0	0,9	0,0	5,6	0,0	0,2	0,0	-0,6	13,4
5444 Sør-Varanger	105,2	0,1	1,9	0,2	5,3	0,0	0,5	0,0	-4,2	2,5
Landet	44,2	3,6	1,4	0,4	2,2	1,8	0,4		4,3	13,4
Landet uten Oslo	48,6	4,2	1,5	0,4	2,4	2,1	0,4		4,2	13,7

¹ Enkelte kommuner er innenfor to prisområder. Der er det valgt det ene området.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Vedlegg 15 Primærbalanse og gjeldsstabilisering

Det teoretiske rammeverket

Gjeldsdynamikken kan framstilles ved å ta utgangspunkt i følgende definisjonssammenheng:⁴³

$$B_t = (1+r)B_{t-1} + (G_t - Y_t) \quad (1)$$

der B_t er nettogjeld ved utgangen av periode t, Y er inntektene, G er summen av konsum og investeringer og r er renten.

Ved å dele på Y_t og utnytte at $Y_t = (1+g)Y_{t-1}$, dvs. at inntektene i år t er inntektene i år t-1 multiplisert med en vekstrate g, kan (1) omskrives til:

$$\frac{B_t}{Y_t} = \frac{(1+r)B_{t-1}}{(1+g)Y_{t-1}} + \frac{G_t - Y_t}{Y_t} \approx (1+r-g) \frac{B_{t-1}}{Y_{t-1}} + \frac{G_t - Y_t}{Y_t} \quad (2)$$

Høyre ledd i (2) er en forenklet tilnærming, der $(1+r)/(1+g)$ for enkelhets skyld har blitt avrundet til $(1+r-g)$.⁴⁴

Gjeldsdynamikken er da gitt ved:

$$\frac{B_t}{Y_t} - \frac{B_{t-1}}{Y_{t-1}} = \left(\frac{1+r}{1+g} - 1 \right) * \frac{B_{t-1}}{Y_{t-1}} + \frac{G_t - Y_t}{Y_t} \approx (r-g) \frac{B_{t-1}}{Y_{t-1}} + \frac{G_t - Y_t}{Y_t} \quad (3)$$
$$\frac{\text{Nettogjeld}_t}{\text{Inntekt}_t} - \frac{\text{Nettogjeld}_{t-1}}{\text{Inntekt}_{t-1}} \approx (\text{rente} - \text{vekst}) \frac{\text{Nettogjeld}_{t-1}}{\text{Inntekt}_{t-1}} + \frac{\text{Utgifter}_t - \text{Inntekter}_t}{\text{Inntekt}_t}$$

Y-G angir den såkalte primærbalansen, dvs. konsum og investeringer fratrukket inntekter. For å knytte det opp til mer kjente begreper som går igjen i rapportene fra utvalget, er dette det samme som nettofinansinvesteringer fratrukket netto renteutgifter. Likning (3) sier at økningen i gjeldsgrad er lik opprinnelig gjeldsgrad multiplisert med differansen mellom rente og vekst pluss årets primærunderskudd som andel av inntekten.

Stabilisering av gjeldsgraden krever følgende primærbalanse:

$$\frac{Y_t - G_t}{Y_t} = \left(\frac{1+r}{1+g} - 1 \right) * \frac{B_{t-1}}{Y_{t-1}} \approx (r-g) \frac{B_{t-1}}{Y_{t-1}} \quad (4)$$
$$\frac{\text{Primærbalanse}_t}{\text{Inntekt}_t} \approx (\text{rente} - \text{vekst}) \frac{\text{Nettogjeld}_{t-1}}{\text{Inntekt}_{t-1}}$$

Om inntektsveksten er høyere enn renten, kan en ha varig høyere utgifter (eks. renter) enn inntekter, dvs. et underskudd på primærbalansen, uten at gjeldsgraden øker. For å holde gjelden som andel av inntekt konstant, er det tilstrekkelig med et underskudd som tilsvarer differansen mellom rente og vekst multiplisert med gjeldsgraden, jf. likning (4). Jo høyere langsiktig gjeldsnivå en legger seg på, desto større kan også underskuddet på primærbalansen være, uten at gjeldsgraden øker.

⁴³ Gitt at det ikke er omvurderinger av nettogjelden, eventuelt at omvurderinger er regnet inn i inntektene eller utgiftene.

⁴⁴ Så lenge r og g er små, vil avrundingen kun gi små utslag. Ved en høyere r og g vil avrundingen være mindre nøyaktig.

Hvis utviklingen derimot snur og renten blir høyere enn inntektsveksten, må en gå fra å ha høyere utgifter enn inntekter til å ha lavere utgifter enn inntekter, noe som kan innebære en betydelig innstramming.

Leddet på høyre side av likhetstegnet i likning (4) sier altså noe belastningen som gjelden har på økonomien og hvor sårbar sektoren er for endringer i veksttakt og rentenivå. Jo høyere denne byrden er, desto mer sannsynlig er det at gjeldsgraden ikke er bærekraftig over tid.

Den nødvendige primærbalansen for å stabilisere gjelden ved ulike kombinasjoner av gjeldsnivå og avvik mellom rente og inntektsvekst er vist i tabell 1, og ulike indikatorer for kommunesektoren i perioden 2011-2021 er vist i tabell 2.

Tabell 1 Stabiliseringskriterier for primærbalanse (pst. av inntekt) under ulike kombinasjoner av gjeldsnivå (nettogjeld i pst. av inntekt) og differanse mellom rentenivå og inntektsvekst. ¹

Nettogjeld (pst. av inntekt)	Differanse rente – inntektsvekst (prosentpoeng)										
	-6	-5	-4	-3	-2	-1	0	1	2	3	4
-20	1,2	1,0	0,8	0,6	0,4	0,2	0,0	-0,2	-0,4	-0,6	-0,8
-10	0,6	0,5	0,4	0,3	0,2	0,1	0,0	-0,1	-0,2	-0,3	-0,4
0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10	-0,6	-0,5	-0,4	-0,3	-0,2	-0,1	0,0	0,1	0,2	0,3	0,4
20	-1,2	-1,0	-0,8	-0,6	-0,4	-0,2	0,0	0,2	0,4	0,6	0,8
30	-1,8	-1,5	-1,2	-0,9	-0,6	-0,3	0,0	0,3	0,6	0,9	1,2
40	-2,4	-2,0	-1,6	-1,2	-0,8	-0,4	0,0	0,4	0,8	1,2	1,6
50	-3,0	-2,5	-2,0	-1,5	-1,0	-0,5	0,0	0,5	1,0	1,5	2,0
60	-3,6	-3,0	-2,4	-1,8	-1,2	-0,6	0,0	0,6	1,2	1,8	2,4
70	-4,2	-3,5	-2,8	-2,1	-1,4	-0,7	0,0	0,7	1,4	2,1	2,8
80	-4,8	-4,0	-3,2	-2,4	-1,6	-0,8	0,0	0,8	1,6	2,4	3,2
90	-5,4	-4,5	-3,6	-2,7	-1,8	-0,9	0,0	0,9	1,8	2,7	3,6
100	-6,0	-5,0	-4,0	-3,0	-2,0	-1,0	0,0	1,0	2,0	3,0	4,0
110	-6,6	-5,5	-4,4	-3,3	-2,2	-1,1	0,0	1,1	2,2	3,3	4,4
120	-7,2	-6,0	-4,8	-3,6	-2,4	-1,2	0,0	1,2	2,4	3,6	4,8

¹ Her er det som en forenklet tilnærming tatt utgangspunkt i at $(1+r)/(1+g)$ er tilnærmet lik $(r-g)$, jf. høyre ledd i (2). Ved høyere rente eller høyere inntektsvekst vil kravet til primærbalanse avvike noe fra det som er oppgitt i tabellen.

Tabell 2 Indikatorer for inntektsvekst, rente, primærbalanse og nettogjeld i kommunesektoren. 2011-2021.¹

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Snitt
Nominell inntektsvekst (pst.)	6,0	5,8	5,2	4,6	6,3	5,7	4,4	3,9	4,5	2,4	6,3	5,7
Nominell rente (pst.) ²	3,3	2,9	2,7	2,6	2,2	2,0	1,8	1,8	2,2	1,3	1,3	2,8
Nettofinansinvesteringer (pst. av inntekter)	-4,3	-3,9	-5,0	-5,5	-3,1	-2,6	-2,4	-3,7	-5,8	-4,2	-1,6	-4,5
Netto renteutgifter (pst. av inntekter)	1,7	1,7	1,6	1,5	1,4	1,4	1,3	1,2	1,2	1,3	1,0	1,5
Primærbalanse (pst. av inntekter)	-2,6	-2,2	-3,4	-4,0	-1,7	-1,2	-1,1	-2,5	-4,6	-2,9	0,6	-3,0
Nettogjeld uten pensjonsreserver (pst. av inntekter)	41,2	39,6	41,7	46,1	44,9	44,1	43,6	44,4	46,1	48,3	46,9	44,3
Krav til primærbalanse for at gjelden ikke skulle ha økt fra foregående år (pst. av inntekt)	-0,9	-1,1	-1,0	-0,8	-1,8	-1,6	-1,1	-0,9	-1,0	-0,5	-2,3	-1,2
Differanse krav til primærbalanse – primærbalanse (prosentpoeng) ³	1,7	1,1	2,4	3,2	-0,1	-0,5	-0,1	1,6	3,6	2,4	-1,7	1,3
Økning nettogjeld (prosentpoeng) ³	4,3	-0,4	1,8	4,4	0,1	-0,4	0,4	2,8	1,7	2,2	-1,4	0,9

¹ Kilde for nettofinansinvesteringer og nettorenteutgifter er nasjonalregnskapet, for nominell inntektsvekst er avledet fra tallene i tabell 2.1 for hhv. realvekst i samlede inntekter og deflator.

² Her er det oppgitt rente for kommunelån. Her er det lagt til grunn nivået på lånerenten, dvs. renten på bruttogjelden, mens renten på innskudd på sin side vil være noe lavere. Renten på kommunens nettogjeld vil derfor i realiteten være litt høyere enn det som er oppgitt i tabellen.

³ Det at det ikke er fullt samsvar mellom differansen mellom primærbalanse og krav til primærbalanse på den ene siden og økningen i nettogjeld på den andre, kan skyldes som blant annet omvurderinger, at innskuddsrenten ikke er trukket inn i illustrasjonene (jf. fotnote 2) og at inntektsveksten er korrigert for oppgaveendringer.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Beregninger for kommuner og fylkeskommuner

For enkeltkommuner har en ikke helt samme de samme økonomiske størrelsene for nettofinansinvesteringer, nettogjeld osv. som i nasjonalregnskapet, som er benyttet i kapittel 6.

Analogien i kommuneregnskapet til nasjonalregnskapets nettofinansinvesteringer er overskudd før lån, jf. vedlegg 2, som er over- eller underskuddet i det samlede drifts- og investeringsregnskapet når låneopptak og avdrag holdes utenom. Disse størrelsene samsvarer også godt når de aggregeres opp til nasjonalt nivå, selv om det vil være noen mindre avvik som følge av at populasjonen er annerledes samt at gevinst/tap på aksjer behandles forskjellig. Ved å holde netto renteutgifter utenfor, kan en avlede en primærbalansen for kommunene og fylkeskommunene. Indikatoren for overskudd før lån publiseres i KOSTRA som andel av brutto driftsinntekter. For den enkelte kommune og fylkeskommune vil den typisk svinge mer fra år til år enn de nasjonale tallene som følge av at investeringsnivået varierer mer.

For inntektsvekst er det som en illustrasjon lagt til grunn gjennomsnittlig årlig vekst i brutto driftsinntekter i perioden 2011–2021. De kommende årene vil den mest sannsynlig være lavere enn hva den var de siste ti årene.

Når det gjelder rentenivå, er det lagt til grunn samme rente for alle kommuner. Selv om det vil kunne være noen forskjeller i hvilke renter kommunene får i sertifikat- og obligasjonsmarkedet (f.eks. hvis er i ROBEK, om de ratet osv.), og forskjeller mellom dette markedet og Kommunalbanken, vil lånerentene variere relativt lite mellom kommunene. De største kommunene, som i mindre grad har lån i Kommunalbanken, vil kunne avvike noe fra illustrasjonsberegningene her, men utslagene av dette vil være relativt små. Rentene på plasseringer og innskudd antas også å være relativt like, men lavere enn lånerenten. Renten som kommunene står overfor på nettogjelden vil derfor variere ut fra størrelsen på

fordringene. Det er ikke tatt hensyn til det i disse beregningene for enkeltkommuner og – fylkeskommuner, og i illustrasjonsberegningene er det her for enkelhets skyld lagt inn en rente fra 2021 på 2,7 pst. for alle kommuner, jf. tabell 2 i dette vedlegget.

Nettogjeld i nasjonalregnskapet har ikke en helt klar analog i KOSTRA. Netto renteeksponering, jf. kapittel 6, er benyttet i disse illustrasjonsberegningene. Da er også gjeld der kommunene kan legge rentekostnadene over på andre (selvkosttjenester og rentekompensasjon) tatt med.

Både rentekompensasjonen og selvkosttjenestene påvirker netto renteeksponert gjeld, som er benyttet på de kommunevise beregningene, men vil over tid ikke ha betydning for nettogjeld, som er benyttet når en ser på sektoren samlet i kapittel 6. Fordringene som knytter seg til investeringene der kommunene kan kreve rentekompensasjon, blir ikke balanseført (gir i utgangspunktet høyere nettogjeld), men rentekompensasjonen føres som en årlig inntekt i de etterfølgende regnskapene (bedrer primærbalansen og lavere nettogjeld). Tilsvarende vil investeringene på selvkosttjenester (svækker primærbalansen og gir høyere nettogjeld, selv om investeringen i realiteten blir dekket av innbyggerne) over tid motsvares av økte gebyrinntekter i de påfølgende årene (bedrer primærbalansen og reduserer nettogjelden). På sikt er altså sektorens nettogjeld upåvirket av disse faktorene.

Kortsiktige fordringer og gjeld, aksjer og andeler inngår ikke i dette gjeldsbegrepet, så det vil ikke være fullt samsvar mellom størrelsen på primæroverskuddet/-underskuddet og utviklingen i denne gjeldsindikatoren. Men det vil likevel være en betydelig sammenheng, og det er egnet til å belyse forskjellene mellom kommunene.

Utvalget har gjort noen enkle beregninger for alle kommuner og fylkeskommuner for å illustrere forskjellene mellom dem i gjeldsnivå og veksttakt, og skissere hvilken primærbalanse som er nødvendig for å stabilisere gjelden basert på forutsetningene. Disse er vist i tabell 5 og 6, og i tabell 3 er de samme indikatorene vist når kommunene er gruppert etter innbyggertall og i tabell 4 etter inntektsnivå.

Tabell 3 Primærbalanse 2019–2021, samt krav til primærbalansen for å stabilisere nettogjelden under ulike forutsetninger om rentenivå og inntektsvekst. Kommuner gruppert etter innbyggertall. Prosent av brutto driftsinntekter.

Innbyggertall	Primærbalanse 2019	Primærbalanse 2020	Primærbalanse 2021	Krav til primærbalanse (inntektsvekst på nivå med 2011-2021 og rente på 2,7 pst.)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 1 pp lavere og rente 1 pp høyere)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 2 pp lavere og rente 3 pp høyere)	Gjennomsnittlig primærbalanse 2019-21	Avvik fra krav primærbalanse (inntektsvekst på nivå med 2011-2021 og rente på 2,7 pst.)
Under 3 000	-4,2	0,0	0,1	-0,3	0,3	1,1	-1,4	-1,1
3 000-5 000	-1,9	-4,8	-1,8	-0,4	0,3	1,4	-2,9	-2,4
5 000-10 000	-5,9	-2,3	-0,7	-1,0	0,1	1,9	-3,0	-2,0
10 000 - 20 000	-6,0	-3,0	-0,8	-1,4	-0,3	1,4	-3,3	-1,9
20 000-50 000	-6,4	-4,2	-0,3	-1,4	-0,3	1,3	-3,6	-2,2
Over 50 000	-2,9	-3,2	-0,8	-0,9	-0,3	0,8	-2,3	-1,4

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Tabell 4 Primærbalanse 2019-2021, samt krav til primærbalansen for å stabilisere nettogjelden under ulike forutsetninger om rentenivå og inntektsvekst. Kommuner gruppert etter inntektsnivå. Prosent av brutto driftsinntekter.

Innbyggertall	Primærbalanse 2019	Primærbalanse 2020	Primærbalanse 2021	Krav til primærbalanse (inntektsvekst på nivå med 2011-2021 og rente på 2,7 pst.)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 1 pp lavere og rente 1 pp høyere)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 2 pp lavere og rente 3 pp høyere)	Gjennomsnittlig primærbalanse 2019-21	Avvik fra krav primærbalanse (inntektsvekst på nivå med 2011-2021 og rente på 2,7 pst.)
Under 95 pst.	-4,7	-2,7	0,4	-1,4	-0,4	1,1	-2,3	-0,9
95-100 pst.	-4,4	-3,4	-0,6	-1,3	-0,3	1,1	-2,8	-1,5
100-105 pst.	-3,6	-4,1	-1,9	-1,0	-0,3	0,7	-3,2	-2,2
105-110 pst.	-4,8	-1,6	-0,5	-0,8	-0,1	0,9	-2,3	-1,5
110-120pst.	-5,5	-1,7	1,9	-1,1	-0,1	1,4	-1,8	-0,7
Over 120 pst.	-3,2	-1,9	-1,0	-0,5	0,1	0,9	-2,0	-1,6

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Tabell 5 Primærbalanse 2019–2021, samt krav til primærbalansen for å stabilisere nettogjelden under ulike forutsetninger om rentenivå og inntektsvekst. Kommunene. Prosent av brutto driftsinntekter.

Kommune	Primærbalanse 2019	Primærbalanse 2020	Primærbalanse 2021	Netto rente-eksponert gjeld 2021	Krav til primærbalanse (inntektsvekst på nivå med 2011-2021 og rente på 2,7 pst.)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 1 pp lavere og rente 1 pp høyere)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 2 pp lavere og rente 3 pp høyere)
301 Oslo	-1,8	-2,0	-3,0	18,3	-0,6	-0,3	0,3
3 Oslo	-2,2	-4,7	-5,5	19,9	-0,6	-0,2	0,3
1101 Eigersund	-5,4	-5,5	-5,1	38,7	-0,6	0,2	1,3
1103 Stavanger	0,0	0,2	3,0	31,4	-0,6	0,0	0,9
1106 Haugesund	0,9	1,0	2,2	31,8	-0,6	0,0	0,9
1108 Sandnes	-8,4	-8,8	2,0	45,6	-1,4	-0,5	0,8
1111 Sokndal	4,7	5,1	-1,9	41,1	-0,1	0,7	1,9
1112 Lund	-6,6	-7,0	-0,8	32,5	0,1	0,8	1,7
1114 Bjerkreim	-0,9	-0,7	8,6	-12,7	0,2	-0,1	-0,5
1119 Hå	-4,2	-4,7	5,7	22,8	-0,6	-0,1	0,5
1120 Klepp	-2,6	-2,7	1,8	32,6	-0,8	-0,2	0,7
1121 Time	-4,9	-5,8	4,8	49,5	-1,3	-0,3	1,1
1122 Gjesdal	0,3	0,5	7,7	42,9	-1,2	-0,4	0,8
1124 Sola	-3,2	-3,5	0,7	49,0	-1,4	-0,5	0,9
1127 Randaberg	-2,4	-1,9	-0,7	105,6	-1,8	0,2	3,3
1130 Strand	-11,0	-11,7	-13,6	65,9	-1,6	-0,4	1,5
1133 Hjelmeland	6,4	6,8	9,9	12,6	0,0	0,2	0,6
1134 Suldal	1,7	2,2	11,6	-72,3	1,1	-0,3	-2,4
1135 Sauda	-3,0	-3,5	1,7	54,8	-0,3	0,8	2,4
1144 Kvitsøy	8,4	8,9	2,0	-1,6	0,0	0,0	-0,1
1145 Bokn	-14,9	-15,5	-7,2	0,0	0,0	0,0	0,0
1146 Tysvær	3,1	3,4	2,1	33,1	-0,6	0,0	1,0
1149 Karmøy	1,8	2,2	1,6	12,0	-0,3	-0,1	0,3
1151 Utsira	-2,0	-2,3	3,4	-0,4	0,0	0,0	0,0
1160 Vindafjord	-4,0	-3,6	1,6	9,2	-0,1	0,0	0,3
11 Rogaland	-2,6	-0,1	-0,6	38,3	-0,7	0,0	1,1
1505 Kristiansund	-11,9	-12,0	-0,4	71,8	-1,0	0,4	2,5
1506 Molde	-2,7	-3,0	-1,8	88,2	-1,3	0,4	3,0
1507 Ålesund	-0,4	-0,6	-4,0	69,1	-1,7	-0,4	1,6
1511 Vanylven	3,4	3,8	3,4	41,9	-0,1	0,7	2,0
1514 Sande	-6,0	-6,4	-0,6	68,8	-0,5	0,8	2,9
1515 Herøy (Møre og Romsdal)	3,3	3,4	-8,9	112,0	-0,5	1,7	5,1
1516 Ulstein	1,8	2,0	-0,7	148,3	-3,2	-0,3	4,0
1517 Hareid	-7,5	-7,3	-19,6	112,7	-2,6	-0,5	2,8
1520 Ørsta	-14,6	-15,6	-12,5	86,6	-1,4	0,3	2,8
1525 Stranda	8,5	8,5	-0,7	98,7	-0,8	1,2	4,1
1528 Sykkylven	0,9	-0,9	-0,3	59,6	-0,8	0,4	2,1
1531 Sula	-8,4	-9,0	-6,0	70,0	-2,3	-1,0	1,0
1532 Giske	0,9	0,5	-0,9	96,3	-3,0	-1,2	1,6
1535 Vestnes	-9,4	-10,4	-5,0	82,4	-1,5	0,1	2,5
1539 Rauma	12,8	13,5	-8,2	84,0	-1,3	0,3	2,8
1547 Aukra	21,4	22,1	-7,5	-70,0	1,6	0,3	-1,7
1554 Averøy	5,7	5,5	-14,0	66,6	-0,9	0,4	2,3
1557 Gjemnes	1,7	2,1	-0,9	53,0	-0,3	0,7	2,3
1560 Tingvoll	8,1	7,9	-3,9	65,0	-0,3	1,0	2,9
1563 Sunndal	-1,4	-1,5	2,5	23,5	0,1	0,6	1,3
1566 Sumadal	-3,4	-3,7	-18,2	65,4	-0,9	0,4	2,3
1573 Smøla	13,2	13,2	-12,1	59,5	-0,5	0,6	2,4
1576 Aure	0,4	0,2	3,1	22,0	-0,1	0,4	1,0
1577 Volda	-8,4	-8,7	-2,0	95,0	-2,0	-0,2	2,6
1578 Fjord	-1,1	-0,9	-1,7	76,9	0,4	2,0	4,3
1579 Hustadvika	-7,5	-8,4	-5,2	54,6	-0,8	0,3	1,9

Kommune	Primær- balanse 2019	Primær- balanse 2020	Primær- balanse 2021	Netto rente- eksponert gjeld 2021	Krav til primærbalanse (inntektsvekst på nivå med 2011-2021 og rente på 2,7 pst.)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 1 pp lavere og rente 1 pp høyere)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 2 pp lavere og rente 3 pp høyere)
15 Møre og Romsdal	-2,4	-6,0	-1,9	72,8	-1,3	0,1	2,3
1804 Bodø	-9,3	-10,1	-0,8	61,7	-1,2	0,0	1,8
1806 Narvik	-0,5	-0,9	-2,6	97,4	-1,1	0,8	3,7
1811 Bindal	-15,5	-13,7	-1,5	60,2	0,1	1,3	3,1
1812 Sømna	5,4	5,7	5,3	15,3	-0,2	0,1	0,5
1813 Brønnøy	4,1	4,4	-9,5	65,0	-1,1	0,2	2,1
1815 Vega	-7,5	-8,6	7,8	0,0	0,0	0,0	0,0
1816 Vevelstad	10,4	10,3	-14,0	10,7	-0,1	0,1	0,4
1818 Herøy (Nordland)	18,9	18,7	4,4	25,9	-0,4	0,1	0,9
1820 Alstahaug	4,7	4,3	5,5	66,5	-1,2	0,1	2,0
1822 Leirfjord	-2,4	-2,9	0,5	36,3	-0,9	-0,2	0,8
1824 Vefsn	-1,8	-2,1	2,8	39,8	-0,4	0,4	1,6
1825 Grane	4,4	5,6	6,0	10,1	-0,2	0,0	0,3
1826 Hattfjelldal	2,3	2,5	6,1	-27,2	0,3	-0,3	-1,1
1827 Dønna	7,0	7,5	4,7	44,3	-0,6	0,2	1,5
1828 Nesna	0,0	1,1	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
1832 Hemnes	-0,5	-0,8	1,1	39,9	-0,2	0,6	1,7
1833 Rana	1,0	0,8	-3,8	15,4	-0,2	0,1	0,5
1834 Lurøy	15,4	15,7	1,7	-45,0	0,5	-0,4	-1,7
1835 Træna	0,0	10,9	3,4	15,1	-0,2	0,1	0,6
1836 Rødøy	19,6	19,8	3,2	-5,0	0,0	0,0	-0,2
1837 Meløy	-4,5	-4,5	-3,7	50,5	0,0	1,0	2,5
1838 Gildeskål	-6,3	-6,8	0,9	75,0	0,0	1,5	3,7
1839 Beiarn	-14,3	-15,4	-10,4	-81,3	0,4	-1,2	-3,6
1840 Saltdal	-5,3	-5,9	5,7	25,5	-0,2	0,3	1,0
1841 Fauske - Fuosko	-16,0	-17,3	-0,4	121,1	-1,6	0,7	4,3
1845 Sørfold	-5,2	-5,3	-2,3	28,3	0,0	0,5	1,4
1848 Steigen	6,5	6,4	-3,9	66,0	-1,3	0,0	1,9
1851 Lødingen	-17,9	-16,9	-4,9	0,0	0,0	0,0	0,0
1853 Evenes	0,0	-0,2	-37,2	119,8	-0,2	2,2	5,8
1856 Røst	8,4	8,3	-15,2	32,2	-0,1	0,5	1,5
1857 Værøy	-3,6	-4,0	7,5	10,4	-0,2	0,0	0,3
1859 Flakstad	9,1	9,3	3,3	24,8	-0,4	0,1	0,8
1860 Vestvågøy	-2,9	-3,2	-5,5	51,5	-0,9	0,0	1,6
1865 Vågan	-2,9	-3,0	-13,0	106,4	-1,8	0,3	3,4
1866 Hadsel	-2,7	-2,7	-11,2	117,8	-2,1	0,2	3,6
1867 Bø	-3,3	-3,5	23,5	68,0	0,2	1,6	3,6
1868 Øksnes	-1,4	-1,8	2,1	30,3	-0,4	0,2	1,1
1870 Sortland - Suortá	-0,1	-0,4	-0,7	49,2	-0,8	0,2	1,6
1871 Andøy	2,6	3,2	14,8	26,9	-0,5	0,1	0,8
1874 Moskenes	-0,6	-0,7	-12,2	102,7	-1,3	0,7	3,7
1875 Hamarøy	1,9	1,7	7,2	44,7	0,1	1,0	2,3
18 Nordland	-2,9	-6,3	-3,9	51,3	-0,6	0,3	1,9
3001 Halden	-9,3	-10,8	-5,3	52,0	-1,5	-0,6	0,9
3002 Moss	-2,4	-2,7	3,7	44,2	-0,7	0,2	1,5
3003 Sarpsborg	0,6	0,6	-0,6	37,2	-1,0	-0,3	0,8
3004 Fredrikstad	3,3	3,7	-3,6	47,8	-1,0	-0,1	1,3
3005 Drammen	-2,4	-1,1	2,3	53,3	-1,0	0,0	1,6
3006 Kongsberg	-4,3	-4,7	-4,3	60,8	-0,8	0,3	2,1
3007 Ringerike	-11,6	-12,2	0,7	45,7	-0,8	0,1	1,4
3011 Hvaler	-2,1	-2,6	-16,2	77,8	-1,9	-0,4	1,8
3012 Aremark	-0,5	-1,1	-3,7	14,9	-0,3	0,0	0,4
3013 Marker	1,0	1,3	4,0	28,4	-1,0	-0,5	0,3
3014 Indre Østfold	1,0	0,8	2,6	24,9	-0,5	0,0	0,7
3015 Skiptvet	-1,2	-0,8	-0,1	16,7	-0,3	0,0	0,5

Kommune	Primær- balanse 2019	Primær- balanse 2020	Primær- balanse 2021	Netto rente- eksponert gjeld 2021	Krav til primærbalanse (inntektsvekst på nivå med 2011-2021 og rente på 2,7 pst.)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 1 pp lavere og rente 1 pp høyere)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 2 pp lavere og rente 3 pp høyere)	
3016	Rakkestad	2,4	2,4	-3,8	58,5	-1,1	0,0	1,7
3017	Råde	1,6	1,6	0,6	49,0	-1,2	-0,3	1,1
3018	Våler (Viken)	-3,7	-4,0	1,3	37,0	-1,6	-0,9	0,2
3019	Vestby	-1,1	-1,6	-12,8	86,1	-3,2	-1,6	0,8
3020	Nordre Follo	-9,4	-10,5	0,2	59,2	-1,7	-0,6	1,1
3021	Ås	-8,8	-9,5	0,7	51,4	-1,7	-0,7	0,8
3022	Frogn	-5,1	-6,3	-1,5	93,7	-3,1	-1,3	1,4
3023	Nesodden	-0,5	-0,7	-0,7	34,7	-1,0	-0,4	0,6
3024	Bærum	-1,3	-1,3	-1,9	17,4	-0,5	-0,1	0,4
3025	Asker	-1,0	-0,9	-2,5	51,4	-1,3	-0,4	1,1
3026	Aurskog-Høland	-6,8	-7,3	5,5	36,7	-1,1	-0,4	0,7
3027	Rælingen	-11,4	-12,2	-8,1	95,8	-2,7	-0,9	1,8
3028	Enebakk	-6,5	-6,7	8,2	54,6	-1,3	-0,3	1,3
3029	Lørenskog	-2,0	-2,0	-17,3	105,1	-3,3	-1,4	1,6
3030	Lillestrøm	-1,6	-1,7	1,0	48,8	-1,3	-0,4	1,0
3031	Nittedal	-7,4	-7,7	-3,3	53,8	-1,7	-0,7	0,9
3032	Gjerdrum	2,4	4,5	19,3	-7,6	0,5	0,3	0,1
3033	Ullensaker	-5,4	-7,2	3,3	67,8	-4,3	-3,1	-1,2
3034	Nes	-1,3	-1,4	6,1	29,3	-0,8	-0,3	0,6
3035	Eidsvoll	-7,6	-8,4	-4,1	36,9	-1,4	-0,7	0,3
3036	Nannestad	-5,9	-6,5	5,2	27,9	-1,1	-0,6	0,2
3037	Hurdal	4,3	4,5	-2,1	39,5	-0,8	0,0	1,1
3038	Hole	4,6	4,8	2,7	23,5	-0,3	0,1	0,8
3039	Flå	-12,4	-14,4	9,6	18,4	-0,5	-0,2	0,4
3040	Nesbyen	-7,0	-7,7	-3,2	0,0	0,0	0,0	0,0
3041	Gol	3,4	3,5	-1,0	33,9	-0,9	-0,3	0,7
3042	Hemsedal	1,1	1,3	-16,4	13,0	-0,7	-0,4	-0,1
3043	Ål	2,7	2,7	0,0	26,5	-0,1	0,4	1,2
3044	Hol	-0,2	-0,4	9,8	-10,8	0,1	-0,1	-0,4
3045	Sigdal	-0,4	0,0	-8,2	0,9	0,0	0,0	0,0
3046	Krødsherad	-5,5	-5,7	13,9	-7,2	0,2	0,1	-0,1
3047	Modum	5,9	6,3	1,9	21,3	-0,3	0,1	0,7
3048	Øvre Eiker	1,0	1,1	3,2	29,7	-0,8	-0,2	0,7
3049	Lier	-0,4	-2,1	-0,6	43,7	-1,3	-0,5	0,8
3050	Flesberg	-55,2	-58,3	5,4	79,6	-1,5	0,0	2,3
3051	Rollag	2,3	2,4	1,9	1,5	0,0	0,0	0,1
3052	Nore og Uvdal	0,2	0,4	2,4	3,3	-0,1	0,0	0,1
3053	Jevnaker	-14,7	-16,0	7,8	37,5	-0,8	-0,1	1,0
3054	Lunner	-14,6	-15,7	7,9	68,0	-1,3	0,0	2,0
30	Viken	-3,4	-4,9	-3,5	47,9	-1,1	-0,2	1,2
3401	Kongsvinger	-7,7	-8,7	2,6	44,7	-1,0	-0,2	1,1
3403	Hamar	3,2	3,4	5,5	45,8	-1,1	-0,3	1,1
3405	Lillehammer	-9,9	-10,4	-0,9	68,7	-1,7	-0,4	1,6
3407	Gjøvik	0,0	0,0	0,4	13,7	-0,3	-0,1	0,3
3411	Ringsaker	-9,4	-8,7	2,0	32,0	-0,8	-0,2	0,8
3412	Løten	2,5	2,6	1,8	17,1	-0,3	0,0	0,5
3413	Stange	-2,0	-2,0	-1,1	37,1	-0,7	0,0	1,1
3414	Nord-Odal	-12,0	-12,4	4,9	86,9	-1,3	0,4	3,0
3415	Sør-Odal	-18,2	-19,0	7,0	59,3	-1,2	-0,1	1,6
3416	Eidskog	0,2	0,0	-2,0	61,7	-0,9	0,3	2,1
3417	Grue	3,5	3,5	3,6	45,9	0,1	1,0	2,4
3418	Åsnes	-5,1	-5,6	6,2	62,9	-0,3	0,9	2,8
3419	Våler (Innlandet)	-5,4	-5,6	-16,2	87,8	-0,5	1,2	3,8
3420	Elverum	-12,7	-13,6	7,0	73,5	-1,3	0,1	2,3
3421	Trysil	-3,1	-3,3	2,7	23,1	-0,4	0,1	0,8

Kommune	Primær- balanse 2019	Primær- balanse 2020	Primær- balanse 2021	Netto rente- eksponert gjeld 2021	Krav til primærbalanse (inntektsvekst på nivå med 2011-2021 og rente på 2,7 pst.)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 1 pp lavere og rente 1 pp høyere)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 2 pp lavere og rente 3 pp høyere)	
3422	Åmot	-0,5	-0,9	7,4	54,5	0,1	1,2	2,8
3423	Stor-Elvdal	5,4	5,4	-4,0	35,0	0,2	0,9	2,0
3424	Rendalen	5,5	5,7	3,0	-11,3	0,0	-0,3	-0,6
3425	Engerdal	-11,6	-11,6	2,6	-5,1	0,0	-0,1	-0,2
3426	Tolga	0,0	0,3	2,2	58,3	-0,7	0,4	2,2
3427	Tynset	3,5	3,7	0,9	24,5	-0,2	0,3	1,0
3428	Alvdal	-22,2	-24,0	6,6	45,0	-0,7	0,2	1,5
3429	Folldal	-1,7	-2,0	1,8	31,5	-0,2	0,4	1,3
3430	Os	5,7	6,0	7,0	34,8	-0,5	0,2	1,2
3431	Dovre	1,1	0,9	4,9	15,3	-0,1	0,2	0,7
3432	Lesja	-6,0	-6,8	6,1	20,4	-0,2	0,2	0,8
3433	Skjåk	-7,2	-8,1	9,6	-12,2	0,1	-0,1	-0,5
3434	Lom	-3,1	-3,7	9,4	7,4	-0,1	0,1	0,3
3435	Vågå	-0,2	-0,3	1,0	26,2	-0,1	0,4	1,2
3436	Nord-Fron	-3,1	-3,2	0,8	38,0	-0,6	0,1	1,2
3437	Sel	-8,0	-8,5	-6,2	28,3	-0,3	0,2	1,1
3438	Sør-Fron	-3,8	-4,1	-1,9	15,1	-0,2	0,0	0,5
3439	Ringebu	-3,8	-4,1	1,4	49,6	-1,1	-0,1	1,3
3440	Øyer	5,1	5,0	5,3	31,2	-0,6	0,0	0,9
3441	Gausdal	-0,3	-0,6	5,4	34,7	-0,7	0,0	1,0
3442	Østre Toten	-18,5	-19,4	3,5	42,9	-0,6	0,3	1,5
3443	Vestre Toten	-12,6	-13,4	-5,6	105,5	-2,2	-0,2	2,8
3446	Gran	0,6	0,7	1,1	17,1	-0,2	0,1	0,7
3447	Søndre Land	-3,2	-3,2	-0,3	47,0	0,0	1,0	2,4
3448	Nordre Land	-2,7	-2,7	-9,4	32,1	-0,4	0,2	1,2
3449	Sør-Aurdal	-3,6	-4,2	2,8	36,2	-0,6	0,1	1,1
3450	Etnedal	-4,4	-5,0	-6,8	-0,9	0,0	0,0	0,0
3451	Nord-Aurdal	-7,1	-8,2	-1,5	25,8	-0,8	-0,3	0,4
3452	Vestre Slidre	6,6	7,8	4,8	7,3	-0,1	0,1	0,3
3453	Øystre Slidre	-5,0	-5,7	12,7	21,7	-0,4	0,0	0,6
3454	Vang	3,8	4,4	13,9	-6,8	0,1	0,0	-0,2
34	Innlandet	-5,7	-6,3	-3,5	43,0	-0,7	0,1	1,4
3801	Horten	-3,4	-3,5	-1,6	77,2	-1,5	0,0	2,2
3802	Holmestrand	-2,2	-2,6	-8,3	51,7	-1,0	0,0	1,5
3803	Tønsberg	-4,0	-4,6	2,2	45,7	-1,2	-0,3	1,0
3804	Sandefjord	1,2	1,5	-1,7	4,8	-0,1	0,0	0,1
3805	Larvik	-1,2	-1,7	4,5	48,5	-0,9	0,0	1,4
3806	Porsgrunn	-6,5	-7,0	-0,9	49,6	-0,9	0,0	1,5
3807	Skien	0,8	1,0	0,1	41,8	-0,7	0,1	1,3
3808	Notodden	-6,5	-6,9	4,2	47,8	-0,9	0,0	1,4
3811	Færder	-1,0	-1,2	-4,0	47,7	-1,0	-0,1	1,3
3812	Siljan	1,9	3,0	6,3	6,7	-0,1	0,0	0,2
3813	Bamble	-2,7	-2,7	-0,4	66,3	-1,2	0,1	2,0
3814	Kragerø	-0,2	0,0	3,0	67,6	-1,2	0,1	2,1
3815	Drangedal	1,2	1,7	-1,3	0,0	0,0	0,0	0,0
3816	Nome	-0,4	-0,8	4,8	47,4	-0,5	0,4	1,8
3817	Midt-Telemark	-0,8	-1,3	0,8	62,8	-1,3	-0,1	1,7
3818	Tinn	-7,2	-7,8	5,1	4,3	0,0	0,1	0,2
3819	Hjartdal	-16,6	-16,9	-4,5	30,3	-0,6	0,0	0,9
3820	Seljord	-0,4	-0,9	-0,7	30,3	-0,7	-0,1	0,8
3821	Kviteseid	0,3	0,4	2,0	20,7	-0,5	-0,1	0,5
3822	Nissedal	-3,2	-3,7	-1,6	22,9	-0,6	-0,1	0,5
3823	Fyresdal	3,7	3,9	7,0	-2,5	0,0	0,0	-0,1
3824	Tokke	-0,9	-0,9	4,3	13,3	-0,2	0,1	0,5
3825	Vinje	-4,3	-5,0	7,7	28,2	-0,8	-0,3	0,5

Kommune	Primær- balanse 2019	Primær- balanse 2020	Primær- balanse 2021	Netto rente- eksponert gjeld 2021	Krav til primærbalanse (inntektsvekst på nivå med 2011-2021 og rente på 2,7 pst.)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 1 pp lavere og rente 1 pp høyere)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 2 pp lavere og rente 3 pp høyere)
38 Vestfold og Telemark	-2,4	-3,2	-3,8	42,2	-0,7	0,1	1,3
4201 Risør	-0,6	-0,7	4,1	49,6	-0,1	0,8	2,3
4202 Grimstad	-1,4	-1,5	4,1	30,7	-0,8	-0,3	0,6
4203 Arendal	0,3	0,4	2,3	61,3	-1,4	-0,2	1,6
4204 Kristiansand	-0,8	-1,0	4,2	56,8	-1,1	0,0	1,7
4205 Lindesnes	-0,7	-0,6	5,9	28,9	-0,5	0,0	0,9
4206 Farsund	-2,9	-3,2	4,8	31,8	-0,6	0,0	0,9
4207 Flekkefjord	2,2	2,3	-3,9	50,8	-0,6	0,4	1,9
4211 Gjerstad	-9,4	-10,0	3,7	71,2	-1,9	-0,5	1,5
4212 Vegårshei	-8,6	-8,8	1,7	48,4	-0,1	0,8	2,2
4213 Tvedestrand	-12,6	-12,7	-5,6	57,3	-1,3	-0,2	1,4
4214 Froland	-2,6	-2,9	0,0	74,6	-2,3	-0,9	1,2
4215 Lillesand	-1,3	-1,1	8,0	65,3	-2,0	-0,7	1,1
4216 Birkenes	0,6	0,8	-3,5	71,5	-1,8	-0,4	1,7
4217 Åmli	3,0	2,6	7,3	34,4	-0,3	0,3	1,4
4218 Iveland	0,0	0,2	-3,5	-8,0	0,0	-0,1	-0,4
4219 Evje og Hornes	-0,8	-0,8	-1,3	43,1	-0,5	0,3	1,6
4220 Bygland	1,0	1,1	3,2	12,9	0,1	0,3	0,7
4221 Valle	-3,0	-3,2	0,9	9,0	0,1	0,3	0,6
4222 Bykle	-11,7	-10,1	8,2	-112,9	0,0	-2,2	-5,6
4223 Vennesla	-3,4	-3,3	-3,9	15,3	-0,4	-0,2	0,3
4224 Åseral	12,5	13,5	3,3	-50,5	0,4	-0,6	-2,1
4225 Lyngdal	-13,6	-13,9	1,2	70,8	-1,7	-0,4	1,7
4226 Hægebostad	0,3	0,4	6,1	34,3	-0,5	0,2	1,2
4227 Kvinesdal	1,7	1,6	3,0	18,1	-0,4	0,0	0,5
4228 Sirdal	-3,5	-4,6	-4,8	-22,2	0,1	-0,3	-1,0
42 Agder	-1,8	-3,9	-0,6	48,6	-1,0	0,0	1,4
4601 Bergen	3,0	3,1	-2,7	33,7	-0,8	-0,2	0,8
4602 Kinn	-5,9	-6,1	-1,3	93,5	-1,1	0,7	3,5
4611 Etne	-5,7	-5,8	1,6	50,2	-1,0	0,0	1,4
4612 Sveio	3,4	4,1	0,8	22,9	-0,4	0,0	0,7
4613 Bømlo	-0,4	-0,4	-2,9	53,9	-1,1	0,0	1,5
4614 Stord	-12,7	-13,2	-15,1	60,5	-1,5	-0,3	1,4
4615 Fitjar	5,4	5,4	3,4	0,0	0,0	0,0	0,0
4616 Tysnes	10,5	11,0	-10,8	34,9	-0,7	0,0	1,0
4617 Kvinnherad	-0,6	-0,4	13,3	57,7	-1,4	-0,3	1,4
4618 Ullensvang	-2,3	-2,2	0,0	10,4	-0,1	0,1	0,4
4619 Eidfjord	-6,7	-7,8	8,1	-12,0	0,1	-0,1	-0,5
4620 Ulvik	-14,4	-12,6	3,8	43,7	-0,5	0,4	1,6
4621 Voss	0,1	0,1	4,1	17,5	-0,3	0,1	0,6
4622 Kvam	-3,9	-4,2	6,8	49,4	-0,8	0,1	1,6
4623 Samnanger	4,3	5,2	9,1	45,5	-0,5	0,3	1,7
4624 Bjørnafjorden	2,0	2,4	1,0	49,6	-2,0	-1,1	0,3
4625 Austevoll	-0,2	-0,1	3,1	67,2	-1,5	-0,2	1,8
4626 Øygarden	-9,5	-10,4	1,4	38,4	-0,9	-0,2	0,9
4627 Askøy	-5,6	-5,9	5,4	73,7	-1,8	-0,4	1,8
4628 Vaksdal	-12,3	-12,1	-4,7	42,4	-0,1	0,7	2,0
4629 Modalen	-2,6	-2,8	-29,4	54,6	-0,5	0,6	2,2
4630 Osterøy	-3,8	-3,8	2,0	45,6	-0,8	0,1	1,4
4631 Alver	-6,8	-7,6	-3,4	59,6	-1,2	-0,1	1,7
4632 Austrheim	-0,3	-0,6	1,8	0,0	0,0	0,0	0,0
4633 Fedje	-15,0	-14,5	-0,3	21,4	-0,1	0,4	1,0
4634 Masfjorden	3,5	4,2	20,9	7,5	-0,2	-0,1	0,2
4635 Gulen	8,3	8,2	4,3	1,3	0,0	0,0	0,0
4636 Solund	10,2	9,9	-6,5	26,9	-0,8	-0,2	0,5

Kommune	Primær- balanse 2019	Primær- balanse 2020	Primær- balanse 2021	Netto rente- eksponert gjeld 2021	Krav til primærbalanse (inntektsvekst på nivå med 2011-2021 og rente på 2,7 pst.)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 1 pp lavere og rente 1 pp høyere)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 2 pp lavere og rente 3 pp høyere)	
4637	Hyllestad	-4,7	-4,5	-8,6	70,9	-0,4	1,0	3,1
4638	Høyanger	0,5	0,7	-6,5	72,1	0,3	1,8	3,9
4639	Vik	-2,9	-3,1	2,4	55,6	-0,8	0,2	1,8
4640	Sogndal	-4,5	-4,8	2,8	32,7	-0,9	-0,3	0,6
4641	Aurland	-2,0	-2,5	-5,9	29,1	-0,3	0,3	1,2
4642	Lærdal	-7,7	-9,1	12,1	51,0	-0,2	0,8	2,3
4643	Årdal	4,4	4,7	0,1	33,8	-0,1	0,5	1,5
4644	Luster	-0,1	-0,9	14,3	16,0	-0,3	0,1	0,5
4645	Askvoll	1,4	1,3	-7,6	49,4	-1,1	-0,2	1,2
4646	Fjaler	-1,0	-0,6	-18,0	102,4	-1,4	0,5	3,5
4647	Sunnfjord	-2,4	-2,6	-2,4	78,1	-1,3	0,2	2,5
4648	Bremanger	3,8	3,4	4,7	45,9	-0,1	0,8	2,1
4649	Stad	-2,2	-2,4	3,1	78,8	-2,2	-0,7	1,6
4650	Gloppen	-7,0	-7,5	9,1	79,5	-1,4	0,1	2,4
4651	Stryn	0,0	0,0	1,0	42,8	-0,5	0,3	1,6
46	Vestland	-0,9	-2,2	-1,7	44,7	-0,9	0,0	1,3
5001	Trondheim	-1,7	-1,8	5,9	26,6	-0,6	-0,1	0,7
5006	Steinkjer	-18,3	-18,1	-7,3	97,4	-2,2	-0,3	2,5
5007	Namsos	4,4	4,5	3,0	48,0	-0,6	0,3	1,7
5014	Frøya	4,9	4,3	2,3	78,3	-3,7	-2,3	-0,1
5020	Osen	3,9	4,3	4,8	18,5	-0,2	0,1	0,7
5021	Oppdal	8,0	9,0	4,2	-24,3	0,4	-0,1	-0,8
5022	Rennebu	7,3	7,6	-10,4	38,8	-0,4	0,3	1,5
5025	Rørø	0,1	-0,1	-17,1	68,9	-1,3	0,0	2,0
5026	Holtålen	-0,9	-1,0	-5,2	80,3	0,3	1,9	4,3
5027	Midtre Gauldal	6,5	7,4	8,3	78,6	-1,0	0,5	2,8
5028	Melhus	3,4	3,6	-5,7	66,5	-1,7	-0,4	1,5
5029	Skaun	-20,5	-21,5	-1,7	63,7	-2,2	-1,0	0,8
5031	Malvik	-3,8	-4,5	2,7	50,2	-1,4	-0,5	1,0
5032	Selbu	13,1	14,3	-23,5	73,9	-0,9	0,5	2,7
5033	Tydal	1,8	2,0	6,7	-18,9	-0,1	-0,5	-1,1
5034	Meråker	2,3	4,1	16,2	2,1	0,0	0,0	0,1
5035	Stjørdal	3,8	4,0	-1,0	49,1	-2,1	-1,2	0,2
5036	Frosta	0,5	0,4	8,2	62,0	-1,0	0,2	2,1
5037	Levanger	2,3	1,8	-0,9	107,1	-2,2	-0,2	2,9
5038	Verdal	1,7	1,6	-10,6	97,3	-1,5	0,3	3,2
5041	Snåase - Snåsa	6,7	7,1	15,7	71,5	-0,5	0,9	3,0
5042	Lierne	-0,6	-0,5	5,0	35,7	-0,4	0,3	1,4
5043	Raarvihke - Røyrvik	-2,5	-3,0	14,3	49,1	-0,5	0,5	1,9
5044	Namsskogan	-1,4	-1,3	5,8	22,8	0,0	0,5	1,1
5045	Grong	4,4	4,9	-2,6	84,9	-0,1	1,5	4,1
5046	Høylandet	1,2	1,7	5,3	62,7	-1,1	0,1	1,9
5047	Overhalla	5,8	6,5	-15,4	88,2	-1,3	0,4	3,0
5049	Flatanger	-14,4	-13,5	-2,9	35,9	-0,8	-0,1	1,0
5052	Leka	21,1	20,9	-9,9	0,0	0,0	0,0	0,0
5053	Inderøy	8,0	8,6	-27,8	79,4	-1,2	0,3	2,7
5054	Indre Fosen	-16,5	-16,5	0,8	111,5	-1,1	1,0	4,3
5055	Heim	-6,5	-6,5	-4,0	60,9	-0,5	0,7	2,5
5056	Hitra	6,0	5,6	-4,0	59,6	-1,3	-0,1	1,6
5057	Ørland	-7,8	-8,2	3,6	112,2	-2,1	0,0	3,3
5058	Åfjord	5,3	5,4	-25,1	86,8	-2,5	-0,9	1,6
5059	Orkland	-13,4	-13,7	-5,2	52,3	-0,7	0,3	1,8
5060	Nærøysund	3,8	4,4	-4,3	86,7	-2,3	-0,7	1,9
5061	Rindal	3,0	2,6	2,9	34,1	-0,1	0,6	1,6
50	Trøndelag	-2,0	-5,9	-3,5	52,8	-1,1	-0,1	1,5

Kommune	Primær- balanse 2019	Primær- balanse 2020	Primær- balanse 2021	Netto rente- eksponert gjeld 2021	Krav til primærbalanse (inntektsvekst på nivå med 2011-2021 og rente på 2,7 pst.)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 1 pp lavere og rente 1 pp høyere)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 2 pp lavere og rente 3 pp høyere)
5401 Tromsø	-3,8	-4,0	2,4	83,1	-1,6	-0,1	2,4
5402 Harstad	0,5	0,6	-1,2	62,6	-1,2	0,0	1,8
5403 Alta	-16,3	-17,2	15,9	54,3	-1,2	-0,2	1,4
5404 Vardø	5,0	4,6	3,6	59,4	-0,1	1,0	2,8
5405 Vadsø	3,4	3,2	5,6	134,9	1,2	3,9	8,0
5406 Hammerfest	1,9	1,7	-9,6	130,7	-2,6	-0,1	3,7
5411 Kvæfjord	-0,1	0,0	-15,1	49,0	0,2	1,2	2,7
5412 Tjeldsund	-5,8	-6,2	-2,5	85,3	-0,2	1,5	4,1
5413 lbestad	16,9	16,4	-1,5	124,9	0,0	2,5	6,2
5414 Gratangen	8,6	8,8	5,7	34,4	-0,4	0,3	1,3
5415 Loabák - Lavangen	-0,6	-0,5	-8,8	51,3	-0,7	0,3	1,8
5416 Bardu	-8,8	-9,3	-53,2	125,2	-1,1	1,3	5,0
5417 Salangen	5,8	5,5	2,1	69,0	-0,8	0,5	2,6
5418 Målselv	-10,5	-11,3	1,9	51,9	-0,4	0,6	2,1
5419 Sørreisa	-8,3	-8,7	-2,4	66,7	-0,8	0,5	2,5
5420 Dyrøy	5,9	5,7	-8,1	77,2	0,4	2,0	4,3
5421 Senja	0,0	1,7	-2,6	65,9	0,0	0,0	0,0
5422 Balsfjord	3,4	3,2	3,7	42,6	-0,6	0,2	1,4
5423 Karlsøy	6,0	6,1	-4,1	34,2	-0,6	0,1	1,1
5424 Lyngen	-14,2	-15,2	0,6	119,8	-0,3	2,1	5,6
5425 Storfjord - Omasvuotna - Omasvuono	-8,5	-8,8	-4,4	92,9	-0,7	1,1	3,9
5426 Gáivuotna - Kåfjord - Kaivuono	-49,1	-49,5	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5427 Skjervøy	4,6	4,6	3,1	52,6	-0,9	0,2	1,7
5428 Nordreisa	2,2	2,2	-2,3	55,6	-0,3	0,7	2,4
5429 Kvæningen	-7,7	-7,6	10,1	61,0	-0,9	0,3	2,1
5430 Guovdageaidnu - Kautokeino	6,0	6,2	-26,5	47,2	-0,8	0,1	1,5
5432 Loppa	15,4	16,3	-10,4	-19,2	0,0	-0,4	-1,0
5433 Hasvik	-0,3	-0,1	0,6	-7,4	0,1	0,0	-0,2
5434 Måsøy	12,1	11,2	-6,2	2,5	0,0	0,0	0,1
5435 Nordkapp	9,8	9,8	-6,4	0,0	0,0	0,0	0,0
5436 Porsanger - Porsángu - Porsanki	-2,3	-2,5	3,3	44,7	-0,2	0,6	2,0
5437 Kárášjohka - Karasjok							
5438 Lebesby	9,0	9,0	-11,0	40,3	-0,4	0,4	1,6
5439 Gamvik	4,9	5,3	-8,4	0,0	0,0	0,0	0,0
5440 Berlevåg	-25,0	-24,1	-14,1	157,8	-3,3	-0,3	4,3
5441 Deatnu-Tana	-13,6	-14,8	5,3	0,0	0,0	0,0	0,0
5442 Unjárga-Nesseby	9,2	9,1	-13,3	0,0	0,0	0,0	0,0
5443 Båtsfjord	3,0	3,5	-47,9	111,9	-2,2	0,0	3,2
5444 Sør-Varanger	-4,3	-4,7	-0,3	105,2	-0,8	1,2	4,4
54 Troms og Finnmark	-3,9	-5,6	-1,6	73,8	-1,7	-0,3	1,9
Landet	-2,2	-2,4	-0,5	44,2	-1,0	-0,1	1,1

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Tabell 5 Primærbalanse 2019–2021, samt krav til primærbalansen for å stabilisere nettogjelden under ulike forutsetninger om rentenivå og inntektsvekst. Fylkeskommunene. Prosent av brutto driftsinntekter.

Fylkeskommunene	Primærbalanse 2019	Primærbalanse 2020	Primærbalanse 2021	Netto renteeksponert gjeld 2021	Krav til primærbalanse (inntektsvekst på nivå med 2011-2021 og rente på 2,7 pst.)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 1 pp lavere og rente 1 pp høyere)	Krav til primærbalanse (inntektsvekst 2 pp lavere og rente 3 pp høyere)
Rogaland	3,3	4,1	5,7	43,4	-1,0	-0,1	1,1
Møre og Romsdal	-3,6	-16,6	-11,1	66,3	-2,1	-0,9	1,0
Nordland	-7,4	4,1	7,9	-5,6	0,1	-0,1	-0,2
Viken	2,0	-0,1	1,2	11,9	-0,4	-0,1	0,2
Innlandet	-1,4	5,3	2,2	-0,5	0,0	-0,0	-0,0
Vestfold og Telemark	-2,9	3,4	2,2	18,0	-0,4	-0,0	0,5
Agder	-3,8	-2,6	0,8	16,8	-0,3	0,0	0,5
Vestland	-0,5	-1,0	-1,6	46,1	-0,9	-0,0	1,3
Trøndelag	-6,6	2,9	-0,1	73,1	-1,5	-0,1	2,0
Troms og Finnmark	-2,4	1,2	0,7	17,8	-0,3	0,1	0,6
Landet	-1,6	0,2	0,8	29,1	-0,6	-0,0	0,8

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Vedlegg 16 Produksjonsindekser for kommunale tjenester 2021

Det er i tidligere rapporter fra utvalget blitt presentert beregninger av en produksjonsindeks for kommunale tjenester basert på KOSTRA-data for årene 2000-2020.

Produksjonsindeksen er et samlemål på kommunenes tjenesteproduksjon basert på indikatorer for tjenestetilbudet for de ulike sektorer. Dette vedlegget rapporter oppdaterte beregninger av produksjonsindeksen basert på data for 2021.

Den produksjonsindeksen som beregnes er basert på delindekser for barnehage, grunnskole, primærhelsetjeneste, pleie og omsorg, barnevern, sosialkontortjenester og kultur. De øvrige sektorer (administrasjon, teknisk sektor, samferdsel, bolig og næring) er utelatt fordi det er vanskelig å finne gode indikatorer på tjenesteproduksjonen. De tjenestene som er inkludert i totalindeksen utgjorde om lag 74 prosent av kommunenes brutto driftsutgifter i 2021.

Tabell 1 gir en oversikt over kriterier og vekter i delindeksene og hvilken vekt de enkelte delindekser har i totalindeksen. Produksjonsindeksen som beregnes for 2021 består i hovedsak av de samme indikatorene som den nye og forbedrede produksjonsindeksen som først ble rapportert i utvalgets rapport fra april 2009 (kapittel 3), i tillegg til endringer gjort i produksjonsindeksen for rapporteringsårene 2012, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 og 2020 (dokumentert i utvalgets tidligere høringsrapporter). Vektene i delindeksene og totalindeksen er oppdatert i forhold til utviklingen i budsjettandeler. I alt 298 kommuner har levert tilstrekkelige data til å kunne inngå i årets analyse. Andelen kommuner som inngår (84 prosent) er på samme nivå som i fjor.

Tabell 2 rapporterer sektorindekser, samlet produksjonsindeks og korrigert inntekt for alle kommunene i 2021, samt fylkesvise gjennomsnitt. Kommuner uten verdi på en sektorindeks får ikke beregnet en verdi for samlet produksjon. Både sektorindekser, og samlet produksjonsindeks er normalisert slik at veide gjennomsnitt (med antall innbyggere som vekter) er lik 100 for kommunene som inngår i beregningen av samlet produksjon. Også de fylkesvise gjennomsnittene er veid med innbyggertall som vekter. I tillegg vises netto driftsresultat for 2021. For sektorindeksene og samlet produksjonsindeks indikerer en indeksverdi over 100 at tjenestetilbudet er bedre enn gjennomsnittet, mens en verdi lavere enn 100 indikerer at tjenestetilbudet er dårligere enn landsgjennomsnittet. En verdi på 110 indikerer for eksempel at tjenestetilbudet er 10 prosent bedre enn landsgjennomsnittet.

Ved få observasjoner knyttet til enkelte indikatorer og grunnlagstall, blant annet i barnevern og kommunehelse, er faktisk tall ikke registrert i den offentlige statistikken. Regelen er normalt benyttet når antallet er lavere enn 4 (verdiene 0-3). For å øke antallet kommuner med beregnet indeksverdi og i enkelte tilfeller for at særlig små kommuner ikke skal bli målt for lavt, har vi erstattet manglende offentliggjøring av data med verdien 1,5.

Tabell 3 viser utviklingen i samlet produksjonsindeks, korrigert inntekt (KFI-U) og netto driftsresultat de tre siste årene. Tallene for 2019 baserer seg på kommunestrukturen som gjelder fra 2020 med totalt 356 kommuner. Vi har beregnet en gjennomsnittsindeks (innbyggertall som vekt) i sammenslåtte kommuner. I tilfeller hvor minst én av de sammenslåtte kommunene ikke opprinnelig fikk beregnet verdi, er det heller ikke beregnet et snitt for den «nye» kommunen.

Den første produksjonsindeksen ble utviklet av Borge mfl. (2001)⁴⁵. I utvalgets rapport fra april 2009 ble det presentert en ny og forbedret produksjonsindeks for kommunene basert på data for 2007. Produksjonsindeksen ble forbedret ved å inkludere flere kvalitetsindikatorer, ved å inkludere kultursektoren og ved å ta hensyn til flere etterspørselsfaktorer enn alder. I arbeidet med produksjonsindeksen for 2012 ble en indikator for somatiske helseundersøkelser av barn og svangerskapskontroller inkludert i indeksen for primærhelse, mens en indikator for kvalifikasjonsprogrammet ble inkludert i indeksen for sosiale tjenester.

I produksjonsindeksen for 2015 ble det foretatt en revisjon av indikatorsettene for pleie og omsorg og grunnskole. For pleie og omsorg ble tidligere indikatorer for hjemmetjenester erstattet med totalt antall timer per uke til hjemmesykepleie og praktisk bistand, mens tidligere indikator for beboere i institusjon ble erstattet med totalt antall oppholdsdøgn i institusjon. For grunnskole ble nasjonale prøver på 8. trinn (korrigert for sosioøkonomiske faktorer) inkludert som ny indikator.

Høsten 2017 startet SSB med å publisere statistikk på forbruk av omsorgstjenester i løpet av året målt i døgn og timer etter tjenestetype. I produksjonsindeksen for 2016 ble derfor tidligere indikator for hjemmetjenester erstattet med ny tilgjengelig statistikk for praktisk bistand og hjemmesykepleie. I tillegg ble indikatoren for oppholdstid i barnehage erstattet med en ny indikator som baserte seg på en ny vektning hvor barn 0-2 år antas å ha en

⁴⁵ Borge, L.-E., T. Falch og P. Tovmo (2001): Produksjonsindeks for kommunale tjenester, Rapport, ALLFORSK

ressursinnsats/produksjon som er 60 prosent høyere enn barn 3-5 år. Videre ble indikatoren for timer utført av leger i primærhelsetjenesten erstattet med en indikator for fastlegekonsultasjoner (legens praksiskommune) for indeksen i 2017, i tillegg til at det ble inkludert to nye indikatorer i kultursektoren, henholdsvis timer åpne kommunale fritidssenter og barn i kulturskole.

I produksjonsindeksen for 2018 ble det gjort endringer i grunnskole og pleie og omsorg. Utdanningsdirektoratet startet med å beregne såkalte skolebidragsindikatorer for grunnskolene. Hovedformålet med skolebidragsindikatorer er at de skal reflektere skolenes og kommunenes bidrag til elevenes læringsutbytte, slik også tidligere indikatorer i indeksen har forsøkt å måle. Styrken til de nye skolebidragsindikatorerne er at beregningene er gjort på individnivå, slik at læringsutbytte er korrigert for hver elevs sosioøkonomiske/foreldrebakgrunn.⁴⁶ Det ble inkludert tre indikatorer som måler skolebidrag på henholdsvis småbarn-, mellom- og ungdomstrinnet. Disse erstattet tidligere indikatorer for korrigerte grunnskolepoeng og nasjonale prøver. I pleie og omsorg ble det inkludert en supplerende indikator for hjemmetjenester, som består av totalt antall timer til alt annet enn hjemmesykepleie og praktisk bistand. Mange av disse tjenestene er både komplementære tjenester og substitutter for hjemmesykepleie og praktisk bistand, og vil også fange opp deler av aktiviseringstjenester.

I 2019 er det gjort tilpasninger i sektorindeksen for barnehage. Tidligere indikator som målte leke- og oppholdsareal er utelatt fra produksjonsindeksen som følge av mangel på positiv korrelasjon med foreldres vurdering av fysiske attributter rapportert i spørreundersøkelser (Foreldreundersøkelsen i barnehage). I tillegg er antall ansatte med barnehagelærerutdanning nå relatert til korrigerte oppholdstimer istedenfor totalt antall ansatte.

Skolebidragsindikatoren for ungdomstrinnet har ikke blitt rapportert i 2020 og 2021 grunnet kansellerte eksamener. Dette har medført at indikatoren ble erstattet av en indikator som inkluderer grunnskolepoeng korrigert for sosioøkonomiske forskjeller, på samme måte som indikatoren var inkludert før Utdanningsdirektoratet startet med å publisere skolebidragsindikatorer. Utdanningsdirektoratet har også endret rapporteringen av mobbing ved skolene. Ettersom indikatoren er anonymisert for svært mange kommuner etter 2020, ble mobbing tatt ut fra indikatoren som måler læringsmiljøet i grunnskolesektoren.

⁴⁶ Se <https://www.udir.no/tall-og-forskning/finn-forskning/tema/hva-er-skolebidragsindikatorer-for-grunnskolen/> for en fylldigere beskrivelse av de nye skolebidragsindikatorerne.

I årets produksjonsindeks er det ikke gjort endringer i indikatorsettet.

Det bør understrekes at produksjonsindeksene sier noe om nivået på produksjonen i forhold til størrelsen på målgruppen, og at de i seg selv ikke sier noe om hvor effektiv den enkelte kommune er. For at totalindeksen skal si noe om effektivitet må den relateres til hvor store ressurser den enkelte kommune disponerer, og delindeksene kan bare si noe om effektivitet dersom de relateres til hvor store ressurser som er allokert til den enkelte sektor sett i forhold til målgruppen. En kommune med samlet produksjonsindeks lavere enn 100 vil kunne være effektiv dersom produksjonen er høy relativt til de ressurser kommunen disponerer, og en kommune med delindeks lavere enn 100 vil kunne være effektiv dersom produksjonen er høy relativt til mengden av ressurser som er allokert til sektoren

Tabell 1: Oversikt over indikatorer og vektorer i delindeksene og samlet produksjonsindeks, 2021

Sektor / Indikator	Vekt
Barnehage (BH)	0,152
Korrigerte oppholdstimer i kom. og private barnehager i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,800
Ansatte med barnehagelærerutdanning i forhold til korrigerte oppholdstimer	0,200
Grunnskole (GS)	0,244
Skolebidrag småbartrinnet	0,251
Skolebidrag mellomtrinnet	0,251
Korrigerte grunnskolepoeng	0,250
Læringsmiljø	0,188
Andel innbyggere i alderen 6-9 år med plass i kommunale SFO	0,030
Andel av brukerne av kommunale SFO med fulltidsplass	0,030
Primærhelsetjeneste (PH)	0,085
Antall fastlegekonsultasjoner (legens praksiskommune) i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,464
Fysioterapiårsverk (F233, 241 og 253) i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,371
Antall helseundersøkelser barn og svangerskapskontroller i forhold behovskorrigert innbyggertall	0,165
Pleie og omsorg (PO)	0,372
Timer hjemmesykepleie og praktisk bistand i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,464
Timer til annet enn hjemmesykepleie og praktisk bistand i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,116
Oppholdsdøgn i institusjon i alt i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,336
Andelen av institusjonsplasser som er i enerom	0,084
Barnevern (BV)	0,037
Barn omfattet av barnevernsundersøkelse i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,307
Barn 0-17 år omfattet av tiltak i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,493
Andel ansatte med fagutdanning	0,200
Sosialkontortjenester (SK)	0,058
Antall sosialhjelpstilfeller i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,464
Gjennomsnittlig utbetaling per stønadsmåned	0,464
Nettoutgifter til kvalifiseringsordningen i forhold til behovskorrigert innbyggertall	0,072
Kultur (KU)	0,052
Bokbestand ved bibliotekene per innbygger	0,149
Utlån av bøker per innbygger	0,149
Antall kinoforestillinger per innbygger	0,030
Besøk kino per innbygger	0,030
Støtte til aktivitetstilbud til barn og unger per innbygger 6-18 år	0,145
Kommunale fritidssenter, timer åpen årlig per 1 000 innbyggere 6-20 år	0,145
Barn 6-15 år i kommunens kulturskole (prosent)	0,352

Note: Tilhørende sektorvekt er angitt med høyrejusterte, fete bokstaver

Tabell 2 Produksjonsindekser, inntekter per innbygger korrigert for variasjoner i utgiftsbehov (KFI-U) og netto driftsresultat¹. Landsgjennomsnitt = 100 for produksjonsindekser og korrigert inntekt. Netto driftsresultat oppgitt i prosent av brutto driftsinntekter. Tall for 2021.

Kommune	Barne- hage	Grunn- skole	Prim. helse	Pleie og omsorg	Barne- vern	Sosial	Kultur	Samlet	Korrigert inntekt (KFI-U)	Nto. dr.res.
3001 Halden	102,4	97,5	85,4	99,3	107,1	121,0	110,3	100,3	94	3,1
3002 Moss	98,7	102,1	92,7	117,2	93,5	103,7	74,0	104,7	95	4,6
3003 Sarpsborg	100,2	101,0	96,1	96,2	128,7	104,9	86,7	99,2	96	2,4
3004 Fredrikstad	100,8	100,1	94,5	95,4	97,5	100,3	64,5	96,1	95	0,7
3005 Drammen	97,6	99,9	101,2	90,7	92,8	93,7	75,6	94,3	91	3,7
3006 Kongsberg	100,4	102,2	108,3	123,7	77,3	77,4	87,9	107,3	95	0,3
3007 Ringerike	103,4	99,6	107,4	93,7	104,4	98,8	72,4	97,4	93	1,4
3011 Hvaler	96,4	97,1	57,2	115,2	147,1	125,9	78,1	102,9	109	2,5
3012 Aremark	100,4	97,1	75,1	104,5	106,5	83,7	118,3	99,1	103	6,3
3013 Marker	92,5	99,4	100,4	85,5	132,0	99,2	212,5	100,3	98	6,0
3014 Indre Østfold	98,7	100,4	90,3	106,4	114,5	88,8	68,2	99,7	93	5,3
3015 Skiptvet	102,4	97,0	76,0	105,9	152,7	80,1	85,3	99,8	96	3,0
3016 Rakkestad	101,6	99,2	110,0	94,1	137,7	82,7	76,7	97,9	94	0,4
3017 Råde	103,3	98,5	88,8	96,5	151,1	96,2	71,9	98,1	95	2,9
3018 Våler	100,4	97,6	116,7	108,2	153,6	75,2	11,1	99,9	94	3,1
3019 Vestby	104,4	101,0	83,2	94,9	87,4	94,2	63,4	94,9	96	6,6
3020 Nordre Follo	97,4	102,8	110,2	91,4	102,5	106,2	117,3	99,3	95	4,1
3021 Ås	98,1	102,1	85,6	88,2	106,4	96,1	107,9	95,0	95	6,3
3022 Frogn	93,5	101,2	94,4	99,2	98,7	80,7	69,9	95,8	96	4,2
3023 Nesodden	96,6	99,6	92,3	92,2	87,8	111,8	60,8	94,0	94	5,1
3024 Bærum	94,3	102,4	103,8	96,0	71,9	94,6	65,7	95,4	107	7,3
3025 Asker	95,8	100,5	101,5	104,8	84,6	81,3	63,2	97,8	100	4,4
3026 Aurskog-Høland	97,9	100,7	87,3	78,8	103,8	96,6	67,3	89,1	93	7,2
3027 Rælingen	97,5	101,0	92,1	89,7	104,3	73,2	75,0	92,6	92	5,3
3028 Enebakk	97,2	98,9	85,5	96,4	118,7	98,7	66,5	95,6	90	4,5
3029 Lørenskog	89,6	101,8	93,9	75,5	104,8	118,6	54,6	88,1	97	5,1
3030 Lillestrøm	94,7	101,3	98,7	88,3	106,7	96,4	67,9	93,4	95	5,4
3031 Nittedal	100,7	100,8	82,1	94,7	98,7	96,4	55,6	94,3	97	4,5
3032 Gjerdrum	99,8	98,6	96,0	103,4	97,8	78,9	77,0	98,1	95	16,9
3033 Ullensaker	98,1	99,1	109,4	85,3	97,8	92,6	63,9	92,4	94	3,3
3034 Nes	98,1	98,3	99,6	76,4	101,1	88,3	89,9	89,3	93	7,7
3035 Eidsvoll	101,1	97,2	91,7	82,8	103,7	109,8	54,4	90,7	92	2,1
3036 Nannestad	93,3	98,9	92,8	106,9	138,0	82,2	59,0	98,9	92	7,4
3037 Hurdal	99,3	100,3	79,5	97,4	147,6	115,1	94,3	99,6	94	6,5
3038 Hole	97,3	102,0	94,5	84,3	146,3	92,0	66,9	93,3	94	3,0
3039 Flå	98,0		120,8	75,5	165,1	78,2	120,7		129	6,9
3040 Nesbyen	97,6	100,1	102,5	84,5	104,0	58,7	161,1	95,0	125	4,2
3041 Gol	96,9	97,8	90,6	110,7	100,3	93,3	114,1	102,5	110	0,3
3042 Hemsedal	91,3	99,5	139,1	121,6	72,4	78,8	227,0	114,3	136	12,1
3043 Ål	100,0	94,5	96,0	103,5	97,6	69,4	183,6	102,1	110	1,6
3044 Hol	104,1	99,1	99,8	102,9	76,1	78,5	177,0	103,3	153	9,4
3045 Sigdal	95,3		112,2	95,6	80,0	84,5	102,6		100	6,5
3046 Krødsherad	97,2	98,4	125,5	115,3	114,5	102,8	73,1	106,3	103	8,4
3047 Modum	106,2	99,4	106,6	108,4	117,5	97,1	75,3	103,7	91	3,3
3048 Øvre Eiker	100,6	99,8	94,0	105,4	113,5	106,0	130,1	103,9	90	2,5
3049 Lier	99,1	101,0	96,4	92,8	104,5	87,4	79,1	95,5	94	5,9
3050 Flesberg	100,8	97,4	57,3	91,8	107,8	75,1	20,3	87,5	104	1,3
3051 Rollag	95,9		131,4	99,8	81,7	77,6	1248,0		117	2,8
3052 Nore og Uvdal	115,6	94,9	101,7	111,2	165,7	80,1	175,1	110,6	128	6,4
3053 Jevnaker	101,6	98,5	86,4	91,5	74,0	73,6	99,0	93,0	92	7,6
3054 Lunner	100,2	97,9	106,2	98,9	110,9	94,3	18,0	95,4	93	5,3
Viken	97,9	100,5	97,8	95,7	99,8	95,8	75,9	96,5	96,5	
301 Oslo	94,0	103,2	111,5	94,7	79,9	100,2	110,6	98,7	104	4,6

Kommune	Barne- hage	Grunn- skole	Prim. helse	Pleie og omsorg	Barne- vern	Sosial	Kultur	Samlet	Korrigert inntekt (KFI-U)	Nto. dr.res.
3401 Kongsvinger	99,6	99,7	104,3	87,6	137,3	102,3	90,2	96,6	96	6,6
3403 Hamar	97,9	101,9	112,6	115,1	84,4	104,9	112,4	107,2	98	7,7
3405 Lillehammer	102,0	100,5	100,0	94,0	109,2	85,5	103,9	97,9	97	5,8
3407 Gjøvik	102,4	98,6	101,1	99,8	112,8	106,8	75,1	99,6	95	3,4
3411 Ringsaker	104,4	97,9	95,5	96,1	116,7	109,9	67,7	97,8	95	4,2
3412 Løten	99,9	98,1	109,1	83,6	115,0	92,9	86,7	93,7	93	7,9
3413 Stange	103,9	100,4	89,4	96,5	101,4	92,2	75,4	96,8	93	4,1
3414 Nord-Odal	89,5	97,4	99,2	111,8	90,4	126,4	44,8	100,4	99	1,3
3415 Sør-Odal	102,2	97,7	101,1	121,6	120,2	125,9	91,5	109,7	96	4,0
3416 Eidskog	99,5		103,3	118,2	163,7	133,8	76,7		96	0,6
3417 Grue	99,7	94,2	91,7	90,1	120,8	113,3	77,8	94,5	99	1,4
3418 Åsnes	104,2	99,1	99,7	107,7	138,2	112,7	81,0	104,4	98	3,2
3419 Våler	96,9	99,1	84,8	122,6	143,5	104,2	82,2	107,4	100	1,1
3420 Elverum	100,6	102,0	90,8	96,7	90,5	104,8	73,8	97,1	96	3,3
3421 Trysil	104,1	98,5	91,6	108,1	125,7	104,7	162,9	107,0	104	4,0
3422 Åmot	106,9	99,3	107,5	118,0	144,9	112,6	102,1	110,7	111	4,1
3423 Stor-Elvdal	90,8	99,3	74,4	96,1	127,1	81,8	192,4	99,5	104	-1,1
3424 Rendalen	90,7	96,4	74,7	82,3	93,5	101,7	223,0	95,2	114	7,5
3425 Engerdal	109,8		93,5	115,1	194,0	119,7	201,0		112	2,0
3426 Tolga	93,7	102,6	92,8	77,9	77,5	143,4	309,4	103,4	110	4,4
3427 Tynset	110,3	97,4	93,6	102,2	98,3	107,3	154,1	104,4	102	2,5
3428 Alvdal	94,2	97,2	92,8	113,6	93,8	104,8	138,2	104,9	106	3,5
3429 Folldal	93,0	99,3	91,8	82,2	91,4	90,5	335,0	102,8	109	1,3
3430 Os	90,4	95,9	75,6	108,7	167,6	83,1	317,6	111,5	109	6,2
3431 Dovre	95,8	99,3	110,5	87,3	133,5	90,2	128,8	97,5	101	6,5
3432 Lesja	101,8	97,9	89,0	105,4	153,5	58,9	105,1	100,7	111	7,0
3433 Skjåk	96,5	95,4	85,9	100,8	125,9	79,4	287,3	106,9	117	9,6
3434 Lom	94,9	95,3	101,0	113,6	120,6	86,7	110,5	103,7	108	7,1
3435 Vågå	105,1	94,6	97,2	103,5	101,2	98,5	148,1	103,0	107	4,3
3436 Nord-Fron	99,4	98,1	99,4	85,5	106,3	109,3	153,3	97,6	113	7,2
3437 Sel	106,2	96,8	110,3	102,5	137,6	147,1	138,9	108,1	102	5,6
3438 Sør-Fron	102,5	97,1	110,0	88,9	116,2	80,6	83,0	95,0	112	5,1
3439 Ringebru	92,4		78,8	83,5	89,5	80,5	146,0		109	3,0
3440 Øyer	99,5	100,5	90,5	95,5	97,1	109,5	143,8	100,3	102	3,1
3441 Gausdal	102,8	99,6	76,7	97,2	109,4	49,7	122,1	95,9	101	9,1
3442 Østre Toten	103,1	97,6	99,9	93,7	107,2	89,0	79,3	96,1	93	4,6
3443 Vestre Toten	102,6	99,8	105,0	94,1	123,4	99,0	69,7	97,8	94	1,6
3446 Gran	101,8	100,2	96,6	111,9	83,0	103,3	98,4	103,9	91	3,6
3447 Søndre Land	98,3		88,2	125,2	139,8	71,6	123,8		93	2,1
3448 Nordre Land	93,0	94,8	111,7	117,1	127,7	68,5	94,3	103,9	103	7,5
3449 Sør-Aurdal	86,9	95,1	87,2	112,2	90,7	104,9	168,9	103,8	107	3,2
3450 Etnedal	102,7	93,4	92,9	88,8	99,5	174,2			113	4,8
3451 Nord-Aurdal	101,5	94,5	100,9	98,5	113,1	111,9	175,7	103,5	107	3,3
3452 Vestre Slidre	99,2	100,8	83,4	97,0	112,8	131,8	232,7	106,8	120	12,6
3453 Øystre Slidre	94,1	94,0	110,0	79,5	125,4	110,6	196,7	97,5	116	6,7
3454 Vang	100,7	101,0	92,4	146,0	125,6	97,5	149,1	120,2	134	14,8
Innlandet	101	99	98,8	100,3	110,4	101,4	103	100,5	98,5	
3801 Horten	102,9	100,1	90,9	83,3	101,9	112,3	106,4	94,6	89	4,2
3802 Holmestrand	102,9	99,3	96,1	109,2	108,8	85,4	71,8	101,4	93	3,8
3803 Tønsberg	100,8	100,2	94,7	99,6	96,0	100,2	82,7	98,5	92	5,4
3804 Sandefjord	102,6	100,2	96,6	87,6	89,0	99,5	73,2	93,7	90	7,0
3805 Larvik	100,9	100,0	98,0	89,1	89,6	103,8	96,7	95,6	90	6,0
3806 Porsgrunn	106,1	100,2	101,8	90,1	96,1	92,7	90,1	96,4	97	2,9
3807 Skien	99,4	100,4	91,6	106,7	99,0	101,6	147,7	104,3	93	2,5
3808 Notodden	105,5	98,5	94,6	92,8	106,2	94,0	106,8	97,6	97	2,4
3811 Færder	99,2	99,4	85,0	102,8	103,7	121,2			95	4,0
3812 Siljan	98,7	101,2	82,9	79,7	142,8	85,3	96,6	91,6	98	4,7
3813 Bamble	105,2	100,1	95,7	95,0	107,0	118,7	128,8	101,4	100	2,5

Kommune	Barne- hage	Grunn- skole	Prim. helse	Pleie og omsorg	Barne- vern	Sosial	Kultur	Samlet	Korrigert inntekt (KFI-U)	Nto. dr.res.	
3814	Kragerø	106,9	99,9	91,4	98,5	99,0	128,8	120,5	102,4	101	1,6
3815	Drangedal	103,6	97,2	98,1	108,6	111,5	138,3	89,2	105,0	101	3,5
3816	Nome	100,4	99,3	90,3	130,0	132,5	110,7	216,3	118,1	101	4,8
3817	Midt-Telemark	96,1	97,8	102,3	106,7	89,0	107,9	114,7	102,4	100	1,7
3818	Tinn	116,5	99,8	102,3	129,4	86,3	94,9	256,1	120,9	142	10,2
3819	Hjartdal	114,7		79,6	91,8	137,2	91,4	186,7		124	-3,8
3820	Seljord	105,2	96,6	82,1	95,9	108,7	169,6	135,7	103,1	106	1,8
3821	Kviteseid	92,6	102,3	68,7	113,4	152,6	75,5	126,7	103,7	99	2,2
3822	Nissedal	102,9	103,2	70,3	148,1	113,9	95,1	215,9	122,9	122	3,8
3823	Fyresdal	105,6	95,4	90,4	101,9	97,3	75,0	351,4	111,1	126	5,9
3824	Tokke	105,7	98,0	90,1	132,1	132,0	69,1	304,3	121,5	148	7,5
3825	Vinje	101,3	96,4	105,8	135,5	104,5	77,4	158,9	115,0	157	8,7
	Vestfold og Telemark	102,3	99,9	95,3	97,4	98,1	101,6	106,6	99,3	95	
4201	Risør	95,0	95,6	84,5	89,8	110,6	97,4	52,5	90,8	97	2,8
4202	Grimstad	98,4	98,1	90,9	141,6	100,7	102,8	90,5	113,7	94	4,1
4203	Arendal	101,6	99,5	101,3	83,8	96,5	93,3	90,6	93,2	94	4,1
4204	Kristiansand	99,3	99,6	100,9	96,0	78,4	100,0	91,4	97,1	95	4,4
4205	Lindesnes	103,4	98,9	95,2	107,2	117,5	79,1	88,4	101,4	98	2,3
4206	Farsund	108,6	97,1	87,8	95,4	110,2	75,6	153,3	99,6	96	5,1
4207	Flekkefjord	103,6	99,3	110,6	115,8	83,6	72,5	121,8	106,1	98	2,6
4211	Gjerstad	104,8	97,8	89,3	111,5	146,7	96,4	384,1	119,8	101	2,9
4212	Vegårshei	97,4	96,5	75,9	106,0	108,6	97,9	93,5	98,8	98	2,2
4213	Tvedestrand	103,1	100,4	114,8	94,1	118,8	126,7	156,9	104,8	98	0,7
4214	Froland	96,0	98,3	86,6	102,6	123,8		127,8		95	0,3
4215	Lillesand	99,6	98,5	102,3	103,0	117,8	93,0	61,7	99,1	93	1,6
4216	Birkenes	102,9	96,0	101,1	105,3	109,6	68,5	161,8	103,3	95	-0,8
4217	Åmli	100,8	96,0	83,4	54,3	150,5	48,8	152,9	82,4	108	6,6
4218	Iveland	97,4	95,1	105,0	94,0	71,8	68,1	66,5	92,0	111	5,7
4219	Evje og Hornnes	97,1	96,8	83,3	80,5	97,1	93,4	88,1	89,0	93	0,6
4220	Bygland	88,4	99,4	68,8	155,8	140,7	31,2	209,7	119,4	124	0,9
4221	Valle	105,7			113,6	62,5	37,8	181,0		158	-0,5
4222	Bykle	129,6		152,8	129,0	68,6	52,2	1472,1		250	14,7
4223	Vennesla	106,7	96,0	96,1	99,8	101,4	99,6	86,6	99,0	97	1,7
4224	Åseral	106,4		102,5	74,1	121,2	68,9	126,4		151	11,5
4225	Lyngdal	96,8	98,4	109,6	107,0	89,9	71,4	104,8	100,8	94	1,4
4226	Hægebostad	89,3		94,1	97,3	71,7	91,6	161,2		93	1,2
4227	Kvinesdal	101,2	95,8	94,1	94,7	82,1	66,6	251,5	102,0	112	4,1
4228	Sirdal	89,9	99,6	82,3	108,9	89,0	58,1	243,7	104,8	194	9,0
	Agder	100,6	98,7	98,7	100,1	94,1	92,9	101,9	99,2	96,5	
1101	Eigersund	98,2	98,7	94,5	97,1	113,8	111,0	96,0	98,8	99	3,0
1103	Stavanger	95,9	102,7	102,8	93,7	106,0	106,6	118,1	99,5	101	8,0
1106	Haugesund	105,6	98,1	98,9	108,6	105,0	98,3	156,4	106,5	95	3,4
1108	Sandnes	99,0	101,0	91,0	94,9	89,9	109,1	81,6	96,6	94	6,3
1111	Sokndal	92,5	96,7	86,8	105,3	125,2	88,6	209,5	104,9	101	2,6
1112	Lund	103,8	95,5	94,2	89,9	128,1	76,2	218,2	101,1	100	5,0
1114	Bjerkreim	91,7	96,0	102,9	61,0	121,8	92,4	192,7	88,7	101	8,9
1119	Hå	96,9	97,0	85,8	97,9	118,6	112,7	104,7	98,5	89	8,6
1120	Klepp	103,4	97,3	101,7	97,3	103,8	84,3	88,4	97,6	91	8,7
1121	Time	100,2	98,3	90,6	93,9	96,5	93,0	123,2	97,2	92	6,8
1122	Gjesdal	104,2	98,4	83,1	91,9	99,4	113,9	110,9	97,1	93	7,9
1124	Sola	105,6	99,5	91,4	87,5	82,5	89,3	103,8	94,3	96	5,0
1127	Randaberg	99,8	101,4	138,4	113,8	137,8	98,8	72,1	108,6	96	2,0
1130	Strand	101,8	94,9	97,3	91,5	99,0	97,4	116,6	96,3	95	2,4
1133	Hjelmeland	104,9	98,0	90,3	71,6	245,7	92,3	181,2	98,0	140	8,0
1134	Suldal	96,3	97,0	84,9	108,3	121,8	154,8	292,4	114,5	188	19,2
1135	Sauda	102,7	98,8	80,1	101,1	101,9	75,0	100,1	97,5	123	2,9
1144	Kvitsøy	87,3		67,4	151,5	54,2	36,0	240,5		120	7,4
1145	Bokn	100,7		101,2	105,6	59,3	66,3	116,3		131	4,3

Kommune	Barne- hage	Grunn- skole	Prim. helse	Pleie og omsorg	Barne- vern	Sosial	Kultur	Samlet	Korrigert inntekt (KFI-U)	Nto. dr.res.
1146 Tysvær	105,6	94,9	101,3	118,6	130,7	100,3	83,7	106,9	117	6,9
1149 Karmøy	106,7	98,4	82,5	115,8	96,9	102,3	88,3	104,4	94	5,0
1151 Utsira	118,2				98,2		620,1		160	9,2
1160 Vindafjord	102,4	96,8	84,5	107,7	125,9	103,0	78,0	101,1	102	5,1
Rogaland	100,2	99,9	95,8	98,2	103,9	103,1	109,7	99,8	98,1	
4601 Bergen	100,7	100,6	100,0	98,8	86,5	104,0	100,0	99,6	98	4,6
4602 Kinn	107,8	98,7	103,1	101,6	110,8	83,2	88,4	100,6	104	2,1
4611 Etne	99,1	95,8	94,3	93,3	105,4	106,0	127,9	97,9	100	2,5
4612 Sveio	112,3	97,5	71,6	100,3	101,9	97,9	79,9	97,9	92	4,0
4613 Bømlo	104,5	96,3	88,5	113,7	118,6	82,5	99,8	103,6	95	-0,5
4614 Stord	104,5	95,9	92,7	107,1	106,6	83,3	114,9	101,8	94	2,4
4615 Fitjar	104,2	95,7	71,2	116,5	100,1	90,5	109,2	103,2	103	1,0
4616 Tysnes	94,1	98,8	82,5	96,3	90,7	82,1	110,7	95,1	109	3,5
4617 Kvinnherad	104,9	96,9	99,1	116,5	114,3	92,4	130,5	107,7	119	13,3
4618 Ullensvang	103,0	99,3	91,4	106,1	122,3	92,8	124,7	103,5	141	3,5
4619 Eidfjord	102,2		116,5	92,3	82,0	85,0	259,2		224	13,4
4620 Ulvik	91,1		116,5	107,0	32,2	151,0	275,8		116	3,9
4621 Voss	104,9	97,5	98,1	106,6	112,9	107,2	108,8	103,8	99	2,9
4622 Kvam	103,0	97,3	120,9	110,9	129,2	88,1	172,0	109,8	115	7,0
4623 Samnanger	98,9	96,2	76,6	103,8	79,1	72,5	102,3	96,1	109	4,8
4624 Bjørnafjorden	103,4	99,6	88,3	120,0	102,2	71,8	53,5	102,9	92	6,7
4625 Austevoll	101,3	96,0	85,3	109,7	143,8	74,5	76,3	100,5	107	3,2
4626 Øygarden	105,0	98,4	96,2	91,1	110,6	101,0	69,7	95,6	98	-0,1
4627 Askøy	104,2	99,3	84,8	93,1	112,1	100,9	63,9	95,2	89	4,2
4628 Vaksdal	90,0	101,0	95,1	93,6	114,4	120,4	69,2	96,0	113	3,3
4629 Modalen	136,0		188,7	138,0	169,0	130,6	1333,5		225	7,3
4630 Osterøy	104,2	98,1	92,4	108,6	144,1	102,7	100,6	104,5	96	1,6
4631 Alver	105,5	97,9	106,3	117,1	102,1	96,4	90,0	106,6	101	3,2
4632 Austrheim	103,5	98,4	64,3	74,5	126,4	114,6	163,3	92,7	103	2,2
4633 Fedje	97,6		96,9	94,8	117,2	110,2	206,9		120	-1,4
4634 Masfjorden	108,0	99,0	106,6	134,4	110,7	78,7	259,9	121,8	137	13,2
4635 Gulen	107,8	99,4	61,8	119,0	151,8	107,2	176,0	111,1	126	4,9
4636 Solund	100,7		112,1	102,0	46,6	75,3	324,7		125	2,5
4637 Hyllestad	101,0		110,9	91,3	114,0	62,0	593,8		112	0,0
4638 Høyanger	101,8	104,2	92,2	133,7	99,2	91,8	219,3	118,9	125	0,2
4639 Vik	109,7	94,1	96,1	138,1	130,0	75,7	165,5	117,0	124	4,6
4640 Sogndal	103,5	98,7	98,7	160,2	63,8	90,4	106,5	120,9	107	4,2
4641 Aurland	105,7	102,4	117,3	152,7	68,1	61,4	198,2	124,2	182	10,3
4642 Lærdal	99,1	101,1	89,7	150,2	141,9	75,8	176,8	122,1	113	8,7
4643 Årdal	104,8	100,9	90,2	130,3	127,0	113,2	192,0	117,9	117	0,6
4644 Luster	99,8	98,9	107,5	117,2	87,4	74,4	123,4	106,0	127	12,5
4645 Askvoll	102,7	96,2	98,5	93,7	111,5	112,2	133,3	99,9	102	0,3
4646 Fjaler	99,8	97,9	73,3	111,1	109,1	73,5	63,7	98,2	100	1,3
4647 Sunnfjord	108,3	100,1	106,0	106,1	100,4	93,6	105,7	104,0	102	2,6
4648 Bremanger	106,0	99,8	93,3	140,8	111,8	88,9	176,8	119,3	118	3,8
4649 Stad	104,2	97,1	89,0	111,4	101,9	99,9	110,2	103,8	100	4,3
4650 Gloppen	108,1	94,0	110,3	114,5	95,5	106,4	141,0	108,4	100	4,4
4651 Stryn	109,6	96,5	91,6	119,0	101,4	78,9	101,0	105,8	95	0,0
Vestland	102,9	99,3	97,2	104,9	98,6	97,7	101	101,7	100,8	
1505 Kristiansund	102,2	100,0	109,6	124,8	86,2	87,4	90,6	108,7	96	2,2
1506 Molde	101,3	98,9	109,7	118,6	86,4	77,3	124,4	107,1	100	2,6
1507 Ålesund	99,8	98,8	97,1	108,8	100,7	96,1	92,1	102,1	96	0,4
1511 Vanylven	100,9	100,0	118,1	149,2	96,6	78,0	120,4	119,6	101	1,4
1514 Sande	106,2	98,1	102,5	136,5	97,1	76,4	153,8	115,6	99	1,9
1515 Herøy	110,4	98,1	95,8	116,6	101,6	141,9	128,2	110,9	91	0,0
1516 Ulstein	106,2	99,5	112,5	116,4	101,0	104,8	138,1	110,3	94	0,8
1517 Hareid	101,8	96,4	94,2	121,5	140,3	94,9	128,2	109,6	92	0,8
1520 Ørsta	113,7	99,4	103,2	99,6	134,5	97,7	76,0	101,9	92	1,1

Kommune	Barne- hage	Grunn- skole	Prim. helse	Pleie og omsorg	Barne- vern	Sosial	Kultur	Samlet	Korrigert inntekt (KFI-U)	Nto. dr.res.
1525 Stranda	103,4	98,5	95,2	115,6	144,1	53,0	124,3	105,7	101	-0,1
1528 Sykkylven	104,8	95,8	88,1	99,4	126,7	60,0	83,7	96,3	93	1,6
1531 Sula	108,1	97,4	89,5	102,0	130,9	62,4	82,3	98,5	90	4,0
1532 Giske	99,2	98,6	76,3	120,9	106,0	87,8	75,4	103,5	95	4,5
1535 Vestnes	96,3	96,3	76,2	165,5	106,6	153,2	120,3	125,3	98	-1,8
1539 Rauma	95,0	98,8	93,6	99,8	105,9	100,1	109,2	99,0	100	0,0
1547 Aukra	98,3	100,0	91,6	116,5	79,4	102,2	142,4	106,8	190	12,4
1554 Averøy	103,8	97,2	68,1	103,4	79,4	118,7	112,6	99,4	97	-0,6
1557 Gjemnes	99,7	95,5	87,0	99,1	89,3	76,1	51,7	93,1	99	-2,3
1560 Tingvoll	107,7	98,3	100,6	100,3	111,6	71,6	178,2	103,8	99	1,3
1563 Sunndal	106,0	100,9	93,6	103,6	116,9	83,4	136,2	103,5	112	3,8
1566 Surnadal	103,5	96,4	85,1	105,5	110,5	80,5	138,3	101,7	104	2,3
1573 Smøla	100,7	97,2	98,5	123,5	206,6	82,9	236,2	118,1	116	2,5
1576 Aure	101,8	96,0	77,6	121,0	133,2	79,5	397,2	120,7	123	2,6
1577 Volda	107,5	97,9	107,9	125,6	106,5	82,4	91,3	109,6	98	1,7
1578 Fjord	96,2	98,8	111,2	116,4	119,0	68,3	434,1	122,4	118	-1,8
1579 Hustadvika	99,7	99,0	84,8	117,2	83,2	86,9	74,4	102,1	99	4,3
Møre og Romsdal	102,4	98,6	97,4	114,8	103,5	90,7	111,3	105,5	98,9	
5001 Trondheim	102,5	99,9	108,9	95,7	92,3	131,6	104,9	101,3	98	6,6
5006 Steinkjer	104,8	93,6	98,4	115,7	115,1	119,8	88,1	106,0	95	3,9
5007 Namsos	103,4	95,3	105,8	98,1	138,2	95,4	183,3	104,6	108	2,1
5014 Frøya	100,9	91,0	89,6	122,1	132,8	109,1	559,0	130,9	143	13,2
5020 Osen	119,2		104,1	96,9	168,4		107,7		112	3,1
5021 Oppdal	106,0	98,0	93,7	126,0	118,8	74,4	166,9	112,2	107	5,3
5022 Rennebu	91,1	97,3	94,1	122,5	199,9	77,7	177,6	112,3	115	1,8
5025 Røros	99,1	97,2	75,5	101,3	104,4	88,5	197,2	102,1	104	1,8
5026 Holtålen	104,4	95,0	63,1	94,4	103,3	94,3	209,3	99,7	103	-1,7
5027 Midtre Gauldal	108,7	93,8	92,2	102,7	150,6	96,6	102,3	101,9	93	4,8
5028 Melhus	103,4	100,0	87,4	95,9	103,4	90,4	107,9	97,9	92	3,7
5029 Skaun	102,1	100,8	79,4	84,9	96,9	102,9	83,3	92,3	93	3,1
5031 Malvik	97,6	98,8	101,7	71,0	141,5	113,9	94,4	90,7	93	4,2
5032 Selbu	105,2	94,0	99,9	94,5	93,0	93,7	167,3	100,1	93	5,1
5033 Tydal	100,4		122,2	100,3	50,2	114,2	318,5		157	6,2
5034 Meråker	103,0	96,9	89,4	120,1	197,0	98,6	199,1	114,9	110	2,9
5035 Stjørdal	104,2	98,3	93,4	84,2	140,6	118,9	96,6	96,2	89	5,7
5036 Frosta	103,9	95,4	108,6	104,0	129,3	84,1	75,9	100,6	95	4,6
5037 Levanger	104,6	97,6	110,9	91,0	130,6	81,4	66,2	96,0	93	2,4
5038 Verdal	107,8	96,6	85,3	83,7	150,2	88,5	95,6	94,0	93	3,8
5041 Snåsa	109,0	93,2	90,8	133,5	62,6	123,1	173,5	115,2	108	5,7
5042 Lierne	115,4		80,0	112,9	68,5	78,7	209,8		116	2,0
5043 Røyrvik	103,9		96,3	171,3	223,9		413,6		136	4,0
5044 Namsskogan	102,6		55,9	126,8	103,6	104,2	253,6		146	5,6
5045 Grong	105,6		89,0	120,8	158,3	147,5	140,8		110	-0,6
5046 Høylandet	108,2	97,3	113,0	106,9	130,9	75,6	224,6	110,5	109	1,3
5047 Overhalla	103,9	94,9	80,2	83,8	137,9	109,1	144,2	95,8	101	2,3
5049 Flatanger	91,8		124,3	108,7	135,6	77,6	351,6		132	2,7
5052 Leka	123,8		96,7	130,3	49,4	65,6	308,7		149	-10,3
5053 Inderøy	100,9	92,7	88,3	66,3	112,4	115,6	129,6	87,7	101	5,3
5054 Indre Fosen	103,2	95,9	85,6	118,7	122,5	102,7	165,0	109,6	94	1,1
5055 Heim	104,0	98,1	87,7	110,7	144,8	92,7	128,7	105,8	110	-1,4
5056 Hitra	104,5	98,6	101,4	116,3	109,1	115,1	144,7	110,1	110	1,1
5057 Ørland	105,4	96,5	101,5	100,1	117,7	92,2	124,4	101,6	100	5,3
5058 Åfjord	106,7	100,1	108,4	125,9	123,7	76,7	163,1	114,2	134	1,7
5059 Orkland	104,7	99,5	101,8	96,9	111,9	96,7	81,1	98,9	98	5,4
5060 Nærøysund	105,5	94,2	88,9	128,6	153,0	133,5	105,2	113,3	112	4,0
5061 Rindal	106,1	96,3	79,7	119,9	72,0	53,4	77,6	100,8	105	-0,9
Trøndelag	103,3	98,2	101,2	97,7	111,2	114,7	115,7	101,4	98,7	
1804 Bodø	102,0	101,4	112,0	94,9	100,9	99,2	63,4	97,9	102	1,0

Kommune	Barne- hage	Grunn- skole	Prim. helse	Pleie og omsorg	Barne- vern	Sosial	Kultur	Samlet	Korrigert inntekt (KFI-U)	Nto. dr.res.
1806 Narvik	102,9	100,0	109,5	121,7	131,8	104,0	102,1	110,8	109	1,0
1811 Bindal	96,4		106,6	106,1	90,3	90,4	172,0		138	5,6
1812 Sømna	108,5	99,2	89,2	115,6	94,8	84,5	210,8	110,6	111	6,9
1813 Brønnøy	100,8	97,4	97,2	125,9	97,7	103,4	87,0	108,3	105	2,6
1815 Vega	97,5		91,7	115,8	101,9	72,3	161,0		116	2,6
1816 Vevelstad	120,9		109,1	156,0	87,7		134,5		140	3,7
1818 Herøy	105,9	100,7	103,3	51,2	86,1	120,5	153,2	86,6	115	7,4
1820 Alstahaug	106,9	100,0	112,4	76,5	139,2	87,4	123,3	95,3	103	5,9
1822 Leirfjord	103,3	93,8	109,7	66,0	125,0	102,9	49,6	85,6	108	0,7
1824 Vefsn	109,9	99,3	103,1	118,5	136,1	85,1	87,9	108,3	104	2,7
1825 Grane	113,1	93,3	74,1	77,3	187,5	88,9	135,2	94,1	115	6,3
1826 Hattfjelldal	94,2	99,1	130,9	128,7	120,2	85,9	234,4	119,1	117	3,8
1827 Dønna	109,6		90,5	65,8	83,8	156,3	104,1		120	3,0
1828 Nesna	100,4	93,6	62,6	142,0	139,2	88,2	219,0	117,9	114	-0,4
1832 Hemnes	89,8	94,8	65,0	107,6	128,4	114,8	148,1	101,4	119	2,4
1833 Rana	103,5	97,4	88,0	113,9	118,0	100,7	74,7	103,4	103	5,5
1834 Lurøy	113,5	101,3	71,2	131,1	75,3	80,3	103,5	109,6	132	13,1
1835 Træna	93,6		90,2	149,4	49,8		194,7		128	7,6
1836 Rødøy	97,6	99,1	89,2	106,6	120,4	88,7	122,0	102,2	148	1,5
1837 Meløy	101,1	98,7	107,3	109,4	75,7	123,3	62,9	102,5	119	-2,9
1838 Gildeskål	103,0	97,7	87,1	123,0	138,4	95,5	140,2	110,6	134	4,1
1839 Beiarn	120,0		109,8	127,3	102,9	132,0	232,4		136	7,6
1840 Saltdal	102,4	93,7	99,9	156,1	129,5	119,5	84,7	121,1	103	3,2
1841 Fauske	101,2	98,5	102,1	100,0	106,9	93,9	136,3	101,8	106	1,7
1845 Sørfold	97,9	97,1	102,2	105,4	169,5	103,8	220,8	110,2	152	-3,9
1848 Steigen	97,7	99,7	78,6	98,7	214,1	143,5	183,2	108,4	119	0,2
1851 Lødingen	103,7	103,4	86,0	112,2	130,5	93,1	102,2	105,6	113	-4,6
1853 Evenes	85,7			120,6	147,9	107,3	107,7		108	4,4
1856 Røst	99,0		86,3	87,9	107,2	103,4	478,1		135	7,1
1857 Værøy	92,1		102,7	98,7	142,4	109,1	246,4		124	7,9
1859 Flakstad	87,9		102,6	84,3	154,5				112	-3,6
1860 Vestvågøy	99,2	96,4	95,0	100,2	110,0	131,3	108,2	101,2	101	3,4
1865 Vågan	96,8	98,0	93,9	112,2	132,6	109,5	86,0	104,1	103	-3,4
1866 Hadsel	102,0	99,8	90,0	102,5	92,6	102,5	109,2	100,7	103	-1,8
1867 Bø	95,5	97,9	87,0	105,9	79,5	94,4	124,6	100,1	118	23,2
1868 Øksnes	104,5	97,1	125,0	126,1	105,8	113,9	164,9	116,2	101	11,7
1870 Sortland	109,5	99,6	110,8	100,1	109,9	116,1	135,1	105,4	103	1,0
1871 Andøy	105,8	92,5	103,6	100,2	114,9	101,7	117,4	101,0	103	21,5
1874 Moskenes	91,0		76,0	131,5	81,4	147,1	225,0		127	-15,9
1875 Hamarøy	101,4	99,1	84,7	88,4	214,0	139,3	206,2	106,4	138	4,2
Nordland	102,7	98,9	101,2	106,6	116,3	103,7	99,7	103,5	106,6	
5401 Tromsø	105,0	100,8	108,4	106,3	94,9	89,8	106,8	103,6	104	3,0
5402 Harstad	105,3	99,7	107,3	94,3	89,9	173,4	121,0	104,2	106	1,6
5403 Alta	100,8	97,2	121,1	141,0	119,1	130,3	105,5	119,2	119	-0,3
5404 Vardø	81,6	103,0	101,8	78,3	112,4	89,9	151,1	92,5	123	4,8
5405 Vadsø	99,5	97,8	102,7	139,8	112,8	88,7	175,5	118,2	115	-3,3
5406 Hammerfest	103,3	99,6	96,8	131,2	125,1	102,0	93,3	112,4	147	5,9
5411 Kvæfjord	93,8	98,9	106,1	163,1	105,1	106,0	109,3	123,8	111	-0,3
5412 Tjeldsund	96,3	97,6	100,7	126,1	150,8	85,5	85,0	108,9	113	-3,0
5413 Ibestad	102,7			106,5	272,7	117,6	268,4		126	-1,3
5414 Gratangen	97,2		100,3	115,2	99,8	76,9	155,6		122	8,6
5415 Lavangen	106,1	101,0	56,8	138,5	220,3	104,7	256,7	124,7	115	-0,1
5416 Bardu	111,3	98,7	89,4	89,7	177,2	77,3	74,4	96,9	117	-2,6
5417 Salangen	100,5	100,9	122,0	132,6	128,3	109,1	118,5	116,8	109	-1,1
5418 Målselv	101,7	100,2	101,7	128,6	131,9	78,9	169,8	114,7	106	1,8
5419 Sørreisa	106,1	97,9	91,0	88,2	116,2	80,4	72,7	93,3	100	2,5
5420 Dyrøy	93,5			109,7	277,4	93,6	234,1		120	-0,6
5421 Senja	102,8	98,1	110,1	132,2	119,0	82,5	78,7	111,4	114	2,4

Kommune	Barne- hage	Grunn- skole	Prim. helse	Pleie og omsorg	Barne- vern	Sosial	Kultur	Samlet	Korrigert inntekt (KFI-U)	Nto. dr.res.
5422 Balsfjord	95,6	94,8	90,1	135,0	136,6	98,5	80,0	110,5	107	3,3
5423 Karlsøy	103,5		104,8	134,0	141,0	109,2			135	-0,3
5424 Lyngen	104,0	98,8	86,8	105,8	167,2	97,3	412,5	120,0	123	2,9
5425 Storfjord	108,8		84,1	153,8	148,2	89,5	211,9		127	-2,0
5426 Kåfjord	90,3	96,2	79,3	100,5	102,4	97,3	245,2	103,5	124	2,2
5427 Skjervøy	96,9	95,4	118,5	117,6	189,5	80,6	130,1	110,3	124	3,5
5428 Nordreisa	106,5	98,0	83,6	114,3	114,7	118,0	101,2	106,1	111	1,9
5429 Kvænangen	91,9		129,8	123,4	192,2	119,1	168,2		152	3,3
5430 Kautokeino	106,3		75,3	155,9	116,5	133,4	72,3		126	5,9
5432 Loppa	76,5		131,7	129,4	104,2	79,9	236,9		165	-0,3
5433 Hasvik	82,5		74,9	168,9	213,2	128,3	83,2		141	4,1
5434 Måsøy	88,2		72,2	84,5		55,8	313,9		151	1,9
5435 Nordkapp	109,3	101,3	87,1	78,0	118,8	90,7	154,0	95,4	123	2,6
5436 Porsanger	106,5	101,0	102,9	110,3	126,3	101,7	122,6	107,6	118	1,1
5437 Karasjok	96,4	98,8	69,2	233,9	106,4	96,5	77,7	145,2	121	2,9
5438 Lebesby	85,8		128,8	117,0	160,4	105,0	428,9		156	1,9
5439 Gamvik	93,3		75,2	108,8	182,1	97,3	110,1		140	1,4
5440 Berlevåg	101,8		82,8	89,9	43,4	101,7	420,9		154	-3,4
5441 Tana	92,2	95,8	101,0	103,2	89,7	106,0	86,6	98,3	123	-1,4
5442 Nesseby	118,3			80,2	62,4	108,5	165,0		149	0,7
5443 Båtsfjord	96,7	93,5	81,8	109,4	106,8	69,4	215,0	104,3	125	-0,6
5444 Sør-Varanger	104,6	99,2	104,6	113,9	104,1		119,1		119	-4,2
Troms og Finnmark	102,9	99,3	105	115,9	110,7	104,5	115,3	108,1	111,9	

¹ Fylkessnitt for netto driftsresultat er oppgitt for alle kommuner i fylket, ikke bare for kommunene som inngår i produksjonsindeksen.

Kilde: Senter for økonomisk forskning

Tabell 3 Samlet produksjonsindeks, inntekter per innbygger korrigert for variasjoner i utgiftsbehov (KFI-U) og netto driftsresultat. Landsgjennomsnitt = 100 for produksjonsindekser og korrigert inntekt. Netto driftsresultat¹ oppgitt i prosent av brutto driftsinntekter. Tall for årene 2018–2021.

Kommune	Produksjonsindeks			Korrigert inntekt (KFI-U)			Netto driftsresultat		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
3001 Halden	98,3	100,5	100,3	93	93	94	1,8	1,8	3,1
3002 Moss	103,1	104,3	104,7	95	96	95	-0,6	2,4	4,6
3003 Sarpsborg	99,1	100,7	99,2	96	96	96	1,5	1,5	2,4
3004 Fredrikstad	95,3	96,5	96,1	95	94	95	0,8	0,0	0,7
3005 Drammen		92,3	94,3		91	91		4,3	3,7
3006 Kongsberg	109,1	106,8	107,3	96	96	95	1,1	1,1	0,3
3007 Ringerike	96,0	94,4	97,4	93	92	93	2,5	1,3	1,4
3011 Hvaler	107,2	107,0	102,9	106	105	109	-3,8	-2,2	2,5
3012 Aremark			99,1			103			6,3
3013 Marker	101,2	100,7	100,3	98	98	98	4,6	4,8	6,0
3014 Indre Østfold		100,8	99,7		93	93		4,8	5,3
3015 Skiptvet	94,6	100,1	99,8	94	95	96	3,6	3,2	3,0
3016 Rakkestad	98,5	98,3	97,9	95	95	94	2,7	0,7	0,4
3017 Råde	96,1	96,7	98,1	94	94	95	1,2	2,4	2,9
3018 Våler	108,2	103,8	99,9	96	95	94	-1,8	-2,6	3,1
3019 Vestby	94,3	96,3	94,9	96	94	96	3,7	2,4	6,6
3020 Nordre Follo	102,0	100,8	99,3	94	95	95	0,0	1,2	4,1
3021 Ås	98,1	96,9	95,0	95	94	95	-2,1	0,6	6,3
3022 Frogn	96,6	97,0	95,8	96	95	96	-2,5	-2,3	4,2
3023 Nesodden	91,9	93,8	94,0	93	93	94	2,3	2,3	5,1
3024 Bærum	95,4	96,6	95,4	106	104	107	7,3	6,0	7,3
3025 Asker	96,6	97,7	97,8	100	98	100	4,5	3,9	4,4
3026 Aurskog-Høland		92,7	89,1		93	93		5,2	7,2
3027 Rælingen	94,8	94,5	92,6	92	92	92	1,0	2,5	5,3
3028 Enebakk	95,0	96,5	95,6	90	89	90	2,7	1,1	4,5
3029 Lørenskog	93,4	92,5	88,1	98	97	97	2,6	2,7	5,1
3030 Lillestrøm	95,7	90,8	93,4	95	94	95	-0,6	5,0	5,4
3031 Nittedal	98,0	95,6	94,3	97	96	97	4,7	4,3	4,5
3032 Gjerdrum	97,6	101,8	98,1	95	94	95	3,6	2,5	16,9
3033 Ullensaker	94,2	94,2	92,4	93	92	94	0,9	1,7	3,3
3034 Nes	94,9	91,0	89,3	93	92	93	0,8	4,9	7,7
3035 Eidsvoll	92,7	93,7	90,7	90	91	92	0,9	1,4	2,1
3036 Nannestad	90,4	93,8	98,9	92	91	92	5,0	4,1	7,4
3037 Hurdal	97,8	98,9	99,6	95	94	94	-3,5	3,6	6,5
3038 Hole	91,9	89,3	93,3	95	94	94	0,3	4,5	3,0
3040 Nesbyen	126,8	123,8	95,0	106	108	125	-3,5	-1,1	4,2
3041 Gol	108,6	106,6	102,5	115	112	110	-2,0	2,4	0,3
3042 Hemsedal		111,4	114,3		114	136		8,1	12,1
3043 Ål	101,4	102,0	102,1	110	111	110	3,0	0,4	1,6
3044 Hol	109,4	105,8	103,3	152	138	153	-0,5	1,0	9,4
3045 Sigdal	96,6	95,8		99	99		-0,4	3,6	
3046 Krødsherad	102,9	104,6	106,3	104	103	103	4,3	8,4	8,4
3047 Modum	102,7	104,7	103,7	92	92	91	1,2	1,5	3,3
3048 Øvre Eiker	97,4	104,2	103,9	90	90	90	1,7	0,2	2,5
3049 Lier	95,2	96,7	95,5	94	94	94	2,5	5,3	5,9
3050 Flesberg	94,0		87,5	105		104	-1,5		1,3
3052 Nore og Uvdal	115,6	110,8	110,6	131	137	128	0,2	1,3	6,4
3053 Jevnaker	94,0	92,7	93,0	93	93	92	0,4	2,9	7,6
3054 Lunner	95,0	93,8	95,4	93	93	93	-1,1	2,7	5,3

Kommune	Produksjonsindeks			Korrigert inntekt (KFI-U)			Netto driftsresultat		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
301 Oslo	96,6	97,4	98,7	104	103	104	4,5	3,7	4,6
3401 Kongsvinger	96,0	94,1	96,6	96	96	96	2,3	3,7	6,6
3403 Hamar	107,1	106,9	107,2	97	98	98	1,5	3,2	7,7
3405 Lillehammer	99,7	100,1	97,9	98	97	97	-2,0	-1,4	5,8
3407 Gjøvik	101,9	102,7	99,6	95	94	95	0,9	-2,0	3,4
3411 Ringsaker	104,5	103,1	97,8	96	95	95	-1,6	2,1	4,2
3412 Løten	96,0	95,6	93,7	94	93	93	3,7	2,6	7,9
3413 Stange	97,9	97,5	96,8	95	94	93	1,5	1,1	4,1
3414 Nord-Odal	97,5	103,0	100,4	100	98	99	-2,6	-0,8	1,3
3415 Sør-Odal	104,1	102,0	109,7	98	97	96	0,0	1,3	4,0
3416 Eidskog	108,9	108,5		98	97		-0,6	0,0	
3417 Grue		96,9	94,5		99	99		0,0	1,4
3418 Åsnes	102,1	102,0	104,4	97	97	98	-1,0	-4,3	3,2
3419 Våler	107,2	107,4	107,4	99	99	100	-0,4	1,1	1,1
3420 Elverum	99,7	99,8	97,1	96	95	96	0,8	0,9	3,3
3421 Trysil	110,2	109,0	107,0	104	105	104	-0,7	0,2	4,0
3422 Åmot	105,8	106,0	110,7	106	114	111	0,5	6,2	4,1
3423 Stor-Elvdal	99,1	100,0	99,5	106	106	104	3,6	2,5	-1,1
3424 Rendalen	95,4	97,6	95,2	114	114	114	7,3	-2,3	7,5
3425 Engerdal	105,1	115,1		114	112		-5,2	-2,2	
3426 Tolga	104,3	99,7	103,4	107	105	110	3,3	1,0	4,4
3427 Tynset	103,3	106,6	104,4	103	104	102	0,6	3,5	2,5
3428 Alvdal	104,5	107,5	104,9	107	105	106	-1,1	1,9	3,5
3429 Follidal	99,9	106,2	102,8	109	109	109	1,0	4,0	1,3
3430 Os	108,9	110,3	111,5	111	113	109	0,7	9,2	6,2
3431 Dovre	99,4	99,8	97,5	101	100	101	-0,1	4,7	6,5
3432 Lesja	99,6	100,9	100,7	111	114	111	3,5	3,7	7,0
3433 Skjåk	112,7	113,9	106,9	115	119	117	7,1	5,2	9,6
3434 Lom	98,7	102,5	103,7	112	110	108	2,0	3,6	7,1
3435 Vågå	103,4	104,2	103,0	108	109	107	-0,6	6,7	4,3
3436 Nord-Fron	99,7	100,9	97,6	110	107	113	-2,7	6,2	7,2
3437 Sel	106,6	107,4	108,1	105	103	102	2,0	3,5	5,6
3438 Sør-Fron	94,4	94,8	95,0	114	116	112	2,4	0,3	5,1
3439 Ringebu	94,0	93,3		112	110		1,5	0,7	
3440 Øyer	100,0	98,6	100,3	104	104	102	0,8	1,7	3,1
3441 Gausdal	97,6	98,1	95,9	102	97	101	-0,1	-0,4	9,1
3442 Østre Toten	97,0	98,4	96,1	94	94	93	2,2	0,2	4,6
3443 Vestre Toten	99,1	100,3	97,8	96	95	94	0,1	-1,8	1,6
3446 Gran	99,1	101,9	103,9	90	90	91	0,1	2,0	3,6
3447 Søndre Land	111,8	111,1		93	93		-0,7	-0,6	
3448 Nordre Land	106,6	106,4	103,9	104	103	103	1,5	1,7	7,5
3449 Sør-Aurdal	104,2	103,3	103,8	110	108	107	3,5	2,4	3,2
3450 Etnedal	94,2			113			0,1		
3451 Nord-Aurdal	106,1	105,7	103,5	106	106	107	2,4	0,9	3,3
3452 Vestre Slidre	105,0	108,3	106,8	117	113	120	5,3	1,3	12,6
3453 Øystre Slidre	103,5	101,7	97,5	114	114	116	3,2	1,7	6,7
3454 Vang	120,7	121,0	120,2	118	116	134	4,6	1,8	14,8
3801 Horten	93,1	93,3	94,6	89	89	89	2,2	0,7	4,2
3802 Holmestrand	94,4	104,0	101,4	94	93	93	-1,1	2,6	3,8
3803 Tønsberg		100,6	98,5		91	92		1,8	5,4
3804 Sandefjord	93,3	95,0	93,7	91	90	90	4,8	4,8	7,0
3805 Larvik	93,9	95,6	95,6	90	90	90	3,3	2,2	6,0
3806 Porsgrunn	97,0	97,7	96,4	97	98	97	2,4	1,9	2,9
3807 Skien	103,7	100,6	104,3	94	93	93	1,2	2,0	2,5
3808 Notodden	94,5	95,9	97,6	99	98	97	1,4	1,4	2,4
3812 Siljan	91,6	95,5	91,6	101	98	98	3,3	-0,6	4,7
3813 Bamble	100,0	102,7	101,4	99	99	100	3,5	2,9	2,5
3814 Kragerø	101,1	100,1	102,4	99	101	101	1,7	-1,1	1,6
3815 Drangedal	101,7	105,0	105,0	100	101	101	-1,6	-0,6	3,5

Kommune	Produksjonsindeks			Korrigert inntekt (KFI-U)			Netto driftsresultat		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
3816 Nome	121,6	121,1	118,1	100	100	101	-0,7	0,5	4,8
3817 Midt-Telemark	105,0	106,7	102,4	100	101	100	-2,6	-2,6	1,7
3818 Tinn	116,8	123,6	120,9	133	138	142	1,8	4,5	10,2
3819 Hjartdal	99,2			122			16,3		
3820 Seljord	104,5	103,3	103,1	104	104	106	1,4	1,8	1,8
3821 Kviteseid	102,3	102,6	103,7	104	104	99	-1,5	-1,9	2,2
3822 Nissedal	124,8	127,6	122,9	119	121	122	-3,2	-2,8	3,8
3823 Fyresdal	117,8	116,1	111,1	121	121	126	0,9	2,9	5,9
3824 Tokke	121,1	120,3	121,5	141	146	148	-1,2	3,6	7,5
3825 Vinje	110,9	119,0	115,0	138	144	157	3,3	0,2	8,7
4201 Risør	98,2	96,0	90,8	98	98	97	-0,6	1,2	2,8
4202 Grimstad	122,2	117,1	113,7	95	94	94	-0,4	1,5	4,1
4203 Arendal	93,9	95,0	93,2	94	92	94	0,1	0,2	4,1
4204 Kristiansand	96,5	87,5	97,1	96	95	95	1,6	3,4	4,4
4205 Lindesnes	90,3	100,9	101,4	96	98	98	-2,3	0,2	2,3
4206 Farsund	95,9	96,8	99,6	95	96	96	0,4	3,1	5,1
4207 Flekkefjord	103,4	106,3	106,1	98	100	98	0,7	2,4	2,6
4211 Gjerstad	100,6	105,3	119,8	104	101	101	0,0	-0,3	2,9
4212 Vegårshei	103,5	101,5	98,8	98	101	98	-0,9	-1,2	2,2
4213 Tvedestrand	106,2	105,9	104,8	98	97	98	-1,5	1,8	0,7
4214 Froland	100,0	97,1		95	95		-1,2	-1,7	
4215 Lillesand	100,1	100,6	99,1	92	92	93	0,4	2,1	1,6
4216 Birkenes	100,7	102,5	103,3	94	95	95	-0,2	-1,7	-0,8
4217 Åmli	89,0	83,4	82,4	108	108	108	2,6	6,5	6,6
4218 Iveland	112,9		92,0	108		111	1,3		5,7
4219 Evje og Hornes	95,3	89,6	89,0	93	93	93	-0,3	3,0	0,6
4220 Bygland		126,4	119,4		119	124		1,4	0,9
4223 Vennesla	96,2	100,4	99,0	95	95	97	1,7	2,9	1,7
4224 Åseral		86,1			143			8,3	
4225 Lyngdal	107,9	106,3	100,8	93	95	94	-6,0	0,0	1,4
4227 Kvinesdal	98,7	103,0	102,0	111	112	112	4,1	1,7	4,1
4228 Sirdal	113,6	110,5	104,8	187	197	194	3,7	14,3	9,0
1101 Eigersund		100,9	98,8		100	99		4,1	3,0
1103 Stavanger	100,5	100,6	99,5	101	100	101	7,4	4,3	8,0
1106 Haugesund	104,3	107,0	106,5	96	95	95	5,0	2,1	3,4
1108 Sandnes	97,2	97,0	96,6	93	93	94	0,6	2,7	6,3
1111 Sokndal	105,6	103,7	104,9	101	100	101	4,3	4,2	2,6
1112 Lund	97,7	95,2	101,1	94	96	100	-1,9	2,8	5,0
1114 Bjerkreim	93,3	90,2	88,7	100	101	101	-0,4	5,5	8,9
1119 Hå	100,4	99,0	98,5	89	89	89	3,0	6,2	8,6
1120 Klepp	99,9	99,7	97,6	90	90	91	3,8	5,0	8,7
1121 Time	97,1		97,2	90		92	1,7		6,8
1122 Gjesdal	96,8	97,4	97,1	93	93	93	1,3	1,6	7,9
1124 Sola	93,1	94,5	94,3	97	96	96	5,3	4,1	5,0
1127 Randaberg	104,3	106,5	108,6	97	97	96	0,0	-0,1	2,0
1130 Strand	96,0	95,4	96,3	96	95	95	0,4	2,3	2,4
1133 Hjelmeland	95,2	97,3	98,0	126	141	140	3,1	7,9	8,0
1134 Suldal	117,6	116,8	114,5	165	175	188	9,9	5,6	19,2
1135 Sauda	102,5	100,4	97,5	130	130	123	4,6	3,7	2,9
1146 Tysvær	107,3	109,1	106,9	118	119	117	5,4	6,4	6,9
1149 Karmøy	100,9	103,8	104,4	95	94	94	4,3	4,0	5,0
1160 Vindafjord	101,9	103,6	101,1	102	104	102	1,7	5,8	5,1
4601 Bergen	99,4	99,2	99,6	100	98	98	3,6	2,4	4,6
4602 Kinn	102,0	102,8	100,6	102	106	104	-0,2	-1,2	2,1
4611 Etne	98,1	100,8	97,9	102	104	100	-0,1	-2,9	2,5
4612 Sveio	99,9	100,9	97,9	92	94	92	1,6	2,1	4,0
4613 Bømlo	101,4	104,2	103,6	96	98	95	0,9	1,7	-0,5
4614 Stord	101,9	100,6	101,8	94	95	94	2,6	4,0	2,4
4615 Fitjar	115,3	115,6	103,2	103	106	103	2,0	2,3	1,0

Kommune	Produksjonsindeks			Korrigert inntekt (KFI-U)			Netto driftsresultat		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
4616 Tysnes	99,8	97,7	95,1	107	114	109	2,1	0,6	3,5
4617 Kvinnherad	106,1	109,7	107,7	111	115	119	6,7	2,4	13,3
4618 Ullensvang		101,7	103,5		142	141		0,3	3,5
4620 Ulvik		111,0			120			5,4	
4621 Voss		102,0	103,8		101	99		2,1	2,9
4622 Kvam	106,7	110,4	109,8	113	115	115	2,0	1,3	7,0
4623 Samnanger	92,7	93,4	96,1	107	109	109	-0,3	0,7	4,8
4624 Bjørnafjorden	104,6	106,3	102,9	94	93	92	2,6	1,8	6,7
4625 Austevoll	99,5	103,4	100,5	106	115	107	2,0	6,8	3,2
4626 Øygarden	96,8	96,3	95,6	99	99	98	-4,6	-0,3	-0,1
4627 Askøy	96,7	97,4	95,2	90	89	89	0,3	1,6	4,2
4628 Vaksdal	96,9	99,9	96,0	112	118	113	3,2	4,1	3,3
4630 Osterøy	95,2	103,8	104,5	97	98	96	-0,6	-1,0	1,6
4631 Alver	101,8	105,2	106,6	103	103	101	-1,8	0,5	3,2
4632 Austrheim	99,9	96,6	92,7	105	107	103	2,4	4,5	2,2
4634 Masfjorden	107,9	108,9	121,8	135	142	137	2,3	4,8	13,2
4635 Gulen	106,1	107,0	111,1	121	138	126	6,8	11,6	4,9
4637 Hyllestad	135,5			113			1,0		
4638 Høyanger	121,1	120,8	118,9	150	153	125	0,3	2,5	0,2
4639 Vik	113,2	115,5	117,0	120	125	124	2,7	2,8	4,6
4640 Sogndal		120,0	120,9		109	107		2,9	4,2
4641 Aurland	131,6	124,9	124,2	174	185	182	3,4	1,8	10,3
4642 Lærdal	125,2	124,2	122,1	109	112	113	-1,2	5,3	8,7
4643 Årdal	111,5	113,5	117,9	120	118	117	-0,3	-1,3	0,6
4644 Luster	104,7	108,9	106,0	115	119	127	5,0	4,4	12,5
4645 Askvoll	100,0	98,8	99,9	101	107	102	-0,2	2,8	0,3
4646 Fjaler	97,1	99,7	98,2	101	103	100	-1,4	-1,4	1,3
4647 Sunnfjord	102,8	103,5	104,0	100	102	102	1,9	0,7	2,6
4648 Bremanger	116,5	121,0	119,3	126	130	118	2,8	1,7	3,8
4649 Stad	108,5	103,9	103,8	99	101	100	1,1	4,3	4,3
4650 Gloppen	109,7	108,2	108,4	100	100	100	-1,5	0,3	4,4
4651 Stryn	100,8	101,1	105,8	96	95	95	-2,8	0,6	0,0
1505 Kristiansund	107,7	107,9	108,7	97	97	96	0,9	2,0	2,2
1506 Molde	103,3	105,3	107,1	98	100	100	-1,2	3,2	2,6
1507 Ålesund		102,9	102,1		96	96		-1,7	0,4
1511 Vanylven	121,5	120,8	119,6	99	103	101	-5,1	-1,9	1,4
1514 Sande	117,7	119,3	115,6	98	98	99	-0,3	1,1	1,9
1515 Herøy	109,8	111,8	110,9	93	94	91	1,7	-0,1	0,0
1516 Ulstein	110,6	112,1	110,3	95	94	94	0,6	0,2	0,8
1517 Hareid	107,0	111,5	109,6	92	92	92	0,0	-0,8	0,8
1520 Ørsta	103,0	101,6	101,9	94	93	92	-0,2	0,4	1,1
1525 Stranda		105,8	105,7		102	101		-1,5	-0,1
1528 Sykkylven	99,2	98,9	96,3	92	92	93	-0,3	-0,4	1,6
1531 Sula	103,5	101,3	98,5	89	90	90	0,6	-0,2	4,0
1532 Giske	106,5	105,3	103,5	93	94	95	-1,0	-0,5	4,5
1535 Vestnes	129,9	124,2	125,3	99	100	98	-0,5	-1,4	-1,8
1539 Rauma	103,7	106,6	99,0	104	102	100	-1,5	-5,7	0,0
1547 Aukra	108,8	109,9	106,8	209	211	190	27,2	22,9	12,4
1554 Averøy	101,1	103,4	99,4	99	100	97	-0,7	6,0	-0,6
1557 Gjemnes	95,5	100,0	93,1	99	99	99	0,0	-2,3	-2,3
1560 Tingvoll	104,7	108,8	103,8	102	102	99	-2,7	2,6	1,3
1563 Sunndal	104,2	105,8	103,5	113	112	112	-3,8	-0,2	3,8
1566 Sumadal	111,6	106,1	101,7	104	106	104	-2,6	1,6	2,3
1573 Smøla	113,1	117,1	118,1	116	134	116	-1,1	8,7	2,5
1576 Aure	106,4	123,7	120,7	123	126	123	-1,3	4,8	2,6
1577 Volda		109,0	109,6		97	98		2,6	1,7
1578 Fjord	115,7	124,2	122,4	122	128	118	-4,6	0,7	-1,8
1579 Hustadvika	113,5	104,3	102,1	98	100	99	-2,5	0,7	4,3
5001 Trondheim	101,9	99,9	101,3	99	98	98	3,5	4,0	6,6

Kommune	Produksjonsindeks			Korrigert inntekt (KFI-U)			Netto driftsresultat			
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	
5006	Steinkjer	105,2	107,7	106,0	96	96	95	0,2	1,9	3,9
5007	Namsos		102,6	104,6		109	108		4,4	2,1
5014	Frøya	130,0	116,8	130,9	109	154	143	-4,9	18,9	13,2
5021	Oppdal	114,4	115,7	112,2	107	107	107	2,4	1,9	5,3
5022	Rennebu	109,3	111,6	112,3	116	116	115	4,6	7,0	1,8
5025	Røros	102,1	106,9	102,1	106	105	104	0,7	0,5	1,8
5026	Holtålen	102,9	104,8	99,7	105	104	103	-1,2	-0,7	-1,7
5027	Midtre Gauldal	105,4	105,3	101,9	96	93	93	0,1	0,7	4,8
5028	Melhus	96,2	94,2	97,9	92	92	92	2,8	4,2	3,7
5029	Skaun	84,9	95,2	92,3	94	94	93	1,1	1,6	3,1
5031	Malvik	94,1	92,8	90,7	94	93	93	0,3	1,3	4,2
5032	Selbu	100,7	99,3	100,1	99	99	93	0,7	2,0	5,1
5034	Meråker	106,9	116,7	114,9	113	114	110	3,2	5,5	2,9
5035	Stjørdal	95,1	95,0	96,2	89	90	89	5,1	5,8	5,7
5036	Frosta	102,9	102,2	100,6	96	95	95	-0,2	4,2	4,6
5037	Levanger	94,6	95,8	96,0	93	93	93	-0,6	-1,2	2,4
5038	Verdal	96,7	97,2	94,0	94	94	93	0,8	3,2	3,8
5041	Snåsa	107,0	108,9	115,2	109	108	108	2,3	1,4	5,7
5042	Lierne	107,0			122			0,5		
5045	Grong	114,1	114,3		115	114		2,9	0,9	
5046	Høylandet	113,1	119,3	110,5	112	111	109	0,6	2,3	1,3
5047	Overhalla	94,6	95,8	95,8	105	104	101	2,1	3,5	2,3
5053	Inderøy	94,6	93,1	87,7	101	101	101	3,2	3,1	5,3
5054	Indre Fosen	111,8	112,5	109,6	96	95	94	-0,4	-3,0	1,1
5055	Heim			105,8			110			-1,4
5056	Hitra			110,1			110			1,1
5057	Ørland	99,4	100,4	101,6	96	101	100	-1,4	2,1	5,3
5058	Åfjord		107,6	114,2		135	134		6,2	1,7
5059	Orkland			98,9			98			5,4
5060	Nærøysund	103,0	103,7	113,3	107	118	112	-1,1	4,4	4,0
5061	Rindal		98,1	100,8		107	105		1,5	-0,9
1804	Bodø	98,0	97,9	97,9	105	104	102	1,0	-0,6	1,0
1806	Narvik	111,0		110,8	111		109	-1,1		1,0
1812	Sømna	113,9		110,6	110		111	-1,7		6,9
1813	Brønnøy	107,7	107,4	108,3	105	106	105	2,6	1,3	2,6
1818	Herøy	99,2	106,0	86,6	114	119	115	-0,1	11,8	7,4
1820	Alstahaug	106,9	104,0	95,3	105	105	103	-0,5	3,2	5,9
1822	Leirfjord	103,0	104,7	85,6	109	109	108	0,5	0,7	0,7
1824	Vefsn	109,3	113,3	108,3	106	104	104	-0,1	0,8	2,7
1825	Grane	95,2	95,1	94,1	115	120	115	5,7	-1,8	6,3
1826	Hattfjelldal			119,1			117			3,8
1827	Dønna		108,4			129			5,2	
1828	Nesna		99,6	117,9		114	114		-0,3	-0,4
1832	Hemnes	104,7	104,3	101,4	125	129	119	2,5	4,5	2,4
1833	Rana	106,6	103,3	103,4	106	106	103	5,0	6,7	5,5
1834	Lurøy	104,3	111,9	109,6	131	141	132	9,8	16,4	13,1
1836	Rødøy			102,2			148			1,5
1837	Meløy	111,4	107,2	102,5	120	125	119	3,8	2,2	-2,9
1838	Gildeskål	98,5	106,8	110,6	128	143	134	3,5	8,1	4,1
1840	Saltdal	124,7	129,8	121,1	108	105	103	-0,3	0,5	3,2
1841	Fauske	101,2	104,5	101,8	109	112	106	-3,7	-0,6	1,7
1845	Sørfold	109,6	106,7	110,2	147	168	152	1,5	5,4	-3,9
1848	Steigen		105,7	108,4		128	119		3,6	0,2
1851	Lødingen	118,2		105,6	107		113	-5,6		-4,6
1860	Vestvågøy	101,2	100,1	101,2	102	101	101	-1,7	-2,5	3,4
1865	Vågan	105,6	105,5	104,1	102	104	103	-2,8	-2,6	-3,4
1866	Hadsel	104,3	101,8	100,7	105	107	103	-0,2	1,6	-1,8
1867	Bø	108,5	107,1	100,1	111	112	118	-1,5	5,9	23,2
1868	Øksnes	108,8	111,0	116,2	101	106	101	0,3	7,3	11,7

Kommune	Produksjonsindeks			Korrigert inntekt (KFI-U)			Netto driftsresultat		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
1870 Sortland	105,2	106,3	105,4	105	104	103	0,4	4,0	1,0
1871 Andøy	100,4	98,1	101,0	103	103	103	-0,5	-2,2	21,5
1875 Hamarøy			106,4			138			4,2
5401 Tromsø	106,2	104,4	103,6	105	105	104	-2,3	1,7	3,0
5402 Harstad	100,9	101,8	104,2	107	108	106	0,2	1,3	1,6
5403 Alta	112,5	116,0	119,2	120	121	119	0,0	0,0	-0,3
5404 Vardø	95,9	93,9	92,5	123	123	123	-0,8	8,6	4,8
5405 Vadsø	116,9		118,2	116		115	-0,2		-3,3
5406 Hammerfest		118,1	112,4		156	147		4,4	5,9
5411 Kvæfjord	126,2	124,9	123,8	111	116	111	1,3	6,6	-0,3
5412 Tjeldsund		105,7	108,9		117	113		-2,6	-3,0
5415 Lavangen	124,1	124,3	124,7	118	120	115	-6,0	1,1	-0,1
5416 Bardu	104,9	102,7	96,9	122	125	117	-2,6	0,5	-2,6
5417 Salangen	122,1	125,5	116,8	112	114	109	0,4	5,5	-1,1
5418 Målselv	115,7		114,7	111		106	1,5		1,8
5419 Sørreisa	94,9	95,5	93,3	103	103	100	-3,5	-1,2	2,5
5421 Senja		111,7	111,4		119	114		3,2	2,4
5422 Balsfjord	101,5	105,9	110,5	109	107	107	-1,0	4,2	3,3
5423 Karlsøy	113,2	116,1		133	146		-1,2	9,7	
5424 Lyngen	109,4	112,8	120,0	120	121	123	0,5	-0,1	2,9
5425 Storfjord		119,3			136			-0,8	
5426 Gáivuotna - Kåfjord - Kaivuono	110,5			129			-4,2		
5426 Kåfjord			103,5			124			2,2
5427 Skjervøy	117,0	114,2	110,3	120	131	124	-1,0	4,8	3,5
5428 Nordreisa	113,5	115,1	106,1	112	111	111	-3,6	1,0	1,9
5429 Kvænangen	112,4			145			-2,7		
5430 Kautokeino		125,3			124			6,4	
5435 Nordkapp	90,0	90,7	95,4	120	125	123	3,0	5,1	2,6
5436 Porsanger	122,0	112,5	107,6	119	119	118	-0,1	1,0	1,1
5437 Karasjok		165,2	145,2		121	121		3,3	2,9
5441 Tana	114,4	101,0	98,3	126	125	123	0,2	2,7	-1,4
5443 Båtsfjord	108,2	80,6	104,3	130	128	125	2,0	2,8	-0,6
5444 Sør-Varanger	105,4	105,5		124	122		1,8	0,3	

Kilde: Senter for økonomisk forskning

Vedlegg 17 Effektivitetsverdier for kommunale tjenester 2020 og 2021

I analysene avhenger effektiviteten til en gitt kommune av avstanden til referansefronten. For alle kommuner under referansefronten vil dette forholdet representeres ved et tall (kalt effektivitetsscore) mellom 0 og 1, mens det for kommunene på referansefronten vil være lik 1. En verdi på eksempelvis 0,88 betyr at kommunen vil ha et effektiviseringspotensial på 12 prosent – ressursbruken kan reduseres med 12 prosent uten at produksjonen reduseres dersom kommunen blir like effektiv som de mest effektive kommunene innen den tjenesten.

Sammenliknet med tidligere års analyser er det to viktige forskjeller. For det første benyttes nå driftsutgifter som eneste innsatsfaktor, mens det tidligere ble skilt mellom ulike typer av arbeidskraft og andre driftsutgifter enn lønn. For det andre rapporteres såkalt skjevhetsskorrigerte effektivitetsscorer, som gjennomgående er lavere enn de ordinære effektivitetsscorene. Begge forhold trekker i retning av lavere effektivitetsscore i årets analyser enn i tidligere års analyser.

Med utgifter som eneste innsatsfaktor kan effektivitetsbegrepet tolkes som kostnadseffektivitet. Dette er et strengere effektivitetskrav enn teknisk effektivitet som lå til grunn i tidligere års analyser. Med et strengere effektivitetsbegrep vil gjennomsnittlig effektivitet bli lavere.

Skjevhetsskorrigeringen tar blant hensyn til at det er lettere å ligge på effektivitetsfronten og få en målt effektivitet på 1 når det er få sammenliknbare kommuner. Alle kommuner har skjevhetsskorrigert effektivitetsscore mindre enn 1, mens det ikke er tilfelle for de ordinære effektivitetsscorene.

I kolonnene står DEA for skjevhetsjustert DEA-score, NKI står for nedre konfidensintervall og ØKI står for øvre konfidensintervall.

Merk at utviklingen fra 2020 til 2021 kan være påvirket av forhold knyttet til pandemien. Se kapittel 9 for nærmere vurderinger av dette.

Kommune	Barnehage						Grunnskole						Pleie og omsorg						Samlet		
	2020			2021			2020			2021			2020			2021			2020	2021	Endring
	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	NKI	ØKI	DEA	DEA	2020-21
5415 Lavangen	0,44	0,43	0,46	0,53	0,52	0,55	0,84	0,81	0,87	0,76	0,73	0,78	0,76	0,72	0,79	0,76	0,73	0,78	0,72	0,71	-0,01
5416 Bardu	0,70	0,69	0,71	0,71	0,69	0,71	0,66	0,66	0,67	0,63	0,62	0,64	0,60	0,59	0,63	0,51	0,50	0,53	0,64	0,59	-0,05
5417 Salangen	0,66	0,65	0,67	0,59	0,58	0,59	0,70	0,69	0,71	0,70	0,68	0,71	0,70	0,68	0,71	0,69	0,68	0,71	0,69	0,67	-0,02
5418 Målselv	0,85	0,83	0,88	0,77	0,75	0,78	0,65	0,64	0,65	0,65	0,64	0,65	0,94	0,91	0,96	0,95	0,91	0,99	0,83	0,82	-0,01
5419 Sørreisa	0,74	0,72	0,75	0,65	0,64	0,66	0,70	0,69	0,71	0,70	0,69	0,71	0,64	0,62	0,65	0,64	0,62	0,65	0,68	0,66	-0,02
5420 Dyrøy	0,54	0,51	0,55	0,61	0,60	0,62							0,59	0,56	0,61	0,63	0,60	0,66			
5421 Senja	0,66	0,64	0,67	0,71	0,70	0,72	0,72	0,71	0,73	0,73	0,71	0,73	0,92	0,89	0,95	0,92	0,90	0,99	0,80	0,82	0,01
5422 Balsfjord	0,76	0,75	0,77	0,69	0,68	0,70	0,70	0,69	0,71	0,62	0,61	0,62	0,88	0,86	0,90	0,88	0,86	0,90	0,80	0,76	-0,04
5423 Karlsøy	0,62	0,61	0,63	0,54	0,54	0,55	0,81	0,78	0,83				0,73	0,71	0,77	0,70	0,67	0,72	0,73		
5424 Lyngen	0,68	0,67	0,69	0,66	0,65	0,67	0,61	0,59	0,62	0,55	0,54	0,55	0,96	0,93	0,97	0,89	0,87	0,90	0,79	0,74	-0,06
5425 Storfjord	0,64	0,62	0,66	0,73	0,72	0,74	0,63	0,61	0,65				0,62	0,61	0,64	0,64	0,60	0,67	0,63		
5426 Kåfjord	0,57	0,56	0,58	0,54	0,53	0,55	0,63	0,61	0,65	0,62	0,60	0,64	0,59	0,57	0,60	0,48	0,47	0,48	0,60	0,54	-0,06
5427 Skjervøy	0,62	0,61	0,63	0,63	0,62	0,63	0,63	0,61	0,65	0,61	0,60	0,62	0,52	0,50	0,56	0,55	0,54	0,58	0,57	0,59	0,01
5428 Nordreisa	0,62	0,61	0,63	0,67	0,66	0,68	0,70	0,69	0,71	0,69	0,68	0,70	0,87	0,84	0,91	0,83	0,81	0,85	0,77	0,75	-0,02
5429 Kvænanngen	0,62	0,61	0,62	0,50	0,49	0,51							0,70	0,66	0,71	0,59	0,57	0,60			
5430 Kautokeino	0,76	0,75	0,77	0,73	0,72	0,74	0,60	0,59	0,61				0,91	0,85	0,98	0,87	0,82	0,93	0,78		
5432 Loppa	0,57	0,55	0,60	0,61	0,58	0,63							0,70	0,68	0,72	0,64	0,61	0,65			
5433 Hasvik	0,57	0,56	0,58	0,64	0,63	0,65							0,73	0,72	0,74						
5434 Måsøy	0,55	0,54	0,57	0,47	0,46	0,48							0,68	0,66	0,69	0,58	0,56	0,61			
5435 Nordkapp	0,90	0,88	0,92	0,67	0,65	0,68	0,70	0,68	0,71	0,67	0,65	0,68	0,74	0,71	0,76	0,60	0,57	0,60	0,76	0,63	-0,13
5436 Porsanger	0,65	0,63	0,66	0,65	0,64	0,66	0,56	0,55	0,56	0,55	0,55	0,56	0,79	0,78	0,80	0,82	0,81	0,83	0,69	0,70	0,02
5437 Karasjok	0,76	0,74	0,77	0,64	0,63	0,65	0,60	0,58	0,62	0,59	0,58	0,61	0,81	0,73	0,89	0,76	0,69	0,85	0,73	0,68	-0,05
5438 Lebesby	0,66	0,65	0,67	0,59	0,59	0,60							0,57	0,53	0,61	0,56	0,55	0,58			
5439 Gamvik	0,76	0,74	0,78	0,65	0,64	0,66										0,43	0,41	0,46			
5440 Berlevåg	0,56	0,54	0,58	0,54	0,53	0,55							0,42	0,39	0,45	0,41	0,39	0,43			
5441 Tana	0,57	0,56	0,58	0,63	0,63	0,64	0,52	0,50	0,54	0,52	0,51	0,54				0,38	0,34	0,41		0,47	
5442 Nesseby	0,47	0,46	0,48	0,47	0,46	0,49							0,37	0,36	0,39	0,43	0,40	0,45			
5443 Båtsfjord	0,73	0,72	0,73	0,67	0,66	0,68	0,55	0,54	0,57	0,57	0,55	0,59									
5444 Sør-Varanger	0,91	0,89	0,93	0,86	0,84	0,88	0,56	0,55	0,56	0,53	0,52	0,54	0,64	0,63	0,65	0,58	0,56	0,58	0,66	0,62	-0,05

Note: DEA for skjevjustert DEA-score, NKI står for nedre konfidensintervall og ØKI står for øvre konfidensintervall.

Kilde: Senter for økonomisk forskning

Vedlegg 18 Konesjonskraft og eiendomsskatt 2005–2021

I dette vedlegget grupperes kommunene etter nivået på inntekter fra konesjonskraft og eiendomsskatt. Inntekter fra konesjonskraft er definert som summen av hjemfallsinntekter og konesjonskraftsinntekter som fritt kan benyttes til dekning av kommunale utgifter. Konesjonsavgifter som er bundet til næringsformål er holdt utenfor. Naturressursskatt er inkludert i skatt på inntekt og formue.

Tabell 1 Antall kommuner i hver gruppe når kommunene er gruppert etter nivå på eiendomsskatt og konesjonskraftsinntekter målt i prosent av landsgjennomsnittet¹ for ordinær skatt på inntekt og formue inkl. naturressursskatt. 2005–2021.

	2005	2006	2007	2008	2009 ³	2010 ³	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019	2020	2021
>100 pst.	9	10	14	16	15	14	16	17	15	17	16	16	15	13	14	12	13	14
50-100 pst.	15	20	25	25	25	25	32	27	25	23	23	22	21	23	25	20	23	21
25-50 pst.	28	31	30	33	37	36	34	34	39	43	51	46	48	55	56	54	49	50
10-25 pst.	53	58	73	74	82	94	109	119	119	141	144	160	165	160	159	136	131	114
5-10 pst.	72	63	64	72	78	82	80	74	84	80	87	91	92	93	89	70	77	98
0-5 pst.	122	120	100	97	92	82	66	74	67	48	44	37	35	36	37	36	33	32
0 pst.	133	128	124	112	100	96	92	83	78	75	62	55	49	41	41	27	29	26
Totalt²	432	430	430	429	429	429	429	428	427	427	427	427	425	421	421	355	355	355

¹ Grupperingen er gjort i forhold til bruttoinntekter.

² Utenom Oslo

³ Bruddet i tidsserien mellom 2009 og 2010 består i at konesjonsavgift ikke lenger inngår i "skatt på inntekt og formue". For alle kommuner med eiendomsskatt utgjør derfor denne nå et litt høyere relativt nivå enn i tidligere utgaver av TBUs høringsrapport. I alt 12 kommuner er av denne grunn flyttet opp én kategori, ettersom kommunen lå rett under kategorigransen før inntektsdefinisjonen ble endret, men ligger rett over etter endringen. Antall kommuner med høyere andel enn 10 prosent på eiendomsskatt og konesjonskraftsinntekter (de 4 høyeste kategoriene) økte med 10. Uten endringen i inntektsdefinisjonen ville dette antallet økt med bare 4 kommuner (i 2010).

⁴ I 2020 ble det ny kommunestruktur. Tallene for 2019- regnskapene er for sammenlikningens skyld også konvertert til 2020-struktur. Ikke alle kommunesammenslåingene var en-til-en, det var også noen splittings av kommuner, og disse er fordelt skjønnsmessig til sine nye kommuner. Folketallet i de gamle kommunene er brukt som fordelingsnøkkel, men dette må anses som unøyaktig.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 2 Gjennomsnittlig kommunestørrelse når kommunene er gruppert etter nivå på eiendomsskatt og konesjonskraftsinntekter målt i prosent av landsgjennomsnittet¹ for ordinær skatt på inntekt og formue inkl. naturressursskatt. 2005–2021.

	2005	2006	2007	2008	2009 ³	2010 ³	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019	2020	2021
>100 pst.	1 729	1 647	1 744	1 791	1 751	1 977	2 167	2 180	2 040	2 330	1 983	2 069	1 936	2 319	2 015	1 839	1 730	2 168
50-100 pst.	3 231	3 680	3 915	3 765	3 932	3 847	3 535	3 808	3 770	3 645	4 232	3 996	4 039	3 496	3 450	4 086	4 234	3 668
25-50 pst.	3 284	2 803	2 704	3 273	3 497	3 459	3 676	3 604	4 513	3 708	3 969	3 276	3 577	3 601	3 591	3 607	3 155	3 309
10-25 pst.	9 386	9 980	10 170	11 191	9 484	10 354	11 674	10 599	10 617	11 036	12 699	12 424	12 296	12 873	12 100	13 885	15 166	15 229
5-10 pst.	18 265	19 848	19 581	17 253	14 314	13 423	11 245	12 512	11 265	11 094	11 696	11 222	11 576	11 134	12 868	17 537	13 447	14 052
0-5 pst.	7 583	8 178	7 581	7 324	10 482	11 304	12 789	13 747	15 133	13 336	7 065	9 215	8 226	8 765	8 724	15 471	17 858	18 696
0 pst.	8 894	8 704	9 479	10 403	11 113	10 648	11 269	10 912	11 575	14 774	16 607	16 981	18 862	22 020	22 916	26 013	27 178	27 312
Totalt²	9 436	9 539	9 611	9 736	9 846	9 957	10 072	10 216	10 368	10 479	10 581	10 669	10 804	10 979	11 038	13 091	13 166	13 224

¹ Grupperingen er gjort i forhold til bruttoinntekter.

² Utenom Oslo.

³ Brudd i tidsserien mellom 2009 og 2010: De ulike gruppernes folketall er bare i liten grad endret som følge av at kommuner har en annen kategori enn de ville hatt etter tidligere inntektsdefinisjon.

⁴ I 2020 er det ny kommunestruktur. Tallene for 2019- regnskapene er for sammenlikningens skyld også konvertert til 2020-struktur. Ikke alle kommunesammenslåingene var en-til-en, det var også noen splittings av kommuner, og disse er fordelt skjønnsmessig til sine nye kommuner. Folketallet i de gamle kommunene er brukt som fordelingsnøkkel, men dette må anses som unøyaktig.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 3 Inntekter fra skatt på inntekt og formue (inkl. naturressursskatt), eiendomsskatt, konsesjonskraft og hjemfall og inntekter fra havbruksfond¹ samt rammetilskudd². 2021. Kroner per innbygger.

Kommune	Innb.-tall	Skatt innt. og formue (inkl. naturress. skatt)	Eiendomsskatt verk og bruk (annen eiendom)	Eiendomsskatt boliger og fritidseiendom	Konsesjonskraft og hjemfallsinntekter	Inntekter fra Havbruksfond ¹	SUM SKATT ¹	Ramme-tilskudd ²	Sum inntekter ¹	Eiendomsskatt, konsesjonskraft og innt. fra Havbruksfond i pst. av landssnittet for skatt på inntekt og formue
0301 Oslo ³	697 010	59 820	1 469	928	-	-	62 216	18 889	81 105	-
1101 Eigersund	14 787	36 257	1 944	2 527	348	-	41 077	27 055	68 132	14,90 %
1103 Stavanger	144 147	43 711	564	1 565	-	128	45 968	20 001	65 969	6,98 %
1106 Haugesund	37 323	34 187	1 101	1 786	-	124	37 199	27 150	64 349	9,31 %
1108 Sandnes	80 450	35 475	741	-	1 198	21	37 436	25 655	63 091	6,06 %
1111 Sokndal	3 257	30 024	4 475	1 340	1 604	-	37 442	44 269	81 711	22,93 %
1112 Lund	3 174	28 915	1 624	1 635	1 871	-	34 045	41 589	75 634	15,86 %
1114 Bjerkreim	2 791	32 499	9 888	2 078	107	-	44 572	36 474	81 046	37,31 %
1119 Hå	19 120	29 687	-	-	-	-	29 687	31 904	61 591	0,00 %
1120 Klepp	19 848	33 242	-	-	188	-	33 431	27 433	60 863	0,58 %
1121 Time	19 106	36 137	51	-	192	-	36 379	25 862	62 242	0,75 %
1122 Gjesdal	12 064	30 805	697	864	1 087	14	33 467	32 011	65 478	8,23 %
1124 Sola	27 457	43 876	-	-	-	-	43 876	20 459	64 335	0,00 %
1127 Randaberg	11 315	39 042	854	1 058	-	-	40 953	24 501	65 455	5,91 %
1130 Strand	13 070	31 792	1 062	1 764	434	104	35 157	31 266	66 423	10,40 %
1133 Hjelmealand	2 580	41 441	11 275	2 396	9 921	2 218	67 250	39 041	106 291	79,77 %
1134 Suldal	3 809	42 360	37 688	-	24 332	637	105 017	34 489	139 505	193,66 %
1135 Sauda	4 561	36 272	7 476	1 991	9 072	-	54 811	37 503	92 314	57,30 %
1144 Kvitsøy	507	30 572	6 631	-	-	2 966	40 169	75 270	115 439	29,66 %
1145 Bokn	859	32 459	13 765	-	-	4 382	50 606	56 158	106 764	56,09 %
1146 Tysvær	11 178	31 873	15 615	-	-	773	48 261	34 497	82 758	50,65 %
1149 Karmøy	42 345	30 443	2 398	738	-	37	33 615	30 852	64 468	9,81 %
1151 Utsira	192	34 250	4 516	-	-	-	38 766	158 005	196 771	13,96 %
1160 Vindafjord	8 705	38 930	1 174	2 877	-	321	43 301	29 426	72 727	13,51 %
1505 Kristiansund	24 099	31 072	1 504	2 757	-	135	35 468	30 336	65 804	13,59 %
1506 Molde	31 870	33 416	1 171	3 218	1 166	152	39 122	30 597	69 719	17,64 %
1507 Ålesund	66 670	34 595	312	1 599	-	51	36 556	26 417	62 973	6,06 %
1511 Vanylven	3 083	30 411	-	-	287	643	31 341	46 018	77 358	2,87 %
1514 Sande	2 445	34 059	-	-	-	158	34 217	42 243	76 460	0,49 %
1515 Herøy (M & R)	8 858	35 128	-	-	-	84	35 212	27 629	62 841	0,26 %
1516 Ulstein	8 575	36 634	-	1 406	-	50	38 089	26 850	64 940	4,50 %
1517 Hareid	5 140	28 687	-	1 834	-	-	30 521	36 300	66 821	5,67 %
1520 Ørsta	10 830	28 690	391	1 403	26	201	30 711	35 209	65 920	6,25 %
1525 Stranda	4 482	33 232	1 101	1 909	-	1 590	37 831	34 920	72 751	14,21 %
1528 Sykkylven	7 596	29 274	-	1 664	107	-	31 044	31 075	62 120	5,47 %
1531 Sula	9 409	29 080	-	739	-	-	29 820	36 605	66 424	2,29 %
1532 Giske	8 506	33 524	225	3 060	-	118	36 927	30 269	67 196	10,52 %
1535 Vestnes	6 547	32 366	636	2 532	-	303	35 837	36 244	72 081	10,73 %
1539 Rauma	7 437	30 496	2 385	1 997	2 416	321	37 615	33 947	71 562	22,00 %
1547 Aukra	3 522	30 564	64 078	-	-	2 159	96 801	37 961	134 762	204,73 %
1554 Averøy	5 808	31 908	1 554	3 063	-	502	37 026	31 280	68 307	15,82 %
1557 Gjemnes	2 658	27 096	741	2 009	-	480	30 326	42 304	72 631	9,98 %
1560 Tingvoll	2 985	27 273	592	2 896	-	498	31 260	49 061	80 320	12,32 %
1563 Sunndal	6 956	33 547	9 778	1 463	1 862	-	46 649	34 688	81 337	40,50 %
1566 Surnadal	5 872	27 819	3 644	2 244	372	24	34 103	37 449	71 552	19,42 %
1573 Smøla	2 128	32 167	5 822	-	-	5 501	43 490	44 656	88 145	35,00 %
1576 Aure	3 468	31 275	5 824	-	-	2 426	39 525	50 447	89 972	25,50 %
1577 Volda	10 781	27 339	554	1 460	202	185	29 740	38 232	67 973	7,42 %
1578 Fjord	2 502	30 909	6 773	-	4 432	453	42 567	56 025	98 592	36,03 %

Kommune	Innb.- tall	Skatt innt. og formue (inkl. naturress. skatt)	Eiendoms- skatt verk og bruk (annen eiendom)	Eiendoms- skatt boliger og fritidseiendom	Konsesjons- kraft og hjemfalls- inntekter	Inntekter fra Havbruks- fond ¹	SUM SKATT ¹	Ramme- tilskudd ²	Sum inntekter ¹	Eiendoms- skatt, konsesjons- kraft og innt. fra Havbruksfond i pst. av landssnittet for skatt på inntekt og formue
1579 Hustadvika	13 317	29 223	2 228	2 196	-	96	33 743	38 030	71 774	13,97 %
1804 Bodø	52 560	35 033	1 125	2 228	499	173	39 057	26 659	65 716	12,44 %
1806 Narvik	21 661	31 357	4 103	1 585	57	471	37 573	36 009	73 582	19,21 %
1811 Bindal	1 397	32 591	9 753	1 722	2 503	7 976	54 545	56 430	110 975	67,85 %
1812 Sømna	1 990	26 844	386	1 689	-	3 254	32 173	53 825	85 998	16,47 %
1813 Brønnøy	7 803	30 840	1 017	3 378	-	993	36 228	38 691	74 919	16,65 %
1815 Vega	1 182	27 588	260	1 464	-	5 652	34 963	60 044	95 007	22,80 %
1816 Vevelstad	465	23 542	1 796	-	-	9 961	35 298	96 178	131 477	36,34 %
1818 Herøy (Nordland)	1 793	32 903	877	405	-	6 593	40 778	46 941	87 719	24,34 %
1820 Alstahaug	7 394	29 567	1 440	1 727	-	1 205	33 938	36 616	70 554	13,51 %
1822 Leirfjord	2 278	24 758	1 824	1 658	-	1 349	29 589	55 974	85 563	14,93 %
1824 Vefsn	13 268	29 861	2 263	1 702	435	43	34 304	36 301	70 605	13,73 %
1825 Grane	1 453	26 833	5 021	2 223	1 273	-	35 351	59 617	94 968	26,33 %
1826 Hattfjellidal	1 267	25 088	2 811	1 603	7 597	-	37 099	68 006	105 105	37,12 %
1827 Dønna	1 371	29 361	929	1 491	-	7 533	39 314	58 905	98 219	30,76 %
1828 Nesna	1 701	29 266	631	1 066	-	666	31 630	54 580	86 209	7,31 %
1832 Hemnes	4 428	32 682	13 433	-	4 693	-	50 808	40 803	91 611	56,02 %
1833 Rana	26 083	31 206	2 768	675	2 162	43	36 855	31 549	68 403	17,46 %
1834 Lurøy	1 876	48 977	1 950	1 716	-	7 427	60 071	61 385	121 456	34,29 %
1835 Træna	442	34 267	-	-	-	1 479	35 746	88 229	123 975	4,57 %
1836 Rødøy	1 206	29 276	11 269	-	2 061	11 696	54 301	68 847	123 148	77,35 %
1837 Meløy	6 247	32 324	8 512	-	2 927	663	44 426	40 742	85 168	37,41 %
1838 Gildeskål	1 920	32 795	8 077	3 673	1 908	6 745	53 197	51 912	105 109	63,06 %
1839 Beiarn	999	29 756	12 313	-	2 988	-	45 057	67 240	112 297	47,29 %
1840 Saltdal	4 632	27 506	1 013	1 440	576	312	30 847	44 092	74 939	10,33 %
1841 Fauske	9 640	30 814	2 968	1 970	2 511	416	38 678	32 384	71 062	24,31 %
1845 Sørfold	1 912	34 408	19 994	-	9 157	2 291	65 851	48 414	114 264	97,18 %
1848 Steigen	2 586	30 237	2 988	1 654	190	5 750	40 819	49 590	90 409	32,71 %
1851 Lødingen	2 003	30 146	1 070	2 052	-	1 833	35 101	44 240	79 341	15,32 %
1853 Evenes	1 324	25 348	1 261	-	653	428	27 689	63 189	90 878	7,24 %
1856 Røst	488	40 404	1 350	1 123	-	-	42 877	72 447	115 324	7,64 %
1857 Værøy	698	38 142	915	897	-	-	39 954	70 385	110 340	5,60 %
1859 Flakstad	1 238	32 056	934	1 986	238	458	35 672	55 596	91 268	11,18 %
1860 Vestvågøy	11 521	28 986	425	1 897	-	397	31 704	36 957	68 660	8,40 %
1865 Vågan	9 670	31 735	12	2 930	-	388	35 065	33 836	68 901	10,29 %
1866 Hadsel	8 065	32 729	747	2 213	-	1 135	36 824	32 463	69 287	12,66 %
1867 Bø	2 576	37 388	531	1 731	-	1 244	40 895	41 922	82 818	10,84 %
1868 Øksnes	4 416	30 734	829	537	-	1 236	33 337	39 559	72 896	8,05 %
1870 Sortland	10 514	31 381	1 566	1 505	39	771	35 262	33 595	68 857	12,00 %
1871 Andøy	4 588	32 484	836	2 182	-	1 115	36 617	42 244	78 861	12,77 %
1874 Moskenes	989	34 772	2 866	2 280	506	-	40 424	56 119	96 543	17,47 %
1875 Hamarøy	2 701	29 215	8 431	2 161	2 015	4 835	46 657	59 432	106 088	53,91 %
3001 Halden	31 387	27 922	1 193	1 769	-	-	30 884	34 671	65 555	9,15 %
3002 Moss	49 668	32 762	802	2 667	-	-	36 231	28 093	64 324	10,72 %
3003 Sarpsborg	57 372	28 803	1 505	2 823	24	-	33 155	34 266	67 421	13,45 %
3004 Fredrikstad	83 193	30 432	959	2 322	237	-	33 950	30 165	64 114	10,87 %
3005 Drammen	101 859	33 698	-	-	1	-	33 698	29 414	63 112	0,00 %
3006 Kongsberg	27 694	36 549	1 447	1 098	0	-	39 094	25 438	64 532	7,86 %
3007 Ringenike	30 835	32 203	385	1 442	305	-	34 335	28 629	62 964	6,59 %
3011 Hvaler	4 694	40 736	-	9 930	-	-	50 666	23 890	74 556	30,69 %
3012 Aremark	1 325	29 685	343	2 508	68	-	32 603	50 163	82 766	9,02 %
3013 Marker	3 601	29 842	1 505	2 650	-	-	33 998	37 990	71 988	12,84 %
3014 Indre Østfold	45 201	30 086	982	-	75	-	31 143	13 248	44 391	3,27 %

Kommune	Innb.- tall	Skatt innt. og formue (inkl. naturress. skatt)	Eiendoms- skatt verk og bruk (annen eiendom)	Eiendoms- skatt boliger og fritidseiendom	Konsesjons- kraft og hjemfalls- inntekter	Inntekter fra Havbruks- fond ¹	SUM SKATT ¹	Ramme- tilskudd ²	Sum inntekter ¹	Eiendoms- skatt, konsesjons- kraft og innt. fra Havbruksfond i pst. av landssnittet for skatt på inntekt og formue
3015 Skiptvet	3 825	29 927	3 873	-	253	-	34 052	35 042	69 094	12,75 %
3016 Rakkestad	8 222	28 549	511	2 737	-	-	31 797	38 216	70 013	10,04 %
3017 Råde	7 568	31 839	412	2 992	-	-	35 242	30 699	65 941	10,52 %
3018 Våler (Viken)	5 805	30 984	324	2 087	2	-	33 397	32 071	65 468	7,46 %
3019 Vestby	18 290	35 433	2 682	-	-	-	38 114	26 176	64 290	8,29 %
3020 Nordre Follo	60 034	40 751	-	-	-	-	40 751	23 306	64 057	0,00 %
3021 Ås	20 439	33 710	1 724	754	-	-	36 188	26 310	62 498	7,66 %
3022 Frogn	15 953	43 639	-	-	-	-	43 639	19 210	62 849	0,00 %
3023 Nesodden	19 805	39 384	219	-	-	-	39 603	23 448	63 052	0,68 %
3024 Bærum	128 233	60 716	-	-	-	-	60 716	13 326	74 042	0,00 %
3025 Asker	94 915	50 035	-	-	-	-	50 035	18 096	68 131	0,00 %
3026 Aurskog-Høland	17 591	29 041	-	1 062	-	-	30 103	33 603	63 707	3,28 %
3027 Rælingen	18 730	36 345	-	-	-	-	36 345	25 197	61 543	0,00 %
3028 Enebakk	11 065	30 731	-	-	-	-	30 731	27 434	58 165	0,00 %
3029 Lørenskog	42 740	36 917	1 804	-	-	-	38 722	23 885	62 607	5,58 %
3030 Lillestrøm	86 953	36 697	47	1 251	15	-	38 010	25 745	63 755	4,06 %
3031 Nittedal	24 454	38 705	389	1 767	-	-	40 861	24 299	65 160	6,66 %
3032 Gjerdrum	7 043	39 047	-	-	-	-	39 047	22 521	61 568	0,00 %
3033 Ullensaker	40 459	33 124	639	-	-	-	33 762	28 510	62 272	1,97 %
3034 Nes	23 422	30 778	373	1 256	273	-	32 680	28 786	61 466	5,88 %
3035 Eidsvoll	26 031	29 306	-	1 509	93	-	30 908	31 121	62 029	4,95 %
3036 Nannestad	14 637	29 582	-	-	4	-	29 587	30 241	59 827	0,01 %
3037 Hurdal	2 838	26 918	-	2 095	-	-	29 013	42 222	71 236	6,48 %
3038 Hole	6 811	39 578	-	-	-	-	39 578	26 303	65 881	0,00 %
3039 Flå	1 049	40 269	3 722	7 173	7 796	-	58 960	49 044	108 004	57,77 %
3040 Nesbyen	3 262	37 247	6 359	6 855	4 975	-	55 437	37 264	92 701	56,22 %
3041 Gol	4 636	35 670	2 973	2 995	6 523	-	48 161	33 448	81 608	38,61 %
3042 Hemsedal	2 546	43 046	5 379	7 197	10 243	-	65 864	30 210	96 074	70,53 %
3043 Ål	4 648	34 688	6 227	2 776	319	-	44 010	36 048	80 058	28,81 %
3044 Hol	4 434	49 348	8 830	5 919	19 516	-	83 613	20 306	103 919	105,91 %
3045 Sigdal	3 465	33 624	656	5 751	1	-	40 031	37 676	77 707	19,80 %
3046 Krødsherad	2 219	39 771	961	3 567	-	-	44 299	38 638	82 937	14,00 %
3047 Modum	14 166	29 342	1 339	-	2	-	30 683	33 455	64 138	4,15 %
3048 Øvre Eiker	19 709	33 255	-	-	-	-	33 255	28 430	61 685	0,00 %
3049 Lier	27 118	40 227	-	-	-	-	40 227	23 905	64 132	0,00 %
3050 Flesberg	2 713	34 512	989	4 074	1 816	-	41 391	38 484	79 875	21,26 %
3051 Rollag	1 386	34 473	4 654	4 911	3 276	-	47 314	52 696	100 010	39,69 %
3052 Nore og Uvdal	2 412	42 200	14 020	-	8 648	-	64 868	37 662	102 529	70,06 %
3053 Jevnaker	6 867	30 534	374	1 692	120	-	32 720	31 857	64 577	6,75 %
3054 Lunner	9 062	31 623	373	2 218	-	-	34 214	31 108	65 322	8,01 %
3401 Kongsvinger	17 851	30 700	426	2 131	208	-	33 464	33 001	66 465	8,54 %
3403 Hamar	31 509	33 814	1 249	3 643	-	-	38 706	28 396	67 102	15,12 %
3405 Lillehammer	28 493	33 283	1 427	3 246	-	-	37 956	27 720	65 676	14,44 %
3407 Gjøvik	30 395	29 935	1 001	2 841	37	-	33 815	30 268	64 084	11,99 %
3411 Ringsaker	34 897	29 038	679	3 115	133	-	32 965	31 329	64 294	12,14 %
3412 Løten	7 625	26 820	335	2 503	-	-	29 658	35 655	65 313	8,77 %
3413 Stange	21 072	28 649	467	2 239	111	-	31 466	33 035	64 501	8,71 %
3414 Nord-Odal	5 038	25 252	742	2 218	-	-	28 213	42 733	70 946	9,15 %
3415 Sør-Odal	7 914	28 967	723	2 134	24	-	31 848	32 995	64 844	8,91 %
3416 Eidskog	6 099	25 333	211	2 057	-	-	27 601	44 524	72 124	7,01 %
3417 Grue	4 545	33 280	129	2 389	-	-	35 798	37 254	73 052	7,78 %
3418 Åsnes	7 227	25 901	229	2 024	-	-	28 154	43 597	71 751	6,96 %
3419 Våler (Innlandet)	3 587	26 236	1 922	1 535	487	-	30 181	45 230	75 411	12,19 %

Kommune	Innb.- tall	Skatt innt. og formue (inkl. naturress. skatt)	Eiendoms- skatt verk og bruk (annen eiendom)	Eiendoms- skatt boliger og fritidseiendom	Konsesjons- kraft og hjemfalls- inntekter	Inntekter fra Havbruks- fond ¹	SUM SKATT ¹	Ramme- tilskudd ²	Sum inntekter ¹	Eiendoms- skatt, konsesjons- kraft og innt. fra Havbruksfond i pst. av landssnittet for skatt på inntekt og formue
3420 Elverum	21 292	29 038	955	3 175	-	-	33 168	33 243	66 411	12,76 %
3421 Trysil	6 580	29 683	210	6 808	616	-	37 318	40 295	77 613	23,60 %
3422 Åmot	4 338	27 932	3 617	3 536	2 277	-	37 363	41 999	79 362	29,15 %
3423 Stor-Elvdal	2 378	25 180	787	3 112	399	-	29 479	52 354	81 833	13,28 %
3424 Rendalen	1 741	28 318	7 967	949	1 562	-	38 796	54 904	93 700	32,38 %
3425 Engerdal	1 250	24 854	1 442	3 977	138	-	30 411	66 931	97 342	17,18 %
3426 Tolga	1 563	23 438	2 116	1 379	2 528	-	29 461	56 546	86 008	18,62 %
3427 Tynset	5 537	28 359	1 862	2 151	751	-	33 123	41 287	74 410	14,72 %
3428 Alvdal	2 405	28 864	3 033	798	857	-	33 552	48 538	82 090	14,49 %
3429 Folldal	1 518	25 410	1 123	1 169	1 329	-	29 032	57 152	86 183	11,19 %
3430 Os	1 870	31 083	823	2 898	-	-	34 805	49 121	83 926	11,50 %
3431 Dovre	2 512	26 080	381	1 230	-	-	27 691	48 444	76 135	4,98 %
3432 Lesja	1 980	26 600	1 596	2 116	7 318	-	37 630	54 685	92 316	34,09 %
3433 Skjåk	2 183	30 879	8 021	-	5 022	-	43 921	40 770	84 691	40,31 %
3434 Lom	2 204	27 068	1 798	177	16 073	-	45 115	47 952	93 067	55,78 %
3435 Vågå	3 564	26 552	3 630	2 879	3 270	-	36 331	44 662	80 993	30,22 %
3436 Nord-Fron	5 705	30 881	4 905	2 392	6 992	-	45 169	38 333	83 502	44,16 %
3437 Sel	5 592	24 733	1 893	2 191	631	-	29 448	46 498	75 946	14,57 %
3438 Sør-Fron	3 064	29 851	3 360	4 416	6 503	-	44 129	38 607	82 737	44,13 %
3439 Ringebu	4 408	29 590	791	8 220	-	-	38 601	38 246	76 848	27,85 %
3440 Øyer	5 093	33 732	1 806	5 111	562	-	41 211	33 929	75 141	23,12 %
3441 Gausdal	6 023	30 437	25	6 560	-	-	37 022	33 755	70 777	20,35 %
3442 Østre Toten	14 871	29 567	-	2 158	63	-	31 789	32 518	64 306	6,87 %
3443 Vestre Toten	13 459	27 649	752	2 501	-	-	30 902	32 950	63 852	10,06 %
3446 Gran	13 611	31 466	289	1 067	77	-	32 899	32 588	65 487	4,43 %
3447 Søndre Land	5 579	25 031	-	-	190	-	25 221	41 957	67 178	0,59 %
3448 Nordre Land	6 581	24 648	2 083	2 889	3 152	-	32 771	42 475	75 246	25,11 %
3449 Sør-Aurdal	2 904	29 455	2 880	3 984	-	-	36 320	48 787	85 107	21,22 %
3450 Etnedal	1 257	27 235	772	6 306	2	-	34 315	63 617	97 932	21,88 %
3451 Nord-Aurdal	6 360	31 322	2 739	1 945	3 963	-	39 970	36 266	76 236	26,73 %
3452 Vestre Slidre	2 131	35 646	2 332	2 850	8 260	-	49 088	37 894	86 982	41,55 %
3453 Øystre Slidre	3 225	34 716	1 875	5 569	8 057	-	50 217	34 771	84 987	47,91 %
3454 Vang	1 573	31 641	4 233	-	21 051	-	56 925	53 220	110 145	78,15 %
3801 Horten	27 510	29 388	-	-	-	-	29 388	32 500	61 888	0,00 %
3802 Holmestrand	25 011	32 565	(0)	541	-	-	33 105	29 683	62 788	1,67 %
3803 Tønsberg	57 026	35 100	-	-	-	-	35 100	26 707	61 807	0,00 %
3804 Sandefjord	64 345	32 370	-	-	-	-	32 370	29 043	61 413	0,00 %
3805 Larvik	47 499	31 640	-	-	-	-	31 640	31 986	63 626	0,00 %
3806 Porsgrunn	36 526	31 878	1 725	2 841	-	-	36 444	29 202	65 647	14,11 %
3807 Skien	55 144	29 894	728	2 113	-	-	32 734	31 620	64 355	8,78 %
3808 Notodden	12 994	29 729	2 053	2 329	549	-	34 659	35 584	70 243	15,24 %
3811 Færder	26 957	37 086	-	-	-	-	37 086	26 900	63 986	0,00 %
3812 Siljan	2 347	28 272	833	2 813	-	-	31 918	39 181	71 099	11,27 %
3813 Bamble	14 014	33 152	2 548	3 010	2	-	38 712	28 987	67 699	17,19 %
3814 Kragerø	10 416	29 705	409	6 053	6	-	36 173	34 157	70 330	19,99 %
3815 Drangedal	4 071	26 174	781	3 238	-	-	30 192	45 237	75 429	12,42 %
3816 Nome	6 488	27 120	1 271	2 431	2 105	-	32 928	39 731	72 659	17,95 %
3817 Midt-Telemark	10 461	26 936	940	2 345	-	-	30 221	39 185	69 407	10,15 %
3818 Tinn	5 604	40 855	16 739	-	10 300	-	67 894	31 918	99 812	83,57 %
3819 Hjørtedal	1 561	35 012	5 427	3 500	4 675	-	48 615	47 515	96 130	42,04 %
3820 Seljord	2 900	31 571	2 730	-	4 110	-	38 411	40 722	79 133	21,14 %
3821 Kviteseid	2 430	31 255	1 552	-	1 623	-	34 430	42 445	76 874	9,81 %
3822 Nissedal	1 430	33 397	5 859	4 290	6 688	-	50 234	52 372	102 606	52,04 %

Kommune	Innb.- tall	Skatt innt. og formue (inkl. naturress. skatt)	Eiendoms- skatt verk og bruk (annen eiendom)	Eiendoms- skatt boliger og fritidseiendom	Konsesjons- kraft og hjemfalls- inntekter	Inntekter fra Havbruks- fond ¹	SUM SKATT ¹	Ramme- tilskudd ²	Sum inntekter ¹	Eiendoms- skatt, konsesjons- kraft og innt. fra Havbruksfond i pst. av landssnittet for skatt på inntekt og formue
3823 Fyresdal	1 228	32 552	6 773	-	12 429	-	51 754	54 133	105 887	59,35 %
3824 Tokke	2 164	43 682	19 676	-	13 855	-	77 213	36 932	114 145	103,64 %
3825 Vinje	3 756	45 941	15 927	-	36 748	-	98 617	28 649	127 265	162,81 %
4201 Risør	6 762	29 461	(10)	2 664	-	-	32 114	37 136	69 250	8,20 %
4202 Grimstad	23 891	30 679	622	2 367	73	-	33 742	29 556	63 297	9,47 %
4203 Arendal	45 065	30 269	669	2 669	-	-	33 607	30 308	63 915	10,32 %
4204 Kristiansand	112 588	31 283	683	2 379	-	-	34 345	29 912	64 257	9,46 %
4205 Lindesnes	23 055	28 742	1 178	2 746	173	-	32 838	37 797	70 636	12,66 %
4206 Farsund	9 645	29 309	2 084	1 946	-	44	33 384	35 225	68 610	12,59 %
4207 Flekkefjord	9 027	30 453	1 944	2 243	435	534	35 609	37 124	72 733	15,94 %
4211 Gjerstad	2 430	24 748	1 172	1 769	-	-	27 689	49 228	76 917	9,09 %
4212 Vegårshei	2 128	25 307	-	2 618	-	-	27 926	48 072	75 998	8,09 %
4213 Tvedestrand	6 067	29 568	-	4 609	-	-	34 177	36 527	70 703	14,25 %
4214 Froland	6 004	27 414	963	1 934	1 073	-	31 383	30 690	62 073	12,27 %
4215 Lillesand	11 180	32 545	483	1 529	-	24	34 581	12 139	46 720	6,29 %
4216 Birkenes	5 274	25 448	1 208	2 077	155	-	28 889	41 783	70 672	10,63 %
4217 Åmli	1 822	28 408	4 021	1 758	2 168	-	36 356	60 447	96 802	24,56 %
4218 Iveland	1 335	26 667	7 100	1 759	2 689	-	38 215	54 452	92 667	35,69 %
4219 Evje og Hornes	3 619	26 611	1 096	-	236	-	27 943	42 288	70 230	4,12 %
4220 Bygland	1 142	30 480	9 333	-	6 942	-	46 755	57 410	104 165	50,30 %
4221 Valle	1 169	44 807	30 933	-	8 876	-	84 616	42 576	127 192	123,04 %
4222 Bykle	930	90 737	57 108	-	25 377	-	173 222	11 752	184 973	254,95 %
4223 Vennesla	14 935	26 359	2 733	1 784	446	-	31 323	36 821	68 144	15,34 %
4224 Åseral	927	46 935	24 302	-	11 241	-	82 478	42 853	125 331	109,86 %
4225 Lyngdal	10 464	26 647	258	-	76	41	27 021	36 237	63 258	1,16 %
4226 Hægebostad	1 690	27 378	-	-	9	-	27 387	53 740	81 127	0,03 %
4227 Kvinesdal	5 922	31 740	12 165	-	1 835	-	45 740	38 114	83 854	43,27 %
4228 Sirdal	1 772	61 584	58 995	-	-	-	120 580	25 943	146 523	182,35 %
4601 Bergen	285 601	37 841	1 348	2 160	-	-	41 349	23 786	65 135	10,84 %
4602 Kinn	17 160	34 642	2 171	2 598	814	1 026	41 251	32 405	73 656	20,43 %
4611 Etne	4 053	33 271	2 266	2 765	1 255	439	39 996	38 697	78 693	20,78 %
4612 Sveio	5 798	33 111	240	359	-	586	34 296	33 673	67 969	3,66 %
4613 Bømlo	11 953	33 112	410	2 429	-	707	36 659	32 562	69 221	10,96 %
4614 Stord	18 861	33 097	1 309	1 262	-	45	35 712	29 708	65 420	8,08 %
4615 Fitjar	3 147	31 695	4 943	1 557	-	1 345	39 540	37 514	77 054	24,25 %
4616 Tysnes	2 924	42 860	700	2 885	-	2 079	48 525	36 170	84 695	17,51 %
4617 Kvinnherad	13 039	33 995	5 553	1 173	9 332	762	50 814	33 667	84 482	51,99 %
4618 Ullensvang	11 002	35 737	9 804	-	22 111	283	67 935	38 193	106 128	99,52 %
4619 Eidfjord	903	64 247	58 822	-	21 791	-	144 859	31 883	176 742	249,16 %
4620 Ulvik	1 061	35 931	9 863	-	-	-	45 795	62 348	108 142	30,49 %
4621 Voss	15 787	31 002	2 252	2 207	1 138	-	36 600	37 139	73 738	17,30 %
4622 Kvam	8 461	31 594	2 469	2 943	12 749	736	50 491	38 399	88 890	58,41 %
4623 Samnanger	2 504	30 646	3 988	2 135	7 230	226	44 226	40 225	84 452	41,97 %
4624 Bjørnafjorden	25 049	32 323	-	(0)	183	288	32 794	16 199	48 993	1,46 %
4625 Austevoll	5 276	54 226	579	-	-	1 939	56 744	23 294	80 038	7,78 %
4626 Øygarden	38 664	31 922	4 114	-	-	267	36 304	30 118	66 421	13,54 %
4627 Askøy	29 594	30 117	(1)	-	-	38	30 155	33 118	63 273	0,12 %
4628 Vaksdal	3 918	30 231	7 688	2 772	3 639	108	44 439	46 289	90 728	43,91 %
4629 Modalen	376	79 532	60 035	-	12 037	-	151 604	62 013	213 617	222,76 %
4630 Osterøy	8 080	28 304	1 018	2 577	16	816	32 731	33 892	66 623	13,68 %
4631 Alver	29 337	30 376	4 001	(0)	21	403	34 801	34 557	69 358	13,68 %
4632 Austrheim	2 860	38 095	4 758	-	-	446	43 300	34 996	78 295	16,09 %
4633 Fedje	525	31 375	4 331	-	-	1 079	36 786	83 773	120 559	16,72 %

Kommune	Innb.- tall	Skatt innt. og formue (inkl. naturress. skatt)	Eiendoms- skatt verk og bruk (annen eiendom)	Eiendoms- skatt boliger og fritidseiendom	Konsesjons- kraft og hjemfalls- inntekter	Inntekter fra Havbruks- fond ¹	SUM SKATT ¹	Ramme- tilskudd ²	Sum inntekter ¹	Eiendoms- skatt, konsesjons- kraft og innt. fra Havbruksfond i pst. av landssnittet for skatt på inntekt og formue
4634 Masfjorden	1 660	38 157	16 445	-	7 607	1 875	64 084	50 673	114 757	80,14 %
4635 Gulen	2 272	38 721	7 420	3 214	1 498	3 937	54 789	48 158	102 947	49,67 %
4636 Solund	786	31 954	-	1 784	-	10 470	44 208	67 626	111 834	37,88 %
4637 Hyllestad	1 294	36 728	48	3 014	254	3 722	43 766	51 468	95 234	21,75 %
4638 Høyanger	4 049	34 833	10 307	641	23 258	945	69 984	38 197	108 181	108,65 %
4639 Vik	2 611	38 046	7 000	2 939	12 326	-	60 310	45 183	105 493	68,82 %
4640 Sogndal	11 938	30 518	3 831	2 259	1 653	-	38 261	36 677	74 938	23,93 %
4641 Aurland	1 777	59 207	26 746	-	34 723	-	120 676	28 726	149 402	189,99 %
4642 Lærdal	2 129	38 068	9 633	-	-	-	47 700	37 248	84 948	29,77 %
4643 Årdal	5 170	38 699	10 303	1 626	-	-	50 629	33 328	83 957	36,87 %
4644 Luster	5 189	33 944	11 761	1 214	9 621	-	56 540	37 624	94 164	69,84 %
4645 Askvoll	2 991	31 239	789	1 793	-	2 448	36 269	46 437	82 706	15,55 %
4646 Fjaler	2 885	28 551	880	1 243	70	835	31 579	51 008	82 587	9,36 %
4647 Sunnfjord	22 020	33 235	1 977	1 711	520	-	37 444	35 017	72 462	13,01 %
4648 Bremanger	3 597	33 878	11 524	824	3 716	1 536	51 477	45 505	96 982	54,40 %
4649 Stad	9 517	28 611	-	2 049	16	238	30 915	41 193	72 107	7,12 %
4650 Gloppen	5 885	28 989	1 415	2 111	726	120	33 362	44 236	77 597	13,52 %
4651 Stryn	7 118	30 279	255	2 234	5	-	32 773	37 983	70 756	7,71 %
5001 Trondheim	207 595	35 841	997	2 750	2	-	39 590	22 193	61 783	11,59 %
5006 Steinkjer	24 152	27 338	1 077	1 679	167	-	30 261	37 512	67 773	9,03 %
5007 Namsos	15 096	27 835	1 054	2 289	14	447	31 639	41 979	73 617	11,76 %
5014 Frøya	5 204	90 252	2 912	-	-	6 419	99 583	(2 794)	96 789	28,84 %
5020 Osen	925	26 157	885	973	-	3 675	31 690	69 443	101 134	17,10 %
5021 Oppdal	6 981	30 198	1 168	3 683	3 127	-	38 176	33 223	71 399	24,66 %
5022 Rennebu	2 454	27 633	4 753	3 361	3 184	-	38 931	47 594	86 524	34,92 %
5025 Røros	5 550	30 734	1 349	4 800	-	-	36 882	33 995	70 878	19,00 %
5026 Holtålen	1 968	25 270	554	2 868	-	-	28 693	50 773	79 466	10,58 %
5027 Midtre Gauldal	6 243	26 531	801	1 169	844	-	29 345	40 354	69 700	8,70 %
5028 Melhus	16 949	28 643	613	725	276	-	30 257	33 456	63 713	4,99 %
5029 Skaun	8 367	28 183	312	2 366	-	-	30 861	35 535	66 396	8,28 %
5031 Malvik	14 334	32 518	356	2 029	-	-	34 903	27 702	62 604	7,37 %
5032 Selbu	4 069	28 052	2 872	-	1 136	-	32 060	15 849	47 909	12,39 %
5033 Tydal	759	46 611	30 788	-	11 974	-	89 373	47 311	136 684	132,17 %
5034 Meråker	2 413	26 378	5 065	-	8 096	-	39 539	47 791	87 330	40,68 %
5035 Stjørdal	24 283	28 593	-	-	12	-	28 605	17 230	45 835	0,04 %
5036 Frosta	2 609	27 008	5	2 396	-	-	29 410	44 741	74 150	7,42 %
5037 Levanger	20 170	28 886	577	1 700	-	-	31 163	33 817	64 980	7,04 %
5038 Verdal	14 986	26 717	975	1 344	-	-	29 035	35 321	64 357	7,17 %
5041 Snåsa	2 054	25 070	2 479	1 665	347	-	29 560	54 702	84 262	13,88 %
5042 Lierne	1 328	26 960	3 517	1 722	2 292	-	34 492	69 979	104 471	23,28 %
5043 Røyrvik	459	28 756	9 625	-	4 878	-	43 259	94 046	137 305	44,83 %
5044 Namsskogan	846	38 608	18 574	1 176	4 342	-	62 700	69 137	131 837	74,47 %
5045 Grong	2 347	28 836	4 252	1 818	1 262	-	36 168	49 911	86 079	22,66 %
5046 Høylandet	1 215	24 147	996	1 342	-	-	26 485	73 505	99 989	7,22 %
5047 Overhalla	3 865	26 926	1 355	1 565	52	-	29 897	42 470	72 367	9,18 %
5049 Flatanger	1 100	38 614	3 880	2 062	-	8 456	53 012	50 100	103 112	44,50 %
5052 Leka	563	29 607	2 577	1 133	-	18 215	51 533	79 263	130 795	67,77 %
5053 Inderøy	6 764	28 634	511	2 025	243	-	31 413	42 248	73 661	8,59 %
5054 Indre Fosen	9 948	25 816	195	-	-	-	26 011	43 498	69 509	0,60 %
5055 Heim	5 941	29 761	2 268	1 160	248	1 485	34 921	42 897	77 818	15,95 %
5056 Hitra	5 140	31 416	4 055	-	-	4 087	39 557	36 043	75 600	25,16 %
5057 Ørland	10 306	29 132	1 188	-	-	841	31 161	37 785	68 947	6,27 %
5058 Åfjord	4 271	30 425	14 793	-	422	3 819	49 459	47 304	96 762	58,83 %

Kommune	Innb.- tall	Skatt innt. og formue (inkl. naturress. skatt)	Eiendoms- skatt verk og bruk (annen eiendom)	Eiendoms- skatt boliger og fritidseiendom	Konsesjons- kraft og hjemfalls- inntekter	Inntekter fra Havbruks- fond ¹	SUM SKATT ¹	Ramme- tilskudd ²	Sum inntekter ¹	Eiendoms- skatt, konsesjons- kraft og innt. fra Havbruksfond i pst. av landssnittet for skatt på inntekt og formue
5059 Orkland	18 300	27 795	1 363	-	282	230	29 670	38 841	68 512	5,80 %
5060 Nærøysund	9 581	34 574	1 535	1 766	-	3 192	41 066	37 735	78 801	20,07 %
5061 Rindal	1 989	27 022	3 014	2 030	-	-	32 065	47 001	79 065	15,59 %
5401 Tromsø	77 095	35 306	1 467	1 610	6	184	38 574	25 754	64 328	10,10 %
5402 Hørstad	24 738	30 960	1 179	2 373	39	429	34 980	34 401	69 381	12,42 %
5403 Alta	20 847	30 774	2 056	1 420	27	718	34 995	41 280	76 275	13,05 %
5404 Vardø	1 959	25 766	292	1 396	-	-	27 454	60 517	87 970	5,22 %
5405 Vadsø	5 642	30 449	407	1 620	-	-	32 476	43 389	75 864	6,26 %
5406 Hammerfest	11 331	32 929	17 575	926	96	2 108	53 634	45 661	99 295	64,00 %
5411 Kvæfjord	2 822	26 064	297	2 214	-	1 261	29 837	52 856	82 693	11,66 %
5412 Tjeldsund	4 209	26 694	482	-	320	1 003	28 498	52 130	80 628	5,58 %
5413 lbestad	1 320	28 745	238	1 142	254	10 002	40 381	61 938	102 319	35,97 %
5414 Gratangen	1 092	28 865	1 533	-	124	6 642	37 164	61 204	98 368	25,65 %
5415 Lavangen	1 020	22 306	797	-	-	1 602	24 705	78 159	102 864	7,42 %
5416 Bardu	3 959	33 521	6 020	-	8 943	-	48 484	36 700	85 184	46,25 %
5417 Salangen	2 089	26 511	736	1 368	-	835	29 449	50 168	79 616	9,08 %
5418 Målselv	6 609	31 383	2 298	1 714	417	-	35 812	37 572	73 384	13,69 %
5419 Sørreisa	3 465	29 257	-	-	-	189	29 446	38 164	67 609	0,58 %
5420 Dyrøy	1 063	26 465	-	-	-	3 792	30 257	70 762	101 019	11,72 %
5421 Senja	14 725	30 537	757	1 163	169	1 825	34 451	46 874	81 325	12,10 %
5422 Balsfjord	5 559	26 675	2 188	2 482	-	-	31 345	46 754	78 099	14,43 %
5423 Karlsøy	2 172	29 100	4 009	2 339	-	7 216	42 664	57 116	99 780	41,92 %
5424 Lyngen	2 773	26 616	878	1 215	109	354	29 172	63 250	92 423	7,90 %
5425 Storfjord	1 831	29 375	4 712	-	7 191	-	41 277	57 937	99 215	36,79 %
5426Kåfjord	2 072	24 305	3 198	-	5 506	316	33 325	58 335	91 660	27,88 %
5427 Skjervøy	2 893	27 852	11	2 268	-	5 292	35 423	50 962	86 384	23,40 %
5428 Nordreisa	4 812	28 707	1 337	1 337	-	404	31 784	42 568	74 352	9,51 %
5429 Kvænangen	1 166	29 066	6 078	-	8 847	7 582	51 574	76 852	128 426	69,57 %
5430 Kautokeino	2 920	22 086	971	462	322	-	23 841	65 396	89 236	5,42 %
5432 Loppa	860	28 328	988	988	-	13 276	43 581	92 131	135 713	47,15 %
5433 Hasvik	983	25 540	-	-	-	1 862	27 402	83 769	111 171	5,76 %
5434 Måsøy	1 197	30 816	1 098	735	-	10 485	43 134	70 831	113 965	38,07 %
5435 Nordkapp	3 075	30 382	1 942	913	-	1 803	35 042	49 388	84 429	14,40 %
5436 Porsanger	3 921	28 245	1 454	2 901	-	-	32 600	45 211	77 811	13,46 %
5437 Karasjok	2 641	27 168	-	-	-	-	27 168	54 535	81 704	0,00 %
5438 Lebesby	1 271	31 378	10 276	997	3 826	4 880	51 357	74 088	125 445	61,75 %
5439 Gamvik	1 097	27 123	-	-	-	-	27 123	76 940	104 063	0,00 %
5440 Berlevåg	928	32 060	7 293	1 870	314	-	41 537	75 498	117 034	29,29 %
5441 Tana	2 829	28 525	942	1 231	22	-	30 720	57 325	88 045	6,78 %
5442 Nesseby	880	26 982	4 125	-	198	2 179	33 484	86 941	120 425	20,10 %
5443 Båtsfjord	2 200	27 569	2 357	1 205	-	487	31 619	52 660	84 278	12,52 %
5444 Sør-Varanger	10 103	30 199	2 991	2 084	678	546	36 498	38 992	75 491	19,47 %

¹ I tallene for 2021 er inntekter fra Havbruksfondet inkludert.

²Tall for skatt er før skatteutjevningen. Skatteutjevningen er inkludert i rammetilskudd.

³ Landsgjennomsnittet for skatt på inntekt og formue (høyre kolonne i tabellen) er eks. Oslo.

Kilder: Statistisk sentralbyrå, Fiskeridirektoratet og Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Vedlegg 19 Demografisk utvikling og kommunesektorens utgifter nye befolkningsframskrivninger

Notat fra TBU med oppdaterte beregninger av kommunesektorens utgifter i forbindelse med at Statistisk sentralbyrå la frem nye befolkningsframskrivninger 5. juli 2022.

1 Hovedpunkter

Til 1. konsultasjonsmøte om 2023-budsjettet la Det tekniske beregningsutvalget for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) fram beregninger av hvordan kommunesektorens utgifter påvirkes av den demografiske utviklingen. Anslaget søkte å si noe om hva det vil koste å videreføre nivået på sentrale tjenester når befolkningen endres.

Befolkningsframskrivninger foretatt av Statistisk sentralbyrå (SSB) er et vesentlig grunnlagsmateriale for beregning av endring i kommunesektorens utgifter som følge av den demografiske utviklingen.

Beregningene til 1. konsultasjonsmøte benyttet befolkningsframskrivninger publisert i juni 2020, justert for kjent befolkningsutvikling. I dette notatet presenterer utvalget oppdaterte beregninger basert på befolkningsframskrivingene fra 5. juli 2022. Framskrivningene er basert på registrert folketall per 1. januar 2022. Framskrivningene viser at antall eldre fortsetter å øke, mens antall barn i barnehagealder reduseres. I tillegg vil mottaket av flyktninger fra Ukraina påvirke befolkningsutviklingen.

I beregningene av hvordan kommunesektorens utgifter påvirkes av den demografiske utviklingen, merutgifter, er det forutsatt konstante gjennomsnittskostnader pr. innbygger i aldersgruppene fra 2022-2023, samt konstante aldersspesifikke dekningsgrader for tjenestene. Beregningene tar ikke hensyn til politiske målsettinger om videre utbygging av tjenestetilbudet. Beregningene bygger på analyser av hvordan de faktiske utgiftene påvirkes bl.a. av den demografiske utviklingen, ikke på noen sentralt vedtatt norm for tjenestetilbudet. Aldersgrupperingen er relativt grov for dem som bruker relativt lite av tjenestene, og mer detaljert for de tyngre brukergruppene, se tabell 1. Det er ingen oppdeling i kjønn eller innvandrers-/landbakgrunn som uansett ville gi små effekter på ett års sikt.

På samme måte som for beregninger til 1. konsultasjonsmøte, legger utvalget regnskapstall fra 2019 til grunn for oppdaterte beregninger presentert i dette notatet. Normalt ville en for beregning av demografiutgiftene i 2023 tatt utgangspunkt i regnskapstall fra 2020 men ekstraordinære overføringer under koronapandemien gjør at regnskapstall fra 2020 gir i mindre grad et bilde av en normalsituasjon for kommunesektoren.

Formålet med beregningene begrenser seg til å vise de isolerte konsekvensene av demografiske endringer fra 2022-2023 for kommunale utgifter. Gitt den korte tidshorisonten knytter usikkerheten seg særlig til utviklingen i antall 0-åringer og innvandring, spesielt med tanke på krigen i Ukraina. Utviklingen i antall eldre er mer forutsigbar siden den først og fremst avhenger av dødeligheten som normalt endres lite.

Merutgiftene knyttet til demografiske endringer oppjusteres for 2023

Forventet befolkningsvekst gjennom 2022 basert på SSBs middelalternativ for befolkningsframskrivingene (alternativ MMMM) er nå om lag 49 700 personer. Basert på befolkningsframskrivingene fra juni 2020 justert for kjent utvikling la utvalget i notat til 1. konsultasjonsmøte til grunn en befolkningsvekst på 29 400 personer. De nye befolkningsframskrivingene gir dermed en klart høyere befolkningsvekst gjennom 2022 enn lagt til grunn den gangen. Det anslås nå at den demografiske utviklingen vil innebære

samlede merutgifter for kommunesektoren på om lag 3,2 mrd. 2022-kroner i 2023, dvs. 1,3 mrd. kroner høyere enn anslaget til første konsultasjonsmøte. Økningen må ses i sammenheng med flyktninger fra Ukraina, som ikke var tatt hensyn til i beregningene til konsultasjonsmøtet siden krigen var i en tidlig fase.

Merutgiftene for sektoren som finansieres av de frie inntektene, vil med hovedalternativet kunne anslås til om lag 2,6 mrd. kroner i 2023 eller 1,2 mrd. kroner høyere enn anslaget til 1. konsultasjonsmøte.

Usikkerhet

Det understrekes at utgiftsberegningene er beheftet med usikkerhet. For å skissere denne usikkerheten og betydningen av en eventuell lavere eller høyere befolkningsvekst, har utvalget også beregnet merutgiftene for kommunesektoren på grunnlag av SSBs befolkningsframskrivninger med høy og lav nettoinnvandring. Med lav nettoinnvandring kan befolkningsveksten anslås til om lag 36 500 personer, og de beregnede merutgiftene uavhengig av finansiering kan da anslås 1,0 mrd. 2022-kroner lavere enn middelalternativet. Med høy nettoinnvandring kan befolkningsveksten anslås til om lag 77 500 personer, og de beregnede merutgiftene uavhengig av finansiering kan da anslås til 2,1 mrd. 2022-kroner høyere enn middelalternativet.

Tilsvarende kan de beregnede merutgiftene finansiert av de frie inntekter med lavalternativet for nettoinnvandring anslås 0,8 mrd. 2022-kroner lavere enn med middelalternativet. Med høy nettoinnvandring kan de beregnede merutgiftene for de frie inntektene anslås til rundt 1,8 mrd. 2022-kroner høyere enn med middelalternativet.

2 Demografisk utvikling

Kommunene har ansvaret for bl.a. barnehager, grunnskole, helsetjenester, sosialtjenester, barnevern og pleie- og omsorgstjenester. Fylkeskommunene har blant annet ansvar for videregående opplæring, tannhelse og samferdsel. Dette er tjenester som i hovedsak er rettet mot bestemte aldersgrupper av befolkningen, og hvor utgiftene påvirkes direkte av den demografiske utviklingen.

Tabell 1 Anslått befolkningsendring fra 1.1.2022 til 1.1.2023. Befolkningsframskrivninger fra juli 2022

Aldersgruppe	Lav nettoinnvandring		Middels nettoinnvandring		Høy nettoinnvandring	
	Absolutt endring	Pst. endring	Absolutt endring	Pst. endring	Absolutt endring	Pst. endring
0-1 år	1 763	1,6	2 152	2,0	2 772	2,5
2-5 år	-5 906	-2,6	-5 088	-2,2	-3 443	-1,5
6-15 år	-1 785	-0,3	-236	0,0	3 248	0,5
16-18 år	2 944	1,5	3 482	1,8	4 800	2,5
19-20 år	414	0,3	762	0,6	1 502	1,2
21-22 år	-1 971	-1,5	-1 437	-1,1	-316	-0,2
23-29 år	133	0,0	3 619	0,7	10 987	2,2
30-49 år	5 777	0,4	10 482	0,7	20 439	1,4
50-66 år	13 142	1,1	13 893	1,2	15 321	2,3
67-79 år	14 186	2,2	14 244	2,3	14 351	3,8
80-89 år	7 453	3,8	7 453	3,8	7 453	3,8
90 år og over	394	0,8	394	0,8	394	0,8
Sum	36 544	0,7	49 720	0,9	77 508	1,4

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Utvalgets anslag på kommunesektorens merutgifter i 2023 knyttet til den demografiske utviklingen bygger på framskrivning av befolkningen fra 1. januar 2022 til 1. januar 2023. Dette er i tråd med det opplegget utvalget har benyttet i tidligere års beregninger. I juli 2022 publiserte SSB befolkningsframskrivinger for perioden 2022-2100, med utgangspunkt i registrert folkemengde 1. januar 2022. Framskrivningen er foretatt i en rekke alternativer med ulike forutsetninger om bl.a. fruktbarhet, levealder og nettoinnvandring.

I SSBs befolkningsframskrivinger er det knyttet betydelig usikkerhet til forutsetning om migrasjon på grunn av den pågående krigen i Ukraina. Dette bidrar til at innvandringen er forventet å øke noe på kort sikt og vil deretter oppleve en sterk nedgang til en langsiktig stabil trend på 11-12 000 personer årlig. I hovedalternativet antar SSB at nettoinnvandringen vil øke fra cirka 20 000 i 2021 til 37 000 i 2022. SSB antar for hovedalternativet at det vil komme om lag 20 000 flyktninger fra Ukraina i 2022, og 10 000 i 2023.

Utvalget har lagt til grunn SSBs middelalternativ for fruktbarhet og levealder. Også for nettoinnvandring har utvalget lagt til grunn middelalternativet, men i tillegg har utvalget foretatt alternative utgiftsberegninger med hhv. lav og høy nettoinnvandring. Tabell 1 viser anslått befolkningsendring fra 1. januar 2022 til 1. januar 2023 i tre alternativer.

Færre barn i alderen 2-15 år trekker isolert sett i retning av lavere utgifter til blant annet barnehage og grunnskole. Flere i alderen 16-18 år trekker i retning av høyere utgifter til videregående skole. En betydelig vekst i antall eldre i aldersgruppene over 67 år bidrar isolert sett til økte utgifter til omsorgstjenester. Også flere i aldersgruppene 50-66 år og 30-49 år bidrar til å trekke opp merutgiftene som følger av demografiendringer. Anslått vekst i total folkemengde er 0,9 pst. for middelalternativet og 0,7 og 1,4 pst. i alternativene med hhv. lav og høy innvandring.

3 Beregnede mer- og mindreutgifter i 2023 knyttet til den demografiske utviklingen

I pkt. 2 ble det redegjort for anslått befolkningsvekst fra 2022 til 2023 i tre alternativer. I dette avsnittet legger utvalget fram beregninger av utgiftsendringer fra 2022-2023 knyttet til de tre alternativene.

For nærmere om metode for beregning av mer- og mindreutgifter viser vi til notat til 1. konsultasjonsmøte. Der redegjøres det blant annet for kostnadsnøkkel og anslag på samlede utgifter i 2022. Det er kun forutsetningene knyttet befolkningsutviklingen fra 1. januar 2022 til 1. januar 2023 som er endret fra notatet til 1. konsultasjonsmøte. Øvrig datagrunnlag er det samme som den gangen. Det er lagt til grunn samme standarder, produktivitet og dekningsgrad i 2023 som lagt til grunn for 2022.

Anslaget er basert på regnskapstall for 2019 (KOSTRA-tall), framskrevet til 2022 med anslått nominell vekst i kommunesektorens frie inntekter – i tråd med etablert praksis – i henhold til Nasjonalbudsjettet 2022. Det vedtatte budsjettopplegget for 2022 etter Revidert nasjonalbudsjett tilsier isolert sett at frie inntekter for 2022 blir noe høyere enn anslått i Nasjonalbudsjettet 2022. Om en hadde tatt hensyn til dette, ville anslaget for merutgifter til demografi isolert sett øke med rundt 0,1 mrd. kroner.

I tabell 2 og 3 er mer- og mindreutgifter knyttet til de enkelte aldersgruppene beregnet med utgangspunkt i SSBs middelalternativ for befolkningsvekst. Tabellen viser anslåtte merutgifter basert på befolkningsframskrivinger fra henholdsvis juni 2020 og juli 2022.

De samlede merutgiftene oppjusteres fra 1,9 mrd. kroner til 3,2 mrd. kroner

På bakgrunn av forventet befolkningsutvikling fra 2022 til 2023 i tråd med SSBs middelalternativ for befolkningsvekst (alternativ MMMM), anslår utvalget at merutgiftene for kommunesektoren til drift av nasjonale velferdstjenester vil utgjøre om lag 3,2 mrd. kroner i

2023, se tabell 2. Dette tilsvarer en vekst i driftsutgiftene på de samme tjenestene på om lag 0,7 prosent. Anslaget er 1,3 mrd. kroner høyere enn beregningene basert på middelalternativet i befolkningsframskrivingene fra 2020. Det er betydelige oppjusteringer for de aller fleste aldersgrupper, med unntak av gruppene 0-1 år og 67 år og over. En betydelig del av oppjusteringen må ses i sammenheng med flyktnings situasjonen i Ukraina.

Av den samlede merutgiften på om lag 3,2 mrd. kroner er 2,2 mrd. kroner knyttet til kommunene og 1,0 mrd. kroner knyttet til fylkeskommunene. Merutgiftene i kommunene kan hovedsakelig henføres til de eldre aldersgruppene, men motvirkes i noen grad av færre barn i barnehagealder. Fylkeskommunenes merutgifter må ses i sammenheng med flere unge i alderen 16-18 år i videregående skole.

Tabell 2 Kommunesektorens brutto driftsutgifter (uavhengig av finansiering) fordelt på aldersgrupper. Endring fra 2022 til 2023. Basert på befolkningsframskrivinger fra hhv. juni 2020 og juli 2022.

				Beregninger foretatt til 1. konsultasjonsmøte 2022		Oppdaterte beregninger		Differanse (avrundet)	
				Basert på bef.fremskr. 2020, middelalternativ (MMMM)		Basert på bef.fremskr. 2022, hovedalternativ (MMMM)		beregninger til konsultasjonsmøte og oppdaterte beregninger	
	Kostnadsnøkkel	Samlede utg. (mrd. 2022-kr)	Utgift per innb. i 2022 (2022-kr)	Anslått endring i folketall 2022-2023	Mer-/mindreutgift (mill. 2022-kr)	Anslått endring i folketall 2022-2023	Mer-/mindreutgift (mill. 2022-kr)	Anslått endring i folketall 2022-2023	Mer-/mindreutgift (mill. 2022-kr)
0-1 år	0,023	10,2	92 521	2 827	262	2 152	199	-675	-62
2-5 år	0,136	59,5	258 014	-6 326	-1 632	-5 088	-1 313	1 238	319
6-15 år	0,269	117,7	183 814	-3 205	-589	-236	-43	2 969	546
16-18 år	0,116	50,8	265 659	2 473	657	3 482	925	1 009	268
19-20 år	0,010	4,6	36 037	329	12	762	27	433	16
21-22 år	0,010	4,5	33 198	-2 155	-72	-1 437	-48	718	24
23-29 år	0,029	12,6	24 977	-2 045	-51	3 619	90	5 664	141
30-49 år	0,100	43,7	29 858	1 737	52	10 482	313	8 745	261
50-66 år	0,074	32,3	27 942	12 689	355	13 893	388	1 204	34
67-79 år	0,093	40,5	64 293	14 554	936	14 244	916	-310	-20
80-89 år	0,095	41,4	213 821	7 823	1 673	7 453	1 594	-370	-79
90 +	0,045	19,8	426 179	676	288	394	168	-282	-120
SUM	1,000	437,5	80 643	29 377	1 889	49 720	3 217	20 343	1 327

Kilde: Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Tabell 3 Kommunesektorens netto driftsutgifter (frie inntekter) fordelt på aldersgrupper. Endring fra 2022 til 2023. Basert på befolkningsframskrivinger fra hhv. juni 2020 og juli 2022.

	Beregninger foretatt til 1. konsultasjonsmøte 2022			Oppdaterte beregninger		Differanse (avrundet)			
	Basert på bef.fremskr . 2020, middelalternativ (MMMM)			Basert på bef.fremskr. 2022, hovedalternativ (MMMM)		beregninger til konsultasjonsmøte og oppdaterte beregninger			
	Kostnadsnøkkel	Samlede utg. (mrd. 2022-kr)	Utgift per innb. i 2022 (2022-kr)	Anslått endring i folketall 2022-2023	Mer-/mindreutgift (mill. 2022-kr)	Anslått endring i folketall 2022-2023	Mer-/mindreutgift (mill. 2022-kr)	Anslått endring i folketall 2022-2023	Mer-/mindreutgift (mill. 2022-kr)
0-1 år	0,024	8,8	80 227	2 827	227	2 152	173	-675	-54
2-5 år	0,143	52,5	227 741	-6 326	-1 441	-5 088	-1 159	1 238	282
6-15 år	0,275	100,9	157 632	-3 205	-505	-236	-37	2 969	468
16-18 år	0,119	43,6	228 248	2 473	564	3 482	795	1 009	230
19-20 år	0,010	3,6	28 780	329	9	762	22	433	12
21-22 år	0,010	3,6	26 736	-2 155	-58	-1 437	-38	718	19
23-29 år	0,027	10,1	19 997	-2 045	-41	3 619	72	5 664	113
30-49 år	0,096	35,3	24 155	1 737	42	10 482	253	8 745	211
50-66 år	0,071	26,0	22 523	12 689	286	13 893	313	1 204	27
67-79 år	0,090	32,9	52 176	14 554	759	14 244	743	-310	-16
80-89 år	0,092	33,8	174 432	7 823	1 365	7 453	1 300	-370	-65
90 +	0,044	16,2	348 143	676	235	394	137	-282	-98
SUM	1,000	367,5	67 731	29 377	1 443	49 720	2 574	20 343	1 130

Kilde: Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Tilsvarende beregninger for de frie inntektene gir en merutgift på 2,6 mrd. kroner, se tabell 3. For kommunene er økningen 1,7 mrd. kroner, mens utgiftsbehovet knyttet til de demografiske endringene øker med vel 0,9 mrd. kroner for fylkeskommunene.

Anslaget for merutgiftene knyttet til de frie inntektene er 1,1 mrd. kroner høyere enn beregningene basert på middelalternativet i befolkningsframskrivingene fra 2020.

Samlede mer- og mindreutgifter for kommunesektoren er også beregnet med utgangspunkt i SSBs alternativer for høy og lav nettoinnvandring basert på SSBs befolkningsframskrivinger fra juli 2022, se tabell 4 og 5. Beregningsopplegget for øvrig er det samme som i tabell 2 og 3.

Gitt forutsetningene og en befolkningsutvikling med lav nettoinnvandring, kan de samlede merutgiftene knyttet til den demografiske utviklingen anslås til 2,3 mrd. kroner, dvs. om lag 1,0 mrd. kroner lavere enn anslag basert på middelalternativet.

Med forutsetninger om høy nettoinnvandring kan merutgiftene anslås til om lag 5,3 mrd. kroner, dvs. om lag 2,1 mrd. kroner mer enn anslag basert på middelalternativet.

Tabell 4 Kommunesektorens brutto driftsutgifter (uavhengig av finansiering) fordelt på aldersgrupper. Endring fra 2022 til 2023. Alternativer med hhv. lav og høy nettoinnvandring. Basert på SSBs befolkningsframskrivninger fra juli 2022.

	Utgift per innb. (2022-kr)	Lav nettoinnvandring		Høy nettoinnvandring	
		Anslått endring i folketall 2022-2023	Mer-/mindreutgift (mill. 2022-kr)	Anslått endring i folketall 2022-2023	Mer-/mindreutgift (mill. 2022-kr)
0-1 år	92 521	1 763	163	2 772	256
2-5 år	258 014	-5 906	-1 524	-3 443	-888
6-15 år	183 814	-1 785	-328	3 248	597
16-18 år	265 659	2 944	782	4 800	1 275
19-20 år	36 037	414	15	1 502	54
21-22 år	33 198	-1 971	-65	-316	-10
23-29 år	24 977	133	3	10 987	274
30-49 år	29 858	5 777	172	20 439	610
50-66 år	27 942	13 142	367	15 321	428
67-79 år	64 293	14 186	912	14 351	923
80-89 år	213 821	7 453	1 594	7 453	1 594
90 år og over	426 179	394	168	394	168
SUM	80 643	36 544	2 259	77 508	5 281

Kilde: Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

I tabell 5 er mer- og mindreutgifter for kommunesektoren finansiert av de frie inntektene beregnet med utgangspunkt i SSBs alternativer for høy og lav nettoinnvandring basert på SSBs siste befolkningsframskrivninger fra juli 2022. Gitt forutsetningene og en befolkningsutvikling med lav nettoinnvandring, kan merutgiftene for de frie inntektene knyttet til den demografiske utviklingen anslås til 1,8 mrd. kroner, dvs. om lag 0,8 mrd. kroner lavere enn anslag basert på middelalternativet. Med forutsetninger om høy nettoinnvandring kan merutgiftene for de frie inntektene anslås til om lag 4,3 mrd. kroner, dvs. om lag 1,8 mrd. kroner høyere enn anslag basert på middelalternativet.

Den største usikkerheten for kommunesektorens kostnader som følger av endringer i demografien er knyttet til yngre. Forskjellene mellom anslagene basert på hhv. lav og høy innvandring fremstår denne gangen som uvanlig stor, trolig på grunn av usikkerheten om utviklingen av covid-19 og flyktnings situasjonen i Ukraina.

Tabell 5 Kommunesektorens netto driftsutgifter (frie inntekter) fordelt på aldersgrupper. Endring fra 2022 til 2023. Alternativer med hhv. lav og høy nettoinnvandring. Basert på SSBs befolkningsframskrivninger fra juli 2022.

	Utgift per innb. (2022-kr)	Lav nettoinnvandring		Høy nettoinnvandring	
		Anslått endring i folketall 2022-2023	Mer-/mindreutgift (mill. 2022-kr)	Anslått endring i folketall 2022-2023	Mer-/mindreutgift (mill. 2022-kr)
0-1 år	80 227	1 763	141	2 772	222
2-5 år	227 741	-5 906	-1 345	-3 443	-784
6-15 år	157 632	-1 785	-281	3 248	512
16-18 år	228 248	2 944	672	4 800	1 096
19-20 år	28 780	414	12	1 502	43
21-22 år	26 736	-1 971	-53	-316	-8
23-29 år	19 997	133	3	10 987	220
30-49 år	24 155	5 777	140	20 439	494
50-66 år	22 523	13 142	296	15 321	345
67-79 år	52 176	14 186	740	14 351	749
80-89 år	174 432	7 453	1 300	7 453	1 300
90 år og over	348 143	394	137	394	137
SUM	67 731	36 544	1 762	77 508	4 325

Kilde: Det tekniske beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi

Vedlegg 20 TBUs demografianslag

Tabell 1 Avvik mellom TBUs anslag på merutgifter til demografi basert på SSBs befolkningsframskrivinger (hovedalternativet MMM(M)) og TBUs anslag (etterberegning) basert på faktisk befolkningsutvikling. Gruppert etter alder. Antall innbyggere (tabellen øverst) og mill. 2022-kroner (tabellen nederst).

Innb.	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
0-5	2 119	2 702	373	1 121	2 413	-1 100	-2 545	-1 511	-4 308	-1 136	-2 599	-1 438	-4 882	-1 649	-1 277	-2 357	3 628
6-15	403	-40	114	-937	-1 252	-459	-1 399	-992	-926	-923	1	762	-824	-200	133	-184	567
16-18	160	-32	-319	-555	16	476	-237	-229	30	-15	352	876	-58	-128	-219	55	141
19-66	5 072	7 417	15 454	5 544	-1 151	7 193	4 611	3 076	-3 233	-839	-8 306	-12 605	-14 317	-1 689	5 803	1 545	6 609
67-79	521	845	-263	198	601	232	212	-111	19	374	251	406	144	182	-40	-115	-498
80-89	1 262	906	-198	545	402	357	137	-106	76	612	394	287	217	0	71	150	-503
90 år og over	133	262	-181	161	361	-345	126	-482	238	255	6	-521	-522	-117	140	114	-73
Sum	9 670	12 060	14 980	6 077	1 390	6 354	905	-355	-8 104	-1 672	-9 901	-12 233	-20 242	-3 601	4 611	-792	9 871

Mill. 2022-kr	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
0-5	220	298	45	148	355	-175	-428	-252	-541	-163	-368	-216	-507	-217	-141	-315	350
6-15	79	-7	23	-188	-263	-98	-308	-216	-170	-170	0	144	-154	-37	25	-35	104
16-18	36	-9	-79	-129	5	133	-65	-67	7	-4	91	233	-15	-32	-56	15	38
19-66	76	112	236	77	-18	114	89	63	-81	-25	-232	-357	-373	-49	146	41	181
67-79	42	71	-23	17	54	22	11	-7	1	28	16	25	10	12	-3	-8	-33
80-89	350	267	-58	157	124	117	25	-22	16	127	78	59	47	0	15	34	-110
90 år og over	81	171	-115	97	222	-216	75	-286	126	136	4	-273	-214	-48	58	50	-31
Sum	885	903	28	179	479	-104	-601	-786	-643	-71	-412	-384	-1 206	-371	44	-218	500

¹ Avviket viser (anslaget basert på) den faktiske befolkningsutviklingen fratrukket (anslaget basert på) SSBs befolkningsframskrivinger. Positivt avvik innebærer at befolkningsframskrivingene til SSB viste seg å bli lavere enn den faktiske befolkningsveksten. Negativt avvik innebærer at befolkningsframskrivingene til SSB viste seg å bli høyere enn den faktiske befolkningsveksten.

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi og Statistisk sentralbyrå

Tabell 2 Anslag på kommunesektorens merutgifter i 2023 som følge av demografiske endringer, fordelt på fylker og tjenester. Anslått prosentvis vekst fra beregnet utgiftsbehov for 2022.

	Kommune- sektoren i alt	Kommuner i alt	Grunn- skole	Omsorgs- tjenester	Barne- hager	Øvrig	Fylkeskom- muner i alt	Videre- gående	Lokale ruter
Viken	1,0	1,1	0,3	2,3	-0,5	1,2	0,8	0,5	1,4
Oslo	1,4	0,9	0,7	1,7	-0,8	1,2	4,2	6,4	1,3
Innlandet	0,4	0,5	-0,9	1,9	-1,4	0,2	0,0	-0,1	0,1
Vestfold og Telemark	0,6	0,7	0,1	2,0	-1,8	0,6	-0,1	-0,4	0,6
Agder	0,9	0,5	-0,3	2,4	-2,6	0,5	3,1	4,4	0,7
Rogaland	0,8	0,6	0,2	2,5	-2,2	0,6	1,5	1,9	0,8
Vestland	0,4	0,3	0,1	1,6	-2,6	0,4	0,8	1,1	0,5
Møre og Romsdal	0,1	0,2	-0,4	1,4	-1,6	0,2	-0,4	-0,7	0,2
Trøndelag	1,0	0,7	-0,1	2,3	-1,7	0,8	2,5	3,5	1,0
Nordland	0,2	0,6	-0,4	2,4	-2,5	0,1	-1,6	-2,4	-0,2
Troms og Finnmark	0,8	0,6	-1,4	2,8	-1,7	0,3	1,8	2,8	0,3
Sum	0,7	0,6	0,0	2,0	-1,7	0,7	1,4	1,8	0,9

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi. Basert på Statistisk sentralbyrås regionale befolkningsframskrivninger (MMMM).

Vedlegg 21 Kommuneregnskapet og nasjonalregnskapet

1 Innledning

Offentlig forvaltning og offentlige og private foretak fører sine regnskaper etter ulike regnskapsforskrifter. Ved å konvertere regnskapstallene over til definisjonene i nasjonalregnskapet (NR) oppnår man en felles inndeling som gjør det mulig å sammenstille de ulike delene av økonomien. En oppstilling av kommuneforvaltningens inntekter og utgifter i NR er derfor nødvendig, f.eks. for å sammenlikne med utviklingen i øvrige deler av offentlig sektor eller privat sektor.

For å vurdere utviklingen i kommuneforvaltningen over tid, kan det også være en fordel å bruke NR. NR blir, i tillegg til løpende priser, også utarbeidet i faste priser. Dermed får man tidsserier for volumutviklingen av investeringer, produktinnsats, lønnskostnader mv. I tillegg kan det i NR være korrigert for endringer i kommuneregnskapsforskriftene som ellers ikke vil gi sammenlignbare tall over tid.

Tabellene etter kommuneregnskapets oppstillingsmåte gir tall etter de samme begrep som finnes i den enkelte kommunes og fylkeskommunes regnskap. Disse tabellene gir derfor endringstall som kan sammenlignes med utviklingen i egen kommune. Med forbehold om virkningen av de ulikheter i omfang mv. som nevnes nedenfor, gir de to tabellsettene opplysninger som kan utfylle hverandre i beskrivelse og analyse av utviklingen i kommunal økonomi.

2 Omfang av kommuneforvaltningen

I NR omfatter kommuneforvaltningen kommuner og fylkeskommuner, samt kommuneforetak (KF), fylkeskommunale foretak (FKF) og interkommunale samarbeid (IKS) som driver ikke-markedsrettet virksomhet. Det vil si at KF, FKF og IKS som driver markedsrettet/næringsrettet virksomhet, for eksempel innen eiendomsdrift eller håndtering av næringsavfall, holdes utenfor kommuneforvaltningen i NR. På den annen side inkluderer kommuneforvaltningen i NR også alle kirkelige fellesråd og om lag 100 kommunale museer og teatre organisert som stiftelser eller aksjeselskaper.

3 Sammenhengen mellom artsinndelingen i NR og KOSTRAs arter

For at den enkelte kommune- og fylkeskommune også skal kunne sammenlikne utviklingen i egen kommune med tall etter nasjonalregnskapets gruppering gis det her en oversikt over sammenhengen mellom de to grupperingene.

Lønnskostnader: Artene 010 – 099 i KOSTRA, fratrukket 710 (sykelønnsrefusjoner).

Produktinnsats: Artene 100 – 270 i KOSTRA, med unntak for artene 200 (inventar og utstyr) og 209 (medisinsk utstyr) som i nasjonalregnskapets defineres som investeringer. I tillegg trekkes art 690 (fordelte utgifter) fra. Enkelte av artene i 200-serien behandles som investeringer dersom de stammer fra investeringsregnskapet (kontoklasse 0). I tillegg inkluderer produktinnsats den beregnede størrelsen *indirekte målte finansielle tjenester*.

Gebyrer: Artene 600 – 650 i KOSTRA. Salg av driftsmidler (art 660) behandles i nasjonalregnskapet som salg av realkapital.

Andre nasjonalregnskapsarter vil være vanskeligere å følge. Når det gjelder overføringer til private (art 470) skiller nasjonalregnskapet mellom flere ulike overføringstyper, og hvilken funksjon som er brukt vil da være med å bestemme overføringstype. I andre tilfeller vil kontoklasse være med å bestemme omkodingene til nasjonalregnskapsarter.

4 Ulike underskuddsbegrep

I tabeller etter NRs gruppering er *nettofinansinvesteringer* (tidligere benevnt overskudd før lånetransaksjoner) en viktig indikator ved vurdering av den økonomiske utviklingen. Dette resultatbegrepet er definert som samlede inntekter fratrukket samlede utgifter, der utgifter til bruttorealinvesteringer er medregnet, mens lån og avdrag er holdt utenom. I oppstillinger etter kommuneregnskapets føringsmåte er det sammenlignbare begrepet *underskudd før lån og avsetning*.

5 Ulike gjeldsbegrep

I NR lages også statistikk over fordringer og gjeld, benevnt *finansielle sektorregnskaper*. Denne gir et avstemt og helhetlig bilde av institusjonelle sektors finansielle eiendeler, gjeld og finanstransaksjoner, samt en beskrivelse av fordrings- og gjeldsforholdene sektorene imellom. Statistikken benyttes i denne rapportens del 2 for å belyse gjeldsutviklingen i kommuneforvaltningen.

Finansregnskapet baseres på en rekke datakilder: regnskapsstatistikk for finansielle foretak og stats- og kommuneforvaltningen, utenriksregnskap, statistikk for verdipapirer registrert i VPS, samt ulike typer av registerstatistikk.

Oppstillingen under viser hvilke objekter som inngår i finansregnskapet og hvilke kapitler i kommuneregnskapene som disse tilsvarer. Legg merke til at fordringer og gjeld tilknyttet pensjoner, det vil si kapittel 2.19/5.19, 2.20/5.20, 2.39/5.39 og 2.40/5.40 i kommuneregnskapet, ikke inngår i finansregnskapet.

Fordringer:		Gjeld:	
NRs gruppering	Kapittel i kommuneregnskapet	NRs gruppering	Kapittel i kommuneregnskapet
F2 Sedler, mynt og bankinnskudd	2.10 / 5.10		
F31 Sertifikater	2.12 / 5.12	G31 Sertifikater	2.43 / 5.43
F32 Obligasjoner	2.11 / 5.11	G32 Obligasjoner	2.41 / 5.41
F4 Utlån	2.22 / 5.22	G4 Lån	2.31 / 5.31 og 2.45 / 5.45
F5 Aksjer og fondsandeler	2.18 / 5.18 og 2.21 / 5.21		
F6 Forsikringstekniske reserver	Finnes ikke i kommuneregnskapet		
F8 Andre fordringer	2.13 / 5.13	G8 Annen gjeld	2.32 / 5.32

Nettofordringer eller nettogjeld er differansen mellom fordringer og gjeld. Avvik mellom finansregnskapet og kommuneregnskapet vil være forklart av ulike definisjoner og verdsettingsprinsipper, samt forskjeller i sektoromfang beskrevet i punkt 2. Også feil og mangler i statistikkene kan forårsake avvik.

6 *Hvor finner man mer informasjon om nasjonalregnskapet?*

- Årlig og kvartalsvis nasjonalregnskap gir informasjon om produksjon, anvendelse og sysselsetting i Norge: www.ssb.no/nr og www.ssb.no/knr
- Inntekts- og kapitalregnskapet beskriver inntekts- og utgiftstransaksjoner, sparing og nettofinansinvesteringer for alle sektorene i økonomien: www.ssb.no/nri
- Finansielle sektorregnskaper har statistikk over fordrings- og gjeldsforholdene: www.ssb.no/finsek
- Statistikk om offentlige finanser gir oppstillinger over inntekter og utgifter, samt fordringer og gjeld, i stats- og kommuneforvaltningen: www.ssb.no/offinnut og www.ssb.no/offogjeld

Vedlegg 22 Definisjonskatalog

Aktivitetsutvikling

For å måle utviklingen i den samlede aktiviteten i kommuneforvaltningen bruker utvalget endringer i sysselsetting målt i timeverk, produktinnsats i faste priser og brutto realinvesteringer i faste priser der disse veies sammen. Som vekter brukes de andelene som lønnskostnader (inkludert pensjonsutgifter), produktinnsats og brutto realinvesteringer utgjør av samlede utgifter for de tre kostnadsartene. Den nevnte indikatoren fanger ikke opp endringer i andre utgiftsarter enn de som er nevnt ovenfor, for eksempel overføringer til private og renteutgifter.

Akkumulert regnskapsmessig merforbruk

Det akkumulerte regnskapsmessige merforbruket viser ikke bare årets merforbruk, men også kommunenes og fylkeskommunenes merforbruk fra tidligere år som ikke er dekket inn. Se også "regnskapsmessig merforbruk" for nærmere omtale. Et akkumulert regnskapsmessig merforbruk innebærer at egenkapitalen som knytter seg til frie driftsinntekter er negativ ("et negativt disposisjonsfond"). En kommune vil normalt ha ett beløp på enten disposisjonsfond eller akkumulert regnskapsmessig merforbruk. Et akkumulert regnskapsmessig merforbruk sier noe om hvilket omstillingsbehov kommunen eller fylkeskommunen har for den løpende driften og som de må dekke inn gjennom positive netto driftsresultater i framtiden. Indikatoren er hentet fra balanseregnskapet til kommunene og fylkeskommunene.

Aktivitetsutvikling

For å måle utviklingen i den samlede aktiviteten i kommuneforvaltningen bruker utvalget endringer i sysselsetting målt i timeverk, produktinnsats i faste priser og brutto realinvesteringer i faste priser der disse veies sammen. Som vekter brukes de andelene som lønnskostnader (inkludert pensjonsutgifter), produktinnsats og brutto realinvesteringer utgjør av samlede utgifter for de tre kostnadsartene. Den nevnte indikatoren fanger ikke opp endringer i andre utgiftsarter enn de som er nevnt ovenfor, for eksempel overføringer til private og renteutgifter.

Arbeidskapital

Arbeidskapitalen er lik omløpsmidler fratrukket kortsiktig gjeld (inklusive premieavvik). Arbeidskapitalen gir uttrykk for kommunenes og fylkeskommunenes likviditet, det vil si deres evne til å betale forpliktelsene etter hvert som de forfaller. Arbeidskapitalen omfatter bankinnskudd, verdipapirer (aksjer, sertifikater og liknende) og kortsiktige fordringer, fratrukket kassakredittlån, sertifikatlån og leverandørgjeld. Premieavvik er regnskapsteknisk definert under kortsiktige fordringer/gjeld, men er i realiteten bare en periodiseringspost. Indikatoren vises derfor som regel eksklusiv premieavvik for å få et bedre mål på likviditeten. Utviklingen i arbeidskapital bestemmes av forskjellen mellom årets tilgang og bruk av midler, korrigert for årets endring i ubrukte lånemidler.

Avskrivninger

Avskrivninger, som er et uttrykk for verdiforringelsen på kommunale anleggsmidler, føres i driftsregnskapet, men blir eliminert før regnskapsmessig resultat fastsettes. I brutto driftsresultat gis imidlertid avskrivningene resultateffekt, og kan følgelig brukes for sammenligning med det resultatorienterte regnskapssystem, som primært brukes i privat næringsliv. I KOSTRA blir det benyttet en lineær avskrivningsfunksjon der verdsettingen av kapitalen er basert på anskaffelseskostnaden. Det blir ikke korrigert for at inflasjon påvirker verdien av kapital som er anskaffet på forskjellige tidspunkt. I KOSTRA belastes avskrivninger den enkelte funksjonen (Kontoklasse 1, art 590). Avskrivningene har en motpost (funksjon 860, art 990), slik at de ikke får virkning for beregning av netto driftsresultat.

Brutto driftsinntekter

Driftsinntektene er summen av skatteinntekter, rammetilskudd, øremerkede tilskudd til løpende drift samt gebyrer og salgs- og leieinntekter. Det korrigeres for dobbeltføringer som skyldes viderefordeling av utgifter/internkjøp mv (690 og 790). Driftsinntektene er kontoklasse 1 (driftsregnskapet), alle funksjoner og artene ((600... 890) – 690 – 790)". Art 690 er 'Fordelte utgifter' og art 790 er 'Internsalg'. Definisjonen bygger på KOSTRA.

Brutto driftsresultat

Driftsinntekter fratrukket driftsutgifter (inkl. avskrivninger) eksklusive renter og avdrag. Brutto driftsresultat bygger på regnskapsoppstillingen i kommuneregnskapene. Se også begrepet "netto driftsresultat".

Brutto driftsresultat = Brutto driftsinntekter - brutto driftsutgifter

Brutto driftsinntekter = Kontoklasse 1, alle funksjoner, artene (600..890)–690–790).

Brutto driftsutgifter = Kontoklasse 1, alle funksjoner, artene (((010..480)+590)–690–790).

Brutto driftsutgifter

Brutto driftsutgifter i alt gir uttrykk for (fylkes-)kommunens samlede utgifter til alle tjenestene. Begrepet omfatter også avskrivninger og det korrigeres for viderefordeling av utgifter.

Definisjonen bygger på KOSTRA.

Brutto driftsutgifter *i alt* er i KOSTRA definert som Kontoklasse 1 (driftsregnskapet), alle funksjoner, artene [(010..480, 590)–(690)] + kontoklasse 3, alle funksjoner, artene [(010..370, 400..470, 590) – (690, 775, 780, 880, 895)]. Driftsutgiftene (brutto) viser således de samlede driftsutgiftene inkludert avskrivninger korrigert for dobbeltføringer som skyldes viderefordeling av utgifter/internkjøp.

Brutto driftsutgifter på den enkelte funksjon/tjenesteområde viser hvor mye den enkelte tjenesten koster i løpet av et år. Begrepet omfatter de løpende utgiftene til tjenesten inkludert avskrivninger korrigert for viderefordeling av utgifter samt sykelønnsrefusjon og mva-kompensasjon.

Brutto driftsutgifter *på funksjon/tjenesteområde* er i KOSTRA definert som kontoklasse 1 (driftsregnskapet), funksjonene innen det enkelte tjenesteområdet, artene [(010..480, 590) – (690, 710, 729)] + kontoklasse 3, funksjonene innen det enkelte tjenesteområdet, artene [(010..370, 400..470, 590) – (690, 710, 729, 775, 780, 880, 895)].

Bruttonasjonalprodukt for Fastlands-Norge (BNP)

Verdiskapningen i samfunnet måles i nasjonalregnskapet ved bruttonasjonalproduktet. Ved internasjonale sammenlikninger benyttes vanligvis BNP pr. innbygger som en indikator for velstandsnivået i et land. Med BNP i Fastlands-Norge menes bruttoproduktet for all innenlandsk produksjonsaktivitet utenom næringene utvinning av råolje og naturgass, rørtransport og utenriks sjøfart.

Brutto investering i fast realkapital

Anskaffelser av ny fast realkapital, pluss kjøp minus salg av eksisterende fast realkapital. Fast realkapital består av realkapital som boliger andre bygg, anlegg, transportmidler, maskiner, annet produksjonsutstyr, livdyr- og frukttrebestand mv. og immateriell realkapital (eng: intellectual property products (IPP)), som leting etter mineraler inklusive råolje og naturgass, forsknings- og utviklingskostnader, programvare og originalverk innen kunst.

Brutto investeringsutgifter

Begrepet omfatter kommunenes og fylkeskommunenes utgifter i forbindelse med investeringer i fast eiendom og anlegg. Begrepet skal si noe om prioritering av nybygging, større utviklingstiltak og andre investeringer innen de enkelte tjenesteområdene og totalt. Definisjonen i KOSTRA er kontoklasse 0 (investeringsregnskapet (fylkes)-kommuneregnskapet), alle tjenestefunksjonene (100..790), artene [(010..501) – (690)] + kontoklasse 4 (investeringsregnskapet KF/FKF/IKS), alle tjenestefunksjonene (100..790), artene [(010..500) – (690, 901)]

Deflator

Veid samlet prisendring i kommunesektoren i prosent fra året før. I deflatoren inngår endringer i lønnskostnader, produktinnsats og bruttoinvesteringer. Deflatoren benyttes av Finansdepartementet og TBU ved beregning av realvekst i kommunesektorens inntekter.

Disposisjonsfond

Disposisjonsfond er oppsparte midler som fritt kan benyttes til finansiering av drifts- eller investeringsutgifter. Midlene stammer fra positive netto driftsresultater som ikke er bundet til særskilte formål (f.eks. vil øremerkede tilskudd være en slik bundet inntekt) og som ikke er benyttet til å finansiere investeringer. Disposisjonsfond er en del av kommunenes og fylkeskommunenes egenkapital. Egenkapitalen kan deles i fire, henholdsvis etter bundne og ubundne inntekter og etter drifts- og investeringsinntekter. Disposisjonsfond er den delen som gjenspeiler oppsparte, frie driftsinntekter. Indikatoren er hentet fra kommunenes og fylkeskommunenes balanseregnskaper.

Disposisjonsfondet vises av og til etter at akkumulerte regnskapsmessige merforbruk er trukket fra. Et akkumulert regnskapsmessig merforbruk er "et negativt disposisjonsfond", det vil si når egenkapitalen som knytter seg til frie driftsinntekter er negativ. En kommune vil normalt ha ett beløp på enten disposisjonsfond eller akkumulert regnskapsmessig merforbruk.

Driftsinntekter

Se brutto driftsinntekter.

Driftsutgifter

Se brutto driftsutgifter.

Eiendomsskatt

Kun kommuner kan skrive ut eiendomsskatt. Eiendomsskatt kan skrives ut i "hele kommunen" eller i "klart avgrensede område som helt eller delvis er utbygd på byvis, eller der slik utbygging er i gang". Kommunene kan også velge å skrive ut eiendomsskatt bare på "verker og bruk" eller på dette i kombinasjon med næringseiendom. Det finnes også noen andre kombinasjoner av det geografiske virkeområdet, jf. lov om eieendomsskatt § 3. Kraftanlegg er eksempel på verk og bruk. Herunder hører også vassfall, inklusive kraftstasjoner, overføringsanlegg, fordelingsnett etc. Skatten skrives ut på grunnlag av takst over eiendommen. Skattesatsen må ligge i intervallet mellom 2 og 7 promille. Satsøkninger fra år til år er begrenset til to promilleenheter. Fra 2019 er satsen ved førstegangsutskrivning av eiendomsskatt, samt maksimal årlig satsøkning, redusert fra to til én promille.

Fastlands-Norge

Se bruttonasjonalprodukt for Fastlands-Norge.

Fast realkapital

Et kapitalobjekt regnes som fast realkapital dersom det er resultat av en produksjonsprosess, dvs. produsert kapital, og brukes gjentatte ganger eller kontinuerlig i produksjonen over en lenger periode enn ett år.

Omfatter både realkapital som boliger og andre bygninger, anlegg, transportmidler, maskiner, annet produksjonsutstyr, livdyr- og frukttrebestand mv., og immateriell realkapital (eng: Intellectual property products (IPP)) som leting etter mineraler, forsknings- og utviklingskostnader, EDB-programvare og originalverk innen kunst.

Lagerkapital og verdigjenstander som ikke kan brukes gjentatte ganger i produksjon, regnes ikke som fast realkapital. Det gjør heller ikke naturkapital og annen ikke-produsert kapital. Denne definisjonen bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

FI-U

Frie inntekter, utvidet begrep: Utvalget benytter i kapittel 7 en inntektsstørrelse som i tillegg til å omfatte rammetilskudd, skatt på inntekt, formue og naturressursskatt og eiendomsskatt også inkluderer konsesjonskraft- og hjemfallsinntekter, inntekter fra

Havbruksfondet og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift. Dette er inntekter som ikke er underlagt streng regulering med hensyn til bruk.

Frie inntekter

Frie inntekter kan ha to ulike definisjoner.

Når det snakkes om frie inntekter i forbindelse med kommuneopplegget (for eksempel som andel av samlede inntekter eller vekst i frie inntekter i tabell 2.1), omfatter frie inntekter skatteinntekter og rammetilskudd. Se også TBUs vedlegg om kommuneforvaltningens samlede inntekter.

Frie inntekter kan også benyttes om inntekter som kommunene kan disponere uten andre bindinger enn gjeldende lover og forskrifter, altså inntekter som ikke er bundet til særskilte formål (øremerkede tilskudd er et eksempel på en slik bundet inntekt). Summen av ordinære skatter på inntekt og formue, eiendomsskatt, naturressursskatt m.m. og rammetilskudd inkluderes i inntektsbegrepet.

Frie inntekter for ett år kan korrigeres for variasjoner utgiftsbehov (se under "korrigerede inntekter"). Utvikling i frie inntekter over flere år kan korrigeres for oppgaveendringer, prisutvikling og befolkningsutvikling.

GSI (Grunnskolens informasjonssystem)

GSI (Grunnskolens informasjonssystem) er et system for registrering av opplysninger om grunnskolen i Norge. GSI samler inn en omfattende mengde data om grunnskolen i Norge. Det samles inn drøyt 100 opplysninger om hver eneste grunnskole, bl.a. årstimer, ressurser, spesialundervisning, språklige minoriteter, målform, fremmedspråk, fysisk aktivitet, leksehjelp, SFO og PPT. I GSI registreres situasjonen per 1. oktober hvert år. Data blir offentlig tilgjengelige i GSI i slutten av desember.

Inntekter i kommuneforvaltningen

Summen av løpende inntekter og kapitalinntekter. Begrepet bygger på nasjonalregnskapets gruppering. Se vedlegg 1.

IPLOS (individbasert helse- og omsorgsstatistikk)

IPLOS (individbasert helse- og omsorgsstatistikk) er betegnelsen på et sentralt helseregister som danner grunnlag for blant annet nasjonal statistikk for omsorgssektoren i perioden 2007- 2017. IPLOS-registeret inneholder data fra kommunene om personer som har søkt, mottar eller har mottatt helse- og omsorgstjenester. Fra og med 2018 inngår IPLOS-opplysningene i Kommunalt pasient- og brukerregister (KPR).

K2

K2 er et mål for hvor stor innenlandsk bruttogjeld kommuneforvaltningen har, og er den indikatoren som best gir uttrykk for utviklingen i den samlede gjelden over en lengre periode. Statistikken er avledet fra regnskapsopplysninger fra banker, finansieringsforetak, forsikringsselskaper og pensjonskasser, i tillegg til at Statistisk

sentralbyrå henter inn opplysninger fra VPS, Statens Pensjonskasse og Eksportkreditt Norge AS. All gjeld i K2 er rentebærende.

K2 oppgis for kommuneforvaltningen samlet. Kommuneforvaltningen omfatter kommuner og fylkeskommuner samt kommunal virksomhet som ikke er næringsrettet og som er underlagt kommuner eller fylkeskommuner. Kommunale og fylkeskommunale foretak (KF og FKF) og interkommunale selskaper (IKS) som driver næringsvirksomhet inngår ikke i tallene. Det gjør heller ikke gjeld kommunesektoren garanterer for eller gjeld i kommunale aksjeselskaper o.l. Se for øvrig omtale av "kommuneforvaltningen".

Kapitalslit

Reduksjon i verdien av fast realkapital på grunn av normal slitasje, skade og foreldelse. Kapitalslitet i nasjonalregnskapet fremkommer ikke direkte fra kommuneregnskapet, men kan beregnes ut fra størrelsen på verdien av den oppsamlede realkapital i kommuneforvaltningen.

Kapitalutgifter

Kapitalutgiftene omfatter kjøp av fast eiendom og anskaffelse av fast realkapital (bygninger og anlegg, utstyr og inventar).

KFI-U, Korrigerte frie inntekter, utvidet begrep

Rammetilskudd, inntekter fra skatt på inntekt, formue og naturressursskatt (alle etter skatteutjevning), eiendomsskatt, konsesjons- og hjemfallsinntekter, inntekter fra havbruksfond og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift. Korrigert for variasjoner i utgiftsbehovet. Se også FI-U og korrigerte inntekter.

Kommunalt pasientregister (KPR)

Kommunalt pasient- og brukerregister (KPR) er et sentralt helseregister. KPR inneholder opplysninger om de som har søkt om, mottar eller har mottatt helse- og omsorgstjenester fra kommunene. Det er hjemlet i helseregisterloven § 11 og regulert av forskrift om kommunalt pasient- og brukerregister. KPR inneholder opplysninger om omsorgsdata (tidligere innrapportert til IPLOS-registeret) fra og med 2017, samt utvalgte opplysninger fra KUHR-registeret fra og med juli 2016. KUHR (kontroll og utbetaling av helserefusjoner) er et system som håndterer refusjonskrav fra behandlere og helseinstitusjoner til staten (HELFO).

Kommunekassetall

Kommunekassetall i denne rapporten brukt i tilknytning til regnskapstall der kommunale foretak (KF), fylkeskommunale foretak (FKF), interkommunale selskaper (IKS) samt interkommunale samarbeid som er egne rettssubjekter, ikke inngår.

Kommunalt konsum

Konsum i kommuneforvaltningen beregnes som summen av lønnskostnader, produktinnsats (inkl. reparasjoner og vedlikehold), kapitalslit, produktkjøp til husholdningene, driftsresultat i markedsrettet virksomhet for visse kapitler fratrukket gebyrer. Begrepet bygger på nasjonalregnskapets definisjoner.

Kommuneforvaltningen

Kommuneforvaltningen er en del av offentlig forvaltning og omfatter ikke-markedsrettet virksomhet som er direkte styrt og kontrollert av lokale og regionale politisk og administrative myndigheter. En sentral oppgave er produksjon av tjenester.

Kommuneforvaltningen er en sektor i nasjonalregnskapet og omfatter kommuner, fylkeskommuner og kirkelige fellelråd. I tillegg omfatter sektoren kommunale foretak (KF), fylkeskommunale foretak (FKF) og interkommunale selskaper (IKS), dersom disse driver ikke-markedsrettet virksomhet. De fleste forvaltningsforetakene finner en innenfor vann- og avløp, renovasjon, tjenester tilknyttet eiendomsdrift, offentlig administrasjon, helsetjenester, bibliotek- og museumsdrift samt innenfor drift av sports- og idrettsanlegg. Sektoren omfatter også kommunale og fylkeskommunale lånefond.

KF, FKF og IKS som driver markedsrettet/næringsrettet virksomhet, for eksempel innen eiendomsdrift eller håndtering av næringsavfall, holdes utenfor kommuneforvaltningen i nasjonalregnskapet. Dette vil omfatte virksomhet som føres på KOSTRA-funksjonene 320, 330, 373 og 710.

Se for øvrig vedlegget "Kommuneregnskapet og nasjonalregnskapet".

Kommunesektoren

Når dette begrepet brukes i tilknytning til statistikk, omfatter statistikken kommuner, fylkeskommuner, kommunale og fylkeskommunale foretak (KF/FKF), interkommunale selskaper (IKS) og interkommunale samarbeid etter kommuneloven, samt lånefondene. Se også omtale under konserntall. Denne inndelingen følger altså organisasjonsform. Populasjonen vil altså være litt annerledes enn for kommuneforvaltningen (se egen omtale av dette).

Se for øvrig vedlegget "Kommuneregnskapet og nasjonalregnskapet".

Konserntall

Bli i denne rapporten brukt om statistikk der det i tillegg til kommunen ("etatene", dvs. den delen av organisasjonen som ligger under administrasjonssjefen) også inngår kommunale og fylkeskommunale foretak (KF og FKF, regulert i kapittel 9 i kommuneloven), interkommunale selskaper (IKS, regulert i lov om interkommunale selskaper) samt interkommunale politiske råd (kapittel 18 i kommuneloven) og kommunale oppgavefelleskap (kapittel 19 i kommuneloven). De to sistnevnte kom med ny kommunelov, som trådte i kraft i 2020. Til og med 2019 inngikk også § 27-samarbeid som var egne rettssubjekter, Dei konserntallene. Disse er fra og med 2020 omdannet til enten interkommunale politiske råd eller kommunale oppgavefelleskap.

Særregnskapene rapporteres enkeltvis til SSB og konsolideringen til konsern foretas av SSB. Mellom (fylkes)kommunen og KF/FKF er eierforholdet alltid en-til-en, mens IKS eies av flere kommuner/fylkeskommuner sammen. Den enkelte (fylkes)kommunes eierandel i IKS fordeles i henhold til registrerte eierandeler i Foretaksregistret i Brønnøysund. § 27-enhetene fordeles etter eierandel for de enhetene hvor SSB har fått opplysninger om eierandelene, ellers behandles disse enhetene likt som

(fylkes)kommunale foretak. (Fylkes)kommunal virksomhet organisert som aksjeselskaper og stiftelser inngår ikke i konsernbegrepet.

Ved utgangen av 2017 var det registret 243 interkommunale selskap, 8 interfylkeskommunale selskap og 37 kjente interkommunale samarbeider (§27-enheter) med om lag 2207 eierforbindelser. Det var 176 kommunale foretak og 7 fylkeskommunale foretak. Kommunene Oslo, Drammen og Bergen og Sør-Trøndelag fylkeskommune hadde organisert finansforvaltningen i lånefond.

Konsum i kommuneforvaltningen

Kommuneforvaltningens utgifter til konsum. Disse utgiftene måles ved totale produksjonskostnader, dvs. som sum av produktinnsats (varer og tjenester som kommuneforvaltningen disponerer til sine produksjonsformål), lønnskostnader (bruken av egen arbeidskraft), kapitalslit (bruken av egen produksjonskapital) og eventuelle netto næringskatter, men fratrukket inntekter fra salg til andre sektorer (gebyrer). I tillegg kommer produktkjøp til husholdninger, dvs. kommunenes finansiering av varer og tjenester som husholdningene forbruker. Kommunenes tilskudd til private barnehager blir f.eks. betraktet som produktkjøp til husholdningene siden kommunene "betaler" deler av husholdningenes konsum av barnehagetjenester.

Konsumet i kommuneforvaltningen deles i to hovedkategorier: kollektivt konsum som er forvaltningens eget konsum, og individuelt konsum som forbrukes av husholdningene (personlig konsum).

Korrigerte inntekter/utgiftskorrigerte inntekter

Inntekter korrigert for variasjon i utgiftsbehovet. Kommuner med ulik demografisk eller geografisk struktur, vil ha ulikt nivå på kostnadene ved produksjon av samme tjeneste. Den delen av inntektene som inngår i et beregnet samlet utgiftsbehov for sektorene som inngår i utgiftsutjevningen blir korrigert ved hjelp av mekanismene for utgiftsutjevningen i inntektssystemet, kostnadsnøkkelen. Utgiftskorrigerte inntekter beregnes både med og uten eiendomsskatt og hjemfalls- og konsesjonskraftsinntekter, inntekter fra havbruksfondet og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift i inntektsgrunnlaget. I TBUs rapport brukes som hovedregel det mest omfattende inntektsbegrepet, se FI-U og KFI-U.

KOSTRA

KOSTRA (KOMmune-STat-Rapportering) er et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal virksomhet. Informasjon om kommunale tjenester og bruk av ressurser på ulike tjenesteområder registreres og sammenstilles for å gi relevant informasjon til beslutningstakere både nasjonalt og lokalt. Informasjonen skal tjene som grunnlag for analyse, planlegging og styring, og herunder gi grunnlag for å vurdere om nasjonale mål oppnås. KOSTRA skal forenkle rapporteringen fra kommunene til staten ved at data rapporteres bare en gang, selv om de skal brukes til ulike formål.

Langsiktig gjeld

Langsiktige lån har normalt lengre løpetid enn ett år. Lån beregnet for viderefremidling til andre instanser/innbyggere, såkalte formidlingsutlån, inngår.

Langsiktig gjeld, konsern (eks. pensjonsforpliktelser) = kontoklasse 2, kapittel (41..45), alle sektorer + kontoklasse 5, kapittel (41..46), alle sektorer + kapitlene (41,42,43,45), alle sektorer i lånefond.

Data hentes fra kommunens balanseregnskap og særbedriftenes balanseregnskap.

Løpende utgifter

Løpende utgifter er definert som lønnskostnader, produktinnsats (vareinnsats), produktkjøp til husholdninger, renteutgifter, overføringer fra kommuneforvaltningen til private og staten, samt utgifter til kommunale foretak.

Nasjonalregnskapet

Formålet med nasjonalregnskapsstatistikken er å gi et avstemt og helhetlig bilde av samfunnsøkonomien. Nasjonalregnskapet gir både en sammenfattet beskrivelse av økonomien under ett, og en detaljert beskrivelse av transaksjonene mellom de ulike deler av økonomien og mellom Norge og utlandet. Statistikk fra en rekke områder stilles sammen og bearbeides i nasjonalregnskapet. Det norske nasjonalregnskapet utarbeides i tråd med internasjonale retningslinjer, noe som sikrer sammenlignbarhet med andre land.

Det årlige realregnskapet gir tall for produksjon, produktinnsats, bruttoprodukt, inntektskomponenter og sysselsetting fordelt på næringer, og dessuten tall for konsum, investeringer, realkapital, eksport og import. Det institusjonelle sektorregnskapet beskriver alle økonomiske transaksjoner som berører de institusjonelle sektorene, det vil si finansielle foretak, ikke-finansielle foretak, offentlig forvaltning, husholdninger og utlandet.

Netto driftsresultat

Driftsinntekter fratrukket driftsutgifter, renter og avdrag. Forskjellen mellom brutto og netto driftsresultat består av avskrivninger og netto finansutgifter (renter og avdrag, verdiendringer på finansielle omløpsmidler og utbytte). Netto driftsresultat viser hva kommunene og fylkeskommunene sitter igjen med til avsetninger og investeringer. Netto driftsresultat bygger på regnskapsoppstillingen i kommuneregnskapene.

Netto driftsresultat = Brutto driftsresultat + resultat eksterne finansieringstransaksjoner + motpost avskrivninger.

Brutto driftsresultat = Kontoklasse 1, alle funksjoner, artene
((600..890)-690-790) - (((010..480)+590)-690-790).

Resultat eksterne finansieringstransaksjoner = Kontoklasse 1, alle funksjoner, artene
(900+905+920) - (500+510+520).

Motpost avskrivninger = Kontoklasse 1, funksjon 860, art 990.

Netto driftsutgifter

Netto driftsutgifter viser brutto driftsutgifter (se egen omtale) inkludert avskrivninger etter at inntekter knyttet direkte til tjenesten, som for eksempel øremerkede tilskudd fra staten, brukerbetaling og andre direkte inntekter, er trukket fra. Netto driftsutgifter illustrerer hvor mye som finansieres gjennom frie inntekter som skatteinntekter, rammeoverføringer fra staten mv.

Netto driftsutgifter totalt, konsern = kontoklasse 1 og 3, alle tjenestefunksjoner (100..790), artene (010..480) + 590 – (600..780,800..895).

Netto driftsutgifter fordelt på tjenesteområde, konsern = kontoklasse 1 og 3, funksjonene som gjelder det enkelte tjenesteområdet, artene (010..480) + 590 - (600..780,800..895).

Definisjonen bygger på KOSTRA.

Nettofinansinvesteringer

Nettofinansinvesteringer måles som samlede inntekter fratrukket samlede utgifter, der utgifter til bruttorealinvesteringer er medregnet, mens låne- og avdragsutgifter er holdt utenom, jf. vedlegg 1. Nettofinansinvesteringer, sammen med evt. omvurderinger av fordringer og gjeld, bestemmer utviklingen i kommunesektorens netto fordringsposisjon. Begrepet bygger på nasjonalregnskapets gruppering. Se også vedlegg 1 om kommuneforvaltningens samlede inntekter og utgifter.

Netto gjeld (med og uten arbeidsgivers reserver)

Netto gjeld omfatter brutto gjeld (kortsiktig og langsiktig) fratrukket finansielle fordringer (bankinnskudd, aksjer og andeler mv.).

Nettogjeld er hentet fra finansielle sektorregnskaper. Statistikken bygger på basisstatistikker i SSB og statistikk for verdipapirer registrert i VPS. Disse registrene inneholder fordeling av fordringer og gjeld etter konto eller finansobjekt og med en viss inndeling etter debitor-/kreditorsektor. Viktige kilder er balanseregnskapene for kommuner og fylkeskommuner.

Deler av sektorens plasseringer i pensjonsmidler er tatt inn som fordringer i sektoren under betegnelsen "arbeidsgivers reserver". Arbeidsgivers reserver er satt sammen av tilleggsreservene, premiefond og kursreguleringsfondet.

I begrepet nettogjeld inngår også disse reservene i kommuneforvaltningens fordringer.

I begrepet netto gjeld uten arbeidsgivers reserver er disse ikke trukket fra.

Netto lånegjeld

Netto lånegjeld tar utgangspunkt i langsiktig gjeld, men trekker i tillegg fra låneopptak som (i påvente av framdriften på investeringsprosjektet e.l.) står ubrukt på konto, samt

konsernets utlån til andre (f.eks. formidlingslån som startlån i Husbanken eller ansvarlige lån til selskaper). Data hentes fra kommunens balanseregnskap og særbedriftenes balanseregnskap.

Netto lånegjeld = langsiktig gjeld, konsern (eks. pensjonsforpliktelser) - totale utlån – ubrukte lånemidler.

Totale utlån, konsern = kontoklasse 2, kapittel 22 + kontoklasse 5, kapittel 22, alle sektorer + kapittel 22, alle sektorer i lånefond.

Ubrukte lånemidler, konsern = kontoklasse 2 og 5, kapittel 9100, alle sektorer.

Netto renteesponering (også kalt netto renteesponert gjeld)

Netto renteesponering er langsiktig gjeld eks. pensjonsforpliktelser fratrukket hhv. utlån og ubrukte lånemidler; restverdi på anleggsmidler innen de gebyrfinansierte tjenesteområdene vannforsyning, avløpshåndtering og renovasjon; disponert investeringsramme innen rentekompensasjonsordningene samt rentebærende, ikke-lånefinansiert likviditet.

Netto renteesponering = renteesponert gjeld – likviditet som ikke er lånefinansiert.

Likviditet som ikke er lånefinansiert = kasse og bankinnskudd + sertifikater + obligasjoner + derivater – kassekredittlån – ubrukte lånemidler.

Kasse og bankinnskudd = kontoklasse 2 og 5, kapittel 10, alle sektorer + kapittel 10 i lånefond

Sertifikater = kontoklasse 2 og 5, kapittel 12, alle sektorer

Obligasjoner = kontoklasse 2 og 5, kapittel 11, alle sektorer

Derivater = kontoklasse 2 og 5, kapittel 15, alle sektorer + kapittel 15 i lånefond

Kassekredittlån = kontoklasse 2 og 5, kapittel 31, alle sektorer

Ubrukte lånemidler = kontoklasse 2 og 5, kapittel 9100, alle sektorer

Netto renter og avdrag

Netto renter og avdrag er differansen mellom brutto driftsresultat og netto driftsresultat. Se under begrepene "brutto driftsresultat" og "netto driftsresultat".

Nominell vekst

Vekst i løpende kroner fra et år til et annet, det vil si vekst som inkluderer prisstigning.

Næringskatter

Overføringer til offentlig forvaltning fra innenlandske produsenter i form av skatter og avgifter som er knyttet til produksjonsvirksomheten, men som ikke varierer i takt med produksjonen av produkter. De viktigste næringskattene er knyttet til utvinning av råolje og naturgass (produksjonsavgift, arealavgift mv.).

Definisjonen bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Overskudd før lån

Overskudd før lån er det samlede overskuddet i kommunenes og fylkeskommunenes drifts- og investeringsregnskap når låneopptak og avdrag holdes utenom, jf. vedlegg 2. Overskudd før lån kan sammenlignes med nettofinansinvesteringer, men baserer seg på kommuneregnskapet, ikke nasjonalregnskapet.

Overskudd før lånetransaksjoner måles som samlede inntekter fratrukket samlede utgifter, der utgifter til bruttorealinvesteringer er medregnet, mens låne- og avdragsutgifter er holdt utenom. Overskuddet før lånetransaksjoner, sammen med evt. omvurderinger av fordringer og gjeld, bestemmer utviklingen i kommunesektorens netto fordringsposisjon. Dersom overskudd før lånetransaksjoner er negativt, kalles det gjerne underskudd før lånetransaksjoner. Begrepet bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Primærbalanse

Primærbalanse er inntekter fratrukket konsum og investeringer. Det vil tilsvare nettofinansinvesteringer fratrukket netto renteutgifter. Begrepet bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Produksjonsskatter

Produksjonsskatter er summen av produktskatter og næringskatter. Denne definisjonen bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Produktinnsats (vareinnsats)

Verdien av anvendte innsatsvarer og -tjenester i produksjonsaktivitet, unntatt kapitalslit (bruk av fast realkapital). Det foreligger mer presise definisjoner i 2008 SNA og ESA 2010, i første rekke for avgrensningene mot bruttoinvestering i fast realkapital og mot lønnskostnader. Produktinnsatsen gjelder anvendte (forbrukte), og ikke innkjøpte, varer og tjenester. Begrepet bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Produktskatter

Overføringer fra innenlandske produsenter til offentlig forvaltning i form av skatter og avgifter som varierer i takt med produksjonen av produkter, eller er knyttet til produkter på annen måte. De viktigste produktskattene er merverdiavgift, investeringsavgift, bilavgift og bensinavgift. Tidligere betegnet som "varetilknyttede avgifter". Denne definisjonen bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Realinvesteringer

Tilvekst i realkapital.

Realkapital

Denne posten inneholder alle transaksjoner knyttet til bruttoinvesteringer i realkapital og kapitaloverføringer som resulterer i reallokering av formue. Med realkapital mener vi materiell og immateriell fast realkapital,

lagerkapital, verdigjenstander, samt ikke-produsert kapital som naturkapital og immateriell produksjonskapital som patenter mv. Kapitaloverføringer representerer overdragelse av finans- eller realkapitalformue uten noen form for motytelse. Denne definisjonen bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Reell vekst

Vekst i faste priser fra et år til et annet, det vil si vekst eksklusiv prisstigning. Se også under begrepet "deflator".

Regnskapsmessig mer- og mindreforbruk

Regnskapsmessig mer- og mindreforbruk er bunnlinjen i kommuneregnskapet. Det består av årets netto driftsresultat tillagt årets bruk av fond, fratrukket årets avsetninger til fond og årets overføring av driftsinntekter til investeringsregnskapet.

Regnskapsmessig merforbruk

Et regnskapsmessig mer- og mindreforbruk er bunnlinjen i kommunenes og fylkeskommunenes driftsregnskap. Det består av årets netto driftsresultat tillagt årets bruk av fond, fratrukket årets avsetninger til fond og årets overføring av driftsinntekter til investeringsregnskapet.

Regnskapsmessig mindreforbruk

Midlene som er til overs etter at netto driftsresultat er disponert i tråd med kommunestyrets eller fylkestingets budsjettvedtak. Et mindreforbruk innebærer at driftsresultatet ikke er disponert fullt ut. For alle praktiske formål er et regnskapsmessig mindreforbruk det samme som disposisjonsfond, og med ny kommunelov vil dette begrepet opphøre f.o.m. 2020 og i stedet inngå i disposisjonsfondet. Sammen med disposisjonsfondet sier dette noe om hvor stor økonomisk buffer kommunen eller fylkeskommunen har for sin løpende drift (før eventuelle akkumulerte regnskapsmessige merforbruk er trukket fra).

Et regnskapsmessig merforbruk

I denne rapporten er betegnelsen brukt om det akkumulerte regnskapsmessige merforbruket. Det akkumulerte merforbruket viser ikke bare årets regnskapsmessige merforbruk, men også kommunenes og fylkeskommunenes tidligere merforbruk som ikke er dekket inn. Se også akkumulert regnskapsmessig merforbruk.

Et regnskapsmessig merforbruk er en negativ bunnlinje i driftsregnskapet det enkelte år og innebærer at et negativt netto driftsresultat etter netto avsetning til bundne fond, heller ikke kan dekkes ved å trekke på disposisjonsfondet i henhold til kommunestyrets eller fylkestingets vedtak. Et regnskapsmessig merforbruk skal dekkes inn i løpet av to år. Dette kan enten skje gjennom bruk av fond eller ved å disponere et positivt netto driftsresultat til formålet. Med ny kommunelov f.o.m. 2020 vil inndekningen av et negativt netto driftsresultat ikke være like tett koblet til kommunestyrets og fylkestingets vedtatte bruk av disposisjonsfondet. Kommunene og fylkeskommunene er i større grad pålagt å dekke inn et negativt resultat ved å bruke av disposisjonsfondet så lenge det er midler på fondet.

Renteekspontert gjeld

Netto renteekspontert gjeld tar utgangspunkt i netto lånegjeld, men korrigerer i tillegg for enkelte rentebærende eiendeler. Korrigeringene omfatter rentekompensasjonsordninger (statistikk som Husbanken og Samferdselsdepartementet rapporterer til SSB), selvkosttjenester (fra selvkostregnskapene på VAR-området, som kommunene rapporterer inn i KOSTRA).

Indikatoren illustrerer den delen av kommunesektorens langsiktige gjeld der kommunesektoren må finansiere renter og avdrag med de frie inntektene.

Bokført verdi på VAR-investeringene = Kalkulerte rentekostnader for hhv. vann, avløp og renovasjon, der summen er dividert med kalkylerenten. Beløpet viser dermed "hovedstolen"/bokført verdi på VAR-anleggene, der kalkulatoriske renter og avskrivninger vil bli dekket gjennom gebyrene fra innbyggerne. Kalkylerente 5-årig swaprente tillagt 1/2 prosentpoeng.

Rentekompensasjon = hovedstolen/beregningsgrunnlaget som ligger til grunn for rentekompensasjon som Husbanken utbetaler til kommunen for investeringer skole- og kirkeprosjekter samt omsorgsbygg og sykehjem.

Samlede inntekter innenfor kommuneopplegget

I statsbudsjettet hvert år fastsettes det økonomiske opplegget for kommunesektoren det kommende året, det såkalte kommuneopplegget. Kommuneforvaltningens samlede inntekter innenfor kommuneopplegget er summen av skatteinntekter, overføringer fra staten, gebyrer og andre innenlandske løpende overføringer fratrukket tilskudd til folketrygden. Skatteinntekter som inngår i kommuneopplegget er kommunenes andel av skatt på alminnelig inntekt fra personlige skattytere, formuesskatt, naturressursskatt og eiendomsskatt i kommuner som har innført det. Overføringer fra staten omfatter rammeoverføringer og øremerkede overføringer innenfor kommuneopplegget. Inntekter fra havbruksfondet er inkludert i øremerkede overføringer innenfor kommuneopplegget.

Inntekter som er definert som "utenfor kommuneopplegget", vil for eksempel være kompensasjon for merverdiavgift, enkelte tilskudd til flyktninger o.l. I tillegg til skatteinntektene som inngår i kommuneopplegget har kommunene inntekter fra konsesjonsavgift og konsesjonskraft utenfor kommuneopplegget.

Se også TBUs vedlegg om kommuneforvaltningen samlede inntekter og utgifter samt vedlegget om statlige overføringer til kommunesektoren.

Samlede inntekter

Kommuneforvaltningens samlede inntekter er summen av samlede inntekter innenfor kommuneopplegget, øremerkede overføringer utenfor kommuneopplegget og renteinntekter. Se under "samlede inntekter innenfor kommuneopplegget" for en nærmere definisjon av dette begrepet. Se også TBUs vedlegg om kommuneforvaltningen samlede inntekter og utgifter.

Skatt på inntekt og formue

Omfatter alle tvungne, ikke-gjengjeldte betalinger i kontanter eller naturalier som offentlig forvaltning og utlandet regelmessig pålegger institusjonelle enheters inntekt og formue, samt enkelte periodiske avgifter som beregnes på inntekt eller formue. Skatter på inntekt og formue deles inn i inntektsskatter, og andre løpende skatter. Denne definisjonen bygger på nasjonalregnskapets gruppering.

Skattøre

Kommunale og fylkeskommunale skattører angir hvilken andel av skatt på alminnelig inntekt for personlige skatteyttere som tilfaller henholdsvis kommuner og fylkeskommuner. Skattørene vedtas årlig av Stortinget ved behandling av statsbudsjettet.

Sysselsatte normalårsverk

Definert som antall heltidssysselsatte personer, pluss antall deltidssysselsatte omregnet til heltidssysselsatte. Antall sysselsatte normalårsverk for lønnstakere framkommer etter omregning til heltid med andel av full stilling eller dellønnsbrøk som vekter. Antall normalårsverk for selvstendige er beregnet med basis i arbeidstid for mannlige selvstendige.

Sysselsatte personer

Antall personer som er sysselsatt i innenlandsk produksjonsvirksomhet. Sysselsatte personer omfatter personer som arbeider deltid, personer som er inne til førstegangs militær- eller sivilarbeidstjeneste, og personer som er midlertid fraværende fra inntektsgivende arbeid pga. sykdom, ferie, permisjon mv. Utenlandske lønnstakere i innenlandsk produksjonsvirksomhet, herunder utenlandske sjømenn på norskeide og innleide skip, er også inkludert i sysselsettingsbegrepet. Sysselsatte personer er gjennomsnittstall over et år (eller kvartal), og er fordelt på næring, yrkesstatus (lønnstakere eller selvstendige), og kjønn.

Underskudd før lån

Se under begrepet "overskudd før lån".

Utførte timeverk

Antall timeverk utført av alle sysselsatte i innenlandsk produksjonsvirksomhet innenfor effektiv normalarbeidstid, med tillegg for utført overtid og fradrag for fravær pga. sykdom, permisjon, ferie og eventuelle arbeidskonflikter. Antall utførte timeverk er også påvirket av kalendermessige forhold (bevegelige helligdager og skuddår). Antall arbeidsdager vil kunne variere med inntil 3 dager fra ett år til neste pga. slike kalendermessige forhold.

Utgifter i kommuneforvaltningen

Summen av løpende utgifter og kapitalutgifter. Begrepet bygger på nasjonalregnskapets gruppering. Se vedlegg 1.

Vedlegg 23 Utvalgets mandat og sammensetning

I

Det blir oppnemnt eit berekningsutval til fagleg vurdering av data som gjeld økonomien i kommunane og fylkeskommunane. Utvalet skal leggje fram det best moglege talmessige bakgrunns materialet, med sikte på å kome fram til ein omforeina situasjonsforståing av den økonomiske situasjonen i kommunesektoren.

Bakgrunns materialet bør innehalde ei oversikt over dei tilhøve utvalet meiner er viktige for vurderinga av økonomien i kommunar og fylkeskommunar, og ei vurdering av desse tilhøva og av utviklingstendensane. Vurderingane bør gjelde både kommunane og fylkeskommunane sett under eitt og så langt råd er og gjeva oversyn over variasjonane mellom dei ulike kommunar og fylkeskommunar. Til konsultasjonsordninga og i forkant av regjeringa sine budsjettkonferanser bes utvalet årlig utarbeide notat om den økonomiske situasjonen i kommunesektoren, og om den demografiske utviklinga inkludert kommunesektorens utgifter. Utvalet bes vidare om å utarbeide eit notat til konsultasjonsordninga om utviklinga i tjenesteytinga etter at endelege rekneskapstal vert lagt fram.

Så langt utvalet finn det forsvarleg, kan det sjølv ta opp særskilde problemstillingar.

Utvalet skal arrangere opne fagseminar.

Utgreiingane frå utvalet skal avgjevast til Kommunal- og regionaldepartementet.

II

Utvalet skal vere breitt samansett. Oppnemninga gjeld inntil vidare, men ikkje ut over 3 år. Kommunal- og regionaldepartementet har fullmakt til å løyse medlem frå vervet og til å oppnemne nye medlem.

III

Kommunal- og regionaldepartementet har fullmakt til å gje nærare retningslinjer for arbeidet i utvalet innanfor rammene av mandatet.

IV

Kommunal- og regionaldepartementet leiar sekretariatsarbeidet for utvalet.

Utvalgsmedlemmer:

Professor Lars-Erik Borge, NTNU, leder

Professor Jon Magnussen, NTNU

Sjeføkonom Torbjørn Eika, KS

Kommunalsjef Linda Nipen, Kinn kommune

Direktør Økonomi, Sven Oluf Nylænder, Lillestrøm kommune

Konst. økonomisjef Troms Berit Helene Koht, Troms og Finnmark fylkeskommune

Seniorforsker/assisterende direktør Ailin Aastvedt, Telemarksforskning

Seksjonssjef Irene Arnesen, Statistisk sentralbyrå

Underdirektør Kari Anne Haugen, Finansdepartementet

Avdelingsdirektør Ellen Cathrine Arnesen, Kunnskapsdepartementet

Seniorrådgiver Toril Berge Flatabø, Helse- og omsorgsdepartementet

Seniorrådgiver Even Vaboen, Kommunal- og distriktsdepartementet

Sekretariatet:

Spesialrådgiver Helga Birgitte Aasdalen, KS

Avdelingsdirektør Rune Bye, KS

Seniorrådgiver Eirik Larsen Lindstrøm, Statistisk sentralbyrå

Seniorrådgiver Aina Buholm Johansen, Statistisk sentralbyrå

Seniorrådgiver Bjørn Gran-Henriksen, Statistisk sentralbyrå

Utredningsleder Frid Fjose Berg, Finansdepartementet

Seniorrådgiver Arild Kormeseth, Kommunal- og distriktsdepartementet

Rådgiver Naeem Rashid, Kommunal- og distriktsdepartementet

Seniorrådgiver Tormod Reiersen, Kommunal- og distriktsdepartementet

Utgitt av:
Kommunal- og distriktsdepartementet

Offentlige institusjoner kan bestille flere eksemplarer fra:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
Internett: www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefon: 222 40 000

Publikasjonskode: H-2533

Forsidebilde: Privat (Naeem Rashid)
Trykk: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
11/2022 – opplag 150

